ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU
JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM
V
KNJIGA 37

REDAKTOR
Šandor Kaufer, spoljni saradnik

Urednik
Magistar istorijskih nauka
Dimitrije Brajušković, pukovnik

Odgovorni urednik
Fabijan Trgo, general-major

IZDAJE
VOJNOISTORIJSKI INSTITUT

VOJNOISTORIJSKI INSTITUT

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

V

KNJIGA 37

BORBE U HRVATSKOJ 1945. GODINE

BEOGRAD
1968.

BORBE U HRVATSKOJ 1945. GODINE

— JANUAR —

I

DOKUMENTI
JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

BR. 1

NAREDBA ŠTABA 8. KORPUSA NOVJ OD 1. JANUARA 1945. O FORMIRANJU, STRUKTURI I ZADACIMA AUTOKOMANDE[1]

NAREDBA BR. 42

ŠTABA VIII UDARNOG KORPUSA OD 1 JANUARA 1945. GODINE

I

Formiranje Sekcije Autokomande

1. *Formiranje*

Pri Operativnom otsjeku ovog Štaba formira se Sekcija Autokomanda.

Nadležnost:

Sekcija Autokomanda rukovodi cjelokupnom autoslužbom ovog Korpusa: (a) stara se o stručnom ljudstvu autoslužbe, (b) naređuje upotrebu vozila, (c) vodi evidenciju vozila i (d) obavlja autoslužbu (snabdjeva pogonskim sredstvima, rezervnim dijelovima, alatom, strojevima radione, i izvađa popravke).

2. *Pri divizijama formiraju se autočete*

Štabovima divizija naređuju upotrebu vozila i staraju se o ljudstvu četa koje im dodeljuje Sekcija Autokomanda, time da dodjeljeno im ljudstvo samo u disciplinsko-tehničkom pogledu potpada pod rukovodstvo Sekcije Autokomande.

[1] Prepis originala (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—1, k. 526.

3. *Artiljerijska grupa*[2] *i Tenkovska brigada*
Naređuju upotrebu svojih vozila i rukovode svojim tehničkim ljudstvom tako da Sekcija Autokomanda vodi samo evidenciju njihovih vozila i obavlja autoslužbu.

4. *Vojna oblast (komande područja)*
Naređivaće upotrebu ovih vozila koja joj budu stavljena na raspolaganje ili dodijeljena na upotrebu. Ona vrši registraciju svih vozila (vojnih i civilnih), vodi evidenciju o vozilima na raspolaganju kod građanskih vlasti kao i o vozilima privatnog vlasništva. Formira i stara se o pravilnom radu saobraćajnih povjerenstava (Saobraćajni ured — Saobraćajna stanica — Saobraćajna patrola).

5. *Iz opravdanih razloga, po potrebi,* Operativni otsjek, Sekcija Autokomanda dodeljuje upotrebu pojedinih vozila pojedinim jedinicama ili ustanovama [s] time da za vrijeme dok je vozilo dodjeljeno njegovu upotrebu naređuje jedinica ili ustanova kojoj je ono dodjeljeno.

II

Sastav Autokomande

Sekcija Autokomanda obuhvata sva motorna vozila na teritoriji ovog Korpusa vlasništva vojske ili građanskih vlasti i pojedinaca na službi u vojsci.

U sastav Autokomande privremeno ulaze i jedinice kojima je do sada rukovodila Vojna oblast. Autokomandu sačinjavaju:

Šef, rukovodi cjelokupnom autoslužbom u Korpusu preko svojih pomoćnika i referenata,

Pomoćnik, vodi evidenciju nad voznim parkom Korpusa, upoznaje se sa prilikama na terenu te predlaže potrebne izmjene unutar voznog parka kao i između formacije,

[2] Artiljerijska grupa 8. korpusa NOVJ je krajem decembra 1944. i početkom januara 1945. reorganizovana u Artiljerijsku brigadu (opširnije o tome vidi dok. br. 41, 89 i 134).

Referent za gorivo, vrši prijem pogonskih sredstava od Komisije Glavnog štaba Hrvatske, raspoređuje ih i stara se o njihovom pravilnom utrošku po jedinicama,

Referent za tehnički materijal, vodi evidenciju nad cjelokupnim tehničkim materijalom, dodjeljuje ga jedinicama i rukovodi slagalištem Autokomande,

Upravitelj radione, rukovodi radionom Autokomande, brine se o prijemu i davanju u rad kola i vodi računa o prešnosti izvođenja popravaka.

Pored navedenih organa, u sastav Autokomande ulaze dva **rukovaoca** slagališta, jedan sekretar i jedan tehnički referent.

III

Zadatak Autokomande

Operativni otsjek, Sekcija Autokomanda rukovodi, raspoređuje i formira autojedinice. Vodi evidenciju vozila i vožnje. Brine se da se uvijek zna za svako vozilo ko ga upotrebljava i ko vrši tehnički nadzor nad njim.

Osnovaće slagalište tehničkog materijala. Preuzeće i prikupiti rashodovana vozila, tako da se upotrebivi dijelovi pohrane i pripreme za daljnju upotrebu.

Autokomanda će za obavljanje generalnih reparatura ustrojiti centralnu radionu jakog kapaciteta. U njoj će se izrađivati najpotrebniji dijelovi. Stara se o ustrojavanju i djelovanju radione autobataljona i četnih radiona za manje popravke.

Osnovaće slagalište pogonskog materijala i osposobiti ga za mjerničku službu.

Preuzeće i sprovesti uredno vođenje administracije po jedinicama.

IV

Postavljenje

Po ukazanoj potrebi postavljaju se:
Za šefa drug kapetan **Iko Dragičević,** do sada komandant Autobataljona XXVI Udarne divizije,

Za politkomesara drug kapetan **Stipišić Anton,** do sada politkomesar Autobataljona XXVI Udarne diviz.

Za pomoćnika drug **Birimiša** Dr. **Zdravko,** do sada saobraćajni referent Autobataljona XXVI Udarne divizije,

Za referenta za gorivo drug **Delmeštre Petar,** do sada na službi u I Autobataljonu VIII Korpusa,

Za referenta za tehnički materijal drug **Perasić Vjeko,** do sada upravitelj radione Autobataljona XXVI Udarne divizije,

Za upravitelja radione drug zastavnik **Stanišić Ante,** do sada upravitelj radione I Autobataljona VIII Korpusa,

Za rukovaoce slagališta drugovi **Radinović Ivo** i **Jerčić Ante,** do sada na službi u I Autobataljonu VIII Korpusa,

Za komandanta I Autobataljona Autokomande VIII Udarnog korpusa drug poručnik **Frlan Jože,** do sada komandant I Autobataljona VIII Korpusa,

Za politkomesara I Autobataljona Autokomande VIII Udarnog korpusa drug **Dukić Lovro** do sada politkomesar I autobataljona VIII Korpusa.

Za zamjenika komandanta I autobataljona Autokomande VIII Udarnog korpusa drug **Baranović Ernest,** do sada komandir I čete Autobataljona XXVI Udarne divizije.

Rukovodstva autočeta predložiće Sekcija Autokomanda.

V

Raspodjela vozila i formiranje autojedinica

Sva vozila rasporediće se i formirati:
a) Divizijama pridati po jednu četu sastava pet teretnjaka, 2 osobna vozila, 1 sanitetsko i 8 motorkotača; osim toga svakoj brigadi 1 motorkotač sa prikolicom i 2 motorkotača.

b) Artiljerijska grupa i Tenkovska brigada raspolažu sa brojem vozila već određenim od ovog štaba.[3]

c) Vojnoj oblasti staviti na raspolaganje prema već izdatim naređenjima ovog štaba.

d) Od ostalih vozila formirati: **I Autobataljon autokomande VIII Udarnog korpusa** od 4 čete sa sjedištima: prve kod ovog štaba, druge u Zadru, treće u Splitu i četvrte u Dubrovniku. Iz četa ovog bataljona dodjeljivati vozila na upotrebu Vojnoj oblasti (komandama područja) prema opravdanoj potrebi i mogućnosti.

VI

Vođenje administracije

Autokomanda će zavesti administraciju po tehničkoj grani vođenjem knjiga imovnika za motorna vozila, imovnika za tehnički materijal i imovnika za pogonski materijal, sprovodnih lista, knjiga rada, dnevnika vožnje i goriva na temelju kojih se šalju mjesečni izvještaji. Osim toga će voditi administraciju kao i druge jedinice (delovodni protokol, ekspediciona knjiga, brojno stanje, raportna knjiga, knjiga zapovjesti i knjiga naredaba).

Sve ove knjige vodiće sve jedinice autograne ovog Korpusa.

Autočete pri divizijama davaće izvještaje (izvještaje o prevaljenim kilometrima, prevezenom materijalu, potrošku pogonskih sredstava, brojnom stanju ljudstva i vozila i izvještaje o u radioni izvedenim popravcima te u tu svrhu utrošenom materijalu) izravno Operativnom otsjeku, Sekcija Autokomanda, dok će čete Autobataljona ove slati štabu Autobataljona, koji će prikupljene i sređene podatke dostaviti na isti način.

---

[3] Redakcija nije mogla utvrditi koliko je automobila dodijeljeno 1. tenkovskoj NO brigadi. U januaru 1945. ova je brigada imala 83 kamiona, 1 autobus, 1 sanitetski automobil, 15 putničkih automobila i 13 motocikla (vidi dok. br. 133).

Artiljerijska grupa i tenkovska brigada slaće mjesečno izvještaje o brojnom stanju vozila te o potrošku pogonskog materijala izravno Operativnom otsjeku, Sekcija Autokomanda.

Vojna oblast će za vozila dodijeljena joj na upotrebnu administraciju voditi unutar čete od koje su joj vozila dodijeljena. Jednako će postupiti jedinice ili ustanove kojima budu dodijeljena vozila na upotrebu. Pojedinačna uputstva za vođenje ove administracije daće Autokomanda.

VII

Postupak formiranja

Vojna oblast izvršiće primopredaju vozila, radiona, tehničkog i pogonskog materijala kao i stručnog ljudstva u mjestu sadanjeg boravka jedinica organima Autokomande.

Vojna oblast neće predati vozila ranijom naredbom stavljena na raspolaganje (Vojna oblast dva osobna, područja jedna osobna, komande mjesta 1 motorkotač, a komande mjesta u Zadru, Šibeniku, Splitu i Dubrovniku po jedna osobna).

Vojna oblast daće sve potrebne podatke o dosadanjem stanju i rukovođenju autojedinica te će u tom smislu izdati naređenje podređenim jedinicama.

Autočete pri divizijama zadržaće ovom naredbom predviđeni broj vozila. Višak odmah predati Prvom autobataljonu na raspolaganje Autokomandi.

Prvi autobataljon ovog Korpusa i Autobataljon XXVI Udarne divizije prestaju postojati. Njihovo rukovodstvo ima izvršiti primopredaju novoformiranom Autobataljonu, time da će Prvi autobataljon svoju radionu u Splitu (Sadem i Montag), a Autobataljon XXVI divizije svoje radione u Splitu (Perasić, Gatin i Mipag) i svoju radionu u Šibeniku sa ljudstvom, strojevima i alatom predati upravitelju radione Autokomande.

VIII

Upotreba vozila

Vozila se imaju upotrebljavati tako da za vrijeme vožnje njihova nosivost bude u cijelini iskorištena a da istodobno ne budu preopterećenja.

Nepotpuno natovareno vozilo mora usput primiti materijal koji treba prevesti istim pravcem makar ono ne pripadalo istoj jedinici.

U slučaju da vozilo prevozi ratni materijal zabranjeno je svako krcanje bilo drugog materijala bilo putnika. Vozila se osim kod saobraćajnih [stanica] ne smiju zaustavljati za vrijeme vožnje od polaska do dolaska na cilj.

Zabranjeno je svako prisvajanje vozila drugih jedinica.

Upotrebljavati vozilo može samo ona jedinica kojoj je vozilo dato na raspolaganje ili dodjeljeno na upotrebu. Ona mu daje pravac, duljinu kretanja i zadatak.

Za tehničko održanje vozila brine se jedinica kojoj je ono raspoređeno.

Štabovi divizija će nastojati da upotrebu vozila naređuje jedno lice, koje će biti u vezi sa drugim, na prevozu zainteresovanim jedinicama. Ovo lice će se brinuti da nosivost vozila bude u cijelini iskorištena. Jednako će postupiti Vojna oblast, Artiljerijska grupa i Tenkovska brigada.

Potrebe vozila koje prevazilaze prevoznu sposobnost operativnih jedinica, kao i sve ostale potrebe vozila, odobravaće na osnovu opravdanih zahtjeva ovaj štab preko Operativnog odsjeka, Sekcije Autokomande.

Zahtjeve za upotrebu vozila ustanove i nadleštva imaju blagovremeno dostaviti Operativnom odsjeku, Sekcija Autokomanda, navodeći vrstu i količinu prevoza, pravac i kilometražu. Na tom osnovu Autokomanda određuje broj i vrstu vozila kao i trajanje upotrebe.

U slučajevima osobite hitnosti, komandant bataljona i komandiri četa su ovlašteni da na osnovu ubeđenja odobre upotrebu vozila, o čemu imaju bez odlaganja izvejstiti Autokomandu.

IX

Saobraćajna kontrola

U prometnim centrima Zadru, Šibeniku, Splitu, Dubrovniku i Kninu ustrojiti saobraćajna povjerenstva pri komandama područja. Saobraćajna povjerenstva imaće svoj saobraćajni ured i saobraćajne stanice na ulazu i izlazu iz prometnih centara. Formiraće saobraćajne patrole. Zadatak je saobraćajnih povjerenstava da se obaveštavaju o prilikama na cestama, mogućnostima prevoza te da se staraju o racionalnom iskorištavanju vozila i održavanju saobraćajnih propisa.

Svako se vozilo prazno i natovareno mora zaustaviti kod svake saobraćajne stanice. Obe će biti označene znakom **»stoj«** (crveni krug sa bijelim obodom). Isto tako svako vozilo mora stati kada to zatraži saobraćajna patrola. Ljudstvo saobraćajne patrole biće označeno crvenom trakom na lijevoj ruci na kojoj će bijelim slovima biti ispisano **»P.S.«**.

Saobraćajni uredi i stanice nadopunjuju teret vozila ako je ovaj nedovoljan ili spriječavaju vožnju pretovarenih vozila. Ispituju i ustanovljuju saobraćajne krivice te po njima postupaju.

Oni su u stalnoj vezi sa Sekcijom Autokomanda, traže i primaju od njih obaveštenja o vožnjama. Osim toga ona daje sva potrebna obavještenja o prometu motornim vozilima zainteresovanim licima.

X

Registracija

Sva vozila koja do sada iz bilo kojeg razloga nisu registrirana odmah prijaviti za registraciju.

Štabovi divizija kojima su pridodate autočete staraće se da sva vozila budu uredno prijavljena i registrirana. Za neizvršenje ovoga uzimati na odgovor rukovodstvo autočeta. Jednako se štabovi operativnih jedinica imaju starati da vozila budu prijavljena radi registracije.

Po obavljenom upisu u knjigu registra motornih vozila Vojna oblast će Operativnom odsjeku, Sekciji Autokomanda dostavljati spiskove registriranih vozila. Autokomanda će se brinuti da registrirano vozilo na službi u vojsci dobije registarsku tablicu, knjigu Motorno vozilo, dozvolu za vožnju i Dnevnik vožnje i goriva.

Bez ovih isprava nijedno vozilo se ne može uputiti iz svoje baze. O tome vode računa rukovodioci i saobraćajna kontrola.

Po ranije izdatom usmenom naređenju Tenkovska brigada izradiće odmah registarske tablice za sva vozila na teritoriji Korpusa od broja 100 do broja 2000 i dostaviti ih Operativnom odsjeku, Sekciji Autokomanda. Ovome odmah pristupiti.

XI

Saobraćaj po cestama

Kretanje po cestama i ulicama mora biti oprezno, a vozači i pješaci imaju se strogo pridržavati postojećih saobraćajnih propisa.

Naročito se ima voditi računa:

da se vozila kreću tolikom brzinom da vozač može njima u svako doba gospodariti — kroz naseljeno mjesto ima se kretati onom brzinom koja je označena cestovnim znakom na ulazu u mjesto — vozi se desno, prestizava se lijevo — voziti desno osobito na krivinama gdje je preglednost mala — propuštati brže vozilo — izbjegavati prestizavanje pri gustom saobraćaju a vršiti ga samo na cestama koje ga omogućuju,

vozila parkirati tako da ne ometaju saobraćaj — mjesta za parkiranje biće vremenom

označena odgovarajućim prometnim znakom,

zaustavljanje vršiti isključivo na desnoj strani ceste i paziti da se time ne zakrči prolaz,

pri skretanju i prolaženju davati propisne signale: pravac napred dugi znak, pravac desno dva kratka znaka, pravac lijevo tri kratka znaka,

pješaci se imaju kretati desnom ivicom ceste, u naseljenim mjestima pločnikom — svako gomilanje na cesti najstrožije se zabranjuje,

zabranjuje se zaustavljanje vozila na cesti, skakanje i vješanje za blatobrane.

Sve jedinice ovog korpusa nastojaće da se sprovede ovo formiranje jedinica i sredi saobraćaj po cestama te uredno vrši upotreba vozila, u kojem će pravcu izdati naređenje podređenima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — pukovnik:
Boško Šiljegović s.r.

Komandant — generalmajor:
Drapšin Petar s.r.

Da je prepis vjeran originalu ovjerava

načelnik štaba
T.[4] Biočić

[4] Ante Biočić Toni

BR. 2

IZVJEŠTAJ ŠTABA 32. DIVIZIJE OD 1. JANUARA 1945. ŠTABU 10. KORPUSA NOVJ O BORBI KOD VUKOSAVLJEVICE[1]

ŠTAB XXXII. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Oper. broj: 1/1945.
Dana 1.I.1945. god.

ŠTABU X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

30.XII.1944. god. naša Divizija bila je raspoređena i to: Brigada »Pavleka Miškina« k. 238 (Radotić) u pravcu Vukosavljevice. Brigada »Matije Gubca« istočno od sela Vukosavljevice. Brigada »Braća Radić« k. 235, 227. Noću 30. na 31.XII. 1944. neprijatelj[2] je izvršio prodor [u] naše položaje i osvojio kotu 235. Nakon toga jedinice su ostale na istim položajima, s tim što se Radićev bataljon sa k. 235 rokirao prema 227.

U toku jučerašnjeg dana neprijatelj je na čitavom frontu vršio snažan pritisak na naše položaje. Oko 13.30 sati neprijatelj je pod zaštitom svoje artilerije i minobacača uspio probiti položaje brigade »Braća Radić«. U isto vrijeme neprijatelj je ugrožavao položaje brigade »Pavleka Miškine« i »Matije Gubca«. U vezi sa nastalom situacijom naš Štab doneo je odluku, da povuče jedinice sa dosadašnjih položaja i da zauzme nove položaje. Od štaba Korpusa primljeno je naređenje, da se napada na izgubljene položaje i time omogući XXXIII. Diviziji lakše izvršenje njenog zadatka.[3] Brigada »Matije Gubca« vršila je napad na k. 235, dok je brigada »Pavleka Miškine« napadala na položaje Radotić.

Povratni napad nije uspio obzirom da je neprijatelj na te položaje dovukao jače snage, utvrdio se na njima, a naše jedinice bile su izmorene. Noću 31. na 1.I.1945, kada se ustanovilo, da jedinice neće biti u stanju izvršiti napad na predviđene položaje, naređeno im je, da se povuku.

---

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—2, k. 1192.

[2] Riječ je o ustaško-domobranskoj grupi pod komandom Ante Moškova. O njenom sastavu i jačini vidi knj. 36, dok. br. 167.

[3] Zadatak je 33. NO divizije bio da glavninom snaga (dvije brigade), dejstvujući u bok neprijatelja, zauzme Bogaz (k. 228) i Kekovu kosu (k. 242) i time olakša položaj 32. NO divizije i 1. zagorske NO brigade. Opširnije o tome vidi dok. br. 18 u ovoj knjizi knj. 36, dok. br. 117 i 126.

Jedinice naše Divizije raspoređene su i to: Brigada »Braća Radić« u [s.] Sibenik, a Brigada »Matije Gubca« i »Pavleka Miškine« u Cremušini. Štab Divizije nalazi se u Cremušini u južnoj polovini sela.

Sa jednim bataljonom držimo položaje na [k.] 245 Gradini, a jedna četa isturena je na predstražu kod Zidina. Izvidnica je upućena u Špišić Bukovicu radi kontrolisanja toga sektora i držanja veze sa 18. Brigadom.[4] »Radićeva« brigada drži položaje na koti 232.

U jučerašnjoj borbi imali smo oko 6 mrtvih i 30 ranjenih. Tačnog izvještaja još nemamo. Neprijateljski gubici nisu utvrđeni.[5]

Molim Vas, da nam pošaljete našu radiostanicu, jer nam je ona nužno potrebna.

Dosadašnji znaci raspoznavanja istekli su, te Vas molimo, da nam pošaljete za ovaj mjesec.

Detaljnije operativne izvještaje o pomenutim borbama dostaviti ćemo naknadno.[6]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba,
major:

[4] Osamnaesta NOU brigada bila je u sastavu 40 NO divizije (vidi dok. br. 11, 35, 51, 63 i 95).

[5] O neprijateljevim gubicima vidi dok. br. 138.

[6] Vidi dok. br. 18.

BR. 3

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. BRDSKOG MOTORIZOVANOG DIVIZIONA OD 1. JANUARA 1945. ŠTABU ARTILJERIJSKE GRUPE 8. KORPUSA NOVJ O DEJSTVIMA U DALMACIJI I LICI[1]

ŠTAB
IV. BRD. MOTOR. DIVIZIONA
Br. službeno
1.I.1945.
Položaj

ŠTABU ART.[2] GRUPE VIII. KORPUSA

Položaj

Izvještaj o postignutim uspjesima IV. brd. motor. diviziona od 26/XI do 31/XII-1944.

KNINSKA AKCIJA:

26/XI.1944.

Na Oštroj Glavici uništena su dva bunkera sa posadama. U potpomaganju III. Prek.[3] udarne brigade uništeno je šest bunkera sa posadama. Za vrijeme neprijateljskog juriša na položaj iste brigade napad pomoću artilj. je bio odbijen i neprijateljska pešadija je bila decimirana. Po izjavi komandanta bataljona oko 30 je bilo pobijenih nepr. vojnika.

27/XI.1944.

Nakon brze paljbe na Oštru Glavicu, prema podacima komandanta XI. Ud. brigade,[4] neprijatelj je odnio najmanje 40 mrtvih i ranjenih. Uništeni su 5 velikih i 4 mala bunkera.

28/XI.1944.

Prilikom gađanja sela Jelovine neprijatelj je imao gubitaka čiji broj nismo mogli utvrditi.

29/XI.1944.

Nakon izvršene paljbe na Oštru Glaviou neprijatelj se povukao sa te kote. Ostavio je 6 mrtvih a 30 ranjenih i mrtvih odneo je sa sobom, prema izjavi komandanta XI.D.[5]U. Brigade. U selu Klanac bio je u pokretu pogođen 1 kamion i zapa-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6—8, k. 531.
[2] Artiljerijske
[3] Prekomorske
[4] Komandant 11. dalmatinske NOU brigade bio je tada Ivan Guvo.
[5] Dalmatinske

ljen kao i 1 zabunkerirana[6] kuća. Prema podacima komandanta 5. bataljona XI. D.U. Brigade imao je neprijatelj 15 mrtvih i ranjenih.

30/XI.1944.

Nakon kontrabatiranja nepr. baterije na koti 357, ta baterija nije se više javljala.

1/XII.1944.

U selu Mitroviću uništena su bila 2 teška PA mitraljeza i ubijeno 8 nepr. vojnika. Nakon izvršene brze paljbe na kotu Crna Glavica izvršila je pešadija juriš i zauzela istu. Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih. Tačan broj nepoznat. U selu Mitroviću razbijena je bila neprijateljska koncentracija i ušutkana baterija na položaju p.p.k. 734962. Prilikom gađanja na kolonu (neprijateljsku) koja se povlačila od kote Bulajuša u pravcu Knina bili su primećeni direktni pogotci. Uništen je bio 1 kamion i ubijeno ili ranjeno oko 15 nepr. vojnika, prema izjavi komandanta 5. bataljona XI. D.U. Brigade.[7]

2.XII.1944.

Vršilo se gađanje na nepr. kolonu i bateriju koja se nalazila kod Lopuškog mlina. Jedna haubica bila je direktno pogođena sa posadama a druga oštećena a posada delom pobijena i rasturena. Komora i kuhinja bile su uništene a ljudstvo je pobjeglo. Pobijeno oko 25 nepr. vojnika. Posle gađanja ovog cilja bila je sa 2 granate pogođena kuća u kojoj se nalazio nepr. štab, to prema izjavi komandanta 5. bataljona XI. D.U. Brigade.

5/XII.1944.

Kod sela Ervenik zarobljena su bila 2 nepr. vojnika.

AKCIJE NA SEKTORU MEDAK, RIBNIK. BILAJ I UDBINA.[8]

12.XII.1944.

Kod Sv. Roka zarobljena su bila 2 nepr. podoficira i 2 nepr. vojnika.

U tim akcijama u vremenu od 13.XII.1944. do 19.XII. 1944. broj nepr. žrtava nije se mogao utvrditi jer Bilaj nije bio zauzet[9] a u akciji na Udbinu neprijatelj se je od dejstva

[6] Preuređena za odbranu.

[7] O đejstvima 3. prekomorske i 11. brigade 26. NOU divizije u rejonu Knina od 26. novembra do 4. decembra 1944. vidi knj. 36, dok. br. 27.

[8] Divizion je, po naređenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, prebačen u Liku da bi podržao dejstva jedinica 11. korpusa (vidi dok. br. 89 u ovoj knjizi i u knj. 36, dok. br. 50, 58 i 109).

[9] Bilaj su 17. decembra 1944. napale jedinice 13. NOU divizije (vidi knj. 36, dok. br. 50, 58, 109 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa od 16. i 18. decembra 1944. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

naše art. vatre povukao i naša pešadija je zauzela Udbinu bez borbi.[10]

AKCIJE NA SEKTORU KORENICE:[11]

Od 24.XII.1944. do 30.XII.1944. neprijatelj imao je na tom sektoru od artileriskog dejstva oko 100 (sto) mrtvih koje je ostavio na bojištu a 8 kamiona mrtvih i ranjenih odvukao je sa sobom, prema izjavi komandanta XI. Korpusa.[12] Za nepr. žrtve na napadu na Čudin Klanac nemamo podataka.[13]

P.S.

Naša I. baterija dejstvovala je 31.XII.1944. i 1.I.1945. u borbama za Ličko Petrovo Selo zajedno sa 2. baterijom I. Haubičkog diviziona. Nakon artileriskog dejstva bilo je to selo zauzeto.[14] Broj žrtava još nije poznat.

Ukupni rezultat svih ovih akcija bio je sledeći:

169 mrtvih,
140 mrtvih ili ranjenih,
8 kamiona mrtvih i ranjenih,
17 bunkera sa posadama uništeno,
2 zabunkerirane kuće porušene,
2 baterije ušutkane,
2 PA teška mitraljeza uništena,
2 kamiona zapaljena,
1 kuhinja sa komorom uništena,
6 podoficira i vojnika zarobljeno.

Podatke o uspjesima mnogih gađanja nije se moglo prikupiti iz raznih razumljivih razloga.

S. F. — S. N.

Polkom.
V. Ivanović

Komandant kap.[15]

---

[10] Jedinice 13. NOU divizije vodile su borbe za Udbinu od 18. do 21. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 109 i 111).

U depeši koju je Štab 11. korpusa uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 21. decembra 1944, između ostalog, piše: »13. div. sa pet bataljona, pojačana sa dvije brdske baterije, napala je Udbinu 21.XII. u 3 časa. U dvosatnoj borbi odbacila je neprijatelja do Kuka, gdje se i sada vodi borba«. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 111/10).

[11] Sada: Titova Korenica.

[12] Komandant 11. korpusa NOVJ bio je tada Mićun Šakić.

[13] Opširnije o borbama na sektoru Korenice i Čudin-klanca u drugoj polovini decembra 1944. vidi dok. br. 9 i 10 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 56, 73 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske u drugoj polovini decembra 1944.

[14] Ličko Petrovo Selo napale su i privremeno zauzele jedinice 4. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 16).

[15] Potpis nečitak.

BR. 4

OBAVJEŠTENJE ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ OD 2. JANUARA 1945. ŠTABOVIMA 6, 10. I 12. KORPUSA O FORMIRANJU 3. ARMIJE[1]

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Pov. broj 1
2. januara 1945. god.

ŠTABU VI, X I XII KORPUSA

Prema radiogramskom naređenju Vrhovnog štaba od 1.I. 1945. godine, formirana je III Armija Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije.[2]

Za komandanta III Armije određen je general-lajtnant **Kosta Nađ**, dosadanji komandant Glavnog štaba NOV i PO Vojvodine.

U sastav III Armije ulaze jedinice VI, X i XII Korpusa, koje se odmah stavljaju pod komandu komandanta III Armije.[3]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

KOMANDANT,
general-lajtnant
Kosta Nađ

DOSTAVLJENO:
Štabu VI, X i
XII korpusa.

ŠTAB VI. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Broj 256
Dana: 5/I. 1945. u ..... sati

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 10—3, k. 486

[2] Naređenje Vrhovnog štaba NOV i POJ o formiranju 3. armije NOVJ nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 1—2, k. 44.

[3] U depeši koju je Vrhovni štab NOV i POJ poslao 1. januara 1945. Glavnom štabu Hrvatske rečeno je da 6. i 10. korpus, u operativnom smislu, ulaze u sastav 3. armije NOVJ, a njihove vojne oblasti stavljaju se pod neposrednu komandu Glavnog štaba Hrvatske (vidi dok. br. 124; Arhiv VII, reg. br. 1/1—2, k. 119/4).

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Pov.broj 1
2. januara 1945. god.

ŠTABU VI, X i XII KORPUSA

Prema radiogramskom naredjenju Vrhovnog Štaba od 1. I, 1945 godine, formirana je III Armija Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije.

Za komandanta III Armije, odredjen je general-lajtnant KOSTA NADJ, dosadanji komandant Glavnog Štaba NOV i PO Vojvodine.

U sastav III Armije ulaze jedinice VI, X i XII Korpusa, koje se odsada stavljaju pod komandu komandanta III Armije.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU !

KOMANDANT,
general-lajtnant
Kosta Nadj

DOSTAVLJENO:
Štabu VI,X i
XII korpusa.

Fotokopija dokumenta br. 4

BR. 5

IZVJEŠTAJ ŠTABA 13. DIVIZIJE OD 2. JANUARA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA NOVJ O RAZBIJANJU I ZAROBLJAVANJU NEPRIJATELJEVIH SNAGA KOJE SU SE POVLAČILE IZ GRAČACA[1]

ŠTAB
13. UD. DIVIZIJE XI. KORPUSA NOVJ
Broj _____
2.I.1945. g.

Operativni izveštaj o
ofanzivnoj operaciji
dne 10.XII.1944. god.
na Gračac. —

ŠTABU XI. KORPUSA NOVJ

Podnosi se operativni izveštaj o ofanzivnoj operaciji na dan 10. XII. 1944. g., o napadu na Gračac i likvidaciji neprijateljske posade koja se povlačila preko Bruvna za Lapac.[2]

1) Akcija je vođena na zemljištu ispresjecanom, brdovitom, većinom golom, a samo mjestimično pošumljenom, za odbranu vrlo podesnom, komandovanje omogućeno radi preglednosti brzo i pravilno. Sekcija Novigrad — Knin 1 : 100.000.

2) U ovoj akciji učestvovala je naša II. Brigada i III. Brigada 35. Divizije i dijelovi 19. Divizije koji su dejstvovali od pravca Otrića.[3]

3) Neprijateljske jedinice: djelovi 373. »Tiger« divizije i manji djelovi 392. divizije i nekoliko [vojnika] iz 264. divizije koji su prebjegli iz Knina.[4] Ukupna jačina neprijatelja

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—2, k. 915.

[2] Neprijateljeva posada je savladana 9. decembra 1944, kada je pokušala da se povuče pravcem Gračac — Bruvno — Mazin — Lapac (opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 31, 36, 37, 43 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3/10—1, k. 111/10: depešu Štaba 11. korpusa od 11. decembra 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[3] Sadejstvujući s jedinicama 9. NOU divizije u borbama za oslobođenje Otrića, 6. brigada 19. NOU divizije presjekla je komunikaciju Otrić — Gračac i time istovremeno olakšala jedinicama 35. NOU divizije da savladaju neprijatelja u Smrekovcu (vidi dok. br. 104 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 111).

[4] Opširnije o njemačkim, ustaško-domobranskim i četničkim snagama koje su se izvukle iz Knina vidi dok. br. 104 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 27, 35, 45, 98 i 111; Arhiv VII, reg. br. 15—1, k. 21 A: izvještaj Štaba 8. korpusa od 15. februara 1945. pisan Generalštabu JA.

1.400 vojnika pješadije i artiljeraca. Od pješadijskog oružja neprijatelj je imao veći broj puškomitraljeza »šaraca«, nešto šmajsera, od teškog oružja neprijatelj je imao 18 topova raznog kalibra i nekoliko bacača, te nešto motornih vozila.

4) Obostrana situacija: Nakon likvidacije Knina i produženog napredovanja jedinica VIII. Korpusa duž komunikacije Knin — Otrić neprijateljski garnizon u Gračacu bio je odsječen od svih pravaca izvlačenja u sastav svoje glavnine, pošto su jedinice VIII. Korpusa presjekle komunikaciju Gračac — Otrić, a jedinice 35. Divizije komunikaciju Gračac — Bruvno, dok je II. Brigada 13. Divizije presjekla komunikaciju Gračac — Lovinac. Na taj način neprijatelj je u garnizonu Gračac postavljen u tešku situaciju, a što se kod njega i osetilo pre samog izvlačenja iz Gračaca. 7. XII. II. Brigada napala je neprijateljsku predstražu na položaju Štikadski Klanac[5] i odbacila je u Gračac te tako stvorila, za neprijatelja, još težu situaciju.

U cilju sprečavanja neprijateljskog izvlačenja naša II. Brigada i III. 35. Divizije bile su u stalnom kontaktu sa neprijateljem očekujući momenat neprijateljskog izvlačenja kako bi ga napale van utvrđenja, što se u glavnom i postiglo. Raspored naših snaga, pre samog napada, bio je sledeći: II. Brigada na prostoru Ričice — Štikada a III. Brigada 35 Divizije na prostoru Bruvno — Derin Gaj — Tupala, dok su jedinice 19. Divizije nalazile se na liniji Otrić.[6]

5) Tok borbe: 10. XII. u 4 sata neprijatelj je izvukao sve svoje snage iz Gračaca prema sjeveru i čim je napustio mjesto digao je u zrak 2 magazina, što je u glavnom bio znak neprijateljskog izvlačenja iz Gračaca, a koji je našim jedinicama još uveče 9. dat u pretpostavci da prate svaku eksploziju pošto se preko ob.[avještajne] službe doznalo da neprijatelj ima namjeru minirati neke zgrade. Odmah nakon eksplozije predstraža II. Brigade izvršila je nasilno izviđanje i ušla u Gračac ispitivajući čitavo mjesto i u 6.30 sati ustanovljeno je da neprijatelja nema u Gračacu, kada su stigli i 2 bataljona II. Brigade kompletna u mjesto i odmah produžili pokret za neprijateljem koji je odstupao prema Bruvnu. Druga dva bataljona stigli su u Gračac u 8 sati, za kojim je odmah stigao i

---

[5] O napadu 2. NOU brigade na neprijateljeve snage u Štikadskom Klancu vidi knj. 36, dok. br. 25, 109 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3/7—1, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 8. decembra 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[6] Pobliže o rasporedu jedinica 19. NOU divizije poslije oslobođenja Knina vidi dok. br. 104 i 118 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/8: depešu Štaba 8. korpusa od 11. decembra 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

komandant i načelnik Divizije.[7] 2 bataljona koji su produžili za neprijateljem sukobili su se sa neprijateljskom zaštitnicom južno od sela Derin Gaja, gdje je prihvaćena borba. Neprijateljske snage potisnute od jedinica 35. Divizije naglo su se povlačile prema Gračacu i tako skoncentrisane dale su otpor našim snagama koje su otvorile žestoku vatru na neprijatelja, tukući ga na otvorenom polju. Neprijatelj opkoljen sa svih strana, a osjećajući našu drskost i jednovremeni udar sa sviju strana, počeo se predavati u manjim grupama, što je kod naših jedinica podiglo još više moral, koje su prešle u brzo razbijanje neprijatelja i tako nakon borbe od 2 sata potpuno je razbijena neprijateljska glavnina, dok su manji djelovi razbijenog neprijatelja pokušali bjegstvo u dva pravca, jedna grupa u pravcu Omsice a druga u pravcu sela Tupala. U tom momentu ubačen je još jedan naš bataljon i tako 3 bataljona i jedinice 35. Divizije nastavili su gonjenje i razoružavanje razbijenih djelova koje je trajalo sve do 22 sata istoga dana. Dok se je vodila još borba na prostoru Derin Gaja južno čula se jaka paljba na prostoru Vučipolja[8] gdje je I. Brigada 35. Divizije vodila borbu sa neprijateljskom posadom na Smrekovcu, u kom je pravcu upućen 1 bataljon naše II. Brigade sa zadatkom da napadne neprijatelja sa zapadne strane. Čim je bataljon došao na odstojanje od 1.000 m od neprijatelja isti se je pokolebao i predao jedinicama 35. i 19. Divizije koje su na tom sektoru vršile akciju. Gonjenje razbijenog neprijatelja na prostoru Derin Gaj nastavljeno je sa manjim dijelovima 11. i 12. XII. i mnoge su grupe pohvatane, koje su pokušale bjegstvo u Gospić.

6) Ishod: gubitci neprijatelja: 10 mrtvih, 60 ranjenih, 415 zarobljenih, zaplijenjeno: 350 pušaka, 18 ispravnih šaraca, 2 neispravna šarca, 3 puškomitraljeza tal.[ijanska], 1 teški mitraljez, 3 ispravna topa kal.[ibra] 47 mm i 22 mm, 1 neispravan top 105 mm, 15 šmajsera, 15 pištolja, 10 tromblon-pušaka, 2 teška bacača 80 mm, 2 laka bacača 46 mm, 1 protukolska puška, 2 motocikla ispravna, 4 motocikla neispravna, 4 kamiona neispravna, 2 ispravna bicikla, 1 radio-stanica, 20 km kabla, 1 konj sa kolima, 400 vreća brašna, 35 vreća konzerv. krumpira, 10 signalnih pištolja, 5 vagona razne municije, eksploziva, spreme i alata.[9]

---

[7] Načelnik Štaba 13. NOU divizije bio je tada Jovo Lončarić.

[8] Vučipolje nije nađeno na karti 1 : 100.000. Vjerovatno: Vučji vrh (k. 754), 6 km jugoistočno od Gračaca.

[9] To su podaci samo o gubicima koje je neprijatelju nanijela 2. brigada 13. NOU divizije. O ukupnim neprijateljevim gubicima vidi knj. 36, dok. br. 31, 36, 37, 43 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depe-

7) Utrošak municije: za puške i puškomitraljeze 2.500 metaka, 20 ručnih bombi, 15 mina za teški bacač, 10 raketa, i 500 metaka za šmajser.

8) Veza i ostale pomoćne službe u ovoj akciji funkcionisale su dobro. Jedino se osjetio nedostatak organizovanog prebrojavanja, sakupljanja i magaciniranja materijala koji je zaplijenjen.

9) U ovoj borbi istakla se, kao cjelina, II. Brigada a naročito 3. bataljon na čelu sa komandantom poručnikom Milom Zrnićem, koji se naročito snašao u brzom rukovođenju sa jedinicom za vreme čitave borbe, i tako uspio najveći broj neprijateljskih vojnika sa svojim bataljonom razoružati i zarobiti.

Ovom operacijom lično je rukovodio Štab Divizije, koji je bio na terenu.

10) Pouke iz ove operacije bile bi: čvrst kontakt sa neprijateljem neophodno je važan u svako doba dana i noći, samostalnost rukovodioca i brzo odlučivanje od presudnog je značaja za ovakve akcije, kao i ostvariti idejnu vezu, koja je u ovoj operaciji imala punog izražaja i omogućila da su sve jedinice, angažovane u ovoj operaciji, u glavnom imale idejnu vezu, osjećajući jedna drugu samo po vatri i pogledu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: potpukovnik **Matić Đuro**

Komandant: potpukovnik **Dušan Vlaisavljević**

še Štaba 11. korpusa od 11. i 13. decembra 1944. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

BR. 6

IZVJEŠTAJ ŠTABA 6. KORPUSA OD 3. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE I ŠTABU 3. ARMIJE NOVJ O STANJU I RADU JEDINICA VEZE[1]

ŠTAB VI. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Br. 252
Dana 3/I. 1945. u .... sati

Izvještaj o stanju veze
za mjesec decembar 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE
ŠTABU III. ARMIJE NOV JUGOSLAVIJE

U vezi naređenja A broj 515/43 i 28/44 dostavljamo izvještaj o stanju veze za mjesec decembar 1944 god.

1.) *Brojno stanje i oprema jedinica za vezu vidi se iz priloženog pregleda.*[2]

U toku mjeseca decembra dodjeljene su dve radio-stanice sa telegrafistima i to: jedna Štabu 233. Sovjetske divizije,[3] a druga Agitpropu Oblasnog NOF-a[4] za Slavoniju. Od primljenog materijala za vezu dodjeljeno je Korpusnoj četi za vezu 6 km., XII. Ud.[arnoj] diviziji 6 km., XI. Diviziji 10 km. i Artiljerijskoj brigadi 8 km. poljskog telefonskog kabla.

2.) *Stručna sposobnost ljudstva jedinica za vezu.*

a.) *Telefonista:* Održavanjem kurseva za vezu i intenzivnom nastavom sposobnost ovih dosta je dobra.

b.) *Radiotelegrafista:* Stručna sposobnost radiotelegrafista kako u korpusnom tako i u divizijskim i brigadnim radio-centrima zadovoljan, jer su načela tačnosti, tajnosti, kao i brzina u manipulaciji postignuti.

Mladi radiotelegrafisti koji su završili kurs 15 novembra 1944 god. a sada rade na vježbovnom radio-saobraćaju obuča-

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—17, k. 488.

[2] Redakcija nije pronašla taj pregled. O opremljenosti jedinica 6. korpusa NOVJ sredstvima veze u januaru 1945. vidi dok. br. 114.

[3] Štab 233. divizije Crvene armije nalazio se tada u Barču, a neki njeni dijelovi u rejonu Virovitice (vidi dok. br. 60 i 103 u ovoj knjizi; knj. 35, dok. br. 98; knj. 36, dok. br. 48 i 111).

[4] Narodnooslobodilačkog fronta

vaju se pod nadzorom starijih telegrafista tako da pojedinci od ovih već samostalno rade u divizijskim i brigadnim radio-centrima.

c.) *Signalista:* Signalna služba nije se do sada praktično primjenjivala, dok se ljudstvo obučava i po ovoj grani službe.

3.) *Funkcionisanje veze.*

a.) *Telefonske:* U akcijama na neprijateljska uporišta Pleternica i Široko Polje[5] telefonske veze bile su uspostavljene poljskim telefonskim kablom po načelu od nazad unapred i funkcionisale su dosta dobro.

b.) *Radio-veza:* U navedenim akcijama kao i van ovih funkcionisale su dobro i bez zastoja. U toku mjeseca decembra nove radio-veze uspostavljene su između korpusnog radio-centra i Štaba 233. Sovjetske divizije. U toku je uspostava radio-veze sa štabom vazduhoplovstva. Pri operativnom štabu Korpusa rade tri primopredajne radio-stanice, dok u bazi korpusa rade dve od kojih jedna za vježbovni radio-saobraćaj, na kojoj se usposobljavaju mladi telegrafisti.

c.) *Signalno-optičke veze:* U toku ovoga mjeseca nisu se primjenjivale.

d.) *Kurirske i ordonanske veze:* U akcijama i van ovih ove veze su se primjenjivale i funkcionisale su dobro.

e.) Zarobljeno: U toku ovoga mjeseca zarobljeno je 5 km. poljskog telefonskog kabla, 5 poljskih telefonskih aparata, 1 telefonska centrala i 1 radio-stanica (telefunken).

f.) U borbama sa neprijateljem kod Širokog Polja izgubljeno je u materijalu: 15 km. poljskog telefonskog kabla i 5 telefona, a u ljudstvu 3 mrtva i 5 lakše ranjenih.

4.) *Stanje radio-stanica.*

Korpusne i divizijske poljske radio-stanice snabdjevene su potrebnim alatom i mjerećim instrumentima i u njima se vrše manje opravke, dok se aparati sa većim kvarovima šalju u centralnu radiotelefonsku radionu.

5.) *Nastava:* Pri štabovima divizija održavaju se redovito niži kursevi za vezu po predviđenom planu i programu koji smo primili od Glavnog štaba Hrvatske. U toku ovoga mjeseca završen je kurs u obe divizije. Uspeh kurseva dosta je dobar jer se kroz iste propušta ljudstvo koje ima volju za učenje i uslove za daljnji razvoj u službi veze. U jedinicama za

[5] Neprijateljevu posadu u Pleternici napala je, 2. decembra, 40. NO divizija, u sadejstvu sa 4. brigadom 12. NOU divizije, a posadu u Širokom Polju napale su, 14. decembra 1944. jedinice 12. divizije (vidi knj. 36, dok. br. 16, 38 i 55).

vezu izvodi se redovna nastava, a istu održava komandni kadar jedinica. Držimo pripreme za kurseve koji će se održavati pri Štabu Korpusa.

Neophodno su nam potrebni udžbenici za sinalnu službu kao i pravila za saobraćaj po kojima bi se ista primjenila.

6.) *Promjene komandnog kadra.*

U vezi naređenja Glavnog štaba Hrvatske upućen je u isti Štab kapetan Bogdan Trgovčević, šef Otsjeka za vezu VI. Korpusa, a njegovu dužnost preuzeo je poručnik Vukmanović Živko. Postavljen je za zamjenika šefa odseka potporučnik Balent Drago, dosadašnji šef Pt.[6] sekcije, a za radio-referenta predlažemo zastavnika Čiković Josipa, dosadašnjeg šefa Korpusnog radio-centra. Smjenjen je sa dužnosti komesar čete za vezu XL. Divizije i postavljen za politdelegata u četu za vezu XVIII. Udarne brigade, dok je na njegovo mjesto postavljen komesar jedne boračke čete XVIII. Udarne brigade.

7.) *Sastanci i konferencije:* U toku ovoga mjeseca nisu održavani.

8.) *Opći zaključak:* Stanje veze kod nas se popravlja. Ovo se postiže u glavnom održavanjem kurseva i tehničkom opremom, naročito poljskim kablom koji smo primili od saveznika. Još uvijek se osjeća pomanjkanje u tehničkom materijalu i zbog toga se ne može pristupiti formacijskoj popuni jedinica za vezu. Od sredstava za vezu još uvijek oskudjevamo u poljskom telefonskom kablu, telefonskim centralama i telefonima, nalijevajućim elementima i baterijama za SCR stanice.

Mladi radiotelegrafisti za sada rade na vježbovnom radio-saobraćaju, a kada usledi veća isporuka radio-stanica rasporedit ćemo ih po potrebi na rad kao samostalne.

Od potrošnog materijala za vezu koji primamo od Engleza većinom je već bio trošen. Baterije od 162 volta koje smo primili nismo ih mogli upotrebiti pošto su već bile trošene, tako da takvih 30 komada morali smo baciti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit.komesar, pukovnik
Otmar Kreačić

Komandant, pukovnik:
Mate Jerković

M. P.

[6] Poštansko-telegrafske

BR. 7

IZVJEŠTAJ VOJNE OBLASTI 8. KORPUSA OD 3. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O RADU I STANJU U DALMACIJI[1]

GLAVNI ŠTAB NOV I POH
Broj 576, dne 26-I-1945.

VOJNA OBLAST
VIII. UDARNOG KORPUSA NOVJ
Br. 1/45 od 3.I.1945. god.

GLVANOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Redovan izvještaj za
mjesec prosinac 1944.

Poslije duge i teške borbe jedinice našega Korpusa oslobodile su čitavu oblast[2] i tako stvorile mogućnost da se naše pozadinske vlasti učvršćuju i oformljuju, te su pristupile izgradnji porušenih objekata i izgradnji te podizanju i oživljavanju privrede. Na teritoriju ove oblasti nisu se zadržale nigdje veće neprijateljske vojne formacije, osim u pograničnim krajevima Like i Hercegovine. Po pojedinim područjima ima manjih grupa, koje se skrivaju pred našim vlastima, ali u ovom periodu nismo imali slučajeva da su napadali ili uznemiravali naše jedinice i ustanove. Pasivnih posmatrača našega rada ima najviše na Dubrovačkom području, dok su takovi na Biokovsko-neretvanskom području aktivniji u lažnom širenju raznih vijesti. Grupisani su u 4 — 5 grupa ukupno oko 90 ljudi. Na Kninskom području, gdje je četnički uticaj bio najjači, nema nikakovog oružanog ispada da strane odbjeglih od svojih kuća, koji se skrivaju po okolnim selima — postoji jedna grupa od oko 40 ljudi koji nisu aktivni i svaki dan su malobrojniji.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3—4, k. 128. Četvrtasti štambilj Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske naknadno je utisnut.

[2] Riječ je o ofanzivi jedinica 8. korpusa NOVJ za konačno oslobođenje Dalmacije. Ona je započeta desantom na otok Brač 12. septembra, a završena oslobođenjem Knina 4. decembra 1944 (vidi dok. br. 41 u ovoj knjizi; knj. 33, dok. br. 64, 73, 102 i 107; knj. 34. dok. br. 4, 41, 49, 73, 77, 81, 87, 88, 90, 110 i 116; knj. 35, dok. br. 3, 9, 56, 64, 66, 75, 80, 82 i 97; knj. 36, dok. br. 17, 18, 19, 27, 35, 45 i 111; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 527: izvještaj Štaba 8. korpusa od 15. februara 1945. pisan Generalštabu JA).

Ekonomske prilike u kojima se nalazi pasivna Dalmacija su vrlo teške, i prije nego se uspostavi saobraćaj sa susjednim oblastima nema nikakovog izgleda da će se poboljšati. Jedino Ravni kotari (Zadarsko područje) i Biokovsko-neretvansko područje dolaze u obzir da se sakuplja hrana za vojsku i to u manjim količinama, dok ostali krajevi ne bi bili u stanju da dadu predviđene količine koje ulaze u kampanju sakupljanja.

U otsjecima nije bilo većih personalnih promjena, tako da su se u ovom periodu pojedini otsjeci počeli da učvršćuju i da izgrađuju organizacione forme koje su predviđene raznim uputstvima i direktivama tog Štaba. Dosadanji šef sanitetskog otsjeka je razriješen dužnosti i na njegovo mjesto ima stupiti major Kulušić. Popunili smo saobraćajni i tehnički otsjek sa po nekoliko drugova koje smo pozvali iz komande područja i izgledi su da će se otsjeci osjetiti kao centralni organi i stvarni rukovodioci čitavog rada koji nam se nameće kao hitna vojna i narodna potreba.

Pojedini drugovi iz svih otsjeka u ovom periodu obišli su sve komande područja u cilju učvršćivanja i što jačeg povezivanja, kao i sprovađanja primljenih upustava, ali uza sve to ne može se reći da su tehnički i sanitetski otsjek bili stvarni rukovodioci i inicijatori radinosti po tim sektorima rada. Na našem sektoru od oslobođenja poduzimano je ukupno 91 tehničkih radova. Oskudica u građevnom materijalu bila je na svim područjima, pri čem je taj otsjek nailazio na objektivne poteškoće. Navađamo kao primjer: drvenu građu za mostove nabavljali smo na taj način, što se poduzelo nošenje drvene obale u Šibeniku. Ovaj otsjek je u uskoj povezanosti sa tehničkim odjelom oblasnog NOO-a Dalmacije i zaveli su dosta plana i kontrole nad svim poslovima koji su poduzeti na našoj oblasti. Inžinjerske jedinice Korpusa pokazale su dosta spreme i snalažljivosti na radovima koje su izvodile.[3]

Sanitetski otsjek nam je bio dosta slab. U ovom periodu po područnim bolnicama ima ukupno 4.050 ranjenika i bolesnika. Tu nisu uračunati ranjenici po trupnim ambulantama i previjalištima, kao ni ranjenici susjednih korpusa, koji se nalaze na našoj oblasti. Zadacima koji su se pred njega postavljali nije u potpunosti odgovorio, zbog čega smo i tom otsjeku dodjelili dva druga radi što bržeg sređivanja sanitetskih ustanova.

[3] Opširnije o tome vidi Arvih VII, reg. br. 7—1, k. 531: naredbu Štaba 8. korpusa NOVJ kojom se pohvaljuju jedinice Inžinjerijske brigade za vanredno zalaganje prilikom izgradnje mosta na Krki.

Saobraćajni otsjek sa svojim sekcijama u ovom periodu uspio je da se oformi kao organ za koji vjerujemo da će u najkraće vrijeme ostvariti sigurnu kontrolu nad svim sekcijama komanda područja. PTT sekcija ovoga otsjeka je formirala Vojnu delegaciju pri Ravnateljstvu PTT u Splitu i od tada su sve pošte na našoj oblasti ustupljene pod direktnu kontrolu Ravnateljstva, dok smo mi postavili samo vojne povjerenike po poštama u većim mjestima. Željeznički promet se nalazi pod našom kontrolom, jer je vozni park jako ograničen uslijed pomanjkanja lokomotiva, ali ćemo u najkraće vrijeme zadržati samo najvažnije komande željezničkih stanica, dok ćemo ostale ustupiti prometnom odjelu Oblasnog NOO-a Dalmacije. Čitav autopromet vojne pozadine je uvijek jako ograničen i dosta nesređen,[4] te je pred kraj ovog perioda sav vozni park ustupljen autojedinicama Operativnog otsjeka u cilju racionalizacije pogonskog goriva, i što bolje kontrole nad cjelokupnim autoprometom. Ova mjera je privremenog karaktera.

Ekonomski otsjek je i u ovom periodu bio najaktivniji u pružanju pomoći ekonomskim akcijama po komandama. Kampanja za sakupljanje hrane za vojsku još je u toku i drugovi iz ovog otsjeka prilično su se angažirali na terenu da pomognu civilnim vlastima u toj kampanji. Snabdijevanje jedinica na našem sektoru uglavnom se vrši 50% sa terena, a 50% iz magazina (prekomorsko snabdijevanje).[5] U idućem periodu snabdijevanje sa terena će se u mnogome smanjiti, i izgledi su da ćemo morati zavesti još više bezmesnih dana. To su konstatacije drugova koji su se povratili sa terena, a o tom ekonomskom stanju slali smo i vanredne pismene izvještaje Ekonomskom odjeljenju toga Štaba.

Pri Štabu je održan niži intendantski kurs za 35 kursista, koji je završen 24. prosinca, a tehnički otsjek je također formirao kurs za 70 slušalaca, koji se održava u Splitu. Saobraćajni, tehnički i ekonomski otsjek su održali u ovom periodu po jedno savjetovanje referenata područja na kojima su postavljeni glavni zadaci pred pojedine sekcije, i prenešena zapažanja drugova iz otsjeka pri njihovim obilascima područja.

Rasformirali smo komandu Cetinskog područja i njen sektor dodijelili komandi Splitskog područja, kojoj smo pro-

[4] Jedinice Vojne oblasti 8. korpusa imale su tada 28 ispravnih kamiona, 11 putničkih automobila i 13 motocikla (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/16—2, k. 119/8: depešu Štaba 8. korpusa od 17. januara 1945. pisanu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[5] Opširnije o problemu ishrane jedinica 8. korpusa vidi Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/8: depešu Štaba 8. korpusa od 9. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

mijenili naziv u Komandu područja srednje Dalmacije, tako da će sada ta komanda obuhvatiti političko-administrativni sektor Okružnog NOO-a srednje Dalmacije, i sačinjavaju jednu ekonomsku cjelinu. Značajnijih personalnih promjena u komandama područja nije bilo, osim što smo dosadanjeg zamjenika komandanta cetinskog područja potporučnika druga Jurić Dušana postavili za zamjenika komandanta područja srednje Dalmacije. Uspjeli smo da popunimo sve komande sa potrebnim referentima po sekcijama i ovaj period je protekao u sprovađanju predviđenih organizacionih formi po komandama. Uglavnom po svim komandama ekonomske sekcije bile su najaktivnije, jer su se pred njih postavljali i najveći zadaci. Naročito je zapažen rad ekonomske sekcije komande područja srednje Dalmacije čije pekare izbacuju dnevno po kg 6.000 kruha, tvornice tjestenine izrađuju kg 1.500 tjestenine i tvornice laštita daju dnevno oko kg 150 laštita (ali uslijed pomanjkanja sirovina neće još dugo raditi). Ova sekcija je centralizirala i svoje postolarske i krojačke radionice i podigla produkciju na viši stepen organizacije. Po ostalim područjima radionice su još uvijek male i rascjepkane tako, da primitivno podmiruju sve lokalne potrebe. To se ne može reći za autoradione Dubrovačkog i Zadarskog područja. Naročito su se povećali radni bataljoni ili čete po komandama područja koje obavljaju razne manualne i fizičke poslove. Gotovo svaka sekcija u području ima takve jedinice. Tu su zaposleni većinom drugovi nesposobni za operativnu jedinicu i obveznici II poziva. Tu dolaze tehničke, saobraćajne, željezničke, rudarske, poljoprivredne i slične čete. Njihova radna disciplina nije najbolja, ali se ipak postiže veći efekat rada, nego sa zarobljenicima ili privremeno mobilisanim. Pri svim područjima su formirane stalne vojne područne bolnice i rad oko njihovog sređivanja i organiziranja je glavni posao svih komanda. Iako su postignuti dobri rezultati, ipak nije stanje po bolnicama potpuno zadovoljavajuće. Oskudijeva se još uvijek u nižem sanitetskom osoblju, kao i u materijalu za restauraciju zgrada i u potrebnom namještaju. U sređivanju bolnica najviše je postiglo područje srednje Dalmacije, a zatim Zadarsko.

U ovom periodu rasformirali smo komande mjesta Muć, Kaštela i Preko, te Komižu i dobar dio njihovog ljudstva uputili u operativne jedinice. Po izvršenim zadacima koji su se pred njih postavljali po oslobođenju nisu imale potrebe da i dalje postoje, uslijed čega smo ih dokinuli. Komande mjesta u nekim varošima nisu se dovoljno snašle u novonastaloj situaciji, kad treba jačati narodne civilne vlasti, zbog čega je dolazilo do češćih nesuglasica i nerazumijevanja. Često su poduzimale razne poslove mimo NOO-a i bile su mnogo zabavlje-

ne oko problema koji su van njihova djelokruga, i tako zanemarivale osnovne vojne poslove. Personalnih promjena u komandama mjesta bilo je jedino u Dubrovačkom području, dok smo po ostalim komandama izvršili imenovanje drugova koji nisu prije bili imenovani. Do sada su zamjenici komandanta bili i ekonomski rukovodioci, te smo u ovom periodu odredili ekonome komande kojima je taj posao dodijeljen u dužnost, dok se zamjenik komandanta mjesta ima da bavi mobilizacijskim poslovima.

Pristupili smo formiranju komanda gradova Dubrovnika, Splita, Šibenika i Zadra,[6] čiji bi sastav bio: komandant, zamjenik, ađutant i personalni povjerenik. Komandante smo imenovali, osim za Šibenik, dok ostale drugove koji pripadaju komandi nismo još postavili.

Partizanske straže komanda u ovom periodu nisu imale nikakovih većih sukoba sa neprijateljem, već su čitav svoj rad usmjerile na hvatanje manjih grupica (narod ih zove »špiljari«, »kamišari«) i dezertera iz NOV i onih koji se nisu odazvali našoj mobilizaciji, a sakrivaju se po selima i ogradama. U ovom mjesecu uhvaćeno je ukupno na cijeloj našoj oblasti oko 450 dezertera. Tim akcijama straže pristupaju zajedno sa jedinicama Narodne odbrane. Partizanska straža komande mjesta Benkovac ubila je poznatog četničkog vojvodu Milorada Stegnjajića, zbog čega je pohvaljena pismenom naredbom ovog Štaba. Disciplina, vojničko držanje i borbenost straža kod velikog dijela zaostaje iza operativnih jedinica, što u mnogome krnji ugled naših ustanova. Nekih naročitih ispada sa naše strane u jedinicama nismo imali.

Pred sve otsjeke ove Oblasti postavlja se kao prvi zadatak, da se što bolje učvrste i povežu tako, da bi se stvarno osjetili kao rukovodeći i centralni organi na čitavoj oblasti. Riješiti pitanje ishrane kako operativne vojske, tako i vojne pozadine, koje se svaki dan sve oštrije postavlja. Pomoć izvana je neredovna i nedovoljna, a oblast je pasivna i iscrpljena. Uspostaviti željeznički saobraćaj na pruzi Split—Knin i Knin—Drvar, koji su radovi u toku, jeste glavni zadatak saobraćajnog i tehničkog otsjeka u idućem periodu. Pred sanitetski otsjek se i dalje kao glavni zadatak postavlja sređivanje i bolje organizovanje vlastitih područnih bolnica i prihvat i smještaj ranjenika susjednih Korpusa, a također i prihvat ranjenika, koji se vraćaju iz Italije u domovinu.[7] Sprovađanje mobilizacije će se nastaviti, jer još nije svugdje sprovedeno

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 26.

[7] Odnosi se na ranjenike liječene u savezničkim bolnicama u Italiji (vidi dok. br. 41).

pozivanje u vojsku II poziva. Pored toga izvršiće se kontrola po pozadinskim, civilnim i vojnim ustanovama svih vojnih obveznika, da li su regulisali svoju obavezu prema vojsci i narodu. Uvesti ekspeditivnost i odgovornost u radu. Izvesti temeljito čišćenje vojne pozadine i smanjiti broj ljudstva.

Nismo još u potpunosti uspjeli da se ostvari puna koordinacija između NOO-a i naših komanda. Često se sebično prilazi mnogim poslovima, što se slabo odražava na rezultate koji se imaju i mogu postići. Takvih smo pojava imali gotovo po svim područjima. Komande područja i mjesta nisu shvatile u potpunosti svoju ulogu u učvršćivanju i uzdizanju naše nove narodne vlasti.

Izvještaje o rezultatima dvomjesečnog međukorpusnog natjecanja šaljemo zasebno i obuhvata čitavi period natjecanja.[8] Za novembar nismo poslali rezultate takmičenja. Raspis smo primili 24. novembra 1944. godine.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — pukovnik: **Boško Šiljegović**

Komandant — generalmajor: **Drapšin Petar**

M. P.

Prilozi: Brojno stanje, naoružanje i socijalni i nacionalni sastav.

[8] Riječ je o takmičenju koje je organizovao Glavni štab NOV i PO Hrvatske za period od 1. novembra 1944. do 1. januara 1945. O rezultatima koje je u toku takmičenja postigao 8. korpus vidi Arhiv VII, reg. br. 1/11—2, k. 119/8: depeše Štaba 8. korpusa pisane 12. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

BR. 8

IZVJEŠTAJ SAOBRAĆAJNOG ODSJEKA VOJNE OBLASTI 10. KORPUSA NOVJ OD 3. JANUARA 1945. O RADU I STANJU ŽELJEZNIČKE SEKCIJE[1]

VOJNA OBLAST
X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
SAOBRAĆAJNI ODSJEK
Željèznička sekcija
dne 3. I. 1945

Predmet: Mjesečni izvještaj za mjesec decembar 1944

IZVJEŠTAJ

Organizacija željezničke sekcije ostala je u toku mjeseca XII. 44 nepromjenjena, t.j. rad iste obavlja šef sekcije polit. komesar poručnik Sudar Petar, kome je dodeljen kao pomoć drug Volk Alojzije.

Organizacija željezničkih referada u saobraćajnim sekcijama područja ostala je ista kao i prošlog mjeseca, kako je bilo to navedeno u izvještaju za mjesec XI. 44,[2] osim u željezničkoj referadi Saobraćajne sekcije Moslavačkog područja. U toj referadi je za željezničkog referenta, umjesto na službenom poslu unesrećenog druga Koraća Stanka, postavljen drug Skočić Mato, koji je bio prije vlakovođa državnih željeznica a nalazi se u N.O.V. od 18. VIII. 1943. Imenovani je bio ranije u III. diverzantskom odredu gdje se pokazao vrlo dobar u akcijama i inače agilan i povjerljiv u radu. Očekuje se da će biti sposoban i na novom položaju.

Rad željezničke sekcije u toku mjeseca sastojao se uglavnom na poboljšavanju odvijanja prometa na uskotračnoj pruzi Čazma (Grabovnica) — Brestovac. Radi vrlo velikih kiša ove jeseni, putevi i ceste na širem sektoru Čazma — Brestovac uslijed velikog blata postali su za prevoz znatnijeg tereta konjskom spregom skoro nemogući, uslijed čega je bio sveden transport čitavog materijala, živežnih i vojnih potrebština, na gore spomenutu željeznicu, te je ista iskorištena do krajnih granica kako u pogledu prevoznih sredstava tako i u pogledu zaposlenog ljudstva.

---

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—1, k. 1901—2.

[2] Redakcija nije mogla pronaći taj izvještaj.

Sekcija je stalno nadzirala promet, davala potrebne naloge i upute, lično se osvjedočavala o svim mogućnostima iskorišćenja željeznice prema nadošlim potrebama i prilikama. Znatan dio rada posvećen je nabavci odnosno prevozu drva iz šuma uz prugu za vojsku i naše ustanove vojne i civilne ovog Korpusa.

Radi velikih potreba prevoza za vojsku ograničili smo prevoz civilnih osoba u potpunosti, osim najhitnijih slučajeva bolesti i smrti, za koje slučajeve će izdavati civilne vlasti posebne dozvole. Uvedena je i kontrola sviju putnika.

Novih podataka u željezničkom ljudstvu nije prikupljeno, osim manji broj koji se nalazi u službi neprijatelja, pa je stanje isto kako smo vas izvjestili našim izvještajem za XI/44. Isto važi za podatke o voznim sredstvima i postrojenjima. Jedino raspolažemo sa novim podatcima o voznim sredstvima za uskotračnu Pitomača — Šaht,[3] što vam prikazujemo pod radom Bjelovarskog područja, gdje vam prikazujemo i sadašnje stanje skretnica na izvjesnim odsjecima normalne pruge pošto se to stanje promjenilo obzirom na dostavljene vam podatke našim izvještajem za XI/44.

Rad u područjima

U Posavskom, Zagorskom i Kalničkom području po željezničkim referadama nije bilo nikakove djelatnosti jer je ista potpuno sprečena neprijateljskim djelovanjem.

Bjelovarsko područje

Do ofenzivnog nastupa neprijatelja[4] radila je uskotračna pruga Pitomača — Šaht. Njezin vozni park sastojao se iz 2 lokomotive, 36 vagona za prevoz ugljena i 8 platon-vagona, ali je bila u prometu samo jedna lokomotiva. Detaljni pregled stanja voznog parka razvidan je i iz priloženog pregleda broj 1.[5]

Osoblje na toj pruzi je ono isto koje je bilo i ranije pod privatnom upravom i to 1 strojovođa, 1 ložač, 1 pom.[oćni] ložač, 1 zavirač,[6] 1 nadzornik pruge i 21 pružni radnik. Za ovo osoblje odnosno prugu postavljen je povjerenik. Popravak oštećenih vagona ne vrši se radi pomanjkanja potrebnog materijala, naročito kompozicije. Radi se na tome da se pronađe mogućnost nabave. U tom slučaju popravak vagona vršiti će

---

[3] Šaht nije upisan na karti 1 : 100.000, a odnosi se na rudnik uglja koji se nalazi 11 km jugozapadno od Pitomače.

[4] Riječ je o pothvatu »Bilo-gora«, koji je započeo 20. decembra 1944 (vidi dok. br. 17, 18 i 60 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 111 i 167).

[5], [7] i [10] Redakcija nije mogla pronaći te preglede.

[6] pregledač kola

tehnička sekcija u svojoj radionici u Šahtu i to sa predviđenih 8 strojobravara koji su i ranije vršili taj posao.

Od početka rada ove željeznice izvršen je prevoz slijedećih količina robe: 65.300 kg. pšenice, 19053 kg. brašna, 10.280 kg. ostalih živežnih namirnica, 18990 kg. sijena i 98690 kg. razne robe. U rudniku se radi na tome da bi se omogućila eksploatacija rudnika. U tom slučaju željeznica će prevažati prvenstveno ugljen kako bi se stvorila neka zaliha ugljena za lokomotive bar za početak željezničkog saobraćaja.

Pruge normalnog kolosjeka bile su popravljane na svim odsjecima koji su bili na oslobođenom teritoriju te su uglavnom bile već prolazne. Popravljene su skretnice, koje su sve konspirirane, pa se je stanje skretnica prikazano vam u izvještaju za XI/44 promjenilo u izvjesnim odsjecima pruga, kako je to razvidno iz priloga br. 2.[7]

U sporazumu sa civilnim vlastima određeno je željezničko osoblje koje će primiti dužnost vršenja ekzekutivne željezničke službe u slučaju uspostave prometa i to na slijedećim stanicama: Pitomača, Kloštar, Katalena,[8] Mišulinovac; Đurđevac, Virje, Novi Grad,[9] Bregi, i Bulinac i Velika Pisanica. Uz ovo određeno stručno osoblje postaviti će se na stanicama i novo vježbeničko osoblje iz kojeg bi se prema postignutim uspjesima popunjavao kadar stručnog željezničkog ljudstva.

Dva druga verzirana bivša željeznička službenika vrše redovite sastanke sa željezničkim osobljem, koje je sada zaposleno popravcima na prugama i na nekim drugim dužnostima. Na tim sastancima vrše se osim političkih časova stručne poduke iz željezničkih propisa i pravilnika.

Moslavačko područje

Željeznička pruga normalnog kolosjeka od Garešnice do Česme nalazi se u dobrom stanju tako da bi se istom mogao u najkraćem vremenu vršiti saobraćaj. Na čitavoj pruzi radi se na sitnim poslovima čiste se grabe, prekopi i na nekim mjestima podbijaju kolosjeci. Sve skretnice su popravljene za prolaz ali je šinja vodilica iz srca skretnica skinuto svega 37 komada, koje su konspirirane. Na staničnim zgradama, osim manjih radova, još se ne radi, dok se međutim izgrađuje telefonska linija postavljenjem stupova i žice od Garešnice prema Bjelovaru. Do sada je izgrađena linija od Garešnice do Hercegovca. Ovi radovi bili su ometani pomanjkanjem materijala, naročito izolatora. Sada je primljeno nešto materijala iz Mađarske pa se rad produžuje.

---

[8] Puni naslov jeste: Sirova Katalena

[9] Odnosi se na Podravski Novi Grad

Uskotračna pruga Čazma — Brestovac potpuno je iskorištena. Raspolaže se sa 2 lokomotive, 2 zatvorena vagona, 10 rama, 4 platon-vagona, 4 para gipova i 30 vagonetla. Od toga je u redovitom saobraćaju 2 zatvorena vagona, 5 rama, 4 platona i 6 vagonetla, dok je ostatak voznog parka raspodjeljen ustanovama na upotrebu kako se to vidi iz priloženog pregleda voznog parka pod brojem 3.[10]

Jedna rama stavljena je izvan saobraćaja jer se preuređuje u zatvoreni vagon koji će početkom januara 1945 biti gotov i stavljen kao treći »G«. vagon u saobraćaj.

Osposobljen je daljni dio pruge Grabovnica — Suhaja i uspostavljena stanica Čazma. Sa gore navedenim voznim parkom, uključivši pripremu drva za pogon lokomotiva i popravak voznih sredstava, rukuje ukupno 93 druga, od kojih je 61 zaposlen kod saobraćaja na stanicama, 18 drugova kao vlakopratno osoblje i 14 drugova kao mašinsko osoblje. Željezničko osoblje vrši dužnost dosta savjesno i požrtvovano.

Sa raznih stanica na određene stanice prevežene su slijedeće količine robe:

ranjenika 32 vagona	municije	10 vag.
razne robe 74 vagona	sijena	18 „
žita, brašna i ostalih živežnih namirnica	slame	3 „
48 vag.	lima	7 „
građ. materijala i drva 42 vagona	kore	8 „
selidbe 9 vagona	kože	4 „
oružja 1 vagon		

Ukupno 256 vagona.

Vlakovi kasne radi slabog pogonskog goriva, uslijed čega je redovito potrebno čekanje na pruzi radi pravljenja pare. Ustrojena je šumska želj. četa sa desetarom i 10 drugova za nabavku suhih drva za lokomotive te ima izgleda da se sakupi rezerva.

U toku mjeseca u željezničkoj radionici radilo je 2 kovača, 2 bravara, 2 strojobravara i 1 pregledač kola. Efekt njihovog rada je slijedeći: 3 puta je vršen popravak stroja i popravljeno 39 vagona. Osim toga 6 limenih peći, 39 komada raznih inventarskih predmeta (alata) i 244 komada raznih sitnih djelova potrebnih za popravak ili izmjenu na voznim sredstvima, kao vijci, ringi, klinovi, klampfe, lanci, ugaono-željezo čavli i.t.d.

Na svim stanicama dovezeno je i ispiljeno za lokomotive ukupno 190 m kubičnih drva.

U vezi dopisa Glavnog štaba N.O.V. i P.O.H.,[11] Saobraćajno odjeljenje, željeznički odsjek, broj 143 od 26. XI. 1944, izvještavamo slijedeće:

Određenje članova komande željezničke mreže, željezničke linije i željezničkih stanica izvršiti će Štab X. Korpusa, o čemu ćete biti po izvršenju obaviješteni.

O stanju i popravku pruga, željezničkih objekata, telefonskih linija te o voznim sredstvima na oslobođenom i neoslobođenom teritoriju izvjestili smo vas osim u današnjem izvještaju već i u izvještaju za mjesec XI. 1944 pod brojem 595 od 21. XII. 1944.

Popise željezničkog osoblja na oslobođenom i neoslobođenom teritoriju — ukoliko smo opće primili podatke — ne možemo vam dostaviti sa podatcima točno po određenim tačkama jer podatci nisu bili sabirani po ovakvim rubrikama. Popise sa raspoloživim podatcima o željezničkom osoblju poslali smo vam poimenično našim mjesečnim izvještajem za mj. X. 1944 a brojčano po strukama (saobraćajnoj, građevinskoj, mašinskoj i ostalim) našim mjesečnim izvještajem za mjesec XI. 1944. čime smo traženju potpuno udovoljili.

Šef željezničke sekcije
komesar poručnik:

Šef saobraćajnog odsjeka
kapetan:

[11] Redakcija nije mogla pronaći taj dopis.

BR. 9

IZVJEŠTAJ ŠTABA 35. DIVIZIJE OD 3. JANUARA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA NOVJ O GONJENJU NEPRIJATELJA KOJI SE POVLAČIO IZ KORENICE[1]

ŠTAB
XXXV. DIVIZIJE XI. KORPUSA
NOVJ
BR. 19 3-I-1945

Operativni izvještaj
iz akcije na Korenicu
dne 26. i 27. XII. 1944.

ŠTABU XI. KORPUSA N.O.V.J.

Korenica je geografski i ekonomski važan centar za naše jedinice na ovome sektoru; kroz nju prolazi glavna komunikacija za vezu između Dalmacije, Like i Korduna; vode još dvije važne ceste, jedna za Gospić i druga za Otočac. Neprijatelj je ocjenio važnost toga središta, a da bi sebi osigurao vezu između Otočca i Bihaća, i tako povezao svoje snage iz Bosne sa primorjem, on je sa odabranim jedinicama zaposjeo Korenicu.[2] Korenica leži u polju, a okružena je planinskim visovima, za koje bi neprijatelj trebao veće snage ako bi ih zaposjeo i time očuvao svoj garnizon u dolini, u protivnom takav teren daje mogućnosti potpunog opkoljenja garnizona i njegovo uništenje.

U borbi je učestvovala cijela 35. ud. divizija, sastava: 3 pješadijske brigade, potpomognuta sa artilerijom XI. Korpusa, sastava: jedan brdski divizion kalibra 75 mm, jedan haubički divizion kalibra 100 mm, jedna poljska baterija kal. 75 mm i jedan top 152 mm, i kao susjedne sudejstvujuće jedinice XIII. ud. divizije i VIII. divizije IV. Korpusa.[3]

Na strani neprijatelja učestvovale su jedinice i to: I. ersatz[4] bataljon 847. pukovnije 392. plave legionarske divizije,

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—4, k. 1234 B.

[2] Nijemci su zaposjeli Korenicu 14. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 73 i 111).

[3] O sadejstvu 13. divizije 11. korpusa i 8. divizije 4. korpusa NOVJ sa 35. NOU divizijom u borbama sjeverno od Korenice vidi knj. 36, dok. br. 107, 109 i 111.

[4] rezervni

jačine oko 450 vojnika; kampfgrupa »Allermann«,[5] sastavljena od ostatka 264 divizije, jačine oko 150 vojnika, 1 kompanija[6] sastavljena također od ostataka 264 divizije, koja služi za osiguranje kolona i kamiona, te Aufklerungsabteilung[7] 392. plave legionarske divizije, jačine oko 300 vojnika. Ukupno oko 1.000 vojnika, naoružanih sa pješadijskim oružjem, 1 blindom, 3 topa i nešto kamiona.

Situacija kod neprijatelja bila je nepovoljnija, ali on, doznavši za naše namjere i veliku koncentraciju naših snaga, osobito artilerije, ocjenio je da je slab da primi odsudnu bitku na tome sektoru i da bi mogao doživiti poraz, pristupio je izvlačenju svojih snaga iz Korenice preko Vrela u pravcu Babina Potoka i Vrhovina, iste noći kada se sa naše strane spremao napad.

Na našoj strani situacija je bila povoljnija, operacija je u potpunosti pripremljena i da se neprijatelj nije povukao uspjeh bi bio potpun pošto je na našoj strani bila daleko veća nadmoć u ljudstvu i tehnici.

Zapovjest za napad primljena je od štaba XI. Korpusa NOVJ,[8] razrađena i upućena štabovima brigada, a sadržavala je uglavnom zadatak da se napadne i uništi neprijatelj koji se nalazi u Korenici. Kopiju zapovjesti ovoga štaba u prilogu dostavljamo.[9] U toku borbe situacija se mijenjala, tom prilikom izdavate su usmene zapovijesti, uglavnom preko telefona.

Borba je počela 26. XII. 1944. g. ujutro u 7 sati.

Jedinice I. brigade i neki dijelovi III. brigade podi[la]zili su neprijateljsk[im] položaj[ima] oko mjesta Korenice na kojima neprijatelja već nije bilo, tj. povukao se prije dolaska naših jedinica. U to isto vrijeme artilerija se pripremala za borbu. Međutim, neprijatelj se nije nalazio na položajima gdje se očekivalo, već je bio u povlačenju i kontakt sa njime uhvatila je najprije III. brigada sa svojim desnim krilom. Jednovremeno borba je počela kod jedinica XIII. ud. divizije, koje su se susrele sa nekim neprijateljskim snagama, koje je on

---

[5] Ta Borbena grupa je naziv dobila po majoru Alermanu, komandantu 893. puka njemačke 264. pješadijske divizije koja je gotovo potpuno uništena u borbama kod Knina (vidi dok. br. 105 u ovoj knjzi; knj. 34, dok. br. 115; knj. 36, dok. br. 27, 35, 45, 98 i 111; Arhiv VII, reg. br. 15—1, k. 21 A: izvještaj Štaba 8. korpusa pisan 15. februara 1945. Generalštabu JA; knjigu: Franz Schraml, Kriegsschauplatz Kroatien, Kurt Vowinckel-Verlag, Neckargemünd, 1962, (Franc Šraml, Hrvatsko ratište str. 199—213).

[6] četa

[7] izviđački odred

[8] i [9] Zapovijesti štabova 11. korpusa NOVJ, 13. divizije i 35. divizije za napad na Korenicu nalaze se u Arhivu VII, reg. br. 2/1—2, k. 569, reg. br. 34/1—1, k. 913, reg. br. 13/1—2, k. 1234.

isturio od Homoljca u pravcu Vujnove Glave, da bi time što bolje osigurao važan čvor Pogledalo, preko koga je izvlačio svoje snage iz Korenice.

Kada neprijatelja nije bilo u Korenici odmah je izdata nova usmena zapovjest koja je sadržavala da se pristupi paralelnom gonjenju neprijatelja, za koji su zadatak angažovane III. brigada i II. brigada koja je bila u rezervi, a I. brigada dobila je zadatak da ovlada kotom 892 (Pogledalo) i time odsječe neprijatelju odstupnicu, koja ovaj zadatak nije izvršila. Neprijatelj se grčevito branio ne žaleći žrtvovati zaštitnice — da bi izvukao glavninu, pri tome je većinom koristio autoblindu. Borba se produžila cijeli dan, neprijatelj odstupao uglavnom cestom preko Vrela uz Pogledalo sve do Homoljca stalno gonjen od naših jedinica. Uvečer neprijatelj pojačava svoju zaštitnicu i organizuje odbranu kod Homoljca k. 919 Rajnovca — k. 794 — Homoljca — k. 964 (Fundakov Vrh). Kroz noć naše jedinice vrše napade na te neprijateljske položaje, zbacuju ga sa njih i nastavljaju gonjenje u pravcu Potoka[10] sve do Homoljačkog Klanca, gdje se borba i gonjenje završava 27. XII. 1944. g. ujutro. Nakon čega se naše jedinice povlače na odmaranje, a neprijatelj pripremio stabilniju odbranu na Čudinu Klancu, gdje već od ranije postoje utvrđeni položaji.

Zadatak je izvršen, ali ne u potpunosti — pošto je neprijatelj uspio da izvuče snage i materijal.

Neprijatelj je imao mrtvih 93, ranjenih oko 130 i 2 zarobljena vojnika. Zaplijenjeno je: 1 šarac, 4 puškomitraljeza, 1 šmajser, 42 puške, 3 poluautomatske puške, 9.800 metaka za puške i mitraljeze, 3 tromblona, 3 granate, 4 pištolja, 4 bicikla, 1 signalni pištolj, 10 raketa za sig.[nalni] pištolj, 1 telefon, 1 durbin, 5 šatorskih krila, 4 para cipela, 4 šinjela i 4 para veša.

Na našoj strani bilo je: 12 mrtvih i 63 ranjena. Među poginulima nalaze se oficiri: komesar čete iz III. brigade drug Krneta Boško, komandir čete iz II. brigade drug Rašeta Jandre.

Utrošeno je ukupno: 47.630 puščane i mitraljeske municije, 304 mine za teški bacač, 49 ručnih bombi; oštećen je jedan puškomitraljez.

U borbi su se naročito istakli drugovi i to: Ahmetagić Avdo, Suja Božo, Berdec Dušan, Filipović Franjo, Simić Stanko, Zobenica Jovo, Miculinić Blaž, svi borci; delegat Kutuzović Ibrahim, vodnik Seci Martin, Car Drago, puškomitraljezac, Bursać Novak, komandir čete, i Morović Dušan, pom. kome-

[10] Riječ je o selu Babin Potok.

sara čete, svi pomenuti su iz II. brigade ove divizije. Isti su pohvaljeni naredbom ovoga štaba.

U borbi labavo se držao štab I. brigade i još nekoji borci, za što su pozvani na odgovornost, ukazano im na griješke i strogo opomenuti.

Operacija je bila dobro pripremljena. Uzajamno potpomaganje artilerije i pješadije bilo je dobro. Taktički postupci naših starješina bili su dorasli situaciji, osim kod štaba I. brigade, koji su nepotrebno tukli položaje na kojima nije bilo neprijatelja, zatim u prvom sukobu sa neprijateljem izgubili su brigadu iz ruku i prošlo je dulje vremena dok su se ponovno pribrali i pošli u napad — što je neprijatelj iskoristio, organizirao odbranu i izvukao veći dio snaga iz Vrela,[11] Korenice na Pogledalo. Pored toga poslali su pogriješan izvještaj, u kome javljaju da su izbili na Pogledalo, međutim to nije bilo tačno. Također se štab III. brigade nije dovoljno snašao, zato što nije usmjerio sav svoj pokret za gonjenje odstupajućeg neprijatelja i nije nastojao da ga odsječe iako je za to bilo dosta mogućnosti, jer neprijatelj nije bio zaposjeo kote oko ceste. Na manevarsku sposobnost uticala je magla i jaka zima i oslabljena kondicija kod ljudstva i stoke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potpukovnik
M.[12] Lenac

Komandant potpukovnik:
N.[13] R. Grubor

M. P.

[11] Odnosi se na selo Vrelo, 4 km sjeverozapadno od Korenice.
[12] Mirko
[13] Nikola

BR. 10

IZVJEŠTAJ ŠTABA 35. DIVIZIJE OD 3. JANUARA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA NOVJ O BORBI U PLITVIČKOM LESKOVCU I KOD HOMOLJCA[1]

ŠTAB
XXXV. DIVIZIJE XI. KORPUSA
NOVJ
Br. 20 3-I-1945

Operativni izvještaj iz akcije 30. XII. 1944. g. na Čudin Klanac i Babin Potok.

ŠTABU XI. KORPUSA NOVJ

Poslije oslobođenja Korenice[2] i potiskivanja neprijatelja u pravcu Vrhovina, neprijatelj se zadržao na Čudinom Klancu (k. 828) i duž ceste Babin Potok — Crna Vlast — Vrhovine. Čudin Klanac je iz ranije utvrđen jakim bunkerima uperenim u pravcu Plitvičkog Ljeskovca i Korenice, u kojima pravcima vode glavne ceste. Neprijatelj je vjerovatno odlučio na tome sektoru voditi odlučnu borbu, jer ako izgubi taj položaj, nama se pruža mogućnost daljnjeg odbacivanja neprijatelja i prodiranja u pravcu Otočca kroz Gacku Dolinu, koja je od velikog ekonomskog značaja za vojsku. Pored toga sa Čudina Klanca neprijatelj ima dobru mogućnost ispadanja u naš oslobođeni teritorij, i u slučaju vođenja zamašnijih operacija on bi mu služio kao polazna baza iz koje se može, bez teškoća, izvršiti pokret u više pravaca na oslobođeni teritorij.

U borbi je učestvovala cijela 35. ud. divizija, ojačana sa I. brigadom VIII. divizije IV. Korpusa, u zajednici sa dvije brigade XIII. ud. divizije i potpomognuta sa korpusnom artilerijom XI. Korpusa.

Na strani neprijatelja u akciji je učestvovao Aufklerungs Abteilung (izviđačko odjeljenje) 392. »plave« legionarske divizije, jačine oko 200 vojnika.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—4, k. 1234 B.

[2] Pod pritiskom jedinica 35. i 13. NOU divizije Nijemci su napustili Korenicu 26. decembra 1944 (vidi dok. br. 9 u ovoj knjizi; knj. 36, dok br. 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa od 25, 26. i 27. decembra 1944. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Na našoj strani vršene su pripreme za napad unatoč lošem vremenu. U tim pripremama pobjegla su tri borca iz 1. brigade 8. divizije i predali se neprijatelju u Čudinu Klancu i otkrili naše namjere, a da o tome nitko od naših rukovodilaca nije bio obavješten, već se i dalje produžilo sa radom na zadatku.

Međutim, neprijatelj je doznao za naše namjere i izbacio svoje specijalne jedinice da sačekaju naše jedinice u zasjedi, daleko ispred položaja na Čudin Klancu, u čemu je i uspio.

Na osnovu primljene zapovjesti[3] i donešene odluke, napisana je pismena zapovjest štabovima brigada od koje kopiju u prilogu dostavljamo.[4]

Borba je započela 30. XII. 1944. g. u 03.30 sati.

Sve jedinice nalazile su se na putu ka zadacima. III. brigada ove divizije marševala je od Koreničke reke preko Uvalice u pravcu Plitvičkog Ljeskovca; kada je stigla do Plitvičkog Ljeskovca, patrola prethodnice primjetila je neprijatelja gdje se kreće cestom od Čudina Klanca kroz Plitvički Ljeskovac prema Prijeboju i obavjestila svoj štab bataljona. Međutim, kako je tom cestom trebala proći. I. brigada 8. Divizije, štab bataljona je krenuo i dalje naprijed, misleći da su to jedinice navedene brigade. Neprijatelj je uzeo položaje oko ceste, pustio u zasjedu cijeli II. bataljon III. brigade ove divizije koji je bio prethodnica brigade i raspalio na njega iz neposredne blizine.[5] Na to se bataljon naglo povukao u sastav brigade i štab brigade donesao odluku i izdao usmenu zapovjest da se neprijatelj obuhvati, odbaci ili uništi i produži za zadatkom. U to vrijeme prišla je I. brigada 8. divizije IV. Korpusa i neoprezno upala u zasjedu, našto je neprijatelj otvorio iz blizine žestoku vatru po brigadi. Brigada je primila borbu, a u to vrijeme već je udarila i naša III. brigada i tako je neprijatelj bio odbačen i prisiljen na povlačenje u pravcu Čudina Klanca, a naše jedinice produžile k svome zadatku. Ova borba odigrala se u Plitvičkom Ljeskovcu na prostoru k. 709 (Paljevina) i k. 765 (Crni Vrh) i trajala je sve do 9 sati. Poslije toga bilo je prekasno da se napada Čudin Klanac i saznavši da su naše namjere otkrivene, štab divizije doneo je

[3] Riječ je o zapovijesti Štaba 11. korpusa NOVJ od 29. decembra 1944 (vidi Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 569).

[4] Zapovijest Štaba 35. NOU divizije za napad na Čudin klanac i Babin Potok nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 14—2, k. 1234.

[5] Opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 111, objašnjenje br. 217; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa od 29. i 30. decembra 1944. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

odluku i odustao od akcije,[6] s time što je II. brigadu iz rezerve uputio prema Čudin Klancu sa zadatkom da spriječi neprijatelja ako bi pokušao da se krene iz toga sektora.

Na putu od Homoljca prema Čudin Klancu, sjeverno od sela Lukići, kod k. 1005 jedna manja neprijateljska skupina, otprilike oko 50 vojnika, sačekala je dva bataljona II. brigade i raspalila na njih iz jednog šarca i tri šmajsera. Naši bataljoni su se snašli, pošli naprijed i protjerali neprijatelja. Ta borba trajala je od 15. do 15.40 sati. — I. brigada bila je na položaju cijeli dan do 18 sati, zatim se povukla na odmor u selo Turjanski. U noći 30/31. XII. 1944. u 3 sata kretao se intendant II. bataljona I. brigade, potporučnik drug Nikola Lončar, sa još nekoliko drugova i bio napadnut u selu Turjanski, kod k. 799 od neprijateljske skupine jačine oko 50 vojnika, kojom je prilikom isti drug zarobljen i ubijena jedna drugarica. Sutradan, tj. 31. XII. 1944. g. naše su se jedinice odmarale i vršile patroliranje sve do neprijateljskih garnizona, ali neprijatelj nije izlazio.

Postavljeni ciljevi nisu postignuti, čak što više bio je neuspjeh; razlog je tome, što je neprijatelj uspio doznati naše namjere i preduhitrio nas. U toj borbi neprijatelj je imao 5 mrtvih i 11 ranjenih. Zaplijenjeno je 300 metaka za puškomitraljeze.

Na našoj strani bilo je: 19 mrtvih, od toga 15 drugova iz I. brigade 8. Divizije IV. Korpusa; 28 ranjenih, od toga 17 drugova iz I. brigade 8. Divizije IV. Korpusa, 10 nestalih i 2 zarobljena. Izgubljeno je: 3 puške, 2 pištolja, 150 metaka.

U toj borbi utrošeno je ukupno 3.000 puščane i mitraljeske municije i 22 mine za teški bacač.

U toj akciji nije bilo naročitog isticanja, ili griješaka za koje bi trebalo pozivati na odgovornost.

Akcija nije bila u potpunosti pripremljena, zato što su zapovjesti primljene sa izvjesnim zakašnjenjem.

Štab III. brigade nije se dovoljno snašao kada je bio iznenađen, niti je bio dovoljno budan pri pokretu, nije imao u rukama prethodnicu brigade niti ju je pravilno upotrebio. Taktička upotreba i saglasnost u borbi pojedinih rodova oružja nije došla do izražaja. Teška oruđa uslijed magle nisu se mogla efikasno upotrebiti. Pouke treba izvući i to: Da nepri-

[6] Odluku da se napad odgodi donio je Štab 11. korpusa NOVJ zbog rđavog vremena, kao i zbog zakašnjenja i slabog dejstva artiljerije (vidi Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10): depešu Štaba 11. korpusa od 30. decembra 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

jatelj ne želi primati borbu iz garnizona, već nastoji da se pravovremeno izvuče na otvoreni teren i da preduhitri naše namjere. Potrebno je obezbeđenje pri pokretu i kroz oslobođeni teritorij, jer neprijatelj nastoji ubacivati pojedine grupe u oslobođeni teritorij, s tim da napadaju naše kolone u pokretu. Mnogo automatskog oružja nije htjelo dejstvovati uslijed jake zime. Potrebne su navlake za automatska oružja i bijeli ogrtači za borce u snijegu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potpukovnik: **M. Lenac**

Komandant, potpukovnik: **N. R. Grubor**

M. P.

BR. 11

IZVJEŠTAJ ŠTABA 18. BRIGADE OD 3. JANUARA 1945. ŠTABU 40. NO DIVIZIJE O NAPADU NA GOLO BRDO[1]

ŠTAB XVIII. UDARNE BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Br. 5
Dana: 3. I. 1945. god.

Predmet: Operativni izvještaj o napadu na neprijateljski položaj Golo brdo, kota 223—160.

ŠTABU XL. DIVIZIJE NOVJ

Položaj

Dostavlja se operativni izvještaj o napadu na neprijateljski položaj Golo brdo, kota 223—160, dana 3. I. 1945.

1) *Opis položaja:*

Neprijatelj je u toku 2. ov. mj. zaposjeo kotu 160 iznad male šumske pruge te kotu 223 (Golo brdo) ispred desnog krila fronta (sekcija Bjelovar 1 : 100.000), na kome se položaju utvrdio.[2]

2) *Naziv jedinice koja je vodila borbu:*

U ovoj borbi učestvovao je III. bataljon ove brigade potpomognut jednom četom Rusa-partizana.[3] Istovremeno su jedinice XXXIII. i XXXII. Divizije vršile pritisak na neprijatelja sa pravca Turnašica—Vukosavljevica—Špišić Bukovica.[4]

3) *Naziv, jačina i sastav neprijatelja:*

Na kotama koje su napadane od strana našeg III. bataljona neprijatelj je bio u jačini oko 350 vojnika, koji su bili većinom Čerkezi.[5]

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—14, k. 1298.

[2] Opširnije o tome vidi dok. br. 18, 138, 139 i 141.

[3] Riječ je o ljudstvu koje je iz njemačke 1. kozačke konjičke divizije prešlo na stranu jedinica NOVJ (vidi dok. br. 43 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 108, objašnjenje br. 7).

[4] Vidi dok. br. 2 i 18.

[5] Čerkezima su nazivani svi pripadnici njemačke 1. kozačke konjičke divizije. (Opširnije o njenom sastavu vidi dok. br. 18 u ovoj knjizi; knj. 35, dok. br. 97, objašnjenje br. 164).

4) *Obostrana situacija:*

Borba-napad je otpočela 3. I. o. g. u 1.15 sati i trajala do 3.45 sati. Vršena su tri juriša, od kojih su dva protunapada neprijatelja odbijena.

5) *Izdate zapovjesti:*

Za ovaj napad izdana je usmena zapovjest.

6) *Vrijeme kada je borba počela:*

Borba je počela 3. I. 1945. u 1.15 sati, i završena u 3.45 sati.

7) *Tok borbe:*

Borba je bila vrlo žestoka. Neprijatelj se očajno branio, koristeći teške bacače. Neprijateljska predstraža bila je na koti 149,[6] koja je protjerana te nismo mogli neprijatelja da iznenadimo. Dva juriša u protunapadu neprijatelj odbija, dok je treći juriš polučio uspjeh i neprijatelj protjeran u Špišić Bukovicu.

8) *Rezultat borbe:*

Uspjeli je postignut. Neprijatelj protjeran i zauzete kote koje je držao, a što je bilo u zadatku.

9) *Neprijateljski gubitci:*

Broj mrtvih i ranjenih neprijateljskih vojnika nije ustanovljen pošto neprijatelj u toku same borbe izvlači mrtve i ranjene, u čemu je koristio i civile. Zarobljeno je: 4 konja, 4 samara, 12 mina za teški bacač, 1 rezervna cijev za »Šarac« i 1320 puščanih metaka.

10) *Naši gubitci, u ljudstvu i materijalu:*

U ovoj borbi imali smo 9 ranjenih, utrošeno 50 mina za teški bacač, 16 tromblonskih mina, 58 bombi, 15.530 komada puščanih i šmajserskih metaka.

11) *Imena učesnika koji su se u ovoj borbi istakli:*

Naročito su se istakli komandir 2. čete Radaković Slavko, vodnici Vuković Nikola i Reljić Mladen.

---

[6] Kota 149 nije nađena na karti 1 : 100.000. Vjerovatno k. 147, južno od Golog brda.

12) *Imena osoba koje su se slabo pokazale:*

Slabo su se držali novaci, naročito stariji po godinama, koji zabiju glavu u zemlju i na koje se mora vikati i goniti ih napred.

13) *Kritika akcije:*

U ovoj borbi ispaljen je veliki broj municije, o čemu se mora povesti računa, kako se ne bi municija u tolikoj mjeri trošila.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, major:
Vlasac Franjo

Komandant, major:
Grozaj Marijan

BR. 12

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA 1. HAUBIČKOG DIVIZIONA 10. KORPUSA NOVJ OD 3. JANUARA 1945. GODINE[1]

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA I HAUBIČKOG

Redni broj	Jedinica	Brojno stanje po spisku	Socijalni sastav							
			Radnika	Seljaka	Inteligentu-alaca	Obrtnika i sitnih trg.	Namještenika i srednjoškolaca	Vojnih lica	Policajaca, žandara finanaca	Đaka
1.	Štab Diviziona	1[2]			1					
		6	1	3	1	1				
2.	borbeni dio	16	5	2	1	0	2	6		
		61	7	47	0	6	1			
	I. bat. dopunski dio	11	3	3	1			2	2	
		105	18	80	0	3	3			1
3.	II. baterija	29	1	6	3	9	3	4	3	
		172	7	124		32	9			
4.	Vod za vezu	8	2	2	1			3		
		75	1	63	0	11	1			
	UKUPNO	65	11	13	7	9	5	15	5	
		419	34	317	1	52	14			1

Politkomesar:
Barbarić Branko

[1] Original (pisan na mašini i mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—2/I, k. 557.

[2] Gornja cifra označava broj rukovodilaca, a donja broj boraca.

DIVIZIONA X. KORPUSA „ZAGREBAČKOG" NOVJ OD 3—I (JAN.) 1945 G.

Nacionalni sastav																		
Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Madara	Čeha	Nijemaca	Ukrajinaca	Holandeza	Slovaka	Poljaka	Šveđana	Francuza	Makedonaca
	1																
	5	1															
	14	1		1													
1	53			2		1		1					3				
1	8	2															
7	93							3		1				1			
3	18	3		3					1					1			
4	149	4		6		2		2	3					2			
2	6																
3	68					1		2	1								
6	47	6		4					1					1			
15	368	5		8		4		8	4	1			3	3			

Komandant: Sl. o.

BR. 13

NAREĐENJE ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ OD 4. JANUARA 1945. ŠTABOVIMA KORPUSA DA NAPADNU NEPRIJATELJA NA PRAVCU ŠPIŠIĆ BUKOVICA — PITOMAČA — KLOŠTAR — ĐURĐEVAC[1]

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. br. 6
4. januara 1945.

ŠTABOVIMA KORPUSA

Formiranjem III Armije,[2] pred nas se postavlja kao osnovni zadatak održati po svaku cenu operativno područje na sektoru Virovitica — Podrav. Slatina — Našice i time omogućiti prebacivanje snaga XII Korpusa sa leve na desnu obalu Drave u Slavoniju,[3] a potom osigurati snabdevanje naših jedinica sa teritorije Vojvodine i oslobođenog dela Mađarske. Po prebacivanju svih jedinica XII Korpusa, predstoji grupisanje glavnine snaga naše Armije u cilju odlučnog napada na neprijateljske snage i komunikacije u dolini Save u Slavoniji, pravcima koji će biti naknadno određeni.

U vezi s tim,

naređujemo:

1. — Sa svim jedinicama X Korpusa i 40. divizijom VI Korpusa izvršiti energičan napad na neprijatelja na liniji Špišić Bukovica — Pitomača — Kloštar — Đurđevac[4] u cilju potiskivanja neprijatelja sa te linije i goniti ga u pravcu Đurđevac — Koprivnica.

Glavni udarac u ovom napadu treba da bude bočno, t.j. pravcem jug-sever.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—1, k. 486.

[2] Opširnije o njenom formiranju vidi dok. br. 4.

[3] U decembru 1944. prebačena je u Slavoniju 16. divizija, a polovinom januara 1945. još i 36. i 51. divizija 12. korpusa NOVJ (opširnije o tome vidi dok. br. 103, 129 i 131 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 61, 70, 84, 123 i 124; Arhiv VII, reg. br. 3/2—2, k. 292: izveštaj Štaba 12. korpusa pisan 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ).

[4] Jedinice 10. korpusa i 40. divizije 6. korpusa NOVJ pristupile su izvršenju tog naređenja 8. januara 1945. (vidi dok. br. 27, 56 i 60).

U ovom napadu sadejstvovaće artiljerija jedinica Crvene armije.[5]

Sve snage što više grupisati da bi se postigla jačina udara.

2. — Odmah formirati operativni štab u koji će ući neki od članova VI-og i X Korpusa, koji će neposredno rukovoditi ovom operacijom.[6]

3. — Partizanskim odredima sa prostorije Koprivnice staviti u zadatak što energičnije dejstvo na liniji Koprivnica — Đurđevac, napadanje i uništenje komunikacija i objekata na njima, kidanje veza i dr.

4. — Operativni štab svaki dan izveštavaće ovaj štab o toku operacija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

KOMANDANT
general-lajtnant
Kosta Nađ

M. P.

Dostavljeno:
Štabu VI, X i XII
Korpusa NOVJ.

[5] Vidi dok. br. 27 i 105.

[6] Operacijom je, kao operativni štab, rukovodio Štab 10. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 60).

BR. 14

IZVJEŠTAJ ŠTABA 3. ARMIJE OD 5. JANUARA 1945. VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ O OPERATIVNOJ SITUACIJI U SLAVONIJI I PREBACIVANJU 12. KORPUSA NOVJ U PODRAVINU[1]

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. pov. br. 13
5. januara 1945. god.

Operativni izveštaj.

VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE
(Za Operativno odeljenje)

1. — SITUACIJA NA NAŠEM FRONTU.

Glavnim komunikacijama kroz Slavoniju u pravcu Zagreba i dalje u pokretu i u prebacivanju neprijateljske jedinice koje se povlače iz Bosne. Pored toga neprijateljski saobraćaj odvija se i u obratnom pravcu, ali slabije. Izvesne neprijateljske snage po prebacivanju preko Save kod Broda razmeštaju se u dolini Save radi odmora. Detaljniji informativni podaci poslati su danas za II Odeljenje V.Š.[2]

Sve ustaške i domobranske jedinice sa linije D. Miholjac — Valpovo — Osijek u izvlačenju za Đakovo i Vinkovce, smenjuje ih jedna nemačka divizija jačine oko 7.000 ljudi, sa motorizacijom. (Izgleda to je 264. nj. divizija).[3]

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—1, k. 21/A.

[2] Riječ je o Obavještajnom odjeljenju Vrhovnog štaba NOV i POJ.

[3] U istočnoj Slavoniji je tada dejstvovala 11. ustaško-domobranska divizija, a njen stožer (štab) nalazio se u Vinkovcima (vidi knj. 36, dok. br. 111, objašnjenje br. 66).

Na desnoj obali Drave, na sektoru desno do linije Dalj — Erdut a lijevo do linije Gornji Miholjac — Voćin, nalazili su se tada od njemačkih snaga Borbena grupa »Fišer« (Fischer) i 606. puk za osiguranje; sredinom januara 1945. u rejonu Našica se koncentrisala 297. pješadijska divizija, a u isto vrijeme u Đakovo je došao Štab 91. armijskog korpusa i preuzeo otsjek zapadno od ušća Drave u Dunav do Striživojne. Opširnije o tome vidi Erich Schmidt-Richberg, Das Ende auf dem Balkan, Band 5, Kurt Wowinckel Verlag, Heidelberg, 1955, (da lje: Erih Šmit-Rihberg Kraj na Balkanu str. 93).

Njemačka 264. pješadijska divizija tada nije postojala. Ona je rasformirana poslije teških gubitaka koje je pretrpjela u borbama kod

Ova divizija u toku poslednja dva dana preduzela je napad na položaje naše XVI divizije, glavnim napadnim pravcem Moslavina — s. Čađavica — prema Podr. Slatini. U toku 3. i 4. o.m. neprijatelj nije uspeo potisnuti naše jedinice na tom otseku, već je pretrpevši gubitke u ljudstvu, 4 tenka i 4 kamiona (kamioni zapaljeni, posada pobijena, 2 tenka uništena, 2 oštećena) — odbačen na svoje polazne položaje kod Moslavine. 5. o. m. neprijatelj je ponovio svoj napad ubacujući u borbu 30 tenkova pored pešadije, te je postigao izvesne lokalne uspehe. Nemamo još detaljnijih izveštaja o rezultatu ove borbe.[4]

Očigledno je, da neprijatelj na ovom sektoru ima nameru ovladati Podr. Slatinom, potom produžiti dalje prema Virovitici,[5] obuhvatajući i sa istočne strane i na taj način ovladati čitavom desnom obalom Drave.

Na sektoru Virovitice neprijatelj je krajem decembra pr. g., po zauzeću Đurđevca i Pitomače, iznenadivši noćnim napadom jedan puk 233. divizije C.A., dopro do pred samu Viroviticu, na liniji: Okrugljača — Bušetina — Korija.[6]

32. i 33. divizije X Korpusa, potiskivane desnim krilom neprijateljskih snaga, povukle su se i postavile na prostoriju jugozapadno od Virovitice, na liniji Jasenik — Gakovo — Peratovica.[7] U međuvremenu 1. o. m. upućena je sa Našičkog sektora 40. divizija VI Korpusa na Virovitički sektor u cilju

---

Knina od 26. novembra do 4. decembra 1944. U Sremu se tada nalazila pukovska grupa koja je u septembru 1944. izvučena iz te divizije i upućena iz Dalmacije u rejon Beograda (vidi knj. 34, dok. br. 4, objašnjenje br. 12; knj. 35, dok. br. 56; knj. 36, dok. br. 27, 35 i 45; Arhiv VII, reg. br. 15—1, k. 21/A: izvještaj Štaba 8. korpusa od 15. februara 1945. upućen Generalštabu JA; Franc Schraml: navedeno djelo str. 199—219).

[4] O borbama 16. NOU divizije u prvoj polovini januara vidi dok. br. 52.

[5] Nijemci su Podravskom Slatinom ovladali 8. a Viroviticom 9. februara 1945 (opširnije o tome vidi Arhiv VII, reg. br. 16—1, k. 21/A: izvještaj Štaba 3. armije o operacijama na virovitičkom mostobranu izvedenim od 6. do 10. februara, pisan 16. februara 1945. Vrhovnom štabu NOV i POJ).

[6] Dijelovi njemačke 1. kozačke konjičke divizije zauzeli su Đurđevac 13. a Pitomaču 26. decembra 1944 (opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 63 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3/13—1, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa upućenu 14. decembra 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[7] Neprijateljskim snagama koje su prodirale pravcima Koprivnica — Podravski Novi Grad — Virje — Đurđevac — Kalinovac — Kloštar — Pitomača i Bjelovar — Šandrovac — V. Črešnjevica — Turnašica — Vukosavljevica suprotstavljale su se jedinice 32. NO divizije i 1. zagorska NO brigada. Jedinice 33. NO divizije uvedene su u borbu za virovitički mostobran 31. decembra 1944 (opširnije o tome vidi dok. br. 2, 18 i 38 u ovoj knjizi: knj. 36, dok. br. 48, 63, 65, 68, 69, 71, 79, 86, 111, 117 i 126).

pojačanja.[8] Ove naše snage VI i X Korpusa dobile su zadatak energičan napad bočno na neprijateljsku grupaciju na prostoru zapadno od Virovitice, pravcem Peratovica — Šp. Bukovica — St. Gradac, u cilju odbacivanja neprijatelja dalje na zapad od Virovitice i njegovo gonjenje prema Đurđevcu i Koprivnici.[9]

Prema najnovijem izveštaju ovaj bočni udar naših snaga do sada je imao uspeha: zauzeta je Šp. Bukovica, važno uporište, i sada se front proteže linijom: N. Marof — St. Gradac — Vel. Črešnjevica.[10]

Na dravskom sektoru, od ušća Drave do s. Zalata (kod Moslavine) zaključno, u poslednje vreme nije bilo nikakve značajnije aktivnosti ni s jedne ni s druge strane, sem povremenog obostranog artileriskog i minobacačkog dejstva. Pored toga manja izviđačka delatnost pojedinih neprijateljskih aviona. Usled kretanja znatnije količine santi leda Dravom, na ovom sektoru u poslednje vreme onemogućeno je prebacivanje i manjih naših izviđačkih delova na d.[esnu] obalu Drave, što je ranije preduzimano.

Uspostavljena je direktna veza sa štabom VI i X Korpusa. Komandant i politički komesar VI Korpusa[11] bili su u ovom štabu 4. o. m., a politički komesar X Korpusa[12] 5. o. m. te izneli o stanju i situaciji u njihovim korpusima.

Kao osnovni operativni zadatak, za nas se postavlja:

Što hitnije prebacivanje dveju divizija XII Korpusa (XVI divizija već prebačena) na sektor Podravine.[13] Time obezbediti i proširiti Virovitički mostobran u cilju daljih ofanzivnih operacija u Slavoniji u pravcu glavnih komunikacija Brod — Zagreb te presecanja tih komunikacija.

Prema tome, za ostvarenje ovoga plana vreme je od odlučujuće važnosti. Bugarske jedinice još nisu počele sa prebacivanjem preko Dunava u Baranju. Radi svega toga trebalo bi njihov pokret što više ubrzati.

---

[8] Krajem decembra 1944. upućena je na sektor Virovitice 18. NOU brigada, a do 5. januara 1945, po naređenju Štabu 3. armije NOVJ stigle su tamo i ostale jedinice 40. NO divizije (vidi dok. br. 35).

[9] Riječ o naređenju Štaba 3. armije NOVJ od 4. januara 1945 (vidi dok. br. 13).

[10] Pod pritiskom jedinica 10. korpusa NOVJ neprijatelj je napustio Špišić Bukovicu 3. januara 1945 (vidi dok. br. 60 i 123).

[11] Komandant 6. korpusa NOVJ bio je tada Mate Jerković, a politički komesar Otmar Kreačić.

[12] Politički komesar 10. korpusa NOVJ bio je tada Ivan Šibl.

[13] O prebacivanju 36. i 51. NOU divizije iz Baranje u Slavoniju vidi dok. br. 13, objašnjenje br. 3.

2. — Zbog udaljenosti štabova korpusa, nismo u mogućnosti da Vam ovom prilikom dostavimo brojno stanje i skicu rasporeda svih jedinica Armije, što ćemo učiniti prvom sledećom vezom.[14]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITIČKI KOMESAR
pukovnik
B.[15] Petričević

M. P.

KOMANDANT
general-lajtnant
Kosta Nađ

NAČELNIK,
pukovnik,
V.[16] Subotić

BR. 15

IZVJEŠTAJ POLITIČKOG KOMESARA 4. KORPUSA OD 5. JANUARA 1945. POLITIČKOM KOMESARU GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE I CENTRALNOM KOMITETU KP HRVATSKE O BORBAMA I STANJU U JEDINICAMA[1]

ŠTAB IV. UDARNOG KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Broj- 1/45
5. I. 1945.

POLITKOMESARU GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
I C.K K.P.H.

I.

Mjesec decembar bio je mjesec u kome je naš Korpus vodio teške borbe sa neprijateljem i to borbe koje su bile ofanzivnog karaktera. U vezi sa vojničkom situacijom na sektoru

[14] Redakcija nije mogla pronaći pregled brojnog stanja jedinica 3. armije NOVJ za januar 1945. O rasporedu mjenih jedinica vidi dok. br. 13, 47, 60, 119 i 131; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/7 i reg. br. 1—2, k. 119/9: depeše štabova 6. i 10. korpusa upućene u januaru 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[15] Branko

[16] Vukašin

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—11, k. 435 A.

našeg Korpusa, mi smo preduzeli niz napada na uporišta koja drži neprijatelj. Neprijatelj je samo na izvjesnim sektorima pokušao da nam nametne svoju inicijativu vršeći izvjesne ispade na naš slobodni teritorij, kao na pr. u Baniji i Pokuplju. I u tim borbama naše su jedinice bile ofanzivne, napadajući neprijateljske kolone i saobraćaj.[2]

Krupnije operacije vodili smo u drugoj polovini mjeseca decembra, dok u prvoj vodili smo sitnije brigadne ili divizijske akcije.

Niz manjih uspjeha postigla je naša XXXIV. divizija, likvidirajući mnoga neprijateljska uporišta na prugama Zagreb — Sisak i Zagreb — Karlovac.[3]

Krajem mjeseca decembra odlučili smo izvršiti koncentraciju VIII., VII. divizije i Unske operativne grupe na sektoru Krajine i južnog Korduna, sa ciljem da ofanzivno djelujemo sa tom grupacijom na Bihaćkom sektoru. U to je vrijeme neprijatelj ovladao komunikacijom Kordun — Lika i izvršio ispad u Drežnik,[4] zadržavši se u tome mjestu. Mi smo napali Drežnik i polučili dosta dobar uspjeh.[5] Po prvi puta tu smo namlatili i načeli I. bojnu VIII. Ustaškog zdruga (Slunjane). Neprijatelj je u toj borbi imao ukupno 180 izbačenih iz stroja. Kod te operacije bilo je vojničkih grešaka zbog kojih su kasnije vođene nepotrebne diskusije na konferencijama. Nakon tog uspjeha orijentisali smo naše snage na pravac Cazin — Ostrožac, napavši Cazin i Gnjilovac.[6] U toj akciji postigli smo djelomičan uspjeh. Neprijatelj je pružao vrlo jaki i organizovan otpor, a naša I. brigada VII. divizije pokazala je u napadu mnoge slabosti. U borbama na tom sektoru naročito se dobro držala III. brigada VII. divizije, koja je na juriš zauzela kotu 470,[7] pobivši za 15 minuta oko stotinu neprijateljskih vojnika. Ta brigada pokazala je veliku prodornost u naletu i naročito snalaženje.

Nakon te akcije naš štab pohvalio je tu brigadu. U tim borbama dobro su se držali i muslimani.[8]

---

[2] Detaljnije o borbama jedinica 4. korpusa NOVJ u decembru 1944. vidi dok. br. 16, 19, 21 i 28 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 6, 7, 13, 22, 28, 39, 49, 59, 72, 78, 80, 81, 82, 83, 101 i 111.

[3] Jedinice 34. NO divizije savladale su u decembru 1944. neprijateljske posade u Mahičnu, Gornjem Pokupju, Zamršju, Horvatima, Remetincu, Draganićima, Lazini i Domagoviću. Opširnije o tome vidi dok. br. 16, 25 i 29 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 22, 28, 39, 59, 72, 76, 78, 97 i 111.

[4] Detaljnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 83 i 111.

[5] O napadu na Drežnik-Grad vidi dok. br. 16.

[6] Napad je izveden 22. decembra 1944 (vidi dok. br. 28).

[7] Ta kota se nalazi 2 km južno od Cazina.

[8] Odnosi se na 1. i 2. muslimansku brigadu Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ (vidi knj. 36, dok. br. 60; Arhiv VII, reg. br.

Za vrijeme borbi na tom sektoru dijelovi VIII. divizije nalazili su se oko Vaganca i u Kapeli, pomažući XI. Korpus. Na tom su sektoru uslovi za borbu vrlo teški. Čitava brigada[9] živila je oko 8 dana u šumi na Prijeboju, tako da smo je morali poslije povući na odmor.

Nakon akcija na sektoru Cazin — Ostrožac pristupili smo pripremama za likvidaciju Vaganca. U međuvremenu oslobođena je i komunikacija za Liku, tako da smo dobili toliko očekivane američke topove.[10] Baterije formirane od tih topova bile su sastavljene na brzinu, tako da u toj akciji nisu dale onoliko koliko će dati u buduće.

Dne 31. XII. pristupili smo likvidaciji Vaganca napavši Vaganac, Ličko Petro Selo i Izačić.[11] Znali smo kakav je neprijatelj i pripremili se na tešku i upornu borbu. U borbama za Vaganac došle su do izražaja izvjesne slabosti, koje u našim jedinicama postoje, a koje treba hitno otkloniti. Nakon dvodnevne borbe uspjeli smo zauzeti Vaganac, Ličko Petrovo Selo, Čelopek i Izačić. Upjeh je bio veliki, ali je mogao biti mnogo veći da nije bilo propusta i vojničkih nedostataka. U tim smo borbama zaplijenili dosta materijala i oružja, tako da je moralni učinak na borce i narod tog uspjeha prilično velik. O slabostima i vojničkim nedostacima koji su u tim borbama došli do izražaja potrebno je nešto više reći.

II.

Najveće greške u borbama za Vaganac ispoljila je naša VIII. divizija. Jasno je da su one rezultat i velikih promjena u komandnom kadru koje smo u posljednje vrijeme izvršili. Svi novi komandanti brigada i novi komandant divizije, tako da im je borba za Vaganac bila prva veća operacija u kojoj su komandovali. Pripreme koje je izvršio naš štab mogli bismo reći da su bile dovoljne, možda je greška to što nismo predvidjeli da komandni kadar VIII. divizije neće izvršiti svoje pripreme onako detaljno kako je to bilo predviđeno.

Plan za napad na Vaganac bio je pravilno postavljen. Pri njegovom stvaranju pomogao nam je i Vaš načelnik, general Jakšić.[12] Odmah u početku borbe vidjelo se da u VIII.

5—4, k. 1616: zapovijest Štaba Unske operativne grupe od 20. decembra 1944. upućenu potčinjenim jedinicama).

[9] Odnosi se na 1. NOU brigadu (vidi knj. 36, dok. br. 109 i 111).

[10] Riječ je o topovima koji su dobiveni u vidu savezničke pomoći.

[11] Opširnije o napadu na navedena neprijateljska uporišta vidi dok. br. 19, 21 i 28 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 106.

[12] Pavle

diviziji pripreme nisu bile solidne. Komandni kadar mnogo je očekivao od naše Korpusne artiljerije; unatoč tome što je artiljerija pokazala odmah u početku dosta dobre rezultate, ti rezultati nisu bili iskorišteni... Obzirom na te nepravilnosti prvi i drugi napad nisu uspjeli. Nakon pada Čelopeka i Ličkog Petrovog Sela situacija je bila za nas vrlo povoljna i mi smo mnogo energičnije počeli postavljati zadatke pred komandanta VIII. divizije. Situacija na osiguranju u toku borbe dobro se je razvijala. Štab VII. divizije dobro se snašao, protjeravši neprijatelja sa izvjesnih položaja i zauzevši određene linije.

... Nakon što smo u slijedeći napad i u njegove pripreme mnogo više zainteresirali sve vojne i političke rukovodioce, kao i partijsku organizaciju, napad je donio željenih rezultata.

Čitava akcija pokazala je da izvjesni vojni i politički rukovodioci još uvijek nisu shvatili današnji stepen razvitka naše vojske i gule po starom, služeći se uobičajenom partizanštinom i negativnim osebinama koje danas vojsci štete. U toj je akciji došlo do izražaja da kod nekih rukovodilaca postoji diskutantski duh, koji je ostao od prije, suviše velika opreznost, neodlučnost i želja da se prođe sa što manje žrtava u negativnom smislu.

Po tim nedostacima mi smo najenergičnije udarili. U našem Korpusu politički rad kao i partijski prilično je jak, ali on još ima ostavštine starog načina djelovanja i kolektivne odgovornosti u štabovima. Ova posljednja akcija omogućiće nam da otklonimo i te zadnje repove starog načina rada i pomoći nam da zavedemo u našim jedinicama onakav vojnički red i odgovornost kako današnji razvitak naše vojske traži.

U mnogim stvarima pomogao nam je i Vaš načelnik, tako da je njegovo prisustvo dobrim dijelom pomoglo da je akcija uspješno dovršena. Nakon operacije održali smo konferencije sa štabovima brigada VIII. divizije i konferenciju štabova divizija u našem štabu...

III.

Politički komesar VIII. divizije Hrstić u posljednjim borbama dobro se držao i za njega možemo reći da sve bolje vrši svoju dužnost. Nakon što je popunjen politodjel VIII. divizije, on je osjetio u radu politodjela veliku pomoć, koja mu omogućava da u radu postizava bolje uspjehe. Po pitanju nedostataka koji su izbili u njihovom štabu on je bio dosta samokritičan i mnogo pomogao da se dođe do istine.

I komesar XXXIV. divizije u posljednje vrijeme daje sve bolje rezultate. To se najbolje vidi po napretku same divi-

zije koja vojnički i politički sve bolje napreduje. Pitanje dezerterstva, koje je u toj diviziji najaktuelnije, u mnogome je uspio da riješi, iako tu još imade nedostataka. Dezerterstvo je uglavnom razvijeno u Žumberačkoj brigadi, u koju je on ovih dana otišao, sa zadatkom da popravi stanje.

...

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik
V. Holjevac

M. P.

BR. 16

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. KORPUSA OD 5. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O DEJSTVIMA JEDINICA I FORMACIJSKOJ POPUNJENOSTI ŠTABOVA[1]

ŠTAB IV. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
A. Br.: 2/45.
5. I. 1945.

Opći vojno-organizacioni izvještaj
za mjesec decembar 1944. godine
dostavlja

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

I. U mjesecu decembru na sektoru našega Korpusa nije bilo bitnih vojničkih promjena. Neprijatelj je u toku ovog mjeseca sa istim snagama zadržao ranija uporišta, jedino linijom Lapac — Bihać — Dubica — Sunja bilo je življih pokreta i na toj liniji nešto su se snage pojačale dolaskom odstupajućih jedinica sa juga,[2] a jače grupe četnika prebacile su se

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 26—2, k. 434.

[2] Njemačke, ustaško-domobranske i četničke snage povlačile su se iz Dalmacije pod pritiskom jedinica 8. korpusa NOVJ. (Opširnije o tome vidi dok. br. 104 u ovoj knjizi; knj. 36 dok. br. 18, 27, 35, 45, 75, 99 i 111; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 527: izvještaj Štaba 8. korpusa upućen Generalštabu Jugoslovenske armije 15. februara 1945).

preko Drežnika[3] i Saborskog za Gacku Dolinu.[4] Koncem mjeseca naše snage su proširile slobodni teritorij i potisnule neprijatelja iz Drežnika, Vaganca, Ličkog Petrovog Sela i Izačića. Inače neprijatelj je na pograničnom dijelu teritorija izvršio niz ispada. U glavnom svi ispadi neprijatelja izvršeni su radi pljačke i uznemiravanja naših jedinica, a na sektoru 34. divizije cilj im je bio razbijanje naših političkih organizacija na terenu i mobilizacija u svoje redove, u čemu su imali izvjesnih uspjeha stvorivši u Jaski[5] grupu milicije od 400 — 500 ljudi.

Jedinice našeg Korpusa djelovale su u glavnom po sektorima s napadima na saobraćajne komunikacije, a u drugoj polovini mjeseca razbili smo neprijatelja kod Cazina te protjerali od Drežnika i zauzeli Vaganac. Ličko Petrovo Selo i uspostavili vezu i saradnju sa XI. Korpusom.

VII. divizija u prvoj polovini decembra djelovala je na komunikaciji Dvor — Kostajnica — Sunja napadajući na neprijateljski saobraćaj i kolone koje su često prolazile.[6] Na ovom dijelu neprijatelj je bio jako osjetljiv i raspolagao sa jakim snagama na čitavoj liniji, pored Pavelićevih snaga bila su i 3 kozačka puka,[7] koji su vršili česte ispade sa jačim snagama da bi odbacili VII. diviziju dalje od komunikacija. U ovom periodu također je izvršen napad na neprijateljsko uporište Mošćenicu.[8] II. brigada i Odred dalje djeluju na komunikaciji na Baniji,[9] a divizija sa dvije brigade i dijelovima u drugoj polovini mjeseca djeluje na Krajini i na sektoru Drežnik — Vaganac — Izačić.[10]

Na sektoru Banije, t.j. na komunikaciji neprijatelj je nastojao uvijek odbaciti naše jedinice, pošto je raspolagao sa jačim snagama, a pred krajem mjeseca jedan dio kozačkih snaga na liniji Sunja — Kostajnica — Dvor otišao je preko

---

[3] Na karti 1 : 100.000 piše Drežnik-Grad.

[4] i [13] Navedenim pravcem su se povlačili četnici Dinarske oblasti koji su, pod pritiskom jedinica 8. korpusa NOVJ, napustili Dalmaciju (vidi knj. 36, dok. br. 80, 82, 83 i 111).

[5] Na karti 1 : 100.000 piše Jastrebarsko.

[6] Opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 7, 49, 91 i 111.

[7] Na komunikaciji Petrinja — Sisak — Sunja — Kostajnica — Dvor na Uni — Bosanski Novi bili su tada raspoređeni dijelovi 4. ustaško-domobranske divizije i dijelovi njemačke 1. kozačke konjičke divizije (opširnije o tome vidi knj. 35, dok. br. 97, knj. 36, dok. br. 111 i 168).

[8] Sedma NOU divizija napala je neprijatelja u Mošćenici 4/5. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 7, 49 i 111).

[9] Vidi knj. 36, dok. br. 91, 92 i 111.

[10] Detaljnije o tome vidi dok. br. 28 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 92, 106 i 111.

Save i to u pravcu Topolovca,[11] a jedan dio nalazi se južno od Siska.

VIII. divizija kompletna vodila je operacije na prostoriji Vojnovac — Troj Vrh — Brinje, gdje je zauzet Troj Vrh i neprijatelju nanešeni veći gubici, tako se je ugrozila komunikacija Josipdol — Modruš — Brinje.[12] U to vrijeme neprijatelj je ispao jačim snagama iz Bihaća, zbog čega su prebačene dvije brigade na liniju Poljanak — Drežnik — Prijeboj. Glavne snage ovog neprijatelja sačinjavale su četničke jedinice pod komandom popa Đujića koje su kretale iz Bosne i Dalmacije i iz Bihaća ispale preko Vaganca, te dalje kroz Drežnik — Poljanak — Ličke Jesenice, te prošle za Gacku Dolinu i dalje za Sušak.[13] Jedinice ove divizije sa ovim četnicima na otsjeku Vagavac — Drežnik, Drežnik — Poljanak i Saborski — Ličke Jesenice vodile su uporne borbe i nanesle im gubitke.

17. decembra prebačena je i 3. brigada VIII. divizije sa sektora Plaški na sektor Rakovica — Brajdići u vezi operacija koje su se izvodile u drugoj polovini mjeseca. Kod napada na Drežnik brigade ove divizije su osiguravale akciju, a I. brigada ove divizije stavljena je pod komandu VII. divizije, gdje je i učestvovala u akcijama kod Cazina i Ostrošca, a II. brigada ove divizije izbila je na komunikaciju Korenica — Prijeboj — Ličko Petrovo Selo, gdje se spojila sa jedinicama XI. Korpusa i odsjekla neprijatelja koji je bio upao u Korenicu od pravca Ličkog Petrovog Sela.[14]

XXXIV. divizija sa sve tri brigade u vremenu od 1. — 18. decembra djelovala je na sektoru Pokuplja napadajući komunikacije i uporišta na liniji Zagreb — Velika Gorica — Sisak i Zagreb — Zdenčina — Karlovac. 18. XII. Žumberačka brigada prebačena je na sektor Žumberak gdje i sada djeluje. Ova divizija odbila je nekoliko neprijateljskih napada na oslobođeni teritorij i jedan veći kojeg je neprijatelj izvršio 27. XII. sa tri pravca i to: od Zagreba preko Brezovice do Hasan Brega, od Zdenčine do Bratine i jedna kolona od Karlovca

---

[11] Dijelovi njemačke 1. kozačke konjičke divizije prebačeni u rejon Koprivnice, odakle su 12. decembra 1944. započeli prodor u pravcu virovitičkog mostobrana (opširnije o tome vidi dok. br. 17 i 60 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 48, 51, 63, 65, 68, 69, 79, 86, 117 i 126; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/9: depeše Štaba 10. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske u decembru 1944).

[12] Opširnije o dejstvima 8. NOU divizije na navedenoj prostoriji vidi knj. 36 dok. br. 83 i 111.

[14] O borbama 8. NOU divizije na pravcima Drežnik-Grad — Poljanak i Ličko Petrovo Selo — Korenica vidi knj. 36, dok. br. 80, 81, 83 i 111.

preko Rečice upala u Donju Kupčinu.[15] Divizija (sa dve brigade) uspješno je vodila borbu i uspjela ga je odbiti nanijevši mu teže gubitke, još su u toku mjeseca likvidirana uporišta: »Titanit«,[16] Gornje Pokuplje, Završje,[17] Horvati,[18] Remetinec, Draganići, Lazina i Domagović.[19]

Na sektoru Karlovačko-žumberačkog područja neprijatelj je vršio česte upade, a odredi koji se na tom sektoru nalaze nisu uspješno neprijatelja tukli, tako je neprijatelj skoro bez gubitaka krstario po terenu i pljačkao.

Unska operativna grupa na svom sektoru vršila je manje akcije početkom mjeseca, a u toku mjeseca u sadejstvu VII. i VIII. divizije učestvuje u napadu na Drežnik i Vaganac jedna brigada, a II. vodi odbranbene borbe sa neprijateljem od pravca Izačića i Gnjilovca.

U drugoj polovini mjeseca ostavljena je XXXIV. divizija da djeluje na svom sektoru samostalno i po brigadama. Na Baniji ostala je jedna brigada i Odred VII. divizije na tom sektoru, a sa glavnim djelom snaga: dve brigade VII. divizije, kompletna VIII. divizija, U.O. Grupa i sa artiljerijom i tenkovima Korpusa izvršen je napad na Drežnik[20] koji je djelimično uspio i neprijatelj je stjeran u Vaganac, zatim smo sa istim snagama napali 22. XII. neprijatelja na Gnjilovcu i Stijeni, gdje se je bila razvila žestoka borba, ali se neprijatelj nije u potpunosti likvidirao.[21] To su branili njemački mornari koji su došli sa obale.[22] Poslije ovih operacija izvršili smo koncentraciju ovih snaga (ukupno 7 brigada) na prostoriju oko Vaganca i 31. XII. napali smo na Vaganac, Ličko Petrovo Selo i Čelopek i u žestokoj dvodnevnoj borbi zauzeta su ova upo-

---

[15] Opširnije o prodoru njemačkih i ustaško-domobranskih snaga na oslobođenu teritoriju Žumberka vidi dok. br. 20 i 136 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 127.

[16] Ustaško-domobransku posadu koja je obezbjeđivala fabriku eksploziva »Titanit« kod sela Mahično savladala je Žumberačka NO brigada 1. decembra 1944 (vidi dok. br. 25).

[17] Neprijateljske posade u Zamršju i Luci napala je Karlovačka NOU brigada 8 . decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 22, 29 i 111).

[18] Četvrtu bojnu Zagrebačkog zdruga 2. ustaško-domobranske divizije u selu Horvati (zaselak Babići) savladala je NOU brigada »Franjo Ogulinac Seljo 10. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 28, 59, 111 i 144).

[19] Ustaško-domobransku posadu na željezničkoj stanici u Draganićima, u Lazini i Domagoviću savladale su NOU brigade »Franjo Ogulinac Seljo« i Karlovačka NOU brigada u drugoj polovini decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 72, 76, 78, 110 i 111).

[20] Napad na Drežnik-Grad izveden je 18. decembra 1944 (opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 47, 81, 83 i 111).

[21] Vidi knj. 36, dok. br. 60, 91 i 111.

[22] O povlačenju njemačke mornaričke pješadije iz Dalmacije vidi knj. 36, dok. br. 27 i 111.

rišta, a glavni dio neprijatelja uspio se probiti u pravcu Bihaća.[23] Pod ovim pritiskom ovih naših snaga neprijatelj je pretrpjevši gubitke napustio Izačić. Ove naše snage i dalje vrše pritisak na neprijateljske snage sjeverno od Bihaća, a sa desnim krilom povezani smo sa jedinicama XI. Korpusa.[24]

Tokom ovog mjeseca nije neprijatelj vršio dubljih upada na naš oslobođeni teritorij, sem prolaz četnika za Gacku Dolinu i što je neprijatelj prokrstario čitav teritorij Karlovačkog područja, a na teritoriju II. Kordunaškog područja nanesao je gubitke civilnom stanovništvu i popalio neka sela, a isto na sektoru Banije popaljeno je više od 100 kuća.

Stanje kod neprijateljskih jedinica na sektoru našeg Korpusa, s obzirom na opću situaciju u svijetu i zemlji i udarce koje mu je zadao naš Korpus u zadnje vrijeme, može se reći da je slabo. Moral kod neprijatelja je svakodnevno sve slabiji a što se naročito vidi iz poslednjih borbi našeg korpusa gdje neprijatelj teži uvijek izbjeći u pravcu većih garnizona. Imade ponekih neprijateljskih jedinica koje se još dobro bore, a to je kod ustaških formacija koje su do sada učinile mnogo zlodjela, koje se boje pasti u ruke naših boraca. Neprijateljska avijacija nije bila aktivna, jedino je bombardovala Veliku Kladušu a da nije bilo žrtava. NDH dobila je oko 50 aviona od Njemaca, koji su došli u Zagreb, koji će vjerovatno biti upotrebljeni za transport. Neprijatelj užurbano popravlja aerodrom kod Velike Gorice.

Saveznička avijacija nije bila aktivna niti je sarađivala sa našim snagama.

II. U Štabu našeg Korpusa nije bilo nikakovih promjena.

VII. divizija:

Štab divizije potpun, bez promjene. Ova divizija u sastavu sada ima 3 brigade, Partizanski odred, formirala je inžinjerski bataljon i ostale dijelove koji pripadaju diviziji.

II. brigada je rasformirana,[25] ljudstvo je ove brigade raspoređeno po ostalim brigadama, a IV. brigada je sada II.

Rasformiranjem bivše II. brigade nastale su izvjesne izmjene i to: Štab I. brigade je potpun, dosadašnji pomoćnik komesara Kljaić Ljuban ušao je u polit. odjel divizije, a na

---

[23] Opširnije o toku i rezultatima napada na navedena neprijateljska uporišta vidi dok. br. 19, 21, 28, 138 i 139 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 106.

[24] Tada su 13. i 35. divizija 11. korpusa NOVJ dejstvovale u sjevernoj Lici (vidi dok. br. 128 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 104, 109 i 111).

[25] Druga brigada 7. NOU divizije rasformirana je po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ od 6. decembra 1944 (opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 72).

njegovo mjesto postavljen je drug Lazić Dušan, dosadanji komesar bataljona u istoj brigadi. Za ađutanta ovog štaba postavljen je p. poručnik drug Kalanja Petar, dosadanji komandant bataljona. Štab brigade kao cjelina nisu se snašli, osjeća se neodlučnost u borbi. Brigada kao cjelina je dobra. Štab II. brigade je nepotpun, fali ađutant. Za komandanta ove brigade postavljen je kapetan Janko Zebić, dosadanji načelnik štaba bivše IV. brigade. Za politkomesara postavljen je drug Matijašević Sava, dosadanji komesar bivše II. brigade. Za načelnika štaba poručnik Begović Stevo, dosadanji komandant bataljona, za pomoćnika komesara drug Omazić Milutin, dosadanji pomoćnik komesara u bivšoj IV. brigadi. Štab je dobar, komandant i načelnik štaba nisu se još snašli u dužnostima. Brigada kao cjelina je dobra, ima malo ljudstva, a njena borbenost je dobra.

Štab III. brigade je potpun, za ađutanta je postavljen poručnik Bila Mirko, dosadanji komandir. Štab je dobar i dobro radi.

Brigada kao cjelina vrlo dobra, njena borbenost odskače od ostalih dviju brigada.

Za komandanta Partizanskog odreda postavljen je drug Vujić Đuro, dosadanji komandant I.P.O.[26] Za komesara Odreda je postavljen drug Rula Dragutin, dosadanji komesar I.P.O.

VIII. divizija:

Štab divizije je potpun. Za načelnika štaba postavljen je komandant brigade major Mikašinović Simo, na njegovo mjesto za komandanta I. brigade postavljen je kapetan Miljković Joco, a za načelnika ove brigade postavljen je kapetan Žutić Mirko, dosadanji načelnik štaba II. brigade, a za operativnog oficira ove brigade postavljen je kapetan Ljepović Vojin.

Štab brigade je mlad osim komesara i izgleda u ovakovom sastavu da će moći zadovoljiti.

Za komandanta II. brigade postavljen je kapetan Škaljac Rade, dosadanji načelnik štaba Karlovačke brigade, a za načelnika štaba kapetan Kličković Simo, dosadanji operativni oficir, ovom štabu još fali ađutant. Stanje u štabu je bez promjene.

U štabu III. brigade fali komandant, koji je ranjen,[27] a zamjenjuje ga kapetan Ćuić,[28] načelnik štaba.

---

[26] To jest: 1. partizanskog odreda.

[27] Komandant te brigade je bio Miloš Pajić.

[28] Đuro

Operativni štab za Kordun je rasformiran. Komandant kapetan Gabrić[29] postavljen je za v.d. ob. oficira, a komesar ovog štaba Momčilović Rade za komesara Brdskog diviziona.

XXXIV. divizija:

Štab divizije bez promjene.

Štab brigade »Franje Ogulinca-Selje« je još uvijek bez načelnika, pošto se očekuje dolazak starog načelnika, koji je ranjen, a sada na liječenju, u glavnom u ovom sastavu zadovoljava.

U štab Karlovačke brigade došao je novi načelnik štaba koji se još u dužnosti nije snašao. U ovom štabu manjka operativni oficir. Štab kao cjelina zadovoljava.

Štab Žumberačke brigade je popunjen, ali se još nije objedinio u radu i odnosi u štabu nisu pravilni. Sadašnji komesar brigade Đaković ... postavljen je za komesara Samoborsko-jaskanskog odreda. Za v.d. komesara brigade postavljen je Stanojević Dušan, komesar bataljona iste brigade.

Unska operativna grupa:

U ovom štabu postavljen je za načelnika štaba kapetan Vascarac Sulejman, dosadanji operativni oficir Karlovačke brigade. U ovom štabu se osjeća gubitak p.pukovnika Fetagića[30] koji je poginuo u posledniim operacijama.

U štabu I. brigade fali načelnik štaba, a u štabu II. brigade fali adutant.

Štabovi divizija u glavnom ovakovog sastava zadovoljavaju, dok štab Unske grupe neće moći zadovoljiti i morati će se izvršiti neke izmjene.

III. U formacijskom pogledu nije bilo tokom mjeseca nekih promjena. Rasformiran je operativni štab,[31] a bataljoni koji su bili pod komandom ovoga štaba upućeni su u VIII. diviziju. Od primljenih topova formirane su 3 brdske baterije i koje su uključene po jedna u svaki brdski divizion divizije. Popunjavanje jedinica je za sad zastalo, pošto mobilizacija ide jako slabo. Mobiliše se nešto omladinaca koji se upućuju na omladinski kurs pri korpusu.

IV. Brojno stanje i naoružanje dostavlja se u prilogu.

V. Socijalno-Nacionalni sastav dostavlja se u prilogu.

---

[29] Stanko

[30] Narodni heroj. Poginuo 25. decembra 1944. u selu Izačiću, kod Bihaća, kao zamjenik komandanta Unske operativne grupe.

[31] Riječ je o Operativnom štabu za Kordun. Pod njegovom komandom nalazila su se dva bataljona koje su mu, na smjenu, stavljale na raspolaganje 1. i 2. brigada 8. NOU divizije (opširnije o tome vidi knj. 33, dok. br. 13, str. 64).

VI. U jedinicama — brigadama izvodi se nastava po planu za zimski period i to kad su jedinice na odmoru. Naročito se je posvetila pažnja nišanjenju i rukovanju sa oružjem. Kroz podoficirske kurseve u divizijama prošlo je u toku mjeseca oko 200 drugova, koji su usposobljeni za vodnike, a jedan dio i za komandire. Nastava dopunskih bataljona i omladinskog kursa izvodi se redovito svaki dan po planu i rasporedu rada. Za sve brigade usposobljen je po jedan vod jurišnih pionira, koji su prošli kurs za jurišne pionire održavan pri štabu Korpusa. Također se pri ovome štabu održava kurs za inžinjerijske oficire na kojemu imade 40 slušalaca.

VII. Kod specijalnih jedinica bez promjene od prošlog izvještaja.

VIII. Moral i borbenost jedinica u zadnje vrijeme je porastao, naročito poslije uspjeha koje je naš Korpus u zadnje vrijeme postigao. Ishrana teče dosta dobro, jedino je hrana neslana, nešto se bilo dobilo soli ali se to bilo potrošilo. U glavnom glavni dio hrane izvlači se sa Banije i Pokuplja.

U opremi mnogo se stanje popravilo, u operativnim jedinicama nema bosih, dok u pozadini ima još 500—600 bosih. Inače šinjela fali više od 1/3 brojnog stanja.

Zdravstveno stanje po jedinicama je dobro. U prvoj polovini mjeseca bilo je nekoliko slučajeva tifusa kod jedinica VII. divizije, dok u zadnje vrijeme se to smanjilo.[32] Nekih problema koji se ne bi mogli riješiti nema.

Daljne naše namjere u operativnom smislu jesu: XXXIV. divizija da djeluje na svom sektoru, jedna brigada VII. divizije sa Odredom da zatvara pravce na Baniji i prekida saobraćaj, a sa glavnim snagama našeg Korpusa djelovati na neprijatelja sjeverno od Bihaća, održati komunikaciju Lika — Kordun i uzajamno dejstvovati sa XI. Korpusom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik: s.o.

Zamj. komandanta, p. pukovnik:

[32] Vidi dok. br. 121.

BR. 17

IZVJEŠTAJ ŠTABA 10. KORPUSA OD 5. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE I ŠTABU 3. ARMIJE NOVJ O OPERATIVNOJ SITUACIJI I FORMACIJSKOM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB X. KORPUSA
ZAGREBAČKOG
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 20
Dana 5/I. 1945. u sati

Vojno organizaciski izveštaj za vreme od 20. novembra do 20. decembra 1944. g.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE I III ARMIJI

OPERATIVNA SITUACIJA:

a.) *Moslavina:*

Operativna situacija na ovome sektoru ostala je u glavnom bez promene. Na moslavačkom sektoru operisala je XXXIII divizija i Moslavački odred vršeći napad na neprijateljske kolone na glavnoj komunikaciji Banova Jaruga — Zagreb, pojedina uporišta i diverziju pruge.[2]

Na toj komunikaciji neprijatelj svakodnevno vrši saobraćaj, naročito u pravcu Zagreba. Često puta kretale su se danonoćno neprijateljske kolone ovim putem u pravcu Zagreba. Osiguranje te komunikacije vršila je I kozačka divizija, koja je početkom meseca decembra većim delom smenjena ustaškim i nemačkim snagama i upućena u Podravinu.[3] Na komunikaciji ostale su samo manje kozačke snage. Pored toga neprijatelj u poslednje vreme dovlači iz Austrije nove dopunske kozačke formacije, koje se ovde kod nas naoružavaju i upućuju u borbene jedinice. Navodno bi se imala formirati II kozačka divizija.[4] No ovo još nije provereno.

---

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 40—3, k. 557.

[2] Detaljnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 20, 30, 32, 34, 40, 41, 53 i 111.

[3] O prelasku njemačke 1. kozačke konjičke divizije iz Banije i Moslavine u Podravinu vidi knj. 35, dok. br. 97; knj. 36, dok. br. 111.

[4] Prema odluci njemačke Vrhovne komande oružanih snaga od 2. septembra 1944. trebalo je da se od njemačke 1. kozačke konjičke

U okolini Bjelovara likvidirana su uporišta Korenovo i Gudovac.[5] Ta uporišta služila su kao pretstraža Bjelovara. Na glavnoj komunikaciji bila su likvidirana uporišta Husain i Batina,[6] ali ih je neprijatelj odmah ponovo popunio.

U poslednje vreme neprijatelj poklanja veću pažnju osiguranju glavne komunikacije, te je svoje snage rasporedio gotovo u svim selima duž te komunikacije i popunio one međuprostore koji su do sada bili slobodni. Na taj način dobijen je niz novih manjih uporišta i prilaz naših snaga komunikaciji otežan.

Savezničke avijacija bila je na glavnoj komunikaciji dosta aktivna, dok se neprijateljska skoro nije ni pojavljivala.

Inače neprijatelj se na moslavačkom sektoru držao defanzivno izlazeći iz svojih uporišta samo u cilju pljačke i rekvizicije.

b.) *Posavina:*

Stanje bez većih promena. Neprijatelj je vršio češće ispade iz uporišta Sisak, Popovača, Križ, Ivanić Grad a jednom prilikom polovinom ovog meseca i iz Zagreba. Cilj ovih ispada bila je također pljačka i rekvizicija.

Savezničke avijacija bila je dosta aktivna i nekoliko puta napadala prugu Kutina — Dugo Selo. Neprijateljska avijacija nije se pojavljivala.

c.) *Bilogora — Podravina:*

U drugoj polovini meseca decembra postao je sektor Bilogora i Podravina operaciska zona na kojoj se danas razvijaju operacije, koje će imati jakog uticaja na celo područje X korpusa. Sadašnjom neprijateljskom ofanzivom u Podravini znatno se izmenilo stanje na ovome sektoru.

---

divizije i jedinica određenih za popunu formira njemački 1. kozački konjički korpus. Formiranje ovoga korpusa izvršeno je tek krajem decembra 1944, kada je pomenuta divizija, ojačana pridodatim dijelovima, preimenovana u njemački 15. SS kozački konjički korpus, pri čemu je od 1. kozačke donske brigade formirana 1. kozačka konjička divizija, a od 2. kozačke kavkaske brigade — 2. kozačka konjička divizija. Prva divizija imala je u svom sastavu 1. donski, 2 sibirski i 4. kubanski puk, a 2. divizija — 5. donski, 3 kubanski i 6. tjerski puk. Pod neposrednom komandom Štaba korpusa nalazio se 8. kozački pješadijski puk, a 7. artiljerijski puk je raspoređen po pukovima, kao prateća artiljerija. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 2—6, k. 78—A; njemačka operativna i teritorijalna vojska na teritoriji NDH 1941—1945).

[5] Ustaško-domobranske posade u selima Veliko Korenovo i Gudovac savladala je 33. NO divizija 2. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 15, 23 i 111).

[6] Husain i Batinu, na komunikaciji Zagreb — Beograd, zauzele su jedinice 33. NO divizije 9. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 32, 34 i 111).

Početkom meseca decembra 1944. godine nalazila se XXXII divizija na odmoru i popuni u Podravini.[7] 8. XII. dolazeći preko Barča, ušli su delovi jedne divizije[8] Crvene armije u Viroviticu i produžili dalje za Pitomaču. Na taj način stvorena su od strane Crvene armije uporišta Pitomače i Virovitica. Sam štab divizije nalazi se u Virovitici. Na osnovu sporazuma između Štaba X korpusa i predstavnika Crvene armije dobila je XXXII divizija zadatak, da sa svojim glavnim snagama pređu reku Dravu i zauzme neprijateljska uporišta Ždalu i Golu te da svojim daljim nadiranjem ugrozi desno krilo i bok nemačkih snaga kod Vizvara. Sa jednom brigadom divizija je imala da zatvori, pravac od Koprivnice prema Novigradu i osigura svoj levi bok.[9]

Manevar je bio dobro zamišljen, ali snage za njegovo izvođenje nisu bile dovoljne. Naročito je bilo nedovoljno osiguranje levog boka XXXII divizije. No drugačije se nije moglo postupiti, jer je Crvena armija insistirala na tome, da se taj prelaz reke Drave izvrši i da se dalje dejstvuje prema krilu i boku neprijatelja kod Vizvara.

Neprijatelj je opet sa svoje strane odmah osetio našu nameru i opasnost za svoj bok kod Vizvara, te je pored jedinica P.T.S. dovukao na podravski sektor i 1 brigadu I Kozačke divizije[10] (VI tjerski, V donski i III kubanski puk) sa kojim je snagama odmah prešao u protivnapad,[11] probio naše zaštitne delove kod Novigrada i Molva, zauzeo Đurđevac[12] i primorao našu XXXII diviziju na napuštanje mostobrana na levoj obali r. Drave. Potom je neprijatelj nadmoćnim snagama preduzeo dalje ofanzivu u Podravini, ovladao Kloštrom i Pitomačom i potisnuo našu XXXII diviziju i delove Crvene armije na položaj istočno od Pitomače.[13] Operacije u Podravini još su u toku i neprijatelj vrši i dalje pritisak u pravcu istoka sa verovatnim ciljem, da zauzme Viroviticu i likvidira mosto-

---

[7] Opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 85.

[8] Odnosi se na 233. diviziju (vidi dok. br. 14 i 103 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 44, 48 i 111).

[9] Na lijevu obalu Drave prešla je 9/10. decembra NO brigada »Pavlek Mihovil Miškina«, a sljedećeg dana i NOU brigada »Braća Radić«. Komunikaciju Koprivnica — Podravski Novi Grad zatvarala je NO brigada »Matija Gubec«. (Vidi knj. 36, dok. br. 33, 51 i 63).

[10] Tekst u zagradi dopisan je mastilom.

[11] Protivnapad neprijateljskih snaga započeo je 12. decembra 1944. nastupanjem dijelova njemačke 1. kozačke konjičke divizije pravcem Koprivnica — Đurđevac (vidi knj. 36, dok. br. 48, 51, 63 i 111).

[12] Neprijatelj je Đurđevac zauzeo 13. decembra 1944 (opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 111).

[13] Dijelovi njemačke 1. kozačke konjičke divizije zauzeli su Kloštar 20. a Pitomaču 25. decembra 1944 (opširnije o tome vidi dok. br. 38 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 69, 79 i 111).

bran Crvene armije na tome sektoru. U ovom pogledu situacija u Podravini je dosta ozbiljna i neizvesna.[14]

d.) *Kalnik:*

Na ovome sektoru nije bilo većih promena. Neprijatelj i dalje drži ista uporišta i u zadnje vreme bio je dosta aktivan, te je time znatno bio otežan rad našeg Kalničkog odreda. Polovinom meseca decembra 1944. pod pritiskom neprijatelja povukao se Kalnički odred i Kalničko područje sa sektora Kalnika na Bilogoru a pri ponovnom povratku istih na Kalnik 25. XII. 1944. bili su na putu napadnuti od neprijatelja, pri čemu su poginuli komandant Kalničkog odreda i operativni oficir uz mnoge druge borce.[15]

e.) *Zagorje:*

Situacija na ovom sektoru postaje za nas sve teža usled stalnog nagomilavanja neprijateljskih snaga i brojnih uporišta tako, da neprijatelj praktično kontroliše ceo taj sektor. Na ovom sektoru još je jedino moguć rad manjih partizanskih delova, dok na prisustvo jačih naših snaga neprijatelj odmah oštro reagira. I pored svih teškoća Zagorski odred se još uvek slabo snalazi na tom sektoru gdje korisno djeluje kako vojnički tako i politički.

OPŠTI ZAKLJUČAK:

U vezi sa opštim razvojem događaja na južnom otseku istočnog evropskog ratišta pojavilo se i nekoliko problema, koji neposredno utiču i na situaciju na području X korpusa. Pre svega izgleda kao tačna naša pretpostavka, izneta u prošlem izveštaju,[16] da neprijatelj pridaje osobitu važnost liniji Blatno jezero — Kalnik — Zagrebačka Gora na kojoj u toku svog otstupnog maršmanevra misli pružiti svakako jači otpor i donekle urediti svoje snage. U vezi sa tim pojavila se kod nas sve jača koncentracija neprijateljskih snaga u oblasti Zagreba, u Zagorju i Prigorju, gdje su stara uporišta pojačana a nova osnovana. Na taj način otežan je jako rad naših snaga

[14] Vidi dok. br. 18, 60, 103, 121.

[15] Prema tabelarnom pregledu Štaba 10. korpusa NOVJ o dejstvima jedinica u decembru 1944, dijelovi PTZ (Poglavnikovog tjelesnog zdruga) okružili su Kalnički NOP odred 23. decembra kod sela Gornje Sredice (Mala konjska šuma). Probijajući se iz okruženja, Kalnički NOP odred je imao 30 mrtvih, a 12 boraca je zarobljeno. Od oružja izgubljeno je 7 puškomitraljeza, 25 pušaka i 5 šmajsera. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 4/6—5, k. 551/A).

[16] Riječ je o izvještaju od 8. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 24).

na tim sektorima a akcije jačih naših grupacija potpuno su isključene, jer neprijatelj odmah oštro reagira nadmoćnim snagama. Na tim sektorima moguć je još samo rad manjih partizanskih jedinica. Ovo je i logično, jer neprijatelj neće dozvoliti, da ga neko u njegovoj neposrednoj pozadini fronta uznemirava, već želi da na tim sektorima ima čistu situaciju.

U cilju zaštite levog krila i boka Crvene armije koja nadire levom obalom reke Drave prema severozapadu prebačeni su 7. XII. 1944. delovi 233. streljačke divizije C.A. preko Barča na sektor Virovitice i Pitomače. U vezi sa našom 32. divizijom, koja se u to vreme nalazila u Podravini, te snage Crvene armije trebale su s jedne strane vezati za sebe što jače neprijateljske snage i sprečiti njihovo odvlačenje na mađarsko bojište, a s druge strane, pored svog normalnog zadatka zaštite levog krila i boka C.A., trebale su te snage prelaskom reke Drave na otseku Gole i Ždale ugroziti neprijateljsko desno krilo i bok kod Vizvara. Ovo je osobito bila želja zamenika komandanta armije sovjetske vojske na tome sektoru.[17] Prelaz reke Drave stvarno je izvršen, ali je i neprijatelj sa svoje strane na ovom osetljivom mestu brzo reagirao jakim snagama i potisnuo naše snage ne samo sa zauzetog mostobrana[18] već i dalje prema istoku sve do zapadno od Virovitice. Podravina je na taj način morala biti napuštena.[19] Dalja situacija na tom sektoru zavisi od razvoja događaja u Mađarskoj.

Neprijateljske snage u Podravini postavile su sebi svakako za cilj likvidaciju mostobrana C.A. kod Barča, zauzimanje Virovitice i prekidanje veze X i VI korpusa sa Crvenom armijom u Mađarskoj. U ovome smislu neprijatelj vrši još stalno jak pritisak, te je situacija dosta neizvesna i ozbiljna. Već sada učestvuju u ofanzivi u Podravini vrlo jake neprijateljske snage i 3 puka I Kozačke divizije, 20 pukovnija I Hrvatske udarne divizije, jedan puk P.T.S., razne ustaške jedinice koje su dovučene iz Gole i Ždale. Pored toga ovde je angažovan i V stajaći Bobanov zdrug.[20] No ima se podataka, da neprija-

[17] Na tom sektoru se nalazila 57. armija Crvene armije (vidi dok. br. 104).

[18] Riječ je o mostobranu koji su u rejonu Gola — Ždala zauzele jedinice 32. NO divizije.

[19] Taj podatak nije tačan. Borbe za virovitički mostobran su nastavljene do 9. februara 1945, kada su, pod pritiskom nadmoćnijeg neprijatelja, jedinice 6. i 10. korpusa povučene na prostoriju Daruvara i Pakraca, dok su 16, 36. i 51. divizija sa Štabom 3. armije NOVJ prešle na lijevu obalu Drave (vidi dok. br. 18, 27, 60, 61, 103, 119, 129, i 130 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 16—1, k. 21 A: izveštaj Štaba 3. armije upućen 16. februara 1945. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije).

[20] Peti ustaški stajaći djelatni zdrug bio je tada u sastavu 5. ustaško-domobranske divizije, čiji je komandant bio ustaški zločinac Rafajlo Boban (vidi knj. 36, dok. br. 111).

telj preko Koprivnice stalno dovlači još sveže snage na podravski sektor te žestina borbi ovde još nije dostigla svoj vrhunac. Za sada nam je uspelo, da se u zajednici sa delovima Crvene armije održimo na položajima zapadno i jugozapadno od Virovitice i time sprečimo dalje neprijateljsko nadiranje, no konačna odluka u ovim borbama još nije pala.

...[21]

FORMACIJSKO STANJE JEDINICA:

U pogledu formacijskog stanja štabovta i jedinica nije bilo promena od prošlog izveštaja.

Novih formacija nije bilo.

XXXII divizija imala je u ranijim borbama dosta gubitaka, te je radi toga bila početkom decembra 1944. godine upućena u Podravinu, gde su uslovi za odmor i mobilizaciju tada bili povoljni. No kako je već napred rečeno, dolaskom Crvene armije u Podravinu i našim prelaskom reke Drave na otseku kod Ždale i Gole, neprijatelj je odmah oštro reagirao dovlačenjem jakih snaga na taj otsek, te je na taj način stvoreno u Podravini jedno žarište novih operacija i vrlo ogorčenih borbi, koje i danas još nesmanjenom žestinom traju. Najveći teret u tim borbama pao je na XXXII diviziju, koja je sada imala preko 300 mrtvih i ranjenih i oko 200 dezertera. Na taj način efektivi te divizije još su se više smanjili a zamor kod trupa je toliki, da ta divizija danas više nije u stanju da reši koji teži zadatak.

XXXIII divizija u ovom pogledu stoji mnogo bolje i njena popuna je zadovoljavajuća. Sastav divizije ostao je nepromenjen.

Istočna grupa istog je sastava kao u prošlom izveštaju. Promena nije bilo.

Zapadna grupa: na svome sektoru ima Zagorski P.O. od 2 bataljona.

BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

Vidi se iz priloženog pregleda.[22]

SOCIJALNO-NACIONALNI SASTAV:

Vidi se iz priloženog pregleda.[23]

---

[21] Redakcija je izostavila tekst koji dalje raščlanjava organizaciona pitanja po jedinicama.

[22] Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica 10. korpusa NOVJ za januar 1945. nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 16—3, k. 558.

[23] Redakcija taj pregled nije mogla pronaći. O socijalnom i nacionalnom sastavu ljudstva 10. korpusa NOVJ krajem decembra 1944. vidi knj. 36, dok. br. 119.

NASTAVA U JEDINICAMA:

U cilju usavršavanja nižih rukovodilaca i boraca postoje kod štaba korpusa:

a.) Podoficirska škola sa jednomesečnim kursevima za pitomce. Ova škola dala je do sada dobre rezultate, te se radi na daljem njenom unapređivanju.

b.) Radiotelegrafski kurs.

c.) Intendantski kurs.

Kurs za jurišne pionire i pionire okončan je i postignuti su dobri rezultati.

Obuka artileraca vrši se i dalje u oba brdska diviziona a obuka boraca za pešadiju kod dopunskog bataljona.

Usled neprekidnih borbi i marševa nije se mogla izvoditi nastava kod jedinica u onom obimu, kako bi to bilo potrebno obzirom na uočene nedostatke. Ipak se posle svake akcije održavali sastanci po pojedinim štabovima divizija na kojima su izneti svi uočeni nedostatci i data uputstva za njihovo otklanjanje u budućnosti. Ovom prilikom davani su uvek temeljiti uputi za pravilan rad. Ovom prilikom naročito je skrenuta pažnja pojedinim rukovodiocima na nov način ratovanja, koji nam je situacija u Podravini nametnula. Istaknute su sve karakteristike frontalnog rata, važnost pravilne procene i iskorišćavanja zemljišta, stvaranje dobrog i potpunog plana vatre, važnost i način utvrđivanja u ravnici itd. U borbama u Podravini stavila je Crvena armija XXXII diviziji na raspoloženje dva oficira-inžinjera, koji su na licu mesta na položajima davali rukovodiocima potrebna uputstva i savete prilikom fortifikaciske organizacije položaja pojedinih brigada.

U pogledu izviđanja neprijatelja i utvrđivanja položaja učinjen je znatan napredak i rukovodioci i borci su baš u tim frontalnim borbama u Podravini uočili, da je to neminovno potrebno te odsada sa razumevanjem istome pristupaju.

Kod XXXIII divizije održani su minobacački kursevi, kojima je iz svake brigade prisustvovalo po 45 boraca, te na taj način svaka brigada može da primi još po 10 — 12 teških bacača.

U cilju usavršavanja rukovodilaca i boraca izdane su odnosno podeljene sledeće knjige, uputstva i brošure:

a.) »Opis i obuka na topovima«.

b.) »Privremena teorija i nastava gađanja iz art. oruđa«.

c.) »Opis art. materijala i municije — Ratna služba artilerije«, izdanje VI Korpusa.

d.) »Privremeno pravilo opisa i obuke na topovima 75 mm. M. [i M] 23 amerikanski«, izdanje G.Š.H.

e) »Minerstvo i jurišni pionir« — izdanje štaba X Korpusa.

f) »Izvodi iz nastave za gađanje puškom« — izdanje štaba X Korpusa.[24]

SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE:

a.) *Izviđačke jedinice:* U poslednjim borbama, a naročito u Podravini njihov rad nije zadovoljavao. Osjeća se kod većine tih jedinica nedovoljna odgovornost za tu službu i dovitljivost u prikupljanju podataka. Nedostaju iskusni i stručni rukovodioci tih jedinica, koji bi imali širi horizonat vojničkog znanja, te da su u stanju dostaviti svojim štabovima takve izveštaje, koji će doista dati jasnu sliku o situaciji, kao i na koje se dotični komandanti mogu osloniti. Ovako su izveštaji većinom neobjektivni i stižu sa velikim zakašnjenjem te komandovanje nema od njih velike koristi. Preduzete su mere, da se ovo stanje otkloni.

b.) *Inžinjerske jedinice:* Svaka divizija ima po jedan inžinjeriski bataljon. Po svojoj jačini i stručnoj izvežbanosti ti bataljoni su u stanju da reše one zadatke, koji im mogu pasti u deo. Ti bataljoni bili su na 20-todnevnom kursu kod štaba korpusa, te je njihova stručna obuka zadovoljavajuća. Jedino što nedostaje, to je potreban pionirski alat i materijal, u čemu se dosta oskudeva.

c.) *Artiljerija:* Za sada su formirana dva brdska artileriska diviziona i u njima se u glavnom izvodi obuka novih artileraca. Do sada je bilo malo municije za topove, te njihova upotreba u akcijama nije bila moguća. No ima izgleda da će se ovo stanje popraviti, jer je od strane korpusa upućena jedna komisija u Mađarsku radi prijema artileriske municije i ostale spreme od tamošnjih vojnih vlasti Crvene armije.

d.) *Jedinice za vezu:* U poslednjim borbama pokazale su mnogo požrtvovanosti i veza je u glavnom uvek funkcionisala. No usled stalnih odbranbenih borbi i povlačenja izgubljeno je dosta telefonskog kabla, te ova činjenica znatno otežava uspostavljanje potrebnih veza do pojedinih štabova. Radio-veza također funkcioniše pravilno a ljudstvo ima potrebnog stručnog znanja.

Učinjen je pokušaj, da se od Crvene armije dobije materijal za vezu, no za sada nam Crvena armija toga materijala nije mogla da ustupi, jer ga i sama treba.

[24] Tekst pod tačkom e) i f) dopisan je mastilom.

e.) *Vojno-obaveštajna služba:* U glavnom je dobro organizovana, no ljudstvo još nema dovoljno iskustva. Često su izveštaji netačni i preterani.[25] Održana su savetovanja kod štabova divizija, da se ovo stanje popravi.

f.) *Sanitet:* Sanitetska služba u našim jedinicama dobro je organizovana. Požrtvovanošću referenata saniteta i četnih bolničara uspelo se uvek, pa i u najtežim borbama, da se ranjenici na vreme evakuišu i da im se ukaže potrebna pomoć. U zadnjim borbama bilo je dosta gubitaka među sanitetskim osobljem, a osobito bolničarima, te je potrebna njihova popuna.

U pogledu sanitetskog materijala vlada dosta velika oskudica, jer su stare zalihe znatnim delom utrošene a nove liferacije saveznika nisu pristigle u dovoljnoj meri.

g.) *Intendantura:* Intendantska služba u jedinicama u glavnom zadovoljava. Hrana se dobavlja i priprema na vreme. Nedostatak soli kvari ukus jelu. Nedavno je dobavljeno iz Mađarske 4.500 kgr. soli, što je odmah podeljeno na jedinice.

MORAL, BORBENOST, ISHRANA, ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA:

Moral kod boraca i rukovodilaca u glavnom je na visini. Borci imaju poleta, živosti i veruju u našu pobedu. Stanje je nešto teže kod XXXII divizije, koja je u nedavnim borbama u Podravini imala znatne gubitke, osobito u rukovodiocima i stalnim marševima, bojnom gotovošću i neprestanim borbama dosta iscrpljena. Ta divizija je u tim borbama imala 300 mrtvih i ranjenih...

Borbenost u glavnom je na visini. Kod XXXII divizije pokazuju se znaci umora, što je donekle i razumljivo posle teških borbi, koje je imala u Podravini.

Ishrana: dosta je dobra, ali nedostatak soli kvari ukus jelu. Inače hrana je dobra i u dovoljnim količinama.

Zdravstveno stanje: Za sada je još u glavnom dobro. Veliki broj boraca nema toplog zimskog odela, a osobito šinjela, te se sada, kad su nastupili hladni dani, povećava broj oboljenja usled nazeba. Veliki broj boraca ima samo jedan par veša, što otežava održavanje čistoće na telu i presvlačenje.

Kod novopridošlih boraca bilo je više slučajeva zaraze venerićnim bolestima. Inače drugih zaraznih bolesti do sada u glavnom nije bilo.

---

[25] Riječ je o preuveličavanju brojnog stanja neprijateljskih jedinica.

Problemi, koji se pred nas postavljaju, jesu:

1. — Popuna jedinica ljudstvom i opremom do predviđenog formacijskog sastava, a osobito popuna XXXII divizije, koja je u zadnjim borbama imala naročito velike gubitke.

2. — Obuka rukovodilaca i boraca i dalje njihovo usavršavanje u potrebnim vojničkim znanjima. Ovo osobito sada, kada smo usled prisustva Crvene armije prinuđeni na normalno vođenje borbi,[26] u čemu naši rukovodioci i borci još nemaju iskustva.

3. — Sprečavanje dezerterstva.

Politkomesar, pukovnik — Komandant,

BR. 18

IZVJEŠTAJ ŠTABA 10. KORPUSA OD 5. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA SEKTORU VIROVITICE[1]

ŠTAB
X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV I POJ
Op. broj 34/45.
Dana 5. siječnja 1945.

Predmet: Operativni izvještaj o borbama u Podravini, dana 31. XII. 1944. god. 1, 2. i 3. I. 1945. god.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Poslije zauzimanja Pitomače od strane neprijatelja[2] i potiskivanja naših jedinica sa linije Dinjevac — Grabrovnica — Črešnjevica — Otrovanec, naše jedinice, t.j. 32. Divizija i I. Zagorska brigada zauzele su položaje: Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica, držeći ujedno visove Otrovanski Bri-

[26] Misli se na frontalne borbe.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 8—3, k. 557.

[2] O neprijateljskim snagama koje su zauzele Pitomaču vidi dok. br. 17, objašnjenje br. 13.

jeg (kota 275), Karšanj i Veliko brdo[3] (sekcija Bjelovar 1 : 100.000) i postavivši se neprijatelju na bok, te su na taj način ugrožavale neprijatelja bočno i sprečavale ga u njegovom daljnjem napredovanju. Ruske jedinice[4] povukle su se na liniju: Drava kanalom na jug preko kote 106 — 126 — Korija — Kobna zemlja — Rastova voda (sekcija Bjelovar 1 : 100.000).

Dovlačenjem jačih snaga i nastupajućim pravcima neprijatelja, bile su prozrete njegove namjere. Neprijatelju je bio cilj prodrijeti do Virovitice i zauzeti je. Za izvršenje ovoga zadatka neprijatelj je dovukao svoje elitne trupe, koje su dosta dobro naoružane, imajući u svom sastavu veći broj teških bacača i topova. Pored tri puka Kozaka (6. Tjerski, 5. Donski i 3. Kubanski) u ovim operacijama učestvuje i I. Pukovnija PTS i 20. Pukovnija I. Hrv. ud. divizije.[5]

Zemljište na kojem se nalaze položaji neprijatelja i po kojem on vrši svoja nastupanja ravničasto je, a na sjevernom dijelu Pitomače malo pošumljeno. Položaji naših jedinica nalaze se na uzvišenjima, koja su većim dijelom pošumljena a samo zemljište ispresjecano. S obzirom na položaje neprijatelja naši položaji su dominantniji i pružaju bolju mogućnost obrane i veću preglednost.

Cestu Koprivnica — Virovitica neprijatelj drži u svojim rukama do Pitomače, što mu olakšava vrlo brzo prebacivanje trupa na prednje isturene položaje, kao i njihovo snabdjevanje ratnim potrebama i materijalom. Željeznička pruga koja ide paralelno sa cestom neupotrebljiva je za saobraćaj.

Neprijatelj, osjetivši naše snage na svom desnom boku, uvidio je da je njegovo daljnje nastupanje ugroženo ako ne osigura svoj desni bok, t.j. ako naše jedinice ne potisne u dubinu na jug, te ih na taj način učini neuticajnim na njegove operacije, a naše položaje zaposjedne sa svojim snagama.

31. XII. 1944 god. neprijatelj[6] prelazi u napad prema našim položajima. Pritisak neprijatelja vrlo jak, borba vrlo žilava i uporna. Neprijatelj manevriše vrlo brzo, u čemu se naročito ističu Čerkezi i osjeća se tendencija neprijatelja da

[3] Jedinice 32. NO divizije i 1. zagorska NO brigada povukle su se na navedene položaje 26. decembra 1944 (vidi Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa upućenu 27. decembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[4] Odnosi se na dijelove 233. divizije Crvene armije (vidi dok. br. 14, 17 i 103).

[5] Pored navedenih jedinica, u toj operaciji su učestvovali i dijelovi 5. ustaško-domobranske divizije knj. 36, dok. br. 167).

[6] Odnosi se na borbenu skupinu »Moškov«. Naziv je dobila po komandantu 1. ustaško-domobranske divizije Anti Moškovu (vidi dok. br. 2 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 167).

zaobiđe lijevo krilo naših jedinica i da im dođe iza leđa. U borbi neprijatelj prodoran i na žrtve ne gleda. Naše jedinice, nenaviknute na frontalnu bitku, poslije teške i krvave borbe, morale su se povući iz sela i kote 275 i Karšanj i zauzele su položaje iznad Vukosavljevice — kota 238 (Radotić) — kota 235 i 227 (sekcija Bjelovar 1 : 100.000). Na odsjeku fronta oko Pitomače neprijatelj uopće nije nastupao, a niti vršio pokrete u pravcu položaja Crvene armije, iz čega se jasno vidi da mu je bio jedini cilj, da potisne naše jedinice i oslobodi svoje desno krilo, kako bi mogao nastupati napred.

33. Divizija sa dvije brigade nalazila se na sektoru Međurača, 10 km. jugoistočno od Bjelovara, sa zadatkom djelovanja prema cesti Bjelovar — Severin, jer je neprijatelj u to vrijeme počeo izlaziti iz uporišta do Severina, a ujedno i da vrši pritisak na uporište Bjelovar i veže snage u njima.

S obzirom da je stanje jedinica u Podravini dosta teško, zbog jakog pritiska neprijatelja, a jedinice 32. Divizije i I. Zagorske brigade dužom borbom već prilično izmorene i što je postojala mogućnost neprijateljskog prodora, to je 33. Divizija dobila naređenje da se prebaci sa te dvije brigade[7] na sektor Zrinjska — Brzaja. Prema položajima neprijatelja da izbaci jedan dio snaga i da zauzme Bogaz (kota 228) i Kekovu kosu (kota 242), kako bi neprijatelj osjetio njeno prisustvo, koji se nalazio na položajima: Otrovanski brijeg — kota 275 — Karšanj — Turnašica — Veliko brdo — Vukosavljevica, djelovati u tom pravcu[8] i tako smanjiti pritisak na 32. Diviziju i I. Zagorsku brigadu.

1. I. 1945. god. 33. Divizija izbila je na određene položaje i povezala se je sa jedinicama I. Zagorske brigade, koje su se nalazile na koti 227 — 228 i 250 (južno od Vukosavljevice, sekcija Bjelovar 1 : 100.000), i 32. Divizije, koje su ostale na istim položajima. Istog dana neprijatelj je preduzeo ponovno napad protiv naših snaga na koti 235 i 238, sa ciljem da ovlada sa njima i na taj način da ima u svojim rukama najdominantnije tačke, a i da osigura slobodan prolaz svojih jedinica prema Špišić Bukovici i Virovitici. Videći namjere neprijatelja i važnost držanja tih kota, odmah je aktivirana 33. Divizija, sa time što je jednom brigadom izvršila pritisak na Otrovanski brijeg i Karšanj, ali zbog većih i dobro utvrđenih neprijateljskih snaga i zakašnjenja, djelovanje 33. Divizije ni-

---

[7] Odnosi se na 2. i 3. NO brigadu (vidi knj. 36, dok. br. 126; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/9: depeše Štaba 10. korpusa upućene 29. i 30. decembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[8] Zapovijest za dejstvo 33. divizije na navedenom pravcu izdao je Štab 10. korpusa NOVJ 31. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 117).

je bilo efikasno i neprijatelj je poslije višesatne borbe, uz osjetne gubitke, zauzeo kote 235 i 238.

Jedinice 32. Divizije povukle su se na nove položaje i to na kotu 245 i 231, s time što su jedan dio snaga držale na koti 147 i 141 (sekcija Bjelovar 1 : 100.000). 33. Divizija videći da je daljnje napadanje bezuspješno pa je također povukla sve jedinice i zauzela svoje stare položaje.

2. I. 1945. godine. Po zauzimanju kote 235 i 238 neprijatelj je osigurao nesmetan pokret i nastupanje svojih trupa prema položajima Crvene armije i 2. ov. mj. izvršio napad na njene položaje, s tim što je prethodno zauzeo Bušetinu, Špišić Bukovicu, postavivši bočno osiguranje na visine: Zidine — kota 203 i Golo brdo (kota 223).[9] Pokretom svojih snaga prema Špišić Bukovici, neprijatelj je oslabio sektor Sedlarica — Vukosavljevica i nastao je pogodan momenat da naše snage udare neprijatelja u bok i oslabe pritisak na položaje Crvene armije, koji je bio dosta jak, a samim tim da osujete prodor neprijatelja k Virovitici.

33. Divizija sa drugom i trećom brigadom izvršila je napad na neprijatelja na sektoru Sedlarica — Vukosavljevica, sa opštim pravcem nastupanja prema Starom Gradecu, kako bi presekla neprijateljske snage i došla im iza leđa.

I. Zagorska brigada izvršila je napad na kotu 235 i 238, poslije čega treba da pomogne 33. Diviziji pri likvidaciji Vukosavljevice.

32. Divizija izvršila je napad na neprijateljske položaje: Zidine — kota 203 i 223 (bočno osiguranje neprijatelja), poslije čega treba da izvrši čišćenje Špišić Bukovice zajedno sa 18. Brigadom VI. Korpusa,[10] koja se je nalazila na položajima Kozja Glava — kota 132 i 203/3 km. jugozapadno od Virovitice, sekcija Slatina 1 : 100.000). Ovaj napad 32. Divizija izvodila je sa 2 brigade, brigada »Braće Radića« i brigada »M. Gubca«, dok je brigada »P. Miškine« ostala na položajima: Gradina (kota 245).

Napad naših jedinica na neprijateljske položaje bio je jak i uporan, tako da je neprijatelj osjetio da mu je njegovo desno krilo ugroženo i njegovo napredovanje prema položajima Crvene armije bilo je ukočeno. U toku noći 2/3. III. brigada 33. Divizije uspjela je da zauzme kotu 275 (Otrovanski brijeg) i da istjera neprijatelja iz Sedlarice, a potom sa sjeverne strane da izvrši napad na Turnašicu, obišavši Karšanj koji je bio dobro utvrđen, a sam njegov oblik takav, da ga je

[9] Opširnije o tome vidi dok. br. 141.

[10] Osamnaesta brigada 40. divizije 6. korpusa NOVJ napadala je Golo brdo (k. 223) i k. 160 (vidi dok. br. 11).

bilo teško napadati i potrebno je za njegovu likvidaciju dobra artiljerijska i bacačka priprema, a što je po noći otežano, te je ostavljen za dan. II. brigada 33. Divizije uspjela je da zauzme sjeverno-zapadni dio Velikog brda i probije se do Turnašice sa južne strane.

I. Zagorska brigada očistila je kotu 235 i sa jednim dijelom snaga upala u Vukosavljevicu i pomogla II. brigadi čišćenje istog sela.

32. Divizija očistila je i protjerala neprijatelja sa kota 203 i 223 i sa kose Zidine, odakle se neprijatelj povukao prema Špišić Bukovici.

U jutro 3. I. 1945. god. neprijatelj se je još držao na istočnom dijelu Velikog brda, iznad Vukosavljevice, zatim je na koti 238 (Radotić), željezničkoj stanici Vukosavljevica, kao i na visini 1 km. istočno od sjevernog dijela sela Vukosavljevica. Vis Karšanj je također držan.

U danu oko 10 sati II. brigada 33. divizije, uz kratku artiljerijsku i minobacačku pripremu, izvršila je napad na Karšanj, sa kojeg je neprijatelj usljed dejstva artiljerije i minobacača pobjegao prema sjevernom dijelu sela Turnašica. II. brigada nastavila je sa gonjenjem neprijatelja, s tim što je jedan bataljon iste brigade izvršio napad na istočni dio Velikog brda i protjerao neprijatelja, a zatim sa Trećom brigadom izvršila čišćenje Turnašice i sa Zagorskom brigadom Vukosavljevice.

Neprijatelj se još drži na koti 238 (Radotić), želj. stanici Vukosavljevici i na pomenutom visu istočno od Vukosavljevice. Prva zagorska brigada poduzela je napad na kotu 238 radi čišćenja, ali pošto ista kota bila pomognuta u obrani artiljerijom sa želj. stanice Vukosavljevica, a i sama raspolagala sa bacačima, to su jedinice I. Zagorske brigade morale odstupiti.

Neprijatelj u Špišić Bukovici poslije razbijanja bočnog osiguranja na položaju Zidine, kota 203 i 223 osjeća se nesigurnim usljed daljnjeg pritiska naših jedinica i u neredu se povukao prema Gradecu i Pitomači. Jedinice 32. Divizije ušle su u Špišić Bukovicu.

Neprijateljske snage na koti 238 (Radotić) i želj. stanici Vukosavljevica, po ulasku naših jedinica u Špišić Bukovicu i Vukosavljevicu a pod pritiskom I. Zagorske brigade [i brigade] »P. Miškine«, pod zaštitom mraka povukle su se u pravcu Pitomače. Zauzimanjem starih položaja i povratkom u svoje ruke, naše jedinice razbile su neprijateljsko desno krilo i primorale neprijatelja da odustane od svoje namjere, t.j. da obustavi svoje napredovanje prema Virovitici, već da se po-

vuče u pravcu Pitomače. Saradnje sa 233. div. C.A. nije bilo, ona je ostala za vreme razbijanja nepr. potpuno pasivna, bez pritiska sa čela.

U napadu na neprijatelja koji je prodro ka Virovitici u borbama 2. i 3. ov. mj., sve su jedinice izvršile svoj zadatak u potpunosti. Bilo je puno zalaganja svih štabova od divizija do bataljona. Naročito se istakao štab 32. Divizije na čelu sa komandantom potpukovnikom Bulatom[11] i politkomesarom Bobetkom[12] i štab brigade »M. Gubec« na čelu sa komandantom majorom Jovicom Mandić i štab brigade »Braće Radića« na čelu sa komandantom kap. Vulićem Ivanom, štab 33. Divizije na čelu sa komandantom ppukovnikom Antolovićem[13] i načelnikom štaba majorom Biškup Petrom,[14] i štab III. brigade na čelu sa komandantom kap. Gavrilovićem,[15] i štab IV. bat. Zagorske brigade na čelu sa komandantom Murić Ivanom i predlažemo ih za pohvalu.

U ovim borbama ubijeno je 150 neprijateljskih vojnika i ranjeno preko 300.

Na bojnom polju neprijatelj je ostavio 41 mrtvog vojnika.

Zarobljeno je 5 kozaka.

Od oružja zarobljeno je 1 teški bacač, 1 tromblon i 25 pušaka, sa manjom količinom municije.

Naši gubitci 38 mrtvih i 206 ranjenih.

Zarobljeno 4 a nestalih 8.

Ranjen komesar 32. Divizije Bobetko Janko, zamjenik komesara brigade »M. Gubec« Puklek, a nestao zamjenik komandanta brigade »P. Miškine«, kapetan Turković Ivan...

U suradnji sa jedinicama Crvene armije, naše jedinice bile su prinuđene na čvrsto vezivanje za određeni položaj, na vođenje frontalne borbe, u čemu zbog neiskustva u ovakvom načinu ratovanja nailazile su na dosta velike poteškoće. Izviđačka i osmatračka služba bila je dosta slaba, jedino smo znali točno za neprijateljske jedinice na sektoru Pitomače i znali smo za njihovu najmeru i zadatak da zauzmu Viroviticu.

Teško oružje — minobacači nisu u potpunosti iskorištavani i nisu iskorištavani koncentrisano, jer je ljudstvo slabo obučeno u rukovanju.

Veliki gubitci prouzrokovani su u našim jedinicama jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom neprijatelja, kojoj nismo mogli parirati sami svojim teškim oružjem, pošto

---

[11] Rade Bulat
[12] Janko Bobetko
[13] Josip Antolović
[14] Narodni heroj Petar Biškup Veno. Poginuo kao komandant 32. NO divizije 1945. godine.
[15] Vlajko Gavrilović

smo morali štedjeti mine, kojih nismo imali mnogo, a dejstvo artiljerije Crvene armije nije moglo ušutkati neprijateljsku artiljeriju, jer je bila na dosta velikoj udaljenosti.

Na vođenje bitke utjecala je također i zamornost jedinica 32. divizije i I. Zagorske brigade, koje su prije toga vodile dosta teške borbe i stalno bile na položaju.

Poslije ovih borbi vidi se da su naše jedinice čvršće, stabilnije na položaju, spretnije u rukovanju sa teškim oružjem, a svaki borac došao je do uvjerenja od kolikog je značaja dobar rov u vođenju frontalne bitke, naročito kada je neprijatelj raspolagao sa većim brojem teškog oružja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — pukovnik: Komandant, general-major:
Vlado Matetić

BR. 19

IZVJEŠTAJ ŠTABA 8. DIVIZIJE OD 5. JANUARA 1945. ŠTABU 4. KORPUSA NOVJ O NAPADU NA VAGANAC, ČELOPEK I LIČKO PETROVO SELO[1]

ŠTAB VIII. UDARNE DIVIZIJE NOV
JUGOSLAVIJE
Op. br. 1/45
5.I.1945. god.

Operativni izveštaj o borbi na Vagancu i Čalopeku[2] dostavlja

ŠTABU IV. KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

1. Dostavlja se operativni izvještaj za borbe koje je vodila ova divizija od 31. XII. do 2. I. o. g. u napadu na Čalopek i Vaganac. Zemljište na kome su se vodile borbe dosta je ćorisano i otvoreno tako da je prilaženje jedinica bilo otežano. Sam Čalopek leži na jednoj koti i kao otporna tačka dobro branjena. Neprijateljska uporišta Vaganac i Čalopek dobro su utvrđena sa bunkerima, dubokim rovovima i ograđena žicom.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—6, k. 828.

[2] Na geografskoj karti 1 : 100.000 piše: Čelopek (trig. 528).

Uporišta su imala dupli sistem odbrane. Zemljište se nalazi na sekciji Gospić 1 : 100.000.

2. Neprijatelja je sačinjavalo u Vagancu I. ustaška bojna VII. zdruga, jači dijelovi VII. dalmatinske ustaške bojne i 50—100 legionera. Na Čalopeku se nalazila 150 ustaša iz I. ustaške bojne, a u Ličkom Petrovom Selu 2 satnije legionera, koje su došle na taj sektor prije samog napada.

3. Naše snage sačinjavale su kao sadejstvujuće VII. Udarna divizija, Unska operativna grupa, tenkovska četa, korpusna artiljerija, pontonjerski bataljon IV. Korpusa i naša divizija sa brd.[skim] i haub.[ičkim] divizionom XI korp.[3]

4. Neprijatelj je držao stalnu posadu u Vagancu i Čalopeku, koje su mu služile kao osiguranje [komunikacija od] obalnog pojasa [do] Bihaća, te za prihvaćanje prilikom saobraćaja komunikacijom Babin Potok — Prijeboj — Bihać i da danomice vrši ispade na oslobođeni teritorij, a obližnja sela da stavlja pod svoj uticaj.

5. Prema dobivenoj zapovjesti[4] naš zadatak bio je sa dvije brigade i brdskim divizionom u sadejstvu VII. Ud. divizije, Unske operativne grupe i dijelova XI. Korpusa napasti i likvidirati neprijateljsko uporište Vaganac i Čalopek.

6. Za ovu operaciju izdata je pismena zapovjest op. br. 85/44 od 29. XII. 1944. godine, koju smo dostavili štabu IV. Korpusa na uvid.[5] S obzirom na novonastalu situaciju prije samog napada, t.j. dolaskom neprijatelja u Ličko Petrovo Selo, ova zapovjest imala je izvesnih promjena, s tim što je na Čalopek i Ličko Petrovo Selo napad vršila III. Ud. brigada, a osiguranje dala je na liniji Baljevac — Željava naša I. brigada sa dva bataljona, dočim je dva bataljona imala za rezervu i osiguranje artilerije na liniji Prijeboj — Jezerce.

7. Početak napada. Napad na neprijatelja u Vagancu, Čalopeku i Ličkom Petrovom Selu počeo je 31. XII. 1944. godine u 6.45 časova, a završena 2. I. o. g. u 4 časa.

8. Sama borba odvijala se u tri faze. Kao prva faza prilaženje i podilaženje jedinica, druga faza tok i razvoj borbe i treća faza gonjenje. Dva bataljona II. Ud. brigade koji su napadali sa pravca Vaganačko polje i Pašine luke u prvom naletu nisu uspjeli. Pored ovog neuspjeha jurišni pioniri također

---

[3] Opširnije o učešću ostalih jedinica 4. i 11. korpusa NOVJ u napadu na Vaganac, Čelopek i Ličko Petrovo Selo vidi dok. br. 16, 21, 28, 121, 138 i 139 u ovoj knjizi; knj. 3, dok. br. 106 i 111.

[4] Riječ je o zapovijesti Štaba 4. korpusa NOVJ od 29. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 106).

[5] Redakcija tu zapovijest nije mogla pronaći.

nisu uspjeli da isjeku žicu, koja je štitila prilaz neprijateljskoj odbrani. Sam nalet bio je dosta labav, što je neprijatelj osjetio te je sa protunapadom djelomično odbacio naše snage.

U isto vrijeme izvršila je napad III. Ud. brigada na Čalopek i Ličko Petrovo Selo sa južne, zapadne i sjeverne strane. U prvom naletu III. Ud. brigade uspjelo se ući u Ličko Petrovo Selo bez otpora pošto je neprijatelj isto prije napada napustio i povukao se u zidove sa istočne strane Čalopeka, odakle je davao žilav otpor. Dočim sa napadom na Čalopek nije se uspjelo također sa oklijevanjem jedinica i boraca. U ovom napadu na Čalopek i Ličko Petrovo Selo, slabiju pomoć je dala artiljerija zbog toga što nije tukla sam Čalopek već padine Čalopeka. Oko 9 časova ponovo je otpočeto sa napadom na Vaganac i Čalopek, ali sa nešto slabijim moralom tako, da ni ovaj napad nije uspio, u kome napadu su se naročito slabo države jedinice II. Uradne brigade. U ovom napadu artiljerijska vatra i minobacačka, iako je bila vrlo precizna, nije iskorištena. Poslije ovog napada naročiti pritisak na Vaganac nije vršen iako je to zahtjevano i naređeno, u kome međuvremenu je izvršena popuna odnosno nadopuna streljačkih strojeva. Oko 11 časova izvršena je jaka i precizna priprema artiljerijske vatre, u kome je vremenu vršen dosta jak pritisak, međutim ni ovaj napad nije uspio. U ovom napadu nije također bilo dovoljno energije i upornosti, što je neprijatelj iskorišćavao i nije se dao zbuniti, tako da ni u ovom momentu nije iskorišćena artiljerija. Oko 14 časova izvršena je smjena bataljona za napad na Čalopek i odmah otpočeto sa energičnim napadom u kome je sudjelovao i sam štab brigade. Ovaj napad, vrlo dobro potpomognut sa artiljerijom, uspio je s tim, što je neprijatelj oko 15 časova počeo da u paničnom bjegu napušta Čalopek. Iskorišćavajući ovaj momenat djelovi III. Ud. brigade energično su upali na samu čuku i nastavili sa gonjenjem neprijatelja kao i sa oštrim napadom na neprijatelja koji je bio na istočnoj strani. Međutim ovo se nije završilo sa potpunim uspjehom iz razloga što je legija štitila desni bok neprijatelju sa jedne strane, a sa druge strane od pravca Vaganca prihvatilo je 150 ustaša posadu sa Čalopeka na k. 341. tako da je ovdje postignut uspjeh djelomično na uništavanju neprijateljske žive snage. U isto vrijeme pod žestokom borbom i jakim pritiskom naših snaga povukao se je neprijatelj iz istočnog dijela L. P. Sela, za Izačić, a brigada se povukla na prostoriju Rešetar — Čalopek — Ličko Petrovo Selo.

U ovom međuvremenu vršene su pripreme za ponavljanje napada na Vaganac.

Napad na Vaganac ponovljen je istoga dana u 22.30 časova, a izvodila su ga III. brigada sa dva bataljona sa pravca Vaganačko polje, cesta Vaganac — Ličko Petrovo Selo, i II. Ud. brigada sa dva bataljona iz pravca k. 333 — Pašina luka. Međutim nakon trosatne borbe ovaj napad nije uspio. Pripreme a naročito tehničke za ovaj napad nisu kod štabova brigada izvršene Pored toga napad nije bio energičan, jedinstven i uporan, što je osnovni nedostatak. Poslije ovog napada naše jedinice rokirale su se, s tim što su manji djelovi ostali za uznemiravanje neprijatelja. Odluka povlačenja naših snaga donešena je iz razloga da se izvrše detaljno sve pripreme, a naročito tehničke, kao i snabdjevanje, a idućeg dana da se izvrši ponovni napad.

U ovome napadu punu pomoć dala je artiljerija, međutim artiljerijska vatra nije iskorišćena. Isto tako nisu iskorišćeni ni jurišni pioniri.

Ponovljeni napad na Vaganac izvršen je 2. I. o. g. u 1.30 časova sa tri bataljona II. Ud. brigade i tri bataljona III. Ud. brigade i to sa južne i zapadne strane Vaganca. Ovaj napad dobro je potpomognut artiljerijskom vatrom, a prethodno su izvršene sve pripreme, a naročito je pripremljena pješadija i jurišni pioniri, koji su na dati znak za napad sa energičnim jurišem upali u sistem neprijateljske odbrane. Upadom u sistem neprijateljske odbrane kod neprijatelja je nastala opća panika, što su naše jedinice iskoristile i masovno upale preko žice. Videći neprijatelj da su naše jedinice brojčano jake i da su riješile na konačnu likvidaciju uporišta, neprijatelj se počeo naglo, ali prilično organizovano povlačiti preko Cr. K.[6] u pravcu Izačića. Upad u Vaganac sa zapadne strane prvi je izvršio II. bataljon II. Ud. brigade, a zatim sa južne strane treći bataljon III. Udarne brigade, a nakon kraćeg vremena upali su i dva bataljona II. Ud. brigade i odmah nastavili sa uništavanjem neprijatelja, koji nije uspio da pobjegne. Neprijatelj koji se povlačio preko Cr. K. masovno i jačim naletom naišao je na bataljon III. Brigade, koji se nalazio već unutar žice i tom prilikom razdvojio isti bataljon. Oko 02 časa dva bataljona III. Ud. brigade nastavili su sa gonjenjem neprijatelja u pravcu Izačića nanoseći mu gubitke. Borba se završila kod k.359 i 377 u 04.00 časova.

Što se tiče osiguranja na liniji Baljevac — Željava, neprijatelj je u toku dana 31. XII. 45. vršio tri ispada sa manjim snagama, gdje je uvijek odbijen uz manje gubitke.

---

[6] Redakcija nije mogla utvrditi koje mjesto označava skraćenica.

9. U ovim borbama naše jedinice postigle su uspjeh u vojničkom i političkom pogledu. U ovim borbama neprijatelj je pretrpio teže gubitke u ljudstvu i materijalu, a ostatak koji se je uspio povući dosta je demoralisan i onesposobljen izvjesno vrijeme za borbu. U ovim operacijama neprijatelj je imao sledeće gubitke: 180 mrtvih, među njima jedan oficir, 28 zarobljenih, među njima jedan oficir, i nepoznat broj ranjenih.

Zaplijenjeno: 27 puškomitraljeza, od toga 9 šaraca, 2 teška mitraljeza, 229 karabina, 4 mala bacača sa 150 mina, 3 teška bacača, 2 haubice, 1.000 granata za haubice i mina, 3 šmajsera, 750 ručnih bombi, 500 raketa, 3 signalna pištolja, 65.000 metaka raznog kalibra, 3 radio-stanice, 6 telefona, 3 pištolja, 10 km telef. kabla, 2 telef. centrale, 1 trokolica, 1 radio-aparat, 8 konja, 225 kom. ćebadi, 80 pari, kompletnih odijela, i 4.000 kg. raznih živežnih namirnica.[7]

10. U ovoj borbi mi smo imali 21 mrtav i 113 ranjenih, među ranjenima komandant II. bataljona poručnik Sudar Cvijan, ob. oficir II bat. poručnik Bućan Ljuban, komesar čete Kokotović Rade, v.d. komesara čete Lolić Aleksa i v.d. komandira čete Lovrić Đuro.

11. U ovoj borbi utrošeno je 46.628 metaka za puške i mitraljeze raznog kalibra, 270 metaka za protuav. mitraljez, 45 metaka za P.O. pušku, 551 mina za teški bacač, 180 mina za Džonbul-bacač, 10 mina za mali bacač, 135 ručnih bombi, 60 mina za P.O. bacač i 160 granata za P.O. top. Oštećen je jedan Džonbul-bacač. Za poljske i brdske topove utrošeno je 614 granata.

12. U borbama na jako neprijateljsko utvrđenje na Čalopeku i u borbama na jako ustaško uporište Vaganac istakle su se jedinice III. Udarne brigade na čelu sa svojim štabom.

U borbama na neprijateljsko uporište Vaganac istakao se II. bataljon II. Udarne brigade, na čelu sa kapetanom Macut Pavlom, te 1. četa 2. bataljona II. Udarne brigade, na čelu sa poručnikom Katić Simom. Od pojedinaca istakli su se sa svojom hrabrošću: str. vodnik Vukas Dušan, komandir čete, str. vodnik Ribić Milivoj, komandir 3. čete, str. vodnik Vidović Đuro, str. vodnik Brnalić Vladimir, ml. vodnik Barać Rade, p. poručnik Popović Mane, str. vodnik Basara Mile, str. vod-

[7] Tu nisu prikazani gubici koje su neprijatelju nanijele jedinice 7. NOU divizije i Unske operativne grupe (vidi dok. br. 21 i 28).

Prema depeši koju je Štab 4. korpusa 2. januara 1944. pisao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, ubijeno je 300 a zarobljeno 30 neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 4. korpusa imale 250 izbačenih iz stroja (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/6).

nik Krneta Pero (Čojkana), delegat Kosanović Mane, delegat Mraović Simo, komesar 2. čete Karan Ljuban, komesar 3. čete Majerić Ivan, ml. vodnik Milić Stojan, desetar Tadić Mile, str. vodnik Sjerić Ljuban, ml. vodnik Radović Mile, zamj. referenta saniteta vodnik Zlatar Dušan, poručnik Ralić Dušan, komandir čete, komesar čete Vukelić Đuro, pomoćnih komesara čete Grgić Branko, vodnik Maćešić Mile, vodnik Blažević Branko, desetar Banda Mile, Glamočlija Miloš, p. mitraljezac. Svi gore navedeni pojedinci su iz II. Udarne brigade.

U borbama na neprijateljsko utvrđenje Čalopek istakao se I. bataljon III. Udarne brigade na čelu sa svojim štabom te 3. četa 3. bataljona na čelu sa komandom čete. Od pojedinaca istakli su se svojom ličnom hrabrošću: Vorkapić Nikola, borac, Zgurić Marko, borac, Opačić Stevan, borac, Milković Milovan, borac, Milković Dušan, borac, Dragojević Miloš, borac, Jelković Ivica, borac, Gojić Rade, borac, i Pokrajac Đuro, borac. Svi gore navedeni drugovi jesu iz III. Udarne brigade. Pored toga istakao se vod jurišnih pionira II. Udarne brigade kao cjelina prilikom upada u neprijateljsku odbranu na Vaganac.

13. U ovim operacijama nije bilo jedinica niti pojedinaca koji su se slabo držali...

14. Kritički osvrt: Ova operacija od strane štaba divizije dobro je pripremljena kako vojnički tako i politički. Dočim od strane štabova brigada, naročito II. brigade, nisu izvršene sve pripreme, a naročito tehničke u pogledu stvaranja plana vatre i iskorišćavanja pratećih oruđa, te sadejstva pješadije i artiljerije. Dokaz tome govori slabo zalaganje jedinica II. Udarne brigade i oklijevanje kod prvog napada.

U drugoj fazi borbe odnosno u drugom napadu pripreme su izvršene u potpunosti kako vojno-politički tako i tehnički. Kod napada prvog dana primjetilo se da sam zadatak i važnost zadatka od strane štaba II. Ud. brigade nije pravilno shvaćena, što se vidi iz slabo izvršenih priprema.

U ovoj operaciji prateća oruđa nisu iskorišćena, a niti su plasirana na pogodne položaje, prema tome nisu uopće došla do izražaja, naročito prvog dana. Naša masovna artiljerija, koja je odlično tukla ciljeve, nije uopće iskorišćena. Naše jedinice obično čekaju dok artiljerija prestane tući jedan cilj i tek onda pokušavaju sa upadom. Mišljenja smo da bi bilo uspješnije da pješadija pod vlastitom vatrom artiljerije upadne u sistem neprijateljske odbrane, t.j. dok neprijatelj ne može osmatrati iz rovova svoj predteren.

U ovoj operaciji primljeno je od naših brigada nekoliko netačnih izvještaja, koji su imali svoj uticaj na same operacije. Na pr. štab II. brigade izvještava da vodi žestoku borbu i da je jedan bataljon upao u sistem odbrane a u stvari ustanovilo se da nije bilo tačno. Ovakvi izvještaji doveli su u zabunu i neugodan položaj više štabove u donošenju odluka. Kao važan nedostatak u operaciji osjetio se kod bojne komore naše divizije tako, da popuna municije nije bila na vrijeme, što je imalo za sobom i posledica u brzom izvršavanju zadataka.

Jurišni pioniri nisu iskorišteni kako treba, a iz razloga što i priprema nije u potpunosti izvršena i što zadatak nije u potpunosti objašnjen.

Drugog dana sve pripreme izvršene su detaljno, naročito kod pješadije i jurišnih pionira, a zalaganje bilo je do maksimuma, što govore i činjenice da je neprijatelj u jednom brzom i energičnom napadu bio slomljen i prisiljen na bježanje. Kao nedostatak u ovoj fazi borbe bilo je slabo organizovanje gonjenja neprijatelja, odnosno panika neprijatelja nije iskorištena tako, da je neprijatelj uspio masovno pobjeći.[8]

U ovoj operaciji, iako pod teškim uslovima, dobro je funkcionisao naš sanitet i sa uspjehom obavljao sve poslove. Na gornje nedostatke osvrnuli smo se kritički na konferenciji štabova bataljona i štabova brigada i upozorili na što brže otklanjanje u budućem radu.

Iz ove operacije povlačimo slijedeća iskustva:

1. U budućim operacijama objediniti rad pješadije sa artilerijom i pratećim oruđima.

2. Pod vlastitom vatrom artiljerije masovno upadati u sistem neprijateljske odbrane, kada situacija dozrije za to.

3. Sistematski napadati neprijatelja, uništavati njegovu živu snagu za konačni udar.

4. Za buduće operacije pripremiti jedinice na upornu i dugotrajnu borbu, a kod starješina na rešenost na borbu i pod najtežim okolnostima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik
D.[9] Hrstić

V. d. Komandanta
potpukovnik
Mih.[10] Vojnović

M. P.

---

[8] Vidi dok. br. 138, 139 i 140.

[9] Dušan

[10] Mihajlo

PREGLED
GUBITAKA BORACA I RUKOVODILACA VIII. UD. DIV. OD 31. XII 44 — 2. I 45

Jedinica	Pogjnulo					Ranjeno					Nestalo					Primjedba
	Oficira	Politruko-vodilaca	Podoficira	Boraca	Svega	Oficira	Politruko-vodilaca	Podoficira	Boraca	Svega	Oficira	Politruko-vodilaca	Podoficira	Boraca	Svega	
II udarna brigada		2		7	9	4	3	18	50	75						
III udarna brigada			2	10	12	2	4	6	26	38						
Ukupno:		2	2	17	21	6	7	24	76	113						

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
potpukovnik
D. Hrstić

M. P.

V.d. komandanta
potpukovnik
Mih. Vojnović

BR. 20

IZVJEŠTAJ ŠTABA 34. DIVIZIJE OD 5. JANUARA 1945. ŠTABU 4. KORPUSA NOVJ O BORBAMA KOD PISAROVINE[1]

ŠTAB
XXIV. DIVIZIJE IV. KORPUSA
NOV JUGOSLAVIJE
Op. broj 3/45
5. I. 1945. god.

Operativni izvještaj
o borbama 27, 28, 29.
decembra 1944. godine.

ŠTABU IV. KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE

Borba se vodila na području sela: Bratina — Velika — Žeravica — Hasan Breg — k. 199 sjeverno i sjeveroistočno od Pisarovine i na području s. Kupčine D. zapadno od Pisarovine. Sekcija Samobor i Zagreb 1 : 100.000.

Od pravca Rečice prema Kupčini napadali su 30. ustaška »Franje Ogulinca-Selje« i Ud. karlovačka brigada.

Neprijateljske snage koje su vršile napad na naše jedinice bile su: Jägerersatz bataljoni A. i B. iz Karlovca ukupne jačine oko 1000 ljudi sa 3—4 haubice.[2] Marš-kompanija[3] iz Karlovca jačine oko 400 ljudi. Ove su snage napadale od pravca Zdenčine.

Od pravca Rečice prema Kupčini napadali su 30. ustaška bojna, jedan dio 5. ustaške bojne i Novačka bojna iz Karlovca, sve u ukupnoj jačini oko 1100 ljudi sa 4 haubice i nepoznat broj protukolskih topova.

Neprijateljski napad dana 27.XII. ujutro zatekao je naše jedinice u slijedećem rasporedu: Ud. brigada »Franje Ogulinca — Selje« nalazila se na području sjeverno od Pisarovine na odmoru u selima Bratina, Velika, Hasan Breg, Jamnica, a Ud. karlovačka brigada u selima Šišljavić i Kupčina.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—1, k. 1225.

[2] U borbama protiv jedinica 34. NOU divizije učestvovali su dijelovi njemačkog 1. lovačkog rezervnog puka i dijelovi 13. ustaško-domobranske divizije. Namjera neprijatelja je bila da protjera jedinice 34. NOU divizije, onemogući napade na uporišta i diverzije na komunikaciji Zagreb — Karlovac (opširnije o tome vidi dok. br. 136 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 127, 168 i 169).

[3] Riječ je o četi za popunu.

Tokom noći 26/27.XII.1944. primjećena je koncentracija neprijatelja na području s. Kupinec i Kraljevec, dok se za pokret neprijateljski od pravca Rečice nije imalo nikakovih podataka.

27.XII. oko 5 sati ujutro neprijatelj je otpočeo napad od pravca Rečice i to prvo je napao naše jedinice u selima Močvara i Koritinja, gdje je odmah izbačen. Uto je primjećeno da neprijatelj glavnim snagama nadire tokom rijeke Kupčine sa težnjom da upadne u selo D. Kupčinu iza leđa našim jedinicama. U ovakvoj situaciji sve jedinice Karlovačke brigade povukle su se u s. D. Kupčinu. Neprijatelj je nadirao za našim jedinicama, prešao rijeku Kupčinu na mostu na cesti Kupčina — Šišljavić i kod Srebavnika, tako da je prodro u samo selo Kupčinu do visine crkve i groblja. U toj situaciji štab brigade donio je odluku da sa tri bataljona izvrši napad na neprijatelja koji je nadirao u selo sa sjeverozapadnog pravca. U ovome napadu neprijatelj je prebačen preko potoka Kupčine. Odmah poslije ovoga napada izvršen je napad opet sa tri bataljona u jugozapadnom pravcu od crkve i groblja. Ovaj napad je izvršen vrlo dobro i neprijatelj je natjeran na potok Kupčinu kojom je prilikom ostavio mnogo mrtvih i 1 protukolski top. Oko 16 sati neprijatelj se potpuno izvukao iz borbe i otišao u pravcu Rečice.

Istoga dana, t.j. 27.XII. neprijatelj je oko 8 sati otpočeo uz jaku artilerijsku vatru napad na jedinice Ud. brigade »Franje Ogulinca-Selje« u Hasan Bregu i u Bratini. Obzirom na namjeru neprijatelja da jakim napadom na Hasan Breg potisne naše jedinice i zađe za leđa jedinicama u Bratini, Velikoj, kao i na slabu mogućnost davanja jačeg otpora na položajima u s. Bratina, povukle su se naše jedinice iz s. Bratine i sa jednim bataljonom zauzet položaj ispred s. Velika. Dok se ovaj pokret vršio vođene su vrlo žestoke borbe sa neprijateljem u Hasan Bregu, te je neprijatelj uspio potisnuti naš bataljon koji se tu borio. Taj bataljon povukao se u s. Žeravicu gdje se sredio. Neprijatelj je ponovno napao na njegove položaje u s. Žeravici, no jačim protunapadom istog bataljona potisnut je uz dosta velike gubitke. Istovremeno upućen je jedan bataljon preko s. Miokovića sa ciljem da na neprijatelja napadne sa lijevog boka i iza leđa duž puta Starjak — Hasan-Breg. Oko 14 sati izvršene su sve pripreme od strane štaba brigade za protunapad na neprijatelja u Hasan Bregu. Obzirom da je jačina neprijatelja u Hasan Bregu bila oko 400 Jägerovaca, protunapad izvršen je sa tri bataljona od pravaca s. Velika, s. Žeravica i s. Radičevići. U kratkoj i oštroj borbi neprijatelj je potisnut iz Hasan Brega i povukao se u pravcu s. Bratine. Go-

njenje neprijatelja vršeno je sa jednim bataljonom do samog s. Bratine gdje je neprijatelj dao žestok otpor i naš bataljon se povukao.

Neprijatelj je tokom noći 27/28.XII. zanoćio na području Bratina — Zdenčina, a onaj koji je nadirao od pravca Rečice povukao se sve do Rečice.

Tokom noći neprijatelj je veći dio snaga iz Bratine preko šume Veliki Znoš prebacio prema Hasan Bregu. Oko 9 sati uz pripomoć artilerije otpočeo je sa napadom na Hasan Breg. Još ranije bilo je odlučeno da se ovo selo ne brani uporno, te je poslije jednosatne borbe bataljon iz Hasan Brega povučen na položaj sjeverno od s. Žeravica. Jednovremeno je donijeta odluka po naređenju ovoga štaba da se ponovi jučerašnji manevar, samo s tom razlikom da se ovaj puta neprijatelj nabaci na šumu prema s. Penezići. U 12 sati izvršen je protunapad sa tri bataljona i poslije jednostrane borbe neprijatelj je izbačen iz sela i protjeran djelom prema Pešćenskoj šumi, a djelom preko k. 151 na Peneziće. Gonjenje neprijatelja vršeno je sa dva bataljona sve do s. Bratine, gdje je neprijatelj opet dao jak otpor te su naši bataljoni povučeni.

Od pravca Rečice neprijatelj je ovoga dana bio manje aktivan, te je nastojao da napadom manjih snaga veže za sebe naše jedinice koje su taj pravac zatvarale. Neprijatelj je već oko 8 sati otpočeo sa jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom, koju je neprestano podržavao sve do 14 sati. Frontalan napad prema s. D. Kupčina vršio je samo sa snagom od oko 250 ustaša, dok je sa ostalim snagama osiguravao svoje lijevo krilo. Neprijatelj nije težio da pređe r. Kupčinu, a u 16 sati povukao se prema Šišljaviću.

Tokom noći 28/29.XII. neprijatelj se sa pravca s. Bratine djelimično izvukao prema Zdenčini, a veći dio snaga uputio prema s. D. Kupčina putem Bratina — Kupčina. III. bataljon Ud. brigade »Franje Ogulinca-Selje«, koji se na ovom pravcu nalazio u pretstraži, vrlo je slabo držao kontakt s neprijateljem, tako da ovaj pokret neprijatelja nije primjećen niti je o tome obavjestio svoj štab brigade. Usljed ovoga nije mogla biti na vrijeme donijeta odluka i izvršeno potrebno pregrupisavanje jedinica, već se desilo to da je Ud. karlovačka brigada u s. D. Kupčina 29.XII. u 6 sati iznenada napadnuta od pravca Bratine iz šume Kneja od jedne grupe Jägerovaca jačine 500—600 ljudi. Istovremeno izvršen je napad na naše jedinice u s. D. Kupčini i od pravca Šišljavića preko potoka Kupčine kao i sa sjeverozapadnog pravca od Draganićke šume.

Čim se primjetila namjera neprijatelja odmah [je] iz Pisarovine upućen prema s. D. Kupčina IV. bataljon Ud. kar-

lovačke brigade koji se tu nalazio u divizijskoj rezervi, sa zadatkom da udari neprijatelja sa levog boka i sa leđa. Kako je međutim napad neprijatelja bio vrlo jak i neprijatelj mnogo premoćniji, prije nego što je ovaj bataljon mogao izvršiti dati mu zadatak štab brigade povukao je svoje jedinice iz Kupčine u pravcu s. Gradec i zazueo položaj na ivici šume prema s. D. Kupčina.

Neprijatelj prodrijevši u s. D. Kupčinu nije se u istoj zadržao, već je istu najžurnije napustio izvukavši sve snage već oko 12 sati u pravcu Šišljavića. Uslijed ovoga s naše strane nije se moglo ništa poduzeti da ga se prisili da napusti selo niti se moglo vršiti njegovo gonjenje.

Dodir sa neprijateljem prekinut je 29.XII. u 14 sati jer se isti preko s. Šišljavića izvukao prema Rečici.

Tokom cijele borbe sva naređenja i zapovjesti izdavani su samo usmeno. Neprijateljska namjera da prodre u oslobođeno područje ovom borbom je u potpunosti osujećena i neprijatelj se uz velike gubitke morao povući sa oslobođenog područja.

Neprijateljski gubitci u ovoj borbi su: 160 mrtvih i oko 250 ranjenih.

Zaplijenjeno je: 1 p.k. top 37 mm sa 44 granate, 20 pušaka, 1 šmajser, 1 pištolj, 1 puškomitraljez, 1 tromblon, 6000 metaka za puške, 30 ručnih bombi, 15 mina za teški bacač i 2 podloge za teške bacače.

Naši gubitci u ovoj borbi su: 54 poginula, 118 ranjenih. Među poginulim nalazi se komesar bataljona Gregurin Nikola, pomoćnik komesara bataljona Šantić Blaž, komandir čete Lapčević Grujo — poručnik, vodnik [voda] Pjevac Milan — i još 5 vodnika, 1 komesar čete, 1 desetar i 1 delegat. Među ranjenima ima 2 komandanta bataljona, 1 komesar bataljona, 6 komandira četa, 5 komesara četa, 1 operativni oficir bataljona, 5 vodnika, 1 delegat i 2 desetara.

U ovoj borbi utrošeno je 89.000 puščane i mitraljeske municije, 222 mine za teški bacač, 721 mina za laki bacač, 24 bombe, 1730 šmajserskih metaka i 48 metaka za p.k. pušku.

Od oružja izgubljeno 1 laki bacač, 3 puškomitraljeza, 1 p. o. puška i 19 pušaka. Neprijateljska artiljerijska vatra uništila je 2 puškomitraljeza.

U ovoj borbi držanje i borbenost svih boraca i rukovodilaca obiju brigada bila je vrlo dobra. Naročito dobro se držao u ovoj borbi II. bataljon Ud. karlovačke brigade, koji unatoč vrlo jake neprijateljske artiljerijske vatre nije napustio svog položaja sve dok nije povučen.

Naročito slabo držanje nije se primjetilo niti kod jednih jedinica, dok je kod pojedinih štabova bilo sitnijih griješaka i labavosti, što je imalo uticaj na tok borbe i na izvršenje zamisli štabova.

Kritike akcije:

Iako je neprijateljski napad bio iznenadan i silovit jedinice su uspjele da ga suzbiju, pa čak da riješe borbu i na jednom i na drugom pravcu napada u svoju korist. Štabovi brigada vrlo dobro su rukovodili i pravilno donosili odluke obzirom na situaciju. Kod pojedinih štabova bataljona ne postoji pomanjkanje borbenosti, no ima dosta nesnalaženja, neinicijative, labavosti i sporosti u izvršenju naređenja. Držanje boraca i borbenost u svakom pogledu zadovoljava, a naročito kada se uzme u obzir da je borba uz dosta veliku hladnoću trajala tri dana.

Pouke iz ove akcije:

Pravilan raspored brigada na odmoru onemogućio je neprijatelju početni uspjeh i potpuno zatvorio oba pravca njegovog nadiranja.

Dobro procjenjeno i pravilno izvršeno djelovanje na krila i bokove neprijatelja i prvog i drugog dana borbe potpuno su osujetili neprijateljske namjere i uspjelo ga se uz velike gubitke odbiti na njegove polazne položaje.

Nedovoljna kontrola neprijateljskog kretanja i slabi kontakt sa istim omogućio mu je neopaženo izvršenje pokreta od Bratine prema s. D. Kupčini, čime je ozbiljno bila ugrožena jedna cijela brigada, a izgubljena prilika da se blagovremenim manevrom nanese neprijatelju mnogo veći poraz.

Ukopavanje u borbi još jednom je pokazalo da u velikoj mjeri smanjuje gubitke i povećava upornost jedinica u odbrani.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p. pukovnik: **Franje Knebl**

Komandant, p.pukovnik **M.[4] Dasović**

M. P.

[4] Martin

BR. 21

IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 5. JANUARA 1945. ŠTABU 4. KORPUSA NOVJ O NAPADU NA USTAŠE U VAGANCU[1]

Sekcija 1 : 100.000 Gospić

ŠTAB
UNSKE GRUPE 4. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj 1 5.I.1945.

ŠTABU IV. KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Dostavlja se operativi izveštaj za akciju na Vaganac na dan 31.XII.44. i 1.I.45.

Položaj Vaganac kojega je neprijatelj posjeo nalazi se u samom selu oko crkve te porušenih zidova zgrada, isti položaj nadvišavajući je u odnosu na napadne pravce iz sjeveroistočnog pravca te sa istoga je dobra preglednost kao i brisani prostor, pristup pomenutom položaju neopaženo je nemoguć, pošto je okolno zemljište golo. Odbrana samog položaja je organizovana te su na istom izrađena poljska utvrđenja a isti je ograđen jednorednom žicom.

U napadu na Vaganac učestvovala je naša I. brigada u zajednici sa jednom brigadom VIII. divizijske a potpomognut je napad sa korpusnom artiljerijom i lakim tanketama. Osiguranje ove akcije davale su jedinice VII. divizije kojima je stavljena pod komandu i naša II. brigada.[2]

Neprijateljske jedinice protiv kojih se je vodila borba jest ustaška bojna 7. ustaškog zdruga X. divizije (majari).[3]

Vjerovatna neprijateljska namjera jeste braniti uopršte Vaganac a definitivna odluka korpusa bila je napasti i likvidirati uporište Vaganac, što se vidi i iz izdate zapovjesti.[4] A naša odluka je bila napasti neprijatelja u zajednici sa brigadom VIII. divizije i istog uništiti.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—12, k. 1616.

[2] O jedinicama koje su učestvovale u napadu na Vaganac vidi dok. br. 19, 23, 28 i 121.

[3] Riječ je o ustašama sa područja Slunja. Po bijelim majicama koje su nosili dobili su naziv majari.

[4] Vidi dok. br. 19, objašnjenje br. 4.

Zapovjest za ovu akciju izdata je pismeno, koja se i priključuje.[5]

Podilaženje ka neprijateljskim položajima otpočelo je u 7 sati 31. XII. 44.

Naše snage počele su se razvijati u 7 sati i podilaziti ka neprijateljskim položajima, artiljerijska korektura otpočela je oko 8,30 sati a samo artiljerijsko bombardovanje neprijateljskih položaja otpočelo je u 14 sati, kada je i izvršen i juriš na neprijatelja koji nije urodio plodom, tenkovi koji su potpomagali taj juriš nisu se najbolje pokazali,[6] artiljerija koja je tukla imala je dosta veliko rasturanje. Istoga dana u 18 sati otpočeo je drugi napad na neprijatelja i nekoliko mjesta je bila pređena i žica ali je neprijatelj odbacio naše snage i izvršio protunapad te je naše snage prisilio na mjestimično povlačenje. Ponovnim našim protunapadom neprijatelj je natjeran u uporište. U 22,30 sati izvršen je napad na neprijatelja uz potporu artiljerije i tenkova ali ovaj kao i dosadašnji napadi nisu uspjeli iako u ovom napadu tenkisti su pokazali mnogo požrtvovanja. Pošto ovaj napad nije uspio odstupilo se je od daljnjeg napada do 22 sata 1.I.45., kada je brigada dobila smjenu po III. brigadi sedme divizije koja je te noći napala neprijatelja u zajednici sa kordunaškom brigadom i likvidirala neprijatelja.

Postavljeni zadaci za našu brigadu nisu izvršeni, ali je ista dosta pridonijela pošto je neprijatelja kroz 36 sati borbe dosta izmorila a vjerovatno i nanjela izvestan broj neprijatelju žrtava.

Naši gubici u ovoj akciji iznose 8 mrtvih i 60 ranjenih.

Neprijateljski gubici nepoznati.[7]

Utrošeno municije na Vagancu 20.000 metaka, 200 mina za bacač i 37 granata za protikolski top.

Napomena: po smenjivanju brigade kod Vaganca ista je osiguravala izvođenje te akcije iz pravca Izaćiša te je u toku sutrašnjeg dana, t. jest 2.I. protjerala neprijatelja iz Izačića.

Gubici neprijatelja bili su 30 mrtvih i veći broj ranjenih.

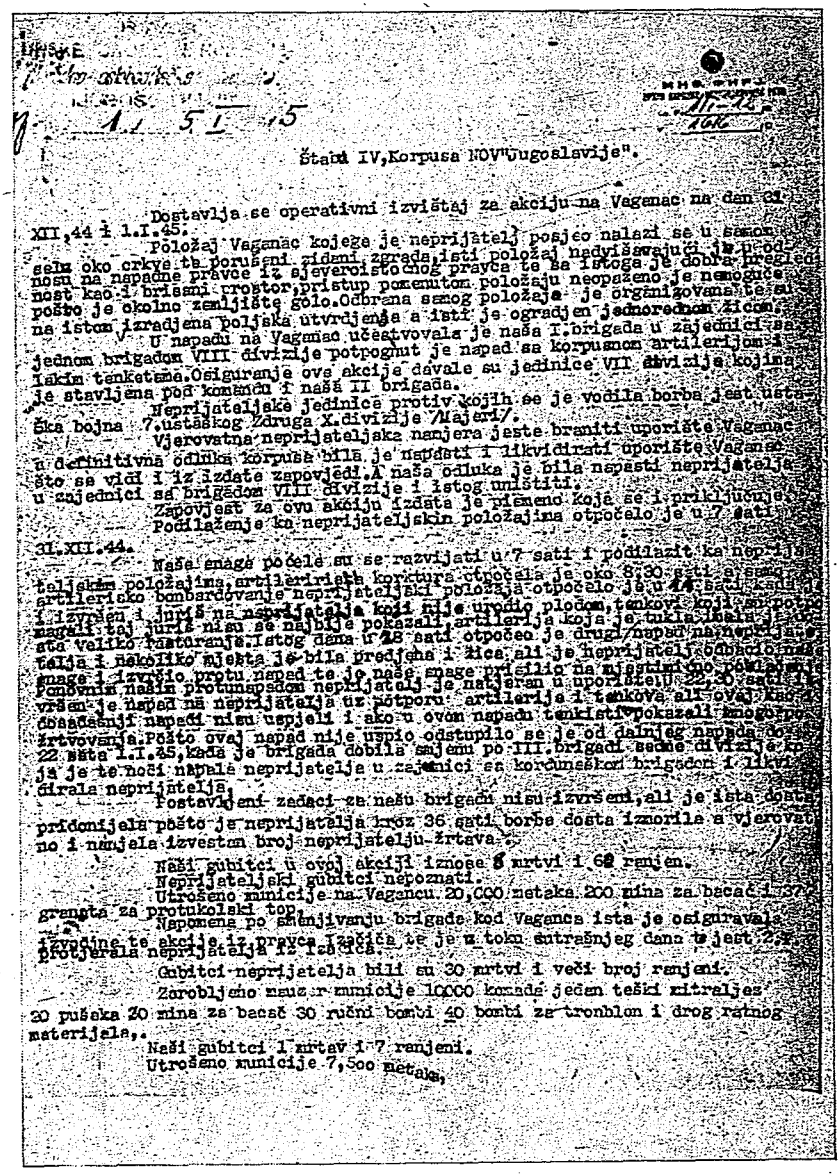
Zarobljeno mauzer municije 10.000 komada, jedan teški mitraljez, 20 pušaka, 30 mina za bacač, 30 ručnih bombi, 40 bombi za tromblon i drugog ratnog materijala.

---

[5] Navedena zapovijest nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 22—6, k. 1616.

[6] Vidi dok. br. 23.

[7] O neprijateljevim gubicima vidi dok. br. 19 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 2. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Štabu IV,Korpusa NOV"Jugoslavije".

Dostavlja se operativni izvještaj za akciju na Vagenac na dan 31.XII,44 i 1.I.45.

Položaj Vaganac kojega je neprijatelj posjeo nalazi se u samom selu oko crkve te poruženi zidani zgrada,isti položaj nadvišavajući je u odnosu na napadne pravce iz sjeveroistočnog pravca te sa istoga je dobra preglednost kao i brisani prostor,pristup pomenutom položaju neopaženo je nemoguće, pošto je okolno zemljište golo.Odbrana samog položaja je organizovana te su na istom izradjena poljska utvrdjenja a isti je ogradjen jednorednom žicom.

U napadu na Vagenac učestvovala je naša I.brigada u zajednici sa jednom brigadom VIII divizije potpognut je napad sa korpusnom artilerijom i lakim tenketima.Osiguranje ove akcije davale su jedinice VII divizije kojima je stavljena pod komandu i naša II brigada.

Neprijateljske jedinice protiv kojih se je vodila borba jest ustaška bojna 7.ustaškog Zdruga X.divizije /Majer/.

Vjerovatna neprijateljska namjera jeste braniti uporište Vagenac u definitivna odluka korpusa bila je napasti i likvidirati uporište Vagenac što se vidi i iz izdate zapovjedi.A naša odluka je bila napasti neprijatelja u zajednici sa brigadom VIII divizije i istog uništiti.

Zapovjest za ovu akciju izdata je pismeno koja se i priključuje.

Podilaženje ka neprijateljskim položajima otpočelo je u 7 sati.

31.XII.44.

Naše snage počele su se razvijati u 7 sati i podilazit ka neprijateljskim položajima,artilerijska korektura otpočela je oko 8,30 sati a samo artilerijsko bombardovanje neprijateljski položaja otpočelo je u 11 sati kada je i izvršen i juriš na neprijatelja koji nije uopšte pucao,tenkovi koji su potom nagali taj juriš nisu se najbolje pokazali artilerija koja je tukla bila je velika i nekoliko mjesta je bila predjena i žica ali je neprijatelj odbacio naše snage i izvršio protu napad te je naše snage prisilio na mjestimično povlačenje jednovnim našim protunapadom neprijatelj je natjeran u uporište.U 22,30 sati je izvršen je napad na neprijatelja uz potporu artilerija i tenkova ali ovaj kao i dosadašnji napadi nisu uspjeli i ako u ovom napadu tenkisti pokazali mnogo prožrtvovanja.Pošto ovaj napad nije uspio odstupilo se je od dalnjeg napada do 22 sata 1.I.45,kada je brigada dobila zajem po III.brigadi sedme divizije koja je te noći napala neprijatelja u zajednici sa korduneškom brigadom i likvidirala neprijatelja.

Postavljeni zadaci za našu brigadu nisu izvršeni,ali je ista dosta pridonijela pošto je neprijatelja kroz 36 sati borbe dosta izmorila a vjerovatno i namjela izvestan broj neprijatelju žrtava.

Naši gubitci u ovoj akciji iznose 8 mrtvi i 62 ranjen.

Neprijateljski gubitci neposnati.

Utrošeno municije na Vagencu 20,000 metaka 200 mina za bacač i 37 granata za protukolski top.

Napomena po smanjivanju brigade kod Vagenca ista je osiguravala izvođenje akcije iz pravca Izačića te je u toku cijelog dana u jest 2.x protjerala neprijatelja iz Izačića.

Gubitci neprijatelja bili su 30 mrtvi i veći broj ranjeni.

Zarobljeno municije 10000 komada jedan teški zitraljez 20 pušaka 20 mina za bacač 30 ručni bombi 40 bombi za tronblon i drog ratnog materijala.

Naši gubitci 1 mrtav i 7 ranjeni.

Utrošeno municije 7,5oo metaka.

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 21

Naši gubici 1 mrtav i 7 ranjenih.

Utrošeno municije 7.500 metaka.

Jedinica i pojedinaca u ovoj akciji nema koji su se slabo držali da bi ih trebalo uzimati na odgovornost.

Kritika akcije: u ovoj akciji moglo se je zapaziti da naš niži komandni kadar nije potpuno dorastao za komplikovanije akcije, a isti ne [pokazuje] dovoljno upornosti.

Za ovakve akcije potrebna bi bila i prateća artiljerija koja bi neposredno mogla da tuče ciljeve koji se pokažu pred jedinicom.

U ovoj akciji počevši od komandanta bataljona (štaba) kao i brigade grešilo je u tome što se nisu nalazili na svojim komandnim mjestima nego u streljačkom stroju te nisu imali dovoljan pregled nad svojim jedinicama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za komesara polit. komesar major
Adem Hercegovac

Komandant major
Šakanović Halil

M. P.

PREGLED GUBITAKA U BORBAMA OD 31. XII 44 do 2. I 1945

Jedinica	Poginulo					Ranjeno					Nestalo					Primjedba
	Oficira	Podoficira	Polit. komesara	Boraca	Svega	Oficira	Podoficira	Polit. komesara	Boraca	Svega	Oficira	Podoficira	Polit. komesara	Boraca	Svega	
I Musl. [imanska] brigada			2	7	9	4	14	3	46	67				1	1	

S. F. — S. N.

Politkomesar major
S.O.

Komandant — major
Šakanović Halil

M. P.

BR. 22

NAREĐENJE ŠTABA 10. KORPUSA NOVJ OD 6. JANUARA 1945. ŠTABU 33. DIVIZIJE ZA OTKLANJANJE NEDOSTATAKA U VEZI S RADOM IZVIĐAČKIH ORGANA[1]

ŠTAB X. KORPUSA
»ZAGREBAČKOG«
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj. 30
Dana 6/I 1945 u sati.

Predmet: O potrebi i
značaju izviđanja

ŠTABU XXXIII. DIVIZIJE NOVJ

U posljednjim borbama u Podravini, koje ima[ju] i sva obilježja frontalne borbe,[2] uočili smo, da izviđačka služba u našim operativnim jedinicama nije na potrebnoj visini. Poslije nekoliko dana teških borbi mi nismo bili u stanju doći do potrebnih podataka, iz kojih bi si mogli stvoriti neku određenu sliku o neprijatelju i njegovim namjerama. Stvarali su se planovi i donosile odluke o preduzimanju raznih akcija bez da se poznavala stvarna situacija na suprotnoj strani. Bilo je i nekoliko slučajeva iznenađenja, koja su otkrila svu slabost naše izviđačke službe.

RAZLOZI:

a) Priviknuti na partizanski način ratovanja, gdje se prikupljanje podataka o neprijatelju vrši gotovo redovno posrednim putem, zanemarena je izviđačka služba, t.j. neposredno prikupljanje podataka o neprijatelju i zemljištu.

b) Štabovi bataljona, a često i štabovi brigada nisu u dovoljnoj mjeri upoznati sa važnošću i načelima izviđačke službe u frontalnim borbama, te ili nikako ili nepravilno upotrebljavaju svoje izviđačke organe. Ima slučajeva, gdje se izviđačke jedinice upotrebljavaju za osiguranje štabova, osiguranje komunikacija, transport ranjenika i.t.d. U opravdanim slučajevima gdje se ukaže potreba za upućivanje izviđačkih jedinica

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—2, k. 1209.

[2] O borbama jedinica 10. korpusa NOVJ u Podravini u decembru 1944. i početkom januara 1945. vidi dok. br. 17 i 18 u ovoj knjizi; knj. 36 dok. br. 33, 48, 51, 63, 65, 68, 69, 79, 86 i 111.

dešava se, da se tim jedinicama ne izdaju precizni zadaci ni uputstva za rad tako, da te jedinice lutaju po terenu bez plana i svrhe, te i rezultati u tom slučaju moraju biti negativni.

c) Štabovi još uvijek nisu dovoljno uočili važnost toga da se ni jedna realna odluka ne može donijeti bez temeljitog poznavanja obostrane situacije. Odluka o nekoj preduzetoj taktičkoj radnji, koja nije bazirana na dobrom poznavanju stanja kod neprijatelja, stoji na staklenim nogama i krije u sebi niz iznenađenja.

d) Izviđačke jedinice nisu sastavljene od ljudstva, koje je u stanju po svojim fizičkim i intelektualnim sposobnostima i po svojoj vojničkoj izvežbanosti izvršavati raznovrsne delikatne zadatke izviđačke službe. Starješine tih jedinica slabo čitaju kartu, slabo se orijentiraju, ne znaju se snaći na terenu, ne znaju sastaviti izvještaje niti ocjeniti, šta je u izvjesnoj situaciji važno, a šta sporedno. Isto tako im je nepoznato osnovno načelo kod izviđanja »Vidjeti a ne biti viđen«, na kome počiva cjelokupni rad, raspored i postupak jedne izviđačke jedinice u raznim slučajevima.

Ljudstvo u izviđačkim jedinicama ne poznaje tehniku izviđanja neprijatelja i zemljišta.

e) Izviđački organi pojedinih jedinica nisu dovoljno jaki ni po broju vojnika, ni po naoružanju. Tako na pr. izviđački vod I. brigade ima svega 12 vojnika, bez puškomitraljeza.

f) Svi izviđački organi nemaju pogodnih sredstava za brzo javljanje, te se često puta i dragocjeni podaci ne mogu iskoristiti, jer stižu prekasno.

Da bi se otklonili prednji nedostaci, koji su prepreka uspješnom izviđačkom radu kod naših operativnih jedinica,

NAREĐUJEMO:

I. — Po prijemu ovog naređenja ima se ponovo prekontrolirati sastav i upotrebljivost izviđačkih jedinica po divizijama i brigadama. Sastav izviđačke čete u diviziji i izviđačkog voda u brigadi ima biti po priloženim pregledima. Napominjem, da je sastav izviđačke čete privremen, t.j. brojčano stanje izviđačke čete je smanjeno od stvarne formacije izviđačke čete, koja je primljena iz GŠH-a.[3] Ovo iz razloga, što i divizije nemaju onoliki broj boraca koliko to stvarna formacija predviđa. Nikakvog odstupanja od ovih formacija ne sme biti. Rashod ima se odmah nadoknaditi tako, da te jedinice budu uvijek u punom formacijskom stanju.

[3] Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske

2. — Osobitu pažnju obratiti na popunu rukovodilaca (komandira četa i vodnika izviđačkih vodova). Poslednje teške borbe dale su nam prilike, da uočimo one, koji bi odgovarali za te dužnosti po svojoj hrabrosti, intelektualnim sposobnostima i vojničkoj izvježbanosti.

Rukovodioci izviđačkih jedinica moraju biti hrabri, smjeli, dovitljivi i samoinicijativni. Da znadu dobro čitati kartu, da imaju razvijenu moć zapažanja i zrelog prosuđivanja. Rukovodilac izviđačke jedinice veoma često dolazi u priliku, da na osnovu dobivenih podataka, kao i na osnovi osmotrenog donosi izvjesne zaključke o stanju kod neprijatelja i njegovim namjerama. Dok će paničar [od] jednog neprijateljskog voda gledati[4] neprijateljsku ofanzivu, dotle će pretjerani optimista i najozbiljnije situacije potcjenjivati. I jedna i druga osobina je štetna. Zato je moć zapažanja i zrelog prosuđivanja jedna od veoma važnih osobina svakog rukovodioca izviđačke jedinice.

Ljudstvo izviđačkih jedinica mora biti probrano, mlado, izdržljivo i hrabro. Prvenstveno neka budu dobrovoljci.

3. — Izviđačke jedinice ne smiju se zapostavljati na račun drugih borbenih jedinica. Njihovi zadaci su i suviše važni, teški i delikatni, da bi se smatrali sporednim. Na pr.: podhvat neke izviđačke jedinice, u kome se došlo do zarobljenika nije ništa manje važan od podhvata neke borbene jedinice, koja je uspjela likvidirati bunker, ili osvojiti neku otpornu tačku i.t.d. Zarobljeni neprijateljski vojnici dati će nam potrebne podatke za donošenje pravilne odluke. A pravilna odluka je i garancija za uspjeh u borbi.

Treba pomno pratiti rad izviđačkih jedinica. Poslije svakog zadatka treba analizirati i njihov rad. Za dobre postupke treba izreći pohvalu, a one koji su se naročito istakli treba predlagati za odlikovanje. Iz neuspjelih zadataka treba crpsti pouke i iskustva za budući rad. Na taj način će izviđačke jedinice osjetiti da se o njihovom radu vodi računa i da im se predaje odgovarajuća važnost. Izviđačke jedinice moraju postati elitne jedinice. Služiti u njima treba da znači počast za svakog borca.

4. — Izviđačke jedinice se imaju isključivo upotrebljavati za izviđanje neprijatelja i zemljišta, o čemu će njihovi predpostavljeni štabovi voditi strogo računa. Poslije svakog zadatka izviđačku jedinicu treba povući na odmor, da se odmori i temeljito pripremi za novu akciju. Izviđačku jedinicu ne treba stalno držati na terenu — u borbi jer će zavladati

[4] vidjeti

umor i apatija i neće imati dovoljno interesovanja za nove zadatke.

5. — Štabovi divizija i brigada dobro će proučiti »Privremeni UPUT za rad i upotrebu izviđačke čete divizije i izviđačkog voda brigade« kojeg je izdao GŠH, a potom će sa sadržajem istog upoznati podređene rukovodioce izviđačkih jedinica putem sastanka i predavanja.

6. — Da bi se osigurala potrebna brzina u prenošenju izvještaja i naređenja između štaba i njene izviđačke jedinice, izviđačke čete moraju biti snabdjevene sa radio-stanicom, signalnim pištoljima i ordonansima konjanicima, gdje to zadatak dozvoljava. Za vezu pomoću signalnih pištolja treba izraditi ključ ugovorenih znakova.

7. — Brigadnim izviđačkim vodovima pridati za sada signalne pištolje i po dva ordonansa konjanika. Ovi vodovi će se snadbjeti sa radio-stanicom kada ih korpus dobije.

8. — Štabovi divizija prekontrolirati će stanje u izviđačkim vodovima brigada i nastojati, da se kod njih odmah u svemu postupi kako je napred naređeno.

Prednje naređenje dostavlja se na točan postupak.

Pismeni izvještaj, da je postupljeno po tački 1., 2., 5., 6., 7. i 8. podnijeti do 25. sječnja 1945. g. neizostavno.

Prijem naređenja potvrditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar pukovnik:

Komandant, general-major:
Vlado Matetić

Po naređenju nač. Div.
Biškupa[5] izvještaj ne treba
slati.
9. I.

Raspisano I, II, III brig., por. Kotniku[6] da dostave takođe izveštaje ovom štabu do 23. I. 1945. do 12 sati.

Ađutant major
Ilija Petrović

---

[5] Načelnik Štaba 33. NO divizije bio je tada Petar Biškup Veno.

[6] Josip Kotnik je tada bio obavještajni oficir u Štabu 33. NO divizije.

BR. 23

IZVJEŠTAJ ŠTABA TENKOVSKOG BATALJONA OD 6. JANUARA 1945. ŠTABU 4. KORPUSA NOVJ O NAPADU NA VAGANAC[1]

ŠTAB
TENKOVSKOG BATALJONA
IV. KORPUSA NOVJ
6. I. 1945.

Operativni izvještaj.

ŠTABU IV. KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE

Dijelovi ovog bataljona učestvovali su u operacijama na Vaganac i to: 1 vod I. čete i 1 vod II. čete ukupno: dve blinde i 4. tenka. Zadatak je bio: u sastavu I. brigade Unske operativne grupe potpomoći pješadiju.[2] U prodiranju u samo uporište sa sjevero-zapadne strane, blinde nisu učestvovale u akciji zbog neprolaznosti puta. Također i tenk nije učestvovao u akciji koji se je prilikom prelaza preko Korane prevalio i ostao u defektu.

U samoj akciji učestvovala su samo 3 tenka. Tenkovi su stupili u akciju 31. XII. u 10 h. Ispočetka sam napad bio je dosta mlitav, tj. neprijatelj je imao nadmoćnost vatre.[3] Tek u 16 sati napad je obnovljen, tenkovi su uspjeli potrgati žicu i upasti u neprijateljske prednje rovove, dok je pješadija zadržana pred žicom. Noću oko 22 h. neprijatelj je izvršio ispad u napomenutom pravcu i krenuo našu pješadiju sa položaja. Tenkovi koji su u to vrijeme bili povučeni i ugašeni odmah su stupili u dejstvo, razbili neprijatelja i pomogli pješadiji da ponovno zauzme izgubljene položaje. Oko 23 h. poduzet je ponovan napad u kojem su tenkovi provalili žicu i prodrli do neprijateljskih bunkera. Prilikom ovog napada jedan tenk je naišao na minu i uništen. I ovoga puta pješadija je bila zadržana pred žicom jakom neprijateljskom vatrom. 1. I. napad nije poduzimat, dok su tenkovi patrolirali i održavali kontakt sa neprijateljom. Noću između 1. i 2. neprijatelj je pobjegao. Tenkovi nisu mogli poduzeti gonjenje neprijatelja uslijed snijega, vijavice i dosta kasnog obaveštenja.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—1, k. 828.

[2] Opširnije o napadu jedinica 4. korpusa NOVJ na Vaganac vidi dok. br. 16, 19, 21, 28, 138 i 139.

[3] O neprijateljevim snagama u Vagancu vidi dok. br. 19.

U ovoj operaciji poginuo je jedan drug a pet ih je ranjeno. Izgubljen je jedan tenk. Benzina je utrošeno 400 litara. Municije je utrošeno 3800 komada 8 mm.

Prilikom ove borbe istakli su se drugovi: zamjenik komandira Vlado Komarov i delegat Vranješ Aleksandar i Vujo Vidaković.

Suradnja između pješadije i tenkova bila je dosta dobra.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: **Nikola Derikrava**

Komandant, kapetan: **Peuvača Petar**

M. P.

BR. 24

OBAVJEŠTENJE ŠTABA GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA OD 6. JANUARA 1945. ŠTABU 6. KORPUSA NOVJ O REZULTATIMA DIVERZIJA IZVEDENIH 1944. GODINE[1]

ŠTAB
GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA
N.O.V. JUGOSLAVIJE
Op. broj: 3/1945
Dne 6. sječnja 1945.

ŠTABU VI KORPUSA NOV I POJ

Godišnji pregled izvršenih diverzantskih akcija na prugama i cestama Zagreb — Beograd, Zagreb — Zidan Most, Zagreb — Generalski Stol, Zagreb — Varaždin, Sunja — Bihać, Čakovec — Kotoriba — Pešta[2] i sa niza drugih odlomaka željezničkih pruga i cesta[3] i to od 1. I. 1944. do 31. XII. 1944.

1) 439 raznih vlakova bačeno je u vazduh.
2) 286 lokomotiva je potpuno uništeno.
3) 107 lokomotiva je teže i lakše oštećeno.
4) 92 vlaka od toga bez podataka.[4]

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 19—2, k. 486.
[2] Riječ je o Budimpešti.
[3] Vidi dok. br. 107, objašnjenje br. 5.
[4] Riječ je o vlakovima za koje nije utvrđeno u kojoj su mjeri oštećeni ili uništeni.

5) 1820 vagona je potpuno uništeno.
6) 154 oklopna vagona su uništena.
7) 891 vagon teže i lakše oštećen.
8) 86 skretničkih srca i 2 skretnice potpuno uništene.
9) 27.200 šinja potpuno uništeno.
10) 186 željezničkih mostova u duljini 8—80 metara uništeno.
11) 11 podvožnjaka uništeno.
12) 2 pružna tenka potpuno uništena.
13) 2 terezine[5] i jedna motorna trokolica uništene.
14) 9 vodocrpa uništeno.
15) 21 željeznička stanica sa postrojenjima i jedna stražara uništena.
16) 2 rezervoara za vodu uništena.
17) 126 armirano-betonskih bunkera uništeno.
18) 27 telefonskih stupova uništeno.
19) 13.249 sati stajao je promet na gore navedenim prugama.
20) 148 mostova cestovnih u duljini 6—80 metara uništeno na raznim cestama.
21) 9 tenkova uništeno.
22) 7 bornih kola uništeno.
23) 71 kamion uništen.
24) 24 automobila uništena.
25) 2 automobila zarobljeno.
26) 4 motor-kotača zarobljena.
27) 1 motor-kotač uništen.
28) 23 vojnička kola uništena.
29) 59 vojničkih konja ubijeno.
30) 15 aviona uništeno.
31) 4 motorna šlepa uništena.
32) 1 fabrika cementa oštećena.
33) 2 skladišta vojničke spreme uništena.
34) 1 skladište benzina i nafte u Zagrebu uništeno.
35) 1 baraka sa telefonima i radio-stanicama uništena.
36) 1,462000 kilograma avionskih bombi uništeno:
37) 3000 kilograma neprijateljskog žita uništeno.
38) 2000 metara telefonske žice uništeno.
39) 175 armirano-betonskih električnih stupova uništeno.
40) 7 mitraljeza zarobljeno.
41) 14 mitraljeza uništeno.
42) 9 šmajsera zarobljeno.

[5] Misli se na drezine-manja željeznička vozila na motorni ili ručni pogon.

43) 80 karabina zarobljeno.
44) 20 pištolja zarobljeno.
45) 4 topa uništena.
46) 109 neprijateljskih vojnika i oficira zarobljeno.
47) 5.848 neprijateljskih vojnika i oficira ubijeno, od toga 3 generala, jedan ministar, 2 pukovnika, 3 potpukovnika i 92 niža oficira.
48) 4.735 neprijateljskih vojnika i oficira ranjeno.
49) 59 boraca i rukovodilaca su vlastiti gubitci u ovoj godini.

Gore navedene akcije su izvršene najvećim djelom samostalno, a i u suradnji sa drugim većim jedinicama.[6]

Poteškoća u protekloj godini bilo je raznih i mnogo a najglavnije su bile neimanje eksploziva u dovoljnoj količini i u svako doba da bi se mogle iskoristiti momentalne slabosti neprijatelja na komunikacijama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pomoć. politkomesara: **Vaso Čanak**

Komandant pukovnik: **G. Marić**

M. P.

DOSTAVLJENO:

Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske
Štabu IV., VI. i X. Korpusa
Štabu I., II. i III. Diverzantskog odreda.

[6] Opširnije o tome vidi Arhiv VII, reg. br. 2—4, k. 121: operacijski dnevnik Štaba Grupe diverzantskih odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

BR. 25

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. KORPUSA NOVJ OD 7. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA FABRIKU EKSPLOZIVA »TITANIT«[1]

ŠTAB IV. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. br. 3/45.
7. I. 1945. g.

Dostavlja op. izvještaj o
napadu na uporište »Titanit«.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Neprijateljsko uporište »Titanit« nalazi se u fabrici eksploziva »Titanit« kod sela Mahična, kraj pruge Karlovac — Ozalj. Sekcija Samobor 1 : 100.000.

Uporište sačinjavaju zgrade tvornice oko kojih je podignuto 5 betonskih bunkera i 4 zemljana bunkera i sve skupa opasano jednim redom žičane prepreke.

Posadu uporišta sačinjavala je 4. satnija III. bojne II. Posadnog zdruga[2] u jačini od 150 boraca, naoružanih sa jednim teškim bacačem, jednim teškim mitraljezom i jednim lakim mitraljezom i jednim lakim bacačem.

Naše snage: Žumberačka brigada.

Za akciju izdata je pismena zapovjest[3] štaba Brigade.

Borba je počela dana 1. XII. 1944. g. u 1,30 sati.

Sa akcijom se zakasnilo za 2 i pol sata iz razloga što je neočekivano veliko blato jako otežalo pokret te su jedinice zakasnile na svoje polazne položaje.

Raspored jedinica za napad vidi se iz priložene zapovjesti.

Po dolasku na polazne položaje 1. bataljon otpočeo je podilaziti utvrđenom uporištu i podišao je do same žice bez da je to neprijatelj osjetio. Napad je izvršen jednovremeno sa cijelim bataljonom, a prije napada stavljeni su pod vatru bacača Piat bunkeri na zapadnoj strani uporišta. Pod vatrom

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 4—2, k. 434.

[2] Prema bojnoj relaciji 13. ustaško-domobranske divizije za decembar 1944, fabriku »Titanit« je obezbjeđivala 4. satnija 3. bojne 12. posadnog zdruga (vidi knj. 36, dok. br. 168).

[3] Zapovijest se nalazi u Arhivu VII, reg. br. 57—2, k. 1223.

ovih bacača neprijatelj je napustio bunkere, našto je izvršen juriš i bataljon je jednovremeno upao sa svim jedinicama u uporište. Neprijatelj je dao vrlo slabu i potpuno dezorganizovana odbranu. Borba je završila u 2,15 časova.

Posada Zorkovac na našu diverziju pruge odgovorila je slabom vatrom automatskog oružja, ali je dosta jakom vatrom teških bacača tukla ispred svojih položaja u pravcu »Titanita«. II. bataljon koji je bio tu u zasjedi nije se otkrivao.

III. bataljon ove brigade koji je fingirao napad na uporište Pokuplje upao je do železničke stanice i protjerao neprijateljsku patrolu koja se tu nalazila.

Po završetku akcije i izvlačenju plijena manja grupa neprijateljske pješadije sa jednim tenkom od pravca Pokuplja pošla je u gonjenje u pravcu Zorkovca. Naše su se jedinice sa plijenom prije njihovog nailaska uspjele izvući u pravcu sela Konjkovska, dok neprijatelj sa ceste uopće nije izlazio.

Postavljeni zadatak postignut je u potpunosti.

Zarobljeno je 58 neprijateljskih vojnika, među njima jedan zastavnik — zapovjednik posade. Ubijeno je 53 neprijateljska vojnika.

Zaplijenjeno je i 1 teški bacač, 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez, 102 mine za teški bacač, 8500 mauzer municije, 2 pištolja, 65 pušaka, 51 mina za laki bacač, 50 pari odijela, 40 pari cipela, 30 ćebadi, 2 pisaća stroja, 3 konja sa sedlima, 5 bicikla, 1 motor-bicikl i raznog sitnog vojničkog pribora sa 5 telefona.

Uništeno je 5 bunkera betonskih i jedna zgrada. Pruga je razbijena na 80 mjesta.

Naši gubici u ovoj borbi 1 lakše ranjen.

Utrošeno je 6 mina za teški bacač, 9 mina za Džon-Bull, 16 mina za laki bacač, 3500 komada pješačke municije, 350 šmajser municije i 105 kg. eksploziva.

U ovoj borbi istakli su se borci i rukovodioci 1. bataljona.

Kritika akcije: Akcija je bila dobro pripremljena. Izdata zapovjest potpuno realna. Rukovođenje jedinicama dobro, sa jedinom greškom da su se pojedine radnje izvršavale prespo-ro. Ovo donekle opravdava kišna noć, voda i blato.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik: Komandant, p. pukovnik:

BR. 26

NAREDBA ŠTABA 8. KORPUSA NOVJ OD 7. JANUARA 1945. O FORMIRANJU I OSNOVNIM ZADACIMA KOMANDE GRADA U DUBROVNIKU, SPLITU, ŠIBENIKU I ZADRU[1]

NAREDBA broj 4

Štaba **VIII Udarnog** korpusa N.O.V. Jugoslavije — za dan 7. I. 1945. god.

I. Formiranje i dužnosti komandi grada.

U cilju učvršćivanja vojnih vlasti u pozadini formiraju se komande grada: **Dubrovnik, Split, Šibenik i Zadar,**[2] koje su pod direktnom nadležnošću Vojne oblasti i njoj su odgovorne za svoj rad.

Komandu grada sačinjavaju: komandant-viši oficir, zamjenik komandanta i ađutant. U svom formacijskom sastavu ima ekonoma, kao i potreban broj oficira i podoficira za obavljanje raznih administrativnih i garnizonskih poslova, a pored toga posadni bataljon (četu) za održavanje straža i ostalih poslova.

Dužnosti komandi grada jesu:

1. Stara se o osiguranju vojno-državnih zgrada, kao i osiguranju važnih javnih zgrada i ustanova (električnih centrala, vodova, pošta, željeznica, mostova i sl.). Određuje veličinu straže za svaki objekt (po noći i po danu), koja jedinica daje stražu i kontrolira kako se ta dužnost vrši. Snabdjeva stražare (soba, zgrada — gdje je straža) potrebnim knjigama i spremom.
2. Određuje svakodnevnom zapovješću dežurnog oficira u garnizonu. Tu dužnost vrše svi komandiri osnovnih jedinica (četa, baterija i sl.) i njima ravni po položaju. Ako je garnizon malen, onda je dežur-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—1, k. 526.

[2] Opširnije o tome vidi dok. br. 7 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 111.

vezila i lica,kako vojnih tako i civilnih.

10. Reguliše raspored i postupak vojnih lica i jedinica za razne naročite svečanosti.Određuje izaslanstvo za razne civilne svetkovine,stara se o pogrebu vojnih lica i određuje ko ima prisustvovati pogrebu i počasnoj pratnji,glazbi i dežurstvu za održavanje reda na pogrebu.
11. Reguliše odnose između NOV i saveznika koji stupe na sektor komande grada i pred njima pretstavlja NOV kao i sve poslove reprezentativne prirode - doček i ispraćaj stranih vojnih i diplomatskih pretstavnika.
12. Stara se o ispravnosti vojno-državnih zgrada i vodi inventar nekretnina i knjigu stanja zgrada.
13. Rukovodi oficirskim domom i menzom,organizuje vojne priredbe
14. Daje civilnim licima obavještenje vojne prirode kao prijavljivanje u vojsku i sl. Rješava manje sporove između civilnih i vojnih vlasti.
15. Naredjuje pripravne i opsadne stanje i određuje znakove raspoznavanja za sve straže u garnizonu.
16. Ustrojava knjigu javljanja,u koju se moraju upisivati svi saveznički oficiri i vojnici pri dolasku u grad i odjaviti pri odlasku. Knjiga mora imati rubrike: ime i prezime,čin, od kuda dolazi,kojim poslom,po čijem odobrenju,koliko će se zadržati.

Ova Naredba stupa odmah na snagu.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Političkomesar Pukovnik: Komandant-Generalmajor

Dostavljeno:
na znanje i uvid
Glavnom Štabu NOV i POH
na znanje i postupak:
Štabu IX,XIX,XX i XXVI ud.Divizije NOVJ,
Štabu Art.grupe i I.tenkov.brigade NOVJ,
Svim Komandama Područja i Grada,
Štabu V.Brigade NO,
OZNI VIII Korpusa NOVJ,
Oblasnom KOO-u.

Fotokopija poslednje stranice dokumenta br.-26.

ni oficir u službi komande grada istovremeno i dežurni oficir u garnizonu. Dužnost je dežurnog oficira u garnizonu da vrši nadzor i obilazak straža, upućuje patrole za obilazak ulica, gostiona i drugih javnih mjesta, raportira svako jutro komandantu grada stanje i obavlja druge poslove koji mu se narede.

3. Vodi knjigu zapovjesti za sve poslove i službe koje traju jedan dan (dežurstva, patrole, straže, razni poslovi na željezničkoj stanici, na obali, davanje prevoznih sredstava i sl.).

   Vodi knjigu naredaba za sve poslove i naređenja trajnije vrijednosti. Vodi knjigu javljanja oficira a posebno podoficira i vojnika u koju su dužni da se upisuju sva vojna lica koja dolaze u grad za duže vrijeme od 24 sata, bilo službeno, na otsustvo, bolovanje ili su na prolazu. Vodi redne liste za redanje na razna dežurstva i dužnosti.

   Ima svoj delovodni protokol i ekspedicionu knjigu. Vodi evidenciju sumnjivih lica i lokala bilo iz političkih ili moralnih razloga.

4. Nadzirava vladanje vojnih lica u gradu. Ima pravo prekinuti osustvo ili bolovanje vojnim licima koja se ne ponašaju prema postojećim naređenjima. Ima pravo disciplinskog kažnjavanja vojnih lica prema svome činu za sva djela izvršena na javnim mjestima.
5. Vodi nadzor nad garnizonskim zatvorom, te se stara o ishrani zatvorenika.
6. Rukuje vojnim magazinima za koje se naredi.
7. Ima u svom sastavu garnizonsku ambulantu sa vojnim liječnikom. Ukazuje liječničku pomoć vojnim licima kojima nije stalno boravište u gradu i vodi nadzor nad izvršenjem sanitetskih propisa.

8. Vodi nadzor nad disciplinom saobraćaja u gradu i po potrebi postavlja na ulaze u grad patrole za kontrolu vozila i lica, kako vojnih tako i civilnih.
9. Reguliše raspored i postupak vojnih lica u jedinicama za razne narodne svečanosti. Određuje izaslanstvo za razne civilne svetkovine, stara se o pogrebu vojnih lica i određuje ko ima prisustvovati pogrebu i počasnoj pratnji, glazbi i dežurstvu za održavanje reda na pogrebu.
10. Reguliše odnose između NOV i saveznika koji stupe na sektor komande grada i pred njima pretstavlja NOV kao i sve poslove reprezentativne prirode — doček i ispraćaj stranih vojnih i diplomatskih pretstavnika.
11. Stara se o ispravnosti vojno-državnih zgrada i vodi inventar nekretnina i knjigu stanja zgrada.
12. Rukovodi oficirskim domom i menzom, organizuje vojne priredbe.
13. Daje civilnim licima obavještenja vojne prirode kao o prijavljivanju u vojsku i sl. Riješava manje sporove između civilnih i vojnih vlasti.
14. Naređuje pripravno i opsadno stanje i određuje znakove raspoznavanja za sve straže u garnizonu.
15. Ustrojava knjigu javljanja, u koju se moraju upisivati svi savezнички oficiri i vojnici pri dolasku u grad i odjaviti pri odlasku. Knjiga mora imati rubrike: ime i prezime, čin, od kuda dolazi, kojim poslom, po čijem odobrenju, koliko će se zadržati.

Ova naredba stupa odmah na snagu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik: **Boško Šiljegović**

Komandant — generalmajor **Drapšin**

Dostavljeno:

na uvid
Glavnom štabu NOV i POH,
na znanje Štabu mornarice N.O.V.J.

Na znanje i postupak:
Štabu IX, XIX, XX i XXVI ud. divizije NOVJ,
Štabu Art. grupe i I tenkov. brigade NOVJ.
Svim komandama područja i grada,
Štabu V brigade NO,[3]
OZNI[4] VIII Korpusa NOVJ,
Oblasnom NOO-u.

BR. 27

ZAPOVIJEST OPERATIVNOG ŠTABA JEDINICA 10. I 6. KORPUSA NOVJ OD 7. JANUARA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA PITOMAČU[1]

OPERATIVNI ŠTAB NOV I POJ
Op. broj 1
7. januara 1945. godine

ZAPOVEST
(Sekcija Đurđevac i Bjelovar 1 : 100.000)

U cilju likvidacije neprijateljskog uporišta Pitomača

NAREĐUJEMO:

1.) *40. divizija VI Korpusa:*
3 brigade[2]
5 baterija C.A.[3]

1.) *Zadatak:* Potpomognuta sa 5 baterija C.A. likvidira neprijateljsko uporište Pitomača. Glavni pravac napada uputiti kroz šumu »Banov Brod«,

[3] Narodne odbrane
[4] Odjeljenju za zaštitu naroda.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—1, k. 557.
[2] U sastavu 40. NO divizije bile su: Omladinska NOU brigada »Joža Vlahović«, 18. NOU brigada i Virovitička NO brigada (vidi dok. br. 51).
[3] Crvene armije

a manji dio snaga uputiti preko s. Otrovanec.

2.) *33. divizija X Korpusa:*

3 brigade
2 haubice 100 mm.

2.) *Zadatak:* Sa 2 brigade ispoljava pritisak na s. Kladare preko s. Dinjevac i k. 128.

U prvoj fazi rada zauzeti očekujući raspored na liniji Dinjevac — k. 128 sa bočnim osiguranjima prema Pitomači i Kloštru, a potom u pogodnom momentu sa jednom brigadom upasti u s. Kladare i time preseći cestu Pitomača — Kloštar.[4]

3.) *32. divizija X Korpusa:*

3 brigade[5]

3.) *Zadatak:* Sa 2 brigade zauzima položaj na liniji: Babin Brijeg — Vargićev Brežek (k. 152) — Veseli Brijeg, odakle ispoljava pritisak prema s. Prugovac i Kloštar u cilju vezivanja neprijateljskih snaga u Prugovcu i Kloštru i sprečavanja svake neprijateljske intervencije iz ovih uporišta u pravcu levog boka 33. divizije.

4.) *Zagorska brigada:*

4 bataljona

4.) *Zadatak:* 8. siječnja ove godine do 6 sati postavlja se na sektor s. Šandrovec sa zadatkom da zaštiti levi bok i pozadinu snaga 32. i 33. divizije od neprijateljskog dejstva sa sektora Bjelovar.

5). *Inžinjeriski bataljon 33. divizije* u toku noći 7./8. siječnja oko 02,00 časova minira cestu Pitomača — Kloštar i cestu Kloštar — Đurđevac.

6.) *Inžinjeriski bataljon 32. divizije* u toku noći 7./8. siječnja ove godine oko 02,00 časova minira cestu Đurđevac — Virje i cestu Novigrad[6] — Koprivnica. Po svaku cenu treba porušiti most na potoku Hotovo.

---

[4] Opširnije o angažovanju jedinica 33. NO divizije u tom napadu vidi dok. br. 39.

[5] U sastavu 32. NO divizije bile su: NOU brigada »Braća Radić«, NO brigada »Matija Gubec« i NO brigada »Pavlek Miškina« (vidi dok. br. 17).

[6] Na karti 1 : 100.000 piše: Podrav. Novi Grad.

7.) *Mesto rezervi:*

a. — Rezerva 40. divizije kreće se na glavnom pravcu napada za svojom divizijom.

b. — Rezerva 33. divizije nalaziće se u s. Grabrovnica.

c. — Rezerva 32. divizije nalaziće se u s. Kozarevac.

8.) *Mesto štabova:*

Operativni štab[7] u s. Turnašica.
Štab 40. divizije s. St. Gradac.
Štab 33. divizije s. Grabrovnica.
Štab 32. divizije s. Kozarevac.
Štab Zapadne grupe[8] sa Zagorskom brigadom u s. Šandrovac.

9.) *Veze:*

Vidi priloženu zapovest za vezu.[9]

10.) *Sanitet:*

Hirurška ekipa VI Korpusa u Špišić Bukovici, a hirurška ekipa X Korpusa u s. Sedlarica.

Pravac evakuacije ranjenika cesta Špišić Bukovica — Virovitica.

11.) *Ishrana:*

Načelnici intendantura divizija i načelnik intendanture Zapadne grupe regulirati će ishranu sa kazana. Inžinjerskim bataljonima izdati suvu hranu za dva dana.

12.) *Početak napada:*

8. siječnja 1945. godine u 07.00 sati[10] ujutro, do kog vremena imaju divizije zauzeti svoje polazne položaje za napad. Podilaženje do polaznog položaja za napad vrši:

a. — 40. divizija sa linije Drava — St. Gradac — Babino Brdo (k. 131).

b. — 33. divizija sa linije s. V. Črešnjevica — s. M. Črešnjevica — s. Grabrovnica.

c. — 32. divizija sa linije Kozarevac — Babin Brijeg.

---

[7] Odnosi se na Operativni štab 10. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 13 i 60).

[8] Riječ je o Štabu Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa. Pod njegovom komandom nalazili su se: Kalnički, Zagorski i Zagrebački NOP odred i 1. zagorska NO brigada (opširnije o tome vidi dok. br. 17).

[9] Redakcija nije mogla pronaći tu zapovijest.

[10] Napad je započeo u 4. sata (vidi dok. br. 110).

13.) *Ugovoreni znaci raspoznavanja:*

Za noć 7./8. januar ove godine: Tucimo — Bandu.
Za dan 8. I. 1945. godine: Pobjeda — Naša.
Posle toga datuma vrede redovni znaci raspoznavanja X Korpusa.

14.) *Naročite napomene:*

a. — Pre napada na Pitomaču izvršiti će se artileriska priprema napada, koja se ima završiti do predviđenog časa početka napada. U tom cilju stupiće 40. divizija u vezu sa odgovarajućom jedinicom C.A. i ovo pitanje regulisati.

b. — 33. divizija u toku svog napada prema Kladarama održavati će vezu sa levim krilom 40. divizije jačim patrolama preko s. Otrovanec.

33. divizija u svom daljnjem prodoru prema k. 128 svoje desno krilo i bok nasloniti će na potok, koji iz V. Črešnjevice ide prema s. Kladare. Na kanalu kod železničke pruge jedan dio snaga orijentirati prema Pitomači, sa zadatkom sprečavanja povlačenja neprijateljskih delova u pravcu Kloštra.

U prvoj fazi sa sektora železničke pruge vatrom teških bacača i mitraljeza držati pod kontrolom cestu Pitomača — Kloštar.

c. — 32. divizija u toku izvršenja svog zadatka voditi će naročito računa o izviđanju sektora Sirova Katalena i Budrovca.

d.) — Zagorska brigada intenzivno će izviđati sve nastupne pravce, koji sa linije Bjelovar — Trojstvo izvode u levi bok i pozadinu naših snaga, koje se nalaze u borbi na sektoru Pitomača — Kloštar.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik
Ivan Šibl

Komandant,
general-major
Vlado Matetić

M. P.

Dostavljeno:

Na uviđaj štabu III armije.
Na izvršenje: štabu 40, 33. i 32. divizije i Zagorske brigade.

BR. 28

IZVJEŠTAJ ŠTABA 7. DIVIZIJE OD 7. JANUARA 1945. ŠTABU 4. KORPUSA NOVJ O NAPADU NA GNJILOVAC, DREŽNIK-GRAD, VAGANAC I VRSTU[1]

ŠTAB
VII. UDARNE DIVIZIJE IV. KORPUSA N.O.V.
JUGOSLAVIJE
Op. br. 4
Dne 7.I.1945.

Operativni izveštaj o
napadu na Gnjilovac,
Drežnik, Vaganac i Vrstu.

ŠTABU IV. KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Selo Gnjilovac nalazi se jugoistočno od Cazina i proteže se duž komunikacije Cazin — Ostrožac. Zemljište oko samog mjesta je ispresjecano i manjim djelom pošumljeno. Selo je razbacano i u njemu ima samo jedna zidana kuća iz koje je neprijatelj davao otpor. Za svoju odbranu neprijatelj se utvrdio na K. 410 i dijelu sela oko raskrižja odakle je davao najjači otpor. Zemljište je pretstavljeno na sekciji Bihać 1 : 100.000.

Od naših jedinica učestvovala je u borbi I. i III. Brigada.[2]

Neprijateljsku posadu sačinjavalo je 3 satnije Nijemaca i u svakoj satniji po jedna desetina legionara.[3] Ukupan broj oko 300.

Neprijateljska posada u s. Gnjilovcu isturena je kao predstaža Ostrošca i Bihaća i osiguranje komunikacije Bihać — Bos. Krupa — Otoka.

Naša odluka bila je napasti i uništiti neprijateljsku posadu i time u vezi sa daljnjim operacijama prisiliti neprijatelja da dovuče novu posadu ili mu ugrožavati Ostrožac i komunikaciju kojom se služi.

Za napad je bila izdana pismena zapovjest koju prilažemo, a iz koje se vidi raspored naših snaga.[4]

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—2, k. 814.

[2] U borbi za Gnjilovac učestvovale su još i jedinice 8. NOU divizije i Unske operativne grupe (vidi dok. br. 16 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 60, 101 i 111).

[3] Legionari su vjerovatno pripadali njemačkoj 373. legionarskoj diviziji.

[4] Zapovijest se nalazi u Arhivu VII, reg. br. 46—1, k. 813.

Borba se vodila 22.XII. 1944. g., a počela je u 6.30 časova i trajala do 14 časova.

Razvođenje jedinica na polazne položaje za napad izvršeno je neopaženo. Neprijatelj za svoju odbranu držao je uglavnom dve tačke, K. 410 i dio sela oko raskrižja, koje su dosta udaljene jedna od druge, te su zasebno i napadane. Snage I. Ud. brigade na pravcu od Japića Brda postigle su iznenađenje i prišle neopaženo do neprijateljskih utvrđenja. Ovo iznenađenje nije iskorišteno da se izvrši upad u neprijateljski raspored. IV. bataljon ove brigade nije koristio iznenađenje i mrak za privlačenje što bliže ka neprijatelju, već je sa nekoliko stotina metara otvorio vatru, te počeo vikati i time dao mogućnost neprijatelju da se sredi i da ih dočeka jakom vatrom kad su prišli na bliže odstojanje. Na ovaj način prošao je i drugi bataljon te brigade, tako da prvi napad nije uspio ni na kom pravcu kod ove brigade.

III. Brigada koja je napadala K. 410 također je postigla iznenađenje i uspjela se neopaženo privući na jurišno odstojanje, *nekim snagama čak uspjelo* je doći neopaženo i bez borbe do samih neprijateljskih rovova, kada ih je neprijatelj osjetio i otpočela borba na bliskom odstojanju i u samim rovovima. Poslije kraće borbe prsa u prsa našim snagama uspjelo je glavninu neprijateljskih snaga uništiti, dok je jedan manji dio uspio pobjeći. Na ovom odsjeku borba je bila završena do 7 sati.

Pošto se ovladalo K. 410 i time III. Brigada bila oslobođena, Štab Divizije donio je odluku da Prva brigada upotrebi svoju rezervu, te da izvrši ponovne pripreme za ponovni napad na istom pravcu, a III. Brigada sa dva bataljona da potpomogne ovaj napad sa južne strane od pravca K. 410. Ovaj ponovni *napad trebao je otpočeti u 11 sati, ali štab I. Brigade nije uspio do tog vremena izvršiti sve pripreme, tako da je napad otpočeo tek u 13.30 časova.*[5] Artiljeriska priprema za ponovni napad bila je dosta dobra, ali komandni kadar I. Brigade poslije prvog neuspjelog napada u kome su pretrpjeli izvjesne gubitke nisu se snašli te i *ponovni napad nije bio energičan i nije uspio.*

U 14 sati Štab Korpusa donio je odluku i naredio da se odustane od daljnjeg napadanja sa snagama I. Brigade, već je izvršena zamjena sa drugim jedinicama.

Postavljeni zadatci u ovoj borbi djelomično su postignuti.

Zarobljeno 4, ubijeno 100 i veći broj ranjenih. Među ubijenima 3 podoficira i 2 oficira.

[5] U originalu podvučeno mastilom.

Zaplijenjeno: 2 flaka sa 2.200 metaka, 1 laki bacač sa 40 mina, 4 šarca, 2 tromblona sa 100 mina, 30 karabina, 30.000 metaka, 2 šmajsera, 3 pištolja, 1 radio-aparat, 200 kom. ručnih bombi, 1 daljinar i dosta druge spreme.

Naši gubitci 48 mrtvih i 117 ranjenih. Među poginulima su 3 komandira, 2 komesara četa i jedan ađutant bataljona. Od oružja izgubljeno 2 šarca, 3 p. mitr. i 10 karabina.

Utrošeno 27.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 70 mina za bacač 81 mm., 40 granata za protukolske topove i 23 granate za brdski top 75 mm. i 70 ručnih bombi.

U ovoj borbi svojom hrabrošću i borbenošću istakli su se III. i IV. bat. III. Brigade sa štabovima bataljona, te štab III. Brigade.

Ovaj napad bio je dobro vojnički i politički pripremljen, sve pojedinosti bile su predviđene. Svi štabovi i komande četa dan prije napada bili su na izviđanju i dobili zadatak.

I. Brigada zajedno sa štabom nije u ovoj akciji zadovoljila, borbenost većeg dijela boraca bila je dobra. Komandni kadar, komande četa i štabovi bataljona bili su vrlo slabi, kod nekih se ispoljila neodgovornost pred zadatkom, a kod drugih slaba vojnička sprema. Štabovi bataljona nisu bili na svojim mjestima za vrijeme napada tako, da neki nisu ni znali pravo stanje kod svoga bataljona. Nekoji su čak slali lažne izvještaje. Štab brigade nije poznao svoju jedinicu. Brigada nekoliko mjeseci prije toga nije napadala neprijatelja dobro utvrđenog, te zbog toga nije bila ni isprobana.

Napad na Drežnik-Grad.

Selo Drežnik nalazi se na komunikaciji Ličko Petrovo Selo — Slunj. Selo je dosta dugačko i u njemu ima nekoliko zidanih kuća koje nisu udešene za odbranu, ali je neprijatelj ipak davao otpor iz njih. Zemljište oko sela je ispresjecano i većim djelom otkriveno, dok sa jugoistočne strane ima manji dio šume. Zemljište je pretstavljeno na sekciji Gospić 1:100.000.

Od naših jedinica učestvovala je u borbi I. i III. Brigada.[6]

Neprijateljske snage sačinjavale su jedna bojna ustaša.

Neprijateljska posada u Drežnik-Gradu isturena je za osiguranje saobraćaja komunikacijom Bihać — Plitvice — Babin Potok.

Naša odluka bila je napasti i uništiti neprijatelja u Drežniku i time onemogućiti mu saobraćaj od Bihaća preko Pli-

[6] Posadu u Drežnik-Gradu napale su i ostale jedinice 4. korpusa NOVJ (opširnije o tome vidi dok. br. 16 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 47, 81, 105 i 111).

tvica za Babin Potok i dalje, a osloboditi put našim snagama iz Like preko Korenice i Prijeboja za Kordun.

Za napad je izdana pismena zapovjest koju prilažemo, a iz koje se vidi raspored naših snaga.[7]

Borba je vođena 18.XII.1944. g. a počela je u 7 sati i trajala do 8 sati.

Razvođenje jedinica izvršeno je neopaženo i postignuto manje iznenađenje nad neprijateljem. Snage Unske grupe koje su napadale sa sjeverozapadne strane bile su ranije otkrivene i borba na tom pravcu otpočela je ranije i neprijatelj je na nekim pravcima uspio odbaciti snage Unske grupe.[8] U tom vremenu snage naše III. Brigade privukle su se još bliže do neprijatelja i u jakom naletu probile se u selo. Poslije kraće borbe neprijatelj je u mjestu bio razbijen i prestao je organizovani otpor. *Neprijatelj sa glavninom svojih snaga nastoji da se probije prema Vagancu i uspjeva da odbaci djelove jednog bataljona koji je vršio napad,* ali na K. 385 nailazi na bataljon u rezervi, gdje je dobio jaku vatru i uz velike gubitke bude nabačen na Koranu zapadno od K. 385. Neprijatelj je uspio prijeći Koranu i desnom obalom izbiti u Vaganac.

Postavljeni zadatci u ovoj borbi djelomično su postignuti.

Zarobljeno 2, ubijeno 64, među njima 2 oficira i veći broj ranjenih.

Zaplijenjeno: 1 protukolski top 47 mm. sa 100 granata, 3 p. mit., 1 laki bacač sa 80 mina, 100 mina za teški bacač 81 mm., 1 tromblon, 32 karabina, 40 ručnih bombi, 10.000 metaka, 4 konja, 2 kola, 3 kare i druge spreme.

Naši gubici 1 mrtav i 14 ranjenih.

Utrošeno 11.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 37 mina za bacač 81 mm., 30 granata za protukolski top 47 mm., 12 granata za top 75 mm.

U ovoj borbi svojom hrabrošću i borbenošću istakla se III. Brigada.

Umješnim rukovođenjem jedinicom i ličnom hrabrošću istakao se komandant I. bataljona III. Brigade poručnik Pilipović Rade.

Ovaj napad bio je dobro pripremljen. Nedostatak je u tome što je I. Ud. brigada zakasnila na svoj položaj na osiguranje prema Vagancu, te zbog toga nismo na vrijeme imali s njom veze da bi joj izdali naređenje u vezi sa situacijom kad je neprijatelj počeo bježati prema Vagancu.

---

[7] Zapovijest Štaba 7. NOU divizije za napad na Drežnik-Grad nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 25—2, k. 830.

[8] Opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 105.

Napad na Vrstu i Turiju.

Sela Vrsta i Turija nalaze se pored komunikacije Tržačka Raštela — Bihać. U s. Vrsti ima nekoliko zidanih kuća odakle je neprijatelj davao otpor. Zemljište oko ovih sela je ispresjecano i dobrim dijelom pošumljeno. Zemljište je pretstavljeno na sekciji Bihać — Gospić 1 : 100.000.

Od naših jedinica učestvovala je u borbi I. Brigada, potpomognuta sa dijelom artiljerijskog diviziona.

Neprijateljsku posadu sačinjavale su 3 satnije legionara iz sastava 373. divizije.

Neprijateljska posada u Vrsti isturena je kao pretstraža Bihaća.

Naša odluka, a u vezi sa zadatkom dobivenim od Štaba Korpusa bila je napasti i protjerati neprijatelja iz Vrste i Turije, te na taj način vršiti aktivno osiguranje prema Bihaću za vrijeme operacije na Vaganac.

Za napad je bila izdana pismena zapovjest koju prilažemo, a iz koje se vidi raspored naših snaga.[9]

Borba se vodila 31. XII. 1944. g., a počela je u 5.30 sati i trajala do 17 sati.

Neprijatelj je osjetio privlačenje naših snaga i sa većeg odstojanja otvorio vatru, na koju naše snage nisu odgovarale nego su išle i dalje napred bez vatre sve dotle dok nisu došli na blisko odstojanje, kada su otvorili jaku vatru i krenuli prema selu gdje im je uspjelo u prvom naletu ući u selo, nanijeti neprijatelju gubitke, te zaplijeniti izvjesnu količinu materijala. U ovoj situaciji neprijatelj je izvršio brzi manevar sa dijelom *snaga iz Turije preko K. 326 te ugrozio bočno III. bat. I. Brigade koji se sjeverno povukao.* Štab divizije naredio je I. Brigadi da prikupi snage te izvrši ponovne pripreme za ponovni napad u 11 sati, a III. Brigada da jedan bataljon sa Bunića uputi preko Johovice prema K. 326 i da potpomogne I. Brigadu. U 11 sati otpočela je artiljerijska i bacačka priprema koja je bila vrlo uspješna a zatim napad pješadije. Neprijatelj je pod jakim pritiskom vatre napustio najpre K. 326 i pobjegao u Vrstu, a zatim, kad je težište vatre i napada preneseno na Vrstu, neprijatelj je iz Vrste počeo neuredno povlačenje prema Bihaću. Jedna grupa neprijateljskih vojnika koja nije uspjela da pobjegne prema Bihaću zbila se u zidanu školu i odatle davala otpor sve do mraka. Nevojničko držanje I. Brigade omogućilo je ovoj grupi da u prvi sumrak pobjegne prema Bihaću.

[9] Zapovijest Štaba 7. NOU divizije za napad na Vrstu i Turiju nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 43—1, k. 813.

Gonjenje neprijatelja nastavilo se do Glavice i Muslić Sela. Za zatvaranje toga pravca ostala je i dalje Prva brigada na liniji Johovica — Turija — Krnja.

Postavljeni zadatci u ovoj borbi postignuti su.

Zarobljeno 3, ubijeno 36, među njima 3 oficira, i veći broj ranjenih.

Zaplijenjeno: 3 šarca, 35 karabina, 32.000 metaka, 3 šmajsera, 3 pištolja, 1 laki bacač, sa 46 mina, 16 mina za t. bacač, 58 tromblonski bombi, 18 ručnih bombi, 75 ćebadi, 14 konja i druge spreme.

Naši gubitci 12 mrtvih, 66 ranjenih drugova.

Utrošeno 13.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 32 granate za brdski top 75 mm., 40 granata za protukol. top, 50 mina za bacač 81 mm.

Ovaj napad izveden je dosta dobro. Nedostatak je bočno iznenađenje bataljona, te zatim slaba veza sa ostalim bataljonima, tako da mu se na vrijeme nije mogla pružiti pomoć i izvršiti brzi protivnapad. Štednji municije nije [se] posvetila dovoljna pažnja, naročito municiji kod teškog naoružanja i utrošen je veliki broj.

Napad na Vaganac.

Selo Vaganac nalazi se južno od Korane na komunikaciji Ličko Petrovo Selo — Slunj. Selo je dosta veliko i u njemu ima nekoliko zidanih kuća odakle je neprijatelj davao otpor. Pored toga u selu je bilo na spoljnoj ivici nekoliko bunkera utvrđenih za odbranu i prepreka od žice oko sela. Zemljište oko sela sa sjeveroistočne strane ispresjecano je i otkriveno, a sa zapadne strane otkriveno i ravno. Zemljište je pretstavljeno na sekciji Gospić 1 : 100.000.

Od naših jedinica učestvovala je u borbi III. Brigada.[10]

Neprijateljsku posadu sačinjavalo je 2 bojne ustaša.

Neprijateljska posada u Vagancu isturena je za osiguranje saobraćaja od Bihaća preko Plitvica i Babinog Potoka s jedne strane i kao pretstraža Bihaća s druge strane.

Naša odluka bila je napasti i uništiti neprijateljsku posadu u Vagancu i time prekinuti neprijatelju saobraćaj, a za naše snage osloboditi komunikaciju iz Like preko Korenice i Prijeboja za Kordun i u vezi sa daljnjom operacijom ugrožavati neprijatelja u Bihaću.

Za napad je bila izdana usmena zapovjest. Raspored naših jedinica bio je sledeći: sa dva bataljona vršiti napad sa sjeverne strane na D. Vaganac pravcem od K. 347 niz selo, a sa

[10] U borbama za Vaganac bila je angažovana i 1. brigada 7. NOU divizije (vidi dok. br. 16 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 106).

jednim bataljonom sjeverozapadno od Gmajne, sa jednim bataljonom istočno od D. Vaganca, od šumice, vršiti pritisak vatrom, a jedan bataljon u rezervi.

Borba se vodila noću 1/2. I. 1945. g., a počela je u 3 sata i trajala do 4 sata.

Neprijatelj je očekivao napad, jer je dan ranije već dva puta napadan i osjećao je naše snage oko sebe. Od ranijih napada jake naše artiljeriske vatre neprijatelju su naneseni gubici i bio je demoralisan i bio je spreman na bježanje u slučaju našeg ponovnog napada. Našim snagama uspjelo je prije napada privući se na blisko odstojanje oko 150 m. do žice i bunkera. Pošto iznenađenje nije postignuto, Štab Divizije donio je odluku da se najpre izvrši jaka artiljeriska priprema, a zatim napad. Neprijatelj osjetivši naše snage kod žice pred samim bunkerima otvorio je jaku bacačku i mitraljesku vatru i taj pravac neprijatelj je držao pod jakom vatrom sve dotle dok se glavnina njegovih snaga nije izvukla i pobjegla prema Bihaću, kada su i one pobjegle.[11]

Postavljeni zadaci u ovoj borbi nisu postignuti u potpunosti.

Zarobljeno 2, ubijeno 12.

Zaplijenjeno 1 laki bacač, 1 p. mitr., 11 karabina i druge sitne spreme.

Naši gubici 5 mrtvih i 25 ranjenih.

Utrošeno 11.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 90 mina za bacač 81 mm., 70 granata za top 75 mm.[12]

U ovoj borbi svojom hrabrošću i borbenošću istakao se I. i II. bataljon III. Brigade na čelu sa štabovima bataljona, te komesarom brigade i načelnikom brigade.

Ovaj napad nije detaljnije pripreman, jer je brigada prije napada bila na osiguranju, ali ipak komandni kadar koji je vršio napad prije napada upoznat je s položajem. Brigada je imala malo vremena za detaljnije pripreme za napad.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potpukovnik, Komandant, potpukovnik:
Mil. Pavlović

M. P.

[11] Riječ je o zaštitnicama.

[12] Tu nisu prikazani gubici koje su neprijatelju nanijele jedinice 8. NOU divizije i Unske operativne grupe (vidi dok. br. 19, objašnjenje br. 7).

BR. 29

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. KORPUSA OD 8. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA USTAŠE U DOMAGOVIĆU I LAZINI[1]

ŠTAB IV. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. br. 5/45.
8.I.1945. g.

Dostavlja op. izvještaj o napadu na uporište Domagović i Lazinu.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Položaj na kome se je neprijatelj branio je ravničast, sastojao se od dva sela, a predstavljeno je na sekciji Samobor 1 : 100.000.

Uporišta su bila utvrđena sa rovovima i sa izvjesnim brojem bunkera od kamena. Ograde su bile od jednoredne žice.

U Domagoviću nalazila se jedna satnija u jačini od 65 ustaša, a u Lazini jedna satnija u jačini od 130 ustaša, svi iz V. ustaške bojne III. Stajaćeg zdruga XIII. Hrvatske divizije. Zapovjednik sati u Lazini zastavnik Pašić Mato, a u Domagoviću nepoznato.

Naše snage u ovoj akciji su dve brigade XXXIV. divizije.

Odluka naših jedinica je bila napasti neprijatelja u Lazini i Domagoviću, likvidirati ga i ugroziti neprijateljski saobraćaj Zagreb — Karlovac.

Za napad izdata je zapovjest od štaba XXXIV. divizije.[2]

Napad na obadva uporišta otpočet je 24. XII. 1944. g., na Lazinu u 19.30 sati, a na Domagović u 20 časova.

Napad na Lazinu izvela je Karlovačka brigada i to sa jednim bataljonom sa sjeverozapadnog pravca, a sa jednim bataljonom sa istočnog pravca. Jedan bataljon dao je osiguranje prema Draganićima i rezervu, dok jedan bataljon ostao je u D. Kupčini da zatvara pravac prema Rečici.

Bataljoni koji su išli u napad podišli su neopaženo do neprijatelja na jurišno odstojanje i u 19.30 časova napali ne-

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—2, k. 434.

[2] Redakcija nije mogla pronaći tu zapovijest.

prijatelja iz svih oruđa. Sa Džon Bulom i bacačima napadnuti su bunkeri i poslije kraće borbe bataljoni su izvršili juriš i upali u samo selo Lazinu. Neprijatelj se zbunio i bez otpora počeo bježati u pravcu Draganića, gde je naišao na naše osiguranje i bio potpuno razbijen.

Napad na Domagović izvršila je Seljina brigara[3] i to sa jednim bataljonom sa sjeveroistočnog i sjevernog pravca duž pruge, a sa jednim bataljonom napadala je sa južnog i jugoistočnog pravca, a sa dva bataljona ove brigade osiguravana je akcija od pravca Jastrebarskog na prostoriji sela Cvetković — želj. pruga.

Bataljoni koji su išli u napad podišli su na blisko odstojanje i ušli u selo, gde su se susreli sa neprijateljskim patrolama, poslije čega je usledio napad. Kroz kraće vrijeme borbe 1. bataljon probio je neprijateljsku odbranu na sjevernom dijelu i upao u samo selo i počeo potiskivati neprijatelja. Na ovom pravcu neprijatelj je dao slabi otpor, dok je malo jače držao položaj duž pruge i samo groblje gdje neprijatelj imao i bunkere, ali brzim napadom probila se odbrana i ovog dijela uporišta. I tako kroz jedan sat borbe naši bataljoni ovladali su čitavim uporištem, a neprijatelj je bio djelimično uništen a djelimično pobjegao. Borba se završila u 21 čas.

Postavljeni zadaci u ova dva napada nisu izvršeni u potpunosti, pošto se je jedan dio neprijatelja izvukao.

Intervencija je išla od pravca Jastrebarskog, ali je u tri navrata odbijena.

U ovim borbama ubijeno je 49 i 10 ranjeno neprijateljskih vojnika.

Zarobljeno 32 neprijateljska vojnika.

Naši gubitci 3 mrtva i 9 ranjenih drugova.

Zaplijenjeno: 1 protukolski top 47 mm, 1 teški bacač, 1 bacač 65 mm, 2 laka bacača, 3 avionska mitraljeza, 4 teška mitraljeza, 3 puškomitraljeza, 1 šmajser, 44.000 metaka, 638 mina za lake bacače, 69 mina za teške bacače, 71 granata za protukolski top, 53 puške, 1 motor-kotač, 3 bicikla i dr.

Utrošeno municije 11.708 metaka za mitraljeze i puške, 56 mina za lake bacače, 15 mina za Džon Bul, 50 kg. eksploziva.

U ovoj operaciji istakli su se 4. bataljon Karlovačke brigade i drugovi Žužinjak Petar, vodnik, Šeketa Drago, vodnik, Rolinger Leopold, delegat, Bosnić Husein, desetar, puškomitraljesci drugovi Domitrović Miko, Požar Nikola, Fortun Vlado i kurir Cigić Franjo, svi iz Karlovačke brigade.

---

[3] Riječ je o NOU brigadi »Franjo Ogulinac Seljo«.

Iž Udarne brigade »Franje Ogulinca-Selje« istakli su se drug Baćurin Ivan, vodnik, mitraljezac Vuksan Vid, drug Hrlić Nikola, drug Petrić Ilija i desetar drug Hrvojić Ivan.

Slabo se držao štab 1. bataljona Seljine brigade koji je dozvolio da mu se jedinice razvuku po kućama i time omogućio bjegstvo neprijatelju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik Komandant, p.pukovnik:

BR. 30

IZVJEŠTAJ ŠTABA 20. DIVIZIJE OD 8. JANUARA 1945. ŠTABU 8. KORPUSA NOVJ O OSLOBOĐENJU SRBA, DONJE SUVAJE, DOBROG SELA I O BORBAMA ZA GORNJI LAPAC[1]

ŠTAB
XX. UDARNE DIVIZIJE NOVJ
Op. br. 2
dne 8.I.1945. godine
P o l o ž a j

Op. br. 26
14-I-1945. g.

ŠTABU VIII. UDARNOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

(operativnom odsjeku)

Sekcija Knin — Bihać — Gospić 1 : 100.000

Dostavlja se operativni izvještaj za razdoblje od 5. XII. 1945. g. do 5. I. 1945. godine.

Opis položaja — bojišta: Zemljište je nisko planinskog karaktera, pokriveno šumom, i tlo kamenito ispresjecano dubokim jarugama, sa 2 meridijalne komunikacije u pravcu neprijateljskog povlačenja, obe u artiljerijskom dometu. Prolaznost van komunikacije ograničena na konjske i pješačke staze i na loš seoski put. Topografski vrlo jako, gdje se naročito ističu uporišta duž ko-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 46—3, k. 526.

munikacije, što omogućava braniocu da daje vrlo žilav otpor.

Situacija:

a) kod neprijatelja: Neprijateljski desetkovani i potučeni pukovi 383. iz 373. »Tiger« divizije na bojištu prostorije kninske krajine, [tj. njihov] ostatak jačine od oko 800 vojnika,[2] uspjeo je spasiti glavu i onako demoralisan zadržao se na komunikacijskoj prostoriji prihvatnog položaja: Donja Suvaja — Gornji Lapac, gdje se je već ranije nalazio njegov 384. puk iste divizije, također desetkovan i nepotpun, jačine oko 800 vojnika.

Iz napred navedenog proističe da je neprijatelj držao strategijsku komunikaciju: Gornja Suvaja — Donji Lapac sa naslonom na komunikacijski ključ: G. Lapac — Kulen Vakuf, G. Lapac — D. Lapac, sa vjerovatnim zadatkom da zaštiti ovu komunikaciju u cilju izvlačenja žive snage i materijala u pravcu sjevera, i obezbjedi svoj glavni i opći strategijski pravac povlačenja savske doline.

Na zadržanoj liniji neprijatelj je već ranije izradio fortifikacijska utvrđenja i postavio žičane i minske prepreke. Sa ovim je dopunio svoje prosječno slabo naoružanje koje je izgubio u kninskoj bitci.

b) kod naših jedinica: Poslije vrlo oštrih i napornih ofanzivnih borbi za likvidaciju i posljednjeg neprijateljsko strategijskog uporišta Knin u Dalmaciji, gdje je neprijatelj potučen do nogu, naša Divizija povukla se je na prostoriju Knin — Sinj radi odmora, sređivanja i obuke kako bi bila što spremnija za daljne operacije. Ali ovaj odmor nije mogao biti iskorišten jer je usljedio pokret ka sjeveru te je u stvari

[2] O gubicima njemačke 373. legionarske divizije u borbama za Knin od 26. novembra do 4. decembra 1944. vidi dok. br. 104 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 17, 18, 19, 27, 35, 45, 98 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/8: depeše Štaba 8. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske u decembru 1944; Franc Šraml, navedeno djelo, str. 199—213.

naš pokret za Sinj bio veliki zamor jedinica, a ne odmor.[3]

X. Udarna brigada ostala je na kninskoj prostoriji kao rezerva, radi operacija koje vodi naš VIII. Udarni korpus.

13. XII. 1944. godine X. udarna brigada, koja se je nalazila na prostoriji Knina, prema naređenju štaba Divizije, krenula je na prostoriju Pađene — Zrmanja — Mala Popina, sa zadatkom smenjivanja djelova IX. Divizije[4] i gonjenja neprijatelja u pravcu Velika Popina — Srb.

14. XII. 1944. godine X. udarna brigada izvršila je smjenu djelova IX. udarne divizije.

Istoga dana IX. udarna brigada, prema naređenju ovog štaba, krenula iz Sinja i zanoćila u Vrlici.

15. XII. IX. udarna brigada krenula je iz Vrlike i zanoćila na prostoriji Knin — Žagrovići — Pađene.

Ovog dana VIII. udarna brigada krenula je iz Sinja i zadržala se je na prostoriji Vrlika — Kijevo.

X. udarna brigada sa manjim djelom svoje snage zauzela je Debelo Brdo (k. 906). Neprijatelj se povukao u Srb rušeći za sobom sve mostove i propuste. Gonjenje je nastavljeno vatrom i pokretom.

16. XII. X. udarna brigada produžila je gonjenje neprijatelja od 15. o. mj. i napad na Srb. Poslije kraće ali žestoke borbe Srb je pao u naše ruke, i samo blagodareći nabujalosti potoka, porušenih mostova i propusta, neprijatelj je uspio da izvuče veći dio materijala iz Srba.[5]

---

[3] Opširnije o tome vidi Arhiv VII, reg. br. 2—3, k. 1029/I: izvještaj Štaba 9. brigade od 5. januara 1945. pisan Štabu 20. NOU divizije.

[4] Prema naređenju Vrhovnog štaba NOV i POJ od 8. decembra 1944, Štab 8. korpusa je 9. NOU diviziju prebacio na sektor Široki Brijeg — Makarska — Metković (vidi Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 523; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/8: depešu Štaba 8. korpusa od 11. decembra 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[5] Opširnije o borbi za Srb vidi Arhiv VII, reg. br. 1—3, k. 1029/I: izvještaj Štaba 10. brigade od 5. januara 1944. pisan Štabu 20. NOU divizije.

17. XII. 1944. g. jedan bataljon X. U. Brigade izvršio je nasilno izviđanje u pravcu Jendeka, u cilju ispitivanja neprijateljskih snaga. Neprijatelj je davao otpor. Bataljon se po izvršenom zadatku povukao na svoj polazni položaj Senjsko Brdo, držeći kontakt sa protivnikom.

18. XII. 1944 g. neprijatelj je izvršio ispad iz D. Suvaje u pravcu Srba, ali ga je jedan bataljon X. U. Brigade energično odbio.[6]

19. XII. 1944 g., X. U. Brigada u noći izvršila je napad na neprijateljska uporišta: Donja Suvaja — Stražbenica — Jendek. Zauzeta je Stražbenica i Jendek, dok je Donja Suvaja ostala i dalje u rukama neprijatelja.[7]

20. XII. 1944 g. X. U. Brigada odmah s večera izvršila je noćni napad na Donju Suvaju i nakon kratke borbe pala je u naše ruke. Produžen je napad na Međeđak, kojeg nije bilo uspjelo zauzeti, jer je bio utvrđen i snabdjeven žičanim i minskim preprekama.[8]

21. XII. 1944 g. X. U. Brigada napala je i zauzela: Lisac — Lipovaču i Ivaševiće.

Napomena: 20. XII 1944 g. VIII. U. Brigada prebacila se na prostoriju Knin — Pađene, gdje se je zadržala u Divizijskoj rezervi.

Istog dana izvršila je pokret IX. U. Brigada sa prostorije Knin — Pađene na prostoriju Bruvno — Mazin; a zatim sutradan produžila je pokret i stigla je na određenu prostoriju 22. XII. t. g.

23. XII. IX. U. Brigada izvršila je nasilno izviđanje neprijatelja u Gornjem Lapcu na liniji: Crno Jezero, K. 671 i K. 568 i s njim uhvatila dodir.

---

[6], [7] i [8] Opširnije o dejstvima 10. NOU brigade u rejonu Donje Suvaje vidi Arhiv VII, reg. br. 1—3, k. 1029/I: izvještaj Štaba 10. brigade od 5. januara 1945. pisan Štabu 20. NOU divizije.

Sastav i zadatak brigada:

IX. U. Brigada: 4 pješadijska bataljona, 2 motorizovane baterije kal. 75 mm — ravno 8 oruđa, 1 motor. protukolska baterija, 1 protukolska brdska baterija i 1 flak.

Napasti neprijatelja i zauzeti G. Lapac. Spriječiti intervenciju neprijatelja iz D. Lapca, radi čega presjeći istoimenu komunikaciju, oslanjajući se na liniju položaja: Crno Jezero — Ponori — Drenova Glava — K. 614 — K. 602 i K. 791.

Sa drugim djelom snage presjeći komunikaciju na liniji: Mandina Glava (K. 812), Priseka, K. 562, Lisac (K. 998) i Mali Lisac (K. 795), oslanjajući lijevo krilo na Bakrač (K. 808), sa zadatkom da spriječi izvlačenje neprijateljskih snaga komunikacijom iz Brotnje — Doljane i Dobrog Sela u pravcu Donjeg i Gornjeg Lapca, te na taj način sadejstvuje sa X. U. Brigadom u osvajanju Dobrog Sela.

X. U. Brigada: 4 pješadijska bataljona, 1 motorizovana baterija kal. 75 mm — ravno 4 oruđa, 1 haubička baterija kal. 100 mm — ravno 4 oruđa, 1 jurišna baterija kal. 75 mm — 2 oruđa i jedna protukolska baterija.

Izvršiti lijevi obuhvatni manevar preko Gornjeg Zaklopca — Brezovca — Brezov[ački] Lisac (K. 1111) — Babin Kraj i Senokosa, sa zadatkom da zauzme Dobro Selo, a potom glavnom snagom krenuti desno i lijevo od glavne ceste i napasti neprijatelja s leđa u selu Doljane, preko Debeljače (k. 777), Prljeva i sjevernog djela Kalanjuše (K. 751), nadirati u pravcu Ivanjovače. Sa ostatkom snage obići Brezov Lisac preko Kozjače (K. 1058) — Kalanjuše (K. 751) i nadirati u pravcu Ivanjovače (K. 783), te na taj način sa cijelom snagom obuhvatnim napadom ugrožavati Doljane s juga.

VIII. U. Brigada: U Divizijskoj rezervi na prostoriji Knin — Pađene.

Veza: Veza će se održavati sa radio-stanicom, telefonom, ugovorenim znacima i kuririma.

Osa veza: Srb — Suvaja, a po zauzimanju uporišta, putem do Dobrog Sela.

Polazni položaji: Za operaciju 24. XII., a shodno zapovjesti ovog Štaba od 23. istog mjeseca,[9] IX. i X. U. Brigada zauzele su polazne položaje i to: IX. U. Brigada Bruvno — Mazin, a X. U. Brigada: Brezov Lisac — Lipovac i Joševica.

Razvoj operacije i tok borbe: 24. XII. u 8 časova na sektoru X. U. Brigade neprijatelj je napao jedan sat ranije nego što je trebao biti napadnut i borba se razvila na liniji: Stražbenica — D. Zaklopac — Kozjača i Senokosa. Neprijateljska namjera da odbaci brigadu sa njenog polaznog položaja nije uspjela i ovaj se položaj održao čvrsto u rukama X. U. Brigade.

Istog dana IX. U. Brigada izvršila je napad na uporišta G. Lapac, K. 602 — K. 614 i Mandina Glavica, i poslije petočasovne borbe neprijatelj je protjeran iz bunkera oko Gornjeg Lapca i osvojena je kota 602, K. 568, K. 671 — Ponori — Crno Jezero — Mandina Glavica (K. 812) — Priseka — K. 652 — Lisac (K. 998) — Mali Lisac (K. 795) i Bakrač (K. 808); dok se nije uspjelo zauzeti K. 614 i nekoliko kuća u G. Lapcu. Ova dva uporišta neprijatelj je solidno utvrdio i organizovano branio.

25. XII. 1944 g. razvila se borba na frontu X. U. Brigade, na liniji: Joševica — Lipovača — Kalanjuša i K. 641. Ovladano je sa Lipovačom i Kalanjušom.

Istog dana IX. U. Brigada napala je na neprijatelja u G. Lapcu i na neprijateljske djelove koji su vršili pokret iz D. za G. Lapac i za Dobro Selo. U ovoj akciji neprijatelj je uspio da povrati Mandi-

[9] Navedena zapovijest objavljena je u 36 knj., dok. br. 75.

nu Glavicu uz velike žrtve koje je pretrpio.[10]

26. XII. t. g. neprijatelj napada na sektoru X. U. Brigade na liniji Joševica — Lipovača i uz osjetne žrtve uspijeva da povrati Lipovaču.

Na frontu IX. U. Brigade neprijatelj vrši napad sa pravca D. Lapca i Drenove Glave. Poslije žestoke borbe protivnik odbacuje naša dva bataljona do Lumbardenika i Logorišta. Ovdje je protivnik pretrpio velike žrtve u ljudstvu i materijalu.

27. XII. t. g. neprijatelj dobiva pojačanje iz D. Lapca na frontu IX. i X. U. Brigade, i to: 80 vojnika u G. Lapac, 120 u Dobro Selo i 200 u Doljane, svega 400.

U 7 časova X. U. Brigada otpočinje napad u cilju povratka izgubljenog položaja Lipovače.[11] Neustrašivim ofanzivnim naletom poslije kratkočasovne borbe, uspijeva da zauzme Lipovaču i uporišta: K. 626 — 695 i K. 697.

Navečer ovog dana zauzeto je selo Brotnja.

Padom ovog sela neprijatelj obezglavljen napušta Međeđak zadržavajući se glavnom snagom u Doljanima, a sa obezbeđujućim djelovima na liniji Gradina (K. 559) i Ivanjovača (K. 773).

Divizijska rezerva, VIII. U. Brigada, prebacila se je sa prostorije Knin — Pađene na prostoriju Mala i Velika Popina.

28. XII. t. g. divizijska rezerva zauzela je svoj polazni položaj za napad na liniji: Dabina Strana — Lipovača — Kalanjuša.

Ovog dana upućen je jedan bataljon IX. udarne brigade u cilju zauzimanja De-

[10] Opširnije o toku i rezultatima napada na Gornji Lapac, Brotnju, Doljane i Dobro Selo vidi dok. br. 32 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 93 i 111; Arhiv VII, reg. br. 1—3, 3—3, k. 1029/I: izvještaje 8. i 10. brigade od 5. i 6. januara 1945. pisane Štabu 20. NOU divizije.

[11] U protivnapadu na Lipovaču 10. NOU brigada je bila ojačana jednim bataljonom 8. NOU brigade (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—3, k. 1029/I: izvještaj 10. brigade od 5. januara 1945. upućen Štabu 20. NOU divizije).

beljače (K. 777) i dejstvovanja na Doljane sa sjeverne strane, gdje uspjeva zauzeti do mraka.

Sa 2 bataljona IX. udarna brigada vrši pritisak na neprijatelja: Drenova Glava — k. 614 — G. Lapac, da bi na taj način osujetili njegov napad, kojeg je preduzeo na naš položaj Mandina Glava. Ovaj manevar ne uspjeva i naši se djelovi, nakon tročasovne borbe, povukoše sa Mandine Glave.[12]

29. XII. t. g. VIII. U. Brigada, sa svog ranije zauzetog položaja za napad, napada selo Doljane i poslije višečasovne borbe uspjeva likvidirati uporišta Ivanjovača.

Na sektoru IX. udarne brigade neprijatelj pokušava iz G. Lapca, u jačini 200 vojnika, da potpomogne svoj napad na Mandinu Glavu (K. 812), ali je poslije duže borbe odbačen.

X. udarna brigada svojim energičnim napadom uspjeva ovladati K. 732 — Mandina Glava (K. 812), odbacivši neprijatelja u Dobro Selo.

30. XII. 1944 godine neprijatelj pokušava sa kontranapadom da povrati izgubljenu Mandinu Glavicu i K. 732 i napada na Donju Varoš, ali u tome ne uspijeva, položaj ostaje čvrsto u našim rukama i biva odbačen uz osjetne gubitke.

Štab divizije uviđajući situaciju naređuje VIII. U. brigadi da u toku noći vrši manevar sa svoja 2 bataljona pravcem Dukići (K. 559) — Debeljača (K. 777), u cilju napada sa sjevera na selo Doljane i iznenađenja neprijatelja.

31.XII. VIII. udarna brigada sa sjeverne strane napada selo Doljane i uspjeva da ga zauzme. Kod neprijatelja stvara se zabuna ali i dalje brani uporno Ivanjovaču. Bataljoni ove brigade izbijaju na K. 604 i stavljaju pod vatru miniranu cr-

[12] Vidi dok. br. 32.

kvu u selu Doljanima iz koje se neprijatelj još tvrdoglavo brani.[13]

K. 604 prelazila je nekoliko puta iz ruke u ruku. Borba se vodi prsa o prsa. Na pravcu Donja Varoš IV. bat. VIII. u. brigade čisti bunker za bunkerom. Bunkeri na Ivanjovači prelaze iz ruke u ruku.

I. bataljon pomenute brigade izbija sa sjeverne strane u selo Dukići, neprijatelj se ogorčeno brani, na svaki juriš odgovara jurišem.

Ovog dana oko 14 časova, kada je borba dostigla najoštriju fazu, neprijatelj se sprema za povlačenje, tovari konje. Međutim pokušaj da učini sebi put u pravcu Dobrog Sela ostaje bezuspješan. No u tom vremenu njemu stiže pojačanje 7 kamiona pješadije i 2 tenka. Kamioni idu cestom ka Dukićima, dok pješadija kreče preko Brežine ka K. 559, da bi našem rasporedu sa sjeverne strane izbili sa leđa.

Na ovaj neprijateljski manevar odgovoreno je sa rezervom I. i III. bataljona X. udarne brigade, koja uspjeva odbaciti neprijatelja sa toga pravca.

V. bataljon VIII. brigade preduzima noćni napad na Gradinu (K. 559). Ovaj napad uspio je i neprijatelja prinudio na povlačenje, ostavljajući neznatne djelove zaštitničke jačine, koje je ovaj bataljon brzo likvidirao.

IX. udarna brigada sa dva bataljona održava kontakt sa neprijateljem prema G. Lapcu, dok sa jednim bataljonom napada Vojvodino brdo i uspjeva da ga zauzme, a zatim odmah sadejstvuje sa VIII. U. brigadom pri napadu na Doljane. Toga dana pod zaštitom snijega — vijavice uspjevaju se probiti dva neprijateljska tenka i 7 kamiona u pravcu Dobrog Sela — Dukići, dok je jedan tenk uništen.[14]

[13] Detaljnije o borbama 8. NOU brigade za Doljane vidi dok. br. 139 i 140 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—3, k. 1029/I: izvještaj Štaba 8. brigade od 6. januara 1945. upućen Štabu 20. NOU divizije.

Ujutro neprijatelj uspjeva u svom napadu na Mandinoj Glavi i odbaciva djelove X. U. Brigade i na taj način omogućava probijanje pojačanja u pravcu Doljana.

1. I. 1945 g., noću između 1—2 časa neprijatelj koristi noć za izvlačenje svoje glavnine, dok zaštitnice zadržava u Dobrom Selu — K. 732 — Mandina Glava (K. 812) i Priseka (K. 652), u pravcu G. Lapca.

Njegovo povlačenje primjetila je X. U. Brigada koja je odmah izvršila pritisak na Mandinu Glavu — K. 732 i ubrzo je zauzela, a zatim napad je produžen na Dobro Selo u kojem je bila neprijateljska zaštitnica, koja se zadržala kod crkve. Primjetivši naš napad, neprijatelj je zapalio crkvu i par okolnih zgrada, a zatim se povukao.[15]

2. I. 1945 g., zauzećem Dobrog Sela završen je zadatak X. U. Brigade, a položaj prema neprijatelju preuzela je VIII. U. Brigada. Neprijatelj je odbačen prema G. Lapcu, gdje se je i zadržao.

Završetak borbe:

Tok ove operacije uspio je. Neprijatelj je potučen a ono što se je uspjelo izvući onesposobljeno je za organizovanu borbu. Ovladano je komunikacijom D. Suvaja — G. Lapac.

Neprijatelj se zadržao na raskrsnici komunikacije G. Lapac — Kulen Vakuf, G. Lapac — D. Lapac sa predstražarskim djelovima neposredno ispred navedene komunikacije.

Naša divizija održava kontakt sa neprijateljem, obrazujući predstražarski položaj na liniji: Lisac (K. 998) — Mandina Glava — Priseka — Lumbardenik i Logorište.

---

[14] Opširnije o prodoru neprijatelja navedenim pravcem vidi dok. br. 136.

[15] Vidi dok. br. 137 i 138.

Gubitci:

a) Neprijatelja

U ljudstvu: Ubijeno 380, a ranjeno 450 neprijateljskih vojnika, zarobljeno 25.

U materijalu: Uništeni 1 tenk, 1 top 105 mm, 1 protukolski top, 3 kamiona, od kojih je jedan pun ranjenika, 1 motocikl i 2 kola spreme.

Zarobljeno: 1 teški mitraljez, 5 »Šaraca«, 1 p. mitraljez, 3 strojnice, 200 pušaka, 4 pištolja, 450 teških mina, 200 ručnih bombi, jedan teški bacač, 200.000 komada raznih metaka i 8 konja.

b) Sopstveni:

U ljudstvu: Poginulih 162, a ranjeno i promrzlo 513 boraca.

U materijalu: Oštećeno i izgubljeno: 5 puškomitraljeza, 3 šarca, 11 pušaka, 200 metaka i 1 protuavionski mitraljez.

Zaključak:

Operacija je izvedena po predviđenom planu, pod vrlo teškim atmosferskim prilikama: snijeg, vjetar i hladnoća, i lošim smještajem, tako da su pojedine jedinice po nekoliko dana provele pod otvorenim nebom, jer su skoro sve kuće u ranijim neprijateljskim ofanzivama popaljene na prostoriji na kojoj se borba vodila.

Neprijateljski položaj topografski izrazito jak a fortifikacijski utvrđen ranije na nekoliko mjesta, ojačan bodljikavom žicom i minskim poljima, pružali su neprijatelju široke mogućnosti uporne odbrane, i zahtjevali su od naših jedinica maksimum upornosti i napora za ovlađivanje istim.

Obzirom na važnost linije Srb — Lapac, neprijatelj se branio nevjerovatnom upornošću i nijednog momenta nije se ograničavao samo na odbranu, nego za cijelo vrijeme borbe vršio je kontranapade, pod cjenu najvećih sopstvenih gubitaka, težio da istu održi, dozvoljavajući da bude opkoljen; u krajnjem momentu, kada je pod upornošću naših jedinica vidio da istu ne može održati, preduzeo je izvlačenje svojih snaga, probijanjem.

U toku operacije držanje naših jedinica bilo je na visini. Velika upornost i krajnji napori, sa uspješno izvedenim manevrom, prebacivanje naših snaga u neprijateljsko zaleđe, omogućili su lomljenje neprijateljskog otpora i zauzimanje ove solidno utvrđene linije.

Uslijed upornih borbi, atmosferskih prilika, lošeg smještaja, poteškoća redovnog ishranjivanja, kod pojedinih rukovodilaca i boraca zavladalo je mišljenje da se neprijateljski položaji ne mogu osvojiti. Ovakovo mišljenje pojedinaca dovelo je do nekoliko slučajeva samoranjavanja kod novomobilisanih, koji su odmah poslije previjanja upućivani natrag na položaj, jer su rane bile lakše prirode.

U toku same operacije preduzete su potrebne mjere i ovaj gore pomenuti nedostatak otklonjen je.

Nasuprot gore navedenim slučajevima bila je kod većeg dijela boraca borbenost i upornost na visini, a kod pojedinaca i herojskih podviga.

Gubitci neprijatelja u ovoj operaciji srazmjerno su veći u mrtvima, nego u ranjenima; to proističe iz velike upornosti neprijatelja, koji se branio na život i smrt i dozvoljavao da na pojedinim položajima bude opkoljen i uništen, radije nego da se blagovremeno povuče...

Veliki dio neprijateljskog oruđa i opreme, koji je ostao na položaju i kojeg je neprijatelj bacio, ostao je pod snijegom i uslijed toga nije mogao biti pronađen, pa sljedstveno tome ni prebrojan

Pravilno sadejstvo artilerije u ovoi operaciji nije moglo doći do izražaja radi pušavice[16] snijega i uslijed toga onemogućeno je osmatranje pogodaka, a i sama konfiguracija zemljišta u više slučajeva onemogućila je pravilno osmatranje.

[Na] upotrebu artilerije za neposredno potpomaganje, naročito kod hau-

[18] vijavice

bičke baterije, koja ne raspolaže sa tablicama gađanja, imala je također uticaja gore navedena prirodna zapreka.

Naši gubitci, srazmjerno veliki uslijed minskih polja i miniranih zgrada, nisu imali dubljih posljedica u jedinicama. Pravilno prikazana važnost operacije i postignuti uspjeh pojačalo je iskustvo rukovodilaca i boraca i dokazalo da nema položaja na kome se neprijatelj može zadržati, kada naše jedinice riješe da ga zauzmu.

Poslije ove operacije sve naše jedinice su dosta zamorene, fizički iscrpljene, a uslijed slabog smještaja higijenu je nemoguće održavati na visini, zbog čega ima pojave vašiju.

Mišljenja smo da je neophodno potrebno povući jedinice na odmor, reorganizaciju, popunu i sređivanje ukoliko prilike dozvoljavaju.[17]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar ppukovnik: **Mate Bilobrk**

Komandant pukovnik **Mile Uzelac**

M. P.

[17] U januaru su dijelovi 20. divizije održavali kontakt s neprijateljem, a njena je glavnina povučena na odmor i na čišćenje snijega na komunikaciji Mazin — Gračac (vidi dok. br. 127).

BR. 31

DIREKTIVA ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ OD 9. JANUARA 1945. ŠTABU 10. KORPUSA O SMJENI 36. I 51. DIVIZIJE OD STRANE BUGARSKIH JEDINICA[1]

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Str. pov. br. 4
9 januara 1945

ŠTABU X KORPUSA NOVJ

Ovih dana jedinice XXXVI i 51 divizije biće smijenjene od bugarskih jedinica.[2] U vezi s tim još odmah treba preduzeti mjere da to smenjivanje proteče u što srdačnijim manifestacijama bratstva sa bugarskim narodom i bugarskom vojskom. Treba u svim jedinicama organizovati doček Bugarima, kojom prilikom održati prigodne govore, bacanje parola, bratimljenje između naših i bugarskih boraca i, gde bude mogućnosti, priredbe sa prigodnim programom i veseljem.

Pošto će naše jedinice i poslije smenjivanja biti u kontaktu i sadejstvu sa bugarskim jedinicama potrebno je nastojati da odnos sa njima bude što srdačniji i tješnji. Ali tom prilikom ipak imati u vidu da u bugarskoj vojsci, naročito među oficirima, vjerovatno ima još reakcionarnih, a možda i profašističkih elemenata, zbog čega voditi računa o konspiraciji u našim namjerama (sem ukoliko se tiču akcija sadejstva), brojnom stanju ljudstva i naoružanja, organizaciji političkog rada u našim jedinicama itd.

Pored velike većine čestitih, slavenofilski i antifašistički orijentisanih oficira, u bugarskoj vojsci je u poslednje vrijeme uveden položaj zamenika komandanta, koji ima političku funkciju u vojsci. Na tim položajima nalaze se isključivo sve dobri i oprobani bugarski antifašistički borci, sa kojima treba osigurati što tješnji kontakt i saradnju. Tom prilikom voditi računa da se ne padne u sektaške greške u odnosu na ostale poštene oficire.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—I, k. 557.

[2] Trideset šestu i 51. diviziju 12. korpusa NOVJ smijenile su 11. i 12. bugarska divizija (opširnije o tome vidi dok. br. 34, 47, 103, 129 i 131: Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292: izvještaj Štaba 12. korpusa pisan 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ).

U sprovođenju ove direktive štabovi treba da unesu što više ozbiljnosti i zauzimanja, imajući na umu činjenicu da bratstvo između naše i bugarske vojske, koje će se krvlju kovati u našim zajedničkim borbama protiv zajedničkog neprijatelja — fašizma, treba da bude glavni doprinos i zaloga nerazrušivog bratstva između naroda Jugoslavije i Bugarske.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar
pukovnik
B. Petričević

Komandant
general-lajtnant
Kosta Nađ

M. P.

Dostavljeno:
Štabu VI i X Korpusa.
Štabu XVI, XXXVI i
51 U. divizije NOVJ.

BR. 32

IZVJEŠTAJ ŠTABA 9. BRIGADE OD 9. JANUARA 1945. ŠTABU 20. NOU DIVIZIJE O BORBAMA ZA GORNJI LAPAC, DOBRO SELO I DOLJANE[1]

ŠTAB
IX. DALM.[2] UDARNE BRIG. NOVJ
43
9. I 1945

Operacijski izvještaj
za operacije Gornji
Lapac — Dobro Selo —
Doljane

ŠTABU XX. UDARNE DIVIZIJE N.O.V.J.

Sekcije Knin — Bihać 1 : 100.000.

Naša brigada, raspoređena na prostoriji Mazin — Mandića Draga — selo Cerovac — Bruvno, dobila je 23. XII. 1944 g.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—3 k. 1029/I.
[2] dalmatinske

zapovjest, da napadne neprijatelja i istog likvidira u Gornjem Lapcu, potpmogne napad X. brigadi na Dobro Selo i sa jednim dijelom snaga da se prebaci istočno od Gornjeg Lapca, odakle sprečiti saobraćaj na cesti Donji Lapac — Gornji Lapac, Gornji Lapac — Dobro Selo.

Na položajima: Drenova Glava — Gornji Lapac — Dobro Selo — selo Doljane bile su raspoređene jedinice 383 puka 373 »Tigar« Divizije u jačini oko 800 vojnika.

Zemljište na kome su se vodile operacije je ispresjecano i pošumljeno, gdje je otežano osmatranje i komandovanje. Neprijateljski položaji dosta su dobro utvrđeni. Neprijatelj je još od ranije dobro iskopao rovove, izgradio bunkere i opleo dosta slabo bodljikavom žicom. Za vrijeme, dok su vođene operacije dani su bili magloviti, što je mnogo utjecalo na djelovanje artilerije.[3] Povremeno je padao snijeg i na visini 1000 met. nad morem vladala je dosta jaka zima, što je na naše vojnike imalo nevjerovatno veliki utjecaj. Neprijatelj koji je branio spomenute položaje imao je mogućnost da dovlači za trupe na bojištu potrebiti materijal za vođenje borbe, a obratno vršio je evakuaciju ranjenika i nepotrebnog materijala. Prilike pod kojima su se izvodile operacije bile su dosta nepovoljne kako za nas tako i za neprijatelja, utoliko za neprijatelja bolje, što se isti nalazio na ranije pripremljenim položajima, koji su davali mogućnost neprijatelju smještaja njegovih trupa. Nepovoljne atmosferske prilike imale su utcjecaja na borbena sredstva, tako da jedan dio automatskih oružja nije uvjek mogao da djeluje, da 8 topova kal. 75 mm. za vrijeme djelovanja bilo ih je pet pokvarenih uslijed jake zime. Od pokvarenih topova jedan uopće nije popravljen. Također je pokvaren jedan protikolski top (pukli federi).

Namjera neprijatelja bila je, da zadrži svoje položaje koristeći se vještačkim utvrđenjima i na taj način da uspori naše kretanje prema sjeveru.

Na osnovu dobivene zapovijesti od štaba divizije[4] donijeta je odluka za napad na sistem neprijateljskog položaja, u svrhu čega [je] izdata zapovjest podčinjenim i dodjeljenim nam jedinicama, koju prilažemo uz izvještaj.[5]

Dne 24. XII. 1944. g. u 7 sati otpočet je napad na Gornji Lapac i IV. bataljon ovladao je sa k. 812 (Mandina Glava), gdje neprijatelj nije pružio otpora, dok II. bataljon je u toku

[3] Napad 9. NOU brigade na Gornji Lapac podržavali su dijelovi 3. brdskog diviziona Artiljerijske grupe 8. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 134).

[4] Riječ je o zapovijesti Štaba 20. NOU divizije od 23. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 75).

[5] Redakcija nije mogla pronaći tu zapovijest.

noći prebacio se preko ceste Dobro Selo — Gornji Lapac i zaposjeo položaje: k. 602 i padine Lisca, ivicu šume od Priseke, sa obezbeđenjem na k. 791 — 998 — 795. Nasilnim izviđanjem koja su vršena 23. XII. na Gornji Lapac i Dobro Selo neprijatelj se loše držao i pružao slabiji otpor, zbog čega je otpočeto sa napadom jedan sat ranije, nego što je predviđeno zapovješću Štaba divizije.

U prvom naletu I. bataljon uspio je da izbaci neprijatelja iz nekoliko kuća u Gornjem Lapcu i ograniči ga na odbranu samo iz triju kuća uz koje se nalazilo nekoliko bunkera. 1. četa istog bataljona, koja se je nalazila na lijevom krilu i osiguravala krilo i bok od sela Oraovac, da bi bolje izvršila svoj zadatak, ona je na vlastitu inicijativu komande čete napala selo Oraovac i izbacila neprijatelja nanijevši mu nešto gubitaka. Nakon kratkog vremena, neprijatelj je intervenirao iz Donjeg Lapca i povratio izgubljeni položaj odbacujući 1. četu I. bataljona na k. 765. Istog dana IV. bataljon, koji je zaposjeo Mandinu Glavu (k. 812), vodio je borbu lakše prirode sa neprijateljem koji mu se suprotstavljao iz Dobrog Sela. Ovaj je bataljon, pored ometanja saobraćaja na cesti Dobro Selo — G. Lapac, trebao da potpomaže napad jedinica X. udarne brigade na Dobro Selo,[6] ali u toku dana on nije imao veze za jedinicama spomenute brigade. II. bataljon u toku noći prebacio se je preko ceste Dobro Selo — Gornji Lapac i zaposjeo padine Lisca — ivicu šume i ovladao sa k. 602, gdje su bile manje neprijateljske snage. Po zauzeću k. 602, II. bataljon izvršio je napad na Drenovu Glavu koordinirajući napad I. bataljona na Gornji Lapac. Neprijatelj na Drenovoj Glavi dobro se branio koristeći se vještačkim utvrđenjima koje je ranije izgradio.

Uslijed vijavice toga dana, artilerija je slabo dolazila do izražaja. Pogodci nisu bili dobri zbog toga, što je bilo nemoguće osmatranje.

25. XII. I. bataljon ojačan sa 3. četom III. bataljona, koji je bio u rezervi, i protikolskim oruđem izvršio je četiri uzastopna juriša na Gornji Lapac. Neprijatelj je sa Drenove Glave potpomagao odbranu Gornjeg Lapca, djelujući sa protikolskim oruđima (flakom i protikolskim topom) na trupe koje su napadale Gornji Lapac. U isto vrijeme neprijatelj je vršio napad od Donjeg Lapca i Drenove Glave prema k. 602. Cilj neprijateljskog ispada prema k. 602 vjerovatno je taj, da bi naše snage, koje djeluju u tom pravcu, prisilio na odbranu.

[6] O napadu 10. brigade 20. NOU divizije na Dobro Selo vidi dok. br. 30 i 134 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—3, k. 1029/I: izvještaj Štaba 10. brigade od 5. januara 1945. pisan Štabu 20. NOU divizije.

U isto vrijeme neprijatelj je od Dobrog Sela vršio napad na Mandinu Glavu uzastopce dva puta, te je bio povraćen na polazne točke. Pošto je neprijatelj dobio pojačanje od sela Doljana u Dobro Selo, on je i po treći put izvršio napad na Mandinu glavu i uspio da ovlada sa istom. U sami mrak, naš IV. bataljon izvršio je napad na Mandinu Glavu i, pošto je zbacio neprijatelja sa iste, potpomogao X-toj brigadi napad na Dobro Selo. Napad na Dobro Selo ostao je bez uspjeha i naše jedinice su u zoru povukle se na Mandinu Glavu.

26. XII. upućen je na položaj ostatak III. bataljona (dvije čete) koji je dobio zadatak, da kontroliše od Crnog Vrha i Jankovića Vrha prema Oraovcu i da uznemirava neprijatelja na tom pravcu.

Budući da su bataljoni 25. [XII] vodili teške borbe, bili su toga dana dosta zamoreni tako da su sve ofanzivne radnje bile otežane.

27. XII. ujutro neprijatelj je izvršio napad na naš IV. bataljon i odbacio ga sa Mandine Glave. U toku večeri IV. bataljon izvršio je napad na Mandinu Glavu i odbacio neprijatelja prema Dobrom Selu. Po naređenju štaba divizije, prebačen je IV. bataljon sa istočne strane komunikacije na položaje II. bataljona sa zadatkom sprečavanja saobraćaja na cesti Dobro Selo — Gornji Lapac, Gornji Lapac — Donji Lapac. II. bataljon krenuo je sa svojih položaja prema Debeljači i u toku noći stigao na istu.

28. XII. II. bataljon puštajući se preko Debeljače napao je selo Doljane zaključno sa zaseokom Dukići. U toku borbe neprijatelj je bio zbiven u zaseok Dukići, sa manjim snagama u donjem varošu, i u samu crkvu. VIII. brigada toga dana vodila je borbu sa neprijateljem na Ivanjovači i Kalanjuši.[7] U 10 sati neprijatelj je izvršio napad na sektoru Gornji Lapac — selo Oraovac kombinujući sa manevrovanim obuhvatom na naše lijevo krilo. Neprijatelj je uspio da potisne naš I. bataljon do Logorišta i k. 1101. Za pojačanje I. bataljonu povučena je sa lijevog krila jedna četa koja se je nalazila u rezervi (III. bataljona) i izvršen je protunapad na neprijatelja koji je bio pred sami mrak povraćen na svoje polazne položaje. Na lijevom krilu neprijatelj je bio potpuno rastrojen i nateran u bjegstvo prema selu Oraovac. U napadu neprijatelj je upotrebljavao obučene pse koji bi u šumi otkrili naše položaje i obavještavali lavežom o prisustvu naših snaga. Upotrebom

[7] O borbama 8. brigade 20. NOU divizije na pravcu Srb — Gornji Lapac vidi dok. br. 30 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—3, k. 1029/I: izvještaj Štaba 8. brigade od 6. januara 1945. pisan Štabu 20. NOU divizije.

obučenih pasa, neprijatelja nije bilo moguće iznenaditi. Pošto je neprijatelj odbacio I. bataljon, lagumirao[8] je cestu na serpentinama. Toga dana neprijatelj je pod borbom vršio saobraćaj na cesti Dobro Selo — Gornji Lapac.

29. XII. 1944 neprijatelj vrši ispad prema IV. bataljonu, koji je držao k. 602 i padine Lisca. Toga dana pod zaštitom tenkova neprijatelj je uspio da prodre sa 6 kamiona od Gornjeg Lapca u Dobro Selo, dok pješadija je odbivena na polazne položaje. Na sektoru II. bataljona neprijatelj je koristio maglu i napao Debeljaču sa fronta i manevrom preko Martin Broda i uspio da odbaci naš II. bataljon sa Debeljače. II. bataljon, pošto se sredio, organizovao je ponovo protunapad i u 13 sati izvršio pritisak na Debeljaču, ali nije uspio da odbaci neprijatelja.

30. XII. 1944 II. bataljon izvršio je napad na neprijatelja koji se je nalazio na Debeljači i protjerao ga prema selu Doljane. Na sektoru IV. bataljona neprijatelj, potpomognut sa tenkovima i artilerijom, napao je k. 602 i u četverosatnoj borbi odbacio IV. bataljon na Lisac. I. bataljon vršio je pritisak na Gornji Lapac i djelovao na ciljeve koji su se kretali cestom Drenova Glava — Gornji Lapac. Toga dana neprijatelj je uspio da uspostavi saobraćaj na cesti Dobro Selo — Gornji Lapac. I pored [toga] što je cesta Dobro Selo — Gornji Lapac minirana, neprijateljska vozila nisu tada naišla na nijednu minu. U toku noći jedna neprijateljska oklopna kola, pošto su naišla na minu, dignuta su u zrak. U toku noći IV. bataljon povratio je izgubljene položaje.

31. XII. 1944 g. ujutro neprijatelj je zaobišao od Kuka i od Bistrice, napao naš III. bataljon. U dvosatnoj borbi, neprijatelj je odbiven i protjeran prema selu Oraovac. Istoga dana, uz podršku tenkova, neprijatelj je bacio naš IV. bataljon na Lisac i uspio da prodre od Dobrog Sela prema Gornjem Lapcu sa 8 kamiona. Neprijateljska vozila bila su pod vatrom naših automatskih oružja i protikolskih topova, koja su djelovala od k. 671 i povrh Gornjeg Lapca. Tom prilikom uništena su dvoja kola i jedan motorcikl. Neprijatelj je obasipao artilerijom iz Donjeg Lapca položaje našeg I. bataljona. Toga dana naš II. bataljon djelovao je preko Vojvodina brda na selo Doljane. U 9 sati neprijatelj je napravio protunapad od sela Doljane, zaseoka Miljuši prema našem II. bataljonu. Neprijatelj je odbiven. U toku noći neprijatelj je pripremao odlazak iz sela Doljane i u samu zoru izvršio pokret prema Dobrom Selu. Naš II. bataljon, koji je preko Vojvodina brda

[8] minirao

djelovao prema [selu] Doljane, nije u toku noći bio aktivan, što je neprijatelju omogućilo mirno izvlačenje vojske i materijala.

1. I. 1945. g. neprijatelj je vršio pritisak od Dobrog Sela prema Priseki i Mandinoj Glavi i uspio da ovlada sa istom. Po padu sela Doljana, naš II. bataljon prebacio se je na padine Lisca, odakle je mogao uspješno da djeluje na cestu Dobro Selo — Gornji Lapac.

Sve radnje neprijatelja nagovještavale su, da će neprijatelj napustiti i Dobro Selo, te se povući prema Lapcu. S obzirom na to, naše jedinice i borbena sredstva bila su orijentisana prema cesti kako bi neprijatelju nanijeli što više gubitaka u njegovom odstupanju. U samu noć, neprijatelj se povlačio iz Dobrog Sela prema Gornjem Lapcu, odakle je produživao prema Donjem Lapcu. Neprijatelj je bio lukav i nije se kretao cestom, nego se je kretao levo od ceste padinama Lumbardenika. Neprijatelj je primjećen od naših snaga, koje su držale zasjedu. Uslijed velike zime i vijavice, oružja nisu djelovala tako da je kolona prolazila pored naših zasjeda nesmetano. Neprijatelj je primjećivao naše zasjede, ali ni njegova oruđa tada nisu djelovala.

Od štaba divizije dobili smo telefonsku depešu, da sa brigadom povučemo se u okolna sela Mazina radi kraćeg odmora i sređivanja. Naš IV. i II. bataljon dobili su zadatak da se smjeste u Mali i Veliki Bubanj, gdje da se priberu i pripreme za napad na Gornji Lapac. Pošto smo bili upoznati od članova štaba ove brigade po dolasku iz II i IV bataljona o stanju tih bataljona, rešili smo, obzirom na umor, da ne napadnemo Gornji Lapac, dok se ljudstvo ne bi sredilo.

2. I. t.g. izdato je naređenje II. i IV. bataljonu da se prebace na prostoriju Mazina u cilju što bržeg odmaranja i sređivanja jedinica.

U devetodnevnoj borbi naša brigada nije u cijelosti izvršila svoj zadatak tim, što nije zauzela Gornji Lapac, kako je to bilo predviđeno.

U toku borbe neprijatelj je imao oko 169 mrtvih vojnika, podoficira i oficira i ranjenih 237 neprijateljskih vojnika.

Zapljenjeno je: 1 teški bacač njemački sa 6 mina, 14 pušaka, 1 »Šarac«, 1 strojnica, 1 tromblon, 2 pištolja i 10.800 metaka.

Uništena su jedna oklopna kola, jedan kamion, 2 kola sa materijalom i jedan motorcikl. Ubijena su 4 konja.

Naši gubitci: u poginulima iznose 38, od kojih: zamjenik komandira IV. bataljona poručnik Bačkov Toni, zamjenik komandira III. čete I. bataljona Partika Vladimir, pomoćnik ko-

mesara 3. čete IV. bataljona Mutov Ljubica, komandir 1. čete IV. bataljona poručnik Ševo Špiro i vodni delegat 2. čete III. bataljona Sarić Josip i vodnik Gudić Ivan. Ranjenih 93 druga, od kojih komandir 3. čete I. bataljona potporučnik Kulaš Mate, komandir 1. čete III. bataljona Markus Joško, komesar 3. čete III. bataljona Kuzmanić Frano, zamjenik komandira čete IV. bataljona Sunjka Nikola, zamjenik komandira 1. čete I. bataljona vodnik Rubelj Toma, vodnik iz 3. čete III. bataljona Burmaz Ivan, vodnik iz IV. bataljona Banović Mate, vodnik iz IV. bataljona Lastro Jure. Nestalih 9, od kojih vodni delegat 2. voda 3. čete I. bataljona zastavnik Alfirević Milan. Za vrijeme borbe dezertiralo je 27 boraca.

Za vrijeme borbe izgubljena su 2 »šarca«, 1 puškomitraljez »Zbrojovka« i 2 puškomitraljeza »Bren«. Jedan teški mitraljez »Breda« uništen je od punog pogotka artilerijskog zrna.

Utrošeno je municije i to:

topovskih granata kal. 75 mm. 1026,
protikolskih granata 177 komada,
za Džon Bull 36 granata,
za tromblon 70 granata,
za laki bacač 120 granata,
za teški bacač 347 granata,
za teški mitraljez »Breda« kal. 8 mm. 18.400 metaka,
za strojnice[9] 1800 metaka,
municije kal. 7.7 mm. 18.600 metaka,
municije kal. 7.9 mm. 34.100 metaka,
municije kal. 6.5 mm. 6.430 metaka.

U borbama koje su se vodile naročito su se istakli: komandir 3. čete II. bataljona poručnik Tikulin Branko, pomoćnik komesara 3. čete I. bataljona potporučnik Morič Mirko, zamjenik komandira 3. čete IV. bataljona Ivić Marko, vodnik 1. voda 2. čete III. bataljona mlađi vodnik Lovrić Stipe, koji je smjelim rukovođenjem sa svojim vodom raspršio neprijatelja i zarobio teški bacač,

vodnik mitraljeske čete II. bataljona Viro Jure,

puškomitraljezac iz 1. čete IV. bataljona Klisković Roko,

puškomitraljezac 3. čete IV. bataljona Gregurašćek Ivan.

...

Glavni nedostatak u ovoj akciji je taj, što naša brigada nije mogla da likvidira Gornji Lapac i na taj način presječe komunikaciju Donji Lapac — Dobro Selo i spriječi neprijatelju svaki saobraćaj. Nepovoljno vrijeme imalo je mnogo ut-

[9] automata

jecaja na ljudstvo i na borbena sredstva, koja obzirom na zimu nisu mogla u punoj mjeri djelovati.

Veza između jedinica nije funkcionisala onako kako bi trebalo, tako da se je dešavalo da pojedine jedinice ne znaju za susjedne jedinice i prema tome djeluju u isto vrijeme na neprijateljski položaj. Uslijed magle bilo je nepovoljno gađanje za artileriju. Uslijed dosta jake zime bilo je kvara na topovima kao i na protukolskim oružjima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, major
Vicko Grgin

Komandir, major,
Vlado Pezelj

M. P.

BR. 33

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 10. JANUARA 1945. ŠTABOVIMA 4, 6, 8, 10. I 11. KORPUSA DA OTKLONE NEDOSTATKE PRI PISANJU OPERATIVNIH IZVJEŠTAJA I DA OSTVARE BOLJU ORGANIZACIJSKU PRIPREMU I IZVOĐENJE BORBENIH DEJSTAVA[1]

GLAVNI ŠTAB
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PO HRVATSKE
Op. br. 72.
10.I.1945.

Primjedbe na operativne izvještaje.

ŠTABU KORPUSA NOVJ

Operativni izvještaji koji se dostavljaju od strane štabova korpusa, ne dostavljaju se tačno, prema naređenjima ovoga Štaba Op. br. 440/43 i Op. br. 22/44.[2]

1. — Izvještaji se ne dostavljaju blagovremeno tj. po završenoj operaciji, već prolazi duže vreme, dok se pojedini šta-

[1] Prepis originala (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—1, k. 118.

[2] Prvo naređenje (op. br. 440) pisao je Glavni štab NOV i PO Hrvatske 18. novembra 1943. a drugo (op. br. 22) 14. jula 1944. godine. Nalaze se u Arhivu VII, reg. br. 14—2, k. 104 B, i reg. br. 39—2, k. 111.

bovi odluče, da sastave izvještaje. Smatramo, da za ovo štabovi korpusa nisu uvijek neposredno krivi, pošto izvještaje ne dobijaju na vrijeme od potčinjenih štabova. Zato svojim potčinjenim jedinicama ukazati na to i naučiti ih, da poštuju izdana naređenja.

Ne obraća se dovoljna pažnja pri sastavljanju operativnih izvještaja, već se isti sastavljaju na brzinu, samo toliko, da se donekle ispuni forma i postupi po naređenju.

Uz operativne izvještaje ne dostavljaju se prilozi, kao razne izdate zapovjesti, pismena uputstva za akciju, skice itd. Trebalo bi obratiti veću pažnju i uložiti veću volju za izradu skica. Svaka skica pravilno i lijepo ucrtana sa neprijateljskim i našim snagama, mnogo olakšava i skraćuje tekst pisanja, a u isto vrijeme onaj, koji čita bolje ulazi u situaciju. Neke operacije mogu se vrlo lijepo prikazati i na oleatama, specijalno kada su obe strane u pokretu. Ovo sve ukazuje i na to, da štabovi nisu razvili svoje operativne otsjeke i unutar istih geodetske sekcije, odnosno crtačnice.

Iz izvještaja često se ne vidi jasno jačina i raspored naših i neprijateljskih snaga, niti procjena neprijateljskih položaja.

Jedan štab dostavio je izvještaj bez ikakovih priloga, a u njemu nije ni naznačeno na kojoj sekciji se mogu pratiti operacije, dok drugi redovno prilaže: opštu zapovijest, zapovijest za vezu i sanitet, skicu, elaborate i zapovijesti potčinjenih i analizu — kritički osvrt sa listom gubitaka.

Rijetko iz kojeg izvještaja može se vidjeti pravilna procjena situacije, a analogno tome i donešena odluka, tj. zamisao, kako štab misli izvesti tu operaciju. Obično umjesto procjene situacije opisuje se cilj i zadatak naših i neprijateljskih snaga, što je skoro u svakoj operaciji jedno te isto. Ako se izvrši pravilna procjena i donese celishodna odluka, ne može se desiti, da se napada na neprijateljsko uporište jednovremeno sa istim snagama i sredstvima sa svih strana. U slučaju pravilne procjene, jasno bi se ocrtao glavni pravac napada sa glavnim snagama, način i red zauzimanja pojedinih otpornih tačaka, potpomaganje između jedinica, potpomaganje jedinica artilerijom, širenje, u uporištu sa redom i vremenom zauzimanja pojedinih otpornih tačaka, prenošenje vatre, posjedanje zauzetih otpornih tačaka za odbranu do sređivanja i odbijanja neprijateljskog povratnog napada, odnosno dalji postupak: gonjenje — otstupanje itd.

Ne vodi se računa o dobro organizovanoj vezi, tako, da se radi toga dešava, da se ne može momentano iskoristiti svaka povoljna situacija, ako ista nije u duhu zamisli, niti izbjeći niti parirati nepovoljna. Ukoliko je plan veza ipak bio predvi-

đen za početnu fazu borbe, ovo nigdje nije slučaj za dalji tok i završetak borbe i operacije.

Naše jedinice su danas bogato i moderno opremljene sredstvima veze,[3] ali ih štabovi još malo koriste, a osobito radio-telefonsku i radio-telegrafsku vezu, kojom su u mogućnosti, da osiguraju neprekidnu vezu u svim situacijama i fazama borbe sa svim svojim jedinicama. U glavnom sve se oslanja na telefonske veze postavljene od početka operacije, a njihovim prekidom ili promjenom situacije gubi se svaka veza, a time se jedinice i situacije gube iz ruku štaba i dalji tok događaja prepušta se slučaju, sreći i inicijativi pojedinaca.

Opisi toka operacije i dinamike borbe su slabi, a ukoliko se iznose, ne može se procjeniti jesu li pravilni, jer u izvještaju nema procjene i odluke štaba za tok operacije prema osnovnoj zamisli, niti procjene odluke i naknadne kratke zapovijesti u toku borbe. Ovo djelomično proizlazi iz toga, što su veze slabo organizovane i potčinjeni štabovi nisu navikli na redovno obavještavanje, a predpostavljeni na redovno zapovjedanje i upravljanje borbom i borbenim sredstvima. Iz izvještaja također se ne vidi sa koga mjesta (komandno mjesto — osmatračnica) i tko je rukovodio sa operacijama. Jedino što se vidi jeste, da li je ili nije akcija uspjela.

Kritički osvrti su sasvim kratki. Trebalo bi njihovoj razradi posvetiti više truda, jer ukazivajući na greške, mogu se najbolje učiti niži štabovi. Bilo je slučajeva, da pojedini štabovi nisu izvršavali naređenja višeg štaba, što je dovelo do izlišnih gubitaka i neizvršenja postavljenog zadatka. Ovo se samo napomenulo u kritičkom osvrtu. Ne smije se na tome stati, već pravilnu samoinicijativu potpomagati i pohvaliti, ali za nepravilnu uzimati na odgovornost i kažnjavati.

Upotreba artilerije i njene vatre (mjesto — grupisanja — zadaci — plan vatre — potrebna municija — potrebno vrijeme za pripremu i organizaciju komandovanja — organizacija sadejstva sa pješadijom i veza) ne razmatra se niti prilikom projektovanja operacija, procjene situacije i odluke, niti u toku borbe, pa se ni u kritičkom osvrtu o tome ne govori, niti se prilaže zapovjesti artilerijskih starješina.

Isti je slučaj za inžinjeriju i sve specijalne službe i jedinice, kao i snabdjevanje. U vezi sa razvojem artilerijskih jedinica i inžinjerije, kao i specijalnih službi, kao i stvaranjem pozadine i komora, a u cilju navikavanja štabova i obučavanja odgovarajućih organa, neophodno je potrebno, da se sve ove službe obuhvate odredbama opšte zapovjesti, a svi organi (zamjenici za komandu pozadine, odnosno načelnici intendan-

[3] Vidi dok. br. 107.

ture itd. i referenti rodova vojske) izdaju svoje posebne zapovijesti na osnovu opšte, koje podvrći kritici i priložiti.

Možemo napomenuti, da su do sada najbolje izvještaje dostavljali VI. i X. Korpus, iz kojih izvještaja se većim dijelom može pratiti svaka operacija. U njemu su razrađene kritike, zapovijesti i uputstva za predstojeće operacije, sa svim propisanim prilozima.

2. — Primjedbe na pripreme za izvođenje operacija:

Prikupljanje podataka o neprijatelju kojega se misli napasti ne vrši se u dovoljnoj mjeri. U mogućnosti smo, da preko pravilno organizovane obavještajne službe dođemo do potpuno tačnih podataka o jačini, rasporedu, fortifikacijskom uređenju itd. neprijateljskih uporišta, kao i o vrsti, radu i namjerama neprijatelja. Prije početka operacije i donijete odluke za napad mora se raspolagati sa što potpunijim podacima, a ovo je moguće utoliko više što je inicijativa gotovo redovno naša: izbor vremena i mjesto. Za neprijateljska uporišta treba tačno saznati, gdje su bunkeri podignuti, od kakvog materijala su izrađeni; gdje su puškarnice i u kojem pravcu gađaju; tačan pravac protezanja rovova i žičane prepreke i kako je izrađena; gdje su minska polja sa tačnom granicom protezanja, te broja i vrste upotrebljenih mina; koje su kuće udešene za odbranu i na koji način; gdje su raspoređena teška automatska oruđa, bacači, artilerijska oruđa itd. Kod nekih jedinica dešava se da upotrebe neke stare podatke, tako, da tek po završetku borbe saznaju, da je neprijatelj bio dvostruko jači ili obratno, ne računajući ostale detalje. Jedan korpus doneo je odluku, da likvidira jedno neprijateljsko uporište i u tom smislu izdao zapovjest za izvršenje nastupnog marša. U isto vrijeme neprijatelj sa slabim snagama krenuo je iz uporišta, iznenadio naše snage na odmoru, i uspio da ih počesno tuče. Također se desio slučaj, da je neprijatelj doznao za naš napad, pošto je uspio, da uhvati sa zapovješću našeg kurira. Desilo se, da je jedna dugo pripremana operacija svršila povlačenjem, zato što se nakon likvidacije spoljnjeg pojasa uporišta, kojeg su posjeli samo dijelovi za osmatranje i obezbeđenje, jurnulo prema objektima samog uporišta i tek onda, naišavši na minska polja, žičane prepreke, jake građevine udešene za odbranu i organizovanu vatru i otpor, konstatovalo, i to tek nakon ponovljenih uzaludnih juriša i gubitaka ljudstva i jednog tenka — da se sa raspoloživim sredstvima, tj. bez eksploziva i artilerije, uporište ne može likvidirati. Očigledno dakle, podaci su prikupljeni površno i to samo za spoljni pojas odbrane i približan za broj posade, a samo upo-

rište je ostalo nepoznato. Plan za napad je također predvideo samo prvu fazu, a dalji postupak je ostavljen »inicijativi«

Dešava se, da se borba mora prekidati, pošto je nestalo municije, jer se nije računalo na dužu borbu i otpor neprijatelja, niti je utrošak raspoložive municije bio regulisan po fazama borbe i vrsti i jačini predstojećih otpora, koje treba savladati.

Ovo se sa dobro organizovanom obvještajnom službom i smišljenim planom i pripremama ne bi smjelo dešavati.

Sa svim potrebnim prikupljenim podacima mora se tačno upoznati svaki štab, čija će jedinica učestvovati u akciju. Pred sam napad upoznati sa potrebnim podacima i najniže starješine, tako da tačno znaju što imaju ispred sebe i koje prepreke imaju i čime savlađivati, odnosno tko će ih i kako potpomagati. Cijeli tok napada i sadejstva artilerije, bacača i mitraljeza mora se uoči operacije detaljno utanačiti za sve faze borbe. Rad mora biti sistematski, a plan smišljen i jasan svakom izvršiocu.

Gotovo svi štabovi organizuju operacije na brzinu. Izda se zapovjest, dovedu jedinice i odmah se napada. Ne uzima se u obzir, da napadajući neprijateljsko uporište, napadamo na jedan jako utvrđeni neprijateljski položaj, gdje je neprijatelj za stvaranje sebi povoljnih uslova upotrijebio i objekte stalne fortifikacije i ostvario plan odbrane i sistem vatre. Neki štab opravdava jedan ovakav svoj postupak, na taj način što želi, da iskoristi momentalnu demoralizaciju neprijatleja, jer je predhodno uspio, da likvidira neka uporišta u blizini, odakle se neprijatelj povukao u uporište, koje se hoće napadati. Također se [ne] želi da dade vremena neprijatelju, da se ponovno organizuje. Jeste, potpuno je pravilno shvaćeno i pravilna težnja. Ali se izgubilo iz vida, da neprijateljsko uporište za svoju odbranu ima već svoju stalnu posadu, a sve što je posle došlo predstavlja samo pojačanje. Moralo se računati time, pa kada se već gonjenjem nije uspjelo na neprijateljskim leđima upasti u to uporište, nije trebalo montirati napad odmah bez plana, napadati, posle mijenjati pravac napada i najzad doživjeti neuspjeh. Treba voditi računa i o tome, da reorganizacija jedne jedinice, koja je doživjela veći neuspjeh ne traje 24 sata. Potrebno je, da prođe najmanje nekoliko dana, dok ona ponovno bude sposobna za veće akcije.

Ovakav postupak mogao bi se opravdati samo u tom slučaju, ako smo pravilno završili borbu, tj. gonili neprijatelja i na njegovim leđima upali u uporište.

Sličan postupak jedan štab opravdava sa momentalnim elanom svojih jedinica, koje su predhodno imale veće uspjehe. Također jedan vrlo dobar momenat, koji se mora iskoristiti,

ali većinom na slobodnom terenu, gdje treba to iskorišćavati do maksimuma. Međutim, pri napadu na utvrđeno uporište, valja biti u tome vrlo obazriv. Voditi računa o fizičkoj sposobnosti jedinica, momentalnoj zasićenosti borbe itd., tako da se ne desi, da posle velikih uspjeha jedinica čim osjeti jači otpor stane i ne bude u mogućnosti, da izvrši zadatak. Imati na umu, da dođe vrijeme kada je potreban odmor, pa makar i od velikih pobjeda.

Prije svakog napada na jedno neprijateljsko uporište, pored podataka koji se dobiju preko obavještajne službe, svakom štabu, koji će učestvovati u napadu, dati toliko vremena, da može detaljno izvidjeti sektor na kojemu će napadati. Svaki ovakav štab dužan je, da sa situacijom detaljno upozna i komande potčinjenih mu jedinica, u kom cilju sigurno će vršiti i izviđanje. Tek po završenim izivđanjima i dobijanju izvještaja da su potčinjeni štabovi završili sa pripremama (dati rok), izdati naređenje za napad, koji će sigurno i uspjeti. Veliko poznavanje zemljišta i ponavljanje akcija na iste napadne objekte je često uzrok lakomislenosti i površnih priprema kao i iznenađenja, koje proističu nastalim promjenama. Mogu biti teren i uporište isti kao ranije, ali promjenom posade, naoružanja, fortifikacijskih radova itd. situacija može biti bitno izmjenjena. Dovoljno iznenađenje predstavlja pojava žice ili minskih polja itd.

Razumije se, da sve ove pripreme moraju biti izvedene u najvećoj tajnosti, jer u protivnom neprijatelj će biti u mogućnosti, da se spremi i naš napad osujeti. Zato sa namjerom ne treba upoznati prerano nepoznate i vršiti pripreme u tajnosti, ali kada su pripreme izvršene i pristupa se izvršenju, treba ocijeniti vrijeme i mjeru neophodnu za blagovremeno upoznavanje sa zadatkom svakog izvršioca.

Iz izvještaja korpusa vidi se, da se početak napada odredi u određeno vrijeme. Međutim, često se dešava, da jedinice — sve ili pojedinačno — ne stignu u određenom roku radi čega napad otpočinje bez njih. U ovom slučaju, gubi se momenat iznenađenja i siline udara, plan se ne ostvaruje, kao ni sadejstvo i koordiniran rad, što vodi obično neuspjehu, jer neprijatelj ima mogućnosti, da nam počesno nanosi udarce i gubitke, a samim tim jedinicu demoriliše.

Pri organiziranju nastupnog marša, razvođenja ili podilaženja, ne vrši se tačan proračun vremena uzimajući u obzir daljinu, uslove kretanja i stanje jedinice. Pokret se mora organizirati tako, da jedinice pod zaštitom isturenih osiguravajućih dijelova imaju mogućnosti da stignu toliko blagovremeno, da se mogu orijentisati, odmoriti i zauzeti raspored na

polaznim položajima. U ni jednom izvještaju ne vidi se, da su jedinice prethodno zauzele polazne péolòžaje za napad, izvršile potreban raspored teškog naoružanja i pripremu za gađanje, organizovale vezu itd.

Iz ni jednog dostavljenog izvještaja ne vidi se, da je posle uspjele borbe nastalo organizovano gonjenje neprijatelja, već se naprotiv obično gubi i kontakt sa neprijateljem. Tu se opaža, da rijetko koji štab nastoji, da iskoristi svoju pobjedu do kraja, ukoliko je neprijatelj uspio da izbjegne postavljene zasjede. Većinom se sve jedinice zadovolje da najure neprijatelja iz uporišta, a ukoliko se tu ne uništi, dozvoljava mu se, da se izvuče. Najdragocjenije vrijeme štabovi, starješine i borci troše na sitnicama, kao na hvatanje i traženje plijena, hrane i tome sl., što neprijatelju vrlo dobro dođe u njegovoj teškoj situaciji. Treba tome jednom stati na kraj, objasniti svima borcima i rukovodiocima važnost gonjenja, koje ništa ne smije da spriječi. Nakon borbe obično se ne javlja sa kojom jedinicom je vođena borba i iz kojih jedinica su zarobljenici ili ubijeni.

Osim jednog, ni jedan štab ne predviđa unaprijed mogućnost našeg prinudnog otstupanja. To se ostavlja slučaju, a računa se, da će se narediti kada to situacija bude diktovala. U stvari, to bi i trebalo biti tako, ali moguće je samo kod frontalne borbe, pa ni tamo ne uvijek, kao i tamo gdje su veze do najvećeg stepena razvijene. Ovako, dok nam jedinice mogu biti svakog časa sa bilo kojega pravca napadnute i dok nemamo još sasvim ogarantovanu brzu i sigurnu vezu, moramo unaprijed to predvidjati. Na ovaj način izbjeći ćemo jača iznenađenja, jedinice će pravilno otstupiti svojim određenim pravcem, i nikada neće doći do rasula. U isto vrijeme, na ovaj način ćemo otstupiti širokim frontom, što je u ovakvoj situaciji vrlo preporučljivo, i biti u mogućnosti, da situaciju i trupe vrlo brzo ponovo uzmemo u svoje ruke i produžimo planski rad. U ovom cilju važno i potrebno je, da se u zadacima jedinica odredi stepen upornosti odbrane, odnosno zadatak, koji se ima postići, na pr. u napadu: (jedinica): ..... napad sa otsjeka ..... pravcem ..... sa zadatkom, da ovlada ..... i izbije na liniju ..... gdje će se zadržati i urediti za odbranu, a dijelom svojih snaga goniti neprijatelja pravcem ..... itd.; ili u odbrani: (jedinica): ..... brani otsjek položaja od ..... do ..... sa prednjim dijelovima na liniji ..... sa zadatkom zaštite pravca ..... s tim, da slabije neprijateljske dijelove zadrži i odbaci, a u slučaju pojave jako nadmoćnih neprijateljskih snaga istoga što duže zadržava i rastrojava, pa se zatim povuče na liniju ..... u cilju pružanja novog otpora i vezivanja neprijateljskih snaga

frontalno sve dotle, dok ..... brigada ne ispolji svoj napad na neprijateljski desni bok ..... ili položaje ..... držati po svaku cijenu sve dok začelje ..... ne prođe k. ..... itd.

Taktičke radnje ne izvode se pravilno. U već navedenom primjeru jedna jedinica morala je učiniti pokret do neprijateljskog uporišta. Nastupni marš izveden je u jednoj koloni bez ikakvih izviđačkih i obezbeđujućih dijelova. Neprijatelj je sačekao kolonu i otvorio vatru na bliskom otstojanju, što je dovelo do potpunog neuspjeha, jer pored žrtava, jedinice su otstupile potpuno u neredu.

Ovaj primjer nam također govori, da se štabovi još dosta slabo snalaze u primanju borbe, kada nas neprijatelj iznenadi — ili borbe u susretu. Jedino u ovakovim situacijama, štabovi mogu pokazati svoju punu vrijednost. Nastojati štabovima što prije ukazati na ovo i uspostaviti ih za ovakovu borbu.

Detaljnije primjedbe za pojedine operacije dostavit će se odvojeno po korpusima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Rade Žigić s.r.

Komandant,
general-lajtnant,
Ivo Gošnjak s.r.

M. P.

Tačnost prepisa ovjerava,

načelnik Štaba
general-major
P.[4] Jakšić

Dostavljeno: Štabu IV., VI., VIII.,
X. i XI. Korpusa NOVJ.

[4] Pavle

BR. 34

NAREĐENJE ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ OD 10. JANUARA 1945. ŠTABOVIMA 36. I 51. DIVIZIJE U VEZI S NJIHOVIM PRELASKOM U SLAVONIJU[1]

Strogo povjerljivo

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. br. 5
10 januara 1945.

ŠTABOVIMA DIVIZIJA

U toku narednih dana XXXVI i 51 diviziju smeniće jenice I bugarske armije,[2] posle čega će se ove naše divizije prikupiti i sačekati naređenje za dalji pokret, u cilju prebacivanja preko Drave u Slavoniju[3] (ovo držati u potrebnoj konspirativnosti).

N a r e đ u j e m o:

1. — Nastojati da se smenjivanje izvrši koliko je moguće brže i tako da to neprijatelj ne oseti i primeti. Prema tome prednje delove smeniti noću.

Štabovi divizija objasniće vojničku situaciju na svojim sektorima štabovima bugarskih jedinica koje će ih smeniti.

2. — Posle smenjivanja, divizije će se prikupiti i to:

— XXXVI divizija na prostoriji: Šelje — Dravafok — Lakoča;

— 51 divizija na prostoriji: Haršanj — Šikloš — Harkanj.[4]

Ukoliko usled dolaska bugarskih jedinica te prostorije ne bi bile slobodne za smeštaj, onda se za nešto pomeriti zapadno ili severno ali tako da divizije budu prikupljene, kako bi se sredile i odmorile.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—1, k. 952.

[2] O izvršenoj smjeni vidi dok. br. 31, objašnjenje br. 2.

[3] Opširnije o prebacivanju 36. i 51. NOU divizije u Slavoniju vidi dok. br. 13, objašnjenje br. 3.

[4] O marš-ruti 51. NOU divizije, pošto ju je smjenila bugarska 12. pješadijska divizija, vidi dok. br. 131; Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292: izještaj Štaba 12. korpusa pisan 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ.

NAPOMENE:

a) Predaju položaja štabovima bugarskih jedinica, štabovi divizija izvršiće zvanično: Izraditi skice sektora koji su do sada držani (u duplikatu), na kojima će se s desne strane potpisati komandanti bugarskih jedinica, a s leve strane komandanti naših divizija (primio — predao ...). Jedna skica ostaće kod njih a jednu će štabovi divizija dostaviti nam odmah, sa izveštajem o izvršenoj smeni.[5]

U toku izvršenja smenjivanja naši borci i rukovodioci treba da ostave utisak vojničkog reda i discipline.

b) Štab 51 divizije, čim bude primljen benzin, dobiće izvesnu količinu benzina za tenkove, pa ih odmah ukrcati na najbližu železničku stanicu, a odatle železnicom transportovati ih za Daranj, gde će se ovi predati Motorizovanom bataljonu ove Armije.

c) U s. Mađarbolj,[6] Vilanj i Beli Manastir ostaće, sve dok potreba bude trajala, obezbeđenja bolnica iz sastava 51 divizije, u jačini od jednog bataljona (dosadanje obezbeđenje smeniti novom jedinicom). Štabu toga bataljona skrenuti pažnju na potrebu budnosti, red i disciplinu u toku izvršenja zadatka.

d) Prijem ovog naređenja potvrditi radiogramom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik — pukovnik
B. Subotić

Komandant
general-lajtnant
Kosta Nađ

Dostavljeno:
Štabu XVI, XXXVI i
51. U. divizije NOVJ.

[5] Navedene izveštaje i skice redakcija nije mogla pronaći.
[6] Na karti 1 : 100.000 piše: Mađ. Bolj.

BR. 35

IZVJEŠTAJ ŠTABA 6. KORPUSA GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE I ŠTABU 3. ARMIJE O OPERATIVNOJ SITUACIJI I FORMACIJSKOM SASTAVU JEDINICA U DECEMBRU 1944. GODINE[1]

ŠTAB VI. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Broj: 266
Dana .... 194 .... u sati

Opći vojnoorganizacioni izveštaj za mjesec decembar 1944 godine.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE ŠTABU III. ARMIJE NOV JUGOSLAVIJE

I. OPERATIVNA SITUACIJA U GLAVNIM CRTAMA

Vojnička situacija kroz mjesec decembar, osobito u zadnjoj polovini mjeseca, izmjenila se u temelju u odnosu na prošli mjesec:[2]

Neprijatelj je solidno infiltrirao Istočnu Slavoniju. Na prostoriji Našice — D. Miholjac — Osijek — Vukovar — Vinkovci — Račinovci — Brod — Đakovo — Našice nalazi se sada preko 120.000 neprijateljskih vojnika. Gotovo u svakom mjestu na toj prostoriji nailaze se veće ili manje neprijateljske snage bilo kao stalna posada, bilo kao obrana neke linije fronta ili kao osiguranje neke komunikacije po frontu i dubini, bilo da se sređuju, odmaraju i pripremaju za odlazak iz Istočne Slavonije prema Zagrebu ili na sremsku frontu.

Prostorijom trokuta Našice — Osijek — Đakovo, koja je u prvoj polovini decembra bila gotovo potpuno u našim rukama i odakle smo mu mi ugrožavali neposredno s leđa sremski front, ovladao je neprijatelj potpuno do konca mjeseca ofanzivnom djelatnošću jačih pješadijskih i tenkovskih formacija i potisnuo nas na masiv Dilja do linije Bilo — Lev. Varoš — Paučje — Londžica — Makloševac — Feričanci (sek-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 7—2, k. 486.

[2] O situaciji u Slavoniji u novembru i decembru 1944. vidi knj. 35, dok. br. 69 i 98; knj. 36, dok. br. 44, 54 i 111.

cija Brod i D. Miholjac).[3] Vojvođanske jedinice potisnuo je preko Drave,[4] sremski front stabilizirao.[5]

Liniju Vukovar — Osijek — D. Miholjac, gdje se ispoljavala sa sjevera aktivnost vojvođanskih snaga forsiranjem Drave na više mjesta, ojačao je neprijatelj sa preko 20.000 vojnika i 15 — 20 tenkova koji stalno patroliraju na toj liniji.

Isto tako ojačao je sa 3 — 5.000 vojnika liniju D. Miholjac — Našice, osjetivši prisustvo XVI. Vojvođanske divizije na liniji Moslavina — Crnac — Zdenci — Feričanci.

Glavna pruga Vinkovci — Brod — Zagreb osigurana je, osim prijašnjim betoniranim bunkerima, čitavim nizom većih i manjih uporišta starih i novih. Periodične koncentracije većih snaga na pojedinim punktovima te linije (Podvinje,[Nova] Kapela, Batrina, Novska, Banova Jaruga) stalna su pojava zadnjih dana. Odatle se zalijeću u dubinu oslobođenog teritorija i do 10 klm bilo sa ciljem vlastitog obezbeđenja, bilo radi pljačke.

Na prostoriji Koprivnica — Đurđevac — Virovitica — Drava počeo je neprijatelj jakim snagama (do 20.000) da potiskuje snage X. Korpusa prema Virovitičkom mostobranu sa ciljem da ovlada istim. Do kraja decembra neprijatelj je uspio ovladati čitavom tom prostorijom do linije Špišić Bukovica — Bušetina[6] (sekcija Bjelovar, Slatina 1 : 100.000), odakle je početkom januara 1945 godine, sadejstvom jedinica X. Korpusa, naše XVIII. Udarne brigade i divizijske artilerije Crvene armije, potisnut na prostoriju Pitomača. Tu su borbe još u toku.[7]

Snage, vrsta i broj neprijateljskih jedinica vidi se iz priloga.[8]

---

[3] Opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 5, 14, 16, 21, 38, 42, 52, 55, 88 i 108.

[4] Dijelovi 36. i 51. divizije 12. korpusa NOVJ forsirali su rijeku Dravu kod Vukovara i Batine u prvoj polovini decembra 1944, ali su poslije višednevnih borbi, pod pritiskom nadmoćnih neprijateljskih snaga, vraćeni na lijevu obalu Drave. Šesnaesta divizija 12. korpusa prešla je u Slavoniju kod sela Čađavice i razmjestila se na prostoriji Podravska Slatina — Našice — Moslavina, odakle je vršila pritisak prema Donjem Miholjcu i Đurđenovcu i sprečavala prodor neprijatelja ka virovitičkom mostobranu (opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 61, 84, 123 i 124; tom I, knj. 10. dok. br. 169).

[5] O situaciji na sremskom frontu u decembru 1944. vidi tom I, knj. 10, dok. br. 99, 106, 108, 112, 114, 116, 118, 119, 129, 131, 133, 136, 139, 146, 156 i 165.

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 17, 18, 60 i 103 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 117 i 126.

[7] Vidi dok. br. 14 i 18.

[8] Redakcija nije mogla pronaći taj prilog. O sastavu i jačini njemačkih i ustaško-domobranskih jedinica koje su tada angažovane u

S obzirom na takvo stanje i držanje neprijatelja kroz mjesec decembar, rad i raspored naših jedinica može se ukratko izložiti sljedećim:

Prvih 15 dana mjeseca decembra bio je VI. Korpus u ofanzivi. Oslobođena je Pleternica, [Slavonska] Požega, Koška, Normanci, Prandanovci i Vrbica, a Široko Polje i Vuka stajali su pred likvidacijom.[9] Osim toga izvedene su 4 uspješne borbe na terenu oko Đakova. Kroz to vrijeme izbačeno je iz stroja 1546 neprijateljskih vojnika. Ovakav raspored i rad bio je podešen prema tadanjoj situaciji i prema naređenju Vrhovnog štaba.[10] Naše jedinice na sremskom frontu bile su početkom decembra 1944 godine u ofanzivi, vojvođanske jedinice prešle su Dravu na par mjesta na liniji Moslavina — Osijek — Vukovar i ozbiljno ugrozile tu komunikaciju. Mi smo svojim udarima s leđa ugrožavali neposrednu pozadinu tih frontova, čisteći manja uporišta u trokutu Našice — Osijek — Đakovo i onesposobljavajući komunikacije u istom.

U drugoj polovini mjeseca neprijatelj je preuzeo inicijativu, kako je napred navedeno, u svoje ruke, dovukavši veće pješadijske i tenkovske snage iz Bosne.

S obzirom na ozbiljnu situaciju kod Virovitičkog mostobrana morali smo pod kraj decembra dio snaga baciti na taj sektor, gdje je do 5 januara 1945 god. zbog stalne opasnosti upućena čitava XL. Divizija uz pristanak odnosno naređenje komandanta III. Armije NOV Jugoslavije.[11]

Prema izveštajima dobivenim od zarobljenika, neprijatelj koji je nadirao od Koprivnice trebao je pod svaku cijenu

---

borbama za virovitički mostobran vidi dok. br. 17 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: relaciju Štaba 10. korpusa za januar 1945. pisanu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

[9] Jedinice 40. NO divizije, u sadejstvu sa 4. brigadom 12. NOU divizije, napale su Pleternicu 2. decembra 1944 a istovremeno su izvele demonstrativan napad na Slavonsku Požegu. Poslije dvodnevnih borbi Pleternica je zauzeta, dok je Slavonsku Požegu neprijatelj napustio 5/6. decembra. Dvanaesta divizija je neprijateljsku posadu u Vrbici savladala 10. decembra a u Prandanovcima, Koški i Normancima 12. decembra. Napad na Široko Polje i Vuku, 14. i 15. decembra 1944, nije uspio (opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 16, 38, 42 i 52).

[10] Radi sadejstva s jedinicama NOVJ koje su krajem novembra i početkom decembra 1944. pripremale ofanzivna dejstva na sremskom frontu, Vrhovni štab NOV i POJ naredio je Štabu 6. korpusa da težište svojih dejstava usmeri prema pozadini neprijateljskog fronta i željezničkoj pruzi Beograd — Zagreb, kao i da uspostavi vezu sa 12. korpusom NOVJ, koji se nalazio na lijevoj obali Drave (detaljnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 111).

[11] O angažovanju 40. NO divizije u borbama na virovitičkom mostobranu vidi dok. br. 60, 63, 95, 103 i 105.

zauzeti Viroviticu.[12] U tom su ga trebale pomoći snage od Banove Jaruge, Bjelovara i sa linije Moslavina — Našice, no do konca mjeseca decembra nije se s tih pravaca očitovala ozbiljnija aktivnost u pravcu Virovitice.

U vezi s takvim namjerama neprijatelja naš je plan: XL. Divizijom pomoći snage X. Korpusa i Crvene armije da se odbaci neprijatelj koji nadire od Koprivnice, a dijelom snaga XII. Udarne divizije u sadejstvu XVI. Vojvođanske divizije zatvoriti pravac Moslavina — Crnac — Feričanci, a dijelom Našice — Kutjevo, Kutjevo — Orahovica, Banova Jaruga — Pakrac — Daruvar — Suhopolje te u slučaju neodoljivog pritiska povlačiti se južnim snagama na mostobran Virovitica — Barč — bilo Bilogorskog masiva — linija Čačinci — Čađavica, kako bi se osigurala ta podravska prostorija, kao slobodna veza snaga III. Armije NOV Jugoslavije do daljnjeg naređenja Štaba Armije.[13]

II. ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA

U Štabu Korpusa nije bilo ovog mjeseca promjena, osim u Otsjeku za vezu, čiji je šef kapetan Trgovčević[14] otišao po naređenju u Glavni štab Hrvatske. Na njegovo mjesto postavljen je potporučnik Vukmanović,[15] koji će ga u potpunosti moći zamjeniti.

Štabovi divizija su mnogo oslabili. Ostali smo bez komandanata divizija: pukovnik Veljko Kovačević, komandant XL. Divizije, otišao je po naređenju Glavnog štaba Hrvatske na kurs u SSSR,[16] a pukovnik Stanivuković, komandant XII. Udarne divizije, poginuo je u Levanjskoj Varoši 27. XII. 1944 godine od neprijateljske mine, braneći neprijatelju nadiranje od Đakova prema Levanjskoj Varoši i Pleternici.[17]

---

[12] O neprijateljskim snagama koje su prodirale pravcima Koprivnica — Đurđevac i Bjelovar — Šandrovac — Špišić-Bukovica — Virovitica vidi dok. br. 17 i 60.

[13] Prema naređenju Štaba 3. armije NOVJ od 19. januara 1945, u borbama za virovitički mostobran, bile su pored navedenih jedinica, angažovane i 36. i 51. NOU divizija 12. korpusa (vidi dok. br. 65).

[14] Bogdan

[15] Živko

[16] Veljko Kovačević tada nije otišao u Sovjetski Savez. Po naređenju Vrhovnog štaba NOV i POJ on je postavljen za komandanta 6. korpusa (vidi dok. br. 115; Arhiv VII, reg. br. 1/10—2, k. 119/7: depešu Štaba 6. korpusa upućenu 19. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[17] Opširnije o borbi u Velikom Nabrđu i Levanjskoj Varoši vidi knj. 36, dok. br. 100 i 108.

Time su ostale divizije bez komandanata od kojih je svaki bio sposoban da primi i vodi korpus i koje nemamo s kim nadomjestiti iz naših štabova. Komandanti brigada naime svi su mladi kao takovi, dok članovi štabova divizija (načelnici i operativni oficiri) nemaju komandantskih kvaliteta. Za sada u XL. Diviziji dužnost vrši major Miljanović Savo,[18] do sad komandant XVIII. udarne brigade, a u XII. diviziji zastupa komandanta načelnik štaba kapetan Romanić Petar. Za komandanta XII. udarne divizije predložili smo majora Kreču Dušana, do sad komandanta XXI. udarne brigade XXVIII. udarne divizije. Glavni štab Hrvatske odobrio je taj naš prijedlog.[19]

Sastav pretežnog broja štabova brigada je vrlo mlad usljed velikih izmjena učinjenih iz raznih razloga. Osječka, Omladinska i XVIII. udarne brigade imaju komandante i polit. komesare na dužnosti po mjesec dana, a ni u ostalim štabovima brigada ne stojimo mnogo bolje (XII. brigada — polit. komesar mjesec dana, IV. brigada — polit. komesar 15 dana, Virovitička — polit. komesar 2 mjeseca).[20] Po tom pitanju ni načelnici štabova brigada ne stoje mnogo bolje. Štab otežava još i činjenica što načelničku dužnost zbog njenog osobitog karaktera naši partizanski oficiri najteže svladavaju.

Reorganizirali smo prema posljednjim uputstvima Vrhovnog štaba Jugoslavije našu artiljeriju,[21] formiravši artiljerijsku brigadu od 3 diviziona: jedan haubički od 2 baterije po 3 haubice 100 mm, jedan brdski od 2 baterije po 3 topa 75 mm model 28. U svakom od tih diviziona postoji jedna dopunska baterija, a u artilerijskoj brigadi dopunski divizion čije se ljudstvo obučava na postojećim oruđima. Napokon imamo divizion od 2 baterije po 3 topa 65 mm koje su privremeno dodate divizijama na upotrebu. Osim ovoga postoji još i jedna kompletna školska baterija sastavljena od jedne haubice 100

[18] Na toj dužnosti on je ostao do kraja rata.

[19] Štab 6. korpusa je 20. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske sljedeću depešu: »U sporazumu sa III. armijom predlažemo za komandanta 12. div.[izije] potpukovnika Đuru Dulića, dosada zamjenika komandanta 51. div. Molimo javite da li usvajate naš predlog« (Arhiv VII, reg. br. 1/10—2, k. 119/7).

Iz izvještaja koji je Štab 12. divizije pisao 21. januara 1945. Štabu 6. korpusa NOVJ vidi se da je Đuro Dulić 20. januara primio dužnost komandanta 12. divizije (vidi dok. br. 88).

[20] Tada je komandant Osječke NOU brigade bio Milan Bobić, Omladinske NOU brigade »Joža Vlahović« Stanko Basarić, 18. NOU brigade Marijan Grozaj; politički komesar Osječke brigade Malić, Omladinske brigade »Joza Vlahović« Alojz Tencer, 18. brigade Franjo Vlasac; politički komesar 12. proleterske brigade Jovan Kokot, 4. NOU brigade Pero Kojadinović, Virovitičke NO brigade Miloš Crnobrnja.

[21] Vidi knj. 36, dok. br. 111.

mm, jednog brskog topa 75 mm, za obuku artilerijskih kursista.

Ukupno imamo sada 1350 artileraca boraca i rukovodilaca, od kojih je 800 više ili manje uvježbano. Prema novoj formaciji od V.Š. potrebno je za svaku divizijsku organsku artileriju po 2000 artileraca, što znači da već u tekućem mjesecu moramo povećati broj artileraca barem do 2000, kako bismo imali dobar kostur za skori prijem artilerijskog oruđa i formiranje divizijske artilerije po divizijama.[22]

Ovdje nisu uračunati poslužioci na protivkolskim topovima u divizijama.

Rasformirali smo Podravski NOP odred, čiji je sektor djelovanja oslobođen. Ušao je u sastav OZN-a brigade[23] (kao pogranična straža prema Mađarskoj).

Isto tako rasformiran je Osječki NOP odred. Njegov sektor nije do duše oslobođen, ali je taj odred svojim lošim postupcima prema narodu, mada je vojnički bio u zadnje vrijeme najaktivniji, više štetio nego koristio pokretu. Osim toga njegov sektor, zbog blizine frontova, toliko je napučen neprijateljskim garnizonima i pokretima da mu je održavanje bilo na neoslobođenom teritoriju gotovo potpuno nemoguće. Borci tog odreda uvršteni su u XII. Udarnu diviziju.

Sad imamo još tri odreda: Posavski (samostalan) i Diljski i Požeški u sastavu Istočne grupe odreda.

Nakon vrlo uspjele akcije na Vrbicu, povećao se autobataljon na 23 ispravna kamiona. Zahvaljujući pravovremeno organiziranom šoferskom kursu, mi imamo sada na svaki kamion po 3 šofera (što novih, što starih).

III. FORMACIJSKO STANJE JEDINICA I NJIHOVA POPUNA

Gledajući 6 mjeseci unatrag, primjećuje se da VI. Korpus gotovo pravilno porasta svakog mjeseca za 1000—1200 boraca (ne računajući tu XXVIII. udarnu diviziju).[24] Tu pravilnost porasta niti je na bolje poremetilo oslobođenje pretežnog dijela Slavonije, niti na gore teške borbe zadnjih mjeseci.

---

[22] Prema depeši koju je Vrhovni štab NOV i POJ poslao 1. januara 1945. Štabu 3. armije trebalo je da svaka divizija dobije oko 80 artiljerijskih oruđa; trećina toga bila bi sa stočnom zapregom a ostatak s motornom vučom (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—1, k. 590).

[23] Riječ je o 2. brigadi Narodne odbrane.

[24] i [27] Dvadeset osma NOU divizija bila je tada u sastavu 2. armije NOVJ (opširnije o tome vidi knj. 33, dok. br. 45 i 107; »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945«, drugo, prepravljeno i dopunjeno, izdanje, knj. 2, str. 501).

Pitanje daljnje mobilizacije i popune divizija do punog formacijskog sastava je stvar uslovljena oslobođenjem istočne Slavonije i prostora između glavne pruge Zagreb — Beograd i Save, gdje još jedino postoji vjerojatnoća uspješnije mobilizacije. Pa i tu se perspektive pogoršavaju srazmjerno zadržavanju neprijatelja na tom dijelu Slavonije. Ostali sektori iscrpljeni su gotovo sasvim i možda bi se, po potpunom oslobođenju Slavonije i učvršćenju naše vlasti, moglo još mobilisati 2—3000 ljudi.

Kroz mjesec decembar mobilisano je ukupno 4595, od čega je 2429 otišlo, kao nesposobno za operativne jedinice, u Korpusnu vojnu oblast na dužnost. Ako se uzme u obzir da je kroz mjesec decembar izbačeno iz stroja 961, nadalje da je 300 boraca dato u OZN-a brigadu, a napokon da je 310 dezertiralo, postaje očigledno, zašto se nasuprot tolikog broja mobilisanih ta brojka ne odražava na licu porasta Korpusa.

U uskoj vezi s tim je i pitanje formiranja pomoćnih jedinica pri brigadama, divizijama i pri samom Korpusu. Ako bi se udovoljilo formaciji svih tih jedinica, streljačke bi čete bile više nego sitne i nesposobne za izvršenje zadataka. Pun ili skoro pun formacijski sastav dat je samo onim pomoćnim jedinicama koje da bi mogle funkcionisati moraju biti popunjene bez obzira na brojno stanje streljačkih četa.

Ovaj korpus je sljedećeg sastava:

a.) Štab Korpusa

b.) Otseci (operativni, vojno-obavještajni, artilerijski, personalni, za vezu, šifrantski otsjek, intendantura, za naoružanje, veterinarski, sanitetski i vojni sud)

c.) Četa za vezu

d.) Autobataljon

e.) Artilerijska brigada, koja je sledećeg sastava:
- — Štab Artilerijske brigade
- — I. Haubičkog diviziona 100 mm od 2 baterije i 1 dopunske baterije
- — II. Brdskog diviziona 75 mm M 28 baterije i 1 dopunske baterije
- — III. Brdskog diviziona 65 mm M 06 baterije i 1 dopunske baterije
- — IV. Dopunski divizion
- — Četa za vezu

Tri divizije i to:

a.) XII. Ud. Divizija:
- — Štab divizije

— Izviđačka četa divizije
— Konjički eskadron
— Četa za vezu divizije
— Minerska četa divizije
— Divizijsko previjalište sa konjskim transportom
— XII. Proleterska ud. brigada
— Osječka udarna brigada
— Češko-slovačka brigada[25]
— IV. brigada

b.) XL. Divizija:
— Štab divizije
— Izviđačka četa divizije
— Konjički eskadron
— Četa za vezu divizije
— Divizijsko previjalište sa konjskim transportom
— Minerska četa divizije
— XVIII. Udarna brigada
— Omladinska udarna brigada[26]
— Virovitička brigada

c.) XXVIII Ud. divizija:
— Štab divizije
— XVII. Udarna brigada
— XXI. Udarna brigada
— Brodska udarna brigada

Brigade u sastavu XII. Udarne i XL. Divizije su slijedećeg sastava:

Štab brigade sa radnim vodom
Četa za vezu brigade
Inžinjerska četa brigade
Bolnički vod brigade
Prateća četa brigade
I, II, III. i IV. bataljon. Svaki bataljon sastoji se iz:
štaba bataljona sa radnim vodom
voda za vezu bataljona

1, 2, 3. streljačka četa i prateća četa bataljona. Pored toga svaka brigada ima:

a.) bojnu komoru brigade i

b.) profijantsku komoru brigade.

Kako je formirana u detalje XXVIII. Udarna divizija za sada nam nije poznato a obzirom na to da se ne nalazi pod našom komandom već preko 3 mjeseca.[27]

---

[25] Njen naziv je bio: čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška«.

[26] Njen naziv je bio: Omladinska NOU brigada »Jože Vlahović«.

Jedinice se još uvijek sa oružjem, municijom, tehničkom i ubojnom spremom popunjuju u borbi — otimanjem od neprijatelja, dok se samo jedan manji dio gore navedenog materijala dobiva od Saveznika. Popuna ljudstvom vrši se na bazi mobilizacije. Teškoće oko izvođenja formacijske popune jedinica osjećaju se u nedostatku stručnog osoblja kako u rodovima vojske tako i u pojedinim tehničkim granama.

Formacijski sastav jedinica izvodi se prema naređenju dostavljenom od Glavnog štaba Hrvatske. Pojedine jedinice kako u divizijama tako i u brigadama nisu formirane usljed nedostatka ljudstva i materijala.

U prilogu dostavljamo prepis načela za početno formiranje jedinica u sastavu divizija i brigada,[28] iz kojih se vidi što smo do sada formirali, a što ne. Cifra dezertera u našem Korpusu kroz protekli mjesec je uočljivija nego do sad. Tri su osnovna uzroka tome: prvo, što je kvalitet, borbenost novog ljudstva u obrnutoj razmjeri sa vremenom, tj. došlo je vrijeme kad se u vojsku uvrštavaju i oni posljednji špekulantski elementi koji žive u iluzijama da bi se mogao rat svršiti i bez njihovog aktivnog učestvovanja; drugo, što je ovaj mjesec neprijatelj aktivniji bio u Slavoniji nego inače, odnosno vezanost na vojsku i tih najkolebljivijih nije našla kao do sada toliko snažne osnovice u našim lokalnim uspjesima; te konačno, aktivnija rabota mačekovštine[29] i nedovoljan i neumjesan rad naših polit. rukovodilaca. Svaki pak naš neuspjeh popraćen je većim ili manjim osipanjem jedinica. Napokon loše, hladno vrijeme i slaba odjeća i obuća baš u tih novaka goni ih također njihovim kućama.

IV. BROJNO STANJE I NAORUŽANJE

Brojno stanje Korpusa poraslo je za 895 u mjesecu decembru.[30]

Naoružanje zaostaje. Imamo još uvijek oko 3.500 uopće nenaoružanih. Osim toga ovakvo naoružanje, često bez municije ili sa vrlo ograničenom količinom, ne garantira u sadašnjim uslovima potpuno uspješno izvršenje svakog zadatka. Neprijatelj vidno ojačan brojčano i tenkovima, u uporištima se sve više utvrđuje, u pokretu se sve više obezbeđuje tenkovima, dovodi nas nužno u defanzivu koja također nije svagdje

[28] Redakcija nije mogla pronaći taj prepis.

[29] Riječ je o neprijateljskoj propagandi pristalica Vladimira (Vlatka) Mačeka.

[30] Opširnije o brojnom stanju i naoružanju jedinica 6. korpusa u vremenu od 20. decembra 1944. do 15. januara 1945. vidi dok. br. 114 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 112.

i svaki put zagarantirana uspjehom, jer se nema čime protivstati pokretnim oklopima. Nužno je što prije snabdjeti nas protivkolskim oruđima i sa dovoljno municije za sva oruđa s kojima raspolažemo.

Potrebe se vide iz priloga.[31]

V. NACIONALNI I SOCIJALNI SASTAV

Procentualno povećavanje Hrvata se dalje nastavlja. Sada ima 56% Hrvata u našem Korpusu.

Socijalni sastav izrađen je sa 60% seljaka, 19% radnika, a ostalo druga zanimanja.[32]

VI. NASTAVA U JEDINICAMA, ŠKOLAMA I KURSEVIMA

Relativno manji pokreti jedinica XL. Divizije u drugoj polovici ovoga mjeseca imali su za pozitivnu posljedicu pojačano učenje u jedinicama i štabovima. Uglavnom se koriste dosad izdati udžbenici iz Glavnog štaba Hrvatske, Štaba VI. Korpusa i Oficirske škole. Osobito se proučava priručnik o unutarnjoj službi i postignuti su vidni rezultati.

U periodu za koji se podnosi izvještaj, nastava u jedinicama XII. Divizije bila je slabija. Usljed stalnih pokreta jedinica, čestih i teških borbi bilo je vrlo malo vremena za vojničku izobrazbu. U posljednjim borbama imali smo izbačeno iz stroja toliki broj rukovodilaca i boraca da naši štabovi pored ostale ogromne administracije jedva stižu da izvrše potrebno popunjavanje jedinica i sve ostale organizacione i administrativne poslove koji su skopčani sa tim. Zbog pomanjkanja administrativnih lica, sposobnih za samostalan rad, nismo uspjeli da dosada potpuno riješimo pitanje administrativne prezaposlenosti naših najnižih štabova.

Novopridošli borci dobivaju najosnovnija znanja u dopunskim bataljonima koji su formirani kod svake divizije i odakle se poslije izvršene obuke od 20—25 dana upućuju u pojedine brigade.

Teorni časovi po štabovima i jedinicama održavali su se kad je to situacija dozvoljavala, dok se praktične vežbe nisu izvodile usljed hladnog i kišnog vremena (70% boraca bez šinjela i oko 15% bosih) i što su jedinice bile neprekidno na položajima u neposrednoj blizini neprijateljskih uporišta.

Defanzivni vid borbe sa određenim zadatkom, odbranom nekog sektora, kakav je bio posljednjih 15 dana mjeseca de-

[31] Vidi knj. 36, dok. br. 113.

[32] Redakcija nije mogla pronaći taj prilog.

cembra, novo je za jedinice VI. Korpusa i pokazale su se brigade daleko mekše nego u ofanzivi. No, ima jednu dobru stranu, a to je jače korišćenje tla (ukopavanje) i upornije, stalnije i čvršće vezanje na neku prostoriju, što smo dosad smatrali nepotrebnim i zato i izbjegavali borbe na terenu gdje nije bio siguran uspjeh u pogledu uništenja neprijatelja i otimanja oružja. Dodir Crvene armije s našim jedinicama i odbrana Virovitičkog mostobrana to je još pojačala.[33] No još se osjeća mladost naših boraca i osobito nižih rukovodilaca na izboru položaja i organizaciji plana vatre, što, naravno, umanjuje i mjeru upornosti u defenzivi.

Škole konstantno izbacuju nove kratkoškolovane kadrove. Primjećuje se da nastavnici stiču sve veću rutinu i okretnost u nastavi učeći i sami na svakoj klasi kursista. No taj kvalitet nastavnika ne odražava se u punoj mjeri na kvalitetu svršenih kursista, budući da u nove klase dolaze svaki put sve mlađi borci (partizani). Osobito postavljenim uslovima ne odgovaraju kursisti artilerijske škole, jer su ti uslovi teži i mi sada uopšte više nemamo takvih koji bi potpuno ili barem u najvećoj mjeri odgovarali postavljenim uslovima.

Od škola postoji II. Pješadijska i II. Artilerijska oficirska škola za jedinice VI. i X. Korpusa, a koje su škole formirane po uputstvima Glavnog štaba Hrvatske za organizaciju oficirskih škola NOV.

II. Pješadijska oficirska škola ima sljedeće kurseve: viši oficirski, niži pješadijski oficirski, protuoklopni, minobacački, intendantski, protivavionski, kurs za vezu, sanitetski kurs i vojnoobaveštajni. Art škola: niži, srednji i viši kurs.

Nastava se izvodi po predviđenom planu i programu od Glavnog štaba Hrvatske.

Škole su tako smještene da je i nastavnicima i kursistima omogućen nesmetan rad. Nešto lošije je sada smještena II. Artilerijska oficirska škola i čekamo da je prebacimo u Mađarsku.[34]

Po školama su do sada postignuti dobri rezultati. No prva klasa artilerijske oficirske škole, koja izlazi ovih dana, nije zadovoljila i to iz razloga što je program za kurs komandanata diviziona i komandira baterija obzirom na kvalitet slušalaca preopširan. Trebalo bi iz programa izbaciti sve ono što savremenom artilerijskom komandantu ili komandiru nije nužno potrebno. Mi kvalitet slušalaca ni u II. klasi artilerij-

---

[33] Prvi dodir jedinica 6. korpusa NOVJ sa 233. divizijom Crvene armije uspostavljen je 8. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 111).

[34] Ona je prebačena u Mađarsku (rejon Barča) po naređenju Štaba 3. armije NOVJ od 15. januara 1945 (vidi dok. br. 48).

ske oficirske škole ne možemo poboljšati, jer smo i u prvu klasu slali stvarno one za koje smo mislili da su najbolji i da će postići najbolje rezultate. Tako se na primjer za kurs komandanata diviziona traže drugovi koji su završili vojnu akademiju ili viši artilerijski kurs u NOV, a mi takvih drugova nemamo pa smo za to prinuđeni da šaljemo drugove koji imadu slabije školske kvalifikacije, ali mogu i pored toga biti odlični komandanti diviziona i komandiri baterija obzirom na savremeni način upotrebe i dejstva artilerije i obzirom na njihove moralne i karakterne osobine.

Što se tiče vrste kurseva, organizovani su svi koje je Glavni štab Hrvatske svojim naređenjima predviđao osim inžinjerijskog. Osobito dobre rezultate pokazuju podoficirski kursevi pri divizijama. Pri štabu svake divizije postoji kratki podoficirski kurs za desetare i vodnike. Ti kursevi su do sada dali vrlo dobre rezultate obzirom na to da su nastavnici izabrani od rukovodilaca koji imadu i teornog i praktičnog znanja, a pored toga je i izboru slušalaca posvećena velika pažnja, tako da na kurs dolaze stvarno najbolji borci i desetari i oni koji imaju uslova za razvoj i napredovanje. Teži se još i tome da je kurs u neposrednoj blizini štaba divizije koji ga kontroliše.

Pored ovog kursa postoji i kratki kurs za desetare i vodnike četa za vezu. Usljed pomanjkanja nastavnika ti se kursevi, koji traju od 15—20 dana, obavljaju naizmenično prvo u jednoj pa onda u drugoj diviziji, tj. nastavnike iz jedne divizije premještamo u drugu. Svaka klasa ima od 24—30 slušalaca. Ovaj se kurs, na kome su do sada postignuti vrlo dobri rezultati, održava i u artiljerijskoj brigadi.

Bolničarski kursevi održavaju se po divizijama i po nekim brigadama. Teži se tome da svaki štab brigade organizuje jedan bolničarski kurs. Svaki kurs ima 10—15 slušalaca, koji se na divizijskom bolničarskom kursu usposobljavaju za bataljonske bolničare. Nastavnici na tim kursevima su referenti saniteta i doktori. Do sada su ti kursevi bili periodični prema potrebi ali sada se nastoji da budu permanentni i obavezni za svaku brigadu sve dok ne stvorimo potrebnu rezervu bolničarskog osoblja.

Uopće problem kadra stoji. Naši stari borci nalaze se ili u OZN-a brigadi ili u Diverzantskom odredu, a to su obje jedinice, osobito OZN-a brigada, odakle je izvlačenje kadra nemoguće. U toj stvari dolazi se do izvjesne anomalije: baš oni najstariji, najbolji, najpovjerljiviji gube mogućnost razvoja odnosno izdizanja zbog izvesne statike u razvoju same te jedinice, dok gotovo novajlije u operativnim jedinicama moramo nužno izdizati. Ponekad i nedovoljno provjerene novake.

VIII. MORAL, BORBENOST I GOTOVOST TRUPA

Moral i borbenost malo je popustila. Razlozi tome navedeni su u glavnom pod naslovom III i IV ovog izvještaja. Ali očigledno je da je to više vezano na momentalne, privremene vanjske razloge, nego na unutarnje uvjerenje boraca, osobito po pitanju konačne pobjede. No baš ovo posljednje kod onog špekulantskog djela jedinica najčešće pojačava njihovu špekulaciju o čuvanju glave u vidu parole koja se glasno ne govori: Što da se izgine sad, kad je pobjeda, sloboda i svršetak rata pred vratima. S jedne strane pojačano uvjeravanje o potrebi zalaganja baš sada svih snaga u borbi protiv okupatora, a s druge čvrsta ratna disciplina može jedino da riješi tu nezdravu pojavu.

Ima međutim druga štetna pojava koja je čvrsto vezana na ponosno uvjerenje, težnju i upornost osobito četnih i bataljonskih, pa čak i brigadnih rukovodilaca da se uspjeh mora i može polučiti. U nemogućnosti pak da u svakom konkretnom slučaju pokrenu cijelu jedinicu na izvršenje zadatka ti rukovodioci jurišaju gotovo sami, što redovno završava njihovim izbacivanjem iz stroja. Učenje, sastanci, prijetnje kaznama zbog istrčavanja, sve to malo pomaže kod tih mladih ponosnih ljudi, koji od svog vojničkog znanja posjeduju solidno samo jedno a to je da naređenje treba izvršiti. To potkrepljuje neograničena mržnja prema neprijatelju. Ponekad eto taj sticaj stiže čak i do štabova divizija.

No, sumarno gledano, jedinice VI. Korpusa sposobne su za izvršenje zadataka koji će im biti postavljeni, osobito kad se riješi pitanje naoružanja i municije.

IX. NAŠE BUDUĆE NAMJERE

Ulaskom Korpusa u sastav III. Armije,[35] sa čijim štabom je čak i lični dodir stalno moguć, i izmjenom uopće vojničke situacije u Slavoniji, pitanje naše inicijative, odlučivanje rasporeda i upotrebe jedinica ograničuje se vidno vremenski i prostorno pa prema tome i dosadašnje uobičajene operativne kombinacije gotovo otpadaju.

Pa i problemi iz ostalih poglavlja biće vjerovatno rješavani većinom po konkretnim direktivama i odlukama Armije, koja je u boljoj mogućnosti da brže i neposrednije zahvati u njih.

---

[35] Opširnije o ulasku 6. korpusa u sastav 3. armije NOVJ vidi dok. br. 4.

Što se tiče škola mislimo da ih treba čim prije prebaciti u Mađarsku kako zbog boljeg smještaja tako i zbog mirnijeg i sigurnijeg rada s obzirom da Slavonija može u najkraće vrijeme da postane poprište borbi. Napokon i neposrednije kontrola od strane Štaba Armije biće više zagarantirana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar, pukovnik: **Otmar Kreačić**

Komandant pukovnik: **Mate Jerković**

Prilozi:

1.— Izvadak iz operacijskog dnevnika[36]
2.— Pregled brojnog stanja i naoružanja s objašnjenjem viška i manjka[37]
3.— Pregled nacionalnog i socijalnog sastava
4.— Izvještaji otsjeka: obavještajnog, za vezu, za naoružanje i intendanture[38]
5.— Naredbe broj[39]

BR. 36

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA 3. ARMIJE UPUĆENIH POTČINJENIM JEDINICAMA U JANUARU 1945. GODINE[1]

1. januar 1945. god.

Za 16. diviziju:

— I vašu četvrtu brigadu prebacite u Slavoniju. Dosadanji sektor četvrte neka primi Mađarska brigada[2] Vi ćete produžiti u desno vaše desno krilo do željezničke

[36] Redakcija nije mogla pronaći taj izvod, kao ni operacijski dnevnik Štaba 6. korpusa.

[37] Objašnjenje rashoda, viška i manjka u naoružanju za decembar 1944. i januar 1945. nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 1—5 i 2—5, k. 486.

[38] O stanju jedinica veze u decembru 1944. vidi dok. br. 6. Izvještaj o stanju intendanture nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 1/26, k. 488. Ostale izvještaje redakcija nije mogla pronaći.

[39] Brojevi naredbi nedostaju, pa redakcija nije mogla utvrditi o kojim je naredbama riječ.

[1] Original (pisan mastilom, ćirilicom) u Arhivu VII, reg. br. 27—2, k. 590/A.

[2] Četvrta NOU brigada prebačena je u Slavoniju 4. januara 1945. Njine položaje na liniji Tot Ujfalu — Lakoča — Dravafok (na lijevoj

pruge Našice — Čaglin zaključno, tj. smeniti Omladinsku brigadu VI korpusa koja zatvara pravac Našice — Slav. Požega.[3] Izvestite K.K. Br. 65

. . .[4]

3. januar 1945. god.

Za 16. 36. 51. diviziju:

— Naređujem: Najhitnije, a najdalje do 6. o.m. u 08.00 časova uputite nam na desetodnevni inžinjerski kurs najbolje i najsposobnije inžinjerce iz vaše divizije i to: referente inžinjerskog otseka u diviziji, komandante inžinjerskog bataljona, komandire inžinjerskih četa, vodnike minerskih odnosno pionirskih vodova i pojedine naročito sposobne desetare ili borce inžinjerce, tako da se iz svake divizije na ovaj kurs uputi po svega 20—25 najsposobnijih drugova inžinjeraca. Od minerskog materijala iz svake jedinice da ponesu po nešto, tj. po dva uzorka od pojedinih vrsta nagaznih mina, eksploziva, štapina i sl. Ovom pitanju pokloniti punu pažnju, jer od njega zavisi dalji uspešan razvoj naših inžinjerskih jedinica, tj. minera, pionira i pontonira. Svaki od upućenih na kurs vratiće se po završetku istog u svoju jedinicu. Kosta

. . . Br. 78—80

10. januar 1945. god.

Za 16. diviziju:

— Odmah vašu mađarsku brigadu prebacite na desnu stranu Drave u sastav divizije, o čemu nas po izvršenju izvestite.[5]

Br. 90

obali Drave) posjela je 15. vojvođanska NO brigada »Šandor Petefi«, formirana od ljudstva mađarske narodnosti sa područja Vojvodine i Slavonije (opširnije o tome vidi dok. br. 52).

[3] O rasporedu jedinica 16. NOU divizije vidi dok. br. 52.

[4] Redakcija je izostavila depeše koje ponavljaju sadržinu ostalih dokumenata i to označila sa tri točke.

[5] O njenom prebacivanju u Slavoniju vidi dok. br. 52.

BR. 37

IZVJEŠTAJ ŠTABA 3. DIVERZANTSKOG ODREDA OD 10. JANUARA 1945. ŠTABU 10. KORPUSA NOVJ O IZVEDENIM DIVERZIJAMA[1]

ŠTAB
III. DIVERZANTSKOG ODREDA
GRUPE DIVERZ. ODREDA
N.O.V. JUGOSLAVIJE
Op. sl. br. 9
Dana 10.I.1945

»X KORPUSA ZAGREBAČKOG«

Izvještaj o izvršenim akcijama na dolje navedenim komunikacijama od 1. I. 1945 — 10. I. 1945 g. kao i o onima koje su prije izvršene, a o njima nisu stigli podaci.

17. XII. 44 — Na pruzi Zagreb — Varaždin između Ključa i Velikog Trgovišta bačen je u vazduh osobni vlak. Uništen je 1. osobni vagon, i poštanska kola, a lokomotiva je oštećena. Ubijen je 1 ustaški zastavnik, a ima ih još mrtvih, ali podataka nismo mogli dobiti.

20. XII. 44 — Na pruzi Zagreb — Varaždin između Ključa i Velikog Trgovišta bačen je u vazduh transportni vlak. Uništena su 3 vagona sa gestapovcima. Daljnjih podataka nismo mogli dobiti.

20. XII. 44 — Na pruzi Zagreb — Zidani Most između Podsuseda i Stenjevca postavljena je mina za vlak, na istu je naišao kontrolni vlak, međutim je mina eksplodirala iza njega, jer je vlak bio vrlo kratak. Promet je stajao 48 sati.

22. XII. 44 — Na pruzi Zagreb — Varaždin kod Luke postavljena je mina, koju je neprijatelj pronašao i demontirao.

28. XII. 44 — Na cesti Oroslavje — Zaprešić zapucali smo na ustaše, koji su se vozili na trokolici. Ubijen je 1 ustaša, a trokolica je otišla zajedno s njim.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 28—3, k. 557.

29. XII. 44 — Na pruzi Zagreb — Varaždin između Ključa i Trgovišta postavljena je mina koja je bila namjenjena za vlak. Istu je neprijatelj pronašao i pokušao demontirati, dok ista mina je eksplodirala i ubila 4 gestapovca, a 8 ih je teško ranila.

29. XII. 44 — Na pruzi Zagreb — Zidani Most dignut je u vazduh između Zagreba i Stenjevca osobni vlak. Uništena su 2 osobni vagona. Daljnjih podataka nemamo.

29. XII. 44 — Na cesti Dugo Selo — Križevci kod Gradeca na rijeci Glogovnica dignut je u vazduh drveni most dug 25 m.

30. XII. 44 — U selu Jakovlju neprijatelj nam je opkolio 1. četu od II. Bataljona u njihovim bazama. Prihvatili su borbu i probili se van iz opkoljenih baza. Ubijen je 1 ustaša i više ih je ranjeno. Mi smo imali 1 lakše ranjenog.

1. I. 1945 — Na cesti Zagreb — Banova Jaruga u selu Prkosu dignut je u vazduh njemački kamion. Ostalih podataka nemamo.

1. I. 1945 — U selu Križevački Ivanec banda je pripremila miting u smislu organizacije milicije, 2. četa II. Bataljona napala je bandu i raspršila ih. Borba je trajala 1 sat. Ostalih podataka nemamo.

1. I. 1945 — Na pruzi Varaždin — Koprivnica između Martijanca i Jalžabeta dignut je u vazduh most dug 10 metara.

2. I. 1945 — Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar kod Rovišća sječena je pruga na 34 mjesta, uz pomoć I. Mosl.[avačke] brigade.[2]

3. I. 45 — Na cesti Dugo Selo — Križevci na rijeci Glogovnici dignut je u vazduh drveni most dug 25 met. Isti most je bio srušen 29. XII. 44 ali ga je banda ponovno napravila, i mi smo ga srušili.[3]

---

[2] i [4] Opširnije o tome vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/9: depešu štaba 10. korpusa od 3. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi dok. br. 121.

3. I. 45	Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar kod Repinca sječena je pruga na 28 mjesta uz pomoć I. Mosl. brigade.
3. I. 45.	Na pruzi Dugo Selo Ć Bjelovar kod Rovišća dignuta su u vazduh dva podvožnjaka uz pomoć I. Moslavačke brigade.[4]
4. I. 45	Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga između Ludine i Križa sječena je pruga na 52 mjesta. Uništeno je 208 šinja zajedno sa crvenoarmejcima[5] uz pomoć II. Bataljona M. P.[6] odreda.
7. I. 45	Na rijeci Česmi kod Šušjara i kod Razljeva i Novoselca dignuti su u vazduh dva drvena mosta po 25 metara u zajednici sa crvenoarmejcima.
8. I. 45	Na rijeci Česmi kod Konščana dignut je u vazduh drveni most dug 30 metara u zajednici sa crvenoarmejcima
9. I. 45	Na cesti Banova Jaruga — Zagreb u selu Graberju bačen je u vazduh luksuzni auto sa oficirima. Isti je potpuno uništen. Daljnjih podataka nemamo.

Imamo i više izvršenih akcija, ali za njih ne možemo dobiti podataka pravovremeno, pošto sa našim II. Bataljonom teško je održavati vezu, a i nikako. Za ovaj izvještaj nije nam od njih ništa stiglo, što će stići naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pom. polit. komesara
Jovan S. Rusić

Komandant:
Milan Vignjević

M. P.

---

[5] Na toj prostoriji nije bilo jačih jedinica Crvene armije. Vjerovatno se misli na neku od izviđačkih patrola koje su iz sastava 233. divizije Crvene armije (nalazila se na prostoriji Virovitica — Barč) upućivane na tu komunikaciju. U depeši koju je Štab 10. korpusa 5. januara 1945. poslao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske nije ništa rečeno o učešću pripadnika Crvene armije u toj diverziji (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/3—2, k. 119/9).

[6] Moslavačkog partizanskog

BR. 38

IZVJEŠTAJ ŠTABA 32. DIVIZIJE OD 11. JANUARA 1945. ŠTABU 10. KORPUSA NOVJ O BORBI KOD KLOŠTRA[1]

ŠTAB XXXII. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 33/1945.
Dana 11. januara 1945. god.

Predmet: Operativni izvještaj za borbe kod Kloštra 20. XII. 1944. god.

ŠTABU X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Nakon neuspjelog napada na neprijateljske položaje u Kalinovcu[2] naša divizija dobila je zadatak, da posjedne položaje zapadno i sjeverno od Kloštra i da ih odsudno brani. 17. decembra 1944. g. Divizija je zaposjela određene joj položaje i uredila ih za odbranu i to: Brigada »Braće Radića« zaposjela je položaje prema Kalinovcu i Podravskim Sesvetama. Brigada »Pavleka Miškina« zaposjela je položaje na komunikaciji Đurđevac — Kloštar, s lijeve i desne strane komunikacije, na zapadnom dijelu šume Velika Sječa.[3] Ta brigada na svome lijevom krilu naslanjala se na I. Zagorsku brigadu, koja je držala položaje u selu Budrovcu. Brigada »Matije Gubca« bila je u Divizijskoj rezervi, smještena u selu Kloštar.[4]

Glavnina neprijateljskih snaga nalazila se u Đurđevcu, Kalinovcu, Ferdinandovcu sa isturenim jačim predstražama u pravcu naših položaja. Sastav neprijateljskih jedinica bio je: donski i kubanski puk, jedan bataljon gestapovaca i druge jedinice nama nepoznatog sastava. Pored pešadijskog naoružanja imali su 4 topa postirana[5] u Đurđevcu i 2 kod kote 129.

Noću 19. na 20. decembra 1944. god. Zapadna grupa[6] javlja, da je neprijatelj sa nepoznatim snagama izbio u Čepelovac

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 10—3, k. 557.

[2] O borbama kod Kalinovca od 15. do 17. decembra 1944, između jedinica 32. NO divizije i dijelova njemačke 1. kozačke konjičke divizije vidi knj. 36, dok. br. 48 i 86; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/9: depeše Štaba 10. korpusa upućene 16. i 18. decembra Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 79; Arhiv VII, reg. br. 8—2, k. 1195: relaciju NO brigade »Pavlek Mihovil Miškina«.

[4] Vidi knj. 36, dok. br. 69.

[5] postavljena

[6] Riječ je o Štabu zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ.

i da je uspio iznenaditi njihove jedinice na spavanju, koje su se u neredu povukle. Odmah zatim primljen je izvještaj, da neprijatelj sa slabijim snagama nadire od Ferdinandovca u pravcu Draganaca. U vezi sa takvom situacijom Štab Divizije izdao je naređenje brigadi »Matije Gubca«, da sa dva bataljona posjedne položaje na pruzi kod Kloštra i da iste položaje odsudno brani. Sa jednim bataljonom da posjedne položaje kod kote 130. Rano ujutro neprijatelj je ispoljio svoju aktivnost kod Kalinovca na položaje udarne brigade »Braće Radića« to čitavim frontom. Nakon žestoke borbe neprijatelj je, unatoč što je bio potpomagan snažnom artilerijskom vatrom, bio odbijen uz teške gubitke. Nakon prvih neuspjelih neprijateljskih pokušaja, da probije našu odbranu na položajima udarne brigade »Braće Radića«, neprijatelj se povukao na polazne položaje u cilju sređivanja i vršenja priprema za ponovni napad. U to vrijeme, dok je neprijatelj napadao na položaje brigade »Braće Radića«, sa lijevom svojom kolonom u jačini od oko 200 vojnika vršio je pritisak od Batinskog. Baš u to vrijeme bataljon Gubčeve brigade smjenjivao je jedinice OZN-e brigade i uslijed pomanjkanja vremena nije uspio organizovati položaje za odbranu. Neprijatelj je to iskoristio i prešao preko kanala Čivičevca, potisnuvši bataljon Gubčeve brigade. Čim je primljen prvi izvještaj, da je neprijatelj uspio potisnuti taj bataljon, odmah je izdato naređenje od strane Štaba Divizije, da se izvrši povratni napad i da se izgubljeni položaji imaju osvojiti pod svaku cjenu. Nakon kraće i žešće borbe taj je bataljon uspio osvojiti izgubljene položaje i potisnuti neprijatelja preko kanala.

Nakon što se neprijatelj sredio u jugoistočnom dijelu sela Kalinovca i privukao jače snage, tada je ponovnim napadom pokušao osvojiti položaje udarne brigade »Braće Radića«. Najžešći napad neprijatelj je ispoljio u pravcu kote 129 i od šume Crni Jarci u pravcu Brezika. Jedinice udarne brigade »Braće Radića« bile su dobro utvrđene i ceo položaj bio je dobro organizovan i kod svih boraca i rukovodilaca, koji su izdržali snažnu artilerijsku neprijateljsku vatru, bilo je ogromno povjerenje, da će sa položaje uspjeti odstraniti, pa makar neprijatelj napadao sa mnogo većim snagama. To samopouzdanje došlo je do izražaja naročito oko 11 sati, kada je neprijatelj maksimalno iskoristio svoje teško i pješadijsko oružje i kada je pokušao, da pod svaku cjenu izbaci iz položaja jedinice ud. brigade »Braće Radića«. Borba je bila veoma žestoka, ali su borci ostali u svojim rovovima. Neprijatelj je bio odbijen i ovaj puta uz veoma teške gubitke. Nakon toga neprijatelj se povlačio prema Kalinovcu.

Desna neprijateljska kolona, koja se probila kroz položaje I. Zagorske brigade preko Čepelovca i Budrovca ne naišavši dalje na nikakav otpor, obzirom da su se jedinice Zagorske brigade povukle, ta kolona produžila je daljnje prodiranje u pravcu Prugovca. Oko 11 časova došlo je do prvog sukoba u južnom dijelu sela Prugovca između neprijateljskih isturenih djelova i jedne čete brigade »Matije Gubca«, koja se nalazila na predstraži. Nakon kraće borbe ta četa povukla se u sastav svoga bataljona. Obzirom, da je zemljište između Prugovca i Kloštra veoma brisano, predpostavljalo se, da neprijatelj neće napadati tim pravcem, nego da će koristiti šumu Veliku Sječu ili zaobilaznim manevrom, da će napadati preko Veselog Brijega. U vezi sa tom predpostavkom izvršeno je rokiranje bataljona Gubčeve brigade i to: jedan bataljon od željez. stanice Kloštar rokirao se u desno u Veliku Sječu sa zadatkom zatvaranja pravca od Sirove Katalene, šumom prema Budančevici. Lijevo krilo tog bataljona nalazilo se sjeveroistočno od željezničke stanice od oko 800 m. Drugi bataljon u vezi sa prednjom predpostavkom rokiran je malo u lijevo, jer se vidio jedan neprijateljski eskadron, koji je vršio zaobilaženje prema Veselom Brijegu. Pred samom željezničkom stanicom nalazila se jedna četa sa 4 puškomitraljeza. Oko 12 sati neprijatelj je izbijao u sjeverni deo sela Prugovca i odmah produžio sa nastupanjem prema željezničkoj stanici u jačini od oko 100 vojnika. Pratilo se svaki korak neprijateljskog nastupanja i čekalo se da se približi što bliže, kako bi mu se naneo što snažniji udarac. Kada se neprijatelj približio na 300 do 400 m. prema pruzi izdato je naređenje, da se otvori vatra. Isto tako naređeno je, da minobacači tuku. Na opšte iznenađenje do žestoke i organizovane vatre uopšte nije došlo. Puškomitraljezi sa kojima se računalo nisu otvarali vatre ili su pojedinačno pucali. Bataljoni koji su se nalazili lijevo i desno uz prugu također nijesu tukli neprijatelja. Nakon 10 minuta neprijatelj je uspio, da dođe na prugu zapadno do stanice na 150 m., odakle je odmah produžio sa zauzimanjem prvih staničnih zgrada, te nakon osvajanja istih nastavio sa prodiranjem u Kloštar do crkve. Dakle, skoro bez borbe i uz minimalne gubitke neprijatelju je uspjelo, da zauzme željezničku stanicu i jugozapadni deo Kloštra. Bataljonu koji se nalazio prema Kozarevcu naređeno je, da odmah zaposjedne južni deo Kloštra i svojim desnim krilom, da presječe glavnu cestu kroz Kloštar i time lokalizuje daljnji prodor. Međutim, uslijed neodlučnosti kod rukovodilaca i sporog manevrovanja i nepovjerenja u vlastito oružje, taj bataljon nije se mogao održati na određenim položajima. Čim je neprijatelj sa svojim prednjim dijelovima izbijao u sjeverni deo sela Prugovca, odmah je brigadi

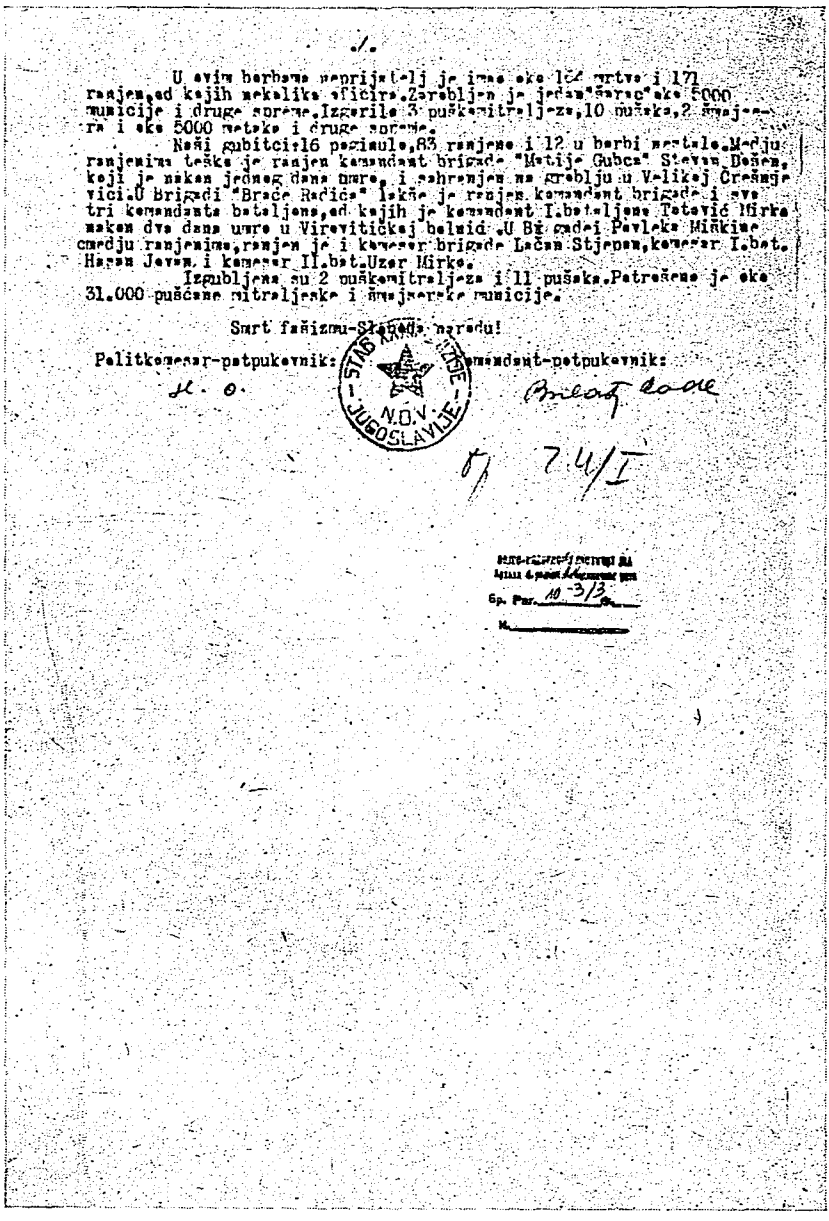
»Pavleka Miškine« naređeno, da sa svim snagama preko šume Velika Sječa udari na neprijatelja. Obzirom, da je neprijatelj veoma brzo uspio zauzeti položaje brigade »Matije Gubca«, brigada »Pavleka Miškine« nije mogla na vreme intervenisati, nego je odmah preduzela izvlačenje svojih snaga kroz šumu preko ceste prema položajima brigade »Braće Radića«. Tim prodorom neprijatelj je ugrozio položaje udarne brigade »Braće Radića«, koja se uslijed nastale takove situacije nije mogla održati na tim položajima radi toga je naređeno, da se udarna brigada »Braće Radića« povuče sa svojih položaja u pravcu Kladara. Dakle, skoro bez borbe neprijatelju je uspjelo zauzeti Kloštar sa južne strane preko položaja brigade »Matije Gubca«, gdje je napadao sa mnogo slabijim snagama, a gdje mu to nije uspjelo učiniti sa zapadne i sjeverne strane.[7] Naknadnom istragom ustanovilo se, da su neki puškomitraljezi uslijed nedovoljne kontrole bili veoma prljavi, a kod nekih puškomitraljezaca razvio se osjećaj straha prilikom nailaska neprijatelja. Štabovi bataljona nisu preduzeli nikakove mjere, da se sa svojim bataljonima suprotstave neprijatelju iako su zato imali sve povoljne uvjete. Nakon toga jedinice naše Divizije preko Kladara zauzele su nove položaje i to: Brigada »Braće Radića« u Grabrovnici. Brigada »Matije Gubca« u Maloj Črešnjevici. Brigada »Pavleka Miškina« u Kozarevcu.

U ovoj borbi naročito su se istakli rukovodioci i borci udarne brigade »Braće Radića«, koji su bili riješeni, da i uz najteže žrtve održe određene im položaje. Kod brigade »Matije Gubca« vidjelo se, da štabovi bataljona, niže rukovodstvo, a naročito borci nisu pokazali dovoljno volje za izvršenje postavljenog zadatka. Naređenja koja su dobivali izvršavali su površno, bez volje i sa malo nade za vođenje težih borbi. Kod štabova bataljona te brigade nije postojalo nikakove inicijative i radi toga ti bataljoni nisu se uzajamno potpomagali. Brigada »Pavleka Miškine« obzirom na brzo razvijanje događaja kod brigade »Matije Gubca« nije se snašla, da snažnim udarom napadne neprijatelja. Naprotiv u povlačenju primjećeno je, kako se brigada u neredu povlači. Rukovodioci, koji su doprinjeli, da se brigada »Matije Gubca« skoro bez borbe povuče pozvani su na odgovornost.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 164 mrtva i 171 ranjenog, od kojih nekoliko oficira. Zarobljen je jedan »šarac«, oko 5000 municije[8] i druge spreme. Izgorilo: 3 puškomi-

[7] Opširnije o borbama kod Kloštra vidi dok. br. 110; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/9: depeše Štaba 10. korpusa upućene 21. i 22. decembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[8] metaka

-/-

U svim borbama neprijatelj je imao oko 160 mrtvih i 171 ranjen,od kojih nekoliko oficira.Zarobljen je jedan"Harog"oko 5000 municije i druge opreme.Izgorile 3 puškomitraljeze,10 pušaka,2 minobacača i oko 5000 metaka i druge opreme.

Naši gubitci:16 poginulo,83 ranjena i 12 u borbi nestalo.Medju ranjenima teške je ranjen komandant brigade "Matije Gupca" Stevan Dešen, koji je nakon jednog dana umro, i sahranjen na groblju u Velikoj Črešnjevici.U Brigadi "Braće Radića" lakše je ranjen komandant brigade i sve tri komandanta bataljona,od kojih je komandant I.bataljona Totović Mirko nakon dva dana umro u Virovitičkoj bolnici .U Brigadi Pavleka Miškine onedju ranjenima,ranjen je i komesar brigade Lačan Stjepan,komesar I.bat. Hasan Jevrem i komesar II.bat.Uzer Mirko.

Izgubljena su 2 puškomitraljeza i 11 pušaka.Potrošene je oko 31.000 puščane mitraljeske i minobacačke municije.

Smrt fašizmu-Sloboda narodu!

Politkomesar-potpukovnik:

Komandant-potpukovnik:

Op. Por. 10-3/3

Fotokopija poslednje stranice dokumenta br. 38.

traljeza, 10 pušaka, 2 šmajsera i oko 5000 metaka i druge spreme.

Naši gubitci: 16 pogiunlo, 83 ranjeno i 12 u borbi nestalo. Među ranjenima teško je ranjen komandant brigade »Matije Gubca« Stevan Došen, koji je nakon jednog dana umro, i sahranjen na groblju u Velikoj Črešnjevici. U Brigadi »Braće Radića« lakše je ranjen komandant brigade[9] i sva tri komandanta bataljona, od kojih je komandant I. bataljona Totović Mirko nakon 2 dana umro u Virovitičkoj bolnici. U brigadi »Pavleka Miškina«, među ranjenima, ranjen je i komesar brigade Lačan Stjepan, komesar I. bat. Hasan Jovan i komesar II. bat. Uzur Mirko.

Izgubljena su 2 puškomitraljeza i 11 pušaka. Potrošeno je oko 31.000 puščane, mitraljeske i šmajserske municije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar-potpukovnik:
Sl. o.

Komandant — pukovnik:
Bulat Rade

M. P.

BR. 39

ZAPOVIJEST ŠTABA 33. NO DIVIZIJE OD 11. JANUARA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA DA SPRIJEČE PRODOR NEPRIJATELJA KA VIROVITICI[1]

ŠTAB XXXIII. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 14
Dana 11/I 1945 god.

ZAPOVIJEST
(Sekcija Bjelovar 1 : 100.000)

Dne 11. I. 1945 napredujući iz Bjelovara snage XXI. Ust. pukovnije dostigle su liniju Severin — Orovac, a sa prednjim

[9] Komandant NOU brigade »Braća Radić« bio je tada Ivan Vulić.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3—1, k. 557.

dijelovima vjerovatno napredovale dalje na istok i sjeveroistok.[2]

Napredujući istog dana iz Garešnice mješovite ustaško-kozačko-domobranske snage u jačini 5.000 vojnika dostigle su sa prednjim dijelovima liniju Pavlovac — V. Zdenci.[3]

Neprijateljske snage bazirane u prostoru Pitomača — Kloštar nisu ispoljavale nikakvu aktivnost, ali nije isključena mogućnost da neprijatelj tokom 12. I. 1945 ili slijedećih dana poduzme napad sa svih označenih pravaca na naše i ruske položaje u prostoru Virovitice.[4]

Snage XL. Divizije NOVJ nalaze se i dalje na položajima kako je označeno u zapovijesti ovog Štaba Op. br. 7.[5] Snage XXXII. Divizije NOVJ zatvoriti će pravac Grubišno Polje — Lončarica. Zagorska brigada nalazi se momentalno u V. Grđevcu a u slučaju daljeg neprijateljskog prodiranja povući će se na prostoriju Zrinska — Brzaja i djelovati na lijevom boku naše Divizije.[6]

Naša Divizija će sa dijelom snaga zadržati sadanje položaje, a sa dijelom osigurati svoj lijevi bok.

NAREĐUJEMO

1.) **I. Brigadi:**
Sastav:
3 bataljona
6 t. bacača

a.) Napušta sadanji položaj i posjeda k. 273—228. (Bogaz) i 224 i sprečava neprijateljsku kolonu koja nastupa sa zapada da prodre u naš raspored. Svaku od ovih kota posjesti sa jednim bataljonom, a jednu četu isturiti na k. 224 koja treba patrolama kontrolisati Turske Grobove i služiti kao predstraža jedinici na Bogazu.

b.) Bataljon sa k. 224 utvrditi će bezimene kote u visini sjeverne ivice s. Brzaja i sa tih položaja osujetiti neprijateljsko nastupanje pravcem Zrinska — Brzaja.

---

[2] i [3] Opširnije o tome vidi dok. br. 61, 149 i 150.

[4] O sastavu, jačini i pravcima nastupanja neprijateljskih snaga vidi dok. br. 17, 61, 149, 150 i 151.

[5] Redakcija nije mogla pronaći tu zapovijest. O rasporedu jedinica 40. NO divizije vidi dok. br. 60 i 95.

[6] Vidi dok. br. 60; Arhiv VII, reg. br. 11—2, k. 1192: izvještaj Štaba 32. divizije, pisan 24. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ, o borbama na području Virovitice od 13. do 20. januara.

2.) **III. Brigadi »N. Demonje«:**
Sastav:
3 bataljona
6 t. bacača
1 p.k. top 50 mm

a.) Drži predstražne položaje kao prema zapovijesti Op. br. 7 s time da jedan bataljon preuzima položaj I. brigade na Podaršanju, a za slučaj neprijateljskog jakog pritiska povlači se na k. 262 (Karšanj), koji položaj odsudno brani.

b.) Sa preostala dva bataljona posjeda dominantne kote istočno i zapadno od Turnašice i tijesno koordinira rad bataljona pod a.) i b.) ne dozvoljavajući neprijatelju napredovanje tim pravcem.

3.) **II. Brigadi:**
Sastav:
3 bataljona
6 t. bacača

a.) Ostaje na sadanjim položajima gdje daje neprijatelju snažan otpor, a u slučaju krajne nužde obrazuje obranu na liniji V. Brdo — k. 235, držeći čvrsto vezu sa III. brigadom kod Turnašice.

4.) **Haubička baterija:**
Sastav:
2 haubice

a.) Postira se u užem prostoru k. 235.

b.) Uzima potrebne elemente za sve točke ispred položaja I. i III. brigade »N. Demonje« i ukoliko se ukaže potreba djeluje vatrom protiv neprijatelja na naznačenim položajima, a po naređenju ovog Štaba.

5.) **Zaposjedanje položaja:** će izvršiti I. brigada 12. I. 1945 do 4 sata zaključno. Haubička baterija istog dana tako da bude sposobna za paljbu do 9 sati.

Kod II. i III. brigade provesti veću kontrolu i popravljanje sadanjih položaja u što kraćem vremenu.

6.) **Mjesto štabova:** Štab Divizije ostaje na sadanjem mjestu. Štab I. brigade smjestiti će se na k. 242 pozadi svog rasporeda.

Štabovi II. i III. brigade ostaju na sadanjim mjestima.

7.) **Veze:** Divizijska telefonska centrala smjestiti će se u južnom dijelu Vukosavljevice. Telefonsku liniju graditi po dubini rasporeda, a ne po frontu. I. brigadu povezati telefonski. U slučaju kvara koristiti radio i kurirsku vezu.

8.) Divizijsko previjalište nalazi se u južnom dijelu s. Vukosavljevica.[7]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potpukovnik: **Vlado Mutak**

Komandant, pukovnik: **J. Antolović**

M. P.

Dostavljeno:
Štabu X. Korpusa »Zagrebačkog« NOVJ
na uvid.
Štabu I. brigade
Štabu II. brigade
Štabu III. brigade »N. Demonje«
Haubičkoj bateriji
na izvršenje.

Položaj, dne 11. I. 1945 u 22,15 sati

ŠTAB X. KORPUSA
»ZAGREBAČKOG«
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
[8]Op. broj: 56
Dana 20/I 1945

Uzeto na znanje.

[7] O izvršenju postavljenih zadataka vidi dok. br. 61.
[8] Dopisano plavim mastilom.

BR. 40

IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 11. JANUARA 1945. ŠTABU 4. KORPUSA NOVJ O BORBAMA NA PODRUČJU BIHAĆA[1]

Sekcija Gospiš-Bihać 1 : 100.000.

ŠTAB
UNSKE GRUPE 4. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj 4/11/I 1945

Operativni izvještaj o
vođenim borbama 5, 6 i
7. I. 1945 dostavlja

ŠTABU IV. KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Dostavlja se operativni izvještaj o vođenim borbama dana 5, 6 i 7 januara 1945 godine po jedinicama Unske operativne grupe.

Položaj koji je držala naša I. Muslimanska brigada: nakon izvršenog proganjanja neprijatelja iz Vaganca — Čelopeka — Ličkog Petrovog Sela i Izačića[2] zaposjele su Prnjavor, s. Turiju, Izačić Kulu, Izačić Grad, grupe kuća između džamije i Prnjavorske škole, t.j. kosom prema Šulića Gaju, dok je bila isturena predstraža na Jasiki kod Šulića Gaja, na Ižačić Gradu, na Prtošenu[3] i istočno od K. 306 ispod Turije prema Križu.

Neprijatelj, sa snagama u jačini do 800 vojnika iz »Plave«[4] i »Tiger«[5] divizije, kao i izbjeglih ustaša iz Vaganca, u sastavu njihovom 2 topa (haubice 100 m), 1 protukolac, 6 teških bacača, 2 borna kola i 1 blinda, a također potpomognuti sa 2 haubice iz Pokoja i 2 haubice negdje od Bihaća, te više puškomitraljeza, šaraca, teških mitraljeza, a ostalo karabini, zapo-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 4/2—12, k. 1616.

[2] Opširnije o protjerivanju neprijatelja iz navedenih mjesta vidi dok. br. 19, 21, 28, 121, 138 i 139 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 106.

[3] Na geografskoj karti 1 : 100.000 piše: Prtišlen.

[4] Riječ je o njemačkoj 392. legionarskoj diviziji (vidi Arhiv VII, reg. br. 41—3, k. 74: izjave zarobljenih njemačkih oficira Desideriusa Reindla i Fridricha Zmoelinga).

[5] Odnosi se na njemačku 373. legionarsku diviziju »Tiger« (vidi knj. 36, dok. br. 27 i 111).

sjeo je Turjanski Majdan, Muslić Selo, selo Papari, Šumar Selo, Križ, dok se je u Klokotu nalazio neprijateljski garnizon koji je od ranije postojao, a pored zaposjednutih položaja neprijatelj je isturio predstraže u pravcima položaja koje su držale naše jedinice.

Namjera neprijatelja bila je ponovno zauzeće Vaganca i Izačića, te da upadne što dublje u našu oslobođenu teritoriju zbog osiguranja povlačenja nekih neprijateljskih jedinica iz Dalmacije[6] u pravcu Lapac — Bihać — Bos. Novi, tako da onemogući pristup naših jedinica ka komunikacijama Bihać — Bos. Novi.

Naša odluka jeste spriječiti neprijatelja u njegovoj namjeri, zadržati ga, a po mogućnosti odbiti ga, te da ne prodre u Vaganac i Izačić.

Borba je počela 5. I. o.g. u 13 časova, koja je tekla kraće vrijeme sa napucavanjem od strane neprijateljskih predstraža kao i naših predstražarskih dijelova, dok sa strane neprijatelja otvarana je vatra iz teških bacača, 2 haubice 100 m/m, 1 protukolac u par navrata sa Križa gdje su se pored ostalog nalazila 2 borna kola i 1 blinda. — Borba je nastavljena dana 6 januara 1945 u 5 sati ujutro, te trajala do 11 sati istoga dana. Neprijatelj je krenuo sa jačim snagama u više pravaca prema našim položajima, te mu je pošlo za rukom da postigne i mjestimično iznenađenje, tako da se je vodila žilava borba 1 sat, a poslije toga nastalo povlačenje, te tako trajalo pod borbom do 11 časova istoga dana kada je našim jedinicama uspjelo da zaustave daljnje neprijateljsko nadiranje. Dana 7. I. o. g. u 15.30 časova između obostranih snaga vođena je borba manjega stila koja je trajala do 16 sati, a poslije toga nastalo je zatišje, a s vremena na vreme napucavanje, tako da su obostrane snage ostale na gore navedenim položajima.

Neprijateljski gubici nisu još poznati, ali su po neprijatelja bili prilično veliki, dok u materijalu nije ništa zapljenjeno, niti oštećeno.

Naši gubici: U svim napred navedenim borbama u ljudstvu 7 poginulih, te 38 ranjenih, od kojih 1 komesar čete — poručnik Halilagić Hasib, 2 delegata zastavnika — Ibradžić Bajro i Alagić Mehmed, 2 komandira četa — Halilagić Hasan (nije proizveden), Okanović Meho, st. vodnik, i zamjenik koman-

[6] O povlačenju razbijenih njemačkih, ustaško-domobranskih i četničkih snaga iz Dalmacije u novembru i decembru 1944. vidi dok. br. 104 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 19, 27, 35, 45, 93, 98 i 111; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 527: izvještaj Štaba 8. korpusa od 15. februara 1945. pisan Generalštabu Jugoslovenske armije; Franc Šraml: navedeno djelo, str. 199—213.

dira čete Džeferović Mujo, st. vodnik. Od poginulih delegat Buljubašić Ismet. —

Utrošak municije: U ovim borbama utrošeno je 8670 metaka raznog kalibra pješadijskog oruđa, 90 mina za t. bacače kal. 81 m/m. raznih sistema.

Jedinica, odnosno pojedinaca nije bilo u pomenutim borbama koji su se naročito istakli za pohvalu, a niti ih je bilo za kaznu zbog slabog držanja.

U materijalu izgubljeno 5 pušaka, 1 puškomitraljez, za koji nije tačno utvrđeno kako je nestao, a oštećena su 2 puškomitraljeza, koji su poslati na popravak u našu radionicu. —

Kritički osvrt: Jedinice koje su držale pomenute položaje nisu posvetile dovoljno pažnje izviđanju neprijatelja i održavanju sa istim kontakta te je dozvoljeno da neprijatelj nad istim mjestimično postigne iznenađenje, zbog čega mu je pored jače nadmoćnosti uspjelo ovladati položajima, a u isto [vrijeme] natjerati neke jedinice na nesređeno povlačenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar p.pukovnik,
Šukrija[7]

Načelnik štaba — kapetan
Vascarac[8]

M. P.

[7] Bijedić
[8] Sulejman

BR. 41

IZVJEŠTAJ ŠTABA 8. KORPUSA OD 12. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O IZVEDENIM OPERACIJAMA I FORMACIJSKOM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB
VIII. UDARNOG KORPUSA NOVJ
Br. 39
12.I.1945. g.

Predmet: Opći izvještaj za oktobar, novembar i decembar 1944. g.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

a) Operativna situacija:

Na teritoriji VIII. Korpusa,[2] oslobođenjem Knina, ne nalazi se više neprijateljskih snaga.[3]

Posle iskrcavanja XXVI. Divizije,[4] zauzimanja Stona i pobjede u Vukovom Klancu,[5] gdje je zaplenjena cela oprema i naoružanje kolone od 4.500 neprijateljskih vojnika,[6] zatim oslobođenjem Livna po snagama IX. Divizije, iskorišćena je povoljna situacija — sve divizije Korpusa na svojim sektorima prelaze u ofenzivu.

---

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 12—2, k. 519.

[2] Sektor djelovanja 8. korpusa NOVJ zahvatao je područje između r. Zrmanje i r. Neretve, uključujući zadarsko otočje i srednjodalmatinske otoke (Brač, Hvar, Korčulu, Mljet, Lastovo, Šoltu i Vis), a u unutrašnjosti do linije Imotski — Duvno — Livno — Glamoč — Bos. Grahovo — Gračac.

[3] O borbama jedinica 8. korpusa NOVJ za oslobođenje Knina vidi dok. br. 104 u ovoj knjizi; knjigu 35, dok. br. 56, 66, 75, 80, 82, 97 i 108; knj. 36, dok. br. 17, 18, 19, 27, 35, 45, 98 i 111.

[4] Dijelovi 26. NOU divizije (1. proleterska dalmatinska i 11. NOU brigada, ojačane artiljerijom) iskrcali su se na poluotok Pelješac polovinom oktobra 1944 (vidi knj. 34, dok. br. 41, 49, 77, 90 i 110; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 527: izvještaj Štaba 8. korpusa od 15. februara 1945. pisan Generalštabu Jugoslovenske armije).

[5] Naziv Vukov klanac nije unijet u sekciju 1 : 100.000. Nalazi se u rejonu sela Budala, između sela Neuma i Metkovića.

[6] Opširnije o toku i rezultatima borbi za Ston i na komunikaciji Dubrovnik — Metković vidi knj. 34, dok. br. 41, 49, 77, 90, 110; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 527: izvještaj Štaba 8. korpusa od 15. februara 1945. pisan Generalštabu JA; Franc Šraml: navedeno djelo, str. 199—213.

Uglavnom na teritoriji našeg Korpusa nalazile su se sledeće neprijateljske snage:

264. Njemačka divizija — držala je Sjevernu i Srednju Dalmaciju zaključno sa Splitom. U sklopu 264. Divizije nalazili su se četnici popa Đujića oko Knina (po spisku oko 10.500) i VII. Ustaški zdrug (Sinj, Klis, Drniš), zatim pomorske jedinice i obalna artilerija od Zadra do Splita.

118. Njemačka divizija — držala je otoke, a zatim obalu i zaobalje od Drniša do Metkovića sa ustaškim garnizonima u Omišu, Makarskoj i Imotskom.

369. »Vražja divizija« — držala je Južnu Dalmaciju, sa naročito pojačanom obalnom odbranom od njemačke posade (na otocima pred Dubrovnikom i položaje oko Dubrovnika do Stona).[7]

IX. Divizija oslobađa Livno 10. X; zatim Imotski 28. X.; Posušje 3. XI. i Tomislavgrad[8] 14. XI.

XIX. Divizija zauzima Benkovac[9] i Ravne Kotare, Đevrske 28. X.; Skradin 30. X. sadejstvujući sa XXVI. Divizijom prema Šibeniku,[10] te je neprijatelj prisiljen napustiti Zadar, Biograd na moru[11] i čitavu sjevernu Dalmaciju.[12]

XX. Divizija oslobađa Sinj 24. X. i između 24. i 26. uništava Sinjski garnizon kod Dicma i zauzima Klis sadejstvujući XXVI. Diviziji u akcijama za Split.[13] Zatim oslobađaju Vrliku 3. XI. i Kijevo 5. XI.[14] i dalje sadejstvuju XXVI. Diviziji pri čišćenju Kosova Polja.[15]

[7] O neprijateljskim snagama na području Dalmacije u septembru 1944, kada su jedinice 8. korpusa NOVJ započele ofanzivu za njeno konačno oslobođenje, vidi knj. 24, dok. br. 104; knj. 33, dok. br. 85, objašnjenje br. 3; knj. 34, dok. br. 41, objašnjenje br. 2; knj. 35, dok. br. 56; knj. 36, dok. br. 27, objašnjenje br. 8.

[8] Riječ je o Duvnu. Opširnije o borbama za oslobođenje navedenih mjesta vidi knj. 34, dok. br. 35, 54, 131, 132, 133, 149, objašnjenje br. 8, dok. br. 152, objašnjenje br. 2; knj. 35, dok. br. 71 i 115; Arhiv VII, reg. br. 56—2, k. 842/A: operacijski dnevnik Štaba 9. NOU divizije.

[9] Borba za konačno oslobođenje Benkovca započeta je 4. a završena 7. oktobra 1944 (vidi knj. 34, dok. br. 88; knj. 35, dok. br. 33).

[10] Opširnije o oslobođenju Ravnih kotara, Đevrsaka i Skradina vidi knj. 35, dok. br. 33.

[11] Zadar i Biograd na moru neprijatelj je napustio 30/31. oktobra 1944 (vidi knj. 35, dok. br. 33, 81 i 97).

[12] Riječ je o sjeverozapadnoj Dalmaciji (vidi knj. 35, dok. br. 33, 81, 97 i 107).

[13] Opširnije o toku i rezultatima borbi za navedena mjesta vidi knj. 34, dok. br. 81, 87, 91; knj. 35, dok. br. 56; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 527: izvještaj Štaba 8. korpusa od 15. februara 1945. pisan Generalštabu JA.

[14] Jedinice 20. NOU divizije oslobodile su Vrliku 1/2. a Kijevo 2. novembra 1944 (vidi knj. 35, dok. br. 3 i 9).

[15] Vidi knj. 35, dok. br. 56.

XXVI. Divizija od 16. do 25. X. oslobađa Ston i obalu južno od Neretve do Dubrovnika uništavajući pri tome odstupajuću kolonu iz Dubrovnika[16] u Vukovom Klancu, od 19. do 23. X. oslobođeni su Baška Voda, Brela, Makarska, Omiš, Zadvarje i Šestanovac kao posledica pobede kod Stona. 26. X. oslobađa Split, 27. X. Kaštela, a 28. X. Trogir. 2. XI. oslobođen je Šibenik i na cesti Šibenik — Drniš uništen Njemački garnizon iz Šibenika, 5. XI. oslobođen je Drniš i nastavljeno čišćenje Kosova Polja.[17]

Naposletku zajedničkim napadom sviju jedinica Korpusa, kao završna bitka za oslobođenje Dalmacije, u borbama od 25. XI. do 4. XII. oslobođen je Knin i uništena 264. Njemačka divizija.[18]

Po zauzimanju Knina, po naređenju V. Š.[19] izvršen je sledeći raspored Korpusa:

IX. Divizija je smenila hercegovačke brigade sjeverno od Neretve kod Mostara i zatvara pravac Široki Brijeg — Posušje i Mostar — Čitluk, a posjeda i brani Južnu Dalmaciju sa jednom brigadom (XIII. Dalm. brigada) na Visu, dok je na položajima južno od Mostarskog Blata i oko Širokog Brijega sa II. Proleterskom dalm. brigadom, III. i IV. Dalm. brigadom. U Mostaru i Širokom Brijegu nalaze se sledeće neprijateljske snage:

Široki Brijeg: III. bojna 370. regimente[20] — 700 vojnika, 8 topova, 5 tenkova, 100 šaraca, 20 kamiona, neutvrđen broj bacača. Jedna grupa SS vojnika — 80. II. bojna IX. ustaškog zdruga IX. divizije — 700 vojnika sa 50 mitraljeza i 6 bacača. III. bojna IX. zdruga IX. divizije sa 600 vojnika, 47 mitraljeza, 3 bacača i 2 topa.

---

[16] Neprijatelj je, pod pritiskom jedinica 29. NOU divizije napustio Dubrovnik 18. oktobra 1944 (opširnije o tome vidi knj. 34, dok. br. 47, 58, 110, 140 i 142; knj. 35, dok. br. 56).

[17] Opširnije o borbama za oslobođenje navedenih mjesta vidi knj. 35, dok. br. 56; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 527: izvještaj Štaba 8. korpusa od 15. februara 1944. pisan Generalštabu JA.

[18] U borbama za Knin teške gubitke je pretrpjela i njemačka 373. legionarska divizija (vidi dok. br. 104 u ovoj knjizi; knj. 35, dok. br. 97 i 106; knj. 36, dok. br. 17, 18, 27, 35, 45, 98 i 111).

[19] Riječ je o naređenju koje je Vrhovni štab NOV i POJ izdao Štabu 8. korpusa 8. decembra 1944 (vidi Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 523; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/4: depešu Vrhovnog štaba NOV i POJ od 18. decembra 1944. upućenom Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[20] Treća bojna (bataljon) bila je u sastavu 370. puka njemačke 369. legionarske divizije (vidi knj. 34, dok. br. 41; Franc Šraml: navedeno djelo, str. 199—213).

Mostar: 369. divizija sa tri puka[21] na prostoru Bijelo Polje — Mostar — Široki Brijeg. U Bijelom Polju oko 3.000 vojnika, u Širokom Brijegu 1.200 vojnika. 2.200 ustaša i domobrana koji pripadaju jedinicama uz štab IX. zdruga IX. divizije, te dopunskoj bojni koja je u Mostaru. II. bojna — oko 800 ljudi je u Gorancima, a I. — oko 600 ljudi u Blagaju.

Ove neprijateljske snage prave stalne ispade u pravcu Posušja i Čitluka, pošto im je razbijen pokušaj prodora u pravcu Duvna.[22] Po dijelovima se izvlače i pregrupiravaju, ali po svemu sudeći, uporno će braniti ovu prostoriju, sve dok se njemačka grupacija iz Crne Gore ne izvuče i iziđe iz Sarajeva. Materijal i pomoćne dijelove već izvlači iz Sarajeva.

XX. Divizija, u sadejstvu sa XI. i IV. Korpusom, po oslobođenju Knina nastavila je čišćenje komunikacije Knin — Otrić — Srb — Lapac i oslobodila Otrić, Srb, Suvaju, Doljane i Dobro Selo i izbila na liniju: selo Borićevac — Lapac [trig.] 988 — Mandina Glava (k. 812) uz teške žrtve i napore.[23] Na sektoru Lapca pred XX. Divizijom nalaze se sledeće neprijateljske snage:

373. divizija.

383. puk sa dva bataljona — oko 600 vojnika i dijelovima preostalih od 264. divizije.

384. puk. I. bataljon, 400 ljudi, pored komunikacije D. Lapac — Nebljusi. II. bataljon Oraovac — Čelina — Opačica, jačina 300 vojnika. III. bataljon ranije bio u Doljanima, jačine 250 vojnika. Dio izviđačkog odjeljenja 373. divizije (nepoznato brojno stanje) — Lapac. 373. art. reg. ima još 3, 4, 6, 7, 8. i 9. bateriju topova i to svaka po dva topa.

---

[21] U svom sastavu ona je tada imala 369. i 370. pješadijski puk, 369. artiljerijski puk, Izviđački bataljon, Pionirski bataljon, Protivtenkovski bataljon, Bataljon za vezu i Dopunski bataljon. Divizija je bila raspoređena u rejonu Mostara i na komunikaciji Mostar — Sarajevo (vidi Arhiv VII, reg. br. 2—6, k. 78/A: njemačka operativna i teritorijalna vojska na teritoriji NDH).

[22] Opširnije o neprijateljevim ispadima u pravcu Posušja, Čitluka i Duvna vidi Arhiv VII, reg. br. 56—2, k. 842/A: operacijski dnevnik Štaba 9. NOU divizije.

[23] U borbi za komunikacije Knin — Otrić učestvovale su i jedinice 9. NOU i 19. NOU divizije (vidi dok. br. 30 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 35 i 111).

Otrić su 9. decembra 1944. oslobodile jedinice 9. NOU divizije (vidi knj. 36, dok. br. 35).

Dijelovi 20. NOU divizije oslobodili su Srb 16. decembra, a Donju Suvaju, Doljane i Dobro Selo zauzeli su u vremenu od 24. decembra 1944. do 2. januara 1945. Istovremeno oni su izbili na liniju Borićevac — Gornji Lapac — trig. 988 — Mandina glava — k. 812 (opširnije o tome vidi dok. br. 30 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 75, 93 i 111).

Na komunikaciji D. Lapac — Bihać nalazi se 1. lovačka pukovnija koja pripada 10. lovačkom zdrugu X. divizije.[24]

Neprijatelj uporno drži ovu komunikaciju i snage XX. Divizije nisu u mogućnosti da zauzmu Lapac, a stalno frontalno napadanje i potiskivanje prouzrokuje više žrtava, nego se neprijatelju nanosi gubitaka. Kako su počeli nameti i vijavice, onemogućen je saobraćaj na tom pravcu, dok se ne staloži vreme. U vezi svega povučena je XX. Divizija na sektor Otrić — Srb — Gračac s tim da ostavi zaštitne dijelove na postignutim položajima.[25]

XIX. Divizija posjeda i brani sjevernu Dalmaciju sa VI. i XIV. Dalm. brigadom Zadar — Benkovac — Obrovac i V. Dalmatinskom brigadom na prostoru Pađene — Oton, gdje se uglavnom sređuju, i vrši popunjavanje po novoj formaciji i vrši obuku.

Isto tako XXVI. Divizija na prostoru Srednje Dalmacije sa I. Dalm. proleterskom brigadom u Šibeniku, III. Prekomorskom u Trogiru, XI. u Splitu i XII. Brigadom u Sinju.

Tenkovska brigada nalazi se u Šibeniku.

Artiljerijska brigada sa dva diviziona u Lici.[26]

U ovom periodu neprijateljska avijacija nije se pojavljivala.

b) Organizacija štabova:

Oslobođenjem čitave teritorije, velikim prilivom novih boraca,[27] promenjenim uslovima rada, kroz ovaj period preduzete su sve mjere za potpunu organizaciju, popunu i usposobljavanje štabova za izvršavanje svih postavljenih zadataka.

Pored toga: poginuo je od aviona komandant Korpusa general-major Ćetković Vlado;[28] zatim su otišli: načelnik Korpusa Kuprešanin[29] i komandant Divizije Banina[30] i veći broj brigadnih rukovodilaca, te su i s tim nastale znatne izmene.

Personalni otsjek popunjen. Šifranski otsjek popunjen.

U Štabu Korpusa uređena je ađutantura i odgovara.

---

[24] Riječ je o 10. ustaško-domobranskoj diviziji (vidi knj. 36, dok. br. 111, objašnjenje br. 66).

[25] Detaljnije o rasporedu 20. NOU divizije od 5. do 31. januara 1945. vidi dok. br. 127.

[26] Vidi dok. br. 89.

[27] U novembru i decembru 1944. u Dalmaciji je mobilisano preko 10.000 novih boraca (vidi knj. 36, dok. br. 114).

[28] Narodni heroj Vlado Ćetković je poginuo 21. oktobra 1944 (opširnije o njegovoj pogibiji vidi Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 523: izvještaj Štaba 8. korpusa od 4. novembra 1944. pisan Vrhovnom štabu NOV i i POJ.

[29] Milan

[30] Ante Banina je do druge polovine novembra 1944. bio komandant 9. NOU divizije.

Operativni otsjek potpuno izmenjen odlaskom majora Pavlovića,[31] nije još popunjen, nemamo referenta za natsavu, a osjeća se potreba za referentom po avijaciji (aerodromi Vis, Zemunik, Sinj) i referentom za oklopne jedinice, dok su auto-komanda i referent za saobraćaj uspostavljeni. Tek u drugom izveštaju moći ćemo dati ocjenu, ali po dosadašnjem radu mislimo da će odgovoriti.

Sekcija za naoružanje odgovara.

Artiljerijski otsjek je formiran po uputama V. Š., potpuno odgovara zadacima.

Obavještajni otsjek formiran i popunjen te u današnjem sastavu mislimo da će zadovoljiti.

Otsjek za vezu popunjen i zahvaljujući organizacijskim sposobnostima i preduzimljivosti šefa otsjeka za vezu zadovoljava i vrlo dobro napreduje.

Pomoćnik načelnika sada je počeo vršiti svoju funkciju. Daljnjim radom moći će se ocjeniti. Do sada je bio zabavljen organizovanjem prihvata i smještaja invalida iz Italije.[32]

Intendantura odgovara i ima dobro izgrađen i administrativno usposobljen kadar, te odgovara, kako u korpusu tako i u divizijama.

Sanitet se usled raznih okolnosti tek snalazi i počinje osjećati kao rukovodstvo. Nagli porast ranjenika iz akcija, pridolazak ranjenika i invalida iz Italije, potreba organizovanja bolnica u vojnoj pozadini, koja je bila bez kadra, potreba obavljanja obilnih administrativnih poslova, a baš u to vreme izvršenje potpune izmene kadra, novi kadar nije uspeo sve to obuhvatiti. Većinom su svi bili uposleni na uspostavljanju bolnica, hitnosti smeštaja ranjenika, i, uz punu potporu štaba, taj je zadatak uglavnom izvršen osim manjih nedostataka. Sada je donekle sve postavljeno te će se osjetiti rukovodstvo saniteta korpusa, a i omogućiti bolje obavljanje administrativnih poslova. Sam načelnik saniteta nije imao spreme da se snađe i savlada sve poteškoće.

Apotekarstvo je isto tako u stadijumu završnog organizovanja.

Veterinarski otsjek je zasebno formiran i odvojio se od saniteta zadnjih dana, u vezi dobivenog naređenja.[33]

Pored Štaba korpusa organizacija štabova divizija zahteva naročitu pažnju. Dok je uži deo štaba popunjen i odgovara, referenti i otsjeci po divizijama zahtevaju pomoć.

---

[31] Milutina

[32] Vidi dok. br. 7, objašnjenje br. 7.

[33] Redakcija nije mogla pronaći to naređenje.

Naročito je težište na organizaciji veze i saniteta, u vezi porasta jedinica. Postavljanjem zamjenika referenta za vezu po divizijama dosta se pomoglo, međutim, kod svih referenata za vezu divizija nema dovoljno sposobnosti ni širine da obuhvate zadatke u vezi nove formacije, a zatim slaba stručnost.

Kod saniteta poteškoće su nastale usled menjanja kadra.

I pri divizijama organizacija štabova izvršena je po formaciji i to: veza, sanitet, veterinarstvo, intendantura, vojnoobavještajna služba, naoružanje, šifrovanje, zatim štapske kancelarije.

U vezi odobrenja imenovat će se zamjenici komandanata divizija i brigada, radi uzdizanja kadra, a i pomoći komandantima i štabovima u rukovođenju jedinicama i savlađivanju svih poslova u vezi s tim, a naročito za što brže sređivanje jedinica po novoj formaciji.

Sastav Štaba Korpusa i štabova divizija je sledeći:

ŠTAB VIII. UDARNOG KORPUSA NOVJ

Komandant generalmajor	**Petar Drapšin**
Komesar pukovnik	**Boško Šiljegović**
Načelnik potpukovnik	**Ante Biočić**
Pomoćnik načelnika major	**Slavko Draganić**
Šef Personalnog otsjeka major	**Andrija Božanić**
Zamjenik komandanta potpukovnik	**Peko Bogdan**
Operativni otsjek šef kapetan	**Simo Dubaić**
Šef Šifrantskog otsjeka pporučnik	**Hrdžić Ivo**
Referent Inžinjerije major	**Barović Dušan**
Referent naoružanja kapetan	**Vodušek Ferdo**
Referent Radio-službe kapetan	**Maričić Lovro**
Komandir Auto-komande kapetan	**Iko Dragičević**
Komesar Auto-komande kapetan	**Antun Stipičić**
Šef Artiljerijskog otsjeka pukovnik	**Karel Levičnik**
Pomoćnik šefa Artiljerijskog otsjeka major	**Mardešić**
Šef Obavještajnog otsjeka kapetan	**Milojko Ćuk**
Šef Otsjeka za vezu major	**Matičević Veljko**
Zamjenik šefa za vezu kapetan	**Gulan**
Tehnički referent Sekcije za vezu pporučnik	**Andrijašević Vojko**
Načelnik Intendanture major	**Kotoraš Dušan**
Pomoćnik načelnika Intendantuere poručnik	**Dizdar Mujo**
Načelnik Saniteta kapetan	**Dr. Vladimir Jernejc**
Pomoćnik načelnika Saniteta kapetan	**Branko Cvjetanović**

Referent Apotekarstva	**Pleštav Drago**
Referent Veterinarstva	**Atijas Albert**
Rukovodilac Agitpropa poručnik	**Plejić Ratko**

ŠTAB IX. UDARNE DIVIZIJE

Komandant major	**Ljubo Truta**
Politkomesar ppukovnik	**Andro Kovačević**
Obavještajni oficir poručnik	**Špiro Marković**
Načelnik Intendanture kapetan	**Kažimir Tomaš**
Referent Saniteta poručnik	**Dr. Dinko Marojević**
Referent za vezu poručnik	**Matijević Nikola**

ŠTAB XIX. UDARNE DIVIZIJE

Komandant ppukovnik	**Parmač Stanko**
Politkomesar ppukovnik	**Petar Babić**
Načelnik Štaba major	**Danilo Damjanović**
Obavještajni oficir pporučnik	**Milan Drobac**
Načelnik Intendanture poručnik	**Miroslav Orlov**
Referent Saniteta poručnik	**Alferević Dušan**
Referent za vezu poručnik	**Starčević Dušan**

ŠTAB XX. UDARNE DIVIZIJE

Komandant pukovnik	**Uzelac Mile**
Politkomesar ppukovnik	**Mate Bilobrk**
Načelnik Štaba ppukovnik	**Branko Dude**
Obavještajni oficir pporučnik	**Franjo Adum**
Načelnik Intendanture poručnik	**Ignjatije Macura**
Referent Saniteta poručnik	**Kraljević Dr. Ljubomir**
Referent za vezu poručnik	**Trbović Nikola**

ŠTAB XXVI. UDARNE DIVIZIJE

Komandant pukovnik	**Božo Božović**
Politkomesar ppukovnik	**Dušan Korać**
Načelnik Štaba major	**Bogdan Stupar**
Obavještajni oficir	**Poručnik Vojko Pavičić**
Načelnik Intendanture poručnik	**Pešić Josip**
Referent Saniteta kapetan	**Rajko Viličić**
Referent za vezu poručnik	**Miljenović Milovan**

I. TENKOVSKA BRIGADA

Komandant ppukovnik	**Gruić Periša**
Komesar ppukovnik	**Hočevar Frane**
Načelnik major	**Sekulić Vladimir**
Referent za vezu poručnik	**Stanić Milorad**

ARTILJERIJSKA BRIGADA

Komandant major	**Franc Misjak**
Politkomesar major	**Ikica Zenić**
Načelnik poručnik	**Zah Karlo**
Referent za vezu pporučnik	**Grgo Antun**

c) Formacijsko stanje jedinica i njihova popuna:

Formacija predviđena po novom planu izvodi se kod svih jedinica. Kod XXVI. i XIX. izvodi se potpuno sistematski i skoro do punog brojnog stanja. Kod IX. i XX. Divizije ukoliko dozvoljavaju operacije s tim se koriste sve mogućnosti i postepeno prelazi na predviđenu formaciju, samo nepotpunog brojnog stanja.

Naročita se pažnja posvećuje na specijalne jedinice i na njihovu popunu.

Od Artiljerijske grupe Korpusa formirana je Artiljerijska brigada pri Korpusu[34] (za divizion haubica potrebno još 28 kamiona i 7 traktora), dok je svakoj diviziji pridodat po jedan divizion brdskih topova i baterija protukolaca — detaljnije u izvještaju artiljerijskog otsjeka.

Pri Korpusu je formirana Auto-komanda sa dva bataljona, od kojih jedan pri Korpusu,[35] a jedan su čete pri divizijama.

Inžinjerske jedinice: pri Korpusu je brigada sa dva bataljona sa svim vidovima: pioniri, pontoniri, mineri.

Stanje po divizijama:

IX. Divizija stoji slabo u stručnom kadru. Formiranje specijalnih jedinica kod nje je u toku. Inžinjerskih jedinica koje bi odgovarale, ranije nije bilo, dok su jedinice za vezu postojale, samo male, obzirom na matrijal. II. Dalm. proleter. brigada, koja je ušla u sastav IX. Divizije,[36] međutim se mora i sa materijalom za vezu kompletirati. Imamo mogućnosti i za inžinjeriju i vezu da popunimo kadrom.

IX. Divizija ima 4 brigade, pošto je i II. Dalm. proleter. brigada privremeno ušlà u sastav IX. Divizije i ona ima 5 bataljona, pošto je od V. Š. za nju naređeno da se popuni sa 3.000 ljudi.

---

[34] Opširnije o tome vidi dok. br. 89.

[35] Vidi dok. br. 1.

[36] Druga dalmatinska proleterska brigada ušla je 5. januara 1945. u sastav 9. NOU divizije, gdje je i ostala do kraja rata (Arhiv VII, reg. br. 56—2, k. 842/A: opercijski dnevnik 9. NOU divizije).

IX. Divizija se popunjavala na sektoru Južne Dalmacije, s tim što joj je pridodat Mosorski odred i Grupa udarnih bataljona Južnodalm. grupe odreda.[37]

XIX. Divizija: Naročito posle akcije kod Knina, ima punu mogućnost, ljudstva i materijala da izvrši formiranje ovih jedinica. I kod XIX. Divizije slabo se stajalo sa inžinjerskim jedinicama i jedinicama za vezu, što je sada u popunjavanju.

U sastav XIX. Divizije ulazi sad V. Prekomorska brigada, koja ima oko 1.100 ljudi, ali stalno pridolaze, kao njena četvrta brigada. Ova brigada po naređenju V. Š. također privremeno ostaje u sastavu našeg Korpusa.[38] Brigada je samo po broju, ali ćemo dati kadra iz III. Prekomorske i ubrzo će se moći srediti. Komore i ostalih sredstava nema. Mora se sa svim popuniti, također i sa oružjem, jer ljudstvo iz Italije pridolazi bez oružja.

Popuna XIX. Divizije vrši se iz Sjeverne Dalmacije i u sastav je ušla kompletna Grupa sjevernodalmatinskih odreda.

XX. Divizija: Zauzimanjem štaba, iako u akcijama, formiranje po novoj formaciji napreduje i već su postavljeni osnovi.

Divizija ima tri brigade, dopunski bataljon i Vrlički odred, koji će biti uključeni u brigade, čim se sa njima izvrši potrebna obuka. Divizija se popunjavala na sektoru Sinja i Knina i uključenjem Grupe srednjedalm. odreda.

XX. Divizija ima i vod (2) tenkova.

XXVI. Divizija formacijski je već skoro uspostavljena. Divizija ima 4 brigade i sve jedinice predviđene formacijom

---

[37] Štab 8. korpusa NOVJ naredio je još 25. oktobra 1944. da se grupe NOP odreda rasformiraju, a ljudstvo rasporedi po divizijama (osim 200 boraca koji treba da uđu u sastav Mornarice NOVJ). Međutim, grupe NOP odreda, kao ni odredi nisu svi rasformirani odjednom, već zavisno od situacije (vidi knj. 34, dok. br. 4, objašnjenje br. 18; knj. 35, dok. br. 51, objašnjenje br. 4; Arhiv VII, reg. br. 16—5, k. 517: naredbu br. 38 Štaba 8. korpusa NOVJ od 10. novembra 1944; Arhiv VII, reg. br. 3—11, k. 1029: depešu Štaba 20. divizije od 12. novembra 1944. upućenu Štabu 8. korpusa NOVJ; Arhiv VII, reg. br. 28—11, k. 1101: operacijski dnevnik Štaba 11. dalmatinske NOU brigade).

Redakcija nije mogla utvrditi tačan datum rasformiranja Grupe južnodalmatinskih NOP odreda. Iz dopisa njenog štaba od 19. novembra uredništvu »Biokovskog vjesnika« — gdje je, pored ostalog, rečeno: »Ujedno Vam napominjemo, da nam buduće ne šaljete list jer se ova grupa rasformirala« (dopis je u Muzeju narodne revolucije u Splitu, inv. br. 1—76—1 A) — može se zaključiti da je ona rasformirana oko 20. novembra 1944.

[38] Opširnije o njenom ulasku u sastav 19. NOU divizije vidi Arhiv VII, reg. br. 1/6—2, k. 119/8: depešu Štaba 8. korpusa od 5. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Slovenije; reg. br. 1/9—2, k. 119/8 depešu od 9. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

osim tenkovske čete i konjičkog eskadrona, kao i nepotpunost artiljerije i auto-bataljona, pošto joj je to oduzeto zbog nestašice tih sredstava u drugim jedinicama.

Divizija je izvršila popunu iz Splitskog i Šibenskog područja i uvrštenjem Grupe otočkih i dijela Grupe biokovskih odreda u svoj sastav.

U svim divizijama po brigadama formirane su sve predviđene jedinice, jedino nisu formirani protukolski vodovi pri pratećim četama kod brigada.

Jurišni vodovi u sastavu pratećih četa formiraju se prema raspoloživom materijalu, naoružanju.

Sada je formirana školsko-dopunska jedinica pri Korpusu, kroz koju će proći svi novomobilisani predviđenu obuku od dva mjeseca, i u kojoj će se, pored opšte pješadijske obuke, izvršiti izbor i dati prva predavanja iz artiljerije itd. prema tome za koju jedinicu se izdvoji.

Računamo sa mogućnošću 2—3.000 (hiljade) još da mobilišemo, uz krajnje naprezanje, tako da neće biti dovoljan broj za popunu svih divizija do potpunog brojnog stanja po formaciji.

Sve jedinice, od sada, popunu će primati iz Korpusne dopunske jedinice, a neće direktno više primati novomobilisane. Sada ima još po divizijskim centrima za obuku 2.487 boraca.

Pri sprovođenju nove formacije u punoj mjeri, općenito, osjeća se nestašica stručnog kadra, naročito za inžinjerske, jurišne pionire i jedinice za vezu.

d) Brojno stanje i naoružanje:

Po priloženom pregledu.[39]

Brojno stanje se povećalo prilivom novih boraca oslobođenjem Dalmacije.

e) Nacionalni i socijalni sastav:

Po priloženom pregledu.[40]

f) Nastava:

Obuka po jedinicama sa borcima izvodi se po nastavnom planu ovog Korpusa.

Od 15. januara i sve specijalne jedinice početi će obuka po specijalnim programima, koji se izrađuju.

U programu za sve jedinice predviđena su dva perioda od po 21 radni dan i to: u prvom periodu opšta naobrazba i na-

[39] i [40] O brojnom stanju, naoružanju, socijalnom i nacionalnom sastavu ljudstva 8. korpusa NOVJ vidi dok. br. 123.

stava iz egzercirne, ratne i stražarske službe i naoružanja kao i pravila službe. U drugom periodu već se radi prema jedinici.

Pešadijske jedinice: prvenstveno nastavu gađanja, borbenu obuku i sadejstvo.

Inžinjerske jedinice: osnovne pojmove iz inžinjerijskih pravila.

Jedinice za vezu, izviđačke, jurišni pioniri, sanitetske jedinice, vozarske, automobilske, artiljerijske po svojim specijalnim potrebama.

Po divizijama:

IX. Divizija još nije uspjela uspostaviti oficirske i podoficirske kurseve. Imaju artilerijski kurs pri divizionu.

XX. Divizija: već je počela i sa oficirskim i podoficirskim kursevima, kao i po ostalim vidovima.

XIX. Divizija: ima stalne kurseve.

XXVI. Divizija ima stalne kurseve i svih potrebnih: za pješadiju, inžinjeriju, vezu, sanitet i intendantske, veterinarske, šoferske, puškarske, kuvarske, magazinerske, obavještajne i političke.

Šri Štabu Korpusa postoje kursevi: intendantski, za vezu (radio-kurs, radio-tehnički, kursevi za rukovodioce), sanitetski (bolničarski, apotekarski, veterinarski se formira), artiljerijski po specijalnim oruđima i trupama i oficirska škola.

Hitna je potreba za pješadijskom oficirskom školom, koju još nemamo.

Uopće kursevi pri Korpusu su već sa izgrađenim programom i nastavnicima i daju vrlo dobre rezultate.

Kursevi pri divizijama, prema već ustaljenosti kod IX., XX. i donekle XIX., više unose disciplinskog duha i izdižu samosvest i važnost rukovodilaca, nego im daju stvarnog znanja. To usled toga, što su kursevi tek u početku, bez udžbenika i u pokretu. Međutim, i kao takvi od ogromne su koristi. U XXVI. Diviziji, gdje su borci većinom prošli vojničku predobrazbu, zatim desetarske kurseve, podoficirske i dalje, oficirski kursevi daju temeljnije rezultate.

Naročita potreba osjeća se u obuci, i to kako kod boraca tako i kod rukovodilaca:

u službi izviđanja i obezbeđenja,
korišćenju zemljišta u napadu i odbrani (za podilaženje i fortifikacijsko uređenje),
nišanjenju i okidanju,
upotrebi teškog automatskog oružja,
neprekidnosti praćenja situacije i preglednosti — veza,
iznošenju ranjenika,

sadejtsvu među jedinicama i rodovima oružja, kantonovanju i konačarima.

Zatim kod rukovodilaca zapaža se da se ne unose u komandovanje, jer naređuju samo upotrebu pješadije, a nikako ne rukovode sa vezom, sanitetom, ishranom itd., već to puštaju potpuno inicijativi referenata.

Naročita se potreba osjeća za udžbenicima, koje bi primali kursisti na kursu i koje bi sobom nosili kao potsetnik, da ne izgube vreme na kursevima u pribeleškama, koje ne mogu ni sami čitati. To bi bio ustvari kratki potsetnik sviju predmeta.

g) Specijalne jedinice i službe:

Izviđačke jedinice su dobro izvežbane, ali nisu odgovorile nameni, ne zbog nesposobnosti jedinica nego zbog neiskorišćavanja i nedavanja zadataka ovim jedinicama.

Artilerija je vrlo dobro obučena i usposobljena za sve zadatke. Kadar, kao i borci dobro izvežbani, te je dosta boraca usposobljeno za dužnosti vođa odjeljenja. Vidne rezultate daje pedantnost u opremi i obuci jedinica.

Samo za formiranje jedinica od zaplenjenog materijala osjeća se oskudica u prevoznim sredstvima.

Jedinice za vezu: Stalnim naglašavanjem važnosti veze, prilično se pomoglo i izdiglo jedinice za vezu. Osjeća se oskudica maetrijala, kako radiostanica, tako i potrošnog materijala, a u vezi formiranja novih jedinica po brigadama i bataljonima (vodovi za vezu sa radiostanicom) i pošto u XXVI. i XIX. Diviziji već postoji ljudstvo, a u IX. i XX. se može izdvojiti, potrebno je dodeljivanje što više sredstava za vezu, dok se jedinice ne kompletiraju. Sada je obuka u punom opsegu obuhvatila sve potrebe i grane veze, te su i jedinice za vezu sposobne da odgovore zadacima. I kod njih je primena i korisnost već uveliko ovisna o umešnosti upotrebe komandovanja.

Obaveštajna služba: u zadnjim akcijama podbacila. Neaktuelnost obaveštenja dolazi zbog neumešnosti. Obaveštajni organi su se o situaciji informisali preko svojih mreža i jedan od drugoga, što je ustvari bio uvek isti izvor. Međutim, uopće ili slabo su se koristile izviđačke jedinice odnosno zarobljenici. Samo pak borbeno i nasilno izviđanje nije došlo do primene, već su se podaci o rasporedu neprijatelja dobijali napadom čitavih jedinica, umesto izviđačkih delova, čime su se dosta povećali gubici. Zatim, za obaveštajne oficire u bataljonima i brigadama obično se daju dobri borci, ali takvi, koji nemaju uslova za razvijanje u vojničke rukovodioce, što je iz

osnova pogrešno. Pojačanim kursevima moći će se ovi nedostaci u mnogome ispraviti.

Inžinjerske jedinice: ukoliko su formirane, vrlo dobro funkcionišu. Naročito Inžinjerska brigada Korpusa i Inžinjerski bataljoni XXVI. Divizije i Tenkovske brigade. U ostalim divizijama potrebno je pojačanje kadra, a i jedinica. Minerska odeljenja naročito se ističu. Stalnim čišćenjem desetaka tisuća nagaznih mina zaslužuju svaku pohvalu. Zatim izrada mostova kod Drniša i Knina,[41] kod Prevjesa, opravke i osposobljenja zgrada u Kninu za smeštaj Korpusa izvedeni su vrlo brzo i stručno.

Kod njih se oseća potreba kursa za niže rukovodstvo.

Auto-komanda: morala je savladati velike poteškoće pri centralizovanju sredstava, uređenju četa, radionica i slagališta. Zadatak je dobro izvršila, tako da se već ima potpuna evidencija vozila u operativnim jedinicama, u vojno-pozadinskim, pri odborima i kod privatnika.[42]

Radionice su usposobljene u Zadru, Drnišu, Šibeniku, Splitu, Vrgorcu i Dubrovniku. Glavna slagališta u Splitu i Drnišu. Uspostavlja se radionica u Obrovcu i poslana je jedna autoradionica na komunikaciju Obrovac — Slunj. Pošto su svi kamioni ratni plen, to su dnevni kvarovi. Nemanje rezervnih dijelova prepolovljuje ustvari upotrebnu moć raspoloživih kamiona. Šoferska škola Štaba Korpusa predana je školi G.Š.H. da se zajedno vodi obuka.[43] Administracija saobraćaja i sredstava je uvedena.

Tenkovska brigada: Opravila je sve tenkove i kamione, posle akcije. Tenkovska brigada ima ogromni potreban rezervni materijal, zatim mostovne konstrukcije, potrebe snabdevanja tenkova benzinom i municijom. Sve ovo iziskuje mnogo veći broj kamiona nego što raspolažu danas. Za vreme akcije, naročito dužeg pokreta, da bi prebacili sav materijal za ten-

[41] Zbog savjesnog rada na podizanju mosta kod Knina, naredbom Štaba 8. korpusa NOVJ od 9. januara 1945. pohvaljena je 2. četa 2. bataljona Inžinjerijske brigade (vidi Arhiv VII, reg. br. 7—1, k. 531).

[42] O brojnom stanju i rasporedu motornih vozila u operativnim i pozadinskim jedinicama 8. korpusa NOVJ vidi Arhiv VII, reg. br. 1/16—2, k. 119/8: depešu Štaba 8. korpusa od 17. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[43] Štab 8. korpusa je 20. januara 1945, depešom, javio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske da je, u dogovoru sa Štabom Mornarice NOVJ, riješeno da se Auto-škola Korpusa preseli u Biograd na moru, gdje treba da iz Gravine (Italija) dođe u Auto-škola Vrhovnog štaba NOV i POJ. U sastavu Auto-škole 8. korpusa nalazila se i Šoferska škola (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/18—2, k. 119/8).

kovima, svim kamionima moraju stalno saobraćati i cirkulirati. Ljudstvo i starešinski kadar je dobro uvežbano i u svim prilikama znaju se snaći i pravilno prema zadatku upotrebiti tenkove.

Intendantura: Dobro funkcioniše, ima već uvježban kadar. Usled proširivanja jedinica i kadra potrebna je jača administrativna kontrola. Potrebni su kursevi.

Sanitet: Organizovanjem bolnica u Dubrovniku, na otocima, u Makarskoj, Splitu, Sinju, Šibeniku, Drnišu, Biogradu n/m, Zadru, Benkovcu i Novigradu osjeća se veliko pomanjkanje stručnog požrtvovnog osoblja. Sprovođenjem nove formacije po sanitetu dobit će se kadra i osoblja iz operativnih jedinica. Doktora se ima dosta i već se izgrađuju i kao rukovodioci, ali ne dovoljno brzo.

Odvajanjem apotekarstva i veterinarstva u posebne otsjeke osjetit će se korist tek kad se ovi usposobe za samostalan rad.

Bolničko osoblje je uopće stručno spremno i sposobno i u akcijama, sa većim brojem ranjenika, sanitetska služba je zadovoljila u potpunosti, kako u davanju pomoći, tako i u evakuaciji ranjenika.

Jurišni pioniri su u formiranju.

h) Borbenost i moral, ishrana i zdravstveno stanje:

Borbenost i moral jedinica na visini.

Ishrana je za 50% sa terena, a 50% od saveznika do sada zadovoljavala, ali se u sledećim mestima ne može računati na prikupljanje od naroda.

Naročiti je problem ishrana konja, koja se može riješiti ili prekomorskim snabdjevanjem ili doturom sa teritorije van Dalmacije.

Oprema: Kod starijih boraca dobra, kod novomobilisanih nema nikakve. Naročito, pošto se mobiliše Imotski, Drniški i Kninski sektor potrebno bi ih bilo, iz političkih razloga, obući i opremiti. 40% boraca nema šinjela.

Zdravstveno stanje zadovoljavajuće. Ima veliki broj (oko 4.000) ranjenika, zatim oboljenja od prehlada i drugih lakših oboljenja. Zarazne bolesti, u manjem broju, sa izvorima bolesti van teritorija korpusa, do sada su uspešno suzbijane.

Problem je za posteljinu i smeštaj sve većeg broja ranjenika i invalida iz Italije, zatim teritorije IV. i XI. Korpusa.

Bolnice sa osobljem broje do 10.000 lica.

Doljnje namjere: Obuka i sređivanje jedinica. Zatvaranje pravca Široki Brijeg — Duvno i držanje položaja kod Lapca, sa rasporedom divizija po naređenju V. Š., a samim tim i daljnja naša operativna aktivnost.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik: Komandant, general-major:

BR. 42

OBAVJEŠTENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 13. JANUARA 1945. ŠTABU 4. KORPUSA O SADRŽAJU UPUTSTVA KOJE JE NJEMAČKA VRHOVNA KOMANDA ZA JUGOISTOK IZDALA ZA BORBU PROTIV JEDINICA NOVJ[1]

GLAVNI ŠTAB NOV I PO HRVATSKE
OBAVJEŠTAJNO ODJELJENJE
Broj: 4/45
Dne 13. januara 1945.

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Njemački glavni štab za Jugoistok, koji komanduje svima njemačkim i satelitskim trupama u Jugoslaviji, izdao je slijedeća uputstva za borbu protiv partizana koja se niže iznose u sažetom izvodu:

U početku ističu se pozitivne i negativne strane partizana i Nijemaca u borbi:

Pozitivne strane partizana: jesu:

Fanatizam. Dovitljivost. Naoružanje i teškim oruđima dobro. Velika marševska i manevarska sposobnost i noću. Dobro poznavanje zemljišta i snalaženje na njemu. Često mjenjanje položaja, zbog čega se imaju pogrešni i većinom pretjerani podaci o njihovoj brojnoj snazi. Iznenadna pojava u boku ili pozadini neprijatelja. Uopće velika aktivnost i noćni napadi. Izbjegavanje cesta i kretanje poglavito stazama. Obavještajna služba dobra.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—8, k. 488.

Njihove slabe strane:

Obuka ljudstva za borbu u okviru jedinica je slaba. Usprkos otpornosti u borbi nisu dorasli koncentričnim napadima Slaba disciplina vatre, koju otvaraju prerano, a vatreno dejstvo je bez plana tako, da se vatra rasipa.

Pozitivne strane njemačke vojske jesu:

Nadmoćnost taktičkog vodstva i nadmoćnija disciplina vatre.

Njihove slabe strane:

Uglavnom protivno od onoga, što je navedeno kao pozitivno partizana: Nevješto korišćenje zemljišta. Zbijenost u napadu i na položaju. Nedovoljno iskorišćenje automatskih oruđa za bočno dejstvo, naročito u odbrani. Neopreznost. Nedostatak izviđanja i aktivnosti. Bojazan od noćnih preduzeća.

Njemački štab preporuča svojim jedinicama:

Izviđanje: Viditi i ne biti viđen. Ponašanje kao u lovu. I danju i noću za povratak mjenjati pravac kretanja da se izbjegnu zasjede. Izviđanjem prodrijeti u dubinu neprijateljskog rasporeda. Najbolje izviđanje je napad.

Veza: Veliko je zlo zanemariti izvještavanje. Izvještavati i opet izvještavati.

Osiguranje: isturiti tako daleko, da bude veza pomoću oka moguća, a to je 300—400 m. Osiguravajuće dijelove ne smije neprijatelj opaziti. *Noću* tajne patrole radi prisluškivanja u sve strane.

Zaštita iz zraka: Sve se zaklanja i nikakvi pokreti. *Kretanje:* širok i dubok raspored, nikakva zbijenost. Sporazumijevanje pomoću znakova bez riječi. Udarne rezerve i kod najmanje jedinice. U nepreglednom zemljištu nastupati u skokovima. Jedan dio pruža uvijek vatrenu zaštitu drugom dijelu koji nastupa.

Položaje uporišta i zaklone neprestano izgrađivati. Maskiranja! Nikada se ne pokazivati neprijatelju.

Uvijek imati na umu: aktivnost, pokretljivost. Prolijevati znoj da bi se uštedila krv.

Uporišta posjedati rijetko—1/3 do 1/2 ljudstva, a sve ostalo u udarnu rezervu. Sa udarnim rezervama nastupati hrabro, jer je to najbolji način da se rasvijetli situacija i da se postigne uspjeh. Oklijevanje i otstupanje vodi do teških gubitaka. Smrt stigne onog koji bježi.

Unutar uporišta noću mijenjati položaje. Ne zadržavati se na dominirajućoj tački, već ovu tući jakom bočnom va-

trom. Na uporištu (položaju) i posada i osmatrači moraju biti nevidljivi za neprijatelja. Istaknute tačke držati sa malim brojem ljudstva, da bi neprijatelja zavaralo u pravom stanju.

Prednje se dostavlja da bi se s ovim njemačkim uputstvima upoznali komandanti i trupe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, generalmajor
P. Jakšić

M. P.

BR. 43

NAREĐENJE ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ OD 13. JANUARA 1945. ŠTABU 6. KORPUSA DA PODANIKE SOVJETSKOG SAVEZA IZDVOJI IZ SVOJIH JEDINICA I POŠALJE U ŠTAB ARMIJE[1]

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Broj: 32
13. januara 1945.
u . . . . . čas.

ŠTABU VI KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Primili smo od štaba III armije slijedeće naređenje:

»Prema dogovoru sa predstavnicima Crvene armije staviće se istoj na raspoloženje svi pripadnici NOV u našim jedinicama koji su ruske narodnosti odnosno podanici Sovjetskog Saveza. Ovo se odnosi na sve one pripadnike NOV koji su pripadnici Sovjetskog Saveza bez obzira na to kada su, kako i gde stupili u NOV.

Naredite svim vašim jedinicama da izvrše reviziju sveg svoga ljudstva i da izdvoje sve one na koje se odnosi ovo naređenje.

To ljudstvo treba prikupiti pri štabovima korpusa odnosno divizija i uputiti ga ovome štabu odakle će biti upućeno nadležnom ruskom štabu ili komandi na raspoloženje.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—13, k. 488.

Za svakoga pojedinca obavezno dostavite karakteristiku koja treba biti što je moguće svestranija. Karakteristike treba da dadu komesari bataljona odnosno brigada u kojima se momentalno nalaze oni na koje se ovo odnosi.

Za sve ljudstvo koje će biti prema gore iznetom upućeno ovom štabu treba dostaviti podatke na sledećim rubrikama.

1) Redni broj, 2) prezime (celo očevo ime) i ime, 3) godina rođenja, 4) nacionalnost, 5) kada je pao u zarobljeništvo i gde, 6) kada je prešao k partizanima i na koji način, 7) kratka karakteristika za vreme dok se nalazio u NOV, 8) primedba.

Sa prikupljanjem gornjeg ljudstva početi odmah i čim se svo sakupi pri štabovima korpusa i divizija uputiti ga odmah u ovaj štab.«

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar
pukovnik:
Sl. otsutan

M. P.

Komandant,
general-lajtnant
Kosta Nađ

Dostavljeno:
Štabu VI i X Korpusa, štabu XVI, XXXVI i LI divizije.

U vezi gornjega sve pripadnike Sovjetskog Saveza trebaju sve jedinice, ustanove i institucije vojne civilne uputiti tako da budu 25. I. 1945. u Cabuni, između Slatine i Suhopolja, gdje će se javiti partizanskoj straži. Imenovanim izdati suhu hranu za 3 dana. Imenovane uputiti bez oružja izuzev revolvera.

BR. 44

UPUTSTVO ŠTABA 6. KORPUSA NOVJ OD 13. JANUARA 1945. ŠTABU 12. NOU DIVIZIJE O ORGANIZACIJI TAKMIČENJA[1]

ŠTAB VI. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Broj 288
Dana 13/I. 1945. u ... sati

ŠTABU XII. UD. DIVIZIJE NOVJ

1. januara 1945. godine otpočelo je u svim jedinicama VI. korpusa **pobjedonosno takmičenje.**[2] Toga je dana otpočelo i takmičenje između X., XII. i našeg Udarnog korpusa.

Takmičenje je počelo i u cijeloj Korpusnoj vojnoj oblasti na oslobođenim teritorijama svih naših područja. A ovih dana otpočinje svenarodno takmičenje u Slavoniji pod rukovodstvom Narodno-oslobodilačkog fronta.

Kakova je politička i vojnička situacija kod neprijatelja i kod nas u vrijeme kada je zakazano ovo, dosada najveće takmičenje u našim jedinicama i u Slavoniji, i kakova će ona biti u toku samog natjecanja?

Vojnički položaj neprijatelja bezizlazan je. Bratska Crvena armija napredujući od Staljingrada nemilosrdno je istrebljivala hitlerovske horde, nosila sa sobom oslobođenje čovječanstva i došla pružiti svoju pomoć narodima Jugoslavije, Bugarske, Rumunije, Mađarske, Čehoslovačke, Poljske, Finske i Norveške. Danas se ona nalazi u našoj Slavoniji,[3] danas ona vodi jednu od najvećih bitaka ovoga rata, bitku za uništenje hitlerovske armije u Budimpešti. U našoj zemlji nepriprijatelj je snagom oružja Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije, bratskom pomoći jedinica Crvene armije, Narodne bugarske vojske, te bratske Albanske NOV prikovan u dijelovima zemlje naše domovine. Svakodnevni udarci koji padaju po Hitlerovim divizijama, te »zdrugovima« i »pukovima« Hit-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—5, k. 883 A.

[2] Opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 44 i 54; Arhiv VII, reg. br. 5—7, k. 486: izvještaj Štaba 6. korpusa upućen 15. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] U Slavoniji (kod Virovitice) nalazili su se dijelovi 233. divizije Crvene armije (vidi dok. br. 17, 35, 60 i 103).

lerovih skutonoša golemi su i oni desetkuju neprijateljsku vojsku u našoj zemlji.

Hitler, okružen sa svih strana savezničkim armijama, podriven oslobodilačkim Pokretima, bezglavo bježi u svoj brlog, pokušava se izvući iz ugroženih mjesta, daje luđačke otpore da bi še koliko toliko sredio u svojoj vlastitoj jazbini. Oružje herojske i bratske Crvene armije, oružje naših Saveznika, oružje naše Narodne vojske i oružje slobodoljubivih pokreta trijumfira. Ono će napredovati dalje sve dok se ne razvije pobjednička zastava u samom Berlinu. To je uglavnom vojnička situacija i položaj neprijatelja u kojem se on danas nalazi i u kom će se nalaziti za vrijeme takmičenja.

Vojnička situacija u našoj zemlji početkom samog natjecanja obilježena je jednim slavnim danom u istoriji razvitka Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije, 1. I. 1945. godine naša je mlada vojska i u organizacionom pogledu prerasla u jednu moćnu regularnu Armiju. Toga je dana formirana naša III. Armija.[4] Stvaranje armija u našoj Narodno-oslobodilačkoj vojsci događaj je od ogromnog vojničkog i političkog značaja i nije slučajno da je upravo početkom 1945. godine, danom kada je formirana III. Armija, otpočelo i natjecanje među našim jedinicama. Formiranje III. Armije i pobjedonosno takmičenje momenti su koji nose pobjedu i nju ubrzavaju.

Politička situacija u hitlerovskoj koaliciji također je za Hitlera i ostatke njegovih vjernih slugu bezizgledna i crna. Jedan po jedan satelit napuštao je Hitlera. I protiv »Evropske tvrđave« danas su uperene puške Otečenstvenog fronta bratske Bugarske, bratske Poljske, Rumunija, Finska, Francuska, Italija i Mađarska čiste zemlju, uprkos tamnih namjera prikrivene reakcije, od fašističkih elemenata i šalju prve jedinice u borbu protiv Hitlera. Hitler je zaista ostao gotovo sam, a sutra će ostati potpuno sam. Oslobodilački pokreti slobodoljubivih naroda cijele Evrope svakim su danom sve moćniji, narodno-oslobodilačke fronte sve čvršće.

U našoj zemlji Jedinstvena narodno-oslobodilačka fronta moćan je i silan faktor koji je okupio oko sebe u borbi protiv okupatora i domaćih izdajica sve rodoljubive snage naše domovine.

Mi smo otpočeli sa takmičenjem upravo u vrijeme kada je donešen niz značajnih odluka u Nacionalnom komitetu. Naša se zemlja nalazi u periodu borbe i rada za potpuno istrebljenje neprijatelja sa posljednjeg metra i pedlja naše zemlje, i sa izgradnjom nove Demokratske Federativne Jugoslavije.

[4] Opširnije o tome vidi dok. br. 4.

I za prvi i za drugi zadatak, tj. za istrebljenje neprijatelja i za izgradnju naše zemlje, jedinice VI. Korpusa nošene su težnjom da njihov doprinos u tome djelu bude među najvećim i dostojan slavne tradicije slavonskih boraca i jedinica.

Pobjedonosno takmičenje otpočelo je i već ćemo 15. I. vidjeti prve rezultate.

U čemu se sve najteču naše jedinice, naši borci i rukovodioci?

I. — Tko će zadati neprijatelju najviše gubitaka, ljudskih i materijalnih. Tko će pokazati najviše aktivnosti u uništavanju i istrebljenju okupatora naše zemlje.

II. — Tko će najbolje usavršiti strojnu obuku, izvesti postrojavanje, uspostaviti najčvršću strojnu i borbenu disciplinu, uspostaviti pravilne starješinske i drugarske odnose.

III. — Pitanje higijene vojničko je i političko pitanje, i zato natjecanje u kojoj će jedinici biti najbolja lična higijena boraca, najbolja čistoća veša, obuće i odjeće.

IV. — Organizacija i funkcioniranje pomoćne službe, otsjeka i svih dijelova od osnovnog je značaja za uspjeh svake pojedine jedinice. Zato će se naše jedinice natjecati u kojoj će brigadi najbolje funkcionirati sve jedinice pomoćne službe.

V. — Pred našim jedinicama pretstoje, one su zapravo već počele, borbe frontalnog karaktera. Danas naši vojni rukovodioci moraju znati komandovati i voditi svoje jedinice u borbi. Bez umješnosti rukovođenja u složenim operacijama nema i ne može biti uspjeha. To znači da naši rukovodioci, naši komandiri i komandanti, naši oficiri i podoficiri moraju učiti vojnu teoriju. Bez učenja i izgradnje i postizavanja umješnosti rukovođenja naši rukovodioci neće moći zadovoljiti. I oni koji to ne budu znali morati će prepustiti mjesto onima koji će pravilno shvatiti potrebu umješnog rukovođenja. Umješno rukovoditi jedinicama u pretstojećim borbama znači znati istrijebiti više neprijatelja, zaplijeniti bogate ratne trofeje, imati minimum vlastitih žrtava. Dakle, opće natjecanje u kojoj će se jedinici rukovodioci od najnižih do najviših najbolje praktički i teoretski usavršiti u vojnoj vještini i u kojoj će jedinici borci postati najbolji majstori svoga oružja.

VI. — Narodno-oslobodilačka vojska Jugoslavije slavi u svijetu kao jedna od armija koja ima visoke moralne i kulturne osobine. Te osobine našoj Armiji usadila je svetost oslobodilačke misije, visoki ciljevi za koje se naša Armija bori. I visoka politička svijest, kulturne i moralne osobine naše Armije nemaju samo značaj u okviru naše zemlje već taj značaj

dobiva međunarodni karakter. Poslije oslobođenja naše zemlje naša će vojska krenuti van granica naše zemlje.[5] I nikad, i ni na jednom mjestu neće smjeti ni jedan vojnik, ni jedan borac ni rukovodilac da okalja nedozvoljenim postupkom i činom čistoću zastave Narodno-oslobodilačke borbe, zastavu koju je podigla naša domovina, naši narodi i njihov veliki vođa, naš Vrhovni komandant Maršal Tito. Svi bivši režimi stare Jugoslavije kočili su svim silama podizanje političke svijesti i prosvjećivanje vojnicima. Nova Demokratska Jugoslavija naprotiv svim silama nastoji podignuti političku svijest, učiniti obrazovanijim i kulturnijim svakog pojedinog borca. I zato sprovesti natjecanje u svim jedinicama: u kojoj će brigadi biti najbolji i najintenzivniji politički rad sa rukovodiocima i borcima, u kojoj će biti najbolji i najintenzivniji kulturno-prosvjetni rad.

To su uglavnom pitanja po kojima će se takmičiti naši bataljoni i brigade, naši borci i rukovodioci, naše divizije. Natjecanje pak izraženo ukratko obuhvaća sve postavljene zadatke na vojničkom, političkom i kulturno-prosvjetnom sektoru. Ono mora obuhvatiti sve ljudstvo jedinice. Duh natjecanja mora da prožme svakog pojedinog narodnog vojnika. Dati sve od sebe i znanje i snage da što prije oslobodimo Slavoniju, da što više doprinesemo oslobođenju Hrvatske i naše Jugoslavije, da što više učinimo za uništenje Hitlerove Njemačke.

Naši rukovodioci i naše jedinice imaju bogato borbeno iskustvo, imaju i iskustvo u natjecanju. Poneseni od prvog do zadnjeg Narodnog vojnika u VI. Korpusu sa opravdanom odgojenom mržnjom prema neprijatelju, sa plemenitom i žarkom ljubavi prema domovini i svome Narodu, mi vjerujemo da će svi borci i rukovodioci dati sve od sebe da u bratskoj borbi i mjerenju snaga sa jedinica X. i XII. Korpusa odnesemo časnu pobjedu, kako na dobivenim zastavama i zasluženim nagradama najboljih boraca, rukovodilaca i jedinica VI. Korpusa na kraju svakog perioda natjecanja i natjecanja uopće budu zapisane časne i ponosne riječi »Najboljima u pobjedonosnom takmičenju!«

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar, pukovnik:
Otmar Kreačić

Komandant, pukovnik:
S. O.

M. P.

---

[5] Pretpostavljalo se da će NOVJ učestvovati u borbama za uništenje njemačkog fašizma i van granica Jugoslavije.

ŠTAB XII. UDARNE DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Br. 53 dana 15X/I 1945 god

Raspisano svima brigadama ove divizije.

53/1945
Upute o vođenju pojedinačnog takmičenja.

Politkomesar, ppukovnik:

BR. 45

IZVJEŠTAJ ŠTABA TUROPOLJSKO-POSAVSKOG NOP ODREDA OD 13. JANUARA 1945. ŠTABU 34. NOU DIVIZIJE O DEJSTVIMA OVOG ODREDA 1944. GODINE[1]

ŠTAB
TUROPOLJSKO-POSAVSKOG ODREDA
Dne 13. I. 1945
Op. br. 345

ŠTABU XXXIV. UD. DIVIZIJE, IV. UD. KORPUSA NOVJ

Na osnovu Vašeg telefonskog traženja, dostavljamo Vam kratak pregled uspjeha Turopoljsko-posavskog odreda od 1. I. 1944 god. do 31. XII. 1944 godine.

15. I. 1944 — II. bataljon ovog odreda održavao je položaj u selu Gusi, banda [je] naišla, na bandu otvorena je vatra te je ubijeno 1 Čerkez i 2 ranjena, a zaplenjen je 1 šmajser i 1 pištolj.

27. I. 1944 — III. bataljon ovog odreda postavio je zasjedu kod sela Kupinca, naišla kozačka patrola od 4 konjanika, na njih otvorena je vatra. Ubijen jedan kozak, 2 kozaka i 1 Njemac zarobljeni. — Zaplenjeno 3 konja, 4 sedla, 4 karabina i 200 komada metaka.[2]

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 7—2, k. 1225.
[2] Opširnije o tome vidi knj. 23, dok. br. 180.

28. I. 1944 — II. bataljon ovog odreda izvršio je pokret za Posavinu, naišao na pruzi na zasjedu koja je razbijena. — Zaplenjen je 1 p. mitraljez i 1. pištolj.

31. I. 1944 — Četa za vezu uz osiguranje III. bataljona skinula je na pruzi Zagreb — Karlovac 12 km. telefonske žice i 184 izolatora.

Istoga dana 1 četa III. bataljona izvršila je napad na vahtarnu br. 15 na pruzi Zagreb — Karlovac te zarobila 17 domobrana. — Zapljenila 3 p. mitraljeza, 15 pušaka, 4.288 metaka i ostale voj. spreme.[3]

2. II. — II. bataljon sa svojom 1. četom postavio je zasjedu na putu Novo Čiče — Bukevlje, naišla banda u jačini 180 konjanika i tjerala sa sobom 50 uhapšenika. Na bandu otvorena je vatra te je razjurena, civili oslobođeni a 1 vojnik neprijateljski ranjen i 1 konj.

4. II. — I bataljon ovog odreda vodio je borbu sa neprijateljem u Cerju koji je nadirao iz tri pravca i to: Peščenice, Lekenika i Dužice — Žažine u jačini od 400 vojnika, potpomognut sa avionima.[4] U ovim borbama neprijatelj je imao 7 mrtvih i 9 ranjenih.

Istoga dana II. bataljon postavio je zasjedu kod Želina, te zajedno sa minerima minirao 2 mosta, neprijatelj je naišao u jačini 23 konjanika. U ovoj borbi ubijeno je 9 neprijateljskih vojnika, među njima 3 podoficira i 1 oficir, 6 ranjenih, a zarobljen 1 kozak, Zaplenjeno je 3 p. mitraljeza, 4 puške, 15 konja, 16 sedala, a ubijena su 3 konja.

Istoga dana III. bataljon napao je neprijateljske bunkere na vahtarni br. 16 i 17 na pruzi Desinec — Jaska. U ovom napadu zarobljeno je 19 domobrana. — Zaplenjeno je 1 p. mitraljez, 20 pušaka, 4500 metaka, 1 telefon i ostala voj. sprema.

6. II. — III. bataljon napao je wahtarnu Ilovac. — Zarobljen je 1 ustaša, a zaplenjene su 2 puške.

7. II. — II. bataljon sa svojom 1. četom izvršio je akciju na neprijatelja koji se nalazi na Jakuševačkom mostu kod Zagreba. — 1 domobran je ubijen, a za-

[3] Vidi knj. 24, dok. br. 116.

[4] Nadmoćne njemačke i ustaške snage, poslije duže borbe, potisle su taj bataljon, a zatim popalile jedan dio sela Cerja (opširnije o tome vidi knj. 24, dok. br. 66).

robljeno je 1 oficir i 14 domobrana. — Zaplenjeno je 1 p. mitraljez, 16 pušaka, 1 šmajser i 3000 metaka.[5]

9. II. II. bataljon išao je u pomoć. Ud. brigadi »F.O. Seljo«,[6] koju je napao neprijatelj u Veleševcu. — U ovoj borbi ubijeno je 5 bandita, 4 zarobljena a nepoznati broj ranjenih.[7]

13. II. III. bataljon dao je osiguranje četi za vezu koja je skidala na pruzi Crne Mlake do Zdenčine 4.500 mm. telefonske žice, 2 telefona zarobila i 200 izolatora.

14. II. III. bataljon sa 2 čete u akciji na pruzi između Rečice i Karlovca pokupio je 22 km telefonske žice i 200 izolatora, i 2 telefona.

21. II. I. i II. bataljon bio je u suradnji sa akcijom Ud. brigade »F.O. Seljo« u likvidiranju neprijateljskog garnizona u Lomnici.[8] — U toj borbi naše su jedinice ubile 7 neprijateljskih vojnika, među njima 2 oficira, 6 ranili, a zaplenjeno je 4 konja, 2 sedala, 5 ručnih bombi i 1835 komada municije.

1. III. Mineri ovog odreda prekinuli su željez. prugu i srušili 96 met. pruge.

Istoga dana III. bataljona nalazi se u selu Kupčini. gdje napala ustaška banda, istom bataljonu došao je u pomoć II. bataljon. — Neprijateljski gubitci jesu 9 ubijenih i 3 ranjena, a zaplenjeno je 5 pušaka, 350 kom. municije i ostale voj. spreme.

21. III. II. bataljon ovog odreda postavio je zasjedu u Kupčini, neprijatelj je došao u jačini od 8 vojnika, izvršen je juriš na njih. — Ubijen je 1 neprijateljski vojnik, 3 ranjena, a 4 kozaka zarobljena, isto su ubijena 2 konja, a zaplenjeno je 1 p. mitraljez, 3 puške, 1 sedlo, 130 komada metaka i ostala voj. spreme.

22. III. III. bataljon ovoga odreda postavio je zasjedu na cesti između Odre i Vel. Gorice, naišla je neprij. patrola od 10 — 12 vojnika, na njih otvorena je

[5] Vidi knj. 24, dok. br. 121.

[6] »Franjo Ogulinac Seljo«

[7] Opširnije o tome vidi knj. 24, dok. br. 66, 105.

[8] Vidi knj. 24, dok. br. 143.

vatra, isti su se razbježali a neprijatelj je imao 2 mrtva.

23. III. II. bataljon sa svoje 2 ćete napao je neprijatelja koji se nalazio u selu Čabdinu, što je i uspio.[9] Ubijeno je 5 neprijateljskih vojnika, a zarobljen je 1 ustaša. Zaplenjeno je 1 p. mitraljez, 2 puške, 5 mina za laki bacač i 2000 komada metaka.

25. III. III. bataljon ovog odreda sa jednom četom postavio je zasjedu na cesti između Horvata i Zdenčine, te je na tu zasjedu naišla ustaška banda, na nju je otvorena vatra, te je ubijeno 6 neprijateljskih vojnika a 3 su ranjena.

Istog dana jedinice I. i III. bataljona vodile su borbu sa neprijateljem kod Dragonošca koji je nastupao sa tri pravca i to: Brezovice, Lukavca i Dubranca. — Neprijatelj je odbijen, a ostavio je sav plijen kojeg je već pokupio. U ovim borbama ubijeno je 16 neprijateljskih vojnika, 13 ranjenih, a zarobljeno je 1 konj, 1 sedlo, 1 p. mitraljez i 50 metaka.

30. III. III. bataljon imao je zadatak, da prebaci engleze[10] za Posavinu, te je na pruzi kod Okuja naišao na neprijateljsku zasjedu, sa kojom se sukobio. Neprijatelj je imao 3 mrtva, a broj ranjenih nepoznat.

3. IV. I. bataljon vodio je borbu u Kravarskom sa neprijateljem, koji je izbio do Čakanca, te je protjeran ostavivši svu pljačku.[11] — Gubitci neprijatelja jesu 22 mrtvih i 30 ranjenih. — Zaplenjeno je 1 p. mitraljez, 1 puška i 200 komada municije.

4. IV. III. bataljon vodio je borbu u Čazmi koju je neprijatelj pokušao da zauzme, ali je uz pomoć II. Moslavačke brigade odbijen. — Gubitci neprijatelja jesu 9 mrtvih, 7 ranjenih i 2 zarobljena.

13. IV. Mineri ovog odreda uz pomoć osiguranja 3 čete III. bat. prekinuli su želj. prugu između Desinca i Jaske na 18 mjesta, te razrušili pruge 432 metra.

---

[9] Vidi knj. 25, dok. br. 157.

[10] Odnosi se na savezničke avijatičare koji su se, zbog oštećenja ili kvarova na avionima, padobranima spustili na teritoriju sjeverne Hrvatske. Oni su brodovima i avionima prebačeni u svoje baze u Italiju (vidi knj. 25, dok. 127, str. 640; knj. 26, dok. br. 141, str. 684 i 686).

[11] Vidi knj. 26, dok. br. 65.

14. IV. II. bataljon: 1. četa bila je na položaju u selu Žeravica, a iz sela Hasan Brega naišla je čerkeska patrola te je na nju otvorena vatra, patrola je utekla, a 2 neprijateljska vojnika su ranjena, a 3 konja ubijena.

16. IV. Odred sa minerima prekinuli su prugu Zagreb — Karlovac na 13 mjesta, te uništili 312 metara pruge.

19. IV. II. bataljon vodio je borbu u Kupčini, te je prema Kupčinskom mostu došlo 10 neprijateljskih vojnika, a u samo selo Kupčina jača snaga ustaša, nakon duge teške borbe neprijatelj je odbijen.[12] — Gubitci nepr. jesu 12 mrtvih 10 ranjenih, a zaplenjen je 1 p. mitraljez.

Za V. i IV. mjesec nemamo podataka, a bile su manje deverzantske akcije na prugu i na neprijateljske patrole, te točne podatke ne možemo dati.[13]

3. VII. III. bataljon ovog odreda zauzima položaj Šantori, naišlo je 30 nepr. konjanika, nakon kratke borbe neprijatelj je protjeran te imao 3 mrtva i 6 ranjenih.

6. VII. I. i III. bataljon ovog odreda izvršili su sa minerima i četom za vezu na [diverziju] prugu Mavračići; — Prevendari, na tom mjestu bio je sukob sa ustašima, akcija je uspela te je ubijen 1 ustaški rojnik, zaplenjena 1 puška, 1 pištolj, uništeno 900 metara pruge, te pokupljeno 15 km. telefonske žice i 50 izolatora.

13. VII. I. bataljon ovog odreda, kada je kretao kroz selo Kuće, kod crkve naišao na ustašku zasjedu u jačini 30 ustaša sa 3 p. mitraljeza. — U ovom sukobu ubijeno je 4 ustaša, 8 ranjeno, a zarobljeno je 1 p. mitrlajez, 1 puška i 250 komada municije.[14]

---

[12] Vidi knj. 26, dok. br. 172.

[13] O aktivnosti Turopoljsko-posavskog NOP odreda u maju i junu 1944. vidi knj. 27, dok. br. 43, str. 199—202, dok. br. 69, str. 276—279; knj. 28, dok. br. 48, str. 209, dok. br. 79, str. 384—386, dok. br. 117, str. 627, dok. 130, str. 669; knj. 29, dok. 97, str. 546—547.

[14] Opširnije o tome vidi knj. 29, dok. br. 129, str. 129.

Odred je, sutradan u sadejstvu sa dijelovima 2. diverzantskog bataljona, porušio prugu Zagreb — Karlovac na 14 mjesta (vidi knj. 29, dok. br. 107).

17. VII. III. bataljon sa minerskom grupom ovog odreda išao je u akciju na rušenje pruge između Horvati — Zdenčina, pruga je srušena na 32 mjesta, tj. 100 metara, a četa za vezu pokupila je 5 km. telefonske žice.[15]

18. VII. III. bataljon ovog odreda krenuo je na zadatak u Remetinec da razoruža 10 domobrana koji su bili u Filipićevoj pekarni. — Akcija je uspjela, svih 10 domobrana je zarobljeno i zaplenjeno 10 pušaka sa ostalom voj. opremom.

Za VIII. i IX. mjesec nemamo podataka, ali u tom mjesecu bile su deverzantske akcije na pruzi, te je u tom vremenu mnogo pruge porušeno.[16]

5. X. 3. četa III. (Sisačkog) bataljona otišla je na želj. stanicu Zdenčina da zapali željez. vagone. — Bez ikakove smetnje zapaljeno je 37 željez. vagona na željez. postaji Zdenčina.

13. X. III. (Sisački) bataljon sa minerima ovog odreda išao je na rušenje pruge Desinec — Zdenčina, pruga je bila porušena na 75 mjesta.[17]

15. X. I. bataljon ovog odreda bio je na položaju u selu Kupčina, iznenada to selo napao je neprijatelj, a protinapadom isti je odbijen, te imao 5 mrtvih i 1 ranjenog.

31. X. III. (Sisački) bataljon sa minerima ovog odreda i II. bat. II. brigade VIII. Divizije: bilo je rušenje pruge između Stupno — Lekenik, pruga je srušena u dužini 6 km., tj. 1.300 metara.[18]

6. XI. I. bataljon sa 1. i 3. četom i minerima ovog odreda: bilo je rušenje pruge Vel. Gorica — Mraclin, pruga je bila srušena na 20 mjesta duplih, tj. 600 metara.[19]

---

[15] Vidi knj. 29, dok. br. 134, str. 740.

[16] Te diverzije su izvedene na prugama: Zagreb — Karlovac i Zagreb — Sisak. O njihovom efektu vidi knj. 31, dok., br. 65, str. 318, dok. br. 72, str. 355 i 357, dok. br. 87, str. 451 i 455, dok. br. 111, str. 594, dok. br. 123, str. 655; knj. 33, dok. br. 2, str. 13, dok. br. 24, str. 123, dok. br. 60, str. 265 i 266, dok. br. 72, str. 309—311, dok. br. 107, str. 534, 554 i 556, dok. br. 114, str. 599, dok. br. 119, str. 625, dok. br. 120, str. 626, dok. br. 121, str. 631, dok. br. 137, str. 679, dok. br. 140, str. 695, dok. br. 142, str. 700, dok. br. 144, str. 704 i 707, dok. br. 145, str. 708.

[17] Opširnije o tome vidi knj. 34, dok. br. 84, str. 378.

[18] Vidi knj. 34, dok. br. 100, str. 478.

[19] Vidi knj. 35, dok. br. 97, str. 561.

8. XI. I. bataljon sa 1. i 2. četom te minerima ovog odreda: bilo je rušenje pruge Vel. Gorica — Mraclin, pruga je srušena na 15 mjesta duplih, tj. 450 m.

10. XI. III. (Sisački) bataljon sa minerima ovog odreda: rušenje pruge Peščenica — Lekenik i mosta u Lekeniku.[20] — Pruga je srušena na 8 mjesta duplih, a most potpuno srušen.

Istoga dana I. bataljon rušio je prugu Vel. Gorica — Zagreb, pruga je bila porušena na 12 mjesta duplih, tj. 360 metara.

11. XI. 3. četa II. (Posavskog) bataljona postavila je zasjedu ustašima na cesti Trebarjevo — Martinska Ves. Naišlo je 80 ustaša, te su bila 2 ubijena i 4 ranjena, bez vlastitih gubitaka.

15. XI. I. bataljon sa četom za vezu ovog odreda išao je na skidanje telefonske žice i izolatora, te rušenje stubova. — Skidano je 14 km. telefonske žice, 150 izolatora, te srušeno 25 telefonskih stubova.

16. XI. 1. i 3. četa. III. (Sisačkog) bataljona sa minerima ovog odreda: bilo je rušenje pruge između Okuja — Mraclina. — Pruga je porušena na 30 mjesta duplih, tj. 900 metara.

20. XI. III. (Sisački) bataljon sa četom za vezu i minerima ovog odreda: bio je zadatak rušenje pruge, skidanje žice i izolatora te rušenje telefonskih stubova. — Pruga je srušena na 10 mjesta duplih, tj. 300 metara, skidano je 12 km. telefonske žice, 100 izolatora i porušeno 20 brzojavnih stubova. Ova akcija je bila pruga Mraclin — Turopolje.[21]

24. XI. 2. četa I. bataljona sa minerskom grupom ovog odreda bila na zadatku rušenje pruge Zdenčina — Horvati. — Pruga je srušena na 18 mjesta duplih, tj. 520 metara.

25. XI. III. (Sisački) bataljon postavio je zasjedu na cesti između Lekenika — Peščenice.[22] — Naišlo 1 bataljon ustaša i 1 satnija domobrana. — Bez vlastitih gubitaka, neprijatelj je imao 37 mrtvih i veći broj ranjenih.

---

[20] Vidi knj. 35, dok. br. 52, str. 232, dok. br. 93, str. 537.

[21] Rečenica bi trebalo da glasi: Ova akcija je bila izvedena na pruzi Mraclin — Turopolje. Vidi knj. 35, dok. br. 97, str. 579.

[22] Vidi knj. 35, dok. br. 140, str. 740 i 741.

28. XI. III. (Sisački) bataljon postavio je zasjedu na koti 120 između Žažine — Dužice. — Naišlo je 11 ustaša, između kojih su 4 ubijena a broj ranjenih nepoznat, bez vlastitih gubitaka.

28. XI. II. (Posavski) bataljon ovog odreda u selu Drnek napao je ustašku bandu koja je tamo pljačkala. — Neprijatelj je imao 6 mrtvih, 14 ranjenih, a zaplenjeno je 1 p. mitraljez, 2 puške i 35 kola napljačkane robe, bez vlastitih gubitaka.

1. XII. 2. četa I. bataljona sa minerima ovog odreda bili na zadatku miniranje pruge Horvati — Zdenčina. — Porušeno je pruge 960 metara.

1. četa I. bataljona isto toga dana postavila je zasjedu na cesti Zagreb — Vel. Gorica — kota 114. — Naišlo je 3 njemačka kamiona, svi su uništeni, 5 neprijateljskih vojnika ubijeno, 1 zarobljen i zaplenjen 1 pištolj.[23]

4. XII. 2. i 3. četa I. bataljona postavile su zasjedu na cesti Zagreb — Vel. Gorica — kota 114. — Naišla je njemačka kolona od 8 kamiona. Ubijeno je 16 neprijateljskih vojnika a 19 ranjeno, a uništena su tri kamiona, a 3 teško oštećena, bez vlastitih gubitaka.[24]

5. XII. 1. i 3. četa III. (Sisačkog) bataljona sa minerima ovog odreda: Bio je zadatak miniranje željez. pruge Peščenica — Lekenik. — Pruga je presječena na 35 mjesta duplih, tj. 1.050 metara.

6. XII. III. (Sisački) bataljon sa minerima ovog odreda izvršio je akciju na Peščenicu i Lekenik. — Ubijeno je 6 nepr. vojnika, 9 zarobljeno, a zaplenjeno je 1 puška i 1 pištolj. — U tom vremenu porušeno je 12 bunkera i 1 željez. most, bez sopstvenih gubitaka.[26]

8. XII. 3. četa I. bataljona ovog odreda imala je iznenadnu borbu u selu Lukavcu sa ustašama koji su došli u pljačku. — Ustaši u jačini 300 odbijeni su te su imali 4 mrtva, 3 ranjena, a ostavili su svu pljačku.

---

[23] i [24] Vidi Arhiv VII, reg. br. 2—1, k. 119/6: depeše Štaba 4. korpusa upućene u decembru 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.
[25] i [26] Opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 111.

9. XII. Četa za vezu ovog odreda skinula je na pruzi Peščenica — Lekenik 35 km. telefonske žice i 160 izolatora, bez sopstvenih gubitaka.

1. i 2. četa I. bataljona postavile su zasjedu na cesti Zagreb — Vel. Gorica, naišla njemačka kolona od 4 kamiona i 1 blinda. — 3 kamiona uništeni su i ubijeno 9 nepr. vojnika a 11 ranjeno, bez vlastitih gubitaka.

10. XII. 2. četa I. bataljona ovog odreda postavila je zasjedu na cesti Zagreb — Sisak, naišao je njemački kamion sa oficirima, isti je potpuno uništen, a ubijeno je 7 oficira i 1 vojnik šofer, bez vlastitih gubitaka.

11. XII. 2. četa I. bataljona postavila je zasjedu na cesti Zagreb — Vel. Gorica — kota 114, naišla je njemačka kolona od 3 kamiona i 2 motor-kotača. — 3 kamiona uništeni su i 1 motor-kotač, a zaplenjeno je 1 motor-kotač, 12 telefona, 4 puške i 1 pištolj. — Bez vlastitih gubitaka.

15. XII. I. bataljon ovog odreda postavio je zasjedu na cesti Vel. Gorica — Zagreb, neprijatelj je naišao, 1 kamion uništen je, 5 nepr. vojnika ubijeno i 1 ranjen, bez vlastitih gubitaka.

1. četa III. (Sisačkog) bataljona sa minerskom grupom ovog odreda srušili su željez. most na pruzi između željez. stanice Peščenice — Lekenik.

16. XII. 2. i 3. četa III. (Sisačkog) bataljona postavile su zasjedu neprijatelju u selu Buševec. — Zaroblje-no je 5 nepr. bandita.

19. XII. I. i II. (Posavski) bataljon, koji su se nalazili u Posavini, napali su neprijateljsku kolonu koja se sastojala od 9 kamiona i 4 blinde i imala namjeru da upadne u selo Oborovo gde se nalazio Posavski odred, kolona bila napadnuta iz desne obale Save iz više pravaca te ubijeno 11 nepr. vojnika, 5 ranjeno, a uništena su 4 kamiona, bez vlastitih gubitaka.[27]

24. XII. II. (Posavski) bataljon postavio je zasjedu neprijatelju na više mjesta u Posavini s tim da spriječi njihovu pljačku, tj. u pravcu Jagodno, Turopolje i Trebarjevo, u ovim akcijama ubijeno je 6 nepr. vojnika, bez vlastitih gubitaka.

[27] i [28] Vidi Arhiv VII, reg. br. 2—1, k. 119/6: depeše Štaba 4. korpusa upućene u decembru 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

27. XII. 2. i 3. četa I. bataljona postavile su zasjedu na cesti kod željez. stanice Odra, naišao 1 motor-kotač sa prikolicom, sa 3 švapska podoficira, 1 je ubijen, 2 zarobljena. Zaplenjen je 1 motor-kotač sa prikolicom, 1 šmajser i 2 pištolja.

28. XII. 1. i 2. četa III. (Sisačkog) bataljona u selu Greda sukobile su se sa neprijateljom od jačine 1 eskadrona Čerkeza i 2 satnije ustaša, neprijatelj koji je imao namjeru pljačkati odbijen i protjeran, a zarobljen je 1 podoficir.[28]

29. XII. III. (Sisački) bataljon postavio je zasjedu u selo Letovanić, naišlo je 2 eskadrona Čerkeza i 1 satnija ustaša, u sukobu 1 nepr. vojnik ubijen je, a banda protjerana koja je imala namjeru pljačkati.

29. XII. I. bataljon sa minerskom grupom ovog odreda imali su zadatak za likvidiranje nepr. posade u selu Kurilovec i miniranje pruge u blizini željez. stanice Vel. Gorica. — U toj akciji pruga je presječena na 10 mjesta duplih, tj. 300 metara, uništena 1 lokomotiva pancera, a iz sela Kurilovec protjerana je banda. — Zarobljena su 2 bandita.

30. XII. 2. četa II. (Posavskog) bataljona ovog odreda u selu Rakitovec napala je ustašku posadu te istu protjerala i tom prilikom nepr. imao je 8 mrtvih i neznatni broj ranjenih.

Napominjemo: da je u toku prošle godine naš odred imao mnogo akcija na ekonomskoj grani, tj. na sakupljanju hrane, davanje osiguravanja raznim komisijama i transportima kao i pojedinim grupama radi prebacivanja preko pruge.

U prilogu dostavljamo Vam celogodišnji zbroj neprijateljskih gubitaka u ljudstvu i ubojnom materijalu, a kako smo već naveli — za mjesece V., VI., VII. i IX. nemamo točnih podataka, a u tom vremenu većih akcija nismo imali, jedino najviše bilo je rušenja pruge.

Prilog: pod 1) Iskaz neprijateljskih gubitaka.[29]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polik. komesar: S. odsutan

Komandant, kapetan:

[29] Redakcija nije mogla pronaći taj prilog.

BR. 46

ZAPOVIJEST ŠTABA 34. NOU DIVIZIJE OD 14. JANUARA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA REČICU I LUKU[1]

ŠTAB
XXXIV. DIVIZIJE IV. KORPUSA
NOV JUGOSLAVIJE
Op. broj: 8/45
Dne 14. I. 1945. god.
u 12[h]

ZAPOVJEST

Štaba XXXIV. Ud. divizije IV. Ud, korpusa N.O.V. Jugoslavije
(Sekcija Samobor — Karlovac — Zagreb)

Podaci o neprijatelju: U Rečici se nalaze dvije ustaške satnije[2] smještene u mlinu i dvorcu, utvrđeni bunkerima a zgrade udešene za odbranu. Obadvije zgrade kao i bunkeri ograđeni su sa dva reda bodljikave žice između koje su postavljene nagazne mine. Naoružani su sa jednim teškim bacačem i protukolskim topom, a ostalo pješadijskim naoružanjem. U selu Luka, sjeverno od Rečice, nalaze se kao predstraža tri satnije milicionera i naoružani samo pješadijskim naoružanjem, bez utvrđenja.[3] Na željezničkom mostu preko Kupe južno od Rečice nalazi se nepoznat broj ustaša, koji pripadaju posadi Rečica. U Karlovcu se nalaze jače neprijateljske snage. U Draganiću jedna satnija jegerovaca[4] i peta ustaška bojna. U Novakima jedna satnija jegerovaca. U Jaski dvije satnije jegerovaca i 800 milicionera. U Zdenčini jedna satnija jegerovaca.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—1, k. 1225.

[2] i [3] U Rečici i Luci nalazili su se dijelovi 3. ustaškog zdruga 13. ustaško-domobranske divizije (vidi dok. br. 78 i 169).

[4] Odnosi se na dijelove njemačkog 1. lovačkog rezervnog puka (vidi Arhiv VII, reg. br. 2—6, k. 78/A: Njemačka operativna i teritorijalna vojska na teritoriju NDH 1941—1945).

Naše snage: Udarna Karlovačka brigada, Udarna brigada »Franje Ogulinca Selje« i Žumberačka brigada.

Zadatak: Napasti i likvidirati neprijateljsko uporište Rečicu i Luku te izvršiti osiguranje ove operacije iz pravca Karlovca i Zdenčine.
Za izvršenje ovog zadatka,

NAREĐUJEMO:

Udarna Karlovačka brigada, pojačana sa šest teških bacača i dva topa (protukolska): Zadatak: Sa dva bataljona napasti neprijateljsko uporište Rečicu i to sa jednim bataljonom iz sjevernog pravca duž ceste i sela, a sa drugim iz zapadnog pravca duž poljskog puta koji vodi od posljednje grupe kuća u polje. Sjeverni pravac uzeti kao glavni pravac. Jedan bataljon postaviti južno od Rečice, kod raskrsnice odakle se odvaja cesta za željezničku stanicu, sa zadatkom da spriječi bježanje neprijatelja iz Rečice duž ceste i Kupe u pravcu mosta na Kupi. Jedan bataljon držati u rezervi na glavnom pravcu napada. Baterije teških bacača postaviti na raskrsnici cesta Luka — Karlovac — Rečica, i sa njima tući obe zgrade. Napad na Rečicu potpomoći će jedna baterija brdskih haubica, od kojih će se jedna upotrebiti za gađanje iz blizine, t.j. neposredno. Vatru teških bacača i topova koordinirati i skoncentrisati na zgrade koje je neprijatelj utvrdio za odbranu, a pod zaštitom dve vatre presjeći žicu i izvršiti pripreme za miniranje zgrada. Za to vrijeme skoncentrisati i rasporediti automatska oružja pod čijom zaštitom će jurišni pioniri izvršiti miniranje zgrada. Djelovima rezervnog bataljona kontrolisati lijevu obalu Kupe i Luke, do bataljona koji će biti na položaju južno od Rečice. Presjeći telefonski i električni vod između Karlovca i Rečice. Prethodno pročistiti miliciju iz sela Luke sa dva bataljona.

Udarna brigada »Franje Ogulinca Selje«: Zadatak: Izvršiti osiguranje operacija na Rečicu iz pravca Karlovca. Sa tri bataljona postaviti osiguranje na liniji zapadna ivica šume Plantaža zatvarajući cestu i prugu.

Svoje lijevo krilo nasloniti na selo Orlica, a patrolama kontrolisati Kupu. Desno krilo osigurati od pravca Draganića izbacujući u tom pravcu patrolu. Jedan bataljon držati u rezervi na glavnoj cesti. Bataljone na položaju utvrditi i maskirati. Željezničku prugu presjeći a cestu ispred sebe minirati po dubini. Presjeći telefonske i električne vodove Karlovac — Rečica. Patrolama održavati vezu sa Karlovačkom brigadom.

Žumberačka brigada: Zadatak: Osigurati izvođenje operacije na Rečicu iz pravca Zdenčine i Brezovice. Brigadu postaviti na sektor Kramarići — Hasan Breg — Šantorić. Cestu Pisarovina — Zdenčina ispred sebe minirati. Za vrijeme ove akcije patrolama neposredno kontrolisati uporište Zdenčina. Osnovni zadatak brigade je da zatvori pravac Kramarići — Kupa, te tako omogući rad i izvlačenje ostalih snaga.

Artiljerijski divizion: Zadatak: Sa baterijom brdskih haubica potpomoći napad na Rečicu. Tri topa plasirati na putu Zamršje — Rečica i to zapadno od zaselka koji se nalazi između Zamršja i Luke. Jedan top dodijeliti brigadi i vući ga do crkve u Rečici, odakle sa njim neposredno tući utvrđene zgrade. Rad topova koordinirati sa radom teških bacača i tući baterijski.

Veza: Četa za vezu Divizije uspostaviće telefonsku vezu između štaba Divizije i štabova Karlovačke i Seljine brigade. Vod za vezu Diviziona uspostaviće telefonsku liniju od baterije do osmatračnice, te vezati osmatračnicu sa centrom veze Karlovačke brigade. Čete za vezu brigada vezaće se sa svojim bataljonima. Veza između štaba Žumberačke brigade i štaba Divizije održavaće se radiotelegrafski, tako da rad za vrijeme operacija, počam od početka napada, biti svakog sata. Pored toga predvidit i kurirsku vezu na konjima. Između Seljine brigade i štaba Divizije održavaće se i radio-telegrafska veza. Početak rada pola sata iza rada sa Žumberačkom brigadom.

Sanitet: Divizijsko previjalište nalaziće se u zapadnom dijelu Zamršja a kirurška ekipa u Kiselici, tako da će Žumberačka brigada svoje ranjenike upućivati izravno kirurškoj ekipi.

Intendantura: Seljina brigada će ostaviti svoje komore u Topolovcu, a Karlovačka u Kupčini. Žumberačka brigada držati će svoje komore kod sebe. Za petnaesti ovog mjeseca spremiti dva obroka suve hrane.

Znaci raspoznavanja: Za noć 15. ov. mj. Borba — Bjelovar, a ugovoreni Simo — Jure, a za dan 16. ov. mj. mahanje partizankom[5] na uzdignutoj pušci jedanput u krugu, a odgovor izbacivanje puške u desnoj ruci u stranu.

Mjesto štabova: Štab Karlovačke brigade nalazi će se na raskršću cesta Luka — Karlovac — Rečica. Štab Seljine brigade na cesti Karlovac — Rečica, pozadi bataljona u blizini kote 111, kod slova D. od Dubrava. Štab Žumberačke brigade nalaziće se u Jamnici. Štab divizije u istočnom dijelu sela Luke.

Pokret: Jedinice će krenuti iz sadašnjih baza preko Šišljavića, tako da se iz Šišljavića krene najkasnije u 17.00 sati, cestom preko Blatnice u Zamršje. Iz Zamršja će Seljina brigada krenuti na sjever i zaobići selo Luku, te izbiti na cestu između Rečice i Karlovca. Karlovačka brigada će produžiti kroz Luku pročistivši prethodno selo od milicionera: Poredak u pokretu je slijedeći: Seljina brigada, Karlovačka brigada, Artiljerijski divizion.

Početak napada: Napad će početi 15. ov. mj. u 23.00 sata, do kog vremena imadu sve jedinice biti na svojim mjestima.

Napomena: Pošto se ova akcija izvodi pod zimskim uslovima, to naročitu pažnju obratiti na to, da borci prve borbene linije budu snabdjeveni sa bjelim plahtama. Obzirom na dubinu snijega, pri napadu izbjegavati streljačke strojeve. U ovoj ak-

[5] Kapa se u nekim jedinicama NOVJ ponekad nazivala i titovkom.

ciji se nē može računati na iznenađenje pa o tome voditi računa, imajući u vidu potrebnu upornost i detaljne pripreme, kako u tehničkom tako i moralnom pogledu. Postupak sa zarobljenicima mora biti korektan.[6]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p.pukovnik: S. O.

Komandant, p.pukovnik: M.[7] Dasović

M. P.

BR. 47

IZVJEŠTAJ ŠTABA 36. DIVIZIJE OD 14. JANUARA 1945. ŠTABU 3. ARMIJE NOVJ O RADU I STANJU U DIVIZIJI[1]

ŠTAB
XXXVI NOU DIVIZIJE
Broj: 28
14 januara 1945

ŠTABU III ARMIJE NOVJ

Dostavlja se izvod iz operacijskog dnevnika i pregled brojnog stanja i naoružanja[2] od 1 do 15 janauara 1945 godine.

Šemu borbenog rasporeda naših jedinica vam ne dostavljamo, pošto se sve naše jedinice nalaze u pokretu.

Na položajima kao i prilikom pokreta primećeno je da naše jedinice dosta dobro vojnički stoje. Disciplina kako u pokretu tako i na položajima bila je na dovoljnoj visini.

Pošto je završena regrutna obuka rasformirani su dopunski bataljoni, po bataljonima brigada podeljeno je ljudstvo. U III, V, VI brigadi formirani su V bataljoni, tako što je svaki bataljon dao po jednu četu, koja je ušla u sastav V bataljona.

Kako se u naše jedinice dobrovoljno prijavilo 152 druga-ce a od Mobilnog centra u Somboru dobili smo 500 drugova-ca, to se broj nenaoružanih boraca popeo na 2650 drugova. Za naoružanje pomenutog broja nenaoružanih boraca bilo bi

[6] O izvršenju postavljenih zadataka vidi dok. br. 78, 121, 153 i 154.
[7] Martin

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—3, k. 1241.
[2] Redakcija nije mogla pronaći taj pregled.

nam potrebno 300 puškomitraljeza, 60 mitraljeza i ostalo pušaka.

Artileriska brigada, koja se nalazila u Novom Sadu i Somboru, stigla je u sastav divizije. Sa vojničkim stanjem brigade još nismo dovoljno upoznati, ali se primećuje da vojnički stoji mnogo slabije od naših pešadiskih brigada. Da bi se popravilo vojničko stanje u brigadi, 120 boraca iz artileriske brigade zamenićemo sa starim borcima iz naših pešadiskih brigada.

Pošto nam stigne municija koja je u pokretu imaćemo je u dovoljnoj količini.

Pri svakom štabu naše pešadiske brigade održavaju se kursevi za niže vojne rukovodioce.

Obaveštajna služba i služba veze su zadovoljile.

Politički rad u jedinicama je bio živ i borci pokazuju interesa po svim pitanjima.

Kulturno-prosvetni rad osnivanjem Propagandnog otseka u diviziji je jako oživeo. Svi bataljoni naše III, V, VI brigade posmatrali su sovjetski film »Duga«. U svim bataljonima su priređivane priredbe za vojsku.

Svaka brigada davala je po nekoliko priredbi za narod na mađarskom jeziku. Grešaka u odnosu sa narodom nije bilo.

Strah naroda koji se pojavio pri našem dolasku u priličnoj mjeri se smanjio. Među narodom se može još uvek pronaći po neki neprijatelj naše borbe i vojske. Na sektoru LI divizije[3] pokušano je trovanje naša dva borca iz obavještajnog odeljenja, također se još pojavljuje i neprijateljska propaganda.

Još se ne oseća rad mađarskog narodnog pokreta. Uz naše nastojanje narod se upoznao u najužim crtama sa vojno-političkom situacijom u svetu i samoj Mađarskoj. I to vrlo mali deo naroda.

Ekonomsko stanje naših jedinica se popravlja, ali još uvek imamo oko 20% sa slabom odećom i obućom. Stanje ishrane se u glavnom sredilo. Oskudevalo se sa soli i mesom.

. . .

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
potpukovnik:
Bogdan A. Vujošević

Komandant — pukovnik:
Duš.[5] N. Vukasović

Načelnik major:
Hribar[4]

---

[3] Od 1. decembra 1944. pa do 12. januara 1945. jedinice 51. NOU divizije držale su lijevu obalu Drave od ušća u Dunav do jugosloven-

ŠTAB
XXXVI NOU DIVIZIJE
Broj: 28
14 januara, 1945

ŠTABU III ARMIJE NOVJ

Izvod iz operacijskog dnevnika od 1—15 januara 1945.

Naša XI brigada i nadalje drži zaposednutu levu obalu reke Dunava od Almaša do Vukovara. Do noći 12. ov. meseca ostale naše jedinice držale su zaposednutu levu obalu reke Drave od bivše jugoslovensko-mađarske granice do Zalate, kada su smenute od jedinica XI Bugarske divizije.[6]

Pošto su predale položaje, naše jedinice vrše pokrete prema dobivenoj zapovesti od toga štaba.[7]

U vremenu dok se naše jedinice nalaze na levoj obali reke Drave neprijatelj je bio aktivan prema XVI diviziji[8] tako da su naše jedinice radi sadejstva s jedinicama XVI divizije tukle neprijatelja teškim pešadiskim oružjem, kao i topovima 45 i 76 mm. Na dobivenu vatru neprijatelj je vrlo slabo reagirao. Radi nasilnog ispitivanja jedna naša patrola je prelazila reku Dravu na sektoru D. Miholjca gde je ubila jednog neprijateljskog vojnika.

Naši gubitci u ovom periodu vremena iznose:

a) u ljudstvu 1 mrtav i 2 ranjena druga

b) štete u materijalu nismo imali.

---

sko-mađarske granice (opširnije o tome vidi dok. br. 34, 103 i 131 u ovoj knjizi; tom I, knj. 10, dok. br. 171; Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292; izvještaj Štaba 12. korpusa pisan 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ).

[4] Artur

[5] Dušan

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 31, 34 i 103; Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292: izvještaj Štaba 12. korpusa od 3. februara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ.

[7] Riječ je o direktivi od 9. januara i naređenju od 10. januara 1945 (vidi dok. br. 31 i 34).

[8] Šesnaesta NOU divizija vodila je tada borbe na pravcu Čađavica — Moslavina (opširnije o tome vidi dok. br. 52).

Gubitci neprijatelja iznose:

a) u ljudstvu mrtvihf i ranjenih oko sto vojnika

b) u materijalu 4 kamiona uništena, 8 tenkova i 5 kamiona oštećeno i 1 puška zarobljena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar ppukovnik:
Bogdan A. Vujošević

Komandant — pukovnik:
Duš. N. Vukasović

Načelnik — major:
Hribar

M. P.

BR. 48

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ UPUĆENIH ŠTABU 6. KORPUSA U JANUARU 1945. GODINE[1]

Za 6. korpus:

1. januara 1945. god.

— Naša Šesnaesta divizija, koja drži liniju Čađavica — Crnac — Zdenci — Feričanci, produžiće u desno svoje desno krilo i smjenit će Vašu Omladinsku brigadu koja do sad zatvara pravac na Bipes,[2] Požega. Stoga Vi, shodno naređenju V. Š., Omlad. brigadu orijentišite na sektor Virovitice da bi se isti pojačao.[3] K. K. br. 81/2 od 1. I. 1945.

. . .

2. januar 1945. god.

Za 6. korpus:

— Preneiste Vašom radio-vezom X. Korpusu sljedeće: Do uspostavljanja direktne radio-veze sve izvještaje ša-

[1] Originali (pisani mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—4, k. 215.

[2] Umjesto »na Bipes, Požega« trebalo bi da piše: Našice — Slavonska Požega (vidi dok. br. 36).

[3] Omladinska brigada »Joža Vlahović« 40. NO divizije prebačena je iz istočne Slavonije u rejon Virovitice 5. januara 1945 (vidi dok. br. 35 i 105).

ljite ovome Štabu, pod čijom se komandom nalazite, preko VI. Korpusa.[4] Komandant Treće armije general-lajtnant Kosta Nađ. Br. 16/12 od 1. I. 1945.

. . .

6. januar 1945. god.

Za 6. korpus:

— Od G. Š. Vojv. — Najhitnije prebacite u Šelje sve Vaše raspoložive kamione na naftu i saugas radi evakuacije vaših ranjenika. Nafta ih čeka u Šelju. Usled slabo organizovane evakuacije i daleko većeg broja ranjenika nego što je predviđeno ranjenici stradali. Pozovite na odgovornost Vaše sanitetske organe. Odgovorite.[5] K. K. br. 89/37 od 5. I. 1945.

. . .

15. januar 1945. god.

Za 6. korpus:

— Od III. Armije. — Odmah uputite u ovaj Štab Artiljerijsku školu sa svim slušaocima i nastavnicima. Za Vašu artiljerijsku sledi naređenje.[6] D. K. br. 15/104 od 15.I.1945.

. . .

[4] O stavljanju 6. i 10. korpusa pod komandu 3. armije NOVJ vidi dok. br. 4.

[5] Detaljan izvještaj o greškama i propustima prilikom evakuacije i smještaja ranjenika podnijelo je Sanitetsko odjeljenje 6. korpusa NOVJ 9. januara 1945 (vidi Arhiv VII, reg. br. 20—1, k. 1752/2).

[6] Na teritoriji 6. korpusa NOVJ nalazile su se 2. artiljerijska i 2. pješadijska oficirska škola. One su, prema uputstvima Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, formirane za potrebe 6. i 10. korpusa (opširnije o tome vidi dok. br. 35).

BR. 49

IZVJEŠTAJ ŠTABA 6. KORPUSA OD 15. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O RADU KORPUSNE VOJNE OBLASTI[1]

ŠTAB VI. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Broj 142/45
Dana 15/I 1945 u ____ sati

Predmet: Izvještaj o radu Korpusne vojne oblasti za mjesec decembar 1944 god.

GLAVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

1. Vojnička situacija:

Kao jedan od najkrupnijih događaja u proteklom mjesecu jeste dolazak bratske Crvene armije na naš teritorij i spajanje jedinica Crvene armije sa jedinicama našeg i X. Korpusa.[2] Čitav vojnički položaj možemo reći da je na našem teritoriju poprimio novo obilježje. On više nije izolovan oslobođeni teritorij, to je zapravo velika oslobođena teritorija koja danas ima čvrst oslonac na slobodnu teritoriju na prostoru sjeverno i sjeveroistočno od Drave. Istina, naš teritorij se dolaskom Crvene armije nije gotovo ništa proširio ali zato postao čvršće oslobođen i branjen. O daljnjim namjerama jedinica Crvene armije koje se nalaze na našem teritoriju nama nije poznato izuzev zadatka koji su dobile, a to je čuvanje i održavanje mostobrana u rejonu Virovitice, a s tim u vezi i osiguranje lijevog boka jedinicama III. ukrajinskog fronta.

Nekoliko dana iza dolaska jedinica Crvene armije prešle su na naš teritorij jedinice Glavnog štaba Vojvodine, odnosno XVI. Vojvođanska udarna divizija,[3] također sa zadatkom osiguranja lijevog boka trupama III. ukrajinske fronte i čuvanja mostobrana južno od Drave u rejonu Slatine.

---

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 12—2, k. 486.

[2] Štabovi 6. i 10. korpusa NOVJ uspostavili su kontakt sa Štabom 233. divizije Crvene armije 8. decembra 1944 vidi knj. 36, dok. br. 111).

[3] Opširnije o njenom prelasku na desnu obalu Drave kod s. Čađavice vidi dok. br. 13, primjedbu br. 3.

Iako se sada na našem teritoriju nalaze znatne snage naših vojski, nije još do danas došlo do punog izražaja sadejstvo, ili bolje rečeno jedinstvena operativna djelatnost naših snaga.

Jedinice našega Korpusa pokazale su u proteklom mjesecu znatnu aktivnost, no ona nije bila onolika kolika bi mogla biti. Teško se može ocjeniti u čijim je rukama zapravo bila inicijativa. Neprijatelj je po svom djelovanju i aktivnosti više držao inicijativu u svojim rukama, naročito u drugoj polovini mjeseca. Većih bitaka u proteklom mjesecu nije bilo izuzev jedne bitke na Dilju koju je imala naša XII. Udarna divizija,[4] u kojoj su neprijatelju naneseni osjetljivi gubitci, a u kojoj bitci je poginuo i komandant XII. Udarne divizije naš Milan Stanivuković, zatim komandant Brodskog područja kapetan Ljuboja Radišić i njegov zamjenik, pomoćnik Dmitar Stanišić. Osim ove veće bitke bilo je više manjih bitaka, također na Dilju, u kojima su postignuti manji vojnički uspjesi.[5] Naša XL. Divizija najveći dio proteklog mjeseca nalazila se na prostoriji Našice — Feričanci, obrazujući tako desno krilo Vojvođanskoj diviziji. I ona je imala također nekoliko manjih sukoba sa neprijateljem.[6]

Aktivnost naših odreda nije također bila na dovoljnoj visini. Diljski i Posavski NOP odred pokazali su znatno veću aktivnost od Požeškog NOP odreda, dok su Podravski i Osječki NOP odred rasformirani. Znatan dio ljudstva iz Podravskog NOP odreda ušao je u sastav Brigade OZN-e.

U proteklom mjesecu na našem teritoriju grupisale su se znatne snage neprijatelja. Tako samo na rejonu Vinkovci — Osijek — Vukovar nalazi se 80.000 neprijateljske vojske. Neprijateljske trupe koje se izvlače iz teritorije južno od Save uglavnom se zadržavaju na tom rejonu, a samo manji dio snaga odstupa glavnom prugom u pravcu Zagreba. Teritorij koji drži neprijatelj je prosto zasićen neprijateljskom vojskom, svi garnizoni su znatno pojačani, u svim selima uz glavnu prugu nalaze se znatne neprijateljske snage, tako da je naša operativna djelatnost znatno skučena. Raspolažući sa tako velikim snagama neprijatelju nije teško sa svojim djelovima uznemiravati nas, i vršiti manje ili veće napade na naš oslobođeni teritorij. To neprijatelj čini. Naročito je osjetljiv na Dilju u rejonu Đakova i Broda, te svakodnevno tamo upada nastojeći da naše trupe odbaci što dalje sa svojih leđa. Neprijatelj je također pokušavao nekoliko puta sa nastupanjem ka prav-

[4] Riječ je o borbi kod Levanjske Varoši i Velikog Nabrđa 27. decembra (vidi knj. 36, dok. br. 100, 108 i 111).

[5] Vidi knj. 36, dok. br. 5, 14, 21, 38, 42, 52 i 55.

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 105 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 66 i 87.

cu Pleternice[7] i Požege, ali nije ni jednom došao u ova mjesta. Isto tako i iz Banove Jaruge često neprijatelj upada u Poljanu — Gaj — Antunovac uglavnom radi pljačke.[8] U Poljani je napravio i uporište i ukopao se.

Općenito vojnička situacija se može okarakterisati znakom stagnacije. Neprijatelj, iako raspolaže sa znatnim snagama, ne pokazuje nikakovih znakova ofanzivne prirode, kao da se nalazi u iščekivanju događaja koji trebaju da uslede.

Što se tiče vojničke sigurnosti na našem oslobođenom teritoriju ona je prilično dobra. U poslednje vrijeme organi OZN-e,[9] Brigade Narodne zaštite[10] i naših partizanskih straža uspjeli su da razbiju, pohvataju ili pobiju nekoliko ilegalnih grupica bjele garde koje su bile naoružane (grupica oko Virovitice, oko Grubišnog Polja i oko Požege).

II. Politička situacija:

Dolazak Crvene armije na naš oslobođeni teritorij u mnogome je popravio političko stanje kod nas. Iako Crvena armija nije prošla kroz sva mjesta našeg teritorija, iako je veoma malo naroda vidjelo crvenoarmejce, ipak je svuda zavladalo veliko oduševljenje. Nije bilo grada ni sela uz naše ceste i uz sve puteve gdje se je makar kako očekivao prolazak Crvene armije a da nisu bili podignuti slavoluci, ispisane parole, i izvješane slike Staljina i Tita. Bilo je upravo dirljivih scena kada bi u neko mjesto došla ma i najmanja grupica crvenoarmejaca. Narod ih je prosto htjeo raznijeti dajući im razne darove, grleći se i ljubeći sa njima.

Ovakovo stanje izazvalo je kod potajnih neprijatelja NOB-e strah i oni su se prosto u se uvukli. I pored toga što je opće stanje takovo, ipak četnici i mačekovci rovare, ipak gestapovski agenti ubacuju strane neprijateljske parole. U općem naletu i jačanju našeg Pokreta, oni momentalno ne mogu nigdje da stvore bilo kakovu oružanu formaciju koja bi se borila protiv nas, ali zato sitnijim i svakodnevnim svojim reakcionarnim radom i parolama unašaju razdor, i pokušavaju da umanje veličinu tekovine NOB-e. Tako među pojedincima velikosrbima mogu se čuti ove parole: »Srbi na bunkere, Hrvati na korseve«,[11] »mi Srbi svi izginusmo« (povodom smrti

[7] Prema depeši koju je Štab 6. korpusa 15. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, ustaše su u Pleternicu ušle 14. januara, ali su je već sutradan napustile (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/7—2, k. 119/7).

[8] Vidi knj. 36, dok. br. 54.

[9] Odjeljenja za zaštitu naroda

[10] Riječ je o 2. brigadi Narodne odbrane.

[11] Vjerovatno: kurseve.

Ive Marinkovića[12] i Milana Stanivukovića). I mačekovci i velikosrbi govore: »Bilo je gospode pa i biće je«, »lagalo se i lagaće se«.

Prilikom zadnje velike kampanje za skupljanje žita za NOV-u naročito su se istakli u svom neprijateljskom stavu prema NOP-u imućniji ljudi seljaci koji su davali po desetak-dvadeset kila žita dok su u hambarima imali 50 pa i više metara. S druge strane sirotinja je prosto od usta otkidala i davala za našu vojsku. Tu je bilo divnih primjera ljubavi i žrtvovanja za stvar NOB-e.

Po gradovima se nađe poneka grupica omladinaca koji stoje pod uticajem klera, i pokušavaju da ispusuju fašističke parole (ŽAP).[13] Takova jedna grupica otkrivena je u Pakracu, a brojala je osam omladinaca i omladinki.

Amnestija AVNOJ-a odnosno druga Tita još uvijek ne donosi krupne rezultate.[14] Osim većeg broja pojedinaca koji su došli u Osječko područje, na proglas amnestije nije bilo u prošlom mjesecu znatnijih prelaza ljudstva iz neprijateljske vojske.

Mobilizacija se i dalje provodi na oslobođenom i poluoslobođenom teritoriju, ona ne pokazuje naročite rezultate jer su rezerve uglavnom iscrpljene. Neoslobođeni teritorij neprijatelj kontroliše tako čvrsto da je na njemu gotovo nemoguće vršiti mobilizaciju.

Opće političko stanje u Korpusnoj vojnoj oblasti nije zabrinjavajuće i ono se popravlja. Energično smo stali za vrat nekim pokušajima rovarenja u našim područjima sa strane velikosrba, a isto tako i sa strane mačekovaca (uglavnom se radi o bivšim domobranskim oficirima).

III. Ekonomska situacija:

Kako smo u našem zadnjem izveštaju[15] naveli — da smatramo kao jednim od glavnih zadataka organizaciju i provedbu kampanje za skupljanje hrane za NOV-u. Gledajući tako pristupili smo, u zajednici sa Oblasnim JNOF-om,[16] najširoj kampanji sakupljanja hrane. Kampanja je uspjela. Sakupljene su velike količine hrane, a naročito je uspjelo sakupljanje ma-

[12] Narodni heroj Ivo Marinković. Poginuo kao obavještajni oficir Štaba 6. korpusa NOVJ 1944. godine.

[13] Skraćenica za ustašku parolu: Živio Ante Pavelić.

[14] Opširnije o tome vidi knji. 36, dok. br. 44.

[15] Riječ je o izvještaju koji je Štab 6. korpusa 18. decembra 1944. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske (vidi knj. 36, dok. br. 54).

[16] Skraćenica za: Jedinstveni narodnooslobodilački front. Ovdje je riječ o Oblasnom JNOF-u za Slavoniju.

sti (vidi izvještaj ekonomskog otsjeka KVO).[17] Brojke koje su iznesene u izvještaju ne odgovaraju stvarnom stanju jer je hrane sakupljeno još više ali nije spremljena u naše vojne magazine usled pomanjkanja transportnih sredstava. Napominjemo i to da je kampanja vođena svega na tri okruga, dok se na Osječkom i Brodskom okrugu nije mogla provesti radi prisustva velikih neprijateljskih snaga.

Osim ovih sakupljenih količina hrane na našem teritoriju imade u selima u kojima su ranije bili Nijemci i Mađari također velikih količina hrane (jer su to mahom bogata sela). Ova hrana također nije sva zaprimljena u naše magazine isto radi toga što oskudjevamo na transportnim sredstvima.

Opća ishrana ljudstva KVO je zadovoljavajuća, a bolnice se ishranjuju vrlo dobro. Svim kursevima i školama smo povisili sledovanje (naročito u masti).

Unatoč toga što su skupljene znatne količine hrane, kod naroda još uvijek imade vrlo mnogo viška u živeznim namirnicama, te ćemo i dalje nasaviti sa sakupljanjem putem dobrovoljnih priloga i rekvizicije. U kampanji je naročito podbacio krompir, jer najveći dio krompira narod nije izvadio iz zemlje radi loših vremenskih prilika.

U ekonomskom pogledu sve oštrije se i kod nas u Slavoniji postavlja pitanje ishrane vojske i mesom. Upravo nejverojatne cifre stoke dnevno se kolju za ishranu vojske te će po našem mišljenju biti potrebno povećati broj bezmesnih dana bar za ljudstvo Korpusne vojne oblasti.

Odjeća i obuća našeg ljudstva nije zadovoljavajuća. Stanje nije tako teško jer je ipak najveći dio ljudstva prilično obučen, ali imade i jedan priličan broj koji je skoro sasvim bos ili vrlo slabo odjeven (naročito bez šinela). Prije izvesnog vremena stanje je bilo mnogo bolje, ali dolaskom, u zadnja dva mjeseca, velikog broja ljudstva baš u Korpusnu vojnu oblast stanje se je pogoršalo, jer to ljudstvo dolazi u civilnoj odjeći i obući koja [je] redovno vrlo slaba.

Rad naše centralne krojačke i postolarske radione je dobar, u njoj vlada zaista udarnički tempo u radu. Isto tako se popravilo stanje i u kožarskim radionama i njihova se produktivnost znatno povećala. U oktobru je ona iznosila 200 klg., u decembru 2963 kg. (povećanje za 47%).

Kad se je ukazala mogućnost prelaska u Mađarsku uputili smo naše ekonomske organe, zapravo jednu komisiju koja je formirana prema Vašim uputstvima, no ona nije uspjela bog zna šta da nabavi. Osim nešto kaiševa (27 komada), nešto

[17] Izvještaj Ekonomskog odsjeka Korpusne vojne oblasti nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 1—26, k. 488.

mašinskog ulja, nafte i benzina nije uspjela ništa drugo da nabavi. Komande Crvene armije drže se dosljedno principa poštivanja privatnog vlasništva i ne dozvoljavaju odvoženje bilo čega, osim trofejnog oružja i materijala, koga nam daju koliko možemo da odvezemo.

Jedinice Crvene armije uglavnom se same snabdjevaju, jedino što im naše pekare peku hleb, i ponekada izuzmu manje količine zobi za konje ili po nekoje svinjče ili tele. Isto tako se skoro sasvim same snabdjevaju i vojvođanske jedinice i u tom smislu nije bilo nikakovih smetnji niti poteškoća. Mi nastojimo sa naše strane da izađemo u svemu u susret a što je u granicama naše mogućnosti.

IV. Organizaciono stanje i rad Korpusne vojne oblasti:

U proteklom mjesecu nije bilo nikakovih personalnih izmjena u otsjecima Korpusne vojne oblasti. Saobraćajni otsjek je formirao vozarski divizion KVO.

Rad otsjeka uglavnom zadovoljava a najbolji u radu je ekonomski otsjek. U saobraćajnom otsjeku stanje nezadovoljava u toliko što šef otsjeka poručnik Čanić[18] nema potreban broj dobrih pomoćnika. On je vredan čovjek i zalaže se ali čitav rad u otsjeku leži na njemu i kada nema njega onda gotovo nema ni otsjeka. Šef tehničkog otsjeka poručnik Verbovšek[19] također je vredan čovjek ... Općenito u ta dva otsjeka šefovi slabo uzdižu svoje pomoćno osoblje, sputavaju samoinicijativu, te je odlučeno da zamjenik komandanta[20] povremeno dolazi na sastanke pojedinih otsjeka kako bi se pružila što veća pomoć tim otsjecima. Šef mobilizacijskog otsjeka je sam u otsjeku, što se pokazalo kao nedostatno te namjeravamo da mu dademo jednog pomoćnika. Šef sanitetskog otsjeka KVO zadovoljava u radu.[21] U zadnja dva mjeseca, tj. za vrijeme naticanja moglo bi se reći da su više uznapredovale u svom razvitku komande područja kao rukovodeći organi, nego pojedini otsjeci Korpusne vojne oblasti.

V. Organizaciono stanje i rad komandi područja:

U prošlom mjesecu smjenjen je sa dužnosti komandant Požeškog područja ... Na njegovo mjesto postavljen je Carević Stevan, kapetan, dosada nastavnik u II. oficirskoj pješadijskoj školi. U Virovitičkom području dužnost politkomesara preuzeo je Bigović Aleksandar koji je dosada bio na kursu,

[18] Đuro
[19] Pavao
[20] Zamjenik komandanta 6. korpusa bio je Bogdan Crnobrnja.
[21] Šef Sanitetskog odsjeka Korpusa vojne oblasti bio je tada dr Krešimir Štimac.

a raniji politkomesar Pracajić Dragutin napustio je dužnost radi bolesti tuberkuloze.

Rad komandi područja uglavnom zadovoljava. On se je vidno popravio baš u vremenu natjecanja.[22] I vojna disciplina, i odgovornost i brzina u radu i savjesnost u zadnje vrijeme su porasli. Naročito je napredovalo Slatinsko područje, koje danas spada u red naših najboljih područja.[23] Odnos komandi prema okružnim i kotarskim NOO-ma je pravilan i nijesmo imali u zadnje vrijeme uopće nikakovih pritužbi sa te strane. Odnos prema OZN-i također se popravlja i danas je dobar.

VI. Organizaciono stanje i rad komandi mjesta:

I komande mjesta su u svom radu koraknule napred, iako sporije i manje nego komande područja. U prošlom mjesecu nije bilo niti ukidanja koje komande niti formiranja nove.

Odnos komandi mjesta prema NOO-ma, naročito gradskim nije na dovoljnoj visini. Najviše dolazi do sporova povodom rješavanja sitnih svakodnevnih pitanja. U većini slučajeva krivnja leži na gradskim NOO-ma, jer u njima tu i tamo sjedi po nekoji čovjek kome baš ne leži na srcu NOB-a. U zadnje vrijeme komande mjesta postizavaju prilične rezultate u pregledu i kontroli vojnih lica. Drugovi iz operativnih jedinica sve više se javljaju komandama mjesta prilikom osustava i bolovanja te to znatno olakšava rad komandama mjesta. U hvatanju dezertera također postizavaju prilično dobre rezultate. Najbolja je u tom komanda mjesta Grubišno Polje, zatim komanda mjesta Virovitica i komanda Novogradiškog područja, a prilično slabo se pokazala komanda mjesta Daruvar na čijem sektoru ima gotovo najviše dezertera.

VII. Organizaciono stanje i rad partizanskih straža:

Kvalitet partizanskih straža nešto je popustio, jer se u njima momentalno nalazi znatan broj novomobilisanih ljudi (drugog poziva) a stari borci stražari najvećim dijelom su povučeni u brigadu Narodne zaštite. Namjeravamo da to ljudstvo maknemo iz straža a straže ćemo postepeno popunjavati ranjenim i nesposobnim iz operativnih jedinica. Iako u stražama imade ljudi koji nijesu bili u operativnim jedinicama, ipak ne dobivamo nikakove pritužbe na njihov rad.

---

[22] O organizaciji takmičenja između 6, 10. i 12. korpusa NOVJ vidi dok. br. 44.

[23] Korpusna vojna oblast bila je tada podijeljena na sljedeća područja: Novogradiško, Slatinsko, Brodsko, Virovitičko, Požeško i Osječko (vidi dok. br. 120).

Sve se više osjeća potreba za formiranjem narodne milicije jer su straže preopterećene pošto ih naši NOO-i često angažuju za svoje potrebe.

VIII. Razno:

»Glates«[24]

Usljed sve veće vjerojatnosti da bi neprijatelj ponovo ušao u Požegu, naš Štab je doneo odluku da se »Glates« potpuno gotovo evakuiše, što je i učinjeno. Sav alat i strojevi su izvežbani i spremljeni u za to posebno izgrađene prostorije u šumi, a u Požegi je ostalo tek nešto alata i mali dio radnika za vršenje svakodnevnih sitnih popravki. Radništvo je podjeljeno i raspoređeno po našinm mehaničkim i drugim radionama.

Kursevi:

U vojnoj oblasti održavamo ove kurseve:

Kurs vojno-pozadinskih stražara KVO (V. klasa).

Sve komande područja drže 20-dnevne vojno-političke kurseve pri svakoj komandi.

Šoferski kurs.

Tehnički kurs.

U formiranju je sanitetski podoficirski kurs.

U formiranju je šoferski podoficirski kurs.

Higijenske mjere:

U vezi sa Vašim naređenjem o pokretanju kampanje za suzbijanje pjegavca, sve naše komande područja su u tom angažovane i pokazale su već do sada lijepe rezultate. Danas je teško naći ustanovu u KVO koja nema svoje partizansko bure ili kakav drugi dezinfektor. U izgradnji je nekoliko kupaona, a neke su već i gotove (Slatina,[25] Drenovac,[26] Vučjak).[27] Ušljivost u vojnoj pozadini je mala, a u velikom broju naših ustanova uopće nema uši. To najbolje posvjedočuje i činjenica da u zadnje vrijeme nijesmo imali novih pojava pjegavca.

Savjetovanje:

U prošlom mjesecu održana su ova savjetovanja.

Savjetovanje vojnih rukovodilaca Virovitičkog područja (zam. kom. Korpusa).

Savjetovanje vojnih i političkih rukovodilaca Slatinskog područja (šef ekonomskog otsjeka).

---

[24] Glavno tehničko skladište.
[25] Podravska Slatina
[26] Slatinski Drenovac
[27] Vučjak Čečavački (16 km zapadno od Slavonske Požege)

Savjetovanje Brodskog i Osječkog područja (zam. kom. Korpusa i kapetan Kokić).

Sastanak komande Novogradiškog područja zam. kom. Korpusa).

Savjetovanje ekonomskih referenata (šef ekonomskog otsjeka KVO).

Savjetovanje kožara (šef ekonomskog otsjeka).

Savjetovanje tehničkih referenata (šef tehn. otsjeka).

Savjetovanje rukovodilaca vozarskih eskadrona (šef saobraćajnog otsjeka i kapetan Kokić).[28]

Savjetovanje administrativaca iz područja (kapetan Kokić i kapetan Petrić).

Savjetovanje upravnika bolnica (nač. san odj. major Kiseljevska).[29]

Pored ovih savjetovanja na kojima je prisustvao bar po jedan iz KVO, komande područja i mjesta održavale su i samostalno savjetovanje.

Natjecanje:

Kao prilog ovom izvještaju šaljemo pregled o rezultatima natjecanja.[30]

Problemi i zadaci:

1. — Pojačati higijensku kampanju i spriječiti pojavu pjegavca.

2. — Povećati i pojačati transportna sredstva da bi se mogle zadovoljiti potrebe NOV koje stalno rastu.

3. — Nastaviti dalje sa čišćenjem KVO i slanjem ljudi u jedinicu koji do sada nijesu bili u jedinici a nalaze se na radu u vojnoj pozadini.

Napomena: U vezi sa vojnom situacijom, kao i vezi sa Vašim ranijim naređenjima izvještavamo da smo predvidili komandni kadar i rukovodstvo za sve komande mjesta na našem teritoriju. Sa rukovodiocima predviđenim za nove komande mjesta na Osječkom i Brodskom području održan je jedan zajednički sastanak i date osnovne direktive za rad. Isto tako su za sve nove komande mjesta ustrojene knjige, izgrađeni štambilji i prepisana sva naređenja trajnije važnosti kako bi što lakše i što prije mogle otpočeti da djeluju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom. pukovnik: Zam. kom. pukovnik:

---

[28] Vinko

[29] Natalija

[30] Redakcija nije mogla pronaći taj pregled.

BR. 50

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ UPUĆENIH ŠTABU 10. KORPUSA U JANUARU 1945. GODINE[1]

8. januara 1945. god.

. . .

Za 10. Korpus:

1. Shodno naređenju V. Š. obavezno svaki dan šaljite nam radiogramima operativne izveštaje o borbama vaših jedinica, koje treba pisati sažetim, ali potpunim stilom.[2] Ove izveštaje imate nam slati svaki dan bez obzira da li su borbe tog dana vođene ili ne. Na početku depeše za ove izveštaje stavljati oznaku »Dan«, što znači dnevni operativni izveštaj. Treba da bude kontinuiteta u ovim izveštajima, tj. povezanost jednog u odnosu na prethodni odnosno prethodne izveštaje.

2. Informativne izveštaje slati sukcesivno prema toku kretanja neprijateljskih snaga i u njima javljati nazive, jačinu neprijateljskih jedinica i dr. Na početku ovih izveštaja stavljati oznaku Ob., što znači za obaveštajno odeljenje.

3. Analogne oznake stavljati i na depešama za sva druga odeljenja ovoga štaba.

4. Odmah nam dostavite tačnu dislokaciju odnosno raspored vaših divizija i onih brigada odnosno odreda koji samostalno operišu, kao i zadatke tih jedinica u glavnim crtama. Pored toga mesto štabova tih jedinica.[3]

5. U buduće ovakve izveštaje dostavljati nam svakih sedam dana, depešom ili pismeno, a svakih četrnaest dana obavezno pismeno sa skicom u razmeri jedan prema dve stotine hiljada.[4]

---

[1] Originali (pisani mastilom latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 7—1, k. 295.

[2] Dnevni izvještaji (depeše) Štaba 10. korpusa NOVJ nalaze se u Arhivu VII, reg. br. 1—2, k. 119/9.

[3] O rasporedu jedinica 10. korpusa NOVJ u januaru 1945. vidi dok. br. 18, 60 i 123 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 27. januara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ i Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[4] Skica Štaba 10. korpusa NOVJ o situaciji na virovitičkom mostobranu 31. januara 1945. nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 9/6—2, k. 118.

6. Potvrdite prijem ovog naređenja.

III. Armija, str.[rogo] pov. br. 3

Br. 3—5

— Najhitnije nam pošaljite pismeno stanje ljudstva, oružja, municije i dr. svih vaših jedinica pojedinačno i kupuno.[5] K.

Br. 6

12. januar 1945. god.

...

Za 10. korpus:

— Odmah uputite jednu vašu div. na sektor Zdenci — Dežanovac.[6] Izveštavajte nas o situaciji na tom sektoru.[7] Kosta

Br. 10

Za 10. korpus:

— Danas, 15. o.m. ujutro otpočela je sa prebacivanjem 36. divizija preko Drave kod Barča, koja usiljenim maršem kreće da pojača vaš sektor.[8] K. Br. 13

...

[5] O brojnom stanju i naoružanju jedinica 10. korpusa NOVJ u januaru 1945. vidi Arhiv VII, reg. br. 16—3, k. 558.

[6] Na sektor Veliki Zdenci — Dežanovac — Grubišno Polje upućene su tada 12. proleterska i dva bataljona 4. brigada 12. NOU divizije i 18. brigada 40, NO divizije (vidi dok. br. 119 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/9—2, k. 119/7: depeše Štaba 6. korpusa od 16. i 18. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[7] O situaciji na virovitičkom mostobranu u januaru 1945. vidi dok. br. 60 i 103 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 27. januara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ i Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[8] Prebacivanje 36. NOU divizije na desnu obalu Drave završeno je 16. januara 1945 (opširnije o tome vidi dok. br. 13, 103 i 129 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292: izvještaj Štaba 12. korpusa od 3. februara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ).

BR. 52

IZVJEŠTAJ ŠTABA 16. DIVIZIJE OD 15. JANUARA 1945. ŠTABU 3. ARMIJE NOVJ O BORBAMA I STANJU U JEDINICAMA[1]

ŠTAB
XVI UDARNE DIVIZIJE NOVJ
Op. br. 14
15 januara 1945 godine

ŠTABU III ARMIJE N.O.V.J.

1. U prilogu dostavljamo izvod iz operacijskog dnevnika u vremenu od 1 do 15 januara 1945 godine, kao i pregled brojnog [stanja] ljudstva i stoke i pregled naoružanja po obr. I, II i III na dan 10 januara 1945 god.[2]
2. U vremenu od 1 do 15 januara o.g. naša divizija vodila je nekoliko dana žestoke i teške borbe koje su otkrile niz nedostataka naših jedinica, kako kod boraca tako i kod rukovodilaca.

   Posle dužeg vremena odmaranja naših jedinica, borci prilično mladi, nedovoljno obučeni, sa malim borbenim iskustvom, od kojih većina njih nisu učestvovala u težim borbama, nemaju još dovoljno poverenja u svoje oružje, koje je u svakom pogledu nadmoćnije i jače od neprijateljskog, te kao takvi i slabo rukovođeni u izvesnim momentima pokazali su u malo težim situacijama izvesno kolebanje, dok opet s druge strane da se zaključi da pored ovih slabosti borbenost naših boraca je na priličnoj visini. To svedoče i ogromni gubitci koji su nanešeni neprijatelju u ljudstvu kao i u materijalu. Neprijatelj u ovome periodu i u borbama koje su naše jedinice vodile u vremenu od 1 do 15 o. m. imao je najmanje preko 1500 mrtvih i ranjenih vojnika i oficira. Onesposobljenih i uništenih 11 tenkova i dve tankete.
3. Neoprobanost boraca u defanzivnim borbama i usled nadmoćnosti neprijatelja, potpomognutog motorizacijom, nateralo je naše jedinice u izvesnim momentima na brzo po-

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 9—1, k. 953.

[2] Redakcija nije mogla pronaći navedene preglede. Brojno stanje ljudstva 16. NOU divizije u februaru 1945. bilo je 8.600 (vidi Arhiv VII, reg. br. 33—1, k. 590: formacijski sastav 12. korpusa NOVJ od 15. februara 1945).

vlačenje, s jedne strane i usled slabosti naših rukovodilaca, — gubljenje iz ruku svojih jedinica u teškim situacijama, dovelo je da su naše jedinice u ovim borbama izgubile priličan broj oružja, tako da je naša prva brigada izgubila 8 p. mitraljeza, 1 šarac, 21 ruski pikavac, 1 laki bacač 5 automatskih pušaka, te se gubljenje oružja postavlja u našim jedinicama u oštroj formi.

4. Obučenost naših jedinica, protekle borbe pokazale su da još nije dovoljna da bi se sve premoći našeg oružja u potpunosti korisno mogle upotrebiti. Činjenica je da naši borci još uvijek vrlo slabo nišane, a to najbolje pokazuje veliki broj utrošene svakovrsne municije.

   Ovo potvrđuje, t.j. da obučenost naših jedinica nije još na potrebnoj visini, i veći broj izbačenih iz stroja naših jedinica. Borci još uvijek ne umeju pravilno vršiti izbor borbenog mesta, kretati se i podilaziti u zoni neprijateljske pešadiske vatre i pravilno koristiti sve zemljišne predmete, kao i kuće kao borbene zaklone.

5. Sadejstvo između artilerije i pešadije u toku proteklih borbi bilo je zadovoljavajuće. U toku ovih borbi naša artilerija pokazala je visoku borbenost i požrtvovanje i težnju za što većom pomoći svojih pešadijskih jedinica, a ujedno položila ispit svoje stručne spreme, tako da na zahtev pešadijskih jedinica svi ciljevi koji su se pojavljivali snažnom i preciznom vatrom bili su tučeni i donekle ulila poverenje kod naših boraca u veliku vrednost i njihovu podršku u borbi. U toku ovih borbi naša artilerija uništila je 4 tenka.

6. Veza u izvesnoj meri došla je do izražaja, tako da su štabovi brigada i bataljona kao i štab divizije u svim situacijama, zahvaljujući donekle rešenom pitanju veze, imali uvek tačan pregled nad situacijom. Tu i tamo bilo je slabosti, a što je odraz mladosti naše organizacije veze, u tome što još nema dovoljno potrebne brzine, tako dok se jedinice pomeraju napred, t.j. dok bataljoni napreduju ne može veza još da udovolji.

7. Jedinice naše divizije i to I, II i IV brigada potpuno su naoružane, dok novoformirana XV brigada »Petefi«[3] i I Artileriska brigada stoje slabo sa pešadiskim naoružanjem. Broj nenaoružanih drugova u našoj divizije je 1098.

[3] Petnaesta NO brigada »Šandor Petefi« formirana je krajem decembra 1944 (opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 124).

8. Za popunu jedinica naše divizije, obzirom na gubitak koje je imala naša divizija, kao i na veliki broj odvedenih drugova na razne kurseve, našoj diviziji nužno bi bilo potrebno oko 3000 novih boraca.
9. U diviziji imamo bosih oko 400 drugova, a slabo obuvenih oko 350, dok slabo obučenih ima oko 1500.
10. Sa municijom jedinice naše divizije raspolažu do sada u dovoljnoj količini. Oskudevamo u municiji za bacače 120 mm., bacače 82 mm., bacače 50 mm. (za koje gotovo nemamo municije).
11. Skicu raspored naših jedinica, obzirom da baš 15-I-vršimo izvesno pregrupisavanje naših jedinica, dostavićemo vam naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

Za štab divizije,
Načelnik,
major

[Prilog]

ŠTAB
XVI UDARNE DIVIZIJE NOVJ
Op. br. 14
15 januara 1945. godine

ŠTABA III ARMIJE N.O.V.J.

Dostavljamo vam izvod iz operacijskog dnevnika u vremenu od 1 do 15 januara 1945 godine.

1-I-1945 Jedinice ove divizije raspoređene su na sledećim položajima:

— I b r i g a d a na sektoru Čađavica — Adolfovac, sa isturenim odeljenjima na liniji Martinci pustara — Krčenik, sa zadatkom zatvaranja pravca od Moslavine i presecanja komunikacije Moslavina — D. Miholjac — Slatina.[4]

II b r i g a d a na sektoru Orahovica — Zdenci — Crnac — Čačinci — Feričanci, sa zadatkom zatvaranja pravca, od Našica, presecajući komunikaciju Našice — Slatina.

[4] Riječ je o Podravskoj Slatini.

— IV brigada Lakoča — Dravafok — Totuifalu[5] — Felše Sent Marton, sa zadatkom osiguranja navoza na Dravi i prebacivanja potrebnog materijala za jedinice.

XV brigada »Petefi« smeštena je na prostoriju Dravafok — Bogdaša.

I Artilerijska brigada smeštena je na sledećim položajima: dve baterije protivoklopnog diviziona, dve baterije brdskog diviziona i jedna baterija bacača 122 mm. postavljene su na položajima I brigade (sektor Čađavica): jedna baterija protivoklopnog diviziona smeštena je na položajima II brigade, dok su ostali delovi artileriske brigade smešteni u Podr. Slatini.

U toku celog dana na sektoru divizije nije bilo ništa novo. Neprijatelj nije ispoljavao nikakvu aktivnost u pravcu naših jedinica.

2-I-1945 Jedinice ove divizije nalaze se na istim položajima. U toku dana nije bilo ništa novo. Neprijatelj nije bio aktivan.

3-I-1945 Divizija raspoređena na istim položajima. U toku dana neprijatelj nije ispoljavao nikakvu aktivnost u pravcu naših jedinica.

4, 5 i 6-I-1945 Jedinice ove divizije raspoređene na istim položajima. IV brigada 4 o.m. rano ujutro sa svoja tri bataljona prebacila se preko Drave u Slavoniju i krenula na nove položaje. U toku noći 4/5 o. m. bataljoni IV brigade smenili su sa položaja jedinice II brigade koje su zatvarale pravac od Našica i Đurđenovca.

5 o.m. oko 8 časova ujutru neprijatelj u jačini 400—500 vojnika krenuo je iz Moslavine u pravcu bataljona II brigade, koji je držao položaje na Krčeniku. Uz sadejstvo jednog bataljona I brigade koji je držao položaje na Krčeniku, neprijatelj je posle kraće borbe razbijen i proteran u Moslavinu. U ovoj borbi neprijatelja je potpomagalo 5 tenkova, od kojih je 1 uništen iz protivkolske puške a drugi oštećen.

Istoga dana oko 12 časova neprijatelj je sa jačim snagama krenuo iz Moslavine u prav-

[5] Na karti 1 : 100.000 piše: Tot Ujfalu.

cu jedinica i brigade, koje su držale položaje na Orešnjak pustari i Martincima, potpomognut sa 13 tenkova. Bataljon koji je držao položaj na Martinci pst. prihvatio je borbu sa mnogo nadmoćnijim neprijateljom. Ne procenivši dovoljno situaciju i namere neprijatelja štab brigade ubacio je u borbu još jedan bataljon, koji je držao položaje na Dravskom kanalu. Neprijatelj uz pomoć tenkova uspeo je snažnim naletom slomiti otpor naših bataljona i izbiti na Dravski kanal. Pošto je odbrana na kanalu, obzirom da je još jedan bataljon koji je držao položaje na kanalu ubačen u borbu radi sadejstva sa bataljonom koji je držao položaje na Orešnjak pst., oslabljena. Neprijatelj ispitavši i osjetivši najslabije mesto naših jedinica u jednom naletu, na severnom delu kanala (uz samu reku Dravu) otpočeo je sa prebacivanjem svojih snaga preko kanala u grupama 100—150 ljudi, koji su nastavili sa prodiranjem u pravcu Čađavice. Bataljon koji je držao položaje na kanalu, pod jakim neprijateljskim pritiskom i pošto je dobijao bočnu vatru, bio je prisiljen na povlačenje. U međuvremenu jedan bataljon koji se nalazio istočno od kanala uspeo se prebaciti preko Dravskog kanala i prihvatio borbu sa neprijateljom koji se probijao ka Čađavici, sadejstvujući bataljonu koji se povlačio. Bataljon koji se još nalazio istočno od kanala nije se mogao otkačiti od neprijatelja, već je bio prisiljen da u povlačenju vodi borbu i tek uveče uspeo je da se prebaci preko kanala. Ovaj bataljon je po prebacivanju uspeo porušiti most na kanalu, te je na taj način onemogućio neprijatelja da prebaci teško oružje i motorizaciju. Borba se nastavila u toku cele noći, ali se nije uspelo, i pored nekoliko snažnih i odlučnih kontranapada naših jedinica, neprijatelja proterati sa zaposednutih položaja.

Oko 4 sata ujutru jedinice II brigade, pošto su dobile naređenje od štaba divizije, krenule su sa svojih sadašnjih položaja i to: dva bataljona u pravcu Čađavice[6] radi sadejstva sa

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 126.

jedinicama I brigade u proterivanju neprijatelja preko kanala, a druga dva bataljona postavljena su na sektoru Crnac, sa zadatkom sprečavanja prodora neprijatelja na tom pravcu. Oko 14 časova ova dva bataljona izvršila su napad na neprijatelja u cilju proterivanja sa Karašice. Pošto se neprijatelj dobro fortifikaciski utvrdio, napad nije uspeo i bataljoni su se povukli na svoje polazne položaje.

Istoga dana oko 7 časova ujutru neprijatelj, pošto je dobio veća pojačanja i potpomognut sa 38 tenkova, preduzeo je napad i uspeo potisnuti naše jedinice sve do crkve u Čađavici, gde su naše jedinice preduzimale nekoliko kontranapada u cilju proterivanja neprijatelja iz samoga sela. Napadi naših jedinica nisu uspeli i jedinice su se postavile na nove položaje. U toku celoga dana vođene su žestoke ulične borbe sa neprijateljom, koji je pokušavao ovladati celim selom.

Jedinice IV brigade, dobivši naređenje od štaba divizije, u toku dana usiljenim maršom krenule su sa svojih položaja, pošto su prethodno bile smenjene od strane jedinica XII divizije,[7] na sektor Crnca, u cilju smenjivanja jedinica II brigade i sprečavanja prodora neprijatelja na tom pravcu i bočnog dejstva na neprijatelja u cilju rasterećenja neprijateljskog pritiska na jedinice I i II brigade, angažujući neprijateljske snage na svome sektoru. Bataljoni II brigade, pošto su smenjeni od strane jedinica IV brigade, usiljenim maršom krenuli su u pravcu Adolfovca, gde su dobili zadatak bočnog dejstva na neprijatelja i odbacivanje istog na Dravski kanal.

Oko 17,30 časova jedinice I brigade (sa tri bataljona) i jedinice II brigade (sa tri bataljona), posle izvršene artilerijske pripreme, koja je trajala 15 minuta, izvršile su snažan kontranapad na neprijatelja, vršile najjači pritisak na neprijateljska krila. Borba je trajala

[7] Četvrtu brigadu 16. NOU divizije smijenila je Osječka brigada 12. divizije 6. korpusa NOVJ (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/7: depešu Štaba 6. korpusa upućenu 17. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

celu noć. Jedinice I brigade uspele su neprijatelja isterati iz sela, ali se isti zadržao u krajnjim kućama dajući žilav otpor. Bataljoni koji su vršili napad na neprijateljska krila uspeli su da u toku noći pod žestokom borbom za svaku stopu zemlje izbiju na kanal na severnom delu (uz samu Dravu) i južnom delu (uz prugu), i zatim bočno dejsvovali i vršili pritisak na neprijatelja. Ovaj bočni napad na neprijatelja nije uspeo, pošto je neprijatelj u toku cele noći dobijao sveža pojačanja i dobro se fortifikacijski utvrdio na već postojećim rovovima i bunkerima uz kanal i cestu Dravski kanal — Čađavica.

U samu zoru neprijatelj je preuzeo snažan kontranapad, sa ciljem odbacivanja sa kanala. Posle duže borbe prsa u prsa neprijatelj je uspeo odbaciti naše jedinice na polazne položaje. Naše jedinice bile su prisiljene da se povuku na nove položaje.

Oko 0030 časova iste noći jedinice IV brigade preduzele su napad na neprijatelja, koji je imao zasede na 1 km. ispred Karašice i utvrđene polažeje na samoj Karašici. Posle kraće borbe jedinice IV brigade uspele su proterati neprijatelja sa svojih prednjih položaja, ali nisu uspele preći preko mosta na Karašici, koji je neprijatelj žilavo branio iz dobro utvrđenih bunkera i rovova.[8]

Naša artiljerija u toku svih ovih borbi odlično je sadejstvovala i potpomagala naše jedinice, sprečavajući svojom preciznom vatrom neprijatelju brzi prodor i pravljenje mosta na Dravskom kanalu. U toku borbi artiljerija je uništila četiri tenka, od kojih jedan tipa »Tigar«.

Mađarska brigada smeštena je na položajima koje su do sada držale jedinice IV brigade sa istim zadatkom.

U toku svih ovih borbi neprijatelj je imao oko 1000 izbačenih iz stroja svojih vojnika i oficira. Uništeno je 11 tenkova i 2 tankete.

[8] Opširnije o borbi 4. NOU brigade vidi Arhiv VII, reg. br. 4—1, k. 953: izvještaj Štaba 16. divizije pisan 9. januara 1945. Štabu 3. armije NOVJ.

Od ovoga broja dva tenka su zarobljena, koji nisu mogli biti izvučeni, već su zapaljeni.

Naši gubitci u ovim borbama iznose: 45 poginulih i 146 ranjenih.[9]

Od oružja izgurbljeno je 1 t. bacač, 1 laki bacač, 9 p. mitraljeza, 21 pikavac i 7 pušaka.

7-I-1945

Jedinice ove divizije raspoređene su na sledećim položajima:

— I b r i g a d a na Čađavičkoj reci[10] (od Drave do želj. stanice Čađavica).

— II b r i g a d a duž železničke pruge i u Čađavičkom lugu.

— IV b r i g a d a u s Čačinci, na položajima ispred Crnca i Feričanaca.

— XV b r i g a d a »Petefi« na dosadašnjim položajima. I Artileriska brigada: dve baterije bacača 120 mm. i jedna baterija topova 76 mm. M. 27, za neposredno potpomaganje jedinica I brigade.

Protivoklopni divizion na starim položajima, dve baterije topova 76 mm. i jedna baterija bacača 120 mm., jedna baterija 45 mm. za neposredno potpomaganje jedinica II brigade.

U toku celog dana neprijatelj nije ispoljavao nikakvu aktivnost u pravcu naših jedinica.

Naša artilerija povremeno je tukla artileriskom i bacačkom vatrom neprijateljske otporne tačke i most na Dravskom kanalu kojega neprijatelj pokušava opraviti u cilju prebacivanja motorizacije.

8-I-1945

Jedinice ove divizije nalaze se raspoređene na istim položajima. Neprijateljska aktivnost u toku dana svodila se uglavnom na delatnost izviđačkih patrola.

Naša artiljerija u toku dana povremeno je tukla neprijateljske položaje.

---

[9] Prema izvještaju koji je Štab 16. divizije 9. januara 1945. poslao Štabu 3. armije NOVJ, 1. NOU brigada je imala 31 mrtvog i 116 ranjenih, 2. NOU brigada 12 mrtvih i 35 ranjenih, 4. NOU brigada 1 mrtvog i 5 ranjenih (vidi Arhiv VII, reg. br. 4—1, k. 953).

[10] Na karti 1 : 100.000 piše: Čađavica potok.

9-I-1945 Jedinice ove divizije raspoređene na istim položajima. U toku dana nije bilo ništa novo. Neprijatelj je neaktivan. Naša artiljerija povremeno je bila aktivna.

10-I-1945 Divizija je raspoređena na istoj prostoriji. U toku dana nije bilo naročitih novosti, sem obostrane delatnosti izviđačkih patrola.

11-I-1945 Jedinice ove divizije raspoređene na istim položajima. U toku dana obostrana delatnost izviđačkih patrola.

12-I-1945 Jedinice ove divizije nalaze se raspoređene na istim položajima. U toku dana naše izviđačke patrole bile su aktivne, sa ciljem ispitivanja neprijateljskih položaja i jačine neprijatelja.

13-I-1945 Jedinice ove divizije raspoređene su na istim položajima. Oko 10 časova pre podne neprijatelj u jačini 250—300 vojnika iz Đurđenovca krenuo je preko Beljevine prema pustari Osilovac gde se nalazila jedna četa IV brigade. Neprijatelj je izvršio napad na četu, ali je posle kraće i odlučne borbe bio razbijen i proteran u pravcu Đurđenovca. Na bojištu je ostavio 6 mrtvih svojih vojnika. Neprijatelj u ovoj borbi imao je i 6 teže ranjenih i nepoznat broj lakše ranjenih vojnika. Naši gubitci su 2 mrtva i 3 lakše ranjena druga.

Na ostalim položajima neprijatelj je bio neaktivan.

Preko ob. službe dobijeni su podaci da je neprijatelj u toku 12 i 13 o.m. dovukao izvesna pojačanja na sektor D. Miholjac i Viljevo, izbacujući na prostoriju sela Kapelna dve satnije ustaša a u Golince 700 gestapo policije. Namere neprijatelja bile su nepoznate i vrlo vjerovatno je da je neprijatelj koncentrisao snage u cilju aktivnog dejstva prema položajima naših jedinica.

Štab divizije na osnovu ovakove situacije doneo je odluku da izvrši napad sa dve brigade na položaje neprijatelja u istočnom delu sela Čađavica u cilju odbacivanja neprijateljskih snaga preko kanala, konsolidujući svoje polo-

žaje na Dravskom kanalu, kako bi mogli stvoriti čvrstu odbranu.

Na osnovu prednje odluke I i II brigada izvršile su napad noću 13/14 o. m. u 22 časa na neprijateljske položaje zapadno od Dravskog kanala, dok su jedinice IV brigade dobile zadatak da vrše snažan pritisak na kanal Karašicu i dalje u pravcu žel. stanice Moslavina — Crnac i žel. stanice Martinci [Miholjački].

Dva bataljona I brigade koji su napadali preko k. 108 uspeli su posle kraće žešće borbe proterati neprijateljska prednja odeljenja, dok se neprijatelj na k. 107 uporno držao i posle izvršena četiri juriša neprijatelj je proteran preko kanala i ova dva bataljona postavila su se na sam kanal. Bataljon I brigade koji je imao zadatak da prodire kroz samo selo vodio je vrlo žestoku borbu u samoj Čađavici, uspevši da postigne neznatne rezultate i da potisne neprijatelja iz nekoliko kuća sa one strane mosta.

Tri bataljona II brigade koji su napadali u desno od jedinica I brigade, t.j. desno od ceste koja vodi kroz Čađavicu, prodirali su vrlo lagano pod borbom do pod sam kanal, orijentišući se izvesnim svojim snagama (bataljonom) prema istočnom delu sela Čađavica, u kojem delu sela neprijatelj je jako bio utvrđen i očajnički se branio. Neprijatelj prilaze ka svojim položajima u toku cele noći osvetljavao je paleći slamu, držeći se najupornije u svojim dobro ugrađenim rovovima i kućama, tako da naše jedinice posle borbe koja je trajala u toku cele noći nisu uspele postignuti postavljeni pred njih zadatak.

Naši gubitci u ovoj borbi iznose 16 mrtvih i 30 ranjenih drugova. Od kojih nije izgubljeno ništa.

Neprijateljski gubitci: oko 25 mrtvih i preko 40 ranjenih vojnika. Zapljeno je nekoliko sanduka municije i još nešto druge ratne spreme.

14-I-1945 Jedinice ove divizije raspoređene su na istim položajima. U toku celog dana nije bilo naročitih promena. Neprijatelj nije ispoljavao nikakvu aktivnost u pravcu naših jedinica.

15-I-1945 Jedinice ove divizije raspoređene su na istim položajima. U toku dana nije bilo ništa novo.

U toku dana jedinice XV brigade prebacile su se preko Drave u Slavoniju i nalazile su se u pokretu ka novoj prostoriji, t.j. na sektor Feričanci — Zdenci, u cilju smenjivanja jedinica IV brigade sa svojih dosadašnjih položaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za štab divizije,
Načelnik,
major Rebula[11]

M. P.

[11] Eduard

BR. 53

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA 40. NO DIVIZIJE OD 15. JANUARA 1945. GODINE[1]

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG

Jedinica	Brojno stanje po spisku	SOCIJALNI SASTAV							
		Radnika	Seljaka	Intelektualaca	Obrtnika i sitnih trgov.	Namještenika i srednjoškolaca	Vojnih lica	Policaja., žandara i finanaca	Zanatlija
Omladinska udarna brigada	288[2] / 1506	64 / 243	123 / 870	23 / 60	40 / 211	11 / 47	14 / 6	2 / 4	11 / 65
XVIII udarna brigada	250 / 1775	56 / 220	134 / 1168	12 / 56	15 / 236	28 / 78	5 / 16		
Virovitička brigada	327 / 1200	47 / 111	188 / 822	21 / 46	49 / 161	11 / 53	9 / 5	2 / 2	
Brdska baterija	11 / 53	1 / —	8 / 46	1 / —	— / 4	— / 2	1 / 1		
Dijelovi oko štaba XL. Divizije	58 / 265	4 / 43	39 / 176	3 / 5	5 / 26	— / 14	7 / 1		
Štab divizije	5 / —	1 / —	1 / —	—	—	1 / —	2 / —		
Dopunski bataljon (ljudstvo u centru za obuku)	8 / 525	4 / 38	2 / 392	1 / 5	—	— / 16	— / 2	— / 5	1 / 67
Ukupno:	947 / 5323	177 / 655	495 / 3474	61 / 172	109 / 638	51 / 210	38 / 31	4 / 11	12 / 132

Pol. komesar, potpukovnik:
I. Vondraček

[1] Original (tabela štampana, nazivi jedinica i cifre pisani mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—2, k. 1293.

SASTAVA XL. Divizije N. O. V. J. od 15. I 1945 g.

NACIONALNI SASTAV													
Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Madara	Čeha	Njemaca	Slovaka	Francuza	Poljaka
105 / 290	164 / 1044	3 / 15	—	7 / 40	1 / 23	4 / 27	—	2 / 29	2 / 34	— / 4	—	—	
120 / 397	118 / 1186	2 / 12	— / 2	3 / 21	1 / 88	— / 29	2 / 19	2 / 19	2 / 1	—	—	—	—
58 / 115	258 / 959	3 / 23	—	3 / 16	— / 10	1 / 9	—	— / 26	4 / 35	— / 6	—	— / 1	
4 / 6	7 / 34	—	—	— / 3	— / 1	—	—	— / 6	— / 2	—	—	—	— / 1
18 / 92	35 / 141	3 / 4	—	— / 3	— / 1	— / 1	—	— / 8	2 / 12	—	— / 2	—	— / 1
4 / —	1 / —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3 / 68	5 / 412	— / 1	—	—	— / 1	— / 3	—	— / 19	— / 14	— / 4	— / 1	—	— / 2
312 / 968	588 / 3776	11 / 55	— / 2	13 / 83	2 / 124	5 / 69	2 / 19	4 / 107	10 / 98	— / 14	— / 3	— / 1	— / 4

M. P.

v. d. Komantanta, major:
Miljanović Savo

[2] Cifra u brojiocu označava broj rukovodilaca, a cifra u imeniocu broj boraca.

BR. 54

IZVJEŠTAJ ŠTABA 3. BRIGADE OD 15. JANUARA 1945. ŠTABU 43. NOU DIVIZIJE O BORBI U REJONU DREŽNICE[1]

ŠTAB
3. BRIGADE 43. DIVIZIJE
XI. KORPUSA N.O.V.
JUGOSLAVIJE
Br. 30
Dne 15.I.1945.

Operativni izvještaj
o borbi 14.I.1945.
dostavlja se

ŠTABU 43. DIVIZIJE XI. KORPUSA NOVJ.

Dostavljamo vam Operativni izveštaj iz koga se vidi na kojem su sektoru bili raspoređeni bataljoni i kojim je pravcem neprijatelj napao nas. Zemljište je ispresjecano i više pošumljeno, a predstavlja na sekciji Ogulin 1 : 100.000.

I. *Položaj:* na kome su bili raspoređeni bataljoni naše Brigade i to po sljedećem rasporedu. I. bataljon u selu **Tuževići,** pravac kontrolisanja sela Stanići, Galovići, Vodoteč, kao i sela Draškovica (kota 731) II. bataljon u selu **Stanići** niže Kojića, pravac kontrolisanja sela Orlići, Bukvići, Pejnovići. III. bataljon u selu **Kosovci,** pravac kontrolisanja Papradna glava (kota 710) i Kureševo (kota 747). I. bataljon I. Brigade »V.[2] Gortana« u selu Lončari ispred sela Kosovci. Prateća četa nalazila se s četom za vezu kao i Štab Brigade i djelovi Štaba u selu Lončari i Jovići. Pravac kontrolisanja I. bataljona I. brigade »V. G.« Gostovo Polje, Pejnovići.

Položaj za obranu bataljoni su imali: I. bataljon Lipovac (kota 761) i selo Draškovica (kota 731). II. bataljon kota 940 (Ivakuša). III. bataljon kota 747 (Kureševo). I. bataljon I. Brigade »V.G.« selo Lončari kod škole.

II. *Naziv jedinice koja se borila:* U ovoj borbi učestvovala je naša cijela Brigada, i bataljon I. Brigade »V. G«.

III. Neprijatelj koji je napao naše jedinice bili su većinom ustaše i manji dio legije. Jačina neprijatelja po našem zaključku

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—2, k. 1324.

[2] Vladimira

koliko smo ih vidili računamo 700—800 vojnika koji su imali u svom sastavu teške bacače, kao i nekoliko tromblonskih pušaka. Ime komandanta neprijateljskih vojnika ne znamo, ali u koliko smo doznali da su djelovi 19. i 33. ustaške bojne.

IV. *Situacija:* Neprijatelj je uspio da se privuče skoro neopaženo do baze našeg III. bataljona, koji se nalazio u selu Stanići, i uspio je da isti bataljon zaobiđe s jedne i druge strane i u tri jake kolone nije dozvolio bataljonu da sī zauzme određeni položaj.

V. *Izdate zapovjesti:* Slučaj kod II. bataljona bio je takav da nas uopšte nije ni izvjestio kada je napadnut iako je imao telefonsku vezu sa nama, pa zbog toga nismo mu mogli pružiti ni usmenu ni pismenu zapovjest, nego čim smo čuli borbu u pravcu njega odmah smo izdali naređenje našem I. bataljonu, da sa jednom četom krene iz sela Tuženići pravcem kote 738 i da napadne neprijatelja na njegov levi bok. Međutim ista četa I. bataljona dok je stigla prema koti 738 bila je odbačena, jer se tu nalazio već neprijatelj i koji je već izbijao na samu kotu 940 (Ivakuša). U isto vrijeme smo dali naređenje I. bataljonu I. Brigade »V.G.« da sa jednom četom krene pravcem od škole sela Lončari prema selu Stanići kraj glavnog puta koji vodi od Lončara prema Bukvićima i da napadne neprijatelja na njegovo desno krilo. Četa našeg I. bataljona koja je bila upućena na lijevo krilo neprijatelja bila je odbačena, jer je neprijatelj već bio zauzeo gore navedene dominantne položaje prije nego je četa stigla. Četa I. bataljona I. Brigade »V.G.« krenula je svojim određenim pravcem u pomoć II. bataljonu i kada je došla do samog sela gdje se nalazio II. bataljon našla je neprijatelja već u tome selu i ista četa pala je u obruč gdje se je borila od 10 sati pa do 12 časova i ipak se uspjela probiti i izvući iz obruča, prema selu Tuževići.

Naš III. bataljon dobio je naređenje preko telefona da drži položaj na koti 747 (Kureševo), dok djelovi našeg I. bataljona dobili su telefonski naređenje da sa ostalim djelom snaga zauzmu položaj kota 764 i selo Draškovica (kota 731).

VI. Neprijatelj je napao u 9 sati dne 14. I. o. g. i borba je trajala istog dana do 17 časova. Pravac neprijateljskog napada bio je sljedećim pravcima: sa jednom kolonom nastupao je od Jezerana preko Jelići, Borići i izbio šumom na kotu 747 (Kureševo). Sa jednom kolonom krenuo je od Križpolja preko Kamenice preko Papradna glava (kota 710), Bjeljavina. Sa jačom kolonom krenuo je pod Brinje, Nikin vrh (kota 752), iznad sela Maljkovići preko kote 636[3] — *Vodoteč* — *Stanići* —

[3] U originalu podvučeno mastilom.

Kebići i tu se razdvojio u tri kolone. Sa lijevom kolonom izbio je preko kote *738 na kotu 940 (Ivakuša),* sa jednom kolonom kota 787, zaobišao selo Stanići i bacio se pravcem *selo Jankovići, a sa trećom kolonom napao preko Kebića naš II. bataljon u selu Stanići,* tako dá je taj bataljon imao oko sebe obruč i kada je pokušao da se izbaci prema koti 940 (Ivakuša) već je bio dočekan od strane neprijatelja, gdje se je morao probijati, gdje je doživio katastrofu. Dok je jedan dio neprijateljskih snaga koji je izbio u jačini većoj na kotu 940 (Ivakuša) uspio se niz šumu kraj kote Oštrak (857) lijevo od sela Jovići prema koti 703 i bio došao do samih Mihajlovića, gdje je imao namjeru da odsječe sve naše snage koje se nalaze u selu Jovići i Lončari i Lončari — Kosovci, jer isti djelovi bili su ugroženi od same kote 940 (Ivakuša) kao i od njihove desne kolone koja je napala na Kureševo od Bjeljavina i od Borići, Crnačko polje uz šumu na kotu 747. Jedan dio neprijateljskih snaga bacio se od sela Galovići prema selu Tuževići i napao naš I. bataljon u tom selu, ali nije uspio da ga odbaci. Naš III. bataljon, koji je primio borbu na koti 747 (Kureševo), i koji je vodio 2 sata upornu borbu, bio je primoran da se povuče, jer ga je neprijatelj ugrožavao sa desnog i lijevog krila. Taj bataljon, kao i jedna četa I. bataljona I. Brigade »V. G.« pod borbom su se povlačili ispod kote 878 — Protulipac — Mihajlovići prema koti 1099. Naš izviđački vod i četa Komande mjesta Brinje — uspjeli smo da odbijemo neprijatelja od sela Jovići — Lončari i Mihajlovići i omogućili izvlačenje našeg III. bataljona i djelova I. bataljona I. Brigade »V. G.«. Čim smo imali kod sebe naš III. bataljon i I. bataljon I. Brigade »V. G.« odmah smo krenuli u protinapad pravcem ispod kote 1089, pravcem kota 970—878 (Klanac) i sa jednim djelom od sela Mihajlovići — Lončari — kota 940 (Ivakuša), dok sa našim I. bataljonom i djelovima II. bataljona koji su se povukli prema I. bataljonu nismo imali veze, ali isti bataljon napadao je neprijateljsko lijevo krilo cijelog vremena. Neprijatelj je počeo da odstupa, jer je stalno napadan i bio primoran da se povuče u svoje baze. U samom napadu neprijatelj je bio vrlo drzak.

VII. U prvom sukobu neprijatelj je imao sa svojim manevrom inicijativu u svojim rukama, dok u posljednje vrijeme bio je ugrožen od naših snaga.

VIII. *Ishod borbe:* rezultati u ovoj borbi sa naše strane nisu postignuti zbog neopreznosti našeg II. bataljona. Gubitci neprijatelja bili su veliki, jer je bila odsudna borba, gdje su drugovi ginuli na svojim mitraljezima i borili se do posljednjeg momenta. Po našem gledanju a i samih naših rukovodi-

laca i boraca i same borbe neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i veći broj ranjenih.

IX. *Naši gubitci: u ljudstvu i materijalu.* Mrtvih 33 drugova, ranjenih 9, nestalih 15 drugova. Od nestalih nadamo se da će još neki i doći. Od poginulih drugova većinom su iz II. bataljona, t.j. iz toga bataljona ima 28 mrtvih i 9 nestalih, dok ostali dio mrtvih i nestalih iz ostalih tri bataljona.[4]

Izgubljeno oružje: teških mitraljeza 2, t.j. borci su ih oštetili i jedne djelove donijeli sa sobom, dok su samo neki djelovi pali u ruke neprijatelja, ali su neupotrebljivi. Puškomitraljeza 6 izgubljeno, šmajsera 4, pušaka 30, pištolja 2. Konja 2 tovarna.

Među drugovima nalazi se komandant II. bataljona Dminak Anton, pomoćnik komesara bataljona Ratoša Ivan, komandir čete (II.) Hrvatin Josip, komandir III. čete Miletić Josip, svi poginuli.

X. U ovoj borbi utrošili smo [municije] puščane i mitraljeske 6525 metaka, šmajerske 1500 metaka, 30 ručnih bombi, 8 mina od teškog bacača.

XI. Naročito su se istakli pom. komesara III. čete II. bataljona Ravnić Ivan i pom. komesara II. čete Božiković Srđo i delegat Kolić Pavle i borac Valentić Ivan, svi iz II. bataljona, koji su pod najtežim okolnostima i borbom izvukli zatvarač iz teškog mitraljeza i ponijeli sa sobom, kao i protukolsku pušku i uzimali šmajsere palih drugova i sa tim, iako teško, noseći oružje probijali se kroz neprijatelja, t.j. kroz njegov obruč i sve su davali od sebe da se ne koristi neprijatelj sa našim oružjem.

XII. Svi borci III. Brigade pokazali su se uporni, a naročito oni borci i rukovodioci II. bataljona koji su ginuli na svojim mitraljezima, puškama i šmajserima tukući neprijatelja i nisu se dali živi zarobiti.

XIII. *Kritički osvrt.* U samoj borbi, koja je trajala više časova, možemo reći glavna griješka bila je kod Štaba našeg II. bataljona koji je svojom nepažnjom, *iako je bio opomenut* da je stiglo pojačanje neprijatelju u bližem garnizonu i da se obrati najveća opreznost, isti štab dozvolio je da ga neprijatelj napadne i stavi u obruč. Dok ostala tri bataljona postupili su blagovremeno i primili borbu sa neprijateljem vojnički.

---

[4] Opširnije o toku i rezultatima te borbe vidi dok. br. 121 i 152 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 1324: izvještaj Štaba 43. divizije od 19. januara 1945. pisan Štabu 11. korpusa NOVJ.

Pomoć koju je dao štab ove Brigade štabovima bataljona I. i III. naše Brigade i I. bataljona I. Brigade »V. G.« bila je na vrijeme izdata telefonom dok II. bataljonu nismo mogli dati, jer nam nije javio kada je napadnut, kako je to već unapred navedeno. Kako smo naveli, pomoć smo mu uputili, ali je bilo već sve odigrano do toga momenta.

XIV. Iz ove operacije možemo izvući slijedeće pouke:

1. Da su naši štabovi bataljona vršeći više puta uspješne napade na neprijatelja i s time su pojedini štabovi podcijenili neprijatelja da je slab, i zbog toga se baš i desio ovakav slučaj.

2. Potrebno je kod naših štabova i nižeg komandnog kadra, kao i kod boraca staviti do znanja, da će neprijatelj pokušavati na sve načine sa napadom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — kapetan: **Deželin Joško**

V. d. komandant — kapetan: **Nikola Šoko**

M. P.

Prilog: liste gubitaka, ranjenih i nestalih, dostaviti ćemo naknadno.

BR. 55

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ UPUĆENIH ŠTABU 51. DIVIZIJE U JANUARU 1945. GODINE[1]

. . .

2. januara 1945. god.

Za 51. diviziju:

— I pored postojeće zapovesti[2] vi niste do sada kontrolisali Dravu na desnom krilu kako je to predviđeno. Stoga naređujemo da vaše desno krilo odmah produžite u de-

[1] Originali (pisani mastilom, ćirilicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—1, k. 295.

[2] Riječ je o zapovijesti Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu od 1. decembra 1944 (vidi tom I, knj. 10, dok. br. 171).

sno do same bivše mađarsko-jugoslovenske granice na Dravi. Trideset šesta divizija će kontrolisati od te granice dalje uzvodno Dravom.[3]
Izvestite. K. K. Br. 84

. . .

3. januar 1945. god.

Za 51. diviziju:

— Noćas neprijatelj na otseku VI brigade,[4] sektor Moslavina — Viljevo, pokušao se prebaciti sa tri čamca, ali je odbijen. Pojačajte još više budnost i pripravnost.
Kosta Br. 87

. . .

6. januar 1945. god.

Za 51. diviziju:

— Odmah odredite jedan vaš vod od 30 ljudi koji neka se jave upravi najnovije bolnice u s. Mađar. Bolj, za obezbeđenje iste. Izvestite. K. Br. 90

. . .

7. januar 1945. god.

Za 51. diviziju:

— Na otseku Moslavina — Čađavica 5. i 6. o. m. neprijatelj sa jačim snagama, sa 35 većih tenkova napada na položaje 16. div. s namerom da se probije ka Podr. Slatini. U toku ovih borbi neprijatelj je zadobio nešto u terenu, ali je zadržan na liniji željez. most — crkva u s. Čađavici — želj. stanica Čađavica. U toku 5. o. m. na ovom sektoru uništeno 5 nepr. tenkova, a u toku 3. i 4. o. m. uništena 2 nepr. tenka i 2 oštećena. Borbe su u toku.[5] Br. 93 i 94

. . .

14. januar 1945. god.

Za 51. diviziju:

— Stavite na raspoloženje bolnici u Vilanju i Belom Manastiru 50 kola do završene evakuacije. U svemu izađite

[3] Jedinice 36. NOU divizije kontrolisale su tada lijevu obalu Drave od jugoslovensko-mađarske granice do sela Zalata (opširnije o tome vidi dok. br. 47).

[4] Šesta vojvođanska brigada bila je u sastavu 36. NOU divizije (vidi dok. br. 47).

[5] Opširnije o tim borbama vidi dok. br. 52.

u susret sanitetskim organima. Straža neka ostane do daljnjega. K. Br. 4

. . .

15. januar 1945. god.

Za 51. diviziju:

— Obzirom na situaciju u Slavoniji, nastojte da se smenjivanje vaših jedinica, kao i pokret na prostoriju Lakoča — Kašteljdambo[6] Daranj izvrši najhitnije, usiljenim maršem. Slede dalja naređenja za prebacivanje preko Drave.[7]

Izveštavajte o izvršenju ovog naređenja. K. Barč.[8] Br. 10

BR. 56

ZAPOVIJEST ŠTABA 40. NO DIVIZIJE OD 16. JANUARA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJA KOD VUKOSAVLJEVICE I PITOMAČE[1]

ŠTAB XL. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 65 /1945
Dana: 16/I 1945. g.

ZAPOVIJEST
(sekcija Bjelovar 1 : 100.000)

Prema usmenom naređenju komandanta VI. Korpusa[2] od 16. 1. 1945. god. jedinice ove divizije u sadejstvu jedinica X. i XII. Korpusa dobile su zadatak da napadnu neprijatelja koji

[6] Na karti 1 : 100.000 piše: Kašteljoš-Dombo.

[7] O maršu i o prebacivanju 51. NOU divizije u Slavoniju vidi dok. br. 104 i 133 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292: izveštaj Štaba 12. korpusa od 3. februara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ.

[8] Štab 3. armije se od 10. januara 1945. nalazio u Barču (vidi Arhiv VII, reg. br. 27—2, k. 590 A: depešu Štaba 3. armije NOVJ od 10. januara 1945. upućenu svima potčinjenim jedinicama).

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—1, k. 1293.

[2] Komandant 6. korpusa NOVJ bio je tada Mate Jerković.

se utvrdio na liniji želj. stanica Vukosavljevica — Babino Brdo — Sv. Jelena i Veliko Polje.[3] —

Radi izvršenja istoga,

NAREĐUJEMO:

1. — **Virovitička brigada:** Zadatak

sastav
4 bataljona
4 teška bacača

S jednim bataljonom napašće neprijatelja pravcem Đolta — želj. st. Vukosavljevica — želj. prugom — k. 131 — Babino Brdo. Po izbijanju na Babino Brdo uhvatiti vezu sa desnom napadnom kolonom i nastaviti čišćenje neprijatelja u pravcu jugoistočnog dela sela Otrovanca.

S jednim bataljonom napašće neprijatelja pravcem k. 130 — zapadno od sela Lozan — šuma Đolta — k. 123 — polje Kalilo — k. 131 (Sv. Jelena), po izbijanju na toj visini spojiti se sa levom napadnom kolonom, nastaviti čišćenje prema s. Otrovancu. —

Sa dva bataljona zaposjesti sadanju liniju koju sada drže sva četiri bataljona iste brigade.

2. — **Omladinska Ud. brigada** Zadatak

sastav
4 bataljona
4 teška bacača

S jednim bataljonom napašće neprijatelja pravcem trig. 109 — k. 110 — polje Krčevina — istočni krak sela Pitomača. Održavati će vezu desno sa jedinicama desne napadne kolone iste brigade.

S jednim bataljonom napašće neprijatelja pravcem Novi Marof — Škraklje — Šašnato Polje — šuma Pakaj — polje Lasci — severni krak s. Pitomača — zaseok Greda. Levo održavati vezu sa prvom napadnom kolonom iste brigade. Desno osigurati svoj bok sa manjim svojim snagama u s. Đuretina.

Sa dva bataljona ostati na sadanjoj liniji s tim što će postaviti jača osigura-

[3] O neprijatelju koji je učestvovao u borbama za virovitički mostobran vidi dok. br. 17, 60, 136, 138 i 139 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 167; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: relaciju 10. korpusa pisanu 27. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

nja na svoj lijevi otsjek fronta, dok će na liniju od natpisa Pustoš do desne obale Drave posjesti grupno a međuprostore kontrolisati patrolama.

3. — **Veza:** Vezu održavati telefonom, radiostanicom i kuririma. Svaka napadna kolona mora da vuče za sobom telefonski kabl kako bi mogla blagovremeno izveštavati svoj štab o svim promenama.

Radio-stanicom održavati vezu svakoga sata u 30-toj minuti. U koliko ne bi funkcionisala veza radiostanicom a niti telefonskim putem, najhitnije slati izveštaj ovome štabu pomoću kurira na konju do prve telefonske centrale ili telefona.

4. — **Mjesto štabova:** Štab divizije nalaziti će se u sadanjem mjestu boravka u s. Korija.

Štab Virovitičke brigade nalaziti će se za vrijeme ovih operacija na pustari Đolta.

Štab Omladinske udarne brigade nalaziti će se u selu Stari Gradac (sjeverna ivica), a prema situaciji pomerati će se napred za bataljonima koji vrše napad.

5. — **Sanitet:** Brigadna previjališta organizirati će sami referenti brigada, a nalaziti će se uz sami štab brigade. Hirurška ekipa ove divizije za vreme ovih operacija nalaziti će se u zaseoku Lendava, gde će se upućivati svi ranjeni drugovi.

6. — **Početak napada:** 17. januara 1945. god., u 5 sati i 30 minuta.

7. — **Znak raspoznavanja:** Važe opšti znaci izdani za mjesec januar.

Napomena: napad izvršiti najenergičnije što ćemo na taj način olakšati izvršenje napada jedinicama XII. Korpusa koji će napadati na neprijatelja u s. Vukosavljevica — Turnašica — Podaršanj — Sedlarica.[4] Ne smije se dozvo-

[4] Neprijatelja u navedenim mjestima napadala je 36. NOU divizija (opširnije o tome vidi dok. br. 129).

3.- V e z a :

Vezu održavati telefonom, radiostanicom i kuririma. Svaka napadna kolona mora da vuče za sobom telefonski kabl kako bi mogla blagovremeno izvještavati svoj štab o svim promenama. Radiostanicom održavati vezu svakog sata u 30-toj minuti. U koliko nebi funkcionisala veza radiostanicom a niti telefonskim putem najhitnije slati izvještaj ovome štabu pomoću kurira na konju do prve telefonske centrale ili telefona.-

4.- MJESTO ŠTABOVA:

Štab divizije nalaziti će se u sadanjem mjestu boravka u s.Korje.

Štab Virovitičke brigade nalaziti će se za vrijeme ovih operacija na pustari Djolta.-

Štab Čaldinske udarne brigade nalaziti će se u selu Stari Gradac / sjeverna ivica/, a prema situaciji pomerati će se naprod za bataljonima koji vrše napad.

5.- S a n i t e t:

Brigadna previjališta organizirati će sami referenti brigada, a nalaziti će se uz sami štab brigade. Hirurška ekipa ove divizije za vreme ovih operacija nalaziti će se u zaseok Lendava gdje će se upućivati svi ranjeni drugovi.-

6.- Početak napada:

17 januara 1945 god, u 5 sati i 30 minuta.-

7.- Znak raspoznavanja:

Važe opšti znaci izdani za mjesec januar.

NAPOMENA: napad izvršiti naj energičnije što će mo na taj način olakšati izvršenje napada jedinicama XII Korpusa koji će napada na neprijatelja u s.Vukosavljevica - Turnašica - Podrčanj - Sedlarica. Nesmije se dozvoliti da se neprijatelj sredjuje na prihvatnim njegovim položajima nego ga terati prema određenoj zapovijesti. U koliko se neprijatelj gdje zadrži, naše jedinice moraju odmah pristupiti ka okopavanju svojih položaja. Nedozvoliti ni jedan čas odahe neprijatelju da se sredjuje na novim nauzetim položajima.-

Smrt fašizmu - slobodu narodu!

Politkomesar - potpukovnik: [illegible]

V.d. Komendanta - major: [illegible]

D o s t a v l j e n o:
na uvid
Štabu VI Korpusa JNOV
na izvršenje
Štabu Čaldinske udarne brigade
Štabu Virovitičke brigade

Fotokopija druge strane dokumenta br. 56

liti da se neprijatelj sređuje na prihvatnim njegovim položajima, nego ga terati prema određenoj zapovijesti. U koliko se neprijatelj gdje zadrži, naše jedinice moraju odmah pristupiti ka ukopavanju svojih položaja. Ne dozvoliti ni jedan čas odaha neprijatelju da se sređuje na novim zauzetim položajima.[5]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik:
I.[6] Vondraček

V.d. komandant — major:
Savo Miljanović

Dostavljeno:

na uvid
Štabu VI Korpusa NOVJ

na izvršenje
Štabu Omladinske udarne brigade
Štabu Virovitičke brigade.

BR. 57

OBAVJEŠTENJE ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ OD 17. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA VIROVITIČKOM MOSTOBRANU I O PREBACIVANJU ARTILJERIJSKE I PJEŠADIJSKE ŠKOLE NA LIJEVU OBALU DRAVE[1]

17. januar 1945. god.

Za GŠ Hrvatske.

— Od 11. do 16. o. m., 32. i 33. divizija pojačane sa 12. i 18. brigadom, vodile su vrlo žestoke i uspešne borbe sa jačim neprijateljskim snagama koje su u dve kolone iz

[5] O izvršenju postavljenih zadataka vidi dok. br. 63, 95, 130 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

[6] Ivan

[1] Original (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 20—1, k. 295.

Bjelovara i Banove Jaruge pokušale sa južne strane da izbiju na Bilo Goru u cilju ovlađivanja Viroviticom, pošto su svi nepr. pokušaji za probijanje ka virovitičkom mostobranu sa istočne strane, od pravca D. Miholjca i Našica, i sa zapadne strane, od pravca Koprivnice, do sada ostali bez uspeha. U ovim borbama naročito se istakla Zagorska brigada i Brigada Braće Radića.[2]

— Molimo da nam javite vaše mišljenje po pitanju artiljerijske i oficirske škole vašega štaba koje se sada nalaze pri štabu VI korpusa. Naše je mišljenje, da bi ove škole trebalo hitno prebaciti na levu obalu Drave,[3] gde bi produžile rad, obzirom na povoljnije uslove rada, smeštaja i ishrane, kao i obzirom na pojačanu borbenu delatnost neprijatelja u Slavoniji. Sa ove strane Drave moguće bi bilo sprovesti odmah obučavanje sa novim vrstama r. naoružanja koje će Šesti i Deseti korpus primiti uskoro. Kosta Br. 2:3

[2] Opširnije o borbama za virovitički mostobran u januaru 1945. vidi dok. br. 60, 95, 102, 126, 129 i 131 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 27. januara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ i Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] O prebacivanju navedenih škola na lijevu obalu Drave vidi dok. br. 48.

BR. 58

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. KORPUSA OD 17. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O ORGANIZACIONOM STANJU I RADU KORPUSNE VOJNE OBLASTI[1]

GLAVNI ŠTAB NOV I POH
Broj 468 dne 20.I.1945.

ŠTAB IV. UDARNOG KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
A. Broj 39
17.I.1945.

Izveštaj o radu i stanju
Korpusne vojne oblasti.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

1. POLITIČKO-EKONOMSKA SITUACIJA

Od zadnjeg izvještaja do danas u političkoj situaciji na teritoriju KVO[2] nije bilo bitnih promjena. Ovog puta novi momenat moglo bi se uzeti pojava porasta dezerterstva u prošlom mjesecu na Karlovačkom i Žumberačkom području, kao i mobilizacija od strane neprijatelja u t. zv. miliciju u selima iz okoline Jaske,[3] Ozlja i Dugarese. Uz to neprijatelj izbacuje i jednu novu parolu: »Sa partizanima u Jugoslaviji će Englezi napraviti kao sa partizanima u Grčkoj«. Vjerojatno da ova parola ima uticaja u selima u blizini garnizona, gdje neprijatelj uglavnom ima kontrolu u svojim rukama.

Također moglo bi se napomenuti da je neprijatelj na neoslobođenom dijelu Žumberačkog, Karlovačkog, i Turopoljsko-pokupskog područja sa svoje strane i pojačao teror nad stanovništvom koje je više raspoloženo prema NOB.

Što se tiče aktivnosti neprijatelja na ostalim područjima, četničkih i ustaških elemenata, moglo bi se reći da je ona u opadanju.

Ekonomska situacija na teritoriju KVO je do sada bila zadovoljavajuća. Na dobrovoljnoj bazi, širokom kampanjom Narodno-oslobodilačke fronte obuhvaćena su gotovo sva pod-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—4, k. 128.

[2] Korpusne vojne oblasti

[3] Odnosi se na Jastrebarsko.

ručja i sakupljene su prilične količine hrane, koje su gotovo već utrošene. Zbog toga će se kampanja morati što prije ponoviti i tražiti nove izvore.

2. ORGANIZACIONO STANJE KVO I RAD PO REFERADAMA

1. U organizacionom pogledu u toku prošlog mjeseca nije bilo bitnih promjena.

2. Rad KVO kao cjelina je u toku prošlog mjeseca zadovoljio. Rješili su se najaktuelniji zadaci postavljeni pred odsjeke i plan koji su odsjeci preda se postavili je uglavnom sproveden. Saradnja između odsjeka (tehničkog, saobraćajnog, ekonomskog i drugih) bila je dobra i rezultati su toliko bolji. Marljivost i osjećaj odgovornosti u pojedinim odsjecima je na priličnoj visini, dok rad teče planski i organizirano. Referenti pojedinih sekcija i šefovi odsjeka pomažu u radu područjima i ujedno preko te pomoći ima se uvid o toku rada na svim područjima.

3. Rad po referadama:

Odsjek[4] je u toku prošlog mjeseca uspješno savladao preda nj postavljene zadatke i šef odsjeka ima uvid u sve grane odsjeka i snalazi se bolje nego ranije. Sakupljene su veće količine hrane i uglavnom poteškoće su bile oko prevoza kampanjom prikupljene hrane. Na Karlovačkom području je sakupljanje hrane bilo vrlo otežano akitvnošću neprijatelja na terenu, a na II. Korđunaškom području, zbog pasivnosti teritorija, skupljene su manje količine. Osim toga prikupljene količine sa Karlovačkog područja otpremane su za Gorski Kotar, iz Žumberačkog također, a iz Turopoljsko-pokupskog, od prikupljene hrane 5½ vagona poslano je za XI. Korpus. Iz Posavine je u prošlom mjesecu prebačena manja količina hrane, 300 kom. goveda, 60 konja i 12 svinja.

U toku prošlog mjeseca je prikupljeno na dobrovoljnoj bazi na teritoriju Oblasti 55.759 kg pšenice, 342.796 kg kukuruza, 3.683 kg ječma, 63.047 kg smjese, 92.047 kg graha, 342.046 kg krumpira, 1.896 kg masti, 10.805 kg zobi itd. Još uvijek nema posve točnih podataka o sveukupnoj prikupljenoj hrani na dobrovoljnoj bazi, jer se nije uspjelo iz najudaljenijih krajeva izvući. Osim toga manjkavi su podaci i o prikupljenoj hrani rekvizicijom i konfiskacijom.

Jedinice našeg korpusa i vojno-pozadinske ustanove snabdjevaju se uglavnom iz magacina. Ishrana jedinica, osim soli i masti je do sada tekla prilično dobro. Zbog pomanjkanja

[4] Riječ je o Ekonomskom odsjeku.

zobi i lošeg sijena i u malim količinama, tovarna i tegleća stoka prilično je iscrpljena.

Ishrana bolnica je obezbjeđena i obzirom na količinu i kvalitet hrane zadovoljava.

Rad radionica koje spadaju pod ovaj odsjek dao je u prošlom mjesecu, kako po količinama, tako i po kvalitetu, bolje rezultate nego u prošlom mjesecu, i to u šusterskoj i šnajderskoj radionici, te je proizvedena jedna količina umjetnog stakla i drugih kemijskih produkata, dok je u drugim radionicama rezultat rada slabiji, zbog pomanjkanja materijala ili radne snage.

Sapunara je izradila 1.434 kom. sapuna, od čega 109 kom. za dezinfekciju, te nešto brijaćeg sapuna, 300 kg kolomaza, 408 kg vazelina, 328 kom. umjetnog stakla i drugih kemijskih produkata. Rezultati su slabiji u proizvodnji sapuna, uslijed pomanjkanja sode.

Tkaonica je izradila 1.177 zavoja i 363 metra platna za plahte i pokrivače. Budući su neke drugarice koje rade u toj tkaonici amnestirane sa prisilnog rada, bilo je pomanjkanja radne snage.

Postolarska radionica je izradila 298 pari novih cipela, 12 pari čizama, a popravljeno je 171 par cipela i čizama. Rezultati bi bili bolji da nije ponestalo materijala.

Šnajderska radionica je izradila 23 kom. hlača i bluza, 54 kape, 24 kom. druge robe, te niz popravaka.

Radionica keksa i dvopeka izradila je 98 kg dvopeka za bolnice.

Remenarska radionica i radionica četaka i kalupa izradile su također izvjesne količine materijala.

Odsjek za mobilizaciju:

Zadaci koje je odsjek postavio preda se u toku prošlog mjeseca su uglavnom savladani. Rezultati mobilizacije su slabiji od prošlomjesečnih, čemu je uzrok da je teren iscrpljen u rezervama. Oslobođeni teritorij KVO je mobilisan od 1899. do 1927. godišta. Na poluoslobođenom teritoriju su rezerve također vrlo male i uglavnom smo mobilizirali mi ili neprijatelj. Mobiliziralo se je uglavnom pravilno. Sa strane odsjeka pružena je pomoć Karlovačkom, Žumberačkom, Turopoljsko-pokupskom, Bihaćkom i I. Kordunaškom području. Administracija je prilično sređena i područja već imaju dobar pregled o stanju i rezervama.

Prošlog mjeseca je mobilizirano:

na I. Kordunaškom području	407	
na II. „ „	169	
na Bihaćkom „	245	
na Banijskom „	276	
na Turopoljsko-pok. „	150	
na Žumberačkom „	139	
na Karlovačkom „	120	vojnih obveznika

Od toga broja (1.506 mobilisanih) upućeno je u operativne jedinice 403, na omladinski kurs 268, za pozadinu 479, dok je ostalo komisijski onesposobljeno. Osim toga upućeno je u operativne jedinice 737 dezertera, dok ih još ostaje na teritoriju Oblasti 461, od čega 260 samo na Žumberačkom području. Isto tako komisijskim pregledom pozadinskih straža i drugih jedinica upućeno je oko 300 osposobljenih u operativnu jedinicu.

Saobraćajni odsjek:

Šef odsjeka i referenti su vrlo dobri i uspjeli su iako pod prilično teškim uslovima, naročito obzirom na prevoze, savladati plan, koji su postavili preda se za protekli mjesec. Izvršene su pripreme za preuzimanje željezničkih linija na neoslobođenom teritoriju i izgrađen je jedan dio željezničke pruge Maja — Vojnić. Prikupljeno je niz podataka o ljudstvu, te objektima na prugama neoslobođenog teritorija. Završena je sječa telegrafskih stubova na svim područjima, a radovi na postavljanju su u toku. Vršeni su popravci cesta, te sređivanje PTT službe na oslobođenom teritoriju.

Do sada je izvršen rad na željezničkoj pruzi: dogotovljeno pruge 4.000 m, ubačeno šinskih polja 5.500 m.

Na Turopoljsko-pokupskom području završeno je postavljanje stupova, te se pristupilo postavljanju propisne linije Lasinja — Bović — Vrginmost — Topusko i povučena je dvolančana linija Topusko — Glina, a postavljena je nova linija Ostrožin — Skakavac. Materijal sakupljen čete za vezu uz željezničke pruge neoslobođenog teritorija.

Na svim područjima, osim Žumberačkog i Karlovačkog, uspostavljen je rad na poštama po jugoslovenskom pravilniku.

U kolnom prometu izvršeni su u prošlom mjesecu slijedeći zadaci: prevaljeno je 107.453 km puta i prevezeno 782.643 kg hrane. Naveženo je na ceste 252 m³ kamena tucanika, 154 šljunka, 50 m³ zemlje za zasipanje prekopa. Naveženo je 243 m³ krupnog kamena, ostrugano 80 m³ bankina na dužini od 11.349 m. Napravljene su 24 ralice, 100 drvenih lopata za razgrtanje snijega, popravljeno je 14.433 kolovoza, očišćeno 325 propu-

sta itd. Na Turopoljskom i Karlovačkom području prevezeno je preko skele 4.856 kola, 129 motornih vozila, 2.568 kom. stoke, 42.883 kg hrane i 34.700 ljudi.

Vozarski eskadron ovog korpusa broji 14 pari konja, a služi uglavnom za prevoz hrane. Zbog lakše ishrane eskadron će biti prebačen na Turopoljsko-pokupsko područje, a eskadroni na područjima zbog istog razloga su smanjeni. Također je izvršena izgradnja potrebnog broja saonica. Odsjek ima 2 kamiona koji olakšavaju prevoz različitog materijala. Pri odsjeku je organiziran saobraćajni kurs sa 20 kursista, koji će biti osposobljeni za šofere.

Tehnički odsjek:

Rad ovog odsjeka je bolji no što je bio ranije. Odsjek sačinjava industrijska i građevinska sekcija. Referent industrijske sekcije drug poručnik Dobrijević je slabiji organizator i biti će po vlastitoj želji smjenjen, čim se pronađe zamjena. Šef odsjeka je marljiv i uporan. Odsjek rukovodi radnim bataljonom, koji je sređen i zadovoljava. U bataljonu se posvećuje pažnja uzdizanju kadrova i dao je niz rukovodilaca za radne jedinice pri područjima. Bataljon broji oko 100 na licu. U prošlom mjesecu bataljon je izgradio 62 m^3 zgrada, sazidao ležište za parni stroj, popravio oporavilište, napravio 25 novih vrata, 24 prozora, okrečio 1.325 m zida, te jednu kuću za ambulantu, pripremio građu za most, te popravio nekoliko zgrada i prostorija.

U radionici br. 4 radi 97 drugova, te je u prošlom mjesecu radionica izradila pogonske osovine, peći za ogrijev sa cijevima, kašike, lampe, porcije, tuševe itd. te popravke oružja. U ljevaonici Bešlinac radi 68 drugova i u njoj je proizvedeno 12 štednjaka, 38 peći, 86 kom. dijelova, 1 osovina za top, 14 raznih dijelova za top, 1 kalup za sapun, 5 osovina, 4 lagera za motor, 13 vrata za štednjak i 1.219 raznih drugih radova.

Radionice po područjima izgradile su 3 sušionice za kukuruz, 1 zgradu za lokomobil, 1 zgradu za košaru, 6 drugih zgrada, 11 dezinfekcionih stanica, 20 kukuruzana, 1 pekaru, nekoliko mostova itd.

Rad sudskog vijeća zadovoljava.

3. ORGANIZACIONO STANJE KOMANDI PODRUČJA I RAD PO REFERADAMA

1. Banijsko područje

Za zamjenika komandanta područja postavljen je kapetan Aluga Janko. Kod komandi mjesta bilo je izvjesnih grešaka (Dvorska i Petrinjska), te je smjenjen komandni kadar.

Za komandanta Petrinjske komande postavljen je drug Dmitar Nišević, za komesara poručnik Vujaklija Rajko, a za komandanta Dvorske komande postavljen je drug poručnik Rade Živkovič, za zamjenika poručnik Paspalj Mile, a za komesara Kladar Vojin, dosadanji komesar bataljona VII. Udarne divizije. Za komandanta Kostajničke komande postavljen je kapetan Petar Kreča, a za zamjenika potporučnik Knežević Kosta, dok je za komesara postavljen Štimac Zlatko. Poručnik Đukić postavljen je za komandanta Sunjske komande, za zamjenika Krković Ivica, a za komesara Koljaja Nikola. Za komandanta Glinske komande postavljen je poručnik Vučković Stevo, za zamjenika Metikoš Janko, dok je za komesara postavljen Bosanac Ivan.

2. Bihaćko područje

Komesar Komande mjesta Bužim stavljen je na raspolaganje OZN-i.

3. I. Kordunaško područje

Za zamjenika komandanta postavljen je kapetan Dmitar Suzić, dok je na njegovo mjesto došao za komandanta Komande mjesta Topusko kapetan Joka Gnjatija. Za referenta saobraćaja postavljen je potporučnik Višnjić Ilija.

4. II. Kordunaško područje

Za referenta tehničke sekcije postavljen je drug Carić Dragan, a dosadanji referent je nesretnim slučajem poginuo. Smjenjeno je sve osoblje u ekonomskoj sekciji, te je za referenta postavljen Gojko Lončar. Rasformirana je Komanda mjesta Ogulin, te je taj sektor potpao pod Goransko područje. Smjenjen je komesar i zamjenik komandanta Komande mjesta Plaški, a na njegovo mjesto postavljen je drug Brkić Đuro, a za zamjenika komandanta potporučnik Radulović Janko. Za komandanta Komande mjesta Rakovica postavljen je drug Maslek Rade, a njemu za zamjenika drug Marko Rkman. Dosadanji komandant, drug Tepavac Miladin, poručnik, upućen je KVO na raspolaganje.

5. Pokupsko-turopoljsko područje

Komesar ovog područja, drug Mraković Milan, stavljen je na raspolaganje G.Š.H.[5] a na njegovo mjesto postavljen je drug kapetan Očak Drago, dosadanji zamjenik komandanta Žumberačkog područja. Zamjenik komandanta još nije definitivno postavljen.

[5] Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske

6. Žumberačko područje

Za zamjenika komandanta područja postavljen je drug Maslo Ivan, dosadanji zamjenik komandanta Komande mjesta Jaska. Referent za naoružanje drug Pačaver Stevan vlastitoj želji tražio je da ga se uputi u mornaricu, te je stavljen Oblasti na raspolaganje, a Oblast ga je poslala u Odsjek za naoružanje. Referent naoružanja je sada drug Mate Mihelčić. Također je smjenjen komesar Komande mjesta Jaska.

7. Karlovačko područje

Za komesara područja postavljen je drug Rudman, a za zamjenika komandanta poručnik Jurica Majerić.

Općenito se može reći za sve komande područja, da je rad po svim granama prilično sređen i da se stalno poboljšava. Referenti po pojedinim područjima uglavnom zadovoljavaju.

Organizacija i sređivanje područnih radionica se iz dana u dan popravlja. Posvećuje se i veća pažnja uzdizanju kadrova i odgoju mladih naučnika. Gotovo sva područja imaju električno osvjetljenje pri komandama, bolnicama itd.

Po pitanju saobraćaja, područja su osnovala vozarske eskadrone, ali u njima imaju neprilike zbog pomanjkanja sijena. U ekonomskom pogledu područja nastoje da zadovolje potrebe operativnih jedinica i imaju poteškoće u sve manjim zalihama, dok je suradnja područja i organizacija sve bolja. U mobilizaciji su rezultati pojedinih područja ovog mjeseca slabiji, zbog pomanjkanja rezervi, a na Bihaćkom, Turopoljsko-pokupskom kao i Žumberačkom području su mogli biti i bolji, da su bile mogućnosti posve iskorištene.

4. ORGANIZACIONO STANJE I DJELATNOST PARTIZANSKIH STRAŽA

Partizanske straže su organizaciono bolje sređene i mnoge jedinice su dorasle ulasku u gradove. Pri svim područjima se održavaju kursevi za straže, koji su dali dobre rezultate. Jedino na Karlovačkom području nije održan kurs, zbog pomanjkanja rukovodilaca kursom. Radne jedinice po područjima su također organizaciono sređene, no politički rad u tim jedinicama je dosta slab. Mnoge od tih jedinica nemiju političkih rukovodilaca.

Banijsko područje ima brojno stanje po spisku 1.753, od toga 7 četa partizanskih straža (604 stražara, dok ostalo otpada na radne jedinice).

Bihaćko područje ima brojno stanje 963, od toga 6 četa partizanske straže (334 stražara).

I. Kordunaško područje ima brojno stanje 1.316, od toga 6 četa partizanske straže (341 stražar).

II. Kordunaško područje ima brojno stanje 1.105, od toga 6 četa partizanske straže (322 stražara).

Turopoljsko-pokupsko područje ima brojno stanje 1.172, od toga 6 četa partizanske straže (314 stražara).

Karlovačko područje ima brojno stanje 597, od toga 5 četa partizanske straže (180 stražara).

Žumberačko područje ima brojno stanje 850, od toga 5 četa partizanske straže (330 stražara).

U ove brojke je uključena i straža po bolnicama. Ovaj broj straža je smanjen time, što su svi sposobni iz pozadine upućeni u operativne jedinice, t.j. izvršen je komisijski pregled i što je dano veći broj straže za jedinice OZN-e i na raspolaganje pojedinim ustanovama .

5. RAZNO

U pogledu predlaganja za proizvođenje i odlikovanje boraca iz pozadine krenulo se korak naprijed, i u područjima će se to pitanje u najkraće vrijeme srediti.

Neka područja stoje vrlo loše sa naoružanjem i sa odjećom. Tako na pr. Karlovačko, gdje preko polovice pozadinske straže nema oružja, a u odjeći su slaba sva područja.

6. PROBLEMI I ZADACI

Zbog snijega koji je otežao promet, treba stalno držati očišćenima glavne komunikacije, obezbjediti jedinice hranom i pojačati rad radionica i mobilizirati što je moguće više ljudstva sa neoslobođenog teritorija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik **V.[6] Holjevac**

Za komandanta potpukovnik **S.[7] Bjelajac**

M. P.

[6] Vjećeslav

[7] Stanko

BR. 60

IZVJEŠTAJ ŠTABA 10. KORPUSA OD 18. JANUARA 1945. ŠTABU 3. ARMIJE NOVJ O BORBAMA U PODRAVINI, BILO-GORI I MOSLAVINI[1]

ŠTAB X KORPUSA
ZAGREBAČKOG
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 45
Dana: 18/I.1945. U ____ sati

Dostavlja petnaestodnevni operativni izveštaj za vreme od 1. do 15. januara 1945.

Prema naređenju Štaba III armije NOVJ Str. pov. br. 3 od 7. januara 1945. godine[2] dostavlja se petnaestodnevni operativni izveštaj za period vremena od 1. do 15. januara 1945. godine.

1. januar 1945. godine:

Sektor Podravina:

Neprijatelj sa jakim snagama drži liniju: Vukosavljevica — Veliko Brdo — Turnašica — Otrovanski Brijeg (k. 275), kojom je ovladao u toku 31. XII. 1944. g.[3]

Naša 32. divizija po napuštanju otseka Vukosavljevica — Sedlarica zauzela je za odbranu nove položaje na liniji: Radotič (238) — k. 235 — k. 273. Zagorska brigada skoncentrisana na prostoru: k. 227 — k. 228 — k. 250.

Obzirom na teško stanje naših jedinica u Podravini, koje su usled stalnih borbi već bile dosta zamorene i istrošene,[4] a kako se i dalje očekivao jak neprijateljski pritisak protivu istih, prebačena je 33. divizija (sa 2 brigade) sa sektora Međurača — Severin na sektor Zrinska — Brzaja s time, da sa

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 24—3, k. 557.

[2] Riječ je o naređenju koje je poslano radio-depešom (vidi Arhiv VII, reg. br. 7—1, k. 295).

[3] Navedena mjesta zauzele su ustaško-domobranske snage. O njihovom sastavu i jačini vidi dok. br. 18, 136, 138 i 139 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 167.

[4] O borbama 32. NO divizije i 1. zagorske NO brigade u decembru 1944. vidi dok. br. 17 i 18 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 48, 51, 63, 65, 68, 69, 79, 86, 111, 117 i 126.

jednim delom sanga zauzme Bogaz (k. 228) i Kekovu Kosu (k. 242), te da na taj način ugrozi neprijateljsko levo krilo i smanji pritisak neprijatelja prema 32. diviziji.[5] 33. divizija izbila je ovog dana na određeni sektor i povezala se sa jedinicama 32. divizije i Zagorskom brigadom.

Ujutro ovoga dana neprijatelj je sa svojih polaznih položaja na napred navedenoj liniji preduzeo ponovo jak napad na položaje 32. divizije na k. 235 i k. 238 sa ciljem, da ovladivanjem ovim dominantnim tačkama osigura svoj desni bok pri napadu na pravcu Špišić Bukovica — Virovitica.[6] U cilju olakšanja situacije kod 32. divizije naređeno je 33. diviziji, da sa jednom brigadom izvrši pritisak na Otrovanski Brijeg i Karšanj. Usled jakog neprijateljskog otpora na tome pravcu, akcija te brigade 33. divizije nije imala uspeha i neprijatelj je zauzeo k. 235 i k. 238. Jedinice 32. divizije povukle su se na prihvatne položaje na liniji k. 245 i 231 sa osiguranjem na k. 147 i k. 141. Brigada 33. divizije povukla se na svoj polazni položaj.

Sektor Moslavina: Na ovome, kao i na ostalim sektorima X korpusa nije bilo važnijih događaja.

2. januar 1945. godine:

Sektor Podravina i Bilogora:

Pošto je neprijatelj prethodnog dana ovladao k. 238 i k. 235, te na taj način osigurao svoje desno krilo i bok, neprijatelj je ovoga dana u zoru preduzeo napad na položaje Crvene armije zapadno od Virovitice. U toku svog nadiranja neprijatelj je prvo ovladao Špišić Bukovicom i Bušetinom, a potom je sa ovog otseka otpočeo napad na položaje Crvene armije istočno od ove linije.[7]

Za izvršenje ove svoje namere neprijatelj je na pravcu Špišić Bukovica — Virovitica skoncentrisao glavninu svojih snaga uzimajući za ovu akciju i snage sa otseka Vukosavljevica — Sedlarica. Na ovaj način neprijatelj, potcenjujući opasnost koja preti njegovom desnom krilu i boku, oslabio svoje osiguranje na otseku Vukosavljevica — Sedlarica, te je time nastupio povoljan momenat za nas, da bočnim udarom sprečimo neprijatelja u nadiranju ka Virovitici kao i da se uopšte razbije cela njegova ofanziva na tome sektoru.

---

[5] Vidi knj. 36, dok. br. 126.

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 136, 138 i 139.

[7] Vidi dok. br. 141; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/9: depeše Štabu 10. korpusa upućene 2. i 3. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Na osnovu ovakve situacije naređeno je 33. diviziji da sa II i III brigadom napadne neprijatelja na otseku Vukosavljevica — Sedlarica sa opštim pravcem nadiranja ka St. Gradecu, kako bi se neprijatelju presekla veza sa Pitomačom i isti ugrozio u leđa. I Zagorska brigada dobila je zadatak, da napadne k. 235 i 238, posle čijeg zauzimanja da pomogne 33. diviziji pri ovlađivanju Vukosavljevicom. 32. divizija imala je da napadne neprijatelja na liniji: Zidine k. 203 — k. 223, posle čega da izvrši čišćenje Špišić Bukovice zajedno sa XVIII brigadom VI Korpusa,[8] koja se nalazila na položajima: Kozja Glava — k. 132 — k. 202 (3 km. j. z. od Virovitice). Ovaj napad izvodila je 32. divizija sa dve brigade (»Braće Radića« i »Matije Gubca«) dok je III brigada »Pavleka Miškine« ostala u rezervi na položajima: Gradina (k. 245).

Napad naših jedinica bio je jak i uporan, tako da je neprijatelj osetio, da su mu ugroženi desno krilo i bok, te je dalji njegov napad na Viroviticu bio ukočen. U toku noći 2/3. januara III brigada 33. divizije zauzela je Otrovanski Brijeg, a potom je sa severne strane napala Turnašicu, obišavši Karšanj koji je bio dobro utvrđen. II brigada zauzela je Veliko Brdo i probila se u Turnašicu sa južne strane. I Zagorska brigada ovladala je k. 235 i sa jednim delom snaga upala u Vukosavljevicu i pomogla II brigadi 33. divizije pri čišćenju istog sela. 32. divizija proterala je neprijatelja sa k. 203 i k. 233 kao i sa kose Zidine, odakle se neprijatelj povukao prema Špišić Bukovici.

Na ovaj način razbijen je ceo ofanzivni plan neprijatelja i njegovo dalje nadiranje ka Virovitici bilo je onemogućeno.

Ostali sektori:

Zagorski odred likvidirao je neprijateljska uporišta Sv. Tri Kralja i Tuheljske Toplice u Zagorju. Zarobljen 1 teški bacač i 1 puškomitraljez.[9]

Na ostalim sektorima nije bilo važnijih događaja.

3. januar 1945. godine:

Sektor Podravina:

Ujutro ovoga dana neprijatelj se još držao na istočnom delu Velikog Brda (južno od Turnašice), k. 238 (Radotić) —

[8] Opširnije o učešću 18. NOU brigade u toj operaciji vidi dok. br. 11.

[9] Prvi bataljon Zagorskog NOP odreda napao je neprijateljska uporišta Sveta Tri Kralja i Tuheljske Toplice 28. decembra 1944. Tom prilikom poginulo je 10 neprijateljskih vojnika i zaplijenjen: 1 teški bacač, 3 teška mitraljeza, 10 pušaka, 15.000 metaka i 1 postolje za

željezničkoj stanici Vukosavljevica kao i na visu 1 km. istočno od severnog dela Vukosavljevice. Vis Karšanj je također bio još u njegovoj ruci.

Oko 10,00 časova II brigada 33. divizije izvršila je, uz prethodnu kratku artilerisku i minobacačku pripremu, napad na Karšanj. Neprijatelj se sa njega, posle kraćeg otpora, u neredu otstupio prema severnom delu sela Turnašice. II brigada 33. divizije nastavila je odmah sa gonjenjem neprijatelja a jedan bataljon te brigade upućen je u napad na Veliko brdo sa istočne strane, odakle je proterao neprijatelja III. brigada 33. divizije očistila je Turnašicu a I Zagorska brigada Vukosavljevicu.

Neprijatelj se još samo držao na k. 238 (Radotić), železničkoj stanici Vukosavljevica i na pomenutom visu istočno od Vukosavljevice. I Zagorska brigada izvršila je napad na k. 238 (Radotić), ali kako je neprijatelj pružio jak otpor uz potporu artileriske vatre sa železničke stanice Vukosavljevice, morala se I Zagorska brigada povući na polazne položaje.

Neprijatelj u Špišić Bukovici, posle razbijanja njegovog bočnog osiguranja na položaju: Zidine — k. 203 — k. 223, osećao se nesigurnim usled daljeg pritiska naših jedinica te se u neredu povukao prema St. Gradecu i Pitomači. Jedinice 32. divizije ušle su u Špišić Bukovicu.

Neprijateljske snage na k. 238 (Radotić) i železničkoj stanici Vukosavljevica, po ulasku naših snaga u Vukosavljevicu i Špišić Bukovicu, a pod pritiskom I Zagorske brigade i III brigade 33. divizije, povukle su se po padu mraka prema Pitomači.

Na ovaj način uspostavljena je prvobitna situacija i neprijateljska ofanziva u cilju zauzimanja Virovitice i likvidacije mostobrana kod Barča potpuno je razbijena.

Ostali sektori:

I brigada 33. divizije porušila je dva železnička mosta na pruzi Rovišće — Bjelovar kod potoka Bokana i Plavnice.[10]

Inače nije bilo važnijih događaja.

---

protivavionski mitraljez (vidi Arhiv VII, reg. br. 4/6—5, k. 551/A: tabelarni pregled Štaba 10. korpusa NOVJ o dejstvima Zapadne grupe NOP odreda u decembru 1944).

[10] Brigada je navedene mostove porušila 2/3. januara 1945. Naredne noći ona je porušila most na potoku Glogovnici kod Gradeca i dva veća propusta na pruzi Rovišće — Bjelovar (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/9: depeše Štaba 10. korpusa upućene 3. i 4. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

4. januar 1945. godine:

Sektor Podravina:

Posle jučerašnjih borbi vrši se u glavnom sređivanje jedinica i utvrđivanje položaja, i to 32. divizija na sektoru Špišić Bukovice, 33. divizija na sektoru Turnašica — Sedlarica a I Zagorska brigada kod Vukosavljevice.

Inače nije bilo važnijih događaja.

Ostali sektori:

U Moslavini:

Neprijatelj izašao iz Gradeca prema Cugovcu, gdje se sukobio sa našim zaštitnim snagama i povukao u Gradec. Jačina neprijatelja oko 300 vojnika.

Pored toga neprijatelj izvršio ispad iz Kloštra (Ivanić Kloštar) prema s. Dabci, ali se posle kraćeg sukoba sa našim stražama povukao.

Inače nije bilo važnijih događaja.

5. januar 1945. godine:

Operativni deo štaba korpusa preseljen je iz Čazme u V. Grđevac (naređenje G.Š.H. da se odvoji operativni deo štaba korpusa od pozadinskog dela).[11]

X Korpus ulazi u sastav III armije.[12]

Inače na čitavom sektoru X korpusa nije bilo važnijih događaja. Jedinice su na odmoru. Vrši se popuna municijom.

Raspored snaga kao prethodnog dana.

6. januar 1945. godine:

Dan prošao bez važnijih događaja.

Izvršena je rokada snaga i to:

32. divizija na sektor Sedlarica — Vukosavljevica.
33. divizija na sektor M. Črešnjevica — Ribnjačka.
I Zagorska brigada na sektor Severin, prema Bjelovaru.
Štab Korpusa u V. Grđevcu.

7. januar 1945. godine:

Osim izviđačke delatnosti na sektoru Podravine, nije bilo važnijih događaja.

---

[11] Glavni štab NOV i PO Hrvatske je isto naređenje poslao 1. januara 1945, i Štabu 6. korpusa (vidi dok. br. 121).

[12] Opširnije o tome vidi dok. br. 4.

Divizije na novim sektorima su na odmoru i sređivanju. Neprijatelj ne pokazuje na Podravskom sektoru nikakvu aktivnost.

Diverzantski vod minirao most na Česmi kod Prnjarovca.

Operativni deo štaba korpusa premešten iz V. Grđevca u Turnašicu radi vođenja operacija na dan 8.I.1945. g.

Na ostalim sektorima korpusa takođe nije bilo važnijih događaja.

8. januar 1945. godine:

U cilju likvidacije neprijateljskog uporišta Pitomača i odbacivanja neprijatelja dalje prema zapadu od mostobrana kod Barča predviđena je za ovaj dan jedna akcija većeg obima, u kojoj učestvuju jedinice X korpusa, ojačane 40. divizijom iz VI korpusa.[13] Akcijom rukovodi štab X korpusa pod nazivom »Operativni štab«.[14]

Plan napada bio je sledeći:

40. divizija sa linije: r. Drava — St. Gradac — Lozan ima da napadne i likvidira neprijateljska uporišta Pitomača i Otrovanec. Težište napada na desnom krilu kroz šumu Bannov Brod.

33. divizija napada sa otseka: M. Črešnjevica — Grabrovnica sa zadatkom, da zauzme Dinjevac i izvrši pritisak na glavnu komunikaciju Pitomača — Kloštar u pravcu s. Kladare.

32. divizija na prostoru Kozarevac — Veseli Brijeg — Vargićev Brežek ima zadatak da zaštiti levi bok i pozadinu glavnih snaga i da spreči neprijateljsku intervenciju sa pravca Kloštra.

Štab X korpusa (Operativni štab) u s. Turnašici.

Napad je otpočeo u zoru. Odmah u početku naišle su jedinice na jak otpor neprijatelja (3 kozačka puka). 33. divizija uspela je da sa jednim delom snaga upadne u Dinjevac, ali je odatle neprijateljskim protivnapadom sa pravca Kladara bila odbačena.

Na sektoru 32. divizije neprijatelj je vršio iz Kloštra i Prugovca samo ispade manjim snagama u jačini jednog bataljona, koji su bili odbijeni.

Napad 40. divizije na Otrovanec, kuda je neprijatelj dovukao jedan puk Kozaka, također je posle početnih uspeha usled jakog neprijateljskog otpora zastao. Jedan bataljon 40. di-

[13] Vidi dok. br. 27 i 109; Arhiv VII, reg. br. 25—2, k. 486: izveštaj Štaba 40. NO divizije upućen 11. januara 1945. štabovima 6. i 10. korpusa NOVJ.

[14] U taj štab trebalo je, prema naređenju Štaba 3. armije NOVJ da uđu i neki članovi Štaba 6. korpusa (vidi dok. br. 13).

vizije uspeo je da se dočepa prvih kuća na severnoj ivici s. Otrovanec, ali je odatle bio opet potisnut. Na pravcu Pitomače napad je isto tako bio jakim neprijateljskim otporom ukočen.

Pošto napad po danu nije pokazivao nikakvog uspeha, to je naređeno da se napad obustavi, jedinice da ostanu na dostignutim položajima i da se napad produži po padu mraka. No i produženjem napada po padu mraka nije pokazivalo nikakvih većih rezultata. Osim neznatnog napredovanja, nije se nigde došlo do većeg rezultata. Otpor neprijatelja, koji je brojio 3 kozačka puka i 1 divizion artilerije (6. Tjerski, 5. Donski i 4. Kubanski puk), od kojih su dva puka branila Pitomaču a 1 puk Otrovanec, bio je vrlo jak a naši gubici dosta osetni.[15]

Usled ovakvog stanja naređena je 9. I u 3 sata obustava napada i vraćanje jedinica na svoje polazne položaje.[16]

Na ostalim sektorima Korpusa nije bilo važnijih događaja.

9. januar 1945. godine:

U 03,00 sati naređena je obustava napada na Pitomaču i Otrovanec i vraćanje jedinica na svoje polazne položaje, što je i u redu izvršeno.

Ovoga dana dobiveni su podaci, da se neprijatelj koncentriše u Bjelovaru i Banovoj Jaruzi u cilju preduzimanja ofanzive na sektor X korpusa. U Bjelovaru je skoncentrisana I H. Ud.[17] divizija bez 22. pukovnije (štab divizije, 20. i 21. pukovnija kao i divizijski štabski delovi). U Banovoj Jaruzi koncentrisana je I brigada I Kozačke divizije (1. Donski, 3. Kubanski i 2. Sibirski puk).

Na osnovu ovih podataka izvršena je rokada snaga i to:

33. divizija ostala je u Podravini na sektoru Vukosavljevica — Sedlarica.

32. divizija bačena je na pravac od Bjelovara na prostor Rača — Dautan — Severin.

I Zagorska brigada premeštena je u V. Grđevac radi zatvaranja pravca od Garešnice i Hercegovca.

---

[15] Vidi dok. br. 109.

[16] Prema depeši koju je Štab 10. korpusa uputio 10. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, napad na Pitomaču nije uspio i zbog toga što je neprijatelj, preko prislušne radio-stanice, uhvatio zapovijest koja je poslana Štabu 33. NO divizije (Štab korpusa je to naknadno saznao od zarobljenog Nijemca radi-telegrafiste), pa je pravovremeno ojačao najugroženije pravce i spreman dočekao napad (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/9).

[17] Prva hrvatska udarna, tj. 1. ustaško-domobranska udarna divizija.

Štab korpusa vraćen je u V. Grđevac.

Na sektoru Podravine ovoga dana, osim izviđačke aktivnosti, nije bilo važnijih događaja.

Na sektoru Garešnice neprijatelj je ovoga dana ujutro otpočeo svoju ofanzivu sa I brigadom I Kozačke divizije i to sa 1. Donskim, 3. Kubanskim pukom i jednim samostalnim divizionom konjice.

U zoru ovoga dana neprijatelj je svojom prethodnicom forsirao reku Ilovu severozapadno od Hrastovca i ušao u Garešnicu. Prethodnica je produžila svoje nadiranje do Brestovca i tu se zadržala. Jačina neprijatelja, koji je ušao u Garešnicu, nije se mogla oceniti niti su dobiveni kakvi konkretni podaci. Naši slabi zaštitni delovi povukli su se iz Garešnice prema severu.

10. januar 1945. godine:

Neprijatelj na sektoru Garešnice ne ispoljava neku naročitu aktivnost. Po zauzeću Brestovca nije se u glavnom dalje kretao. Radi zatvaranja pravca od Garešnce bačeno je na položaje kod Palešnika i severno od Garešnice oko 400 artileraca.

Na ostalim sektorima, osim izviđačke aktivnosti, nije bilo važnijih događaja.

Na sektoru Moslavine ništa novo.

Raspored snaga bez promene.

I Zagorska brigada, koja se nalazi na sektoru V. Grđevca, posela je ž. stanicu V. Grđevac a sa izviđačkim delovima osmatra most na Česmi kod Pavlovca, koji je pripremljen za miniranje.

11. januar 1945. godine:

Ovoga dana ujutro I brigada I Kozačke divizije (1. Donski puk, 3. Kubanski puk, 69. samostalni konjički divizion i 1 divizion artilerije) otpočela je svoje nadiranje od Garešnice prema Grubišnom Polju i V. Grđevcu. Glavnina ove brigade nastupila je pravcem Sokolovac — Kajgana — Tomašica — V. Zdenci a pobočnica se kretala pravcem: Garešnica — Palešnik — Hercegovac — Pavlovac. Pred mrak ovoga dana I brigada I Kozačke divizije dostigla je svojim prednjim delovima liniju: V. Zdenci — Pavlovac. Otpora sa naše strane u glavnom nije bilo, jer su se artilerci pred nadmoćnim neprijateljem povukli. Most na r. Česmi kod Pavlovca dignut je u zrak.

Jednovremeno sa I Kozačkom divizijom sa pravca Garešnice otpočela je i I. H. Ud. divizija (20. i 21. pukovnija) svoje nadiranje od Bjelovara prema istoku. Pred mrak ovoga dana

prednji delovi te divizije dostigli su liniju: Kašljavac — Ravneš — Severin.[18]

Obzirom na ovakvu situaciju izvršena je rokada 32. divizije sa prostora Severin — Rača — Dautan prema istoku na prostor: Gornja Kovačica — V. Barna radi zatvaranja ovoga pravca.

Štab korpusa premešten je posle podne ovoga dana u s. Zrinsku a potom u toku noći 11./12. I u s. Gakovo. U s. Zrinskoj ostao samo komandant korpusa.

12. januar 1945. godine:

Ujutro ovoga dana neprijatelj je produžio svoje nadiranje kako na pravcu Bjelovara tako i na pravcu od Garešnice. I brigada I Kozačke divizije sa 1. Donskim pukom zadržala se na prostoru V. i M. Zdenci a 3. Kubanski puk prešao je Česmu kod Pavlovca i ušao u V. Grđevac,[19] u glavnom bez borbe, jer je I Zagorska brigada već bila rokirana na sektor Bubanj (sev. deo s. Zrinska).

Delovi I H. Ud. divizije nastavili su svoje nadiranje u dve kolone: desna kolona nastupala je od s. Bulinac preko s. Drljanovac prema V. Grđevcu radi veze sa I brigadom I Kozačke divizije, a leva kolona nastupala je prema V. Pisanici.

Prema iskazu zarobljenika neprijatelj ima nameru da se snage I brigade I Kozačke divizije i snage I H. Ud. divizije sjedine na liniji: G. Kovačica — Zrinska — Brzaja, a potom da zajednički produže u nadiranju u pravcu Špišić Bukovice i Virovitice, u pozadinu naših snaga u Podravini.

U cilju zatvaranja pravca preka Grubišnog Polja upućena je iz Virovitice na taj sektor XVIII brigada iz VI korpusa te je stavljena pod komandu X korpusa.[20]

Pred mrak ovoga dana neprijatelj je svojim prednjim delovima dostigao liniju: V. Zdenci — Pavlovac — V. Grđevac — zapadni deo s. V. Pisanice.[21] Otpora sa naše strane u glavnom još nije bilo, jer su naše snage rokirane nešto više prema istoku od te linije. Pojedini neprijateljski delovi ušli su u V. Barnu i G. Kovačicu.[22]

Na svom komunikaciskom pravcu prema Garešnici neprijatelj nije ostavio nikakva osiguranja tako, da su naše poza-

[18] Opširnije o tome vidi dok. br. 149.

[19] i [21] Vidi dok. br. 151 i 152; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: relaciju 10. korpusa pisanu 27. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

[20] Vidi dok. br. 97.

[22] Ti dijelovi su ušli u Kovačicu u zoru 13. januara 1945 (vidi dok. br. 150).

dinske straže i komanda mesta ponovo ušle u Garešnicu. Palešnik je sa naše strane također ponovo zaposednut.

Štab korpusa premešten je toga dana u s. Gakovo.

Na sektoru Podravine neprijatelj miruje. Isto tako nije bilo važnijih događaja ni na ostalim sektorima X korpusa.

13. januar 1945. godine:

Opšti odbranbeni raspored naših snaga ovoga dana ujutro bio je sledeći:

40. divizija (VI korpus) drži položaje na liniji: r. Drava — St. Gradac — k. 130 (1 km. zap. od s. Lozan) — Đolta — ž. st. Vukosavljevica.

33. divizija: nalazi se na prostoru Vukosavljevica — Turnašica — Sedlarica, sa 1 brigadom na Bogazu (k. 228).

I Zagorska brigada na otseku: Bubanj — s. Zrinska.

32. divizija na prostoru: Lončarica — V. Peratovica — V. Barnski Vinogradi zatvara pravac Grubišno Polje — Lončarica — Virovitica.

XVIII brigada na otseku Grubišno Polje — V. Barna.

Sa linije koju je neprijatelj dostigao 12. ov. m. otpočeo je danas ujutro dalje svoje nadiranje.

1. Donski puk krenuo je pravcem V. Zdenci — Grubišno Polje i posle ogorčene borbe zauzeo ovo mesto i odbacio našu XVIII brigadu prema severu i severo-istoku. Brigada je ponovo zauzela za odbranu položaje na ivici šume pri severoistočnom izlazu iz Grubišnog Polja. Brigada je imala oko 120 izbačenih iz stroja.[23]

69. kozački konjički divizion izbio je u s. V. Barna, ali je naša Ud. brigada »Braća Radić« izvršila protivnapad na njega i izbacila ga iz sela. Neprijatelju su ovom prilikom nanešeni teški gubitci: 24 mrtva, 55 ranjenih. Zarobljeno: 1 puškomitraljez, 1 šmajser, 4 automatske puške, 5 konja i razne druge spreme.

3. Kubanski puk produžio je nadiranje pravcem: V. Grđevac — G. Kovačica — s. Zrinska. Na ovom pravcu neprijatelj je naišao na otpor naše brigade »Matije Gubca«, koja je branila otsek: južni deo s. Zrinska — M. Grđevac. Usled jakog neprijateljskog pritiska ta brigada bila je potisnuta iz s. Zrinska i zauzela prihvatne položaje na liniji: k. 195 — M. Grđevac. Neprijatelj je produžio nadiranje i ovladao polovinom s. Zrinska do crkve.

[23] O gubicima 40. NO divizije od 12. do 23. januara 1944. vidi dok. br. 95.

Neprijateljski gubici: 15 mrtvih i 20 ranjenih. Naši gubici: 13 mrtvih i 31 ranjeni.

Jedinice I H. Ud. divizije (20. i 21. p.p.) produžile su svoje nadiranje iz s. V. Pisanica položajima Zagorske brigade na Bubnju i severnom delu s. Zrinska. Jedna kolona ove divizije odvojila se od V. Pisanice prema s. Čađavac, kojim je ovladala.

I Zagorska brigada dobila je zadatak, da izvrši protivnapad na neprijatelja pravcem s. V. Pisanica — Bulinac — Drljanovac sa ciljem, da se preseče veza između Udarne divizije i Kozaka. Usled jakog neprijateljskog otpora na liniji: ist. ivica s. V. Pisanica — Čađavac ovaj napad Zagorske brigade nije u potpunosti uspeo, ali je neprijatelj na tome pravcu ipak delimično razbijen i na taj način onemogućeno sjedinjavanje snaga I H. Ud. divizije i I brigade kozačke divizije na liniji: Brzaja — Bubanj — Zrinska, kako je to neprijatelj nameravao.[24] Ovaj napad Zagorske brigade potpomagala je i I brigada 33. divizije sa Bogaza pravcem na s. Brzaja — s. Čađavac.

Ovom prilikom Zagorska brigada zadala je neprijatelju osetne gubitke u ljudstvu i materijalu: 89 mrtvih (među kojima 2 oficira), oko 100 ranjenih, zarobljeno: 1 teški bacač, 5 teških mitraljeza, 1 šarac, 15 pušaka, 10.000 metaka, 1 radiostanica. Pored toga zarobljena su i 3 ustaše. Vlastiti gubici: 1 mrtav i 32 ranjena.

I Moslavačka brigada zadala je neprijatelju kod s. Čađavac takođe znatne gubitke: oko 20 mrtvih, 30 ranjenih. Zarobljeno: 1 šarac, 5 pušaka i 3 ustaše. Vlastiti gubici: 8 mrtvih i 32 ranjena.

XVIII brigada kod Grubišnog Polja ubila je oko 60 neprijateljskih vojnika a ranila oko 150. Vlastiti gubici: 120 mrtvih i ranjenih.

Na kraju dana naše jedinice uspele su svuda srediti svoje položaje i neprijatelju nije ni na jednom mestu uspeo proboj naših linija, iako je za ovo angažovao više od 4 puka. Neprijateljski plan, da sjedini snage I Kozačke brigade sa snagama I Ud. divizije na liniji: Brzaja — Bubanj — Zrinska nije uspeo usled snažnog otpora naših jedinica i energičnog protivnapada I Zagorske i I Moslavačke brigade na pravcu Bubanj — V. Pisanica, gde je neprijatelj bio delimično razbijen i time poremećen njegov plan.

14. januar 1945. godine:

Posle teških gubitaka koje je neprijatelj imao na dan 13. ov. m. neprijatelj je u glavnom sve do podne 14. ov. m. mirovao.

[24] Opširnije o tome vidi dok. br. 154.

I Zagorska brigada nastavila je ujutro sa čišćenjem južnog dela s. Zrinska i uspela je zauzeti bunkere oko crkve i izbaciti odatle neprijatelja.

Jedinice 32. divizije držale su svoje stare položaje, i to:

Brigada »Matije Gubca« drži selo M. Grđevac.

Brigada »Braće Radića« povukla se na položaje: V. Barnski Vinogradi — Obrova šuma.

Brigada »Pavleka Miškine« u rezervi kod s. V. Peratovica.

XVIII brigada na starim položajima.

33. divizija na istim položajima.

Oko 13,00 časova neprijatelj je na celom frontu ponovo preduzeo napad i to sa 21. p. p. na otsek Zagorske brigade kod Bubnja a I brigada kozačke divizije na položaje 32. divizije. 20. p. pukovniju neprijatelj je rokirao na svoje levo krilo. Između 20. i 23. p. p. neprijatelj je ubacio jednu novu pukovniju i to 1. pukovniju P. T. S. sa pravcem napada na s. Brzaju.

Težište svog napada neprijatelj je izrazio na pravcu V. Pisanica — Bubanj na otseku I Zagorske brigade. U ogorčenim borbama uspelo je I Zagorskoj brigadi u toku poslepodneva ovog dana odbiti nekoliko neprijateljskih juriša, potpomognutih jakom minobacačkom vatrom. Neprijatelj je po svaku cenu nastojao da ovlada važnim topografskim čvorom Bubanj, čijim bi zauzimanjem stvarno probio naš front i razdvojio snage 32. divizije od snaga 33. divizije u Podravini. Snažnim i uzastopnim protivnapadima Zagorske brigade onemogućen je ovaj neprijateljski plan i Zagorska brigada održala je preko celog dana svoje položaje čvrsto u rukama.

Pošto frontalni napad na Bubanj nije uspeo, pokušao je neprijatelj po padu mraka obuhvatnim manevrom savladati odbranu toga položaja. U tome cilju upućen je 3. Kubanski puk u obuhvat preko s. G. Kovačice i s. Zrinska a 1. pukovnija P. T. S. sa 1 bataljonom preko s. Čađavac, k. 233 na s. Brzaju.

U ovom momentu nastupa kriza u odbrani Bubnja. Kozaci su sa juga prodrli do sredine s. Zrinska i vršili dalje pritisak prema Bubnju. 1. pukovnija P. T. S. ovladala je s. Brzaja i na taj način prekinula vezu 32. sa 33. divizijom i ugrožavala pozadinu ove divizije.

Oko 19,00 časova stigla je XII proleterska brigada čelom kolone u s. Sibenik. Ta brigada upućena je ovog dana u 13,00 časova iz Špišić Bukovice za pojačanje odbrane na ovom sektoru. Dolaskom XII proleterske brigade bila je u glavnom prebrođena kriza odbrane Bubnja.

Jednovremeno sa napadom na s. Zrinska neprijatelj je iz s. G. Kovačice napao i brigadu »Matije Gubca« u s. M. Grđe-

vac.[25] Posle kraćeg otpora brigada je odbačena sa položaja i povukla se jednim delom ka s. Sibenik a jednim delom je zauzela nove položaje istočno od sela, na potoku Grđevica.

Dolaskom XII proleterske brigade stvoreni su povoljni uslovi za izvršenje jednog našeg opšteg protivnapada. No prethodno je trebalo povratiti izgubljene tačke našeg odbranbenog položaja i izbaciti neprijatelja iz s. Brzaje, Zrinske i M. Grđevca.

U ovom cilju naređeno je u 21,00 časova, da XII proleterska brigada uputi jedan bataljon iz s. Sibenik preko Bubnja na k. 204, koju je neprijatelj također zaposeo, i da po zauzimanju te kote produži napad na s. Brzaju i izbaci neprijatelja iz njega. Ovaj napad bio je kombinovan sa napadom jednog bataljona I Moslavačke brigade sa pravca Bogaza (k. 228). Dva bataljona XII proleterske brigade dobila su zadatak da očiste s. Zrinsku i to kombinovanim napadom od Bubnja i obuhvatom sa zapadne strane preko k. 176.

Brigada »Matija Gubce« dobila je zadatak, da povrati selo M. Grđevac.

Zagorska brigada imala je da napada pravcem Bubanj — V. Pisanica i da zauzme ovo selo.

U tom smislu otpočeo je opšti protivnapad u 23,00 časova. Posle početnih uspeha, bataljon XII proleterske brigade, koji je napadao s. Brzaju, zauzeo je k. 204 i prodro do prvih kuća s. Brzaje, ali je neprijateljskim protivnapadom sa pravca k. 233, u njegov levi bok, bio odbačen natrag na k. 204. Međutim I bataljon I Moslavačke brigade napao je energično neprijatelja sa severa i postepeno ga potpuno izbacio iz s. Brzaje. U ovome ga je pomogao i bataljon XII proleterske brigade.

Napad Zagorske brigade naišao je na snažan otpor neprijatelja, a kako je neprijatelj ugrozio još i desni bok te brigade sa pravca Čađavca, to je napad, posle dobrih početnih uspeha, morao biti obustavljen i brigada vraćena na svoj polazni položaj.

U napadu na s. Zrinsku naišle su naše jedinice na jak otpor neprijatelja, te su u visini crkve bile zadržane. Isto tako nije uspelo brigadi »Matije Gubca« povratiti s. M. Grđevac usled jakog neprijateljskog otpora i stalnih protivnapada, koje je on vršio.

No najvažniji cilj je ipak postignut, a to je ponovno zauzimanje s. Brzaje[26] i uspostavljanje veze između 32. i 33. divizije, koja je na ovom otseku bila prekinuta.

---

[25] Vidi dok. br. 154.

[26] Vidi dok. br. 119.

Na sektoru 33. divizije neprijatelj je ovoga dana također otpočeo svoj napad sa ciljem, da ovlada položajima 33. divizije na visovima južno od s. Sedlarice — Vukosavljevice, koji svojim bočnim položajem ugrožavaju nastupanje prema Špišić Bukovici i Virovitici. U ovome cilju je neprijatelj iz Pitomače (II brigada I Kozačke divizije) po padu mraka izvršio odlučan napad na položaje 33. divizije. Ovaj napad je bio potpomognut jakom artileriskom i minobacačkom vatrom, i trajao je kroz celu noć 14./15. I. Usled jakog otpora naše 33. divizije neprijatelju je ovog dana uspelo samo da ovlada s. Sedlaricom, Turnašicom i V. Brdom (južno od s. Turnašica). Karšanj je sa naše strane morao biti napušten, jer je pretila opasnost da bude opkoljen. Pored toga neprijatelj je zauzeo i Otrovanski Brijeg.

Ovaj napad bio je kombinovan sa manevrom 20. p. p. Turski Grobovi — Bogaz (k. 228) na front I brigade 33. divizije, no bez uspeha po neprijatelja, jer je I brigada odbila sve neprijateljske napade i čvrsto održala svoje položaje u rukama.

Na ostalim sektorima X korpusa nije bilo važnijih događaja.

15. januar 1945. godine:

Raspored snaga ovoga dana bio je sledeći:

33. divizija u glavnom na položajima od prošlog dana: Radotić (k. 238) — k. 235 — k. 273 — Bogaz (k. 228).

XII proleterska brigada sa 2 bataljona drži s. Brzaju. 1 bataljon u severnoj polovini s. Zrinska i 1 bataljon u rezervi u s. Šibenik.

Zagorska brigada drži Bubanj.

32. divizija: Brigada »M. G.«[27] u istočnom delu s. M. Grđevac. Brigada »B. R.«[28] na V. Barnskim Vinogradima i brigada »P. M.«[29] na otseku Tavan — Obrova Šuma.

XVIII brigada na liniji: Injatički Br. (sev. ist. izlaz iz Grubišnog Polja) — potok Peratovica.

Preko cele noći sve do svanuća neprijatelj vrši žestoke napade na 33. diviziju sa ciljem, da na ovom otseku dođe do rešenja. 33. divizija pruža ogorčen otpor nadmoćnijem neprijatelju, koji je potpomognut jakom artileriskom i minobacačkom vatrom sa bliskog otstojanja. Oko 16,00 časova neprijatelj vrši otsudan juriš sa Velikog Brda na k. 235 i uspeva, da ovu kotu zauzme, pošto je prethodno već ovladao s. Vukosavljevicom, Turnašicom i ž. st. Vukosavljevica, Radotić i Bogaz

[27] »Matija Gubec«
[28] »Braća Radić«
[29] »Pavlek Miškina«

ostaju čvrsto u rukama 33. divizije i pored svih napada neprijatelja.

Isto tako neprijatelj je produžio sa snažnim napadima na položaje Zagorske brigade na Bubnju, ali bez uspeha. Jedino mu je uspelo da privremeno odbaci bataljon XII brigade iz s. Zrinska, ali protivnapadom jednog bataljona Zagorske brigade neprijatelj je ponovo odbačen.

Isto tako bili su odbijeni svi napadi neprijatelja na ostalim sektorima fronta.

Na ovaj način jedinice X korpusa održale su u toku trodnevnih ogorčenih borbi sa nadmoćnim neprijateljem u glavnom sve svoje položaje čvrsto u rukama i stvorile potrebno vreme III armije za dovlačenje novih jedinica na ovaj front[30] i preuzimanje inicijative u svoje ruke.

Na ostalim sektorima X korpusa nije bilo važnijih događaja.

Prema dobivenim podacima neprijatelj je ponovo zaposeo Garešnicu.[31]

U toku ovih 15-todnevnih borbi nanešeni su neprijatelju vrlo osetni gubici, i to:

Ubijeno: 459 neprijateljskih vojnika. Ranjeno: oko 800 a zarobljeno 30.

Zaplenjeno: 3 puškomitraljeza, 3 šarca, 5 teških mitraljeza, 2 teška bacača, 48 pušaka, 1 šmajser, 1 radiostanica, 15.000 puščanih metaka i razne druge opreme.

Naši gubici: Poginulo 102, ranjeno 578, nestalo 8, zarobljeno 4.

Prilog skica[32] razm. 1 : 200.000 rasporeda naših i neprijateljskih snaga na dan 15. I. 1945.

Politkomesar, pukovnik

Komandant,
general-major

---

[30] O dolasku 36. divizije 12. korpusa NOVJ na područje Virovitice vidi dok. br. 13 i 129.

[31] Moslavački NOP odred napao je Garešnicu 15. januara 1945, ali ga je nadmoćan neprijatelj odbacio na polazni položaj. Ubijeno je 10 i ranjeno 15 neprijateljskih vojnika. Odred je imao 10 ranjenih. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa upućenu 17. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[32] Redakcija nije mogla pronaći tu skicu.

BR. 61

IZVJEŠTAJ ŠTABA 33. DIVIZIJE OD 18. JANUARA 1945. ŠTABU 10. KORPUSA NOVJ O BORBAMA NA LINIJI SEDLARICA — TURNAŠICA — VUKOSAVLJEVICA[1]

ŠTAB XXXIII. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 20
Dana 18. I. 1945. god.

Operativni izveštaj za obrambene borbe tokom 14, 15, 16. i 17. I. 1945. g. na liniji: Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica.

ŠTABU X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Sekcije: Bjelovar i Slatina
1 : 100.000

Teren gdje su operacije vođene, prema priloženoj skici,[2] pokriven snijegom preko 20 cm., pretežno otkriven, danju i noću zavijen u neprozirnoj magli koja znatno utiče na tok borbe i nepovoljno djeluje na jedinice u obrani, dok napadaču pruža vanredne prednosti.

Ove borbe izvodila je Divizija pretežno sa snagama II. i III. brigade N. Demonje, dok je I. brigada bila angažirana u suzbijanju neprijateljskog nadiranja iz pravca V. Pisanica — Zrinska. Susjedne jedinice XL. Divizije NOVJ i I. Zagorske brigade nisu u užem smislu uticale na tok ovih operacija.[3] S neprijateljske strane učestvovala je XX. pukovnija I. Hrv. ud. divizije pod zapovjedništvom ustaškog dopukovnika Nališa[4] i nekoliko bataljona I. Kozačke divizije.[5] Svega 2.500 — 3.000

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 7—2, k. 1208 I.

[2] Redakcija nije mogla pronaći tu skicu.

[3] O učešću 40. NO divizije i 1. zagorske NO brigade u tim borbama vidi dok. br. 95, 100 i 105.

[4] Prvom ustaško-domobranskom divizijom komandovao je general Ante Moškov. Potpukovnik Nališ komandovao je 1. pukom PTZ (vidi dok. br. 139, 149 i 150 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 161, 164 i 167).

[5] U borbama za virovitički mostobran učestvovale su 1. i 2. kozačka konjička divizija (vidi dok. br. 17, objašnjenje br. 3).

ljudi uz podršku najmanje 1 diviziona artilerije i brojnih minobacača.

Pošto je neprijatelj poslije sloma svog prvog nastupanja u pravcu Virovitice[6] i odbijanja našeg napada u prostoru Pitomača — Otrovanec — Dinjevac dne 8. o. mj.[7] reorganizirao i prikupio ponovo svoje snage, on se rešio da ponovo poduzme ofanzivne operacije za likvidaciju Virovitičkog mostobrana. Kao glavni pravac prodiranja odabrao je sjeverne obronke Bilogore, oprezno izbjegavajući čelni napad koristeći se neugodnim iskustvom iz prvog napada. Da bi oslabio naše obranbene snage na glavnom pravcu svog nastupanja, prethodno je uputio snage od preko 3 pukovnije pravcima Bjelovar — V. Pisanica — Zrinska i Banova Jaruga — Garešnica — Grubišno Polje,[8] čime su bile vezane naše velike snage, a obrana glavnog pravca bila povjerena našoj Diviziji. Budući je i naša I. brigada vodila borbe isključivo sa neprijateljskim snagama koje su nastupale sa zapada i juga ostala je za zatvaranje naznačenog pravca Štabu Divizije snaga od dvije brigade i to: II. i III. brig. »N. Demonje«.

Izvršavajući višu zapovijest da se položaj uporno brani i neprijatelj odbaci ili barem zadrži do dolaska pojačanja ovaj Štab rasporedio je svoje jedinice koristeći maksimalno topografske i fortifikacijske prednosti samog terena. Moral i borbena gotovost naših jedinica obećavali su mnogo, ali se moralo računati sa izvjesnom zamorenošću, te podređenosti u efektivima u odnosu na neprijateljske. Prilaže se zapovijest Op. br. 7 izdana za osiguranje,[9] dok su kasnije zapovijesti izdavane usmeno i telefonski i sadržavale u glavnom zadatke analogne promjenama nastalim obzirom na neprijateljsko napredovanje. Pošto je prije početka ovih borbi cijela I. brigada

---

[6] Prodor njemačkih i ustaško-domobranskih snaga ka Virovitici u decembru 1944. spriječile su jedinice 10. korpusa NOVJ i dijelovi 233. divizije Crvene armije (opširnije o tome vidi dok. br. 17 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 48, 51, 63, 65, 68, 69, 79, 86, 111, 117 i 126).

[7] Opširnije o napadu jedinica 10. i 6. korpusa NOVJ na navedena mjesta vidi dok. br. 110; Arhiv VII, reg. br. 1/5—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa upućenu 10. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[8] Opširnije o sastavu, jačini i pravcima nastupanja neprijatelja vidi dok. br. 149, 150, 153 i 154; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: relaciju 10. korpusa pisanu 27. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

[9] Redakcija nije mogla pronaći tu zapovijest.

obzirom na neprijateljsko nastupanje s juga bila usredotočena na liniji k. 233 — Brzaja — k. 228 (Bogaz) — k. 242, III brigada »N. Demonje« razvukla je svoje snage na položaje predviđene za I. brigadu istočno od s. Sedlarice, dok su položaji zapadno od tog sela ispušteni.

Borba je počela 14. I. 1945. oko 14 sati kad je neprijatelj sa pravca V. Črešnjevice ušao u Sedlaricu i odatle napao položaje III. brigade »N. Demonje« na Podaršanju. Pošto je neprijatelj odmah nastupio sa znatno nadmoćnijim snagama, a radi već spomenute guste magle njegovo podilaženje nije moglo biti osmatrano niti efikasno ometano, morao se II. bat. III. brig. »N. Demonja« nakon kraćeg otpora povući sa predstražnog položaja na Podaršanju na svoj glavni položaj na k. 262 (Karšanj), kojeg je zadržao sve do časa kad je smjenjen po jedinici III. Vojvođanske brigade.[10] U nastavku prodiranja prema Turnašici neprijatelj je dobro koordinirao rad svoje pješadije i teških oruđa, te nakon dvosatne borbe prisilio i ostale snage III. brig. da napuste cijelo selo Turnašicu i zaposjednu glavni položaj predviđen u zapovijesti.

Da bi se neprijateljsko napredovanje zaustavilo pojačani su položaji II. brigade pred Vukosavljevicom i orijentirani pretežno na Turnašicu u kojoj se nalazio neprijatelj. Noću 14/15. I. izvršeno je više obostranih napada. Mi smo pokušali neprijateljske snage izbaciti iz Turnašice, a neprijatelj je težio zaposjedanju Vukosavljevice. I jedni i drugi pokušaji ostali su bez rezultata. Dovlačeći nove snage neprijatelj se sprema da svoj cilj postigne ujutro, 15. I., dok smo se mi nalazili bez rezerve i bez mogućnosti da istu stvorimo i iskoristimo shodno situaciji koja je kasnije stvorena.

15. I. neprijatelj je oko 9 sati otpočeo očekivani napad iz Turnašice prema k. 170, a dostigavši tu točku razvio se u dvije kolone i jednom kolonom čelno, a jednom obuhvatno sa istočne strane ugrozio naše snage u sjevernom dijelu Vukosavljevice. Sa više protinapada neprijatelj je u tom prostoru zadržavan oko 3 sata i pretrpio znatne gubitke u poginulima i ranjenima, ali raspolažući sa obimnim rezervama on je upor-

[10] Poslije neprekidnih borbi, premorene jedinice 33. NO divizije povučene su 17. januara 1945. u korpusnu rezervu, na prostoriju s. Šibenik — s. Cremušina, a njihove položaje zaposjele su jedinice 36. NOU divizije (vidi dok. br. 131; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: relaciju Štaba 10. korpusa pisanu 27. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

no forsirao taj pravac. Kad su usljed gubitaka kvara na raznim oruđima naši redovi bili prilično proređeni, neprijatelj se zaklinio sa zapadne strane i zaposjeo raskršće u sjevernom dijelu Vukosavljevice. Time je naš prednji položaj kod Vukosavljevice likvidiran pa se je II. brigada morala povući na svoj glavni položaj k. 235 i kosu koja se proteže na desno, istočno od južnog dijela Vukosavljevice. Položaj na k. 238 (Radotić) posjeo je još tokom noći bataljon Virovitičke brigade,[11] a položaj Veliko Brdo prepušten je III. brigadi, pošto je i ona od tog časa izgubila svoj glavni položaj u južnom dijelu Turnašice. I tu se borba razvijala uglavnom kao i kod II. brigade i bila obilježena velikom neprijateljskom nadmoći.

Sada je neprijatelj iz Turnašice, a preko osvojenih položaja III. brig. »N. Demonje« otpočeo jednom kolonom prodiranje na jug prema našim položajima na V. Brdu. Nekoliko njegovih pokušaja da taj položaj zauzme platio je visokim gubitcima,[12] a zatim je na taj položaj usredotočio preciznu vatru artiljerije i teških bacača, a istovremeno vršio podilaženje pješadijom. Otpor dijelova I. i III. bataljona III. brig. »N. Demonje« bio je vredan svakog priznanja, ali kad je 6 p. mitraljeza zajedno sa svojom poslugom izginulo i uništeno od vatre teškog oružja, jedinice su odstupile i zauzele ponovo položaj u produženju na istok od k. 273 i k. 227. Predteren njihovih položaja na V. Brdu ostao je prekriven neprijateljskim lješevima i ranjenicima.

Toga dana nije neprijatelju uspjelo ostvariti daljna napredovanja. Preostalo vrijeme kroz dan i iduću noć iskorišteno je za pripremanje jedinica da bi se održao položaj na k. 235 koji predstavlja povoljnu polaznu liniju za prelaz u protivnapad naših pojačanja koja su na putu.[13] Popravljeni su rovovi i prikupljena municija za teške bacače s kojom se raspolaže obzirom na potrebe u neznatnom broju, a naša haubička baterija sa položaja istočno od k. 238 povremeno je ometala prikupljanje neprijateljskih snaga na V. Brdu i u samom selu Vukosavljevici. Pokušaj da se naše manje jedinice zabace i uz-

[11] Vidi dok. br. 95.

[12] Vidi dok. br. 153 i 154.

[13] Riječ je o 36. NOU diviziji, koja je do 12. januara držala položaje na desnoj obali Drave i lijevu obalu Dunava od Almaša do Vukovara, gdje su je smijenile bugarske jedinice. Divizija je polovinom januara, kod Barča, prebačena preko Drave u Slavoniju (vidi dok. br. 14, 47, 103 i 129; Arhiv VII, reg. br. 1—3, k. 1241: izvještaj Štaba 36. divizije pisan 2. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

nemiruju neprijatelja s leđa nisu dali znatnije koristi, a opći protivnapad nije bio provediv zbog očite neprijateljske premoći.

Dne 16. I. oko 10 sati usljedio je do tada najjači neprijateljski juriš na k. 235. Neprijateljska baterija postirana[14] na V. Brdu tukla je direktno naš položaj, a koncentrična vatra od najmanje 10 minobacača neutralisala je prilično rad naših strelaca i mitraljezaca, koji su uglavnom uz slabu podršku vlastitih bacača i haubičke baterije imali održati položaj. To je pomoglo neprijatelju da stvori veliku nadmoć i u pješadijskoj vatri, a sve zajedno je odlučilo o ishodu borbe za ovu kotu. 30 minuta neprijateljskog napada dostajalo je[15] pa da naše jedinice budu potisnute. Bataljoni II. brigade dali su na ovom položaju najbolju svoju borbu u ovoj kampanji i ispoljili veliku izdržljivost i volju da izvrše dobiveno naređenje — održati položaj, ali očito je da bi daljni otpor taj položaj možda očuvao još za koji sat, ali bi stajalo takovu cijenu, da bi bio neopravdan.

Povlačenje sa k. 235 izvršila je II. brigada na greben Srednja Zanoga vežući se još čvršće na desnom krilu sa bataljonom Virovitičke brigade na k. 238. Time su naše jedinice na cijeloj liniji, izuzev k. 262, Karšanj, koji je ostao isturen, potisnute na prihvatne položaje — posljednje položaje s kojima je moguće preduzeti napad prema sjeveru.

Napredujući dalje neprijatelj je tokom 16. I. uspio ovladati i položajima na k. 238 koje je branio bataljon Virovitičke brigade, te postići stanovite uspjehe u prostoru ž. stanica Vukosavljevica.[16] Za daljne nesmetano prodiranje prema Špišić Bukovici i Virovitici bila je prisutnost naših snaga na liniji Bogaz — Srednja Zanoga ozbiljna zapreka i neprijatelj bi vjerovatno preduzeo akciju za osvajanje i tih položaja, postavio na njima jaka bočna osiguranja a tek zatim poduzeo ozbiljna napredovanja na glavnom pravcu. Međutim tokom noći 16/17. I. vršila se postepeno zamjena naših izmorenih jedinica snagama XXXVI. Divizije NOVJ koje su odmah prelazile u protivnapad, pa je tako inicijativa ponovo prešla u ruke NOV.

[14] postavljena

[15] To jest: bilo je dovoljno.

U relaciji koju je Štab 10. korpusa pisao 27. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ o tome piše: »Nakon 30 minuta naše jedinice bile su potisnute sa ovog položaja« (vidi Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557).

[16] Opširnije o tome vidi dok. br. 63.

Tokom 17. I. učestvovao je III. bataljon II. brigade u suradnji sa vojvođanskim snagama u napadu na k. 235 u cilju vraćanja tog položaja, ali taj napad nije uspio. Noću 17/18. I. povučena je cijela brigada u s. Cremušinu na odmor i sređivanje, dok su dva bataljona III. brig. »N. Demonja« još i 18. I. bili na položajima Karšanj i k. 273, pošto te položaje nisu preuzele snage III. Vojvođanske brigade, a što su trebale učiniti prema zapovjesti još noću 16/17. I. 1945.

Postavljeni cilj, tj. zadržavanje neprijatelja u nastojanju da se probije kroz našu obranu u pravcu Virovitice postignut je u potpunosti, mada su se jedinice postepeno morale povlačiti. Stvoreno je potrebno vrijeme i prostor za angažiranje naših svježih snaga na tom operacijskom pravcu. Neprijatelju su naneseni znatni gubitci koji će uveliko uplivisati na njegov daljni rad.

Neprijatelj je izgubio 176 mrtvih i 340 ranjenih vojnika, dok naši gubitci iznose 40 mrtvih, uključivo: načelnik štaba III. brigade poručnik Marković Pavle, pomoćnik politkomesara bataljona II. brig. Slovak Branko, komandir čete II. brig. Parač Stjepan i još nekoliko rukovodilaca, do sada neutvrđenih. Ranjenih 82, uključivo: pomoćnici politkomesara bataljona II. brig. Mađarić Dragutin i Orehovec Antun. Od oružja je izgubljeno 4 p. mitraljeza, 1 šmajser, 11 pušaka i 2 pištolja, dok je uništeno ili oštećeno 6 p. mitraljeza, 7 pušaka, 2 šmajsera. Zapljenjeno usljed stalnog povlačenja nije ništa.

Utrošeno je municije: 76.105 kom. puščane i mitraljeske, 7550 šmajserske (ruske i engleske), 470 mina za t. bacač, 433 mine za l. bacač, 40 granata za haubicu 100 mm.

Hrabrošću i požrtvovanošću su se istakli i imaju zasluge za uporno držanje svojih jedinica za vrijeme silovitih neprijateljskih napada slijedeći drugovi:

Iz II. brigade: Komandiri četa st. vodnik Peharda Ivan i st. vodnik Farkaš Josip, mitraljesci I. bataljona: Pavlić Mirko, Podunajec Stjepan, Palijan Stjepan i Mikrut Josip, koji su unatoč jake vatre neprijateljske artilerije i minobacača preciznom vatrom nanosili teške gubitke napadaču u borbi za k. 235.

Politdelegati III. bat. Galović Tomo i Debelić Ivan, vodnici istog bataljona Novak Drago i Kamenarić Valent istakli su se dobrim upravljanjem svojih vodova. Nadalje su ispoljili izvanrednu hrabrost vodnici II. bataljona: Kavarić Hasan i Či-

ker Antun, mitraljesci Grobotek Viktor, Mati Ivan, Reček Miško, Šmida Stjepan i Baštijan Josip, borci II. bataljona Jašar Mujica, Juković Ivan, Lukačević Stjepan, Pokas Ivan.

Iz III. brigade »N. Demonje«:

Komandant III. bataljona potporučnik Tomić Radovan i operativac II. bat. Radošević Nikola umešnim rukovođenjem.

Hrabrošću: Komandant I. bat. Čolak Ljuban, komandir čete Pađir Antun, komandir čete Stankovič Ivan, politkomesar čete Refik Rajdović, pom. politkomesara čete Šepak Ivan, komandir čete Nikšić Andrija, politdelegati Sedmak Dragan, Drenovac Dušan i Tomić Srđija, st. vodnik Trdak Mato, Babić Ivan i Kovačić Đuka, vodnik Babić Drago, desetar Tušek Franjo, mitraljesci Čiš Mato, Selec Ivan, Sorokotnjahin Viktor i Tatalović Milan, pom. politkomesara čete.

Osim toga je značajan podvig cijele I. čete III. bat. koja je trpeći velike gubitke držala položaj na V. Brdu do naređenja za povlačenje, a zatim se uredno povukla iznijevši sve mrtve i ranjene drugove i oružje.

Lica koja bi se u ovim borbama držala slabo nije bilo.

Pripreme poduzete za ove borbe bile su provedene u potpunosti. Položaji na kojima je započela borba jedinice su držale od 9. I. o. g. i fortifikacijski ga dobro pripremile. Da bi se neprekidno održala kod jedinica svježina i dovoljna sposobnost da svaki čas prihvate borbu, nastojalo se jedinice na položaju smjenjivati, što međutim nije uspjelo u potpunosti, radi prostranosti i duljine položaja obzirom na malobrojnost naših jedinica.

Izdane zapovjesti temeljene su na pretpostavkama koje je kasnije razvoj opravdao, a naknadne odluke za pomeranje cijelog položaja prema unatrag bile su iznuđene neprijateljskom nadmoći i nemogućnosti da se prednji položaji održe.

Za cijelo vrijeme borbe imali su svi štabovi, počev od bataljona pa do Štaba Divizije, svoje jedinice u rukama i uglavnom pravilno ih rukovodili. Pogrešaka u tome vrijednih spomena nije bilo.

Upotreba teškog oruđja: artilerije i minobacača bila je uvijek koncentrična i veoma korisna. Teškom oružju pripada velik dio zasluge da je položaj ovako uspješno branjen. Ruska artilerija čija je suradnja bila obećana nije se htjela mnogo angažovati, pa su naše jedinice bile upućene isključivo na vlastita sredstva koja su još uvijek i suviše skromna, a da bi

mogla uspješno parirati neprijateljskima. Pomanjkanje municije za teška oruđa ozbiljnija je prepreka našem komandovanju.

Od specijalnih jedinica bila je na punoj visini služba veze, koja je rješavala svoje zadatke unatoč često puta vrlo teških prilika. Veza između viših i nižih štabova bila je neprekidna i ljudstvo, naročito divizijske čete za vezu, zavređuje svaku pažnju i pohvalu.

Sanitet koji je mogao našim dosadanjim potrebama zadovoljiti ovaj puta je podbacio, no bez svoje krivice. Oskudijevalo se u sanitetskom ljudstvu i transportnim sredstvima, pa su ranjenici morali cijele sate čekati na zimi evakuaciju. Često su oko evakuacije bili zauzeti i borci, što se opet negativno odrazilo na položaju. Pomanjkanje materijala i ljudstva, te nekoliko sposobnih organizatora, glavni su nedostatci od kojih naš sanitet trpi.

Provijantska i bojna komora bile su skučavane u ekspeditivnosti zbog velike udaljenosti položaja od snabdjevenih centara i pomanjkanja transportnih sredstava. Hrana za ljudstvo na položaju bila je doturivana neredovito. Ovaj kraj gotovo je potpuno napušten od stanovništva, a evakuisana su gotovo sva kola i konji i prednje teškoće postojat će sve dok se budemo nalazili na ovom terenu.

Ove borbe stavile su naše komandovanje pred velike teškoće. Naše jedinice svedene su na brojno stanje koje jedva da dopušta kakav ozbiljniji zahvat. Ta malobrojnost naročito se ispoljava u obranbenim borbama na razvučenom položaju. Nije rijetka pojava da prosječno dolazi po dva strelca na 50 m. terena, što neprijateljskim snagama s kojima se nalazimo u borbi pri njihovim prodorima ne predstavlja nepremostivu zapreku. Neprijateljske snage visoke su borbene kvalitete i dobro opremljene, dok su naše jedinice u oskudici počev od odjeće pa do municije i hrane. Unatoč tome je moral naših jedinica dobar i njihova upotreba u omjeru njihove snage moguća je.

Pitanje popune postaje poslije ovih borbi još aktuelnije. Ukoliko do popune uskoro ne dođe, u narednim borbama nestajaće naš kadar, što će u buduće djelovati na slabljenje čvrstoće.

Gubitke koje smo trpjeli kao i ostale teškoće naši borci i rukovodioci shvatali su pravilno, tj. kao neizbježne i nije primjećeno nikakovo harangiranje.

Očekujemo da više komande rješenje pitanja u vezi sa daljnim jačanjem i učvršćivanjem naših jedinica, a koja su iznad naše nadležnosti i mogućnosti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potpukovnik:
Vlado Mutak

Komandant, potpukovnik:
J.[17] Antolović

M. P.

[17] Josip

BR. 63

IZVJEŠTAJ ŠTABA 40. DIVIZIJE OD 18. JANUARA 1945. ŠTABU 6. KORPUSA NOVJ O BORBI KOD VUKOSAVLJEVICE I PITOMAČE[1]

Op. sl. DDD

ŠTABU VI KORPUSA NOVJ

16. I. 1945. god. jedinice Virovitičke brigade vodile su borbu sa I Donskim pukom, na liniji Radotić (trig. 238) — ž. st. Vukosavljevica.[2] Istog dana u 19 časova i 30 minuta naše jedinice bile su smenjene i taj položaj je preuzela III i VI Vojvođanska brigada.[3]

17. I. 1945. god. dva bataljona Virovitičke brigade vodili su borbu sa neprijateljem u jačini 450 vojnika (Čerkeza) na liniji k. 123 — šuma Đolta — Babino Brdo (k. 131) — Sv. Jelena (k. 131) — vinogradi koji se nalaze istočno od s. Otrovanca.

17. I. 1945. Omladinska udarna brigada sa dva bataljona napala je neprijatelja s jednim bataljonom istočni krak s. Pitomača, a s jednim bataljonom Šašnato Polje. Pošto je neprijatelj bio potisnut u s. Đuretina, jedinice Omladinske brigade napale su neprijatelja u samom s. Đuretina. U toku borbe neprijatelju je stiglo jako pojačanje — oko 1.000 vojnika ustaša bobanovaca[4] iz Podr. Sesveta tako da poslije devetsatne borbe jedinice Omladinske udarne brigade bile su prisiljene da se povuku na staru liniju, dok su jedinice Virovitičke brigade zadržale zauzeto zemljište.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 4—2, k. 1293.

[2] Opširnije o tome vidi dok. br. 131 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557; relaciju 10. korpusa pisanu 27. januara 1945. Glavnom šatbu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

[3] One su bile u sastavu 36. NOU divizije (vidi dok. br. 129).

[4] Odnosi se na dijelove 5. ustaško-domobranske divizije kojom je komandovao Rafajlo Boban (vidi knj. 36, dok. br. 110).

16. i 17. I. 1945. god. na sektoru XVIII udarne brigade nije bilo promene[5] (zatišje). Neprijateljski gubitci u ovim borbama iznose 124 mrtva i 170 ranjenih neprijateljskih vojnika. Naši gubitci 45 poginulih, 67 ranjenih i 3 nestala. Od oružja u ovim borbama izgubljeno je 5 puškomitraljeza, od toga dva uništena od granata, 18 pušaka. Ispucano 310 mina za teški bacač, 130.000 mauzer metaka, 38.000 engleske municije, 96 granata za brdski top 65 mm, 130 ručnih bombi.

Jaran[6]

[5] Osamnaesta NOU brigada bila je tada u rejonu Grubišnog Polja (vidi dok. br. 60).

[6] Savo Miljanović Jaran, komandant 40. NO divizije.

BR. 65

ZAPOVIJEST ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ OD 19. JANUARA 1945. ŠTABOVIMA 6, 10. I 12. KORPUSA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJA U REJONU ČAĐAVICE, NAŠICA I ZAPADNO OD VIROVITICE[1]

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE JUGOSLAVIJE
O. broj: 42
19. I. 1945.
u 21.30 čas.

VI korpus[2]

ZAPOVEST

(Sekcije: D. Miholjac, Slatina i Bjelovar, 1 : 100.000.)

Obzirom na pojačanu aktivnost neprijatelja na sremskom frontu,[3] Vrhovni štab stavio je pred našu Armiju zadatak što jačeg ofanzivnog dejstva svih naših jedinica na prostoru Slavonije.

U vezi s tim,

naređujemo:

1.) **XII Korpus** (bez XXXVI Divizije)

Ima zadatak[4] da napadne neprijatelja na prostoru s. Čađavice i da ovlada levom obalom N. dravskog kanala, potom dalje odbacivanje neprijatelja prema Moslavini. Po ovlađivanju pomenutim kanalom, isti čvrsto posesti.

Ovim Korpusom komandovaće operativni štab XII Korpusa, u čiji sastav ulaze pukovnik Kamenjar Marko,[5] pukovnik Jovo Kapičić i major Rebula,[6] kao komandant, komesar i načelnik tog štaba.

Čas početka napada: 20 o. m. u 15 časova.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—1, k. 486.

[2] U originalu dopisano mastilom.

[3] Riječ je o opštem napadu koji su njemačke snage (117. lovačka, 41. pješadijska i 7. SS divizija »Princ Eugen«) preduzele 17. januara 1945. na pravcima Staro Selo — Spajinske Njive i Orolik — Ostojić (opširnije o tome vidi tom I, knj. 18, dok. br. 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 37,, 40, 42, 49 i 57).

[4] Detaljnije o zadacima jedinica 12. korpusa NOVJ vidi dok. br. 131.

[5] Marko Peričin Kamenjar

[6] Eduard

2.) **VI Korpus**

Ima zadatak što jačeg pritiska na neprijateljska uporišta u rejonu Našica a isto tako i zadatak što čvršćeg obezbeđenja i zatvaranja pravaca od Našica i Đurđenovca prema Feričancima i Zdencima,[7] čime se po svaku cenu ima obezbediti izvršenje zadatka XII Korpusa.

Početak napada: 20 o. m. u 15 časova.

Štab LI Divizije odmah će staviti štabu VI korpusa, na privremenu upotrebu, jednu protivkolsku bateriju topova 45 m/m, sa odgovarajućom količinom municije.

Pored toga VI korpus ima zadatak da sa jednim delom snaga osmatra i obezbeđuje pravce sa linije Brod — Banova Jaruga.[8]

3.) **Zapadna operativna grupa**

U sastav ove grupe ulaze sve jedinice X korpusa, XXXVI divizija XII korpusa i Četrdeseta divizija VI korpusa.

Ova operativna grupa ima zadatak energičnog potiskivanja i gonjenja neprijatelja prema Koprivnici i Bjelovaru, grupišući jače snage u pravcu Koprivnice. Pored toga sa manjim snagama osmatrati i obezbeđivati pravce koji od Banove Jaruge vode ka Bjelovaru.[9]

Sa ovom operativnom grupom komandovaće general-major Matetić, komandant X korpusa.

Napomene:

— Operativni štab XII korpusa preduzeće sve potrebne mere da se obezbedi vatreno sadejstvo bugarske artiljerije pre i u toku napada.[10]

— Štabovi će blagovremeno razraditi ovu zapovest za svoje jedinice.[11]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar pukovnik:	M. P.	general-lajtnant: Komandant,
B. Petričević		**Kosta Nađ**

[7] Navedene pravce zatvarale su Osječka NOU brigada i Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška« (opširnije o tome vidi dok. br. 104 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/7: depeše Štaba 6. korpusa upućene 17, 20, 21. i 22. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[8] Na navedenim pravcima vjerovatno su angažovani dijelovi Zapadne i Istočne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ.

[9] Uslijed nadmoćnosti neprijatelja, zadaci postavljeni ovom zapoviješću nisu mogli biti u cijelosti izvršeni (vidi dok. br. 95, 96, 100, 103, 119, 129 i 130).

[10] O sadejstvu artiljerijskih jedinica bugarske armije s jedinicama 12. korpusa NOVJ vidi dok. br. 131.

[11] Vidi dok. br. 67.

BR. 66

IZVJEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE OD 20. JANUARA 1945. VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ O BROJNOM STANJU I NAORUŽANJU ARTILJERIJSKIH JEDINICA

GLAVNI ŠTAB
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE I
PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE
Str. pov. op. br. 76
20. I. 1945.

Koncept za op.

Dostavlja brojno
stanje art. jedinica.

VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ

Prema naređenju depešom od 12. ov. m. u prilogu dosatvlja se brojno stanje i naoružanje artilerijskih jedinica sa sljedećim objašnjenjem:

1) U jedinicama nema oruđa kalibra i modela predviđenih »Privremenim pregledom formacije i organizacije artilerije«.[2]

Većina oruđa su zaplijenjena od neprijatelja, osim amerikanskih brdskih topova 75 m/m M.[3] 2 i 3, koji su primljeni od saveznika i motorizovanih haubica 100/22[4] m/m u VIII. Korpusu, koje su dobijene iz Italije, kao i jednog dijela p. a. i p. k. topova.

2) Zbog nemanja dovoljnog broja konja, prenosnih i prevoznih sredtsava i odgovarajućih modela i kalibara oruđa, za sada u divizijama formiran je po jedan artilerijski divizion, prvenstveno brdskih topova raznorodnog sastava.

---

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 4—2, k. 118.

[2] Privremeni pregled formacije i organizacije artiljerije NOVJ izdao je Vrhovni štab NOV i POJ 25. oktobra 1944 (vidi Arhiv VII, reg. br. 35—11, k. 15).

[3] Model

[4] Riječ je o haubici 100 mm, model 1922.

Kod IV. Korpusa je u formiranju korpusna brigada od 2 diviziona po 3 baterije i jedne p. k. — p. a. baterije. U 1. divizionu je jedna baterija od 2 oruđa 152 m/m i 2 baterije od po 4 oruđa 100/17 m/m; u drugom divizionu je jedna baterija od 2 oruđa 100 m/m M. 14/19 i 2 baterije od po 3 oruđa 75/27 m/m M. 11; p. a. — p. k. baterija ima 2 p. k. topa 50 m/m njemačka i 4 p. a. mitraljeza 20 m/m »Oerlikon«.

U divizijama Korpusa su formirani divizioni: u 7. i 8. diviziji od po 2 baterije od 4 oruđa, a u 34. od dve baterije po 2 oruđa.

Kod VIII. korpusa u toku je preformiranje cijele artilerije, te se formira za sada jedna korpusna artilerijska brigada od 3 diviziona po 3 baterije:[5] 1. divizion ima 1. i 2. bateriju poljskih haubica 100 m/m od po 4 oruđa i 3. bateriju od 3 haubice 150 m/m; 2. divizion je od 3 baterije: 1. baterija od 4 haubice 105 m/m M. 43, a 2. i 3. baterija od po 3 haubice 105 m/m M. 41; 3. divizion brdski od 3 baterije po 4 topa 75 m/m M. 1 (amerikanski) i p. k. — p. a. divizion od dve baterije od po 4 p. k. topova 57 m/m (engleski), jedne baterije od 2 p. k. topa 50 m/m i 1 baterije od 3 p. a. mitraljeza 20 m/m i 1 p. a. četverocevnog mitraljeza (njemačkog). 9. divizija ima divizion od 3 baterije brdskih topova 75 m/m od po 4 oruđa, 2 baterije p. k. topova 47 m/m od 4 oruđa i jedan vod brdskih topova 75 m/m. 19. divizija ima divizion od 3 baterije brdskih topova 75 m/m od po 4 oruđa i 1 bateriju p. k. topova 47 m/m od 4 oruđa. 20. divizija ima divizion: 2 baterije brdskih topova 75 m/m od po 4 oruđa, 1 bateriju od 4 haubice 100 m/m i 1 bateriju p. k. topova 47 m/m od 4 oruđa. 26. divizija ima divizion: 2 baterije po 4 brdska oruđa 75 m/m i 1 bateriju p. k. topova 57 m/m od 4 oruđa.

XI. Korpus: formiran je korpusni divizion od 1 baterije 100 m/m haubica od 3 oruđa, jedne baterije od 3 oruđa 75/27 m/m M. 11 i 1 baterije haubice 100 m/m od 2 oruđa. U 13. diviziji ima 1 divizion od 2 brdske baterije 75 m/m M. 1 od po 3 oruđa; u 35. diviziji formiran je divizion od 2 baterije brd-

[5] Opširnije o njenom formiranju vidi dok. br. 86 i 134.

skih topova 75 m/m M. 1 od po 3 oruđa i u 43. diviziji divizion od 2 baterije brdskih topova 75 m/m M. 28 od po 2 oruđa i 1 baterija od 1 oruđa 105/18 m/m M. 40.

Ovako su formirane artilerijske jedinice u korpusima, prema za sada raspoloživim oruđima i prevoznim — prenosnim sredstvima.

Divizion 13. divizije je u formiranju.

Naročito oskudjevamo u konjima, kojih južno od Save nema u dovoljnom broju, i ne odgovaraju potrebama artilerije. Izdržavanje istih je vrlo teško, zbog nemanja stočne hrane i smještaja.

3) Kod svih jedinica nema nikakvih rezervnih i drugih pripadajućih dijelova za oruđa, koja su zaplijenjena; nema pribora i alata za sklapanje i rasklapanje oruđa, ni pribora za noćno nišanjenje. Podmaza i glicerina također nema. Traženo je od baze Bari, ali još nije dobijeno.

Jedino su u tom pogledu kompletne amerikanske baterije 75 m/m M. 2 i 3, no i kod njih nedostaje pribor za osvetljenje za noćno nišanjenje.

4) U pregledu je iznijeto momentano imajuće stanje artilerijske municije za pojedina oruđa. Nedostatak nije pokazan, jer nije još propisano koliko pojedine baterije moraju imati municije, a prema imajućim kalibrima oruđa.

Prenos municije sa baterijama, radi nemanja konja, vrlo je ograničen i otežan.

5) U pregledu pokazan je također broj sada imajućih artilerijskih preciznih instrumenata, dok nedostatak nije pokazan, jer sledovanje istih još nije propisano.

Ali obzirom na to da artilerijske jedinice ne mogu da rade bez baterijskih durbina, goniometar busola, transportera, sitometara, ručnih dogleda, regleta i ručnih busola, potrebno bi bilo iste instrumente što prije dodijeliti u potrebnoj količini.

Mi smo iste tražili od baze Bari, ali nismo dobili.

6) Također je pokazana samo imajuća količina radio i telefonskog materijala, jer sljedovanje istih još nije propisano, te se nije mogao pokazati nedostatak.

7) Kod VIII. Korpusa sve je pokazano ukupno za cijeli korpus, osim oruđa, iz razloga što je cjelokupna artilerija u tome korpusu u toku preformiranja i za sada još se nema detaljnih podataka o formacijskoj podjeli ljudstva, stoke i drugih sredstava.

Za VI. i X. Korpus podaci se ne dostavljaju, jer nisu dobijeni od tih korpusa, a korpusi su ušli u sastav III. Armije.[6]

8) Nedostajući podaci dostavit će se čim se prime.

9) Za pripremanje kadrova za predstojeću reorganizaciju i povećanje artilerije, korpusima je izdato naređenje.[7] U korpusima formirane su dopunske baterije, u kojima se izvodi dvomjesečna nastava po programu izrađenom u ovom Štabu.

Formirana je artilerijska oficirska škola, sa višim, srednjim i nižim kursom.[8]

Kapacitet višeg kursa 15 slušalaca, koji se spremaju za komandante brigada, diviziona i načelnike štaba brigade. Nastava traje 40 dana.

Kapacitet srednjeg kursa 30 slušalaca, koji se spremaju za komandire baterija i druge dužnosti u štabovima brigada i diviziona. Nastava traje 40 dana.

Kapacitet nižeg kursa 100 slušalaca, koji se spremaju za vodne oficire baterija i druge artilerijske dužnosti oficira u jedinicama. Nastava traje 60 dana.

---

[6] Štab 6. korpusa NOVJ formirao je u januaru 1945. Artiljerijsku brigadu od tri diviziona, dok je Štab 10. korpusa do 5. januara 1945. formirao dva brdska diviziona (vidi dok. br. 17 i 35).

[7] Naređenje je upućeno štabovima korpusa 7. januara 1945 (vidi dok. br. 121).

[8] Riječ je o 2. artiljerijskoj oficirskoj školi, koja je, prema uputstvima Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske formirana u Slavoniji (vidi dok. br. 35).

Upućivanje slušalaca na kurseve vrši se postupno sa nižeg na srednji i zatim na viši, prema pokazanom uspjehu i sa upućivanjem u trupne jedinice u međuvremenima, radi praktične primjene stečenih znanja.

Prva klasa ove škole je završila tečaj i upućena je u trupu.

Radi poboljšanja nastave u školi formirat će se pri školi artilerijski divizion, koji će ujedno služiti i kao izvor za popunu nižeg kursa škole i kao centar za uzdizanje nižih artilerijskih starješina.

10) Iz jedinica potpuno su povučeni u artilerijske jedinice i kurseve svi artilerci koji nisu bili na artilerijskim dužnostima, a sa položaja do komandanta bataljona.

11) Zbog nemanja dovoljnog broja artilerijskih starješina u korpusima i divizijama, nisu još formirani artilerijski otsjeci. Pri štabovima divizija određeni su referenti artilerije, koji vrše dužnosti načelnika otsjeka, a u štabovima korpusa postavljeni su šefovi artilerijskih otsjeka za vršenje te dužnosti. Pristupilo se formiranju otsjeka, prema sadanjim mogućnostima, obzirom na nedostatak osoblja. U štabu divizije referent artilerije mahom je ujedno i komandant diviziona, radi nedostatka kadrova.

Čim se stvori mogućnost, otsjeci će se u potpunosti formirati.

U VIII. Korpusu otsjek je formiran.[9]

U našem Štabu artilerijsko odjeljenje, zbog nemanja artilerijskih oficira, još nije formirano, ali privremeno pri Operativnom odjeljenju postoji referent artilerije,[10] koji za sada riješava artilerijska pitanja. Čim se stvovre uslovi ovo odjeljenje će se formirati.

12) U vezi vašeg naređenja Str. pov. 30/44. g. ustrojeni su spiskovi i vodi se evidencija ljudstva, stoke i materijala, ali do sada nisu svi podaci prikupljeni od svih korpusa. Štabovima korpusa je naređeno, da tražene izvještaje dostave

[9] Vidi dok. br. 41.

[10] Referent za artiljeriju pri Operativnom odjeljenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske bio je tada Vladimir Slobođaninov (vidi dok. br. 121).

nadležnim putem preko ovog štaba, a VI. i X. Korpus, obzirom na teške veze i pošto operativno ulaze u sastav III. A.,[11] da dostave neposredno Vrhovnom štabu NOV i POJ.

Prilog pregleda brojnog stanja i naoružanja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant,
general-lajtnant:

M. P.

[11] Opširnije o ulasku 6. i 10. korpusa u sastav 3. armije NOVJ vidi dok. br. 4 i 124.

BR. 67

ZAPOVIJEST ŠTABA ZAPADNE OPERATIVNE GRUPE 3. ARMIJE NOVJ OD 20. JANUARA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA OTROVANEC I PITOMAČU[1]

ŠTAB
ZAPADNE OPERATIVNE GRUPE[2]
Op. br. 1
Dne 20. siječnja 1945. g.
U 18[h]

ZAPOVJEST
(Sekcija Bjelovar 1 : 100.000)

Naša III. Armija dobila je zadatak što jačeg ofanzivnog dejstva na prostoru Slavonije, obzirom na pojačanu aktivnost neprijatelja na sremskom frontu i radi čvrstog držanja mostobrana kod Virovitice.

Zadatak naše Zapadne operativne grupe je likvidirati npr. uporišta s. Otrovanec i Pitomaču.

U vezi stim,

NAREĐUJEMO

1.) *XXXVI. Divizija* (pojačana XII Udar. proleterska brig.).[3]

Ima zadatak napasti i uništiti neprijatelja u s. Otrovanec, a potom produžiti napad na samu Pitomaču i ovladati kanalom Gjuretina — Kopanjek — kanalom koji prolazi kroz s. Kladare i tako osigurati mostobran kod Virovitice i stvoriti mogućnost za daljnje ofanzivne operacije u pravcu Koprivnice.[4]

Čas početka napada 21. ov. mj. u 17 časova.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6—1, k. 557.

[2] Zapadna operativna grupa formirana je, po naređenju Štaba 3. armije NOVJ, 19. januara 1945 (vidi dok. br. 65).

[3] Dio rečenice u zagradi trebalo bi da glasi: pojačana 12. udarnom proleterskom brigadom.

[4] Jedinice Zapadne operativne grupe, poslije više uzastopnih napada, zauzele su sela Otrovanec i Đuretinu a svojim desnim krilom prodrle su i na periferiju Pitomače, ali su se, zbog snažnog neprijateljskog otpora, 23. januara 1945. povukle na polazne položaje (opširnije o tome vidi dok. br. 65, 119 i 129; Arhiv VII, reg. br. 1/9—2, k. 119/10: depešu Štaba 10. korpusa upućenu 22. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

2.) *XL. Divizija*

Ima zadatak osigurati levi bok XXXVI. Divizije u izvršenju njenog zadatka. U tom cilju ima ovladati selima: M. Črešnjevica — Grabrovnica i osigurati leđa svoga rasporeda zauzimajući kosu Vis (k. 288) i Dugačku kosu (k. 244) 21. ov. mj. do 16 časova. U slučaju nailaska na neprijatelja ima ga napasti i protjerati. Odsudnu odbranu vrši na liniji: Lisičino Polje (k. 125) — k. 130 (500 m. sjeverno od Grabrovnice — (k. 159) kod M. Črešnjevice (— usek puta 1 km. zapadno od k. 159 — Bezimena kosa — put do Visa (k. 288) — Dugačka Kosa (k. 244) zaključno. Posjedanje te linije mora biti grupno. Po zauzimanju Otrovanca od strane jedinica XXXVI. Divizije, Divizija ima zadatak zauzeti s. Dinjevac (k. 138) i vršiti pritisak u pravcu s. Kladare težeći da zauzme željezničku prugu i k. 128 u s. Kladare.[5]

Desno održava Divizija vezu sa XXXVI. Divizijom na liniji Otrovanec— [Dinjevac], a lijevo sa XXXIII. Divizijom na liniji s. Čađavac — s. Bačkovica (k. 227) — k. 202 — Turski Grobovi.

3.) *XXXIII. Divizija* (pojačana Zagorskom brigadom)

Ima zadatak osigurati bok i pozadinu XXXVI. i XL. Div. u Podravini. U tom cilju posjeda i odsudno brani glavni odbranbeni položaj na liniji G. Kovačica (isključno) — Skrajna Kovačica (k. 176) — s. Prokop (k. 220) — Čađavac — k. 208 — Bačkovica — 227 — Turski Grobovi. Desno održava vezu sa XL. Divizijom preko Turskih Grobova, a lijevo sa XXXII. Divizijom preko G. Kovačice.[6]

4.) *XXXII. Divizija*

Ima zadatak da u cilju zatvaranja natsupnog pravca Garešnica — Grubiš. Polje i Garešnica — Pavlovac posjeda i odsudno brani glavni odbranbeni položaj na liniji G. Kovačica — V. Barna — Grubišno Polje.[7]

Sa pješadijskim oficirskim patrolama vršiti i daljnje izviđanje nastupnih pravaca sa sektora Garešnice, kako bi se imalo na vrijeme podataka o eventualnom neprijateljskom nastupanju na odsjek te Divizije.

---

[5] Napad dijelova 40. NO divizije na s. Dinjevac i k. 138 nije uspio (vidi dok. br. 95).

[6] i [7] U toku napada na Otrovanec i Pitomaču, jedinice 32 i 33. NO divizije vršile su uglavnom izviđanja u pravcu Garešnice i Bačkovice, gdje su primijećeni pokreti jačih neprijateljskih snaga (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/9—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa upućenu 23. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

5.) *Mjesto štabova*
Štab Zapadne operativne grupe u s. Lozanu.
Štab XXXVI. Divizije u s. Turnašici.
Štab XL. Udar. divizije u V. Črešnjevici.
Štab XXXIII. Divizije u s. Brzaja.
Štab XXXII. Divizije u istočnom delu s. V. Barne.

6.) *V e z a*
Vidi priloženu zapovjest za vezu.[8]

7.) *Sanitet*
Vidi priloženu zapovjest.[9]

8.) *Ishrana*
Regulirati ishranu sa kazana.

9.) *Čas početka napada*
Početak napada 21. siječnja 1945. god. u 17 sati.

10.) *Znaci raspoznavanja*
21. ov. mj. od 17 sati do 22. ov. mj. do 17 sati:
Varšava — oslobođena.
22. ov. mj. od 17 sati do 23. ov. mj. do 17 sati:
Pobjeda — naša.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — pukovnik: **Ivan Šibl**
Komandant — general-major: **Vlado Matetić**

M. P.

Dostavljeno na uviđaj
Štabu III. Armije:

Na izvršenje:
Štabu XXXVI. Divizije
Štabu XL. Divizije
Štabu XXXIII. Divizije i
Štabu XXXII. Divizije.

[8] i [9] Redakcija nije mogla pronaći navedene zapovijesti.

BR. 68

IZVJEŠTAJ SANITETSKOG ODJELJENJA 11. KORPUSA NOVJ OD 20. JANUARA 1945. ŠTABU KORPUSA O ZDRAVSTVENOM STANJU LJUDSTVA I O RADU SANITETSKIH JEDINICA I USTANOVA[1]

ŠTAB XI. KORPUSA NOVJ
SANITETSKO ODJELJENJE
Broj 148 -
Dne 20. I. 1945. god.

Predmet: Izvještaj za mjesec decembar 1944. god.

ŠTABU XI. KORPUSA NOVJ

A. *Organizaciono stanje.*

U mjesecu decembru nije bilo promjena u organizaciji saniteta XI. Korpusa.

B. *Higijensko stanje i opće zdravstveno stanje boraca.*

1. Stanovanje. Smještaj jedinica 13. i 35. divizije je slab — jedinice su smještene po kućama koje su rijetko kada zidane, već uglavnom drvenjare i tzv. bajte. Uslijed bliskog kontakta sa civilima, kojih i onako ima odviše s obzirom na raspoložive prostorije, stalno postoji opasnost zaušivanja boraca, kao i opasnost širenje svraba i kopljičastih infekcija. Jedinice 43. divizije smještene su na sektoru Gorskog Kotara vrlo dobro.

2. Ishrana. Ishrana je u prvoj polovini mjeseca bila znatno bolja negoli u drugoj, kada je uslijed neprijateljskog upada na koreničkí sektor i sljedstvenog presjecanja glavnih naših saobraćajnica doprema hrane bila oteščana. Njena kalorična vrijednost se kreće između 2—3000 kalorija. Hrana se pripravlja i razdaje u dva obroka — zasoljena je, i koliko mogućnosti dozvoljavaju ukusno pripravljena. Na sektoru 43. divizije[2] osjeća se nedostatak u mesu i masti. U ishrani potpuno nedostaje povrće i voće. Mogućnost nabave istoga je za sada nemoguće.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 35—12, k. 573.

[2] Jedinice 43. NO divizije bile su u decembru 1944. u sljedećem rasporedu: 1. brigada na odsjeku Vrbovsko — Gomirje — Stubica, 2. brigada na odsjeku Lokve — Vrata, 3. brigada na odsjeku Veliki Jadrč — Bosiljevo — Pribanci i Grupa primorsko-goranskih NOP odreda u rejonu Drežnica — Brinje (vidi Arhiv VII, reg. br. 28—5/II, k. 569: izvještaj Štaba 43. divizije od 19. decembra 1944. pisan Štabu 11. korpusa NOVJ).

3. Odjeća i obuća. Problem obuće i odjeće ne postoji više u našim jedinicama. Ima još nedostataka u odnosu na rublje a poglavito u rukavicama i čarapama, što je naročito važno zbog velike studeni koja je nastupila. Nedostatak čarapa pokušava se nadomjestiti krpama i papirom.

4. Lična higijena. Uslijed velike hladnoće, nedostatka prostorija za stanovanje, nedovoljnog rublja i potpunog nedostatka sapuna održavanje lične higijene je vrlo otežano, a na položajima nemogućno. Uslijed stalnih pokreta i borbi kao i naprijed spomenutih razloga ušljivost je u svim jedinicama u porastu. Zadnje dane mjeseca, a u vrijeme relativnog mirovanja upotrebili smo za masovnu depedikulaciju u svim našim jedinicama. Bez sumnje da će se ušljivost smanjiti ali ne i potpuno ukloniti, sve dotle dok smo primorani da se mješamo sa pučanstvom. Sve naše mjere su u tom pogledu polovične i samo zajedničkom akcijom sa civilnim sanitetom, odnosno sa predstavnicima naših pozadinskih i civilnih vlasti moći ćemo postići potpuni uspjeh. Tamo gdje je potrebno vrši se i šišanje boraca, odnosno brijanje pazušnih i stidnih dlaka. Kupanje i pranje veša vrši se samo u mogućim granicama. Kopanje nužničkih jama vrlo je otežano zbog smrznuća zemlje, a i zatrpavanja već iskopanih nanosima snijega. Mnogo je bolje stanje higijene u 43. diviziji negoli u 13. i 35. diviziji, što je razumljivo s obzirom na bolju mogućnost smještaja a i relativnog mirovanja 43. divizije u toku ovog mjeseca. Voda koja se upotrebljava za piće odgovara svim zahtjevima higijene.

Fizička kondicija boraca 13. i 35. divizije uslijed stalnih borbi i slabije ishrane znatno je pala. Umor, velika hladnoća i slaba ishrana imali su uticaja na naše borce, što se vidi i u prenatrpanosti naših prihvatnih bolnica. Uprkos svih poduzetih preventivnih mjera imali smo 44 slučaja smrzavanja specijalno u akciji na Homoljački i Čudin klanac.[3] U 13. diviziji imali smo i 2 smrtna slučaja uslijed smrzavanja, ostali pokazivali su znakove prvog i drugog a negdje i trećeg stepena kongilacije. Poguban uitcaj hladnoće očituje se u povećanom broju afekcija disaćih organa u vidu upala dušnika i dušnica.

C. *Kretanje zaraznih bolesti i borba protiv njih.*

U toku mjeseca decembra imali smo u svemu 10 slučaja pjegavca i to: operativne jedinice 4/13. divizija 3, 35. divizija 1), vojna pozadina 4) Komanda mjesta Udbina 1, Ozna 2, Po-

[3] O borbama kod s. Homoljačkog Klanca i Čudinog klanca krajem decembra 1944. vidi dok. br. 9 i 10 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa od 27, 28, 29. i 30. decembra 1944. upućene Glavnom šabu NOV i PO Hrvatske.

družna bolnica XI-2 1). Među civilnim pučanstvom bila su dva slučaja (Cerje[4] — Lovinac). Na novooslobođenom teritoriju gračačkog sreza a općinama Otrić i Zrmanja prema zadnjim izvještajima postoji u nekim četničkim selima prava epidemija pjegavca. Oboljelo je u općini Zrmanja preko stotinu osoba, a u Otriću preko pedeset. Upućeni liječnik Okružnog NOO-a za Liku dati će nam u toku ovih dana detaljan izvještaj. Preduzete su sve mjere da se zaraza blokira i uguši.

U Gorskom Kotaru bilo je nekoliko slučajeva dizenterije (5) među borcima 43. divizije. U Istri, tj. u Kanfanaru i Čepiću još uvijek ima trbušnog tifusa, koji endemični vlada. Od tuda je zaraza prenesena u kastavski i grobnički srez gdje je bilo tokom decembra nekoliko slučajeva među civilima. U Gorskom Kotaru bilo je također nekoliko slučajeva trbušnog tifusa među civilnim pučanstvom u Srpskim Moravicama, Lukovdolu i Jadriču. U tu svrhu sproveli smo naknadno vakcinisanje protiv trbušnog tifusa kod svih operativnih jedinica a i pozadinskih vlasti i pojačali smo sve postojeće mjere zaštite.

Prema izvještaju referenta saniteta 43. divizije bilo je nekoliko slučajeva bedrenice u selu Jadrču kod Ponikava, među stokom, od koje je umrlo i nekoliko civila. U zajednici sa veterinarom i civilnim vlastima poduzeli smo sve mjere da se zaraza uguši.

Zadnjih dana, vjerojatno sa nastupom velikih hladnoća a i u vezi sa katarom disaćih puteva, pojavilo se nekoliko slučajeva gripozne infekcije. Ona za sada ima blagi karakter i prolazi bez komplikacija. U 13. diviziji prijavljen je 1 slučaj recidivirajuće gonoreje. Povećao se je nešto i broj svrabljivih u našim jedinicama.

Sa nastupom odmora u našim se jedinicama sprovađa energična kampanja protiv pjegavca. Mobilisane su sve raspoložive snage i stavljena su u pokret sva sredstva te ima opravdane nade da ćemo stati na put toj opasnoj zarazi.

D. *Funkcionisanje saniteta u operacijama.*

U toku mjeseca decembra imali smo nekoliko ofanzivnih i defanzivnih borbi. 4. XII. napala je 13. divizija Medak,[5] 6. XII. 13. divizija likvidirala je Štikadski Klanac[6] u zajednici sa jedinicama 35. divizije. 9. XII. je II. brigada 13. divizije u zajednici sa jedinicama 35. divizije uništila garnizon u Gračacu.[7] 14. XII.

[4] Na karti 1 : 100.000 piše: Ličko Cerje.

[5] Opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 8, 109 i 111.

[6] Vidi knj. 36, dok. br. 25 i 111.

[7] Vidi knj. 36, dok. br. 31, 36, 37, 43, 87 i 111.

44. II. brigada 35. divizije vodila je borbe oko Dnopolja.[8] 15. XII. vodile su jedinice 35. divizije borbe na sektoru oko Donjeg Lapca.[9] Od 17—27. XII. 44. vodile su se teške defanzivno-ofanzivne borbe sa jačim neprijateljskim snagama koje su upale u Korenicu.[10]

U svim ovim akcijama sanitet je uglavnom zadovoljio. Izvlačenje ranjenika, pružanje prve pomoći, pružanje stručne kirurške pomoći, trijaža i evakuacija odvijali su se redovno. U svim većim operacijama izdane su korpusne i divizijske sanitetske zapovjesti. Veze sa štabovima i višim i nižim sanitetskim jedinicama bile su dobre. Evakuacija od hirurških ekipa išla je kamionima, inače kolima. Na dugom putu od prve borbene linije do pozadinskih bolnica (Ričice — Benkovac) postavljen je čitav niz ranjeničkih prihvatnica koje su utopljavale ranjenike i pružale im okrepu. Bilo je teškoća pri smještaju većeg broja ranjenika ali to pitanje bilo je povoljno riješeno. Pri svim tim operacijama upao je u oči veliki broj ranjenika i poginulih među pripadnicima brigadnog sanitetskog osoblja. Izgleda da kod određivanja mjesta pojedinih sanitetskih punktova štabova brigada odnosno bataljona, u želji da izvlačenje i pružanje prve pomoći ranjenicima bude što efikasnije i brže, nepravilno isturuju sanitet u borbenu liniju vodeći malo računa o njihovoj relativnoj sigurnosti i mogućnosti pravilnog odvijanja njihovog rada. U zajedničkim konferencijama ukazana je ta nepravilnost i uklonjena. Sanitetsko osoblje, specijalno četa i bataljona, u svim ovim borbama pokazalo se je vrlo hrabrim, požrtvovanim i savjesnim.

Jedinice 43. divizije vodile su samo borbe lokalnog karaktera. Prema primljenim izvještajima i u tim borbama sanitet je ispunio postavljene mu zadatke.

E. *Rad kirurških ekipa.*

Kirurške ekipe 13. i 35. divizije bile su tokom mjeseca decembra mnogo zaposlene. Broj i kvalitet izvršenih operacija vidi se iz priloženog izvješatja kirurških ekipa. Svi ranjenici dolazili su unutar prvih 4—10 sati po ranjavanju.

Obilazeći kirurške ekipe za vrijeme rada mogli smo se uvjeriti da je rad istih otežan uslijed manjkavog instrumen-

---

[8] i [9] Vidi knj. 36, dok. br. 56 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 15. decembra 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[10] Da bi komunikacije Srb — Bihać i Gospić — Otočac rasteretio od pritiska 11. korpusa NOVJ i da bi prekinuo vezu između jedinica NOVJ na Kordunu i onih u Lici, neprijatelj (dijelovi njemačke 373. i 392. legionarske divizije), od Ličkog Petrovog Sela i Babinog Potoka, prodro je 14. decembra u Korenicu (vidi knj. 36, dok. br. 111).

tarija kojeg posjeduju. Daljnja nedaća leži u našem vječnom problemu osvjetljenja. U samom radu osjeća se pomanjkanje stručnih lica (asistenata, narkotizera itd.) kao i nedostatak u pogodnim prostorijama — radi se, već prema mogućnostima i momentalnim situacijama, u bajtama a nekada i u trošnim poluotvorenim drvenim kućicama. U većini akcija mogli smo pružiti ranjenim drugovima poslije operativnih zahvata potreban odmor. U samom stručnom radu kirurških ekipa uočava se već davno utvrđena činjenica — uspjeh u manjim kirurškim pothvatima, dok u teškim slučajevima imali smo dosta veliki procenat mortaliteta (laparatomije, teške povrede grudnog koša i povrede glave i mozga). Upotpunjavanjem kirurških ekipa potrebnim osobljem, instrumentarijom i osnivanjem korpusne kirurške ekipe, podići će se stručni nivo našeg kirurškog rada.

Kirurška ekipa 43 divizije tokom prošlog mjeseca bila je malo uposlena i njen se rad uglavnom svodio na obradu nekoliko slučajeva kostoloma.

F. *Bolnice.*

1. Prihvatne bolnice 13. i 35. divizije bile su tokom mjeseca prepune uslijed velikog priliva lakih ranjenika i priličnog broja smrznutih. Brojno stanje istih kretalo se između 100 — 150 bolesnika i ranjenika. Smještajne prilike prihvatnih bolnica su veoma skučene. Higijenske prilike osrednje. Ishrana prilična. Stručni rad na osrednjoj visini. Opskrba sa sanitetskim materijalom i lijekovima dovoljna. I jedna i druga bolnica rokirane su tokom akcija s svojih starih mjesta na nova odredišta. Tako prihvatna bolnica 35. divizije iz Lovinca prebačena je za Debelo brdo, prihvatna 13. divizije iz Srednje Gore za Klašnicu. Na taj način znatno su se približile frontu svojih jedinica i postale više pokretne. Prihvatna bolnica 43. divizije stacionira u Kuželju.

2. Područna vojna bolnica XI-1, uslijed neprijateljskog nadiranja na sektoru Korenice, bila je prinuđena da se evakuira iz Šeganovca. Evakuacija uslijed brzog neprijateljskog nadiranja i teških vremenskih prilika (snježne mećave) bila je znatno otežana. Do Pećana izvršena je manjim dijelom konjima, a većim dijelom ranjenici i teški zarazni bolesnici bili su prebacivani nosilima. Od Pećana do svog novog odredišta —

Ričica evakuacija je išla brzo i glatko pomoću kamiona. Smještajne prilike ove bolnice jesu »za lične prilike« zadovoljavajuće. Ishrana se svakim danom popravlja, jedino se osjeća nedostatak u specijalnim artiklima (riža, šećer, čaj itd.). Higijenske prilike u bolnici su dosta slabe. Stručni rad ograničen uslijed nedostatka potrebnog instrumentarija. Odnos osoblja prema ranjenicima dobar. I ova bolnica je bila primorana da uslijed poremećene evakuacije za Dalmaciju[11] primi veliki broj ranjenika, oko 260. Čim se saobraćaj uspostavio, evakuacija teških i nepokretnih ranjenika je nastavljena, te se sada njeno brojno stanje kreće oko 120—140 ranjenika i bolesnika. Osiguranje bolnice je dostatno. Administracija, kao i kod svih naših bolnica, uslijed nedostatka kancelarijskog materijala, stručnih kancelarijskih sila a i nerazumjevanja liječnika nije na visini.

U neposrednoj blizini bolnice osnovana je raskužna stanica, tako da svaki ranjenik koji je upućen iz bolnice ili se prebacuje za Dalmaciju biva prethodno temeljno razušen. Nadamo se da će se prilike u ovoj bolnici popraviti međusobnim upotpunjavanjem i pomoći sa strane Komande Područja, Vojne oblasti i Sanitetskog odjeljenja Korpusa.

3. Područna bolnica Riječkog područja.

Nalazi se u Turkima, u blizini Broda na Kupi. Prilikom selidbe iz Trikalića u Turke, uslijed napornog puta i slabe ishrane, putem je podleglo nekoliko bolesnika. Sada se prilike normalizuju — smještaj je dobar, stručan rad osredan, higijena na visini. Ishrana još uvijek i kvantitativno i kvalitativno nedovoljna. Uprava bolnice stalno je u borbi sa nedostatkom inventara — deka, plahta, jastučnica itd. Brojno stanje kreće se između 140—160 bolesnika i ranjenika. Tokom mjeseca decembra evakuisano je iz te bolnice 60 teških i nepokretnih ranjenika u bolnice Karlovačkog i Žumberačkog područja (IV. Korpusa). Otkako je stigla oveća pošiljka sanitetskog materijala od Saveznika ne osjeća se više nedostatak u istom.

4. Oblasna vojna bolnica nalazi se u Benkovcu na teritoriju VIII. Korpusa. Gornja bolnica poprima sve više i više

[11] Evakuacija ranjenika u Dalmaciju bila je povremeno prekidana zbog snježnih nanosa na putevima (vidi dok. br. 129 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/24—2, k. 119/10: depešu štaba 11. korpusa upućena Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 29. januara 1945).

karakter stabilne bolnice sa svim svojim dobrim osobinama. Smještaj vrlo dobar, ishrana dobra, stručni rad na visini. Dolaskom liječnika dr. Kozulića, dr. Premrua i obećanog okuliste podići će se stručni nivo ove bolnice na još viši stepen. Bolnica ima neugodnosti sa rješavanjem problema kanalizacije u pojedinim odjeljenjima (u gradu još ne funkcionira vodovod) kao i problemom osvjetljenja — jer nedostaje potrebno gorivo, nafta. Inventar uglavnom odgovara. Trebalo bi još uvijek nekoliko stotina deka, plahta i jastučnica. Poduzeti su svi koraci preko štaba VIII. Korpusa da se i ti nedostaci uklone. Problem ogreva još nije riješen zbog nemogućnosti dopreme iz Like. Bolnica ne oskudeva u sanitetskom materijalu i lijekovima. Dobavkom veće količine sadre iz VIII. Korpusa za sada su podmirene potrebe u istom. Iscrpnije podatke o stanju naših bolnica i pozadinskog saniteta uopće dao je u svom izvještaju šef sanitetskog odsjeka Vojne oblasti XI. Korpusa koji prileži.[12]

G. Kadrovi. U cilju usavršavanja i popunjavanja sanitetskog osoblja kako u operativnim tako i u pozadinskim jedinicama održavaju se mnogobrojni kursevi kao: kursevi za četne bolničare po svim našim divizijama i kursevi za bolničare po svim našim bolnicama. U sklopu Oblasne vojne bolnice formira se sanitetska podoficirska škola, koja će za koji dan početi radom. Stalno se šalju drugovi na kurseve koji se održavaju u Glavnom štabu Hrvatske — Sanitetska oficirska škola. Kurs za zdravstvene referente kao i Kurs za apotekarske pomoćnike koji se održava pri centralnoj apoteci IV. Korpusa.

F. *Odnosi.* U toku poslednjeg mjeseca znatno su se popravili odnosi između saniteta s jedne strane i odgovarajućih štabova s druge strane. Svagdje i na svakom koraku nailazimo ne samo na puno razumijevanje već i na svestranu pomoć naših štabova. Sve nepravilnosti koje su do sada postojale u sanitetu nastojimo u zametku iskorijeniti. Gdje ne pomaže starješinski ugled, upute i savjeti pribjegavamo za sada i disciplinskim kaznama.

Odnos između liječnika i komesara u našim bolnicama svakim danom se popravlja i možemo ustvrditi, da je i na ovom polju rada i saradnje nađen pravi put. Osjećaj odgovornosti, dužnosti i briga za ranjene i bolesne drugove kod našeg

[12] Vidi dok. br. 93.

osoblja udvostručena je. Nema i ne može biti više slučajeva napuštanja ranjenika ili njihovog zanemarivanja bilo u kom pogledu za vrijeme njihovog liječenja i njege u našim bolnicama.

Civilnom sanitetu pomažemo gdje god to možemo. Ne samo rječju i lijekovima već i aktivnim radom na terenu i u našim bolnicama. Već smo davno uvidjeli, da je sav naš rad iluzoran, specijalno u suzbijanju zaraznih bolesti, ako on nije obuhvatio i civilni sanitet odnosno i sve pozadinske vlasti. Teškoće su ogromne i mišljenja smo da bi sanitetsko odjeljenje Glavnog štaba preko ZAVNOH-a[13] dodijelilo na ovaj sektor još barem dva civilna liječnika. Dr. Čohar, liječnik Okružnog NOO-a za Liku, nije u stanju da sam savlada toliki rad ni na polju preventive, ni na polju kurative.

H. Sanit. oprema. Poduzeti su svi koraci kako pri Sanitetskom odjeljenju G. Š. tako i pri Štabu VIII. Korpusa da se snabdjevanje naše centralne apoteke što pravilnije reguliše. U prvom redu potreban je instrumentarij, koji u svim našim kirurškim ekipama i bolnicama je nepotpun a većim dijelom i dotrajao. Stalno smo u pomanjkanju morfija, antitetanusa, antigangrenoznog seruma, gaze, kardijaka, anitpiretika, antiluetika itd. Detaljne potrebe našeg apotekarstva vide se iz priloženog izvještaja[14] referenta za apotekarstvo korpusa.

I. *Evakuacija ranjenika.*

Problem evakuacije ranjenika našeg korpusa, kao i ranjenika koji prolaze kroz naš korpus predstavlja jedan od prvenstvenih zadataka našeg saniteta.

U tu svrhu organizirali smo čitav niz ranjeničkih prihvatnica, počam od Korenice — Pećana — Udbine — Ričice na Obrovac. Ranjeničke prihvatnice u toku ovog mjeseca potpuno su odgovorile postavljenim im zadacima: svaki ranjenik bio je okrepljen toplim napitcima i izdašnom hranom na našim prihvatnicama a gdje su prilike to zahtjevale pružen im je i potreban odmor. Međutim potrebno je da naglasimo da obavještajna služba ne funkcioniše kako treba. U gotovo svim slučajevima prebacivanja ranjenika sa Korduna na naš sektor obavještavani smo prekasno, nekad kad su već ranjeničke ko-

---

[13] Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske

[14] i [20] Redakcija nije mogla pronaći taj izvještaj.

lone bile na licu mjesta. Mišljenja smo da Sanitetsko odjeljenje G. Š. H. jednim svojim naređenjem zaduži odgovorna lica kako bi se uklonio taj nedostatak i sve one nemile posledice koje mogu iz toga proizaći — čekanje ranjeničkih kolona na otvorenom polju, zavejane snijegom i burom, daleko od nastambi i ranjeničkih prihvatnica.

J. *Plan daljnjeg rada.*

1. U organizaciji je korpusna kirurška ekipa i korpusna sanitetska četa. Zbog malog broja ljudstva formirat ćemo jedan evakuacioni vod i jednu higijensko-preventivnu desetinu. Na taj način podići ćemo nivo naše hirurške službe, a i problem evakuacije i inprovizacije na ovome sektoru biti će bez sumnje poboljšan.

2. U osnivanju je sanitetska podoficirska škola pri Oblasnoj vojnoj bolnici XI. korpusa. Tom školom podići ćemo stručni nivo našeg sanitetskog osoblja.

3. Otvaranjem očnog odjeljenja u našoj Oblasnoj vojnoj bolnici upotpuniti ćemo nedostatak koji je do sada postojao. Osposobljavanjem bolničkog laboratorija podići ćemo u znatnoj mjeri dijagnostičku vrijednost iste.

4. Dobivanjem obećanih studenata medicine i mladih liječnika osposobiti ćemo naše kirurške ekipe i pozadinski sanitet.

5. U vezi primljenih direktiva Sanitetskog odjeljenja Glavnog štaba Hrvatske sazvana je konferencija između predstavnika vojnih vlasti, civilnih vlasti i pozadinskih omladinskih organizacija (JNOF,[15] AFŽ,[16] USAOH)[17] u cilju sprovođenja kampanje protiv pjegavca.

6. Kako bi higijensko-preventivna služba u našem korpusu postigla svoj maksimum, molimo Sanitetsko odjeljenje G. Š. H. da nam dodjeli jednog vrsnog mlađeg liječnika koji bi upotpunio još uvijek prazno mjesto korpusnog epidemiologa.

7. U cilju što boljeg snabdjevanja sa sanitetskim i apotekarskim materijalom vojnih i pozadinskih jedinica na sektoru Gorskog Kotara, odlučili smo formirati područno slagalište za Goransko-primorsko područje, na sektoru Brod na Kupi.

---

[15] Jedinstveni narodnooslobodilački front

[16] Antifašistički front žena

[17] Ujedinjeni savez antifašističke omladine Hrvatske

Za područnog apotekara postavili smo magistra farmacije Brazzadura Alfreda, a na njegovo mjesto — divizijskog apotekara — postaviti ćemo druga Aničića, apot. pomoćnika.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — pukovnik: **Šime Balen**

Komandant — general-major **M.[19] Šakić**

M. P.

Načelnik — major:
Dr. Z.[18] Kučić

Prilozi: Izvještaj šefa saniteta
Vojne oblasti XI. Korpusa,
Izvještaj referenta za apotekarstvo,[20]

[18] Zdravko
[19] Mićun

BR. 69

ZAPOVIJEST ŠTABA 12. KORPUSA NOVJ OD 20. JANUARA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA DA OVLADAJU NOVIM DRAVSKIM KANALOM I PROTJERAJU NEPRIJATELJA KA MOSLAVINI[1]

ŠTAB
XII KORPUSA N.O.V.J.
Op. br. 1
20 januara 1945 god.
u 5 č.

ZAPOVEST
(Sekcije: D. Miholjac — Podr. Slatina razm. 1 : 100.000)

Obzirom na pojačanu aktivnost neprijatelja na sremskom frontu Vrhovni štab stavio je pred našu Armiju zadatak što većeg ofanzivnog dejstva svih naših jedinica na prostoru Slavonije.[2]

Naš korpus ima zadatak da napadne neprijatelja na prostoru sela Čađavice i da ovlada levom obalom N. dravskog kanala, potom dalje proterivanje neprijatelja ka Moslavini, a po ovlađivanju pomenutim kanalom isti čvrsto posesti.

U vezi s tim,

NAREĐUJEMO

1). **51. Divizija** ima zadatak da napadne neprijatelja na prostoriji Ađolfovo Selo — Adolfovac — Čađavica sa južne strane, prodirući opštim pravcem: drum D. Bazje — s. Čađavica, prethodno likvidirajući Adolfovo Selo i Adolfovac (sa jednom brigadom) i sa svojom drugom brigadom pristupiti likvidaciji neprijateljskog uporišta u Suhomlaki[3] i Crncu, nabacivajući neprijateljske snage na ovome sektoru preko kanala Karašice, dejstvujući dalje u pravcu Čađavičkog luga i železničke stanice Martinci[4] kao i že-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 42—1, k. 952.

[2] Vidi dok. br. 65.

[3] Na karti 1 : 100.000 piše: Suha Mlaka.

[4] Martinci Miholjački

ljezničke stanice Moslavina — Crnac, u cilju što lakšeg omogućenja izvršenja osnovnog zadatka, t.j. ovlađivanja levom obalom N. dravskog kanala, ugrožavajući neposredno komunikaciju Čađavica — Moslavina.

Svoju treću brigadu postaviti kao divizisku rezervu u reonu D. Bazje — Ražljevo, koju prema razvoju situacije ubacivati u prodoru ka Čađavici i N. dravskom kanalu.

Svoju Slovačku brigadu[5] postaviti na prostoriju Petrovo Selo — Grabić kao korpusnu rezervu.

2). **XVI Divizija** jednom svojom brigadom pristupiće likvidaciji neprijateljskih snaga u selu Noskovcu, produžavajući potom sa prodorom preko k. 108 ka Čađavici, sadejstvujući jedinicama 51. divizije pri likvidaciji Čađavice, sa severne strane.

Sa ostale dve brigade izvršiti napad u cilju likvidacije neprijateljskih snaga u Vranješevcu, Starinu i Saševu, koordinirajući i sadejstvujući jedinicama 51. divizije, koje prodiru u pravcu sela Čađavice.

XV brigadu »Petefi« ove divizije postaviti na prostoriju Milanovac — D. Predrijevo i po stepenu prodiranja brigade 51. divizije, koja ima zadatak likvidacije Crnca i dalje prodora preko Čađavičkog luga ka komunikaciji Čađavica — Moslavina, istu pomerati unapred, sa zadatkom bočnog obezbeđenja i omogućenja izvršenja zadatka brigade 51. divizije.

3). **VI Korpus** dobio je zadatak što jačeg pritiska na neprijateljska uporišta na reonu Našica a isto tako i zadatak što čvršćeg obezbeđenja i zatvaranja pravaca od Našica i Đurđenovca prema Feričancima i Zdencima,[6] čime se po svaku cenu ima obezbediti izvršenje zadatka XII Korpusa.

---

[5] Riječ je o 14. vojvođanskoj NO brigadi.

[6] Na tom zadatku su bile angažovane Osječka NOU brigada i Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška« iz 12. NOU divizije (vidi dok. br. 88; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/7: depeše Štaba 6. korpusa upućene 21. i 22. januara Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

4). Čas početka napada 20 o. m. u 15 časova. Napadu treba da prethodi aretileriska priprema napada.[7]

5). Štab 51. divizije odmah će staviti štabu VI Korpusa na privremenu upotrebu jednu protivkolsku bateriju topova 45 mm sa odgovarajućom količinom municije.

6). Štab XVI divizije preduzeće sve potrebne mere da se obezbedi vatreno dejstvo bugarske artilerije, pre i u toku napada.

7). Operativni štab XII Korpusa za vreme akcije nalaziće se u Pod. Slatini. Operativni štab XII Korpusa sačinjavaju pukovnik Marko Peričin, pukovnik Jovo Kapičić i major Rebula Eudard, kao komandant, komesar i načelnik tog štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
pukovnik
Jovo Kapičić

Komandant,
pukovnik
Kamenjar[8]

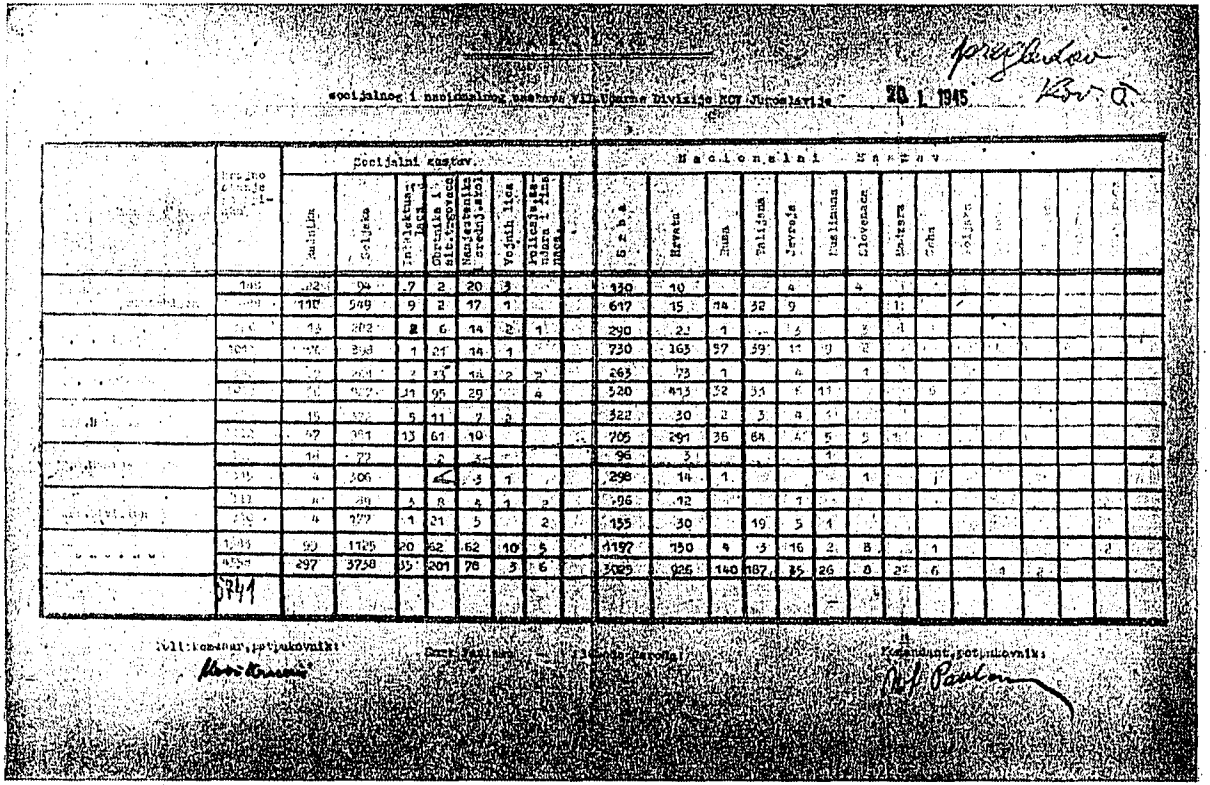
M. P.

Načelnik,
major
Rebula

---

[7] O toku i rezultatima napada vidi dok. br. 126 i 131 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292: izvještaj Štaba 12. korpusa pisan 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ.

[8] Marko Peričin

Fotokopija dokumenta br. 70.

BR. 70

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA 7. NOU DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. GODINE[1]

ŠTAB
VII. UDARNE DIVIZIJE IV. KORPUSA N.O.V.
JUGOSLAVIJE
A. Br. 15/45
Dne 19. I. 1945

PRE
socijalnog i nacional. sastava VII.

JEDINICA	Brojno stanje po spisku	Socijalni sastav						
		Radnika	Seljaka	Inteligentnalaca	Obrtnika i sit. trgovaca	Namještenika i srednj. škol.	Vojnih lica	Policijaca, žandara i finanaca
Štab sa pristabljem	148[3]	22	94	7	2	20	3	
	688	110	549	9	2	17	1	
I. Ud. brigada	320	13	282	2	6	14	2	1
	1.011	76	898	1	21	14	1	
II. Ud. brigada	342	27	261	3	33	14	2	2
	1.022	56	827	11	95	29		4
III. Brigada	362	15	322	5	11	7	2	-
	1.112	47	981	13	61	10		
P.O.[4] Banije	100	18	77		2	3		
	315	4	306		1	3	1	
Art.[5] divizion	111	4	89	3	8	4	1	2
	210	4	177	1	21	5		2
UKUPNO	1.383	99	1.125	20	62	62	10	5
	4.358	297	3.738	35	201	78	3	6
	5.741							

Politkomesar, potpukovnik:
Uroš Krunić

SMRT FAŠIZMU —

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—5, k. 814.
[2] Potpis je nečitak.

G L E D

Udarne divizije NOV Jugoslavije 20. I. 1945 pregledao: . . .[2]

Nacionalni sastv													
Srba	Hrvata	Rusa	Talijana	Jevreja	Muslimana	Slovenaca	Madžara	Čeha	Poljaka	Danaca	Nijemaca	Bugara	Crnogoraca
130	10			4		4							
617	15	14	32	9			1	1					
290	22	1		3		3							
730	163	57	39	11	9	2							
263	73	1		4		1		6			1		
520	413	32	33	6	11								
322	30	2	3	4	1					1			
705	291	36	64	4	5	5	1						
96	3				1						1		
298	14	1				1							
96	12			1									
155	30		19	5	1								2
1.197	150	4	3	16	2	8		1					
3.025	926	140	187	35	26	8	2	6		1	2		2

SLOBODA NARODU! Komandant, potpukovnik:
Mil. Pavlović

[3] Gornja cifra označava broj rukovodilaca, a donja broj boraca.
[4] Partizanski odred
[5] Artiljerijski

BR. 71

PREGLED BROJNOG STANJA OFICIRA I PODOFICIRA 8. NOU DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. GODINE[1]

PREGLED BROJNOG STANJA OFICIRA I PODO-

Jedinica	Brojno stanje	Potpukovnika	Majora	Kapetana	Poručnika
Štab divizije	Po spisku	1	3	5	12
	U rashodu	—	—	—	1
	Na licu	1	3	5	11
I. udarna brigada	Po spisku			4	16
	U rashodu			1	2
	Na licu			3	14
II. udarna brigada	Po spisku		1	5	24
	U rashodu		—	1	11
	Na licu		1	4	13
III. udarna brigada	Po spisku		1	3	19
	U rashodu		1	—	13
	Na licu			3	16
I. brdski divizion	Po spisku				3
	U rashodu				—
	Na licu				3
Inženjerski bataljon	Po spisku				1
	U rashodu				—
	Na licu				1
Ukupno	Po spisku	1	5	17	75
	U rashodu	—	1	2	17
	Na licu	1	4	15	58

Politkomesar potpukovnik
D. Hrstić

SMRT FAŠIZMU —

FICIRA VIII. UDARNE DIVIZIJE NA DAN 20. I. 1945.

Potporučnika	Zastavnika	Ukupno	Star. vodnika	Vodnika	Ml. vodnika	Desetara	Ukupno
7	1	29	30	40	56	17	143
—	—	1	4	1	6	—	11
7	1	28	26	39	50	17	132
10	1	31	83	73	82	60	298
5	—	8	23	21	30	25	99
5	1	23	60	52	52	35	199
16	3	49	74	59	115	44	292
3	—	15	23	17	26	12	78
13	3	34	51	42	89	32	214
12	2	37	38	70	99	64	271
3	—	7	10	18	34	15	77
9	2	30	28	52	65	49	197
4		9	37	31	56	8	132
1		1	5	5	12	2	24
3		8	32	26	44	6	108
		1	2	1	2	1	6
		—	—	—	—	—	—
		1	2	1	2	1	6
49	9	156	264	274	410	191	1142
18	—	32	65	62	108	54	289
37	9	124	199	212	302	140	853

SLOBODA NARODU!

v. d. komandanta potpukovnik
M. Vojnović

[1] Original (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—3, k. 828.

BR. 72

IZVJEŠTAJ ŠTABA 13. DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA NOVJ O SASTAVU ŠTABOVA I STANJU U JEDINICAMA[1]

ŠTAB
13. UD. DIVIZIJE XI. KORPUSA NOVJ
Broj: 83.
20.I.1945.

Opći vojno-organizacioni izvještaj.

ŠTABU XI. KORPUSA NOVJ

I. OPERATIVNA SITUACIJA

Operativno područje ove Divizije od prošlog izvještaja do danas je na sektoru Medak — Vrebac — Ljubovo— Čanak — Trnovac i Udbina — Kuk, t.j. I. Brigada nalazila se je i vodila borbu oko Korenice — Ponor — Vrpile — Vrelo — Homoljac, a zatim Turjanski; II. Brigada Vrebac — Ljubovo — Čanak III. Brigada na liniji Medak — Mogorić — Ljubovo. Pionirski bataljon kroz cijelo vrijeme bio je dodjeljivan brigadama prema potrebi radi specijalnih zadataka. Artiljerijski divizion prešao je u sastav Korpusnog, a sada je u formiranju novi Artiljerijski divizion koji će zamjeniti ranijega.[2] Grupa odreda je rasformirana i na njezinom sektoru djeluje 1. Odred, ostale jedinice prešle u sastav brigada ove Divizije.

Neprijatelj naše područje, t.j. sektor na kome smo mi orijentisani drži sa vrlo jakim snagama, uporišta su vrlo dobro utvrđena a snijeg pristup istima ozbiljno koči. Promjene kod neprijateljskih snaga u toku mjeseca su nastale te što je neprijatelj prelaskom 13. Divizije iz Gorskog Kotara[3] svoje glavne snage izvukao i prebacio ih na ovaj sektor, pojačavši garnizone i uporišta u Lici.[4]

---

[1] Orignal (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 38—2, k. 573.

[2] Opširnije o organizaciji artiljerijskih jedinica u 11. korpusu vidi dok. br. 66.

[3] Trinaesta NO divizija prešla je iz Gorskog kotara u Liku u prvoj polovini novembra 1944 (opširnije o tome vidi knj. 34, dok. br. 110; knj. 35, dok. br. 2, 58 i 97).

[4] Pomjeranje njemačke 392. legionarske divizije iz Gorskog Kotara i Hrvatskog primorja u Liku (područje Gospića i jugoistočno i istočno od Otočca) izvršeno je u drugoj polovini novembra 1944 (vidi knj. 35, dok. br. 97, str. 566, 582 i 583; Arhiv VII, reg. br. 41—3, k. 74: izjave zarobljenih oficira 392. legionarske divizije Desideriusa Reindla i Fridricha Zmoelinga).

Držanje neprijatelja u posljednje vrijeme je u glavnom defanzivno. Moral i borbenost istoga su još uvijek na dobroj visini.

II. ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA SA NJIHOVOM OCJENOM

Štab divizije: komandant, politkomesar, načelnik štaba, obavještajni oficir,[5] pomoćnik obavještajnog oficira, načelnik intendnanture,[6] Referent veterine, referent za naoružanje, referent saniteta,[7] referent artiljerije, šef kancelarije i referent za vezu; nedostaje po formaciji ađutant i nema operativnog oficira.

Štab I. Ud. brigade: komandant,[8] politkomesar, pomoćnik politkomesara,[9] zamjenik komandanta, načelnik Štaba, intendant, referent saniteta, referent naoružanja, referent veterine i vojno-obavještajni oficir. Politkomesar Stipaničić Ivan vratio se iz Korpusa gdje je bio nastavnik. Načelnik Štaba kapetan Platiša Nikola povratio se sa višeg vojničkog kursa pri G. Š., vojno obavještajni oficir podporučnik Miculinić Predrag postavljen je na dužnost vojno-ob. oficira.

Štab 1. bataljona I. Ud. brigade: ima komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara, zamjenika komandanta,[10] intendanta nedostaje operativni oficir koji je na kursu, a vojno-ob. oficir je potporučnik Potočnjak Ivan. Ostalo bez promjene.

Štab 2. bataljona I. Ud. brigade ima: komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara, vojno-ob. oficira,[11] intendanta.

Štab 3. bataljona I. Ud. brigade ima: komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara, zamjenika komandanta, operativnog oficira,[12] vojno-ob. oficira i intendanta. Promjene su bile slijedeće: komandant se povratio iz bolnice, komesar kapetan Marušić Srećko stavljen je na raspoloženje Štabu Divizije, a na njegovo mjesto postavljen je pomoćnik politko-

[5] Obavještajni oficir bio je tada Mićo Zrnić.
[6] Načelnik intendanture bio je Petar Kovačević.
[7] Referent saniteta bio je Vladimir Polić.
[8] Đuro Pokrajac.
[9] Dane Lončar.
[10] Komandant 1. bataljona bio je tada Milan Kosanović, politički komesar Ivan Kezele, pomoćnik političkog komesara Ljuban Maravić, zamjenik komandanta Ferdo Štimac.
[11] Komandant 2. bataljona bio je tada Žarko Ivošević, politički komesar Ivan Marušić, operativni oficir Jovo Vukadinović.
[12] Komandant 3. bataljona bio je tada Anton Lenić, zamjenik komandanta Petar Frković, operativni oficir Nikola Tatalović.

mesara Viktor Polić, a za pomoćnika komesara postavljen je raniji polit. komesar čete Rajčević Gorčin.

Štab. 4. bataljona ima: komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara, operativnog oficira, vojno-ob. oficira i intendanta.

Promjene u toku mjeseca bile su slijedeće: komandant potporučnik Devčić Milan stavljen je na raspoloženje Štabu Divizije, a na njegovo mjesto postavljen je raniji zamjenik komandanta istog bataljona Kajfeš Vlado. Ostalih promjena nije bilo.

Štab II. Ud. brigade: V.d. komandanta, politkomesar, načelnik Štaba, zamjenik komandanta,[13] vojno-ob. oficir, intendant, referent saniteta, referent za naoružanje i referent veterine. Promjene u toku mjeseca bile su slijedeće: bivši načelnik Štaba brigade drug Frank Ivan upućen je na viši pješadijski kurs a na njegovo mjesto postavljen kapetan Emil Antić, ranije u Grupi odreda; biv. vojno-ob. oficir Ivanišević Rudolf na službi u Štabu Divizije a na njegovo mjesto postavljen Dobrić Josip.

Štab 1. bataljona ima: komandanta, politkomesara,[14] pomoćnika politkomesara, operativnog i obavještajnog oficira, intendanta, referenta saniteta. Komesar bataljona se momentalno nalazi na Srednjem partijskom kursu. U toku mjeseca nastale su slijedeće promjene: Za v.d. komandanta postavljen je Antonić Mato, pošto se raniji komandant kapetan Radović Miloš kao ranjen nalazi u bolnici na lječenju; pomoćnik komesara stavljen Diviziji na raspoloženje a na njegovo mjesto postavljen raniji komesar čete istog bataljona Matijević Juraj pošto je operativni oficir primio dužnost komandanta, na njegovo mjesto je postavljen drug Butković Alojz. Ostalih promjena nije bilo.

Štab 2. bataljona ima: v. d. komandanta, pomoćnika politkomesara, operativnog oficira,[15] vojno-ob. oficira, intendanta i referenta saniteta. U toku mjeseca nastale su sledeće promjene: Komandant bataljona upućen je [na] niži oficirski kurs, politkomesar na Srednji partijski kurs. Ostalih promjena nije bilo.

---

[13] Vršilac dužnosti komandanta 2. NOU brigade bio je tada Milan Vranec, politički komesar Milan Munižaba, zamjenik političkog komesara Milan Rački, zamjenik komandanta Jovo Bogunović.

[14] Politički komesar 1. bataljona 2. udarne brigade bio je tada Rade Trbović.

[15] Komandant 2. bataljona 2. NOU brigade bio je tada Branko Galović, politički komesar Marko Lončar, pomoćnik političkog komesara Milan Kuzmanić, operativni oficir Ante Supe.

Štab 3. bataljona ima: komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara,[16] operativnog oficira, intendanta, referenta saniteta. U toku mjeseca nastale su slijedeće promjene: Popunjeno je ranije prazno mjesto operativnog oficira sa drugom Maras Brankom. Ostalih promjena nema.

Štab 4. bataljona ima: komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara, operativnog oficira, intendanta. U toku mjeseca nastale su slijedeće promjene: Komandant bataljona kapetan Lončar Nikola poginuo, na njegovo mjesto postavljen Tomić Mile, raniji zamjenik komandanta 2. bataljona; pol. komesar bataljona Maričić Ivan ranjen, na njegovo mjesto postavljen pomoćnik politkomesara istog bataljona Frančišković Stanko; za pomoćnika politkomesara istog bataljona postavljena je drugarica Turk Darinka, raniji politkomesar čete. Ostalih promjena nije bilo.

Štab III. Brigade: Komadant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, načelnika Štaba, zamjenika komandanta, vojno-ob. oficira, referenta saniteta, referenta za naoružanje, intendanta, referenta veterine. U toku mjeseca nastale su slijedeće promjene: Komandant brigade kapetan Kombol Stanko upućen u Diviziju OZN-a, na njegovo mjesto postavljen raniji komandant Grupe odreda kapetan Bogdan Lončar; pomoćnik politkomesara postavljen na dužnost rukovodioca polit. odjela Dovečar Fric, a na njegovo mjesto postavljen Mile Trbović, ranije na dužnosti u Grupi odreda; zamjenik komandanta brigade nanovo je postavljen, ranije na službi u VIII. Korpusu, na mjesto koje je bilo upražnjeno.[17] Ostalih promjena nije bilo.

Štab 1. bataljona ima: komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara, zamjenika komandanta, operativnog[18] i vojno-ob. oficira i intendata. U toku mjeseca bile su slijedeće promjene: Komandant i politkomesar poginuli su, pomoćnik komesara nalazi se u bolnici, na dužnost komandanta bataljona postavljen je poručnik Devčić Mile, a na dužnost komesara polit. komesar Marušić Srećko, na dužnost pomoćnika politkomesara poručnik Malković Ilija, na dužnost zamjenika komandanta Barić Ivan. Ostalih promjena nije bilo.

Štab 2. bataljona ima: komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara, zamjenika komandanta, operativnog

[16] Komandant 3. bataljona 2. NOU brigade bio je tada Mile Zrnić, politički komesar Ivan Sušanj, a pomoćnik komesara Mate Baričević.

[17] Zamjenik komandanta 3. NO brigade bio je tada Danilo Potrebić.

[18] Operativni oficir 1. bataljona 3. NOU brigade bio je tada Branko Petranović.

oficira,[19] vojno-ob. oficira, intendanta i referenta saniteta. U toku mjeseca bile su slijedeće promjene: Komandant potporučnik Emerik Jakovac i politkomesar kapetan Tomo Tomašević su poginuli, a pomoćnik politkomesara Malnar Franjo, ranjen nalazi se u bolnici; na njihovo mjesto postavljeni su: za komandanta potporučnik Pešun Stjepan, za politkomesara Vukelić Ivan, za pomoćnika politkomesara Pleše Drago. Ostalih promjena nije bilo.

Štab 3. bataljona ima: komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara, zamjenika komandanta,[20] operativnog oficira, vojno-ob. oficira, intendanta, referenta saniteta. U toku mjeseca bile su slijedeće promjene: Za operativnog oficira na upražnjeno mjesto od ranije postavljen je vodnik Franić Đuro. Drugih promjena nije bilo.

Štab 4. bataljona ima: Komandanta politkomesara, pomoćnika politkomesara, operativnog oficira,[21] intendanta, referenta saniteta, vojno-ob. oficira. U toku mjeseca bile su slijedeće promjene: Za zamjenika komandanta postavljen je zastavnik Kosić Mane. Drugih promjena nije bilo.

Grupa odreda u toku ovoga mjeseca rasformirana je, na području Gorskog Kotara i Primorja ostavljen je samo jedan Odred sa nazivom I. Odred, ljudstvo iz Štaba Grupe odreda i II. Odreda dovedeno je u Liku, gdje su sa istim popunjene brigade.

I. Odred ima: komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara,[22] operativnog oficira. U svom sastavu ima dva bataljona.

Detalje o Odredu ne donosimo budući da još nisu stigli kuriri sa izvještajima.

Pionirski bataljon ima: komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara i operativnog oficira. U toku mjeseca bile su slijedeće promjene: Upražnjeno mjesto komandanta popunjeno je sa poručnikom Frbežar Josipom iz III. Brigade; pomoćnik komesara, ranjen, nalazi se u bolnici, na njegovo mjesto postavljen v.d. komesar bataljona Čohar Milan. Drugih promjena nije bilo.

---

[19] Zamjenik komandanta 2. bataljona 3. NOU brigade bio je tada Dmitar Stanić, a operativni oficir Božo Kosanović.

[20] Komandant 3. bataljona 3. NOU brigade bio je tada Mate Butković, politički komesar Branko Šanović, zamjenik komandanta Nikolaj Montikov, pomoćnik političkog komesara Strahomir Pilaš.

[21] Komandant 4, bataljona 3. NOU brigade bio je tada Pero Radović, politički komesar Božidar Baričević, pomoćnik političkog komesara Josip Antonić, operativni oficir Rade Martinović.

[22] Komandant 1. odreda bio je tada Simo Lončar, politički komesar Vladimir Barac, pomoćnik političkog komesara Petar Jovanović.

Artiljerijski divizion, koji je ranije postojao, rasformiran i dve trećine ljudstva i stoke prešlo u sastav Korpusnog diviziona a jedna trećina u sastav 43 divizije. Sada se formira novi artiljerijski divizion koji već ima komandanta, politkomesara, pomoćnika politkomesara; adutant doći ima naknadno.

. . .[23]

IV. FORMACIJSKO STANJE

13. Ud. divizija ima 3. brigade i jedan odred, artiljerijski divizion, pionirski bataljon, četu za vezu, četu pri Štabu, sanitetsku četu, izviđačku četu i glazbu.

I. II. i III. Brigada imaju po 4 bataljona, svaki bataljon ima po tri pješadijske čete i mitraljeski vod, svaka brigada ima sanitetski vod, prateću četu, četu za vezu desetinu minera, a sad je u formiranju i vod jurišnih pionira. Isti je formiran u potpunosti samo u I. Brigadi. Svaka brigada ima radni vod.

Jedinice su oformljene ali posjeduju minimalno brojno stanje, a jedinice koje treba da se formiraju — kao prepreke postoji samo nedovoljan broj ljudstva, te je to jedan od najvažnijih problema naše divizije.

Pionirski bataljon sastoji se iz štaba i tri čete i voda pri štabu.

Artiljerijski divizion formirat će se od tri batarije i voda za vezu. Ljudstvo je već u divizionu.

V. BROJNO STANJE I NAORUŽANJE

Prilaže se pregled.[24]

Razlike u brojnom stanju nema naročite, razlika koja postoji nastala je uslijed odkomandovanja u razne škole i specijalne dužnosti, zatim gubitci u borbi, dok se popuna mobilizacijom ne vrši.

VI. SOCIJALNI I NACIONALNI SASTAV

Prilaže se pregled.[25] U istome nema bitnih razlika.

VII. NASTAVA U JEDINICAMA, ŠKOLAMA KURSEVIMA

Po dobivenom planu i programu, u čitavoj diviziji po svim osnovnim jedinicama pristupilo se je sistematskom radu

[23] Redakcija je izostavila personalne podatke o komandnom kadru.

[24] i [25] O brojnom stanju, naoružanju, socijalnom i nacionalnom sastavu ljudstva 13. NOU divizije u januaru 1945. vidi dok. br. 73 i 74.

tako da plan i program posebno u specijalno zato određeno vrijeme prelaze rukovodioci, gde stiću šire znanje i objedinjuju rad, a zatim se isti plan ponovo zajedno prorađuje sa borcima; sprovođenju ovoga programa u život štabova brigada i Štab divizije posvetili su naročitu pažnju i kontrolišu ga svakodnevno. Pri Štabu divizije postoji podoficirski kurs koji [je] do sada pokazao lijepe rezultate. Slušaoce za isti se odabira te većinom svi zadovolje osim manjega broja koji ipak tako obilat program za kratko vrijeme nemogu svladati.

Obuci po specijalnim granama kao službi za vezu, izviđačkoj službi, minerskoj službi, artiljercima, minobacačima, sanitetu posvećuje se naročito pažnja i po tim granama počelo se ozbiljno raditi. Veliki nedostatak se osjeća u stručnom osoblju, odnosno literaturi. Pri Štabu divizije održat je politički kurs za legionere na kome su isti pokazali dobre rezultate.

Po završetku kursa na kome se obučavaju borci zarobljeni iz legije[26] formirat će se jedna jača dopunska četa a zatim bataljon u duhu dobivenog naređenja od Štaba Korpusa radi vojničkog obuhvaćanja svih boraca koji nisu služili vojsku, odnosno kao vojnici sa znanjem slabo vladaju.

Nedostaci u našim jedinicama su se odrazili kao najveći: nedovoljno poznavanje vojničke vještine, [u ratovanju] što se izrazilo u napadu na Bilaj 17.XII. 1944, kada nas je nadmoćni neprijatelj potisnuo, naše jedinice nisu znale iz napada preći u odbranu, iskoristiti zemljište i dati otpor ili ba[rem] pri povlačenju koristiti vatru i pokret, povlačiti se u skokovima te tako stvoriti prostor u vremenu i omogućiti izvlačenje bez gubitaka.[27] Naše jedinice još uvijek ne znaju dovoljno koristiti zemljište u odbrani i ne predstavljaju isti kvalitet u odbrani kao u napadu, te u odbrani nemaju dovoljno upornosti i sigurnosti.

Po pitanju bojnih otrova u ovom mjesecu nije rađeno ništa.

VIII. SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE

Izviđačke jedinice su formirane a njihovo brojno stanje još uvijek minimalno; razlog, kako je rečeno, malo brojno stanje brigade.

---

[26] Riječ je o ljudstvu koje je ranije pripadalo njemačkoj 373. i 392. legionarskoj diviziji, a zarobljeno je u Gračacu (opširnije o tome vidi dok. br. 5 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 31, 36, 37, 43, 109 i 111).

[27] Opširnije o toku i rezultatima napada na Bilaj vidi knj. 36, dok. br. 50, 58, 109 i 111.

Ove jedinice u poslednje vrijeme su se počele upotrebljavati u svrhu za koju su namjenjene, t.j. za izviđanje i prikupljanje podataka o neprijatelju. Njima se posvećuje dovoljna pažnja u pogledu nastave ali one još uvijek zaostaju. Oskudica je u skijama i belim plaštovima te zbog snijega one ne mogu doći do izražaja.

Artiljerijski divizion, kako je pomenuto, u formiranju je, njemu se posvećuje puna pažnja i nastoji se da se od njega napravi jedna od najboljih jedinica. On je pristupio izvođenju obuke i radu po planu iako još nema sva oruđa.

Pionirski bataljon kao specijalna jedinica potpuno zadovoljava. Pionirski bataljon kako u podizanju i rušenju mostova, podizanju cesta i vladanju vojnom obukom potpuno zadovoljava.

Jedinice za vezu otpočele su sa intenzivnim radom i rad im je mnogo krenuo na bolje. Ozbiljnu prepreku još uvijek čini nestašica potrebnog materijala.

Radio-služba djelomično zadovoljava ali kao nedostatak osjeća se vrlo slab radni materijal, kao na pr. ručni generatori, lampe i drugo, te uslijed toga nastaju zastoji i to naročito za vrijeme akcija.

Vojno-ob. služba u poslednje vrijeme se u izvjesnoj mjeri popravila ali još uvijek ne zadovoljava. Naročiti nedostatak je slabo prikupljanje podataka o neprijatelju u toku borbe.

Intendantska služba: njezin tehnički rad u posljednje vrijeme se u izvjesnoj mjeri popravio ali snabdjevanje još uvijek ne funkcioniše, razlog je nestašica, zatrpane komunikacije i nedovoljna prevozna sredstva.

Sanitetska služba: njoj se naročita pažnja poklanja i poduzete su sve mjere da se kako sa stručnim tako i sa pomoćnim osobljem, ako to mogućnosti zadovoljavaju, sva predviđena mjesta popune, mnogo se radi na usavršavanju osoblja i polučen je lijep uspjeh tako da u posljednje vrijeme u normalnim prilikama ne ostaju ni mrtvi ni ranjeni na položaju a ranjenima se ukazuje blagovremeno pomoć i t.d. Sanitet je počeo intenzivno da radi na suzbijanju pjegavca, to se svuda osjeća.

IX. MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE I RAZNI PROBLEMI

Moral kod boraca ove divizije je na priličnoj visini. Borbenost paralelno sa ovime ali ovo dvoje u velikom zavisi od rukovodilaca koji vode borce. Ukoliko borci imaju dobre starješine oni se osjećaju sigurni i izvrše svaki zadatak.

Ishrana dolaskom u Liku u velikome se je popravila i uticala na popravak fizičke kondicije kod boraca, ali u posljednje vrijeme uslijed nastašice (zime), zatrpanih komunikacija i oskudice u saobraćajnim sredstvima hrana se je vrlo pogoršala te kao takva u neku ruku postaje problem.

Oprema: Što se tiče odjeće i obuće ista je sa 90% zadovoljavajuća, dok se još uvijek osjeća nedostatak u vešu, što otežava čišćenje i prouzrokuje ušljivost a samim tim nas prinuđava na šurenje odjela, koje pri šurenju pod nepovoljnim uslovima brzo propada, dok druga oprema kao što su opasači, fišeklije, torbice, kapuljače, rukavice, beli mantili i tome slično jóš uvijek nedostaju, osjeća se nestašica i u ćebadima.

Zdravstveno stanje zadovoljava ali u poslednje vrijeme pojavilo se nekoliko slučaja pjegavca, što nas vrlo zabrinjava. Razlog je tome vrlo loše stambene prilike, gdje smo prisiljeni stanovati sa stanovništvom koje je već inficirano sa pjegavcem. Poduzimaju se mjere da se stanovništvo šuri, a po posljednjoj direktivi poduzet će se sve radikalne mjere da se spriječi i onemogući daljnje širenjne. Od ostalih bolesti pojavljuju se kao nazeb, gripa, a bilo je nekoliko slučaja smrzavanja nogu.

Dezerterstvo kao problem ne postoji, pojavi se tu i tamo po koji usamljeni slučaj i to obično legioneri zarobljeni kod Gračaca.

Zarobljeni kod Gračaca legioneri koji su uvršteni u naše jedinice naglo su uvedeni u borbu bez ikakve političke pripreme te u teškoj situaciji bilo ih je između njih koji su se predali neprijatelju. Ostali koji se nalaze u našim jedinicama manje više pokazali su se dobri i ima izgleda da će se reapsorbirati.

Kao problem pojavljuje se pitanje talijanskih puškomitraljeza koji su u dugom sedmogodišnjem ratu ishabani i doterani[28] te kao takvi više se ne mogu efikasno upotrebiti a to ne naročito za vrijeme zime. Bilo bi ih potrebno zamjeniti, dok puškomitraljezi amerikanskog tipa »Brem« su odlični. Još uvijek postoji kao problem popuna municije za teške bacače i šmajsere.

Za sve gore navedene probleme, koliko stoji u granicama naše moći, potrebno je da se otklone.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar-potpukovnik: **Matić Đuro**

Komandant — potpukovnik: **Dušan Vlaisavljević**

M. P.

[28] Trebalo bi da piše: dotrajali.

BR. 74

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA 13. NOU DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. GODINE[1]

Jedinica		Brojno stanje po spisku	SOCIJALNI SASTAV								NACIONALNI SASTAV											
			Radnika	Seljaka	Intelektualaca	Obrtnina i sit. trgov.	Namještenika i srednjoškolaca	Vojnih lica	Policajaca		Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Madara	Čeha	Nijemaca	Poljaka
Štab 13. Udarne divizije	kom. kadar	14	3	1	3		1	5	1		6	7		1								
	boraca																					
Jedinice pri Štabu Divizije	kom, kadar	106	54	28	9	11	4				29	71	3	2		1						
	boraca	284	169	48	13	54	—				37	239	4	1		1	1					1
Pionirski bataljon	kom. kadar	31	18	7	3	1	2				1	28	1			1						
	boraca	154	77	52	—	13	12				—	114	3			36						
Artiljerijski divizion	kom. kadar	18	5	2	2	1	4	3	1		5	10	1	—	1	10						
	boraca	142	83	30	10	10	7	2	—		30	102	—	1	—	—						
I. Udarna brigada	kom. kadar	285	205	22	11	23	21	2	1		72	208	4			1						
	boraca	600	447	50	12	56	35	—	—		52	517	4			23	1			2		1
II. brigada	kom. kad r	265	160	25	8	51	20		1		37	219	4		3		1					
	boraca	811	460	191	6	98	53	2	1		38	727	8		3	24	2	1		4		5
III. brigada	kom kadar	251	169	37	6	27	9	2	1		44	196	2	5			4					
	boraca	631	414	122	13	55	25	1	1		42	522	10	1	2	26	14			1	1	12
I. odred	kom. kadar	78	38	6	5	15	10	2	2		28	50	—	1								
	boraca	315	197	80	25	10	—	—	3		35	262	5		1	11						
Ukupno	kom. kadar	1048	652	128	47	129	71	14	7		222	789	15	9	4	13	5	—				
	boraca	2937	1847	573	79	296	132	5	5		234	2483	34	3	6	121	18	2		7	1	19
Sveukupno		3985	2499	701	126	425	203	19	12		456	3272	49	12	10	134	23	2		7	1	19

Politkomesar, ppukovnik
Matić Đuro

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

Komandant, ppukovnik
Dušan Vlaisavljević

[1] Original (pisan na mašini i mastilomm, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—2—3, k. 915.

BR. 76

IZVJEŠTAJ ŠTABA 20. DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. ŠTABU 8 KORPUSA NOVJ O RADU I STANJU U JEDINICAMA[1]

ŠTAB
XX. UDARNE DIVIZIJE NOVJ
Br. str. pov. 5/45.
Dne 20.I.1945 god.

ŠTABU VIII. UDARNOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Vojno-organizacioni
izvještaj od 20.XII.44
do 20.I.1945. god.

a.) OPERATIVNA SITUACIJA:

U toku proteklog mjeseca po oslobođenju Knina[2] naša Divizija nastavila je gonjenje neprijatelja pravcem Velika Popina — Srb — Lapac. Po oslobađanju Srba neprijatelj se zaustavio na prostoriji Suvaja — Lapac, gdje je već ranije utvrdio i organizovao položaje za odbranu. Naša Divizija preduzela je napad na neprijateljske položaje na liniji Suvaja — G. Lapac i poslije desetodnevnih upornih borbi savladan je neprijaetljski otpor i neprijatelj je odbačen u G. Lapac.[3] Operacija je vođena pod teškim atmosferskim prilikama, a položaji topografski izrazito jaki sa dubinskim rasporedom, solidno utvrđeni pružali su mogućnost neprijatelju da dava žilav otpor. U ovim operacijama Divizija je izvršila postavljeni zadatak. Rezultat ovih ofanzivnih operacija naše Divizije jeste ovlađivanje jednom solidno utvrđenom neprijateljskom linijom, koja brani prilaze Bihaću, jednom od posljednjih jačih neprijateljskih uporišta u odbrani glavnog strategijskog pravca neprijateljskog povlačenja Savskom dolinom. Obzirom na važnost ovog pravca, neprijatelj je pružao nevjerovatno žilav otpor i uporno branio svaki pedalj zemljišta.

U toku cijelog mjeseca neprijatelj je bio u defanzivi, ali je aktivnom odbranom nastojao žrtvujući svoje zaštitnice da drži svoje položaje.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 4—3, k. 1029/I.

[2] Jedinice 8. korpusa NOVJ oslobodile su Knin 4. decembra 1944 (vidi dok. br. 105 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 17, 18, 19, 27, 35, 45, 98 i 111).

[3] Opširnije o borbama 20. NOU divizije na pravcu Velika Popina — Srb — Gornji Lapac vidi dok. br. 30 i 104 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 77, 93 i 111.

b.) ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA:

Štabovi naših brigada u toku ovog mjeseca bili su potpuni. Borbe koje su vodili zahtjevale su nevjerovatnu upornost za postignuće uspeha. U toku ovog perioda zapaženo je, da kod njih nije u dovoljnoj meri došla do izražaja ideja manevra i da su poslije uspjeha u Kninskoj bitci u izvjesnoj mjeri potcjenili neprijatelja i nisu očekivali jači otpor. Ovaj propust zahjtevao je brzu intervenciju Štaba Divizije, da bi se taj nedostatak blagovremeno otklonio. Obzirom da su jedinice postepeno uvađane u borbu, sistem organizacije veze naših štabova u toku operacija nije zadovoljio, dodajući tome loše atmosferske prilike, koje su otežavale održavanje neprekidne veze. Još uvijek se zapažaju nedostaci u službi izviđanja i osmatranja, naročito u posljednjim borbama, koje su vođene na šumovitom zemljištu i to je u mnogome otežalo pravilnu upotrebu artilerije.[4] Nedostaci u organizaciji položaja, tj. utvrđivanju sa pravilnom upotrebom raspoloživog naoružanja, otežavali su održavanje zauzetih položaja i neprijatelj je uspjevao u nekoliko navrata organizovanim protunapadima iste da povrati.

Prema gore iznesenom, može se zaključiti da ispresjecano, šumovito zemljište, teške atmosfemrske prilike (snijeg, vjetar i hladnoća), uticali su na naše štabove brigada, koji nemaju dovoljno iskustva u vođenju borbe pod ovakvim okolnostima.

Kod štabova bataljona u toku ovih poslednjih operacija zapažena je, kao u prošlom izvještaju, visoka borbenost i lična hrabrost, dok im nedostaje samoinicijative i snalažljivosti u pojedinim situacijama. Njihov glavni nedostatak, koji najviše dolazi do izražaja, jeste nepoklanjanje dovoljno pažnje utvrđivanju i organizaciju zauzetog položaja, to im uglavnom otežava upornost u odbrani, koja se kod većine njih izražava u napadu. Nedostaci u službi izviđanja i osmatranja kao i idejne veze imaju svog odraza na potrebno međusobno sadejstvo i ispomaganje bataljona.

Kod nižeg komandnog kadra lična hrabrost je glavni sistem rukovođenja svojom jedinicom, a to uslovljava stalne gubitke nižeg kadra u svim borbama. Ovo pitanje, pored svih zalaganja, u nedostatku dovoljnog vremena za teoretsko uzdizanje nižeg kadra teško je riješiti.

---

[4] Vidi dok. br. 30 i 134.

c.) FORMACIJSKO STANJE JEDINICA I NJIHOVA POPUNA:

U toku ovog mjeseca organizovane su prateće čete bataljona, čete za vezu brigada, izviđački vodovi brigada i četa za vezu Divizije prema primljenom formacijskom stanju od Štaba Korpusa, dok ostale jedinice postepeno će se organizovati u duhu primljenih naređenja. Popune jedinica vrše se iz dopunskog bataljona i Vrličkog odreda. Popuna je još u toku.[5]

d.) BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

Brojno stanje i naoružanje jedinica vidi se iz priloženog pregleda.[6] U toku ovog mjeseca Diviziji su dodeljene dvije baterije amerikanskih brdskih haubica 75 mm.

Popuna municijom vrši se iz Korpusnog slagališta i u toku mjeseca zadovoljila je potrebe naših jedinica.

e.) NACIONALNI I SOCIJALNI SASTAV:

U naoionalnom i socijalnom sastavu došlo je do manjih izmjena, pošto je Divizija u toku mjeseca primila od Komande Kninskog Područja oko 600 Srba, što se vidi iz priloženog pregleda.[7]

f.) NASTAVA U ŠKOLAMA I JEDINICAMA:

U početku ovog mjeseca kraće vrijeme jedinice su imale više mogućnosti za vojno-politički i kulturno-prosvjetni rad, i to vrijeme u potpunosti je iskorišteno. Dok ostali dio mjeseca Divizija je provela većim djelom u borbi[8] i uslijed tog i teških atmosferskih prilika i lošeg smještaja nije se imalo mogućnosti za sistematski rad. Jedinice, ukoliko, nisu bile u borbi, uglavnom su smještene u kantonmanima na prostoriji gdje je neprijatelj u ranijim ofanzivama popalio kuće, te su morale biti raspoređene u manjim grupama u zajednici sa civilnim pučanstvom, što je u mnogome otežalo, a mjestimično i onemogućilo vojno-politički i kulturno-prosvjetni rad.

---

[5] Divizija je uglavnom popunjavana ljudstvom sa područja Sinja i Knina. Pored toga, u njen sastav su ušli i dijelovi rasformirane Grupe srednjodalmatinskih NOP odreda (vidi dok. br. 41 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—1 i 1—3, k. 119/8: depešu Štaba 8. korpusa upućenu 9. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[6] i [7] Redakcija nije mogla pronaći te preglede. O brojnom stanju, naoružanju, socijalnom i nacionalnom sastavu ljudstva 20. NOU divizije u januaru 1945. vidi dok. br. 30, 123 i 127.

[8] Opširnije o borbama 20. divizije u januaru 1945. vidi dok. br. 30. i 127 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—3, 2—3, 3—3, k. 1029 i 1—8, k. 1032: izvještaje 8, 9. i 10. brigade od 5, 6. i 24. januara 1945. pisane Štabu 20. NOU divizije.

Pri Štabu Divizije održava se oficirski kurrs, a pri štabovima brigada podoficirski, kako smo u prošlom izvještaju izvjestili. Pored ovih kurseva pri Štabu Divizije održava se kurs za vezu, veterinarski kurs, a pri štabu artilerijskog diviziona kurs za vođe odeljenja, radio-telegrafiste, radio-telefoniste i signaliste.

Sadejstvo artilerije u toku ovog mjeseca nije u potpunosti došlo do izražaja uslijed konfiguracije zemljišta (ispresjecano, šumovito), atmosferskih prilika (snježna vijavica) i neprijateljskog rasporeda, što je u više navrata onemogućavalo postavljenje osmatračnice i osmatranje pogodaka, te se svodila upotreba artilerije na posredno gađanje po karti.

Služba izviđanja u toku mjeseca nije zadovoljila. Štabovi naših brigada i bataljona još ne poklanjaju pažnju službi izviđanja, radi toga u izvjesnim momentima dolazi do netačnog obavještavanja. Da bi se ovaj nedostatak otklonio ukazano je štabovima brigada i preduzete su mjere i organizovani su izviđački vodovi u brigadama.

Služba veze u toku ovog mjeseca nije u potpunosti zadovoljila. Zapaža se da našim rukovodiocima u službi veze nedostaje jednog razrađenog organizacionog sistema u uspostavljanju i organizciji veze. Uzimajući u obzir to i nedostatke tehničkih sredstava, treba intenzivnog rada u uzdizanju stručnog kadra, da bi služba veze zadovoljila stvarnim potrebama naših jedinica. Da bi se otklonili ti nedostaci organizovali smo jedinice za vezu u duhu formacijskog stanja, ali nam nedostaje stručnog kadra i tehničkih sredstava.

U pogledu predavanja na oficirskim školama naši predlozi ostaju isti, kao i u prošlom izvještaju.

U cilju zaštite od bojnih otrova u toku ovog mjeseca nije održan nijedan čas.

Rad analfabetskih tečajeva u cilju suzbijanja nepismenosti nastavlja se u svim jedinicama kada to dozvoljava operativna situacija.

Divizijska tehnika izdava podlistak i radio-vijesti, a brigade brigadne i bataljonske listove, zidne i usmene novine.

g.) SPECIJALNE JEDINICE:

U toku ovog mjeseca formiran je artilerijski divizion u našoj Diviziji od dvije baterije amerikanskih haubica 75 mm, koje nam je dodjelio Štab Korpusa i jedne haubičke baterije 100 mm, koja je do sada bila u Diviziji.

Rasformirane su čete specijalnih oruđa (džon-buli — bazuke) i od tih oruđa popunjeni su vodovi jurišnih pionira u sastavu prateće čete bataljona. Rad artilerijskog i protukolskog diviziona u toku ovog mjeseca zadovoljio je.

h.) MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA I RAZNI PROBLEMI KOJI SE POSTAVLJAJU

Moral i borbenost jedinica u toku prošlog mjeseca bili su na velikoj visini, što je i omogućilo pod ovako teškim uslovima skršiti nevjerovatno žilav neprijateljski otpor na liniji Srb — G. Lapac. Gubitci,[9] slab smještaj, nedovoljna ishrana, snijeg velika hladnoća, premorenost jedinica i veći broj promrznutih boraca u toku posljednjih borbi izazvali su momentalno slabljenje morala kod jedinica, koje će uglavnom poslije odmora i sređivanja iščeznuti.

Ishrana u toku mjeseca ponekad nije bila redovna, usljed snježne vijavice, zatvaranja saobraćaja i time nemogućnosti redovnog doturanja na položaj.

U toku mjeseca u svim jedinicama bilo je više slučajeva oboljevanja od jake prehlade i promrzavanja, a i nekoliko smrtnih slučajeva smrzavanja. Zaraznih bolesti u toku mjeseca nije bilo, ali u posljednjih mjesec dana X. U. Brigada smještena je na prostoriji sela Zrmanja,[10] gdje vlada zarazа pjegavog tifusa, te predviđamo, da bi se mogao pojaviti u toj brigadi. Preduzete su potrebne mjere.

Stanje odjeće i obuće, kako smo u prošlom izvještaju naveli, postavlja se kao ozbiljan problem u našim jedinicama, i treba ga što hitnije riješiti. Veći broj smrzavanja proističe baš zbog slabe odjeće i obuće.

U svim jedinicama postavlja se jedno od najvažnijih pitanja: odmaranje i organizaciono sređivanje i učvršćivanje jedinica.

Nekih naročitih problema u jedinicama nema.

Poslije odmaranja i sređivanja Divizija će biti sposobna da izvršava sve zadatke koji se pred nju posatvljaju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
p.pukovnik
Bilobrk

M. P.

Komandant
pukovnik
Mile Uzelac

[9] Prema depeši koju je Štab 8. korpusa 9. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, 20. NOU divizija imala je samo u borbama u Lici od 15. decembra 1944. do 9. januara 1945. oko 1.000 ranjenih, poginulih i smrznutih (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—3, k. 119/8).

[10] Poslije oslobođenja Knina (4. decembra 1944), 10. NOU brigada je bila u rejonu Knina od 13. decembra, kada je dobila naređenje da krene na prostoriju Pađene — Zrmanja — Mala Popina radi smjene dijelova 9. NOU divizije. Dva dana kasnije ona je napala Srb i produžila gonjenje neprijatelja u pravcu Gornjeg Lapca (opširnije o tome vidi dok. br. 30 i 127 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—3, k. 1029: izvještaj Štaba 10. brigade od 5. januara 1945. pisan Štabu 20. NOU divizije).

BR. 77

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA 26. NOU DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. GODINE[1]

JEDINICA	Brojno stanje po spisku	SOCIJALNI SASTAV							
		Radnika	Seljaka	Intelektualaca	Obrtnika i sitnih trgovaca	Namještenika i srednjoškolaca	Vojnih lica	Policajaca, žandara i financa	Mornara
Štab divizije sa svima prištabskim jedinicama	77[2]	540	425	24	33	56	22	6	
	1029								
I Proleterska dalmatinska brigada	184	787	1207	66	148	109	23	32	
	2188								
XI Udarna dalmatinska brigada	179	845	1385	71	74	81	8	32	44
	2369								
XII Udarna dalmatinska brigada	153	648	1585	61	72	99	9	61	
	2382								
III Prekomorska udarna brigada	173	642	1035	59	329	96	8	36	20
	2072								
	758	258	311	25	47	32	43	51	20
	10.040	3277	5346	256	609	409	27	116	44
SVEGA	10.798	3535	5657	281	656	441	70	167	64

Polit. komesar, ppukovnik:
D.[3] Korać

[1] Original (tabela štampana, nazivi jedinica i cifre pisani mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1/1—5, k. 1103.

NACIONALNI SASTAV													
Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Italijana	Rusa	Jevreja	Madara	Čeha	Nijemaca	Poljaka	Austrijanaca	Ostalih
35	945	65	17	3	19		6		3	5	2	6	
98	2012	76	13	31	63	35	1	1	1	11	11	19	
53	2151	241	24	19	32	4	4	1	2	7	2		
109	2109	77	10	26	158	1	1			16	8	1	4
58	939	1050	60	11	103	7	2	1	2	2	3	4	
177	418	86	24	47	2	0	4	—	—	—	—	—	—
176	7738	1423	103	43	373	62	10	3	8	41	26	30	4
353	8156	1509	127	90	375	62	14	3	8	41	26	30	4

Komandant, pukovnik:
B.[4] Božović

[2] Cifra u gornjoj rubrici označava broj rukovodilaca, a u donjoj broj boraca.

[3] Dušan

[4] Božo

BR. 78

IZVJEŠTAJ ŠTABA 34. DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. ŠTABU 4. KORPUSA NOVJ O NAPADU NA REČICU[1]

ŠTAB
XXXIV. DIVIZIJE IV. KORPUSA
NOV JUGOSLAVIJE
Op. broj 14
Dne 20. I 1945 god.

Operativni izveštaj
o akciji na Rečicu.

ŠTABU IV. UDARNOG KORPUSA N.O.V.J.

Uporište Rečica je poslednje uporište koje osigurava grad Karlovac sa pravca Pokuplja. Neprijatelj je osim streljačkih rovova i bunkera izgrađenih po selu kao jezgro odbrane utvrdio dvije vrlo jake zgrade (dvorac i mlin) sjeverno od crkve, u kojima su se nalazile njegove glavne snage. Zemljište je predstavljeno na sekciji Samobor — Karlovac 1 : 100.000.

Od naših jedinica u borbi je učestvovala Ud. Karlovačka brigada. Od pravca Karlovca akciju je osiguravala Ud. brigada »Franje Ogulinca-Selje«, a od pravca Zdenčine Žumberačka brigada.

Neprijateljsku posadu sačinjavale su četiri satnije milicije i to: 1, 2, 3. i 4. satnija, svaka po 100 milicionera. Zapovjednik im je bio satnik Vozden. Osim ovoga jezgro odbrane sačinjavale su dve satnije ustaša i to: 2. sat XXX. bojne i 3. sat X. bojne, svaka jačine 8—100 ljudi.[2]

Odluka štaba 34. divizije bila je raspršiti u naletu slabo borbene milicionere i odmah napasti ustašku posadu u Rečici.[3]

Prema zavojedi,[4] Ud. karlovačka brigada trebala je sa dva bataljona u nastupanju glavnom cestom raspršiti milicionere u s. Luki. Ova akcija nije izvedena pravilno jer se 4. bataljon brigade približavao selu samo cestom ne razvijajući se uopće za borbu. U 22 časa 15. ov. mj. bataljon je ulazeći u selo napadnut jakom pješadijskom vatrom, poslije čega se tek razvio za borbu i izvršio juriš potiskujući ispred sebe neprijatelja. Prema naknadno dobivenim podacima jedna od ustaških

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 9—2, k. 1225.

[2] O neprijatelju u Rečici i Luci vidi dok. br. 169.

[3] Naknadno je, kao nov stav, dopisano olovkom: Raspored jedinica se vidi iz zapovjesti Štaba 34. divizije koja se prilaže.

[4] i [9] Riječ je o zapovijesti Štaba 34. NOU divizije (vidi dok. br. 46).

satnija nalazila se u ovome selu i ona je davala jak otpor naročito u zapadnom dijelu sela. No poslije 1 i pol sata borbe, tj. oko 23,30 sati i ove snage su potisnute zajedničkim jurišem IV. i III. bataljona brigade i povukle su se u Rečicu. Slabo rukovođenje četnim bataljonom u ovome djelu akcije razlog je da je bataljon imao nepotrebnih gubitaka.

Pošto je neprijatelj protjeran iz s. Luka, bataljoni Udarne karlovačke brigade odmah su produžili razvijanje i zauzimanje polaznih položaja za napad na samu Rečicu. Zadaci bataljona bili su: I. bataljon napada duž ceste od s. Luka, II. bataljon napada sa zapadne strane od pravca livade Grdava, a III. bataljon imade sa zapada obići Rečicu i zauzeti položaj prema želj. stanici, s tim da vrši ulogu zasjede od napada sa tog pravca i jednovremeno zatvori taj pravac u napadu na Rečicu. I. bataljon je svoj zadatak izvršio dobro, te je uz vrlo dobru potporu artiljerijske i minobacačke vatre u jednom naletu prešao žicu i najterao neprijatelja u bijeg iz njegovih utvrda i utvrđenih zgrada. Iako je napad I. bataljona počeo na Rečici tek u 01.00 sati 16. ov. mj. [II. a] niti III. bataljon nisu do tog vremena zauzeli svoje položaje. Oba bataljona su nedovoljnom pažnjom svojih štabova u pokretu izgubili orijentaciju, tako da su tek poslije svršene borbe izbili na cestu južno od Rečice i to samo II. bataljon, dok se III. bataljon oko 03.00 sati našao na cesti Rečica — Karlovac, zapadno od s. Rečice. I. bataljon međutim upao je u uporište i protjerao posadu nešto prije 02.00 sati, tako da od strane II. i III. bataljona pravci i povlačenja neprijatelja nisu uopće bili zatvoreni, te se ovaj uz vrlo male gubitke izvukao iz uporišta.

Ova griješka štabova II. i III. bataljona može se samo donekle opravdati vrlo tamnom noći i dubokim snijegom, što je zaista učinilo orijentaciju vrlo teškom a pokret je bio spor i naporan.

Dodir sa neprijateljem i svaka borba prekinuti su 16. ov. mj. oko 02.00 sati.

Ud. brigada »Franje Ogulinca-Selje« u pokretu na određeni joj položaj nepažnjom štaba brigade također je zalutala na prostoriji Obsek sjeverno od s. Luka, tako da je na svoj položaj stigla tek oko 02.00 sati, dakle po svršenoj borbi. Uz put je brigada još pokupila i telefonsku žicu, koje su postavile jedinice za vezu Divizije i Ud. karlovačke brigade, misleći da je neprijateljska, te je tome skrivila što tokom cijele borbe nije bilo veze sa njom, a niti sa II. i III. bataljonom Ud. karlovačke brigade.

Postavljeni zadatak u ovoj borbi izvršen je u toliko što je neprijateljsko uporište potpuno likvidirano, no posada nije

uništena, već se naprotiv uz vrlo male gubitke uspjela izvući u pravcu ž. st. Rečica i dalje prema Karlovcu.[5]

Zarobljeno je 7, ubijeno oko 20, a ranjeno oko 30 neprijateljskih vojnika.

Zaplijenjeno je 2 teška i 3 p. mitraljeza, 1 šmajser, 2 laka bacača 47 mm., 10 karabina, 1 postolje za t. mitraljez, 90 mina za laki bacač, 36 noževa, 47.000 puščane i mitraljeske municije, 3 telefona i 1 poštanska centrala od 5 brojeva.

Naši gubici su: 6 mrtvih i 20 ranjenih. Među poginulima nalazi se komandant III. bataljona Ud. karlovačke brigade, poručnik Šimunović Stjepan, komandir 1. čete IV. bataljona Gomionik Stanko. Ranjen je komandir 2. čete IV. bataljona Budački Ivan,[6] i vodnik iste čete Jarnjević Janko.

U akciji je utrošeno 17.500 puščane i mitraljeske municije, 130 mina za teški bacač, 60 mina za Džon Bull, 25 mina za laki bacač, 20 ručnih bombi, 135 kgr. eksploziva, i 190 metaka za mitraljez »Breda« 12,7.

U ovoj akciji naročito se istakao I. bataljon U. K. B.[7] zajedno sa svojim rukovodiocima.

Štabovi II. i III. bataljona snose odgovornost što su sa svojim jedinicama lutali i nisu uopće zauzeli određeni im položaj. Oni snose odgovornost što neprijatelju nisu nanijeti veći gubici i postignut potpun uspjeh.

Griješaka štaba Ud. brigade »Franje Ogulinca-Selje« što je dozvolio da cijela brigada zaluta nije imala nikakvih loših posljedica na samu akciju.

Po završenoj akciji Ud. karlovačka brigada povukla se u s. Šišljavić i s. Kupčinu, a Ud. brigada »Franje Ogulinca-Selje« naređeno je da izvrši pretres s. Rečice i smjesti se na prostoru Rečica — Luka — Zamršje. Ovo je i izvršeno.

Oko 09.00 sati 16. ov. mj. na putu Karlovac — Rečica jedna njemačka patrola sukobila se sa našim patrolama i odbačena je.

Oko 09.30 sati naišao je od Karlovca neprijatelj u jačini od dve bojne ustaša i jedne čete jegerovaca.[8] Ustaške bojne bile su 2. bojna III. zdruga i Zrinjska doknadna bojna, a jegerovci su pripadali jägerersatz bataljonu B. iz Karlovca. Neprijatelj je izvršio napad od pravaca: s. Častinjak, šuma Dubrava, šuma Pomešiče i preko željezničkog mosta na Kupi.

Štab brigade doneo je ispravnu odluku da se povuče na prostor Blatnica — Karasi — Koritinja — Šišljavić, jer bi u

[5] Opširnije o toku i rezultatima napada na ta mjesta vidi dok. br. 153, 154 i 169.

[6] U originalu je naredni dio rečenice precrtan olovkom.

[7] Udarne karlovačke brigade

[8] Vidi dok. br. 46, objašnjenje br. 4.

slučaju da bude potisnuta, brigada imala vrlo nezgodno povlačenje i izložena neprijateljskoj vatri na otvorenom prostoru.

Oko 12.00 neprijatelj je krenuo prema našim jedinicama iz Rečice i Luke, a u 13.30 sati izbio prednjim djelovima do potoka Blatnice. Od strane štaba brigade naređeno je, da se neprijatelja pusti na najbliže odstojanje. Neprijatelj je jednovremeno počeo izbijati iz šume Glogova prema s. Karasi. Bataljoni smješteni u Karasima i Blatnici pustili su neprijatelja na najveću blizinu, napali ga jakom vatrom i izvršili protunapad. Iznenađeni neprijatelj u panici pobjegao je prema Zamršju gdje je na istočnoj ivici sela dao snažan otpor. Zbog dubokog snijega i brisanog prostora daljnji pritisak na neprijatelja nije vršen.

Brigada je tokom cijelog dana i noći ostala na napred pomenutim položajima i za to vrijeme neprijatelj nije pokazivao nikakve aktivnosti.

Neprijateljski gubici u ovoj borbi su 34 mrtva (pronađeni na položaju), a vjerojatno i više, oko 40 ranjenih i 18 zarobljenih. Među ubijenima je zapovjednik II. bojne III. zdruga, ustaša emigrant satnik Matusinović Mijo.

Zaplijenjeno je 4 teška i 2 puškomitraljeza, 2 šmajsera, 59 pušaka, 40 ručnih bombi i 6.500 metaka.

Naši gubici: 1 poginuo — vodnik Modić Juraj i 2 ranjena, među kojima komandir čete Petrac Josip, poručnik.

U borbi je izgubljeno 100 mina za teški bacač.

Utrošeno je 12000 puščanih i mitraljeskih metaka, 34 mine za lake bacače i 6 mina za teške bacače.

U ovoj borbi naročito se istakla 3. četa II. bataljona sa komandirom — st. vodnik Živanović Nedjelko, a od pojedinaca vodnik Bačurin Ivan, delegat Trusk Anton, desetar Galijanić Ivica, desetar Svilić Tomo, i Piškor Stjepan, Kondakov Andrej i borci: Vuksan Vid, Radalić Slavko, Ivančić Gojko, Marinčević Ivan, Tuzenko Ivan, Gržetić Ivan, Broz Mato, Broz Stjepan, Kraljević Ivan i Šipušić Ivan, svi iz »Seljine« brigade.

KRITIKA AKCIJE:

Akcija je kod boraca bila dobro pripremljena. Izdate zapovjedi bile su stvarne. Rukovođenje borbom bilo je dobro. Propusti štabova bataljona Ud. karlovačke brigade da su zalutali pri kretanju na položaj i nisu uopće iste zauzeli, sticajem okolnosti nisu imali težih posljedica, no u mnogome su smanjili uspjeh akcije i za ovo su strogo opomenuti. Isto tako i propust štaba Ud. brigade »Franje Ogulinca-Selje«, no ovaj nije imao direktnog uticaja na uspjeh akcije.

Saradnja artiljerije i pratećih četa sa pješadijom bila je vrlo dobra, a isto tako i sam rad artiljerije i teških bacača.

Rad četa za vezu bio je dobar, a što nije bilo telefonske veze krivica je do Ud. brigade »Franje Ogulinca-Selje« koja je zabunom pokupila našu postavljenu telefonsku liniju.

Rad Ud. brigade »Franje Ogulinca-Selje« dana 16. ov. mj. pri odbijanju neprijatelja bio je u svakom pogledu vrlo dobar, kako u pogledu rukovodstva, tako i u pogledu izvršenja.

POUKA IZ OVE AKCIJE:

U aktivnim radnjama po dubokom snijegu naročito treba voditi računa o težini i sposobnosti pokreta.

U kretanju po vrlo tamnim noćima rukovodioci moraju svim raspoloživim sredstvima kontrolirati stalno, da li se kreće određenim pravcem. Pronalaženju dobrih vodiča u tim slučajevima treba posvetiti više pažnje.

U borbi po dubokom snijegu neprijatelju je moguć pokret samo prtinom, u koliko nema jedinica na skijama, te ga treba pustiti na blisko odstojanje i pravilnim tučenjem njegovih pravaca nastupanja njegov napad sigurno će biti suzbijen i nanjeti mu veliki gubici.

Maskiranje bjelim plahtama vrlo je korisno.

Prilog: zapovjed ovoga štaba Op. br. 8. od 14. I. 1945. g.[9]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p.pukovnik **Franjo Knebl**

Komandant, p.pukovnik: **M. Dasović**

M. P.

BR. 80

ZAPOVJEST ŠTABA 34. NOU DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA ŽAŽINU[1]

ŠTAB
XXXIV. DIVIZIJE IV. KORPUSA
NOV JUGOSLAVIJE
Op. broj 13
Dne 20. I-5

ZAPOVJEST
Štaba XXXIV. Ud. divizije IV. Korpusa N.O.V. Jugoslavije
(Sekcija Zagreb — Petrinja 1 : 100.000)

Podaci o neprijatelju: U Žažini se nalazi oko 180 ustaša[2] smještenih oko škole i crkve. Naoružani su sa dva teška bacača i oko petnaest automatskih oruđa. Utvrđeni su bunkerima izrađenim od zemlje i drveta koji su između sebe povezani cik-cak rovovima. Ograđeni su bodljikavom žicom ispred koje su postavljene nagazne mine. U susjednim garnizonima nalaze se slijedeće posade: Petrinja, čija jačina posade nepoznata. Sisak, jača neprijateljska posada, a u Stupnu i Selima nalazi se oko 50 gestapovaca. U Turopolju se nalazi XIII. ustaška bojna.[3]

Naše snage: Udarna brigada »Franje Ogulinca Selje«, Udarna karlovačka brigada i Žumberačka.[4]

Zadatak: Likvidirati neprijateljsko uporište Žažinu i izvršiti osiguranje ovog napada iz pravca Sisak — Petrinje i Turopolja.

Za izvršenje prednjeg zadatka

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3—1, k. 1225.

[2] U Žažini su se nalazili dijelovi 14. pješačkog zdruga (vidi dok. br. 170).

[3] U Turopolju se nalazila 4. bojna 20. ustaškog zdruga (vidi dok. br. 164).

[4] U borbi za Žažinu učestvovala je i 2. muslimanska brigada Unske operativne grupe. Ona je osiguravala napad od Turopolja (vidi Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 1225: izvještaj Štaba 34. divizije od 1. februara 1945. pisan 4. korpusu NOVJ).

Udarna brigada »Franje Ogulinca Selje«: Zadatak: Sa tri bataljona napasti neprijateljsko uporište Žažinu i to: sa jednim bataljonom iz sjeveroistočnog pravca preko groblja. Ovaj pravac uzeti kao glavni pravac napada. Sa jednim bataljonom iz južnog pravca, sa jednim iz zapadnog pravca. Jedan bataljon držati u rezervi na glavnom pravcu napada. Baterije teških bacača plasirati na glavnom pravcu napada i sa njima potpomagati bataljon koji napada u tom pravcu. Napad na Žažinu potpomoći će jedna baterija brdskih topova pa zato koordinirati rad topova i teških bacača. Za savlađivanje žičane prepreke kao i nagaznih mina predviditi potreban eksploziv a isto tako i za likvidiranje crkve odnosno škole, ukoliko se neprijatelj bude iz ovih branio. Za ovo upotrijebiti jurišne pionire i pridodati ih bataljonu koji napada u glavnom pravcu.

Udarna karlovačka brigada: Zadatak: Sa dva bataljona osigurati napad na Žažinu iz pravca Siska te zaposjesti položaj na liniji jugoistočni dio puta Greda — Sela, zatim preko poljskog puta južno od ceste Sisak — Žažina. Sa jednim bataljonom zatvoriti pravac Petrinja i zaposjesti položaj na bezimenom potoku, koji teče sjeverno od Male Gorice u pravcu istok-zapad. Jedan bataljon držati na osiguranju prema Turopolju i to na sektoru Peščenica kontrolišući prugu i cestu. Sve ceste ispred sebe minirati nagaznim minama.

Žumberačka brigada: Zadatak: Zatvoriti pravac Zdenčina — Pisarovina i pravac Rečica — Kupčina. Dva bataljona držati na sektoru Kramarića, a jedan bataljon u Kupčini.

Veza: Četa za vezu divizije uspostaviće telefonsku vezu između štaba divizije i štaba Seljine brigade, te centar veze Karlovačke brigade vezati sa centrom veze Seljine brigade. Uspostaviti telefonsku liniju između štaba divizije i artiljerijskog diviziona. Vod za vezu artiljerijskog diviziona vezaće divizion sa osmatračnicom te divizion i štab Seljine brigade. Čete za vezu brigada uspostaviće telefonske linije sa svojim

bataljonima. Veza između štaba divizije i Žumberačke brigade održavaće se radiotelegrafskim putem. Isto tako između štaba divizije i ostalih brigada održavaće se radiotelegrafska veza.[5]

Artiljerijski divizion: Zadatak: Sa baterijom brdskih topova potpomoći napad na Žažinu. Topove plasirati na cesti Letovanić — Žažina kod kapelice. Osmatračnicu postaviti zapadno od Žažine i vezati je telefonski. Rad artiljerije koordinirati sa radom teških bacača.

Sanitet: Divizijsko previjalište nalaziće se u Letovaniću, a kirurška ekipa u Pokupskom.

Intendantura: Za 22. ov. mj. pripremiti jedan obrok suhe hrane, a ostale obroke kuhati redovno.

Mjesto štabova: Štab Seljine brigade nalaziće se sjeverno od Žažine, kod kote 120. Štab Karlovačke brigade nalaziće se na raskrsnici cesta Petrinja — Sisak — Rajbervirt. Štab Žumberačke brigade u Jamnici. Štab Divizije u istočnom dijelu sela Letovanić.

Znaci raspoznavanja: Za noć 22. ov. mj. biti će Zrno — Zrmanja, a ugovoreni Dane — Mane, a za dan 23. ov. mj. dizanje puške vodoravno u vis dva puta, odgovor: dizanje puške vertikalno u vis dva puta.

Početak napada: Napad će početi 22. ov. mj. u 23.00 sati,[6] do kog vremena imadu sve jedinice biti na svojim mjestima.

Pokret: U toku 21. ov. mj. brigada »Franje Ogulinca Selje« izvršiće pokret iz Auguštanovca i Degoja, za Šišinec i Brkiševinu. Jedan bataljon ostaviti na sektoru Staro Vratečko — Orleković, a Ud. karlovačka brigada će izvršiti pokret istog dana na sektor Vukojevac — Modruše — Brežane. Iz ovih baza će jedinice 22. ov. mj. poći na zadatak.

---

[5] Zapovijest Štaba 34. NOU divizije za organizaciju veze prilikom napada na Žažinu nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 3/3—1, k. 1225.

[6] Napad je započeo 25. januara 1945. u 23 časa (vidi dok. br. 172 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 1225: izvještaj Štaba 34. divizije od 1. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

Napomena:

Neprijatelj u Žažini je sa naše strane već napadan[7] bez uspjeha, pa zbog toga treba voditi računa na upornost borbe, pa zato u vezi s tim pripremiti ovaj napad u detalje. Naročito povesti računa o tome da borci prve borbene linije budu snabdjeveni plahtama.[8] Ukoliko se borba ne završi u toku noći produžiće se preko dana, pa zbog toga jedinice na osiguranju se moraju dobro utvrditi i pripremiti za borbu preko dana.[9]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p.pukovnik:
Franjo Knebl

Komandant, p.pukovnik:
M. Dasović

M. P.

[7] Ustašku posadu u Žažini napale su 15. oktobra jedinice 8. NOU divizije (vidi knj. 34, dok. br. 35, 36 i 53).

[8] Bijele plahte su korišćene umjesto zimskih maskirnih kostima.

[9] O izvršenju date zapovijesti vidi dok. br. 121, 163, 166 i 170 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 1225: izvještaj Štaba 34. divizije od 1. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ.

BR. 81

IZVJEŠTAJ ŠTABA 35. DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA NOVJ O ORGANIZACIJI, FORMACIJI I DEJSTVIMA JEDINICA[1]

ŠTAB
XXXV. DIVIZIJE XI. KORPUSA
NOVJ
Str. pov. br. 6/20.I.1945. g.

Opći vojnoorganizacioni
izvještaj od 28. XII. 1944.
do 19. I. 1945. godine.

ŠTABU XI. KORPUSA N.O.V.J.

1) OPERATIVNA SITUACIJA:

U proteklom vremenu situacija je bez promjene. Poslije izbacivanja neprijatelja iz Korenice[2] i oslobođenja komunikacije Dalmacija — Lika — Kordun, divizija se zadržala na sektoru sjeverno i sjeverozapadno od Korenice, sa zadatkom da spriječi ispade neprijatelja iz garnizona Čudin Klanac i Babin Potok, osigurava vezu sa Kordunom i da izvrši pripreme za uništenje ili izbacivanje neprijatelja iz Čudin Klanca — Babin Potoka i dalje prodiranje u Gacku dolinu, radi oslobođenja tog važnog ekonomskog centra, čim to dozvole atmosferske prilike.

Kod neprijatelja također nije bilo promjena. Jedinice koje su se zadržale na Čudin Klancu i Babin Potoku — još se uvijek nalaze na istom mjestu.[3] Njihov je zadatak, da održe te geografski važne položaje, osujete naše namjere, ispadaju na naš oslobođeni teritorij radi održavanja kontakta i prikupljanja podataka.[4] Eventualno da bi im ti položaji poslužili

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 36—2, k. 573.

[2] O povlačenju Nijemaca iz Korenice vidi dok. br. 9 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 109 i 111.

[3] Riječ je o njemačkim snagama koje su se zadržale na tim položajima poslije povlačenja iz Korenice (opširnije o tome vidi dok. br. 10 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa od 29. i 30. decembra 1944. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[4] Opširnije o aktivnosti neprijatelja u sjevernoj Lici vidi dok. br. 130 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/10: depeše koje je Štab 11. korpusa u januaru 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

kao polazna baza za osvojenje komunikacije preko Plitvičkog Leskovca i Prijeboja za Ličko Petrovo Selo i spajanje sa snagama na sektoru Bihaća.

Aktivnost sa naše i neprijateljske strane bila je ograničena, iz razloga, što je nastupila jaka zima sa velikim snijegom, koji je dosta neprohodan i ometa slobodno kretanje.

2) ORGANIZACIONO STANJE:

Od posljednjeg izvještaja[5] u štabu divizije nastale su slijedeće promjene: Dužnost načelnika štaba divizije primio je major Trbović Gojko. Raniji načelnik štaba kapetan drug Milan Počuča otišao je na viši oficirski kurs. Dužnost operativnog oficira primio je poručnik drug Dronjak Milojko, dotada načenlik štaba II. brigade ove divizije. Dužnost vojno-obavještajnog oficira primio je drug Javornik Ivo, ranije vojno-obavještajni oficir I. brigade ove divizije, a raniji vojno-obavještajni oficir ove divizije drug Zec Radovan primio je dužnost načelnika štaba II. brigade. U štabu divizije postavljen je referent za artiljeriju potporučnik drug Podner Ferdo. Štab je uglavnom popunjen i može izvršavati zadatke.

. . .[6]

3) FORMACISKO STANJE:

U formaciskom stanju od zadnjeg izvještaja nije bilo nikakvih promjena. Jedino je formiran dopunski bataljon, u duhu naređenja Štaba korpusa.

4) BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

Brojno stanje je uglavnom bez naročitih promjena. Koliko je bilo gubitaka — približno je toliko primljeno novih boraca i to što je mobilisano i primljeno od Komande I. ličkog područja, te raspoređeno, tako da bi jedinice bile po brojnom stanju podjednake. Brojno stanje ne odgovara sadanjem formaciskom stanju, t.j. premalo je.

Naoružanje je također uglavnom bez promjene, zaplijenjeno nije ništa, dok je nešto izgubljeno, što se vidi iz pregleda brojnog stanja i naoružanja, koga u prilogu dostavljamo.[7] Za ova brojna stanja naoružanje je dovoljno i municija prilično popunjena osim za minobacače u kojoj se mnogo oskudijeva.

---

[5] Riječ je o izvještaju koji je Štab 35. divizije pisao Štabu 11. korpusa NOVJ 28. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 104).

[6] Redakcija je izostavila dio teksta koji se odnosi na personalna pitanja.

[7] i [8] Vidi dok. br. 82 i 125.

5) SOCIJALNI I NACIONALNI SASTAV:

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava u prilogu dostavljamo,[8] iz kojega se vidi da je ova divizija sastavljena iz raznih narodnosti i zanimanja.

6) NASTAVA U JEDINICAMA:

U proteklom vremenu završen je podoficirski kurs, na kome je učesvtovalo 37 drugova. Na kursu je postignut srednji uspjeh. Održan je jedan desetodnevni politdelegatski kurs pri ovome štabu na kojemu je učestvovalo 15 drugova, na kome je postignut srednji uspjeh. Pored toga održan je petnaestodnevni kurs sa bivšim legionerima i četnicima, koji su povučeni iz jedinica ili novomobilisan. Kurs je prošlo 130 drugova. Na tome kursu nisu u potpunosti potsignuti željeni zadatci, zbog slaba smještaja, nedovoljne ishrane i oskudice u sposobnom stručnom kadru. 16. ov. mj. formiran je dopunski bataljon, u vezi radiotelegrafskog naređenja toga štaba broj 220 od 8. ov. mj. U taj bataljon povučeno je 60 boraca iz jedinica koje nisu završile vojnu obuku i 33 novomobilisana: kurs će trajati 60 dana. U jedinicama pristupilo se izvođenju obuke prema naređenju toga štaba i priloženom »kratkom uputu«. Štabovi brigada dobili su zadatak da naprave plan i raspored rada, da ga prilagode situaciji i potrebama u jedinici i mogućnostima za izvođenje nastave, po tome da ga dostave na uvid i odobrenje ovome štabu. Štab divizije dao je potrebne direktive u pogledu nastave u jedinicama, a rad kontroliše uvidom o stanju u jedinicama. Cilj nastave je, da se što bolje izuči vojna nauka i uvede što veća disciplina.

7) SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE:

a) Izviđačke jedinice u ovo vrijeme nisu došle do izražaja. Pošto je snijeg, izviđačkim bi jedinicama bile potrebne skije i plaštevi, kao i suha konzervirana hrana. Međutim sve to nedostaje, a najosetljiviji je nedostatak skija, koje se ovdje ne mogu nabaviti.

b) Brdski divizion je zadnje vrijeme dosta okrnjen, pošto je iz njega povučeno komandnog kadra i dato na raspolaganje artileriskom odsjeku XI. korpusa, a popunjen sa novim ljudstvom, tako da je potrebno više vremena, da se taj divizion opet osposobi i bude mogao zadovoljiti. Divizion i protukolska baterija još nisu došli do izražaja u borbi. Preduzeto je potrebno da se ove jedinice usposobe.

c) Od inžinjerskih jedinica postoji diverzantski vod, koji u ovo vrijeme nije imao naročitih zadataka, već je izvođena obuka sa vojnicima. Drugih inžinjerskih jedinica nema.

d) Kod jedinica za vezu u proteklom vremenu nije bilo promjena. Za ovo vrijeme veza je funkcionisala dobro. Radioveza održava se između štabova brigada i štaba divizije, kao i brigada međusobno i između štaba divizije i štaba Korpusa. Radi se na uspostavljanju radio-veze između ovog štaba i štabova XIII. i VIII. divizije. Za ovo vrijeme rad se obavljao uglavnom preko telefonskih veza, koje postoje između svih jedinica ove divizije, i za ovo vrijeme dobro je funkcionisao, dok se radio-veza koristila uglavnom za najvažniji saobraćaj i za održavanje veze. Kod tih jedinica najviše se osjeća slaba stručna sprema. Oskudijeva se u baterijama, kablu i dobrim aparatima.

e) Obaveštajna služba nije zadovoljila, razlog je tome, što dosadašnji vojno-obavještajni oficir divizije nije se mogao snaći na toj dužnosti, nedostajalo mu je organizatorske sposobnosti, nije znao da uvede u rad vojno-obavještajno osoblje u podređenim jedinicama. Izmjenom vojno-obavještajnog oficira ovoga štaba ima izgleda da će ta grana poći naprijed.

f) Intendantska služba ne zadovljava potpuno. Intendantsko osoblje nije dovoljno osamostaljeno, niti je sa strane Intendanture dovoljno provedena kontrola nad radom, materijalom i ishranom. Dok je sa strane štabova provedena kontrola i daje se potrebna pomoć. Ishrana je ovo vrijeme, osobito zadnjih dana slaba i neredovita, što utiče na fizičku otpornost boraca. Oprema još nedostaje. Ishrana konja je slaba i neredovita.

g) Sanitetska služba uglavnom zadovoljava. Za ovo vrijeme nije bilo naročitih borbi, u vezi sa time sanitet nije imao naročitih zadataka, osim redovitih radova. Izvjesni nedostatci koji su postojali u Prihvatnoj bolnici otklonjeni su.

8) MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA I RAZNI PROBLEMI KOJI SE POSTAVLJAJU:

Moral i borbenost i dalje je na dostojnoj visini, to se vidilo i u manjim akcijama koje su bile u ovo vrijeme.[9]

Ishrana jedinica slaba je i neredovita. Taj nedostatak prouzročio je fizičku klonulost kod boraca. Ima slučajeva da se borci, ne pod teškim naporima, ruše i padaju u nesvijest. Naročito je slaba ishrana konja, koji su izmršali i kod većih napora podbacili bi.

[9] O dejstvima 35. NOU divizije u januaru 1945. vidi dok. br. 128.

Od opreme naročito se oskudijeva u vešu i čarapama, što onemogućuje održavanje čistoće i dolazi do smrzavanja nogu.

Zdravstveno je stanje dobro, osim što je bilo nekoliko slučajeva prehlade, zbog nastupa jače zime.

Naročiti problemi nisu se pojavljivali, manjih problema bilo je i ti su otklonjeni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR, POTPUKOVNIK: **Lenac**

KOMANDANT, POTPUKOVNIK: **N. R. Grubor**

M. P.

ŠTAB
XI. KORPUSA N.O.V.
— JUGOSLAVIJE —
OP br. 32/10. II. 1945

BR. 82

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA 35. NOU DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. GODINE[1]

SOCIJALNO-NACIONALNI SASTAV 35. UD. DIVIZIJE XI. KOR

JEDINICA		Brojno stanje po spisku	SOCIJALNI SA				
			Radnika	Seljaka	Inteligencija	Obrtnika	Namještenika
Štab Divizije i pomoćno osoblje	Komand. kadar	16	4		6	1	4
	Boraca	18	1	10			6
Četa pri štabu Divizije	Komand. kadar	9		8		1	
	Boraca	58	5	46		5	2
Četa za vezu	Komand. kadar	10		9		1	
	Boraca	72		57	2	9	4
Izviđačka četa	Komand. kadar	11		10		1	
	Boraca	17	1	16			
Diverzantska četa	Komand. kadar	7	3	4			
	Boraca	23	10	11	2		
Intendantura i radionice	Komand. kadar	21	2	5		11	2
	Boraca	24	4	17		2	
Protukolska	Komand. kadar	9		7		1	1
	Boraca	36	5	22		6	3
Sanitet, Prihvatna bol. i sanit. č.	Komand. kadar	17	5	7	3	2	
	Boraca	79	18	49	1	3	8
Dopunski bataljon	Komand. kadar	15	2	6	1		3
	Boraca	133	6	111	1	8	7
Veterinarska ambulanta	Komand. kadar	4		2	1	1	
	Boraca	6	1	4		1	
I. Brigada	Komand. kadar	249	48	154	11	18	8
	Boraca	584	69	459	3	47	2
II. Brigada	Komand. kadar	254	145	64	14	10	17
	Boraca	736	457	241	6	12	18
III. Brigada	Komand. kadal	293	29	247	5	4	3
	Boraca	541	54	464	6	3	9
Artiljerijski Divizion	Komand. kadar	44	12	26	2		3
	Boraca	148	28	116	1	1	2
UKUPNO:	Komand. kadar	959	250	549	43	61	41
	Boraca	2.475	659	1.623	22	97	61

Politkomesar, pukovnik:
Lenac

SMRT FAŠIZMU —

[1] Original (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6—3, k. 1234 B.

PUSA N. O. V. J. NA NAN 20. JANUARA 1945. g.

STAV		NACIONALNI SASTAV												Primjedba
Vojnih lica	Policaja žandara Finansa	Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Madara	Čeha	Nijemaca	Poljaka	
1		8	7	1										
1		14	4											
		8	1											
		28	30											
		10												
		53	19											
		11												
		13	4											
		6	1											
		8	14		1									
1		17	4											
	1	13	10				1							
		7	2											
		15	20				1							
		6	10				1							
		57	20				2							
	3	8	7											
		71	60			1	1							
		2	2											
		4	2											
10		189	58	1			1							
4		389	155	2	1	12	5		1				19	
2	2	91	155	2	1	3	1		1					
2		177	528	2	1	19	8						1	
5		172	120				1							
3	2	299	234	5		2	1							
1		41	2						1					
		101	46						1					
20	5	576	369	4	1	3	4		2					
10	3	1242	1146	9	3	34	19		2				20	

SLOBODA NARODU!

Komandant, ppukovnik
N. R. Grubor

BR. 83

IZVJEŠTAJ ŠTABA 1. BRIGADE OD 20. JANUARA 1945. ŠTABU 7. NOU DIVIZIJE O BORBI NA KOMUNIKACIJI KOSTAJNICA — BOSANSKI NOVI[1]

ŠTAB
I. UDARNE BRIGADE VII. UD. DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE
Op. br. 2
Dne 20/I 1945 g.

Dosatvlja se kratak oper. izvještaj o zasjedi na komunikaciji Kostajnica — Dvor.

ŠTABU VII. UD. DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE

Po zapovjesti[2] Štaba VII. Ud. divizije naša brigada dobila je zadatak da 19 ov. mj. u 6 h. zaposjedne, tj. da zatvori komunikaciju Dvor — Divuša i da ne dozvoli neprijatelju prolaz istom komunikacijom[3] i 19 ov. mj. naša brigada do 6 h. ujutru bila je na svojim određenim položajima i na istima se utvrdila. Istog dana oko 8 sati naišla su od Divuše 4 kamiona. Na iste je otvorena vatra, ali pošto je bila magla i nije se moglo vidjeti, a s druge strane bilo je dosta automatskog oružja koje je bilo zamrzlo i prvog momenta nije moglo raditi, i tako su isti uspjeli pobjeći. Oko 9 sati neprijatelj[4] koji se je nalazio u Unčanima, uz pomoć jedne kolone koja je krenula od Divuše, hteo je da nas odbaci sa Krstova, te da omogući sebi saobraćaj komunikacijom, ali mu to nije uspjelo. Mi smo istoga neprijatelja protjerali iz Unčana, te ga odbacili prema Divuši i Golubovcu. Oko 10 sati neprijatelj je krenuo iz Dvora sa 5 kamiona vojske i 3 tankete u pomoć ovima u Unčanima. U s. Strugi neprijatelj je stao sa kamionima, istovario vojsku i krenuo cestom napred prema Unčanima. Istoga neprijatelja naš III. bataljon je dočekao, raspalio po njemu i razbio mu prednje

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—2, k. 818.
[2] Redakcija nije mogla pronaći tu zapovijest.
[3] Na komunikaciji Dvor na Uni — Divuša — Volinja postavila je tada zasjedu i 3. brigada 7. NOU divizije (vidi dok. br. 132 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 2—2, k. 814: izvještaj Štaba 7. divizije od 2. februara 1944. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).
[4] Odnosi se na jednu kombinovanu bojnu iz sastava 7. lovačkog zdruga 4. ustaško-domobranske divizije (vidi dok. br. 168).

dijelove, a ostali su pobjegli prema Strugi, odakle se počela voditi borba za mrtve koji su ostali na cesti. Naš III. bataljon spustio se na samu cestu, ali [ga] je neprijatelj sa tanketama odbacio nazad i uspio pobacati na tenkove one mrtve koji su bili na cesti i otišao prema Strugi. U 3 sata poslije podne naišla je jedna neprijateljska kolona u jačini od 200 — 300 vojnika, potpomognuta sa njihovom artilerijom, preko Struge i Hrtića na položaj našeg IV. bataljona koji se je nalazio na Metli. Istoga neprijatelja IV. bataljon je sačekao, otvorio na njega vatru i uz pomoć naše artilerije odbacio istoga nazad.

Borba je vođena ceo dan. U toj borbi neprijateljski gubitci prema izvještaju štabova bataljona i komandi četa — preko 30 mrtvih i veći broj ranjenih.

Naši gubitci u ovoj borbi jesu 1 mrtav, i to komandir 2. čete II. bataljona drug Opačić Ljuban, i 3 lakše ranjena i 1 malo teže.

Od plijena niti smo šta izgubili niti smo šta zarobili.

Utrošak municije u ovoj borbi jeste i to:

Mauzerske	7.723 kom.
Engleske	6.200 kom.
Talijanske za lake brede	1.600 kom.
Talijanske za teš. mitraljeze	1.200 kom.
Mina za laki bacač utrošeno je . . .	65 kom.
Mina za teški bacač	29 kom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — major, Komandant — kapetan,

BR. 84

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA ARTILJERIJSKE BRIGADE 8. KORPUSA NOVJ OD 20. JANUARA 1945. GODINE[1]

JEDINICA		Brojno stanje po spisku	SOCIJALNI SASTAV							
			Radnika	Seljaka	Inteligentuala	Obrtnika i sitnih trgov.	Namještenika i srednjoškolaca	Vojnih lica	Policajaca, žandara i financa	
Štab sa prištab. jedinic[ama]	komandni kadar	15[2]	6		3		4	2		
	boraca	120	32	80	1		7			
I. Haub. motor. divizion	komandni kadar	27	7	5	5		10			
	boraca	292	98	153	7	17	10		6	11
II. „ „ „	komandni kadar	41	7	16	11	1	6			
	boraca	87	41	33	4	3	3			3
III. Brd. motor. divizion	komandni kadar	32	6	6	9	3	5	2		1
	boraca	260	40	156	15	40	1	1		7
IV. „ „ „	komandni kadar	35	11	11	3	2	6	2		
	boraca	244	126	99	1	7	7			4
	komandni kadar									
	boraca									
	komandni kadar									
	boraca									
	komandni kadar									
	boraca									
S v e g a	komandni kadar	150	37	38	31	6	31	6		1
	boraca	1003	337	521	28	67	28	1	6	25
SVEUKUPNO		1153	364	559	59	73	59	7	6	26

Polit. komesar:
S. O.

SMRT FAŠIZMU —

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 10/2—8, k. 531.

NACIONALNI SASTAV										
Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Madara	Čeha	Nijemaca
1	10	1	2				1			
10	80	26	4							
5	16	4	2							
41	153	81	10		5		1			1
4	28	9								
12	50	24	1							
11	7	4	7	1	1	1				
32	74	129	18	2	1	3	1			
5	14	14	2							
23	72	123	3	2	21					
26	75	32	13	1	1	1	1			
118	429	383	36	4	27	3	2			1
144	542	457	49	5	28	4	3			1

SLOBODA NARODU!

Komandant:
S. O.

Za Štab Načelnik, kapetan
Karlo K. Zah

[2] Gornja cifra označava broj rukovodilaca, a donja broj boraca.

BR. 85

IZVJEŠTAJ ŠTABA 2. VOJVOĐANSKE BRIGADE OD 20. JANUARA 1945. ŠTABU 16. NOU DIVIZIJE O BORBAMA KOD ČAĐAVICE[1]

ŠTAB II. VOJ. BRIGADE
16. N.O. UDARNE DIVIZIJE
Br. 30/45
Datum 20 - I - 1945
Položaj

ŠTABU XVI NOU DIVIZIJE

Izvadak iz operaciskog dnevnika za 16, 17, 18 i 19. I. 1945 godine.

16. I. 1945 Neprijatelj[2] je napao naše jedinice na sektoru Čađavica u kojoj je i uspeo da prodre na liniji i položaju IV brigade.[3] Izvršivši pripremu, neprijatelj je napao sa artiljerijskom vatrom, počeo je u 4,30 časova, a opšti napad počeo je u 6 časova sa pešadijom sa kojom je prodro liniju naših jedinica i to: na levo krilo od s. Čađavice preko kt. 112, tako da je prisilio svojim manevrom i širenjem borbene linije da odbaci i naš I bataljon, koji je bio usko povezan i u sadejstvu na desnom krilu IV brigade duž pruge od stanice Čađavica do kanala Karašice, gde se vezivao sa II bataljonom naše brigade. I bataljon, posle odstupanja, postavio se na položaj ispred Jasenik šume, na prihvatnim položajima gde su pripremljeni ranije za takve momente. II bataljon ostao je na istom položaju, kojeg je držao i ranije, s tim što mu je levo krilo bilo rokirano nazad da bi se vezivao sa I bataljonom. Na sektoru ovog bata-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 10—1, k. 953.
[2] Odnosi se na dijelove borbene grupe Fišer (vidi dok. br. 14, objašnjenje br. 3).
[3] Opširnije o tome vidi dok. br. 128; Arhiv VII, reg. br. 3/2—2, k. 292: izvještaj Štaba 12. korpusa pisan 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ.

ljona bila je lokalna borba, gde nije neprijatelj ni nadirao sa jačim snagama. Ovaj se bataljon vezivao u desno sa IV bataljonom kod ušća Branjinske reke.

Na sektoru IV bataljona nije bilo nikakvih znatnih promena. Neprijatelj je takođe vršio demonstrativni napad da bi povezao naše snage za sebe u cilju njihovog napada kojega su usmerili preko s. Čađavice. Ovaj je bataljon održavao vezu sa II bataljonom, kao što je navedeno, do na ušće kanala sa III bataljonom (do sastavaka kanala).

III bataljon, toga dana, također nije imao znatnih promena. Bilo je jače pripucavanje sa jedne i sa druge strane. Održavao je vezu u levo sa IV bataljonom, a u desno sa Mađarskim I bataljonom (»Petefi«). Sektor toga bataljona od sastavka kanala preko Bazovačke šume na Zabnjaču pa do pruge Crnac — Breštranovci.

Istoga dana, po naređenju štaba divizije, da se forsira[4] sa bataljonima u pravcu Senkovca u pomoć I brigadi, koja je vodila borbu sa neprijateljem, krenuli sa bataljonima po naređenju i postavili se na položaje. Naša brigada od s. Senkovca do D. Bazja. Posle toga je dobito naređenje od štaba divizije da se kombinuje napad sa I i IV brigadom na s. Vranješevac, koji nije uspeo zbog nepovoljnog vremena. Ljudi su bili umorni , ozebli, da nisu mogli uopšte rukovati sa oružjem, a neprijatelj također davao je jači otpor iz kuća u kojima se barikadirao.

17. I. 1945 Na sektoru naše brigade nije bilo nikakvih promena. Bataljoni su ostali na istim položajima, gde su postavljeni prethodnog dana.

18. I. 1945 Na sektoru naše brigade bilo je promena. Naš III bataljon primio je borbu sa neprijateljem koji ga je napao u 9 časova ujutro i sa kojim je vodio borbu do noći. Isti je uporno branio svoj položaj na kome se nalazio. Neprijatelj je vršio 4 puta juriš do podne u dva pravca. Od s. Čađavice i od s. Adolfovca. Bili su mu uzalud-

[4] Trebalo bi da piše: da se napada.

ni pokušaji i uz velike gubitke ostao je na suprotnoj strani od bataljona, gde se konačno i utvrdio. Isto tako pokušao je posle podne manevrisati. Čak je upotrebio i to, da je veći broj svojih vojnika naterao u kanal da su zagazili vodu do pojasa, a da bi izvršio zadatak koji mu je bio u cilju. Uspeo je u tome i iznenadio četu našeg bataljona, koja se nalazila na desnom krilu, tako da je odbacio u s. Bazje. Naš je bataljon izvršio kontranapad i odbacio ih na položaj odakle su i pošli.

Na sektoru ostalih bataljona nije bilo promena u toku celog dana.

19. I. 1945 — Na sektoru naše brigade bilo je zatišje izuzev III bataljona, koji je vodio lokalnu borbu preko dana u sadejstvu sa I bataljonom VII brigade, koji su zajednički pripremili napad na neprijatelja, koji se nalazio u Adolfovom Selu na cesti D. Bazje — Čađavica, na cesti D. Bazje — Adolfovac, kojega su uspjeli protjerati iz Adolfova Sela u pravcu Čađavice i preko kanala (ćuprije) u Adolfovac. Neprijatelj je pretrpio i dobio veliki udarac od naših jedinica uz pomoć naše artiljerije i minobacačke vatre, koja je tukla kuće i položaj gde su se isti nalazili, te su morali pod pritiskom napuštati svoje utvrde i begati.[5]

U toku ovih borbi naši gubitci su bili 9 mrtvih i 19 ranjnenih. Neprijatelj je pretrpeo velike gubitke. Računa se da je imao oko 80 mrtvih i ranjenih.

Držanje boraca i rukovodilaca u toku poslednjih borbi nije bilo naročito, a i može se donijeti zaključak da nemaju borbenosti zbog nepovoljnih i nepogodnih vremenskih prilika i zbog toga što nisu borci dovoljno opremljeni sa odećom i obućom, pa se zbog toga i ne može doneti tačan zaključak o izvršenju zadataka, što nisu odgovorili na zahtev u cilju zadnje akcije.

---

[5] Prema izvješatju koji je Štab 12. korpusa pisao 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ, 7. brigada 51. NOU divizije, u sadejstvu sa 3. bataljonom 2. NOU brigade, zauzela je Adolfovo Selo, ali je neprijatelj, dobivši pojačanje, prešao u protivnapad i prisilio 7. brigadu da se povuče na polazni položaj (Arhiv VII, reg. br. 3/2—2, k. 292).

Držanje štabova bataljona je na visini, jer se zalažu u dovoljnoj meri u izvršenju zadataka, ali, kao što je gore navedeno, nisu u mogućnosti [izvršiti] sa borcima koje i kakve imaju u svojim bataljonima, a to je u tom smislu, kao što su napomenuti razlozi zbog čega i zašto.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za štab brigade,
Za komandanta,
major **G.**[6] **Opačić**

M. P.

[6] Glišo

BR. 86

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA HAUBIČKOG DIVIZIONA 4. KORPUSA NOVJ OD 20. JANUARA 1945. GODINE[1]

Redni broj	Jedinica	Ljudstvo								Naoru				
		po spisku				na licu				pješadijsko				
		oficira	polit. rukovod.	podoficira	boraca	oficira	polit. rukovod.	podoficira	boraca	pušaka	šmajsera	puškomitraljeza	pištolja	ručnih bombi
1.	Štab diviziona	1[a]/1	2	4	1	1/1	2	4	1	2[a]/40	1/100		5/64	3
2.	1. baterija	2	3	13	83/2	2	3	9	78/2	44/564		1/300	1/15	16
3.	2. batertja	4	3	13/1	84/1	3	3	11/1	69/1	48/700	1/90	—	—	11
4.	3. baterija		2	10/1	45/1	—	1	7/1	39/1	38/560	—	—	2/24	10
5.	Četa za vezu		2/1	6	53/1	—	2/1	5	52	40/1218	1/100	—	1/0	33
6.	Svega	7/1	12/1	46/2	266/5	7/1	11/1	36/2	239/4	172/3082	3/290	1/300	9/83	73

Polit. komesar, major:
Slavo Kovačić **M. P.**

[1] Original (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3/6—5, k. 434.

ž a n j e							Konji		Primjedba
artiljer.		inžinj.		Veza					
haubica M 14/19 100 m/m	haubica 152 m/m	lopata	pijuka	telefonskih centrala	telefona	kabla km	jahaćih	teglećih	
—	—	—	—	—	—	—	6	2	**Napomena:** Objašnjenje rashoda: 1 oficir na kursu, 1 polit. rukovod. na osnovu, podoficira 3 na kursu, 2 u bolnici, 2 na bolovanju, 3 na osustvu, boraca: osustvu 4, sl. put 2, kurs 9, bolovanje 4, bjegstvo 9.
4	—	4	4				—	25	
4	—	4	4				—	24	
2	1	—	—				—	—	
—	—	1	1	1	10	15	—	—	
10	1	9	9	1	10	15	6	51	

V.d. komandant, kapetan:
Šoštarić

[2] Cifra u brojiocu označava broj muškaraca, a cifra u imeniocu broj žena.

[3] Cifra u brojiocu označava broj pušaka, a cifra u imeniocu broj metaka.

BR. 87

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ UPUĆENIH ŠTABU 1. ARMIJE NOVJ O BORBAMA NA SEKTORU VIROVITICE I DONJEG MIHOLJCA U JANUARU 1945. GODINE[1]

. . .

13. januar 1945. god.

Za 1. armiju:

— Neprijatelj sa jačim snagama pokušao da uzme Virovitic u, sve pokušaje smo razbili i uništili 14 tenkova.[2] Držimo front ispred Moslavine — Crnac — Zdenci — Feričanci — Zoljan — Kršinci.[3] Danas neprijatelj u jačini dve divizije napada iz Banove Jaruge i Bjelovara u pravcu Pavlovac — V. Pisanica, u toku su žestoke borbe.[4] Kosta Br. 20

. . .

21. januar 1945. god.

Za 1. armiju:

— Sa svima našim snagama preduzeli smo odlučna ofanzivna dejstva i to u pravcu Moslavine i Našica i u pravcu Koprivnice, Bjelovara.[5] U borbama vođenim kod s. Pitomače 19 — 20 o. m. neprijatelju naneti gubitci, od 1700 izbačenih iz stroja, među kojima 40 zarobljenih Nemaca i drugih. U ovim borbama naročito se istakla artaljerija.

— 16. i 51. [divizija] produžavaju žestoke borbe sa neprijateljem na prostoru s. Čađavica — s. Crnac. Neprija-

---

[1] Original (pisan mastilom, ćirilicom) u Arhivu VII, reg. br. 26—2, k. 590/A.

[2] Opširnije o borbama za virovitički mostobran vidi dok. br. 17, 18, 60 i 103 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/9: depeše Štaba 10. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske u januaru 1945.

[3] Na liniji Čađavica — Crnac — Zdenci — Feričanci prilaze virovitičkom mostobranu branila je tada 16. NOU divizija u sadejstvu sa dijelovima 12. NOU divizije (vidi dok. br. 52, 103 i 119).

[4] Vidi dok. br. 60, 149, 150, 153 i 154.

[5] i [6] Na pravcu Čađavica — Moslavina neprijatelja su napale 16. i 51. NOU divizija, a zapadno od Virovitice napadala ga je 36. NOU divizija u sadejstvu sa dijelovima 6. i 10. korpusa NOVJ (opširnije o toku i rezultatima napada vidi dok. br. 126, 129, i 131 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3/2—2, k. 292: izvještaj Štaba 12. korpusa od 3. februara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ).

telj ubacuje pojačanja u protivnapade. Borbe se produžavaju, neprijatelj se očajnički brani, pri čemu trpi velike gubitke, naši gubitci osetni.[6] Prema podacima Nemci pojačali sektor D. Miholjac — Moslavina — s. Čađavica — Našice i ovde sada ima oko 15000 t. zv. »Kampf grupe Fišer«, sastavljene od delova 264. i 11. divizije i ranijih avijatičara i drugih vazduhoplovnih delova.[7] Javite jačinu i nazive neprijateljskih jedinica na vašem frontu.

K. K. Br. 25 i 29

BR. 88

IZVJEŠTAJ ŠTABA 12. DIVIZIJE OD 21. JANUARA 1945. ŠTABU 6. KORPUSA NOVJ O OPERATIVNOJ SITUACIJI I FORMACIJSKOM STANJU U JEDINICAMA[1]

ŠTAB XII. UDARNE DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. br. 75 Dana: 21/I. 1945. god.

Opći vojno-organizacioni
izvještaj za mj. januar 1945.

ŠTABU VI. UDARNOG KORPUSA NOVJ.

a.) *Operativna situacija*:

Jedinice ove Divizije u toku mjeseca januara 1945. godine provele su sve vreme u izvođenju operacija i prekopavanja komunikacija na sektoru Našice, Levanjska Varoš, Ruševo, Pleternica, Požega, Lipik te južnim padinama Bilogore (Zrinska, Brzaja), sa zadatkom sprečavanja i uništavanja neprijateljskih jedinica koje su u toku ovoga mjeseca a na ovim sektorima često i sa jačim snagama upadale na oslobođenu teritoriju.[2] Na označenim sektorima brigade su imale ovakav raspored: XII. Proleterska brigada sa dva bataljona držala je cestu Našice — Podgorač. Osječka udarna brigada nakon že-

[7] O sastavu i jačini neprijatelja na navedenom sektoru vidi dok. br. 14, objašnjenje br. 3.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 8—2, k. 486.

[2] Opširnije o dejstvima 12. NOU divizije u januaru 1945. vidi dok. br. 60 i 119.

stokih borbi u proteklom mjesecu[3] prebačena je na odmaranje u Čaglin. Zatim se je vršila popuna iste brigade a nakon čega je prebačena na sektor Našice, dok je XII. Protelerska komplet prebačena na Bilogoru u cilju sprečavanja neprijateljskih kolona koje su imale namjeru da se probiju preko Bilogore u Podravinu — sektor Virovitice. Čehoslovačka brigada veći deo vremena u toku ovoga mjeseca sprovela je na položajima Nabrđe — Levanjska Varoš — Musić, gdje je pored vođenih borbi na dotičnom sektoru imala u zadatku i prekopavanje ceste Levanjska Varoš — Ruševo. IV. brigada sa dva bataljona držala je položaje na sektoru Ruševo — Pleternica i pored toga dato im je u zadatak prekopavanje ceste Ruševo — Brod i Ruševo — Pleternica. Dva bataljona iste brigade u prvo vreme nalazili su se na položaju Banova Jaruga — Kukunjevac, a usljed jakog pritiska neprijatelja te po dobivenom naređenju od strane štaba VI. Korpusa povukli se na liniju Rašenica — Končanica zapadno od Daruvara.[4]

Cilj neprijatelja u toku ovoga mjeseca bio je zaposjesti Đakovo — Našice a u vezi snabdjevanja njegovih jedinica u Našicama, a što mu je i uspjelo nakon izvršene koncentracije u Đakovu i Osijeku.

Svi neprijateljski pokreti koji su vršeni u toku ovoga mjeseca a na označenim sektorima ove Divizije, upereni su uglavnom ka sektoru Virovitice.[5] Neprijatelj nigdje nije uspio da poluči neki znatniji uspjeh te nakon svake borbe bio je prisiljen na povlačenje.

b.) *Organizacija štabova:*

Štab divizije sačinjava komandant, komesar, načelnik štaba, operativni oficir i opunomoćenik OZN-e. U toku ovog mjeseca, t.j. 20. I. primio je dužnost komandanta Divizije p. pukovnik drug Đuro Dulić. Vojno-obavještajni oficir nije još do sada postavljen a predviđen je za vojno-obavještajnog oficira drug koji se sada nalazi na kursu a isti je već pri svršetku. Dužnost vojno-obavještajnog oficira za sada vrši načelnik štaba. Rad štaba ove Divizije zadovoljava, ali se usljed izvršene promjene ne može točno konstatovati rad štaba kao cjeline, već će se u sljedećem izvještaju moći donijeti pravilan zaključak i ocjena.

---

[3] O borbama Osječke NOU brigade u decembru 1944. vidi knj. 36, dok. br. 5, 38, 55, 107 i 110.

[4] Vidi dok. br. 121; Arhiv VII reg. br. 1/9—2, k. 119/7: depešu štaba 6. korpusa od 18. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[5] Namjera je neprijatelja bila da likvidira virovitički mostobran (vidi dok. br. 17, 18, 60, 61, 63 i 121).

Štabovi brigada ove Divizije sve su popunjeni, dok vojno-obavještajni oficir XII. Proleterske brigade nalazi se u bolnici ranjen. U istom štabu postavljen je u toku ovoga mjeseca pomoćnik politkomesara drug Nikola Bijelac. Štab brigade kao cjelina zadovoljava, te se za sada ne bi imalo ništa iznijeti za pojedine članove štaba ove brigade.

Štab Osječke udarne brigade je također popunjen te u toku ovoga mjeseca nije bilo nikakovih promjena. Štab brigade kao cjelina zadovoljava, dok pomoćnik politkomesara više puta na postavljeni zadatak u pogledu izvođenja operacija ima običaj dokazivati neke nemogućnosti, napore i tome slično.

Štab Čehoslovačke brigade je popunjen. Kao cjelina zadovoljava...

Štab IV. brigade je popunjen, izmjene u dotičnom štabu a u toku ovoga mjeseca bile su te što je komesar brigade Vlado Milanović smjenjen sa dužnosti komesara brigade a na njegovo mjesto postavljen je drug Pero Kojadinović. Štab kao cjelina ne može se još točno ocjeniti jer je za ceo ovaj mjesec razdjeljen u dva dijela kao što je i brigada, zbog toga i komandovanje štaba brigade nije bilo zajedničko, već su naređenja izdavana od strane viših štabova zasebno, kako je to već razvoj situacije na dotičnim sektorima zahtjevao.

Štabovi bataljona u brigadama popunjeni su a u toku mjeseca bilo je promjena kod članova štabova bataljona, ali su isti u međuvremenu popunjeni, tako da upražnjenih mjesta nema. Štabovi bataljona zadovoljavaju, ali se može uočiti da za vrijeme izvođenja širih operacija, gdje je potrebno sadejstvo i uzajamna pomoć svih jedinica i naoružanja, nemaju dovoljno sposobnosti te im je u tom pogledu potrebna velika pomoć. Općenito se može kazati da naši štabovi bataljona nisu u stanju izvježbati borce i dati im potrebna znanja koja su im neophodno potrebna za vođenje borbe većih razmjera i dobivanje teškog oružja, korištenje vatrene moći svog naoružanja sa kakvim jedinicama raspolaže.

Konjički eskadron. Komandni kadar je popunjen. Izmjene u komandnom kadru bile su te što je za zamjenika komandira eskadrona postavljen drug Stanko Crnobrnja. Komanda eskadrona ovakovog sastava potpuno zadovoljava a što se je ustanovilo u toku ovoga mjeseca, davanjem pojedinih konkretnih zadataka te su isti bili u potpunosti izvršeni.

Komandni kadar u Dopunskom bataljonu je popunjen, te rad štaba bataljona u potpunosti zadovoljava. U bataljon se primaju novomobilisani, dobrovoljci i ostaju u ovom bataljonu prema potrebi a zavisi od toga koliko je pojedinac ranije bio obučen u rukovanju sa oružjem i ostalim vojničkim radom.

Podoficirska škola. Komanda škole broji 11 članova, dok je ranije brojila 12. Manjak je nastao usljed toga što je kapetan Lisac, navodno po naređenju odsjeka za naoružanje VI. Korpusa, a bez znanja i odobrenja štaba ove divizije, otišao u odsjek radi usavršavanja nekih njegovih izuma, što je uopšte neizvodljivo... Sadanja klasa ima 40 slušalaca pješadijskog podoficirskog kursa i 20 slušalaca kursa za vezu. Od kursa za vezu ne može se očekivati neki naročiti rezultat iz razloga što je ova klasa kursa za vezu izmješana sa svršenim kursistima nižeg kursa za vezu i sa kursistima koji uopšte nisu bili na kursu za vezu, a sam program koji je za taj kurs predviđen je opširan, i složen je tako da se može primjeniti na višem kursu za vezu. Na pješadijskom kursu rad teče normalno, a isti je pod neposrednom kontrolom štaba divizije, te se od ove klase očekuje povoljan rezultat.

c.) *Formacijsko stanje jedinica:*

XII. Proleterska udarna brigada, Osječka udarna brigada i IV. brigada sastoje se od po 4 bataljona, a Čehoslovačka brigada od tri bataljona. Sve ostalo vidi se iz pregleda formacijskog sastava koji je dostavljen štabu Korpusa sa prošlim izvještajem.[6] U toku ovoga mjeseca nisu formirane nikakove jedinice, dok je sada u formiranju izviđačka četa, kako je to već predviđeno u elaboratu za formacijsko stanje.

d.) *Brojno stanje i naoružanje:*

Brojno stanje i naoružanje vidi se iz priloženog pregleda.[7] U toku ovoga mjeseca smanjilo se brojno stanje divizije zbog manjeg priliva novih boraca a drugo zbog toga što je veći broj boraca prekomandovan tako da ukupan broj što prekomandovanih, upućenih u pozadinu zbog nesposobnosti za operativne jedinice, dezertera i nestalih iznosi 1176. Od toga broja bilo je oko 80 dezertera. Dezerteri su većim dijelom novomobilisani koji su pobjegli svojim kućama.

Na komisijskim pregledima, koji se vrše redovno svake nedelje, dolazi velik broj boraca i to sve novodošli koji su stvarno nesposobni za operativnu jedinicu, stoga bi trebalo skrenuti pažnju komandama područja da se izvrši ma kakav liječnički pregled te da se ne bi stvarao suvišan posao oko raznih pregleda i primanja u Diviziji i to onih boraca za koje se može ocijeniti i od oka da nije uopšte sposoban borac.

---

[6] Riječ je o izvještaju štaba 12. NOU divizije od 30. decembra 1944 (vidi Arhiv VII, reg. br. 31—2, k. 882).

[7] O brojnom stanju i naoružanju 12. NOU divizije u januaru 1945. vidi dok. br. 115.

Ovo otpuštanje u pozadinu ima dosta uticaja na borce koji su kraće vreme u NOV, a imaju neke manje bolesti, te im daje povoda da se prijavljuju na liječnički pregled i ako kao takvi ne budu otpušteni jedino što se stvara ogroman posao do koga ne bi trebalo doći samo kad bi komande područja imalo obratile pažnju na odašiljanje boraca za operativne jedinice.

Snabdjevanje jedinica municijom uglavnom se vrši iz odsjeka za naoružanje Korpusa, a dobiva se na dato trebovanje od strane referenata za naoružanje ove Divizije.

e.) *Socijalni i nacionalni sastav:*

U prilogu ovoga izvještaja dostavlja se pregled nacionalnog i socijalnog sastava,[8] a u toku ovog mjeseca bio je veći priliv Hrvata nego ostalih narodnosti.

f.) *Nastava u jedinicama, školama i kursevima:*

Nastava u jedinicama i kursevima izvodi se po planu i rasporedu koji je dostavljen od štaba korpusa, dok niži rukovodioci izvode obuku sa borcima po predloženom dnevnom planu od višeg štaba a nakon pojedinih zapažanja nakon izvedene operacije, gdje se razni nedostaci najbolje mogu uočiti, bilo to da je u borbi za uporište ili na otvorenom terenu. Desetari još uvijek nemaju dovoljnog autoriteta kod svojih desetina a niti imaju samopouzdanja zbog nedostatka stručne i vojne izobrazbe.

Ovo se može u manjoj mjeri primjetiti i kod vodnika pa čak i kod komandira pojedinih četa, ali kod ovih posljednjih već manje jer su isti svršili najmanje podoficirski kurs pri štabu divizije. Vojničke vježbe izvode se najviše po desetinama a ovo je usljedilo baš iz razloga da se desetarima uzdigne autoritet i da isti budu samostalni u rukovođenju sa desetinom za vrijeme borbe, kako bi u stvari kao najmanja taktička jedinica mogla izvršiti samostalno manje zadatke. Još uvijek se dešava, i čuje se od strane pojedinih štabova, da desetari nisu na dovoljnoj visini a tako isto i vojnici te da je zbog toga dobiveno naređenje otežano sprovesti do najmanjih dijelova, bilo u brigadi ili u bataljonu. U toku ovog mjeseca više se je radilo vojnički nego li prošloga mjeseca, jer su jedinice veći deo svoga vremena sprovele na jednom određenom sektoru te se je svako slobodno vreme iskoristilo za vojnički rad, a radnje su rađene onakovog oblika koji je jedinici bio najpotrebniji uzimajući prethodno u obzir njene nedostatke za

[8] Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 12. NOU divizije za januar 1945. redakcija nije mogla pronaći.

vrijeme izvođenja operacija. Vojnička izobrazba za sada je dosta otežana zato što su jedinice stalno na položajima i razmještene na širi prostor gdje se svaka mora zasebno obezbeđivati a što zahtjeva angažovanje većeg broja ljudstva, a ujedno i zamaranja jedinice. Osječka udarna brigada u toku ovoga mjeseca izvršila je jedno bojno gađanje. Rezultati istoga su bili 27%.[9]

XII. Proleterska brigada imala je jednu noćnu vježbu, pretpostavka: napad na uporište, teren odabran kod Londžice.

Zemljište se koristi u potpunosti, ali se još nije uspjelo priviknuti jedinice na utvrđivanje kako to predviđaju pravila za fortifikaciju. Brzo ukopavanje onemogućuje se iz razloga što jedinice ne raspolažu sa dovoljnom količinom pionirskog alata, već se isti mora sakupljati od mjesnog stanovništva, dok u ovim krajevima i stanovništvo raspolaže sa vrlo malim brojem alata.

Značaj utvrđivanja su sve jedinice pravilno shvatile, te odmah nakon zaposjedanja položaja teži se k tome da se što bolje položaj utvrdi i da se izradi što veći broj fortifikacijskih objekata za ljudstvo i oružje. Ovo se i uspjelo pravilnim objašnjavanjem, pisanjem članaka u tome pogledu, a što je najvažnije, borci su shvatili važnost utvrđivanja vlastitim iskustvom.

g.) *Specijalne jedinice i službe:*

U toku je formiranje izviđačke čete pri štabu divizije, dok brigade imaju izviđačke vodove. Samome radu izviđačkih jedinica u diviziji obratila se je najveća pažnja uzimajući pretliodno u obzir predstojeće zadatke, i mogućnosti prikupljanja podataka o neprijatelju, a bez kojih je nemoguće komandovati i najvišim štabovima. Sastav izviđačkih jedinica ove divizije, tj. ljudstvo kako rukovodioci tako i borci, uzeti su u obzir i odabrani su najbolji kako bi se u predstojećim zadatcima moglo s njima u potpunosti koristiti te kako bi isti mogli izvršiti svoj zadatak u vezi sa prikupljanjem podataka o neprijatelju, a prvenstveno se pred izviđačke jedinice postavlja hvatanje živih neprijateljskih vojnika, od kojih se može dobiti najtočnije stanje i sastav neprijateljskih jedinica sa sektora od kuda se želi.

Artiljerijskih jedinica ova divizija nema, jedino što nam je sada dodeljeno jedna haubica i 5 brdskih topova, međutim ova artiljerija po formacijskom sastavu ne pripada našoj diviziji.

Od inžinjerijskih jedinica formirani su pionirski vodovi koji služe za prekopavanje cesta, izgradnju mostova i prelaza

[9] Vjerovatno se misli na postotak koji je ispunio uslove gađanja.

ne rijekama, kanalima itd. Divizija ima u svome sastavu jedan minerski vod jačine 40 ljudi koji je formiran prema elaboratu za formacijski sastav.

Jedinice za vezu. Kod štaba divizije postoje dvije radiostanice sa odgovarajućim brojem ljudstva i šifranata. Pored toga postoji četa za vezu divizije, a po brigadama također postoji po jedna radiostanica i četa za vezu sa vrlo malom količinom kabla. U Osječkoj udarnoj i XII. proleterskoj brigadi postoje male radiostanice na telefoniju koje dolaze do izražaja za vrijeme borbi ali još uvijek sa manjom efikasnošću.

Vojno-obavještajna služba u toku ovog mjeseca nije zadovoljila, pristupilo se je potpunoj organizaciji vojno-obavještajne službe.

Intendantska grana. Intendantura ove divizije u potpunosti zadovoljava. Intendaturu sačinjavaju načelnik,[10] pomoćnik načelnika, intendant provijantske komore i dva pomoćnika, intendanta obmundirovne spreme i intendant garnizone spreme. Pored toga pri štabu divizije postoji rukovalac naoružanja sa svojim pomoćnikom i komesarom te potrebnim osobljem za rad.

Sanitetska služba. U toku ovog mjeseca sanitetska služba u ovoj diviziji je potpuno zadovoljila ali u posljednje vrijeme referent saniteta ove divizije se je razbolio i otpremljen je u bolnicu, dok dužnost referenta saniteta sada vrši referent saniteta XII. Proleterske brigade. Izmjene u sanitetskom osoblju jesu te što su namjesto kirurga Oberhoferove,[11] koja je predviđena za drugu dužnost, došla dva nova kirurga, te po njihovom dosadanjem radu zadovoljit će na postavljenim dužnostima. Sanitet sačinjava v.d. referenta saniteta, dva kirurga, jedan apotekar, dva studenta medicine i jedan zubar.

h.) *Moral, borbenost, ishrana i oprema:*

Moral i borbenost jedinica jesu na visini, a u toku ovoga mjeseca u borbenom pogledu se je najbolje istakla XII. Proleterska brigada, zatim dva bataljona IV. brigade koji su veći deo svoga vremena sproveli na sektoru Banova Jaruga — Kukunjevac i zapadno od Daruvara, Končanica — Rašenica. Čehoslovačka brigada je u toku mjeseca imala nekoliko borbi, koje se vide u izvodu iz operacijskog dnevnika,[12] te prilikom vođenja istih pokazao se je kod brigade dosta dobar mo-

[10] Dušan Šljubura

[11] Dr Tea Oberhofer

[12] Riječ je o izvodu iz operacijskog dnevnika 12. NOU divizije za januar 1945 (vidi dok. br. 119).

ral, jednom riječju sve jedinice divizije sposobne su za izvršenje postavljenih zadataka pred njih. Ishrana u svim jedinicama je zadovoljavajuća. Jela ima u dovoljnoj količini, s tim što je posljednje vrijeme zbog prebivanja jedinica na iscrpljenim sektorima otežano snabdjevanje, naročito sa mesom. Jelo se kuha redovno dva puta, a ako jedinice nisu u pokretu onda i tri puta. Soli još uvijek ima vrlo malo.

Oprema. Odjeća je još uvijek dosta loša a naročito kod novopridošlih drugova te kod većeg broja nedostaje šinjela, dok se stanje u obući nešto poboljšalo jer je u posljednje vrijeme dodjeljeno ovoj diviziji 300 pari obuće. Ostale spreme dodjeljeno je: šinjela 1150, bluza 436, hlača 598, gaća 2422, košulja 1920, maja 1729, titovki 715, čarapa 600, šatora 25, čizama 100. Bosih drugova još imade u diviziji a to su novopridošli koji većim dijelom dođu u drvenim papučama.

Zdravstveno stanje u jedinicama je prilično. Prije par dana pojavio se je pjegavac te u cijeloj diviziji bilo je 15 slučajeva, sprečeno je daljnje oboljevanje od pjegavca i za sada se više ne pojavljuje. Ima slučajeva prehlade i gripa u manjoj količini a pojava je zbog jake zime.

1.) *Neposredne namjere štaba u operativnom pogledu:*

Za sada su jedinice na određenim položajima a prema naređenju štaba Korpusa i to:

Osječka i Čehoslovačka brigada na sektoru Zoljani — D. Motičina — Feričanci — Zdenci.

XII. Proleterska brigada kod Pitomače i IV. brigada na sektoru Ruševo — Pleternica i Uljanik — Dežanovac.

Dalji rad Divizije u izvođenju operacija zavisi od dobivenih naređenja višeg štaba.

Prilog: brojno stanje i naoružanje,
socijalni i nacionalni sastav,
izvod iz operacijskog dnevnika.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, ppukovnik:
Krajačić Josip

Komandant, ppukovnik:
Dulić Đuro

M. P.

BR. 89

IZVJEŠTAJ ŠTABA ARTILJERIJSKE BRIGADE OD 21. JANUARA 1945. ŠTABU 8. KORPUSA NOVJ O ORGANIZACIONOJ STRUKTURI I OPŠTEM STANJU U JEDINICAMA[1]

ŠTAB
ARTILERISKE BRIGADE
VIII. UDAR. KORPUSA
Br. 20/45
Položaj, 21. januara 1944.[2] g.

Opći izvještaj
dostavlja

ŠTABU VIII. UDARNOG KORPUSA
(Za ađutanta)

Na osnovu privremenog pregleda organizacije i formacije artilerije u NOV i POJ i općih načela za izvršenje organizacije i formacije naše artilerije izvršena je reorganizacija artiljerije VIII. Udar. korpusa. Od bivše Artilerijske grupe VIII. Udar. korpusa formirana je Artileriska brigada VIII. Udar. korpusa, a prvi i drugi brdski divizion te Grupe ušli su u sastav artileriskih diviziona, i divizija.[3]

Artileriska brigada sastoji se od 4 motorizovana diviziona i to:

I. haubički divizion od dvije haubice 100 m/m/17 M. 14 talijanskih i treće baterije poljskih haubica 150 m/m M.18 njemačkih. Svega 8 haubica 100 m/m/17 i tri haubice 150 m/m M. 18.

II. Haubički divizion od dvije baterije lakih poljskih haubica 105 m/m M. 43 njemačkih. Svega 8 haubica 105 m/m M. 43.

III. Brdski divizion od tri baterije američkih brdskih topova 75 m/m M. I. Svega 12 brdskih topova 75 m/m M. I.

IV. Brdski divizion od dvije baterije američkih brdskih topova 75 m/m M. I. Svega 8 brdskih topova 75 m/m M. I.

Svi su divizioni sposobni za pokret i borbu osim što haubička baterija 150 m/m nema dovoljno kamiona za municiju, a drugi haubički divizion je u stanju formiranja, te nema još ni pola potrebnog ljudstva ni uopće vozila. Popuna ljudstvom za II. haubički divizion izvršit će se u najkraćem roku, a dje-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 11—8, k. 531.

[2] Umjesto 1945. omaškom je napisano 1944. Formiranje Artiljerijske brigade završeno je početkom januara 1945 (vidi dok br. 41 i 134).

[3] Opširnije o tome vidi dok. br. 41 i 134.

lomično i vozilima. Nastojat će se potpuno usposobiti za pokret i borbu bar Štab diviziona i jedna baterija.

Vozila I. haubičkog diviziona su stara, i istrošena, te im treba česta opravka, naročito traktorima »Krup«.

Formiranju Brigade pristupilo se početkom ove godine.[4] Štab brigade nije dovoljno popunjen i u najkraćem roku bit će izvršena popuna, naročito prištabske baterije.

Komandni kadar diviziona dobro je popunjen.

Svi divizioni osim drugog haubičkog diviziona i treće baterije I. haubičkog diviziona nalaze se od formiranja Brigade u Lici i nisu učestvovali ni u kakvim akcijama.[5] Drugi haubički divizion nalazi se na obuci i formiranju u Kistanju, a treća baterja I. haubičkog diviziona nalazi se u Drnišu na raspoloženju za njenu eventualnu upotrebu u pravcu istoka ili sjeverozapada.

Iako se većina diviziona nalazi u teškim vremenskim prilikama zbog velikog snijega i studeni u Lici, disciplina, drugarstvo i moral boraca i rukovodilaca na velikoj su visni. Kad se uzmu u obzir teške smještajne prilike, u očekujućim položajima, vrlo otežano snabdjevanje hranom i ostalim potrebama, taj moral jedinica dobiva još veću vrijednost.

Kako su putevi za Liku bili pod velikim snijegom, obustavljeno je bilo svako snabdjevanje za 12 dana. Snabdjevanje jedinica koje se nalaze u Dalmaciji teklo je normalno. Tek 20. ovog mjeseca dostavljena je jedinicama u Lici hrana za 10 dana i oko 4.500 lit. benzina bez kojeg su bili ostali.

Stručna sprema štabova diviziona i komandi baterija je vrlo dobra, a nižih rukovodilaca i boraca dobra. Usavršavanje rukovodilaca i boraca vrši se stalno i tome se poklanja velika pažnja. Nešto je slabija sposobnost radiotelegrafista, koji nemaju dovoljno prakse. Službi veze daje se prvenstvena važnost. Obzirom na sredstva i ljudski materijal za službu veze, veza postiže prilične rezultate. U vremenu prekida saobraćaja sa Likom jedina je veza sa divizionima u Lici bila radiotelegrafska.

Zbog slabih vremenskih prilika zdravlje ljudstva bilo je slabije. Ima više slučajeva promrzlih i oboljenja organa za disanje.

U toku je reorganizacija sanitetske, intendantske službe u Brigadi i uopće organizacija rada u Štabu Brigade.

---

[4] Formiranje Artiljerijske brigade započelo je krajem decembra 1944 (vidi dok. br. 134).

[5] Opširnije o razmještaju i dejstvima Artiljerijske grupe, odnosno Artiljerijske brigade od 19. decembra 1944. do 20. januara 1945. vidi dok. br. 134.

Čim se dobije popuna ljudstvom (oko 25. ov.mj.) pristupit će se popuni voda za vezu, izviđačkog voda i osnivanje pionirsko-minersko-detektorskog voda i ustrojit će se razni kursevi pored redovne nastave kao: kurs čitanja karata, signalista, izviđača, radiotehničara, šofera i gađanja tempirnim zrnima, čime će se stručni nivo Brigade još više podići.

U toku je formiranje pokretne artileriske radionice, a u projektu, sa kratkim rokom ostvarenja, i obrazovanje pokretne radiotehničke sa telefonsko-mehaničkom radionicom.

Glavni je nedostatak u nedovoljnom broju ljudstva i prevoznih sredstava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Štab, načelnik, kapetan
(Karlo Zah)
Karlo K. Zah

M. P.

BR. 90

NAREĐENJE ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ OD 22. JANUARA 1945. ŠTABOVIMA POTČINJENIH KORPUSA DA PREDUZMU MASKIRANJE LJUDSTVA, ORUĐA I TRANSPORTNIH SREDSTAVA[1]

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Pov. broj: 44
22 januara 1945
u . . . . . čas.

ŠTABU VI, X i XII KORPUSA

Da bi se umanjila vidljivost jedinica i pojedinih boraca, potrebno je odmah:

1.) Narediti i organizovati izradu t. zv. snežnih plaštova (belih kabanica) za sve naše borce i rukovodioce svih boračkih jedinica. U nedostatku drugog materijala za izradu ovih kabanica, koristiti čaršave i sl. što se može naći u privatnim kućama. Za istu svrhu koristiti i bele padobrane.

Načelnik Ekonom. odeljenja potpomoći će izradu gore naznačenog.

2.) Sve topove, bacače i kola i sl. obojiti krečom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
pukovnik:
B. Petričević

M. P.

Komandant
general-lajtnant:
Kosta Nađ

Dostavljeno: Štabu VI, X i XII Korpusa
Načelniku Ekon. odel. III Armije.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—1, k. 590.

BR. 92

ZAPOVIJEST ŠTABA 7. NOU DIVIZIJE OD 22. JANUARA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA USTAŠKO-DOMOBRANSKU POSADU U ZAMLAČI[1]

ŠTAB
VII. UDARNE DIVIZIJE IV. KORPUSA N.O.V.
JUGOSLAVIJE
Op. br. 8
Dne 22.I.1945. god.

ZAPOVJEST
Sekcija Kostajnica 1 : 100.000

Dvor: Štab IV. Hrvatske divizije sa dojavnom satnijom, Novačka škola — 120 ljudi (domobrana), 3 satnija novoformirana od Nogine milicije — oko 270, opkoparski sat koji se sada nalazi u Matijevićima — 270 ljudi sa 2 t. bacača, ostalo pješadisko naoružanje, zdravstveni sat, veterinarski sat, samovoljni sat, pomoćni sat, oružnički vod — oko 80 žandarma.[2] Od teškog naoružanja imaju 4 topa kal. 5 mm. U ovom uporištu po neki put zanoće se neke prolazne jedinice koje prolaze bilo sa pravca od Bihaća prema Kostajnici ili obratno.

Zamlača: 1 satnija domobrana i ustaša koja je navodno iz IV. Ustaške bojne.[3] Naoružani su: sa lakim oružjem, mitraljezima i karabinima, od fortifikaciskog sistema odbrane imaju rovove.

Struga: 1 satnija domaćih ustaša, pješadisko naoružanje.

Unčani i Golubovac: prema podacima da ovdje neprijatelj samo vrši kontrolu i osigurava prolaz tom komunikacijom po danu, dok po noći se povlači u Divušu.

Divuša: IV. Ustaška bojna u jačini od oko 3 satnije. Navodno da su se u poslednje vrijeme pojačali sa nekoliko ustaša iz Volinje i Dvora. Od naoružanja imaju 2 topa 75 mm, 3 t. bacača, ostalo pješačko naoružanje.

Naša divizija sa I. i III. Brigadom noću između 22/23. ov. mj. napasti će i likvidirati neprijateljsko uporište Zamlaču i izvršiti pretres sela Golubovca i Unčana. Za izvršenje ovoga zadatka

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3—1, k. 814.

[2] O rasporedu jedinica 4. ustaško-domobranske divizije u januaru 1945. vidi dok. br. 168 i 170.

[3] U Zamlači se tada nalazila 7. satnija 7. lovačkog zdruga (vidi dok. br. 168).

NAREĐUJEMO:

1) I. Brigada: *Zadatak:* napasti će i likvidirati s. Zamlaču uzev u obzir osiguranje od Dvora i od Struge. Napadne pravce za likvidaciju uporišta u Zamlači uzeti prema prikupljenim podacima kao i o izviđanju terena — zemljišta.

2) III. Brigada: *Zadatak:* sa dva bataljona osiguraće se od Divuše i Struge, dok sa dva bataljona u sporazumu sa Kotar. N.O.O. izvršiti pretres s. Unčana i Golubovca, te prema podatcima izvršiti konfiskaciju imovine protunarodnih elemenata. U ova sela, t.j. Golubovac i Unčane treba nastupiti organizovano i vojnički, jer nije izuzetno da se ovdje ne bi desile neke manje neprijateljske snage. Obratiti pažnju borcima da budu pristojni i da se ne bi desile pljačke u pomenutim selima.

3) Art. divizion: Zadatak: sa jednom brdskom baterijom plasiraće se istočno od s. Paukovca — Palanka (k. 300) koja će imati zadatak uznemiravati neprijatelja u Dvoru i u Divuši kao i kontrabatiranje neprijateljske artiljerije iz tih pravaca. Elemente za pomenuta neprijateljska uporišta odrediti i čekati naređenje za paljbu.

4) **Veza:** Centar veze Štaba Divizije nalaziće se u s. Katarini, centar veze I. Ud. brigade nalaziće se istočno od s. Hrtića, Staro groblje (K. 222), centar veze III. Brigade nalaziće se u južnom dijelu s. Draškovca, centar veze Diviziona (brdske baterije) nalaziće se u Paukovcu.

Četa za vezu divizije uspostaviće vezu sa I i III. Brigadom i brdskom baterijom prema gore navedenom.

5) Sanitet: Divizijsko previjalište i hirurška ekipa nalaziće se u s. Paukovcu gdje slati sve ranjenike. Iz diviziskog previjališta pomoćnik referenta saniteta upućivaće ranjene drugo-

ve kao i pre u pravcu Žirovca i dalje u bolnicu.

6) Štab Divizije za vrijeme operacije nalaziće se u s. Katarini (groblje).

Napad na s. Zamlaču uslijediće noću 22/23. ov.mj. tačno u 22 sata, do koje doba sve jedinice trebaju da budu na polaznim položajima za napad kao i izvršenim osiguranjima od pojedinih pravaca.[4]

Po završenoj akciji jedinice će se povući u stare baze.

Znaci raspoznavanja: 22/23. ov.mj. biće: Branko — Redžo.

Evakuaciju plijena vršiti u pravcu Goričke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potpukovnik: **Uroš Krunić**

Komandant, potpukovnik: **Mil. Pavlović**

M. P.

Dostavljeno:
Štabu I. i III. Brigade
Štabu art. diviziona
Referentu za vezu i
Referentu saniteta.

[4] Prema izvještaju štaba 7. NOU divizije od 2. februara 1945. napad na Zamlaču je započeo u 23 časa. Pošto je 1. bataljon 1. NOU brigade sa zakašnjenjem stigao na jurišni položaj, glavnina neprijateljske posade je uspjela da se probije u pravcu Dvora na Uni. Poginulo je 16 i zarobljeno 19 neprijateljskih vojnika, a zaplijenjeno: 1 puškomitraljez, 19 karabina, 3000 metaka i 10 konja. Gubici 7. NOU divizije su bili: 6 ranjenih. (Opširnije o tome vidi dok. br. 168; Arhiv VII, reg. br. 2—2, k. 814).

BR. 93

IZVJEŠTAJ SANITETSKOG ODJELJENJA ŠTABA 11. KORPUSA NOVJ OD 23. JANUARA 1945. ŠTABU KORPUSA O BROJNOM STANJU RANJENIKA I BOLESNIKA U BOLNICAMA[1]

ŠTAB XI KORPUSA
SANITETSKO ODJELJENJE
Broj: 178 — 45
Dne: 23-I-1945

Predmet: Desetodnevni izvještaj o kretanju bolesnika i ranjenika za II dekadu januara 1945.

ŠTABU XI KORPUSA N.O.V.J.

Predlažemo desetodnevni izvještaj o kretanju ranjenika i bolesnika u bolnicama XI korpusa za II dekadu januara 1945 na uporabu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik saniteta
major:
Dr Z. Kučić

Sa 2 priloga.

[1] Original (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3/3—18, k. 575.

ŠTA
SAN

OD 11 DO ZAKLJUČNO 20-I-1945.

			DIVIZIJSKE										
	g		Prihvatne bolnice										
	ekonva-scentno		13 Divizije			35 Divizije			43 Divizije			SVEGA	Opaska:
	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni		
		42	8		52	20		28	8		90	1092	
Primljeno			6	3	62	10	1	75				222	
			3					15				42	
			2									9	
			2		38	16		26				178	
Otpalo			3	3	23	4	1	19				145	
					7							59	
												3	
			1									5	
Ostalo		42	13		46	10		73	8		90	768	
												207	
		42	13		46	10		73	8		90	975	

Pom

Načelnik saniteta
major:
Dr. Z. Kučić

BR. 94

IZVJEŠTAJ ŠTABA 32. DIVIZIJE OD 23. JANUARA 1945. ŠTABU 10. KORPUSA NOVJ O OPERATIVNOJ SITUACIJI I STANJU U JEDINICAMA[1]

ŠTAB XXXII. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 45/1945.

Dana 23. januara 1945. god.

Predmet: Opći vojno-organizacioni izvještaj za januar 1945. god.

ŠTABU X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

OPERATIVNA SITUACIJA:

U toku ovog mjeseca naša Divizija operisala je na sektoru Podravine i Bilogore.[2] Koncem prošloga mjeseca jedinice naše Divizije u glavnom su vodile odbrambene borbe u cilju zaštite mostobrana.[3] Nakon nekoliko uspješnih borbi neprijatelju su nanešeni teški gubitci i isti je bio prisiljen na povlačenje na prvobitne položaje. Time su stvoreni uslovi za ofanzivne operacije. U isto vrijeme stigle su i jedinice XXXIII. Divizije,[4] tako da se naša snaga znatno pojačala. Međutim neprijatelj nakon prvih neuspjeha dovlači nove snage na prostoriju Pitomače i Kloštra, tako da u tim operacijama učestvuju tri kozačka puka, Prva hrvatska udarna divizija i jedan puk Njemaca.[5] Namjere neprijatelja potpuno su jasne, on želi pod

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 41—3, k. 557.

[2] Opširnije o dejstvima 32. NO divizije u januaru 1945. vidi dok. br. 60; Arhiv VII, reg. br. 9—2, k. 118: izvještaj Štaba 10. korpusa pisan 3. februara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Riječ je o borbama za odbranu virovitičkog mostobrana (vidi dok. br. 17 i 18 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 48, 51, 63, 65, 68, 69, 71, 86, 111 i 126).

[4] Druga i 3. brigada 33. NO divizije prebačene su 29. decembra 1944. u rejon Velika Pisanica — Zrinska, gdje su primile zapovijest da dejstvuju u bok neprijatelja koji prodire pravcem Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica — Špišić Bukovica (vidi dok. br. 18 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 117 i 126.

[5] O neprijateljevim snagama angažovanim u borbama za virovitički mostobran vidi dok. br. 17.

svaku cijenu prodrijeti u Viroviticu. Nakon pada Pitomače[6] neprijatelj produžuje sa nadiranjem i uspjeva zauzeti Špišić Bukovicu, ali se nije mogao dugo održati, jer su naše jedinice odmah izvršile snažan protunapad, razbivši neprijatelja i prisilivši ga na povlačenje.[7] U isto vrijeme na tu prostoriju pored XL. Divizije stiže pojačanje i drugih jedinica.[8] Nakon toga naša Divizija dobila je zadatak da se prebaci na jugozapadne obronke Bilogore radi kraćeg odmora, sređivanja i zatvaranja pravca od Bjelovara. Međutim, nakon jednog dana neprijatelj vrši koncentraciju svojih snaga u Bjelovaru i dovlači nove snage od Banove Jaruge prema Garešnici. Namjere neprijatelja odmah su uočene. Neprijatelj nakon što nije uspio kroz Podravinu prodrijeti za Viroviticu, pokušao je najkraćim putem preko Bilogore. Iako je neprijatelj raspolagao sa većim snagama i želio pod svaku cijenu probiti se za Viroviticu, ipak mu to nije uspjelo i to radi toga, što su i rukovodioci i borci shvatili postavljeni zadatak, te što je između jedinica naše i XXXIII. Divizije postojala stalna veza. Nakon sedmodnevnih borbi neprijatelj je bio prisiljen da odustane od svoga zamišljenog plana i da se povlači.[9] Ovih dana ustanovilo se, da neprijatelj nije sasvim odustao od daljnih operacija na toj prostoriji, nego je sačekivao dolazak jačih snaga. Borbe koje su vođene na jugozapadnim obroncima Bilogore i koje su bile obustavljene za tri dana nastavljaju se dalje i izgleda, da će se iste voditi jačom žestinom.[10] Općenito uzevši naša Divizija u proteklom periodu vodila je glavne obranbene borbe, zato jer je i osnovni cilj svih naših jedinica bio odbrana mostobrana. Tek u nekoliko navrata naše jedinice prelazile su u protunapad, koji su uspješno završavale, ali nisu donosile potpunu korist, jer se uslijed pomanjkanja inicijative pojedinih rukovodilaca nije uspjelo u povoljnom momentu rastroje-

---

[6] Dijelovi njemačke 1. kozačke konjičke divizije, u sadejstvu sa ustašama, zauzeli su Pitomaču 25. decembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 111, 161; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa upućenu 27. decembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[7] Opširnije o tome vidi dok. br. 18, 136, 138 i 139.

[8] Na traženje 233. divizije Crvene armije upućena je krajem decembra 1944. na liniju Pčelić — Suhopolje 18. NOU brigada 40. NO divizije. Ostale jedinice ove divizije stigle su na sektor Virovitice 5. januara 1945. Opširnije o tome vidi dok. br. 17; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/7: depešu Štaba 6. korpusa upućenu 28. decembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Polovinom januara 1945. stigla je na sektor Virovitice i 36. divizija 12. NOU korpusa (vidi dok. br. 103 i 129).

[9] i [10] Opširnije o toku i rezultatima tih borbi vidi dok. br. 60, 95, 103, 119 i 130; Arhiv VII, reg. br. 9—2, k. 118: izvještaj Štaba 10. korpusa od 3. februara 1945. upućen Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

nog neprijatelja potpuno uništiti. U odbrani i držanju određenih položaja stanje se je znatno poboljšalo. Rukovodioci i borci postali su znatno uporniji.

ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA:

...[11]

Općenito, usljed velikog broja izbačenih rukovodilaca u štabovima bataljona kod većine njih nedostaje dovoljno rutine, elastičnosti i inicijative u radu. Mnogi od rukovodilaca u štabovima bataljona htjeli bi da im bataljoni budu što bolji, pokazuju mnogo volje za rad, ali nemaju dovoljno iskustva. Kada bi Divizija bila u povoljnijim prilikama i kada bi se imalo više mogućnosti za podizanje i potpomaganje tih rukovodilaca isti bi se uspjeli pravilno razviti u dobre i sposobne rukovodioce, ovako njihovo uzgajanje veoma je otežano, a izdizanje novih rukovodilaca veoma često se vrši, usljed stalnog izbacivanja iz stroja.

FORMACIJSKO STANJE JEDINICA I NJIHOVA POPUNA:

Divizija u svom sastavu ima tri brigade:
Ud. brigadu »Braće Radića«,
Brigadu »Matije Gubca« i
Brigadu »Pavleka Miškine«,
Inžinjerijski bataljon,
Četu za vezu,
Bolničku četu,
Izviđačku četu,
Podoficirsku školu,
Prateću četu.

Svaka brigada ima u svom sastavu po tri bataljona, prateći vod, izviđački vod, bolnički vod i vod za vezu.

Dakle, formacijsko stanje naše divizije nije se u ničemu promjenilo od prošlog mjeseca s tim, što je dopunski bataljon rasformiran, obzirom da nije bilo nikakvog priliva novih boraca.

BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

Brojno stanje naših jedinica nije se ništa popravilo, naprotiv ono se je od prošlog mjeseca do danas znatno smanjilo (za 350 boraca). Opadanje brojnog stanja dolazi radi toga, što je Divizija u neprekidnim borbama imala veliki broj izba-

[11] Redakcija je izostavila dio teksta koji se odnosi na personalna pitanja.

čenih iz stroja, a popuna ljudstva je minimalna ili gotovo nikakova. Spisačno brojno stanje također se mnogo smanjilo (za 893 borca) i to radi toga, što su iz glavnih spiskova brisani svi borci koji su dezertirali, teže ranjeni ili nestali. Dakle, iz spiskova brisani su svi oni za koje se računa, da se u dogledno vrijeme neće vratiti u jedinicu. To je učinjeno radi toga, jer je spisačno brojno stanje u nekim jedinicama bilo dvostruko veće od stanja na licu. Brisanje je učinjeno u vezi sa ranije izdatim naređenjima o formaciji.

Stanje oružja također se pogoršalo. Dosta je oružja u borbama uništeno, oštećeno ili izgubljeno. Ipak su naše jedinice dobro naoružane sa pješadijskim oružjem obzirom na svoje malo brojno stanje.

Detaljno brojno stanje i obrazloženje vidi se iz priloženih spiskova.[12]

NACIONALNI I SOCIJALNI SASTAV:

Divizija je većinom sastavljena od Hrvata, procentualno oko 89% i većinom seljaka od oko 61%. Detaljno se vidi iz priloženog pregleda.[13]

NASTAVA U JEDINICAMA:

Radi svakodnevnih borbi koje je vodila naša Divizija, nastava u našim jedinicama nije se uopće izvodila. I ako je po neka jedinica bila izvan borbe, tada se je nastojalo da se ista odmori. Osjećaju se veliki nedostatci u stručnom vojničkom znanju, u snalaženju za vrijeme borbe, u rukovanju sa oružjem, ali sve to nije se moglo otkloniti uslijed pomanjkanja vremena. Što se je uspjelo, a to je da se je poslije svake borbe održalo sastanke sa štabovima i komandama četa na kojima su detaljno pretresani svi nedostatci i data uputstva za rad. U pogledu postizavanja vatrene nadmoći stanje se nešto popravilo. Zatajivanje puškomitraljeza rijeđe su pojave, ali zato i tačnost gađanja veoma je mala. Utrošci municije u borbama su ogromni, a da pri tome neprijatelju nisu nanešeni onoliki gubitci koliki bi bili kada bi se preciznije gađalo i rukovalo sa oružjem. Koordinacija između pratećeg i pješadijskog oružja također nije u potpunosti postignuta. Troše se velike količine mina za teške bacače, a njihovo dejstvo nije efikasno. Kod boraca i nekih nižih rukovodilaca vlada mišljenje, da će prateća oružja riješiti bitku i zato se njihova

[12] i [13] Redakcija nije mogla pronaći te preglede. O brojnom stanju i naoružanju jedinica 32. NO divizije u januaru 1945. vidi Arhiv VII, reg. br. 16—3, k. 558: pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica 10. korpusa NOVJ od 1. do 31. januara.

upotreba suviše forsira. Što se tiče utvrđivanja stanje se je mnogo popravilo. Svi rukovodioci i borci po dolasku na određeni položaj osjećaju potrebu za utvrđivanjem. Međutim pri tome nailaze na teškoće uslijed nestašice alata za utvrđivanje, tako da se i samom utvrđivanje vrši dosta sporo.

Nastava u podoficirskoj školi izvodi se po planu, ali uz veoma teške uslove, zato što su jedinice stalno u borbama i čestim pokretima, tako da i sama škola mora biti često puta u strogoj pripravnosti, a često puta ju se mora koristiti i za utvrđivanje pojedinih položaja.

SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE:

Izviđačke jedinice:

Izviđačka i obavještajna služba u našoj diviziji stoji veoma loše. Pouzdano se može utvrditi da ta služba u svim dosadanjim borbama nije izvršila potpuno ni jedan zadatak. Kod svih rukovodilaca i organa iz izviđačke i obavještajne službe osjeća se nedovoljna odgovornost i veoma malo zalaganje oko prikupljanja tačnih i detaljnih podataka o neprijatelju. Jedan od uzroka leži u tome, što su u proteklom periodu obavještajni oficiri bili na kursu, a na njihova mjesta postavljeni su privremeno drugi, koji nisu imali dovoljno uslova i nisu davali dovoljno garancije. Pitanju te službe najoštrije se prišlo. Obavještajni oficiri vratili su se sa kursa i oni su odmah preuzeli dužnosti. Također ovih dana vrši se reorganizacija izviđačkih jedinica, tj. smjenjivanje sveg ljudstva koje do sada nije zadovoljilo. Pri tome se nailazi na poteškoće, jer se ne može izvršiti njihova popuna uslijed veoma malog brojnog stanja naših jedinica. Ipak ima izgleda da će se stanje kod naše izviđačke i obavještajne službe u najskorije vrijeme znatno poboljšati.

Inžinjerijske jedinice:

Naš inžinjerijski bataljon po svom kvalitativnom sastavu potpuno zadovoljava, međutim njegovo brojno stanje veoma je malo. Taj bataljon u nekoliko borbi imao je veoma osjetljive gubitke a popuna se nije mogla izvršiti.

Jedinice za vezu:

Sve jedinice za vezu u našoj diviziji u dosadanjim borbama pokazale su mnogo požrtvovanosti. Borci iz tih jedinica uz najveće napore nastojali su uvjek postaviti vezu i ona je uvjek funkcionisala. Stručna sposobnost boraca za vezu dobra je. Najveće poteškoće pri održavanju veze nalaze se u nestašici telefonskog materijala. Čitava divizija ima samo oko 17 km. kabla, tako da se i kada su jedinice veoma gusto raspoređene nije u stanju sve ih povezati. I sam taj materijal lošeg je kvaliteta, tako da često puta dolazi do prekida veze. U koliko se

uspiju otkloniti ti tehnički nedostatci, naše jedinice uvjek će potpuno izvršavati sve postavljene zadatke. Radio-služba također je dobra, ali često puta dolazi do prekida i to radi toga, što su stanice već istrošene, uslijed prevelikog rada.

Sanitetska služba:

Sanitetska služba u našim jedinicama je vrlo dobra. Iako je divizija u čestim borbama imala veliki broj ranjenih, ipak je svima ranjenicima na vrijeme ukazana liječnička pomoć i isti su pravovremeno evakuisani. Dakle, sanitet u našoj diviziji jeste na dostojnoj visini, počam od četnih bolničara pa do divizijskog saniteta, kod sveg tog osoblja osjeća se velika briga za pružanje pomoći. Tako je XVIII. Brigada odjednom imala preko 100 ranjenika, koji su neočekivano upućeni u naše previjalište. Za najkraće vrijeme svima tim ranjenicima ukazana je pomoć. U borbama stradalo je dosta sanitetskog osoblja, te se njihovom obnavljanju mora posvetiti puna pažnja čim prilike to dopuste...

Intendantura:

Intendantska služba u diviziji zadovoljava, ali ne uvjek potpuno. Često puta se dogodi slučaj, da se uslijed slabe organizacije ne uspjeva spremiti hrana za vojsku iako za to postoje uslovi. Dotur hrane na položaje također je dosta slab i sa velikim zakašnjenjem. Na to su upozoreni intendanti i stanje u tom pogledu se popravlja.

MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA I RAZNI PROBLEMI KOJI SE POSTAVLJAJU:

I pored svakodnevnih borbi i veoma teških napora moral u našim jedinicama dobar je. Borci su kroz te borbe veoma očvrsnuli i prekalili se. Dezerterstvo je skoro iščeznulo iz naših jedinica. Jedinice iako su male one su uvjek u stanju da sačekaju nadmoćnijeg neprijatelja i da se sa njim uhvate u koštac. Uslijed stalnih obranbenih borbi ofanzivni duh kod naših boraca kao i kod nekih rukovodilaca nešto je opao, međutim zato se je dobilo na upornosti i izdržljivosti na odbrani položaja.

Borbenost u našim jedinicama znatno je porasla. Početkom ovih borbi, borbenost naših jedinica bila je dosta slaba, tako da je neprijatelj često puta uspjevao u svojim pothvatima iako zato nije imao uslova. Danas su naši borci mnogo borbeniji i oni su u stanju da prihvate borbu na svakom mjestu. Kad bi naše jedinice bile brojčano jače, one bi se po svome kvalitetu mogle mjeriti i sa najboljim našim jedinicama.

Ishrana boraca dosta je dobra. Količina hrane je dovoljna, ali njen kvalitet nije potpuno dobar uslijed pomanjkanja soli. Ishrana je prilično neredovna, što ovisi o situaciji na po-

ložajima. Često puta se događa da borci ostaju bez hrane radi toga, što se nalaze u borbi i što im je dotur nemoguć. Komore se često puta moraju postavljati dosta daleko pozadi fronta radi sigurnosti, što otežava pravilno funkcionisanje ishrane. Ipak bi bilo potrebno, obzirom na veoma hladno vreme i što su borci stalno na položajima, da se hrana pojača kalorijama, tj. da se više daje masti.

Oprema naših boraca dosta je slaba. Što se tiče obuće stanje je dobro. U diviziji nema uopće bosih drugova. Međutim stanje odjeće znatno je lošije. Veoma je mali broj boraca koji imaju šinjele ili zimske kapute. Također i sa vešom se dosta loše stoji. Većina boraca ima samo po jedan par veša, tako da se presvlačenje veoma rijetko obavlja.

Zdravstveno stanje naših jedinica je dobro. Zaraznih bolesti uopće nema, jedino što ima ozeblina, prehlada i dosta boraca tuži se na reumu.

Osnovni problemi koji se postavljaju pred nas jesu popuna ljudstva, koju treba što prije izvršiti, jer se jedinice stalno troše i njihovo brojno stanje je minimalno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik: Sl. o.

Komandant — potpukovnik: **Bulat Rade**

M. P.

BR. 95

IZVJEŠTAJ ŠTABA 40. DIVIZIJE OD 23. JANUARA 1945. ŠTABU 6. i 10. KORPUSA NOVJ O BORBAMA U REJONU PITOMAČE I GRUBIŠNOG POLJA[1]

ŠTAB XL. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj 90 1945
Dana 23 / I 1945 G.

Predmet: Operativni izvještaj o akcijama XL. divizije u vremenu od 12.I- do 23. I. 1945. godine.

ŠTABU VI. UDARNOG KORPUSA NOVJ
ŠTABU X. KORPUSA NOVJ

Dostavlja se operativni izveštaj o borbama koje su vodile Virovitička i Omladinska udarna brigada na sektoru Pitomača i XVIII. udarna brigada na sektoru Grubišno Polje.

1. — **Opis položaja:** (sekcija Bjelovar 1 : 100.000): stvaranje mostobrana kod Virovitice.[2] Sovjetska komanda razdvojila je neprijateljske snage u sjevernoj Slavoniji: jedne su ostale oko Osijeka, a druge oko Koprivnice. Time je povlačenje neprijateljske vojske onemogućeno podravskom ravnicom, tj. uz Dravu od Osijeka prema Koprivnici. Neprijateljska komanda odlučila je da mostobran uništi i Sovjetsku vojsku odbaci preko Drave u Mađarsku. U takovoj situaciji bilo je od velike važnosti ne dati neprijatelju da od pravca Koprivnice preko

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—2, k. 1293.

[2] Jedinice 233. divizije Crvene armije obrazovale su mostobran kod Virovitice 8. decembra 1944 (vidi dok. br. 17 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 111).

Kloštra i Pitomače prodre prema Virovitici.[3] U tome našem nastojanju sarađivale su jedinice XL. divizije: Virovitička i Omladinska brigada borile su se oko Pitomače i Vukosavljevice.

Da bi uspješnije osvojio virovitički mostobran neprijatelj je morao prvo da potisne jedinice X. korpusa, koje su imale svoj naslon na Bilogori. U tu svrhu neprijatelj je išao sa pravca Pavlovac — Zrinska prema sjeveru u želji da udari jedinice X. korpusa s leđa. Štab X. korpusa radi toga osim svojih jedinica dobio našu XVIII. udarnu brigadu da zatvori pravac koji bi od Grubišnog Polja vodio prema Virovitici. XVIII. udarna brigada vodila je na tome sektoru nekoliko dana teške borbe.—[4]

2. — **Naziv jedinica koje su učestvovale:** u defanzivnim i u ofanzivnim akcijama prema zapadu i jugozapadu učestvovale su Omladinska i Virovitička brigada i XVIII. udarna brigada.—

3. — **Naziv, jačina i sastav neprijatelja:** naše jedinice vodile su borbu sa Njemcima koji pripadaju 225. puku[5] i sa Čerkezima koji pripadaju I. i V. donskom puku, [sa] III. i IV. kubanskim pukom, VI. tjerskom puku I. kozačke divizije, 69. kozačkom divizionu i [sa] II. sibirskim pukom.[6] Neprijatelj je osim pješadije imao dobru artileriju i nešto konjice koja je stalno izražavala svoj ofanzivni karakter.

Neprijatelj se je nalazio u Đuretini, Gredi, Pitomači, Otrovancu, Sedlarici, Turnašici i Vukosavljevici, a osim toga u Kloštru, Kladarama, Dinjevcu, Kozarevcu, M. Črešnjevici i V. Črešnjevici.—

Dolazeći sa pravca Bjelovar — Garešnica, neprijatelj se je nalazio u V. Grđevcu, Pavlovcu, Zdencima i Grubišnom Polju.—

4. — **Obostrana situacija:** najznačajnije za situaciju u kojoj su se našle naše jedinice jeste: ukopati se kao u rovov-

---

[3] Prodor njemačke 1. kozačke konjičke divizije pravcem Koprivnica — Đurđevac — Kloštar — Pitomača — Virovitica započeo je 12. decembra 1944 (vidi dok. br. 17 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 48, 51, 63, 65, 68, 69, 79, 86, 111, 117 i 126).

[4] Vidi dok. br. 11 i 60.

[5] Vidi dok. 109, objašnjenje, br. 5.

[6] Vidi dok. br. 17, objašnjenje br. 3.

skoj vojni a opet usto jednim dijelom snaga biti ofanzivan, dakle kombinacija defanzive i ofanzive. Naše su jedinice napale Đuretinu, Pitomaču i Otrovanec, a na liniji na kojoj su se ukopale branile su se od neprijatelja koji ih je napadao sa pravca Vukosavljevica.—

5. — **Vrijeme kada su borbe vođene:** U ovome izvještaju opisan je rad naših jedinica u vremenu od 12. I. do 23. I. 1945. god.

6. — **Tok borbi:**

a.) Rad Omladinske udarne brigade:

Brigada je držala položaj od r. Drave kanalom na k. 110, k. 124, k. 130 sa idejom da ne dozvoli neprijatelju iz Pitomače prodrijeti u St. Gradac, jer bi se time izazvao pad Rogovca i Lozana i ozbiljno ugrozila Špišić Bukovica. Jedinice su na položaju bile ukopane. Položaj je bio posjednut grupno, ispred gnjezda bili su iskopani rovovi. Da ne bi dozvolila neprijatelju da organizovano napadne njen položaj, brigada je u nekoliko navrata postupila tako, da je dva bataljona držala ukopana na položaju a sa druga dva bataljona bila ofanzivna. Tako je brigada vodila borbe u s. Šašnato Polje, Đuretina i Greda, a također napadala Pitomaču. Pri svakom napadu na s. Đuretina i Greda neprijatelj je dobivao pojačanje iz s. Podr.[avske] Sesvete. Pri napadu na Pitomaču koji je obično vršen sa jednim bataljonom uspjelo je više puta ući u Dravsku ulicu i u njoj voditi borbu sa neprijateljem. Pri svima tima borbama brigada je bila potpomognuta artilerijskom vatrom Crvene armije. U Šatbu brigade nalazio se je oficir Sovjetske vojske koji je davao potrebne upute i korekturu svoje artilerije.—

Budući da su 21. I. 1945. god. jedinice XXXVI. divizije dobile zadatak napasti Otrovanec i Pitomaču, to je brigada sa gore navedenog položaja krenula osigurati levi bok za tu akciju. Ona je iz s. Grabrovnica u noći 21/22. napala s. Dinjevac u kome se je nalazilo po izjavi jednoga zarobljenika 600 Čerkeza i 150 Njemaca. U isto vrijeme jedinice XXXVI. divizije napadale su Otrovanec i Pitomaču. Njihove jedinice unišle su u Otrovanec, ali Pitomača nije osvojena. Brigadi nije uspjelo osvojiti Dinjevac,[7] jer je neprijatelj bio ukopan a na nekim

[7] Opširnije o borbama za Dinjevac, Otrovanec, Pitomaču i Đuretinu vidi dok. br. 97, 100, 101, 129, 159, 160 i 161.

dijelovima imao je bodljikavu žicu. Osim toga noć je bila veoma vedra i svako kretanje prema uporištu bilo je veoma vidljivo.—

b.) Rad Virovitičke brigade:

Brigada je držala položaj od k. 130, na željezničku stanicu Vukosavljevica te preko željezničke pruge brdo Radotić (trig. 238). Ona se je u glavnom branila od neprijatelja koji je od Turnašice i Vukosavljevice htio da prodre preko njenih položaja u Špišić Bukovicu. Najvažniji događaj na položaju brigade bio je dana 16. I. 1945. god. kada je brigada izgubila željezničku stanicu Vukosavljevica i kad se je morala povući sa Radotić brda. Neprijatelj željezničku stanicu dobio ratnom varkom: poslao je ispred sebe oko 50 Čerkeza, koji su vičući i bacajući oružje prišli sasvim blizu našim rovovima i izjavili da dolaze predati se. Naši su izašli iz rovova i iz zgrada da ih prime, našto je jedna velika naoružana grupa koja se kretala pozadi tih 50 Čerkeza otvorila vatru na naše borce. Naši su se uz gubitke povukli u druge rovove i gnijezda koja su se nalazila prema pustari Đolta, ali povratiti željezničku stanicu nije brigada uspjela.—

Svakako gubitak Radotić brda i željezničke satnice treba gledati u tome što je neprijatelj svoje težište napada preneo na prostoriju Vukosavljevica, a levo krilo brigade nije bilo dovoljno jako da se odupre.—[8]

Kasnije, napustivši defanzivu, brigada je posjela novu liniju k. 123 — šuma Đolta — Babino brdo — Sv. Jelena. Ona je tu novu liniju dosegla borbom, a uz prkos neprijateljskih napada uspjela ju je održati.

c.) Rad XVIII. udarne brigade:

Budući da je neprijatelj od pravca Bjelovara prodro 12. I. 1945. god. do Grubišnog Polja s namjerom da udari s leđa na položaje X. korpusa, to je brigada preko Lončarice i Dapčevice u noći 12/13. I. 1945. god. krenula prema Grubišnom Polju.[9]

---

[8] Detaljnije o borbama za Radotić (trig. 238) i željezničku stanicu Vukosavljevica vidi dok. br. 156; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: relaciju Štaba 10. korpusa pisanu 27. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

[9] Pravcem Bjelovar — Velika Pisanica — Veliki Grđevac — Grubišno Polje prodirala je »skupina Moškov« (vidi dok. br. 156).

Došavši na taj sektor ona je kroz nekoliko dana vodila veoma teške borbe sa neprijateljem koji je pripadao I. donskom puku. Neprijatelj je dobro slivatio razlog zbog kojega je brigada došla na taj sektor i zato je vršio na brigadu veoma oštre napade. Brigadi je uspjelo ne samo održati se na tome sektoru, nego joj je čak uspjelo neprijatelja prisiliti da napusti Grubišno Polje,[10] M. Zdence i V. Zdence. Nakon borbi na sektoru Grubišno Polje, koje su imale izraziti pokretni karakter, brigada se 21. I. 1945. god. vratila u sastav divizije.

7. — **Ishod borbi:** Divizija je vršila zadatak, tj. nije dozvolila da neprijatelj prodre u pravcu Virovitice kako su njegove namjere bile. Pošto ovakove višednevne operacije veoma umaraju vojsku, naročito u zimsko vrijeme, te su naše jedinice smenjene jedinicama XXXVI. vojvođanske divizije.

8. — **Neprijateljski gubitci:** u međuvremenu od 12. I. do 23. I. 1945. god. neprijatelj je pretrpio dosta velike gubitke u borbi sa našim jedinicama i to 468 mrtvih, 512 ranjenih i 13 zarobljenih neprijateljskih vojnika, među kojima se nalazila 3 njemačka podoficira.

Plijen: zaplijenjen je jedan šarac, 2 puškomitraljeza, 2 šmajsera, 16 pušaka i 8 konja sa samarima.

9. — **Naši gubitci:** naši ukupni gubitci u vremenu od 12. I. do 23. I. 1945. god. iznose 123 mrtva, 261 ranjen i 8 nestalih drugova. Izgubljeno 6 puškomitraljeza, 2 p. t. puške i 28 pušaka.

Utrošeno municije: 1280 granata za teške bacače,
119 mina za laki bacač,
94 granate za brdski top 65 mm,
140 granata za p. k. top 37 mm,
200 mina za Džon Bul,
230.000 puščanih i šmajserskih i mitraljeskih metaka.

10. — **Kritika:** Sav rad jedinica može se ocijeniti kao uspješan, kad se uzme u obzir da je neprijatelj bio brojčano veoma jak kako u ljudstvu tako i u teškom naoružanju, naročito u bacačima i u artileriji a naročito kad se gleda sa strane da je neprijatelj pod svaku cijenu imao zadatak da se pro-

[10] Prema depeši koju je Štab 10. korpusa uputio 19. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, 18. brigada je zauzela Grubišno Polje 18. januara 1945 (Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/9).

bije prema Virovitici i da nam otme mostobran koji [je] nama neophodno potreban. Također treba uzeti u obzir da je ovo prvi puta da se naše jedinice nalaze po desetak dana stalno u rovovima ukopane na položaju. Velikom većinom bez zimske odjeće i obuće.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik: **I. Vondraček**

V. d. komandant — major: **Savo Miljanović**

M. P.

BR. 96

IZVJEŠTAJ SANITETSKOG ODJELJENJA OD 23. JANUARA 1945. KORPUSNOJ VOJNOJ OBLASTI 6. KORPUSA NOVJ O BROJNOM STANJU RANJENIKA I BOLESNIKA U BOLNICAMA[1]

SANITETSKO ODJELJENJE
VI. KORPUSA NOVJ
Br. 79
Dana 23/I 1945 g.

KORPUSNOJ VOJNOJ OBLASTI

U prilogu pod 1) dostavlja se desetodnevni izvještaj o kretanju ranjenika i bolesnika od 10. I. do 20. I. 1945. godine u našim vojno-partizanskim bolnicama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef Sanitetskog otsjeka KVO
poručnik
Dr. Štimac[2]

---

[1] Original (tabela pisana na mašini, latinicom, a cifre mastilom) u Arhivu VII, reg. br. 3/30, k. 488.

[2] Krešimir

SANITETSKI OTSJEK
KORPUSNE VOJNE OBLASTI
VI. KORPUSA N.O.V.J.
Br. 79
Dana: 23/I 1945 g.

DESETODNEVNI IZVJEŠTAJ OD 10. I.
o kretanju radnika i bolesnika u vojno-

	V. P. B.[3] VI/1			V. P. B. VI/2			V. P. B. VI/3 i VI/4		
	Ranjenika	zar.[4] boles.	nez.[5] boles.	Ranjenika	zar. boles.	nez. boles.	Ranjenika	zar. boles.	nez. boles.
Zateklo se	42	14	72	52	30	116			
Primljeno iz jedinice	36	3	32	37	13	98			
Primljeno iz bolnice	20	1	10	17	5	5	za	sada	
Upućeno u trupe	27	1	11	6	8	58			
premješteno	15	3	8		1	8	za	tvor	ene
nepotrebno bolničko liječenje			8						
umrlo	1				1	1			
pokretnih	18	8	50	61	28	118			
nepokretnih	37	6	37	39	10	34			
OSTALO UKUPNO	55	14	87	100	38	152			

M. P.

[3] Vojna partizanska bolnica

1945. G. DO 20 I. 1945. GODINE
partizanskim bolnicama VI Korpusa.

V. P. B. VI/5			V. P. B. VI/6			Evakuaciona bolnica			S v e g a			Svega
Ranjenika	zar. boles.	nez. boles.	Ranjenika	zar. boles.	nez. boles.	Ranjenika	zar. boles.	nez. boles.	Ranjenika	zar. boles.	nez. boles.	
16	44	85	38	109	73	63	—	2	211	197	348	746
100	2	51	1	44	42	42			213	62	223	401
11	2	3	141	1	37	3	1		192	10	55	257
14	14	48	14	44	43				61	67	160	288
49		6	22	24	27	99			185	28	49	262
			6	3	9				6	3	17	26
4	1		1						6	2	1	9
54	3	67	119	83	68	4	1	2	256	123	305	684
6	30	18	18		5	5			105	46	94	245
60	33	85	137	83	73	9	1	2	361	169	399	929

[4] zaraznih
[5] nezaraznih

Šef otsjeka poručnik
Dr Štimac

BR. 97

IZVJEŠTAJ ŠTABA 1. BRIGADE OD 23. JANUARA 1945. ŠTABU 33. NO DIVIZIJE O BORBI KOD VELIKE PISANICE[1]

ŠTAB I. BRIGADE
XXXIII. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. br. 26
Dana 23./I. 1945. g.

Predmet: Operativni izvještaj za borbe vođene 19. i 20. I. 1945. u selu Čađavac i Polom.

ŠTABU XXXIII. DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE

19. I. 1945. naša brigada dobila je zadatak da napadne neprijateljske snage koje su se nalazile u selu Čađavac, da bi tim potpomogli akciju na V. Pisanicu koju je vršila I. Zagorska brigada.

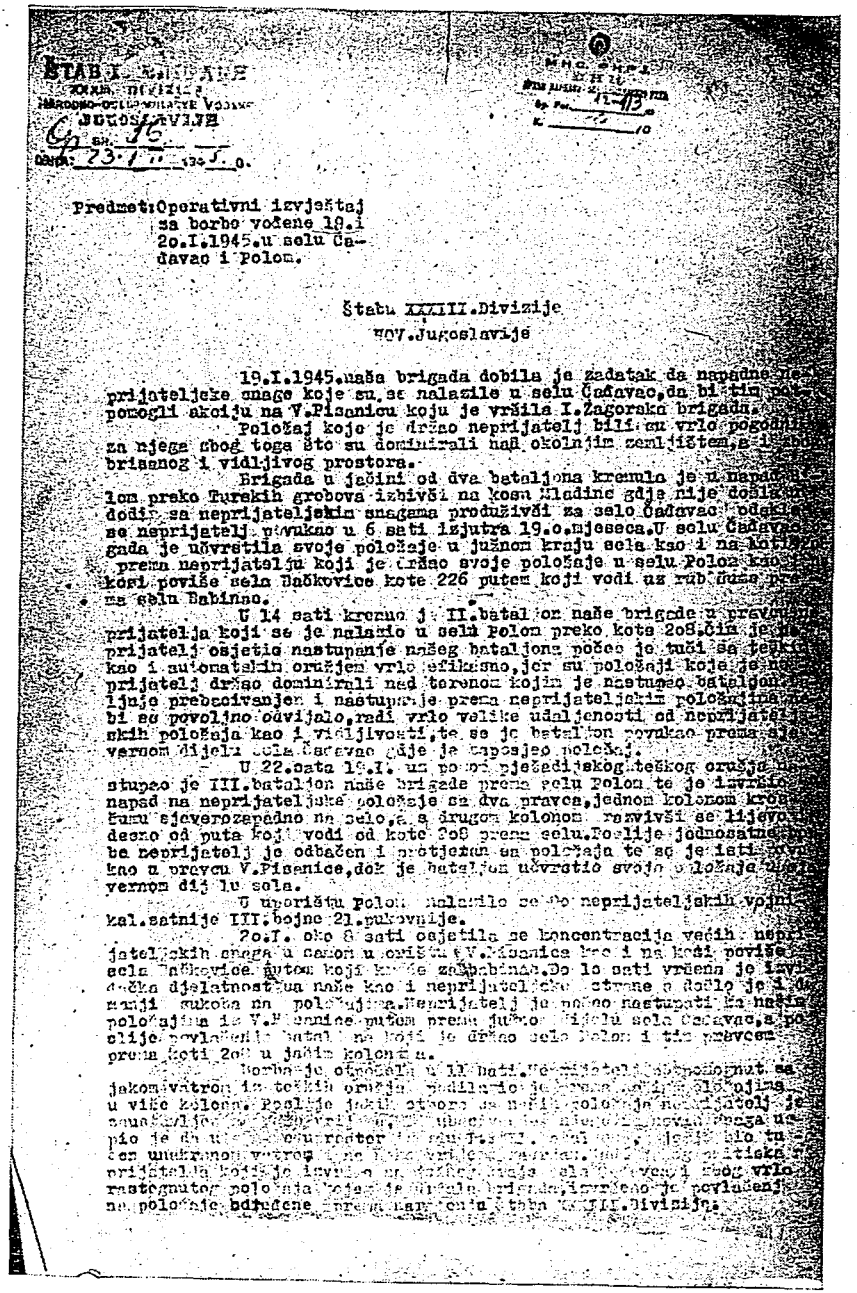
Položaji koje je držao neprijatelj bili su vrlo pogodni za njega zbog toga što su dominirali nad okolnim zemljištem, a i zbog brisanog i vidljivog prostora.

Brigada u jačini od dva bataljona krenula je u napad bilom preko Turskih grobova izbivši na kosu Mladine, gdje nije došla u dodir sa neprijateljskim snagama, produživši za selo Čađavac odakle se neprijatelj povukao u 6 sati izjutra 19. o. mjeseca.[2] U selu Čađavac brigada je učvrstila svoje položaje u južnom kraju sela kao i na koti 208 prema neprijatelju koji je držao svoje položaje, u selu Polom, kao i na kosi poviše sela Bačkovice, kote 226, putem koji vodi uz rub šume prema selu Babinac.

U 14 sati krenuo je II. bataljon naše brigade u pravcu neprijatelja koji se je nalazio u selu Polom preko kote 208. Čim je neprijatelj osjetio nastupanje našeg bataljona počeo je tući sa teškim kao i automatskim oružjem vrlo efikasno, jer su položaji koje je neprijatelj držao dominirali nad terenom kojim je nastupao bataljon. Daljnje prebacivanje i nastu-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 12—3, k. 557.

[2] Opširnije o povlačenju ustaško-domobranskih jedinica iz Čađavca vidi dok. br. 157; Arhiv VII, reg. br. 1/9—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa upućenu 21. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Predmet: Operativni izvještaj
za borbe vođene 19.i
20.I.1945.u selu Čađavac i Polom.

Štabu XXXIII.Divizije
NOV.Jugoslavije

19.I.1945.naša brigada dobila je zadatak da napadne ne-
prijateljske snage koje su se nalazile u selu Čađavac,da bi tim
pomogli akciju na V.Pisanicu koju je vršila I.Zagorska brigada.

Položaj koje je držao neprijatelj bili su vrlo pogodni
za njega obog toga što su dominirali naš okolnjim zemljištem,a i ši-
brisanog i vidljivog prostora.

Brigada u jačini od dva bataljona krenula je u napad
om preko Turskih grobova izbivši na kosu Gladinc gdje nije došla
dodir sa neprijateljskim snagama produživši za selo Čađavac odakle
se neprijatelj povukao u 6 sati izjutra 19.o.mjeseca.U selu Čađavac
gada je učvrstila svoje položaje u južnom kraju sela kao i na kot
prema neprijatelju koji je držao svoje položaje u selu Polom kao
kosi više sela Vaškovice kote 226 putem koji vodi uz rub šume pre
na selu Babinac.

U 14 sati krenuo je II.batal jon naše brigade u prav
prijatelja koji se je nalazio u selu Polom preko kote 208.Čim je
prijatelj osjetio nastupanje našeg bataljona počeo je tući sa teš
kao i automatskim oružjem vrlo efikasno,jer su položaji koje je ne
prijatelj držao dominirali nad terenom kojim je nastupao bataljon
ljaje prebacivanjem i nastupanje prema neprijateljskim položajima
bi se povoljno odvijalo,radi vrlo velike udaljenosti od neprijatelj
skih položaja kao i vidljivosti,te se je bataljon povukao prema sje
vernom dijelu sela Čađavac gdje je zaposjeo položaj.

U 22.sata 19.I. un po oj pješadijskog,teškog oružja
stupao je III.bataljon naše brigade prema selu Polom te je izvršio
napad na neprijateljske položaje sa dva pravca,jednom kolonom kro
šumu sjeverozapadno na selo,a drugom kolonom razvivši se lijevo
desno od puta koji vodi od kote 208 prema selu.Poslije jednosatne
ba neprijatelj je odbačen i protjeran sa položaja te se je isti
kao u pravcu V.Pisanice,dok je bataljon učvrstio svoje položaje
vernom dijelu sela.

U uporištu Polom nalazilo se oko neprijateljskih vojni
kal.satnije III.bojne 21.pukovnije.

20.I. oko 8 sati osjetila se koncentracija većih neprija
teljskih snaga u cilju V.Pisanice kao i na kosi povi
sela Vaškovice putem koji vodi za Babinac.Do 10 sati vršena je izv
dačka djelatnost na naše krilo i neprijateljske strane o došlo je i d
manji sukoba na položajima.Neprijatelj je počeo nastupati ka naši
položajima iz V.Pisanice putem prema južnom dijelu sela Čađavac,a po
slije povlačenja bataljona koji je držao selo Polom i tim pravcem
prema koti 208 u jačim kolonama.

Borba je otpočela u 11 sati.Neprijatelj je pomognut sa
jakom artiljerijskom vatrom i teškim oružja podilazio je svoja položaja
u više kolona. Poslije jakih otpora na naši položaja neprijatelj je
[illegible] pio je da u[illegible] ter[illegible] ...ena vatrom [illegible] ...
čen umjerenom vatrom [illegible] ...
prijatelja koji je izvršio na [illegible] ...
rastegnutog položaja koje je držala brigada,izvršeno je povlačenj
na položaje određene prema naređenju štaba XXXIII.Divizije.

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 97

panje prema neprijateljskim položajima ne bi se povoljno odvijalo, radi vrlo velike udaljenosti od neprijateljskih položaja kao i vidljivosti te se je bataljon povukao prema sjevernom dijelu sela Čađavac gdje je zaposjeo položaj.

U 22 sata 19. I. uz pomoć pješadijskog teškog oružja nastupao je III. bataljon naše brigade prema selu Polom te je izvršio napad na neprijateljske položaje sa dva pravca, jednom kolonom kroz šumu sjeverozapadno na selo, a drugom kolonom razvivši se lijevo i desno od puta koji vodi od kote 208 prema selu. Poslije jednosatne borbe neprijatelj je odbačen i protjeran sa položaja te se je isti povukao u pravcu V. Pisanice, dok je bataljon učvrstio svoje položaje u sjevernom dijelu sela.[3]

U uporištu Polom nalazilo se 90 neprijateljskih vojnika 1. satnije III. bojne 21. pukovnije.[4]

20. I. oko 8 sati osjetila se koncentracija većih neprijateljskih snaga u samom uporištu V. Pisanica kao i na kosi poviše sela Bačkovice putem koji kreće za Babinac. Do 10 sati vršena je izviđačka djelatnost sa naše kao i neprijateljske strane a došlo je i do manjih sukoba na položajima. Neprijatelj je počeo nastupati ka našim položajima iz V. Pisanice putem prema južnom dijelu sela Čađavac, a poslije povlačenja bataljona koji je držao selo Polom i tim pravcem prema koti 208 u jačim kolonama.

Borba je otpočela u 11 sati. Neprijatelj potpomognut sa jakom vatrom iz teških oružja podilazio je prema našim položajima u više kolona. Poslije jakih otpora sa naših položaja neprijatelj je zaustavljen na neko vrijeme, ali ubacivanjem njegovih novih snaga uspio je da uđe u međuprostor između I. i II. bataljona, gdje je bio tučen unakrsnom vatrom i na neko vrijeme zadržan. Radi jakog pritiska neprijatelja koji je izvršio sa južnog kraja sela Čađavac i zbog vrlo rastegnutog položaja kojeg je držala brigada, izvršeno je povlačenje na položaje određene prema naređenju Štaba XXXIII. Divizije.[5]

---

[3] Prema depeši koju je Štab 10. korpusa uputio 21. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, neprijatelj je noću 18/19. januara napustio Mali Grđevac, Gornju Kovačicu, Malu Barnu i južni dio sela Zrinska i povukao se na liniju Pavlovac — Veliki Grđevac — Velika Pisanica — Čađavac — Bedenička (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/9—2, k. 119/9).

[4] Dvadeset prva pukovnija bila je u sastavu 1. ustaško-domobranske divizije (vidi knj. 36, dok. br. 167).

[5] Brigada se povukla na Javorovac i k. 223 (vidi Arhiv VII, reg. br. 11/9—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa od 21. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

U toku borbi uspjelo je našoj brigadi zarobiti:

1 šmajser (askerica)[6]
4 puške mauzer
15750 metaka mauzer
30 mina za teški bacač
4 rezervne cijevi za S.M.G.
8 konja sa opremom
1 neprijateljskog vojnika.

Ubijeno:

40 neprijateljskih vojnika.

Ranjeno:

60 „ „

Naši gubitci:

Mrtvih: 4 druga, od kojih pomoćnik komesara prateće čete I. ud. bataljona Barbić Josip.

Ranjenih: 40 drugova, od kojih je pomoćnik komesara I. ud. bataljona Uvodić Vinko, komesar 2. čete Šubat Zvonko, komesar 2. čete I. ud. bataljona Perić Ivan, pomoćnik komesara 3. čete III. bataljona Radančić Željko i komandir 1. čete III. bataljona Jurković Stjepan.

Nestalih: 2 druga sa Brno puškomitraljezom.

Utrošak municije:

10.140	metaka	engleske municije
10.100	„	mauzer „
500	„	za ruski šmajser
490	„	za razne šmajsere
21.230		

80 mina za laki bacač
75 tromblonskih mina
72 mine za t. bacač.

U borbi naročito su se istakli slijedeći drugovi:

I. ud. bataljon:

Vodnik Šantak Josipa Fabijan, vodnik Đuras Stjepana Franjo, vodnik Rešćek Mate Ivan, mitraljezac Milana Milan prilikom borbe prsa u prsa u selu Čađavac uspjeli su svojom hrabrošću izvući iz borbe svoju četu bez gubitaka.

Nosači ranjenika Tuk Florijan i Šukalj Ivan izvukli su ranjenog druga ispred samog neprijatelja, kad je neprijatelj vršio juriš postojala mogućnost svaki čas da ranjenik padne u ruke neprijatelju.

[6] Ustaški naziv za automat.

II. bataljon:

Politkomesar 3. čete Šubat Dragutina Zvonko istakao se u prepadu na neprijatelja koji se je nalazio u selu Polom, kada je na čelu svoje čete pošao u napad i tako dao primjer ostalim borcima sa svojom hrabrošću, a i sam bio ranjen.

Radetić Mile Branko, vodnik 1. čete, istakao se prilikom napada na neprijatelja u Čađavcu hrabro vodeći svoj vod kojemu je bio na čelu, davajući neprijatelju jak otpor, kod čega je i sam bio ranjen.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar major:
S. O.

Komandant major:
Dušan Ćorković

M. P.

BR. 98

IZVJEŠTAJ AUTO-SEKCIJE SAOBRAĆAJNOG ODSJEKA KORPUSNE VOJNE OBLASTI 6. KORPUSA NOVJ OD 23. JANUARA 1945. ŠTABU KORPUSA O STANJU MOTORNIH VOZILA[1]

AUTO-SEKCIJA
SAOBRAĆAJNOG ODSJEKA K.V.O.[2]
VI. KORPUSA NOVJ
Br. 26
Dana: 23/I 1945 g.

Predmet: Stanje motornih vozila
Saobr. odsjeka K.V.O. VI. Ud. korpusa.

OPERATIVNOM ŠTABU VI. UDARNOG KORPUSA

Položaj

Po naređenju šefa Saobraćajnog odsjeka[3] K.V.O. VI. Udarnog korpusa dostavlja se popis motornih vozila koja vodi u očevidnosti Auto-sekcija.

Ukratko prikazano stanje motornih vozila ove Auto-sekcije je sledeće:

Svih motornih vozila Auto-sekcija ima 154 (sto pedeset i četiri) od kojih:

1. — Teretnih automobila . . . . . 41 kom.
2. — Autobusa . . . . . 8 kom.
3. — Sanitetskih automobila . . . . . 4 kom.
4. — Osobnih automobila . . . . . 23 kom.
5. — Motorkotača sa i bez prikolice . . . . 78 kom.

Ispravnih vozila, koja se nalaze na upotrebi u raznim jedinicama i ustanovama VI. Korpusa, od gore navedenog broja ima:

1. — Teretnih automobila . . . . . 22 kom.
2. — Autobusa . . . . . 3 kom.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 8—5, k. 486.

[2] Korpusne vojne oblasti

[3] Šef saobraćajnog odsjeka bio je tada Đuro Carić.

3. — Sanitetskih automobila . . . . . 3 kom.
4. — Osobnih automobila . . . . . 13 kom.
5. — Motorkotača sa i bez prikolice . . . 20 kom.

Ostala vozila, čiji ukupni broj iznaša 93 kom; nalaze se u neispravnom stanju i za dovažanje u ispravno stanje potrebne su na svim tim vozilima veće popravke, t.j. generalne popravke uz izmjenu raznih djelova.

U radionici ove auto-sekcije ti popravci i te potrebne djelove nije uz sadašnje strojeve i alat što ga ima na raspolaganju radionica moguće izraditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef auto-sekcije
Škvore

BR. 99

ZAPOVIJEST OPERATIVNOG ŠTABA 16. I 51. NOU DIVIZIJE OD 24. JANUARA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA DA OVLADAJU ČAĐAVICOM I NOVIM DRAVSKIM KANALOM[1]

ŠTAB
XVI i 51. DIV.
Op. br. 3/45
24 januara 1945 u 23,30 h.

ZAPOVEST

(Sekcija: Podr. Slatina — D. Miholjac, razm. 1 : 100.000)

Situacija: Neprijatelj uporno brani liniju Noskovci — Vranješevac — Starin — Adolfovac — Čađavica — Suhomlaka — Crnac. Na tom sektoru nalaze se glavnine dveju njemačkih divizija i to: 264 pešadiska i 11 vazduhoplovna divizija, u jačini 3000 — 4000 vojnika,[2] dok se ostale snage ovih divizija nalaze istočno od N. dravskog kanala na sektoru Moslavina — Viljevo — Crnac — D. Miholjac. Na izbočini zapadno od kanala neprijatelj raspolaže sa oko 10 manjih tenkova i bornih kola. Neprijateljsku odbranu potpomažu 2 baterije topova 105 mm., nekoliko protivkolaca i veći broj bacača.

Na sektoru Našica snage neprijatelja broje oko 2500 vojnika. U toku zadnjih dana nije primećen dolazak pojačanja na sektor Našica.

Osnovni zadatak neprijateljskih snaga na ovome sektoru je odbacivanje naših snaga sa sektora Podravine i aktiviziranje komunikacije Podr.[avska] Slatina — Virovitica, osposobljavajući na taj način drugu svoju komunikaciju (otstupnicu) svojih snaga sa sektora Srema ka zapadu, obzirom da je komunikacija Vinkovci — Slav. Brod — Zagreb preopterećena.

Za izvršenje ovoga zadatka, neprijatelj sada oseća se brojno slab, u odnosu na naše snage na ovome sektoru, vjerovatno očekuje

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6—1, k. 952.

[2] Vidi dok. br. 14, objašnjenje br. 3.

pojačanje, da bi posle toga preduzeo ofanzivu na našu oslobođenu teritoriju.

U Sremu jedinice I Proleterskog korpusa u sadejstvu sa jedinicama Crvene armije i jedinicama bugarske armije potiskuju neprijatelja na celom frontu.[3]

Naš zadatak: Likvidirati neprijateljsku izbočinu zapadno od N. dravskog kanala i uspostaviti liniju fronta duž istog, razvijajući operacije ka istoku.

Za izvršenje ovog zadatka obrazovaće se kao glavna napadna kolona (udarna grupa) od tri pešadiske brigade, u sastav koje će ući: XII, VIII i I brigada[4] i dejstvovati opštim pravcem D. Bazje — Adolfovo Selo — drumom ka Čađavici — Čađavica, sa zadatkom likvidacije Čađavice, obrazujući liniju odbrane na N. dravskom kanalu, a ostalim snagama dejstvovati u pravcu Starin — Noskovci, u cilju uništenja neprijateljskih snaga koje se po likvidaciji sela Čađavice i posedanja kanala budu zadržale zapadno od kanala u rejonu Noskovaca, Starina, Šaševa i Vranješevca.

Ostale snage XVI i LI divizije duž celog fronta vršiće demonstrativni pritisak, koji po mogućstvu treba da se pretvori u stvaran napad za likvidaciju neprijateljskih uporišta u Adolfovcu, Suhomlaki, Crncu, Vranješevcu i Noskovcima.

Po likvidaciji neprijateljske izbočine zapadno od N. dravskog kanala, konsolidovati odbranbeni položaj na N. dravskom kanalu.

Za izvršenje ovog zadatka, —

NAREĐUJEMO:

1) **Glavna udarna grupa** — obrazuje je i to:

a) XII Vojvođanska brigada dejstvuje pravcem: drumom Adolfovo Selo — Čađavica, sa zadatkom likvidacije svih neprijateljskih otpornih tačaka na samom drumu, a potom pristupiti likvidaciji sela Čađavice, napadajući sa južne

[3] O situaciji na sremskom frontu u drugoj polovini januara 1945. vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57.

[4] Dvanaesta i 8. brigada bile su u sastavu 51. NOU divizije, a 1. brigada u sastavu 16. NOU divizije (vidi dok. br. 126 i 131).

strane. Zona širenja u desno, istočni deo sela Čađavice, a u levo drum D. Bazje — Adolfovo Selo — Čađavica.

b) I Vojvođanska brigada prodiraće u levo od napadne kolone XII brigade, pravcem Adolfovo Selo — Čađavica, sa zadatkom likvidacije neprijateljskih snaga u zapadnom delu sela Čađavice, posatvljajući izvesne snage (jedan do dva bataljona) na drum Šaševo — Čađavica, orijentisani ka zapadu prema Šaševu i Starinu, obezbeđujući levi bok jedinicama koje pristupaju likvidaciji neprijateljskih snaga u selu Čađavici, onemogućavajući verovatnu neprijateljsku intervenciju od pravca Vranješevca i Starina ka Čađavici. Izvršiti i miniranje druma. Zona širenja u desno: drum Adolfovo Selo — Čađavica levo, zapadna ivica sela Čađavica. Po likvidaciji neprijateljskih snaga u Čađavici ova brigada svim svojim snagama orijentisaće se prema zapadu u pravcu Šaševa, Starina i Vranješevca, dejstvujući na tome pravcu.

c) VIII Vojvođanska brigada prodiraće pravcem za XII brigadom, s tim što po izlasku iz Jasenik šume odbija se u desno, produžavajući prodiranje severnom ivicom Jasenik šume, prelaza pruge Martinci — Čađavica, pristupajući likvidaciji neprijateljskih snaga, ukoliko se iste budu nalazile na N. dravskom kanalu, posedajući isti jačim snagama, obrazujući odbranbeni front na kanalu prema Moslavini, isključujući svaku mogućnost intervencije drumom Moslavina — Čađavica. Težište odbrane postaviti levo i desno, kao i na samome mostu, kojega odmah po izbijanju minirati i porušiti. Punu pažnju posvetiti mostu severno od druma, jedan kilometar južno od Drave. Predvideti mogućnost dejstva i u zapadnom pravcu po postavljanju i obrazovanju položaja na N. dravskom kanalu, obzirom na vrlo verovatnu mogućnost izvlačenja ugroženih njemačkih snaga u Čađavici i njihovog probijanja u pravcu istoka (Moslavine). Prilikom prolaza kroz Jasenik šumu, postaviti izvesne snage na kanalu koji vodi južnom ivicom Jasenik šume, radi zaštite od neprijateljskog dejstva iz Adolfovca. Za sprečavanje neprijateljskih motorizovanih jedinica na mostu na drumu Čađavica — Moslavina, postaviti dovoljan broj protivkolskih oruđa sa zadatkom da prilaženje neprijateljskih pojačanja spreče po svaku cenu.

2) **Ostale snage:**

a) XIV Slovačka brigada na celom sektoru od Đurinog Luga preko Milanovca — Breštanovaca — Rastovca — Ciganjuše

do granice XII divizije[5] vršiće snažan pritisak, sa zadatkom da priveže uza se sve neprijateljske snage na ovom sektoru i olakša dejstvo glavne udarne grupe. Naročiti pritisak ispoljiti prema Suhomlaki i Crncu. Svoju jednu četu sa minerskim odeljenjem uputiti zaobilaznim i prikrivenim pravcem na kanal Karašicu, sa zadatkom miniranja mosta na istom kanalu kao i miniranje druma Moslavina — Crnac, radi sprečavanja pristupa neprijateljskim pojačanjima od pravca Moslavine.

b) VII Vojvođanska brigada napada selo Adolfovac sa zapadne strane, sa dva bataljona, sa zadatkom ovlađivanja istim, težeći da otstupajućeg neprijatelja potiskuje u pravcu istoka, nabacujući ga preko N. dravskog kanala. Ostala svoja dva bataljona kao div. rezervu postaviti na sektor naspram Đurinog Luga.

c) XV Mađarska brigada sa svojih sadanjih položaja vršiće snažan pritisak u pravcu Vranješevca, Starina i Šaševa na drum Čađavica — Podr. Slatina, onemogućavajući svaki saobraćaj i kretanje od Vranješevca i Starina u pravcu Čađavice. Bateriju protivkolskih topova, koji se pridodaju ovoj brigadi, postaviti na odstojanje odakle će uspešno moći tući neprijateljska oklopna kola na drumu Vranješevac — Čađavica.

d) II Vojvođanska brigada sa dva bataljona sa svojih sadanjih položaja vršiće snažan pritisak na neprijateljsko uporište Vranješevac, težeći da se taj pritisak pretvori u stvaran napad za likvidaciju istog. Ostala svoja dva bataljona držati kao divizijsku rezervu u rejonu sela Medinci.

e) IV Vojvođanska brigada vršiće pritisak na neprijateljske jedinice na svom sektoru (Noskovci, k. 116, Rastik).

3) **Rezerve:** Dva bataljona VII brigade kao diviziska rezerva smestiće se na sektoru Đurin Lug, a dva bataljona II brigade kao divizijska rezerva smestiće se na sektoru sela Medinci.

4) **Artilerija:**

16. divizije: Grupa za neposredno potpomaganje IV pešadijske brigade. Sastav: jedna baterija 76 mm, i jedna baterija bacača 120 mm.

---

[5] Odnosi se na 12. diviziju 6. korpusa NOVJ. Tri bataljona njene Osječke NOU brigade bila su tada raspoređena na liniji Feričanci — Beljevina — Bokšić, a jedan bataljon je bio u zasjedi na putu Feričanci — Klokočevci (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/12—2, k. 119/7: depešu Štaba 6. korpusa upućenu 26. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Komandant grupe, komandant II diviziona, ostaje na istim položajima sa zadatkom potpomaganja pešadije IV brigade u njenom potiskivanju neprijatelja pravcem: selo Noskovci — žel. st. Noskovci.

Grupa za neposredno potpomaganje II pešadiske brigade. Jedna baterija 76 mm. i jedna baterija bacača 120 mm. Komandant grupe, komandant artileriske brigade, ostaje na starim položajima kod Senkovca, sa zadatkom potpomaganja II pešadiske brigade na pravcu Vranješevac — Šaševo.

Grupa za neposredno potpomaganje I pešadiske brigade, jedna baterija 76 mm. i jedna baterija 120 mm. bacača, postaviče se 25 o. m. do 9 časova na sektoru južno od s. D. Bazje. Komandant grupe, komandant III divizije, sa zadatkom potpomaganja I pešadiske brigade.

Komandant protivoklopne otporne tačke br. 1 uputiće 25 o. m. u zoru u sastav XV pešadiske brigade »Petefi« protivkolsku bateriju, pravcem: Medinci — G. Viljevo ka Čađavičkom kanalu, sa zadatkom likvidacije svih otpornih gnezda na sektoru napada iste brigade. Ostale baterije iste grupe, kao i protivoklopna otporna tačka br. 2 ostaju na starim položajima sa dosadašnjim zadatkom.

51. divizija: Grupa za neposredno potpomaganje XII pešadiske brigade. Sastav: baterija bacača (dve) 120 mm. i jedna baterija 75 mm. Komandant grupe, komandant artileriske brigade.[6] Postaviče se na prostoriji istočno od sela D. Bazje do k. 105, 25 o. m. do 15 časova, sa zadatkom neposrednog potpomaganja pešadije XII brigade.

Grupa za neposredno potpomaganje VIII pešadiske brigade. Sastav: jedna baterija bacača 120 mm. i dve baterije 76 mm. Komandant grupe, komandant II diviziona. Postaviće se na prostoriji istočno od D. Bazja od k. 105 pa istočno u blizini puta do kanala Voćinske reke, 25 o. m. do 12 časova, sa zadatkom neposrednog potpomaganja pešadije VIII brigade.

Protivoklopna tačka br. 1. Sastav: jedna baterija protivkolskih oruđa. Komandant, komandant protivkolskog diviziona. Ulazi u sastav XII pešadiske brigade.

Protivoklopna otporna tačka br. 2. Sastav: jedna baterija protivkolskih oruđa. Komandant, komandant te baterije.

---

[6] Komandant Artiljerijske brigade 51. NOU divizije bio je tada Voja Živanović.

Ulazi u sastav XIV pešadiske brigade.

5) **Početak napada tačno u 18 časova 25-I-1945 godine.** Napadu prethodi artileriska priprema koja će trajati od 17,30 do 18,00 časova.

6) Borbeni znaci: **Kolja — Marko.**

7) **Mesta štabova:**
Štab XVI divizije nalaziće se u Podr. Slatini.
Štab LI divizije nalaziće se u . . .[7]

8) **Veze:** Šefovi diviziskih otseka za vezu uspostaviće vezu u duhu stvorenog plana za napad.
Štab LI divizije vezaće se sa štabom Korpusa.
Predvideti potrebna sredstva za produžavanje veze u toku dana. Sve pripreme za postavljanje veze okončati 25 o. m. do 15 časova.
Šef otseka za vezu XVI divizije potpomoći će jedinice za vezu I brigade u postavljanju direktne linije sa štabom divizije.

7) **Sanitet:** Hiruška ekipa LI divizije nalaziće se u s. G. Bukovica, a hirurška ekipa XVI divizije nalaziće se u Podr. Slatini.
Jedinice LI divizije i jedinice I brigade XVI divizije sve ranjenike kojima je potrebna hirurška intervencija upućivaće u G. Bukovicu, a jedinice II, IV i XV brigade XVI divizije svoje ranjenike upućivaće u Podr. Slatinu.
Hirurška ekipa LI divizije vršiće samo najhitnije intervencije, dok će slučajeve koji nisu najhitnije prirode najbržim putem upućivati u Podr. Slatinu u hiruršku ekipu XVI divizije.

Napomene:

Pri izvođenju napada pridržavati se sledećeg:
Glavna udarna grupa blagovremeno izvršiće sve pripreme za napad i postaviti se na polazne položaje za napad. Sa polaznih položaja za napad energično i smelo prodirati ka samoj Čađavici, ne obazirući se na eventualno neprijateljsko dejstvo, od još nelikvidiranog neprijateljskog uporišta u Adolfovcu. Strojeve jedinica podesiti obzirom na dejstvo neprijateljske vatre.
Moralno dejstvo proizvedeno dejstvom artilerije za vreme artileriske pripreme u potpunosti iskoristiti. U tu

[7] U dokumentu je ostavljen prostor gdje će se naknadno uneti lokacija za komandno mjesto štaba 51. NOU divizije.

svrhu potrebno je da se jedinice u momentu završetka artileriske pripreme već nalaze na jurišnom položaju te da na taj način budu stvoreni svi preduslovi za izvršenje naleta (juriša) i upada u neprijateljske rovove.

Formirati bombaška odeljenja i koristiti ih do maksimuma.

Protivkolske puške, protivkolske topove, a po potrebi i brdske topove privući u streljački stroj.

Izdvojiti minerska odeljenja i staviti ih neposredno uz bataljone, stavljajući im u zadatak pronalaženje i čišćenje minskih polja, te postavljanje mina na pravcima i komunikacijama, na kojima bi neprijatelj preduzeo akciju oklopljenim snagama.

Štabovi brigada i bataljona povezaće se čvrsto sa artilerijom, zahtevajući od iste tučenje svih otpornih tačaka na kojima se neprijatelj brani.

Ukoliko se borba ne završi u toku noći, ima se najupornije produžiti i u toku dana, do potpunog uništenja neprijateljske grupacije zapadno od kanala.

Osvojeno zemljište držati po svaku cenu i u tom cilju da se jedinice obavezno na osvojenom zemljištu ukopaju.

Štabovi brigada preduzeće mere da se u toku 25. o. m. izvrši krečenje svih protivkolskih oruđa, a svoje jedinice, naročito jedinice prve borbene linije i bombaška odeljenja snabdeju sa belim čaršavima — ogrtačima i kabanicama.

Potrebno je da se sve pripreme za napad izvedu u najvećoj tajnosti i neposredno pred sam napad ljudstvo upoznati sa zadatkom i skrenuti mu pažnju na pravilno držanje u borbi.[8]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant LI NOU div.
potpukovnik

Komandant XVI NOU div.
pukovnik **Kamenjar**[9]

M. P.

---

[8] O toku i rezultatima napada vidi dok. br. 126 i 131 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292: izvještaj Štaba 12. korpusa pisan 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ.

[9] Marko Peričin Kamenjar

BR. 100

IZVJEŠTAJ ŠTABA 32. DIVIZIJE OD 24. JANUARA 1945. ŠTABU 10. KORPUSA NOVJ O BORBAMA NA SEKTORU GRUBIŠNO POLJE — VELIKI GRĐEVAC — VELIKA PISANICA[1]

ŠTAB XXXII. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 48/1945. god.
Dana 24. januara 1945. god.

ŠTABU X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

U prilogu pod ./. dostavlja se operativni izvještaj za borbe vođene od 13. do 20. o. mj. Isti je izvještaj nepotpun s razloga što nismo bili u stanju prikupiti izvještaje iz brigada, tako da je isti sastavljen po operacijskom dnevniku. U njemu nedostaje dosta stvari, tako da pojedini momenti u borbama nisu uopšte unešeni, jer zato nismo imali potrebnih podataka, a niti je bilo dovoljno vremena, da se pojedine borbe na sastancima proanaliziraju.

Za sve borbe koje su vođene u glavnom su izdana telefonska i radiogramska naređenja tako da ni pismenih zapovjesti nije bilo. Isto tako nisu ni skice izrađivane, jer za sve to nije bilo dovoljno vremena.

Prednje se dosatvlja s molbom na nadležnost.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba,
major:
Bogdan Jovanović

M. P.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 11—2, k. 1192.

ŠTAB XXXII. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Oper. broj: 48/1945.
Dana 24. januara 1945. god.

Predmet: Operativni izvještaj za borbe od 13. do 20. januara 1945. god.

ŠTABU X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Nakon neuspjelog napada na neprijatelja u Pitomači 8. o. mj. naređeno je izvlačenje iz borbe.[2] Naša Divizija dobila je zadatak da se prebaci na prostoriju Stare i Nove Rače, Bulinca i Bedenika, u cilju zatvaranja pravca od Bjelovara, odmora i sređivanja. Nakon jednodnevnog odmora primjećena je koncentracija I. Hrvatske udarne divizije u Bjelovaru i grupisanje neprijateljskih snaga na prostoriji Kutina — Garešnica.[3] 11. o. mj. primjećeni su prvi pokreti neprijatelja iz Bjelovara u pravcu Severina i prema Garešnici. Naša Divizija dobila je zadatak da sa jednom brigadom posjedne položaje u G. Kovačici, a sa ostale dvije brigade da se smjesti u V. Peratovici — V. Dabčevici. U toku 12. o. mj. neprijatelj iz Bjelovara u jačini dva puka (20. i 21. puk I. Hrvatske udarne divizije) nadire komunikacijom u pravcu V. Pisanice. U isto vrijeme i I. Kozačka div. sa I. donskim i IV. kubanskim i 69. samostalnim divizionom nadire komunikacijom od Garešnice prema Grđevcu u cilju spajanja sa neprijaetljskim snagama od Bjelovara.[4] Naša divizija zauzela je slijedeći raspored:

Brigada »Matije Gubca« posjela je položaje G. Kovačica — Zrinska. Brigada »Pavleka Miškine« položaje na prostoriji V. Dabčevice. Brigada »Braće Radića« posjela je položaje na prostorijama V. Peratovice. U isto vrijeme stiže i XVIII. ud. brigada,[5] koja posjeda položaje za odbranu u Grubišnom Polju. Štab Divizije nalazio se u Vel. Peratovici (sjeverni deo). U toku dana neprijatelj nije nadirao na naše položaje. Obzirom da su položaji brigade »Matije Gubca« bili suviše istaknuti, jer je neprijatelj već upao u V. Pisanicu, radi toga je brigadi

[2] U napadu na Pitomaču učestvovale su jedinice 10. korpusa NOVJ, 40. divizija 6. korpusa NOVJ i artiljerijske jedinice Crvene armije (opširnije o tome vidi dok. br. 109).

[3] Detaljnije o rasporedu, sastavu i jačini neprijatelja na navedenoj prostoriji vidi dok. br. 17 i 60.

[4] O namjerama neprijatelja vidi dok. br. 149, objašnjenje br. 4.

[5] Riječ je o 18. brigadi 40. NO divizije (vidi dok. br. 27 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—2, k. 846: izvještaj Štaba 40. divizije od 11. januara 1945. pisan Štabu 6. i 10. korpusa NOVJ).

»Matije Gubca« naređeno, da posjedne položaje na liniji: juž. deo sela Zrinska — M. Grđevac. U toku dana neprijatelj je sa manjim snagama nadirao u pravcu G. Kovačice, ali se nije zadržao u njoj. Prema prikupljenim podacima saznajemo, da je neprijatelj pred noć 12. o. mj. u jačini od jednog bataljona izbio u G. Kovačicu i zaposjeo istu. Brigada »Matije Gubca« dobila je zadatak da sa dva bataljona i dva bataljona Zagorske brigade napadne neprijatelja u G. Kovačici. U svome nastupanju u G. Kovačicu jedinice su naišle na slabiji otpor neprijateljskih izviđačkih djelova, koji su se odmah povukli. Dok su se jedinice koje su napadale G. Kovačicu nalazile u istoj ne uredivši položaje za odbranu, neprijatelj pred zoru 13. napao sa jačim snagama od V. Pisanice i V. Barne, a sa jednom kolonom zaposjeo put G. Kovačica — M. Grđevac. Jedinice koje se nalaze u G. Kovačici bile su iznenađene te su odmah prisiljene na povlačenje.[6] Nakon toga povlačenje brigada »Matije Gubca« zaposjela je položaje koje je ranije držala. Naši gubitci bili su: 2 mrtva i 12 ranjenih, dok neprijateljski gubitci nisu utvrđeni.

Neprijatelj — 69. divizion I. Brigade I. Kozačke divizije sa štabom iste brigade zaposjeda zapadni deo V. Barne, dok dijelovi IV kubanskog puka iste brigade zaposjedaju G. Kovačicu. Radi ove situacije kojom je brigadi »Matije Gubca« ostao nezaštićen lijevi bok, naređeno je brigadi »Braće Radića«, da zaposjedne istočni dio s. V. Barne, dok brigada »Pavleka Miškine« ima kao rezerva zaposjesti južni dio s. V. Peratovice. Brigada »Braće Radića« odbacivši neprijateljske predstraže iz istočnog dijela s. V. Barne zaposjeda isti, te se povezuje desno sa brigadom »Matije Gubca« u s. M. Grđevcu, a lijevo sa XVIII. brigadom u s. Grubišnom Polju. U borbi sa 69. divizionom brigada »Braće Radića« nanijela je gubitke od 25 mrtvih, 55 ranjenih i 2 zarobljena vojnika, dok je zapljenjeno 1 puškomitraljez, 4 poluautomatske puške, jedan šmajser, 9 sedala i 5 konja. Sopstveni gubitici 14 ranjenih.

13. o. mj. neprijatelj od G. Kovačice vrši pritisak na položaje brigade »Matije Gubca« u južnom dijelu s. Zrinska, ali je uvjek bio uspješno odbijen na polazne položaje. Pred noć neprijatelj pod zaštitom mraka izvršio je iznenadan prodor od kote 176 u pravcu crkve u Zrinskoj. Te položaje trebao je držati bataljon Zagorske brigade koji je baš u tom momentu napuštao položaj, jer je dobio drugo naređenje od svoga štaba. Neprijatelj je to iskoristio i bez borbe zaposjeo srednji deo Zrinske. Radi toga i bataljon »Gubčeve brigade«, koji je držao

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 150.

položaj u južnom dijelu s. Zrinske, bio prisiljen na izvlačenje, te se isti povukao na kotu 198.

14. januara 1945. god. neprijatelj u jačini jednog bataljona ustaša 21. pukovnije napada sa tri kolone na položaje brigade »Matije Gubca« u M. Grđevcu. Nakon dvosatne borbe neprijatelj je uspio prisiliti jedinice brigade »Matije Gubca« na povlačenje. Neprijatelj je odmah utvrdio položaj u zapadnom dijelu s. Grđevca, dok je slabije snage isturio u istočni deo istog sela. Štab brigade »Matije Gubca« iskoristio je tu situaciju i odmah je nakon kraće borbe uspio zauzeti istočni deo sela M. Grđevac, te se na tim položajima i utvrdio, s tim što je jedan bataljon posjeo položaje na liniji k. 198—195. U tim borbama neprijatelj je imao 15 mrtvih i 25 ranjenih. Naši gubitci bili su: 6 poginulih i 7 ranjenih.

Pošto je I. donski puk I. Kozačke divizije nakon kratke i žestoke borbe odbacio jedinice 18. brigade, koje su držale Grubišno Polje, morala se brigada »Braće Radića«, pošto joj je ovim bio ugrožen levi bok, povući iz istočnog dijela V. Barne i zaposjesti položaje na V. Baranskim vinogradima. U tim predstražnim borbama između brigade »Braće Radić« i 69. diviziona I. Kozačke divizije imao je neprijatelj 5 poginulih i 8 ranjenih, dok su naši imali 4 mrtva i 13 ranjenih.

15. januara 1945. god. neprijatelj sa jednim bataljonom ustaša 21. pukovnije napada na položaje »Matije Gubca« u istočnom dijelu s. M. Grđevca sa glavninom, dok sa manjim snagama napada preko šume Grđevica u pravcu Grđevačkog mlina na položaje brigade »Braće Radića«. Nakon trosatne borbe jedinicama brigade »Matije Gubca« uspjeva odbiti neprijatelja i odmah zatim preći u protunapad. Neprijatelj je bio razbijen i u neredu se povukao u pravcu G. Kovačice i V. Grđevca. U tim borbama neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i 50 ranjenih. Zapljenjen je jedan šarac, 12 pušaka, nešto municije i druge spreme. Naši gubitci: 4 mrtva i 8 ranjenih. U isto vrijeme brigadi »Braće Radića« uspjeva odbiti neprijateljsku desnu kolonu i prisiliti ju na neuredno povlačenje. Neprijatelj je i tom prilikom imao oko 20 mrtvih i 30 ranjenih. Zarobljena su dva ustaše. Zapljenjeno je 10 pušaka i druge spreme. Mi nismo imali gubitaka.

Nakon te borbe naše jedinice zauzele su svoje stare položaje.

Radi povoljnog završetka borbe u M. Grđevcu preduzeo se napad na neprijaetlja u V. Barni sa brigadom »Braće Radića« i brigadom »Pavleka Miškine«. Napad otpočeo u 18 asti. Brigada »Pavleka Miškine« napala je neprijatelja na pravcu M. Barna — V. Barna, dok je brigada »Braće Radića« napala

neprijatelja u bok preko kote 169 na centar sela. Međutim je neprijatelj prebacio svoj IV. kubanski puk sa sektora G. Kovačica u V. Barnu još prije napada, te je tako brojno bio premoćniji, radi čega napad nije uspio. Brigada »Braće Radića« povukla se na svoje ranije položaje V. Barnske vinograde, dok je brigada »Pavleka Miškine« zaposjela položaj na istočnom dijelu s. M. Barne. Neprijateljski gubitci nepoznati. Naši gubitci: 6 mrtvih i 24 ranjena.

17. januara 1945. god. koristeći maglu neprijatelj je iz V. Barne prethodno dobro izvidio položaje brigade »Pavleka Miškine«, napao istu podišavši kroz Obrovu šumu potokom Barna i napao položaje brigade s boka i leđa. Nakon kraće borbe brigada je bila odbačena na položaj sjeverno od M. Barne. Odmah zatim preduzet je povratni napad na neprijatelja u M. Barni s brigadom »Pavleka Miškine« i osvojeni su položaji koje je brigada ranije držala, dok krajnji cilj istjerivanja neprijatelja iz M. Barne nije uspio radi nadmoćnosti istoga. U toku noći 17. na 18. januara preduzet je opširniji napad na neprijatelja u M. Barni i to sa brigadom »Pavleka Miškine«, dva bataljona 18. brigade i jednim bataljonom brigade »Braće Radića«. Međutim zbog slabe povezanosti, decentralizacije napadnih pravaca i neodlučnosti bataljona 18. brigade napad nije uspio, te su se jedinice u zoru 18. januara povukle na polazne položaje. Brigada »Pavleka Miškine« zaposjela je sa jednim bataljonom kotu 141, kako bi se zatvorio pravac M. Barna — V. Peratovica.

Neprijateljski gubitci nepoznati. Naši gubitici 2 mrtva i 8 ranjenih.

U 14 sati 18. januara o. g. neprijatelj se iz nepoznatih razloga povlači iz M. Barne i to jednom kolonom u Grubišno Polje dok druga kolona odlazi u V. Barnu. Brigada »Pavleka Miškine« zaposjeda M. Barnu i hvata kontakt sa neprijateljem koji se nalazi u istočnom dijelu V. Barne.

Zbog napornih borbi koje je vodila brigada »Matije Gupca« u M. Grđevcu povlači se ista 19. januara 1945. u rezervu prema V. Peratovici, dok njene položaje zaposjeda XXXIII. Divizija. Međutim se neprijatelj naglo povlači iz V. Barne u pravcu V. Grđevca, dok se iz Grubišnog Polja povlači u pravcu Pavlovca. Naše jedinice u zajednici sa XVIII. Brigadom preduzimaju gonjenje neprijatelja, te brigada »Pavleka Miškine« preko V. Barne zaposjeda istočni dio sela Pavlovca gdje dolazi u kontakt sa neprijateljem koji sa jačim snagama drži zapadni dio. Brigada »Braće Radića« zaposjeda s. V. Jasenovaču, dok brigada »Matije Gubca« zaposjeda Grubišno Polje. Daljnje gonjene neprijatelja nije preduzeto radi toga, što je neprijatelj

sa svoga desnog krila rokirao izvesne snage na svoj centar i lijevo krilo i pojačao pritisak na naše jedinice na tom dijelu fronte. Radi ove novonastale situacije 18. brigada prebačena je sa našeg lijevog krila na centralni dio naše fronte.

Pošto je gonjenjem koje su preduzele naše jedinice u pravcu s. Pavlovca nastala praznina na sektoru V. Barne moralo se isto selo zaposjesti gotovo zato, što nisu preduzete nikakove ofanzivne operacije od strane naših jedinica na centralnom dijelu fronte. Radi ovoga je brigada »Pavleka Miškine« iz s. Pavlovca prebačena u s. V. Barnu, dok je brigada »Braće Radića« zauzela položaj u s. Grbavcu.

U svim tim borbama naši gubici bili su slijedeći:

Poginula 24 druga, ranjeno 86 drugova.

Neprijateljski gubitci što je utvrđeno bili su slijedeći:

Ubijeno 95 neprijateljskih vojnika.

Ranjeno preko 168 neprijateljskih vojnika.

Zarobljena 3 vojnika i 1 oficir.

Zaplijenjeno: jedan puškomitraljez, 1 šarac, 1 šmajser, 5 poluautomatskih pušaka, 22 puške, 9 sedala, 5 konja, nešto municije i druge spreme.

Napominje se, da su u tim borbama neprijateljski gubitci znatno veći ali se oni nisu mogli utvrditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. pomoćnik politkomesara major:
Majer Boris

Komandant — potpukovnik:
Bulat Rade

M. P.

BR. 101

IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 24. JANUARA 1945. ŠTABU 4. KORPUSA NOVJ O OPERATIVNOJ SITUACIJI I FORMACIJSKOM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB
UNSKE GRUPE 4. KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Broj 18 24. I 1945

Opći vojnički izveštaj
dostavlja

ŠTABU IV. KORPUSA NOV »JUGOSLAVIJE«

Dostavlja se opći vojnički izvještaj za mjesec januar 1945 god.

1. **Opća vojnička situacija:** Na sektoru ove grupe u toku ovog mjeseca nisu nastale značajnije promjene. Neprijatelj kao i prošlog mjeseca ograničio se na osiguranje Unske doline, t.j. osiguranje komunikacija. Po likvidiranju neprijateljskog uporišta Vaganac,[2] neprijatelj je postavio jaču posadu u Izačiću, u jačini od 500 ljudi, 54. planinske divizije,[3] i nepoznat broj ustaša iz Vaganca. Neprijatelj u Turiji također je postavio posadu u jačini od 100—120 ljudi iz 373. divizije,[4] dok u ostalim neprijateljskim uporištima, Turija Majdanu, Brekovici, Otoki, Ostrošcu i Gnjilovcu, ostalo je skoro stanje nepromjenjeno. Grupa u ovom mjesecu imala je jednu veću akciju u zajednici sa ostalim jedinicama korpusa i to: likvidaciju Vaganca, dok je ostalo vrijeme držala položaje prema gore naznačenim neprijateljskim uporištima, sem jednog bataljona koji je djelovao na komunikaciji Bos. Krupa — Bihać.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—1, k. 1616.

[2] Borbe za Vaganac započele su 31. decembra 1944, a završene protjerivanjem neprijatelja 3. januara 1945 (vidi dok. br. 19, 21, 28, 121, 138 i 139 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 106; Arhiv VII, reg. br. 1/1—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 2. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[3] Prema obavještajnom izvještaju koji je Štab 4. korpusa 31. januara 1945. pisao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, u Izačić je 5. januara stigao 54. brdski bataljon. Njegovo brojno stanje bilo je oko 450 ljudi (vidi Arhiv VII, reg. br. 19—1, k. 119).

[4] Riječ je o dijelovima njemačke 373. legionarske divizije (vidi Franc Šraml, navedeno djelo 199—213).

Držanje položaja od strane grupe, prema neprijateljskim uporištima, bilo je radi osiguranja oslobođenog područja i komunikacije i veze sa Likom i Dalmacijom.

U posljednje vrijeme u Bihać stižu neki djelovi 54. pl. divizije te postoji mogućnost da bi smijenili 373. diviziju, koja se većim dijelom nalazi na sektoru Lapac — Bihać, a ista divizija je u poslednjim borbama imala osetljive gubitke. Prema izjavi prebjeglih legionara moral boraca te divizije vrlo slab. Moral vojnika 54. divizije, prema pričanju civila, nije na najvećoj visini a tako i borbenost.

Skoro u svakom neprijateljskom uporištu, nalazi se izvestan deo takozvanog **zelenog kadra,** koji neprijatelju služe za prokazivanje naših simpatizera i prilikom ispada za vodiče.

2. **Organizacija štabova:** Štab grupe popunjen je, nedostajao je ađutant te isti postavljen u ovom mjesecu od strane tog Korpusa. Štab grupe dejstvuje kao celina, i sve odluke donose se u saglasnosti užeg dijela štaba. Referenti pojedinih sektora kao i načelnik intendanture za sada zadovoljavaju na svojim dužnostima, a isti se mnogo trude, da bi im posao što bolje išao.

. . .[5]

3. **Formacisko stanje:** Grupa se sastoji iz dvije brigade. Svaka brigada [ima] po četiri bataljona, prateću četu, četu za vezu, izviđački vod, prištabsku četu, sanitetski vod, provijant-komoru (intendanturu). U Grupi postoji izviđačka četa, minerska četa, četa za vezu, prištabska četa, bolničarski vod, provijant-komora (intendantura). Također bio je artileriski vod, koji je upućen u poljski artileriski divizion korpusa; prema radio depeši korpusa, isti se još vodi po spisku u grupi pošto nije naređeno da ga se briše.

Postoje još grupne radionice koje vrše razne popravke obuće i odjela, koje su do sada pokazale vrlo dobre rezultate.

Zatim postoji dopunski bataljon, koji sada ima na licu 72 borca. Borci koji se sada nalaze u bataljonu većim dijelom su nesposobni za operativnu jedinicu, iz razloga što su mnogo fizički slabi.

Podoficirski kurs koji se održava pri štabu grupe, do sada pokazao je dobre rezultate, a isti može da primi oko 40 — 50 kursista.

4. **Brojno stanje i naoružanje** dostavlja se u prilogu.[6]

---

[5] Redakcija je izosatvila dio teksta koji se odnosi na personalna pitanja.

[6] Vidi dok. br. 102.

5. **Socijalni i nacionalni sastav:** Dostavlja se u prilogu.[7]

6. **Nastava u jedinicama:** Do polovice ovog mjeseca nastava u jedinicama bila je vrlo slaba, to jest nije se radilo po planu rada, iz razloga što su bile jedinice u akcijama i držale položaj, te što je neprijatelj skoro svaki dan uznemiravao naše jedinice. Poslije 15. [januara] izdati su planovi rada i po istima se radi a naročito sa komandnim kadrom. Kod prištabskih jedinica i specijalnih jedinica radi se također po rasporedu rada i to u mnogo većoj mjeri nego kod jedinica koje su na položajima. Nastavu u velikoj mjeri ometa snijeg i dosta slabe smještajne prilike, te velik teren koji treba da drže i kontrolišu jedinice ove grupe, te se [ne] može sprovesti kontrola nad jedinicama u potpunosti.

Na podoficirskom kursu podoficiri uče što je najpotrebnije našem nižem kadru iz predmeta Ratne službe, Borbene obuke, Fortifikacije, Nastave gađanja, Strojevi egzercir, Službu veze, Topografiju i Stražarsku službu. Rezultati koji pokazuju kursisti zadovoljavajući su.

7. **Ishrana:** Ishrana ove grupe vrši se na kazanu. Kvalitet hrane u prvoj polovici mjeseca bio je dobar, dok u drugoj polovici stanje ishrane se pogoršalo, iz razloga što je komanda Bihaćkog područja dostavljala meso u zakašnjenju i što nije bilo u dovoljnoj količini, krompir koji je dostavljan bio je smrznut i nije se mogao upotrebiti ceo, sol i začin nisu dobiveni te dani koji su bili bezmesni — tih dana nije bilo nikakvog začina. U poslijednje vrijeme nešto se je popravilo ali još nije onako kako bi trebalo biti. U pogledu popravljanja hrane preduzete su sve mjere.

8. **Moral i borbenost:** Moral boraca je na dosta velikom stepenu, a naročito u poslednje vrijeme, od kako je otpočela velika ofanziva **Crvene armije.** Borbenost također je na visini, sami borci traže da idu u akcije protiv neprijatelja.

---

[7] Pregled socijalnog i nacionalnog sastava nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 7/2—12, k. 1616.

Po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ, 2. brigada Unske operativne grupe je prebačena na komunikaciju Zagreb — Sisak, gdje je, u sadejstvu s jedinicama 7. NOU divizije, krajem januara i početkom februara 1945. napadala neprijateljeva uporišta. U prvoj polovini februara 1945. Unska operativna grupa je rasformirana, a od njenog ljudstva je formirana brigada koja je pod nazivom: 1. muslimanska NO brigada, ušla u sastav 8. NOU divizije. Opširnije o tome vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 29. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske; reg. br. 4/1—2, k. 814: izvještaj Štaba 7. divizije od 15. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ; reg. br. 17/1—2, k. 118: izvještaj Štaba 4. korpusa od 7. marta 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

9. **Oprema:** Oprema u brigadama je dosta dobra, naročita se potreba ukazuje za donjim vešom, kojega borci malo imaju ili u vrlo oskudnom broju.

10. **Zdravstveno stanje:** Zdravstveno stanje u jedinicama je dobro, nema pojave nekih naročitih bolesti koje bi trebalo spomenuti, ima manjih prehlada. Za sprečavanje tifusa poduzete su sve potrebne mjere, šurenja i davanja injekcija.

11. **Disciplina.** Disciplina u jedinicama svakoga dana se popravlja, a autoritet kod nižih rukovodilaca postepeno raste, ali vrlo sporo, što smo poduzeli u tom pravcu sve mjere, i vjeruje se da će biti povoljni rezultati. Familijarnost u našim jedinicama u manjoj mjeri postoji, te se u tom pravcu radi da se ista otkloni.

Problemi koji se postavljaju pred nas jesu da se uzdigne nižem komandnom kadru autoritet, da se razbije familijarnost u jedinicama, a kod štabova, bataljona i brigada da za vrijeme borbe budu na komandnim mjestima, odakle mogu komandovati sa jedinicama, a ne u streljačkom stroju kako se je do sada praktikovalo.

12. **Predlozi:** Kako je naša druga brigada otišla sa ovog sektora na sektor drugi, koji još nije poznat ovom štabu to smo mišljenja da bi ista trebala da se zadrži na tom sektoru duže vremena, kako bi se borci navikli na narod i način života u drugim krajevima, a moglo bi se sa istim više raditi i učvršćavati disciplina i drugarstvo više nego na ovom sektoru. Likvidiranje neprijateljskog uporišta Turija[8] moguće je u koliko bi brigada VIII. divizije smijenila naš bataljon na Čavniku, te u koliko bi dobili izvestan broj mina za teški bacač.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar
S. O.

Za komandanta načelnik štaba
kapetan
Sulejman

M. P.

---

[8] Dijelovi 7. NOU divizije zauzeli su Turiju 2. januara 1945, ali su je, pod pritiskom nadmoćnijih njemačkih i ustaško-domobranskih snaga, poslije četiri dana napustili (opširnije o tome vidi dok. br. 28 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/5—2, k. 119/6: depešu Šatba 4. korpusa od 6. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

BR. 103

IZVJEŠTAJ ŠTABA 3. ARMIJE OD 25. JANUARA 1945. VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ O BORBAMA ZA VIROVITIČKI MOSTOBRAN[1]

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. pov. broj: 52
25. januara 1945.
u _____ čas.

Operativni izveštaj
dostavlja

VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE

1.) *Situacija za proteklih 15 dana:*

Od 10. do 14. o.m. neprijatelj je pokušao sa dve kolone, jednom od Banove Jaruge i drugom od Bjelovara, probiti se ka Virovitici sa južne strane,[2] pošto su svi njegovi dotadanji pokušaji za probijanja ka virovitičkom mostobranu, sa istočne strane od pravca Donjeg Miholjca i Našica i sa zapadne strane od pravca Koprivnice, bili osujećeni od naših jedinica krajem decembra i početkom januara o.g.[3]

I taj neprijateljski pokušaj sprečen je, i po pregrupisanju snaga, jedinice XXXII i XXXIII divizije X korpusa, ojačane sa dve brigade[4] VI korpusa, izvršile su protivnapad u toku 14. i 15. o.m. i potisle neprijatelja na polazne položaje na liniji Vel. Pisanica — Grubišno Polje.[5]

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 9—1, k. 21/A.

[2] Opširnije o tome vidi dok. br. 60, 149, 150 i 153; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa pisan 27. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

[3] Pravac Koprivnica — Virovitica zatvarale su jedinice 10. korpusa i dijelovi 40. divizije 6. korpusa NOVJ, a pravce koji od Donjeg Miholjaca i Našica izvode ka Virovitici zatvarali su dijelovi 12. i 40. divizije 6. korpusa i 16. divizija 12. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 11, 17, 18, 35 i 38 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 63, 65, 67, 68, 69, 79, 86, 100, 108, 111, 117 i 126).

[4] Odnosi se na 12. proletersku i 18. NOU brigadu (vidi dok. br. 60 i 119; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557).

[5] Opširnije o tome vidi dok. br. 60, 61, 95, 153 i 156; Arhiv VII, reg. br. 11—2, k. 1192: izvještaj Štaba 32. divizije pisan 24. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ.

Već prema ranije stvorenom planu, odmah po smenjivanju od strane bugarske XI i XII divizije, usiljenim maršem sa sektora na levoj obali Drave,[6] upućene su XXXVI i LI divizija preko Drave kod Barča za Slavoniju i one su stigle i to: XXXVI divizija u toku 15. i 16. o.m., a LI divizija u toku 16. i 17. o.m. XXXVI divizija odmah je ubačena u borbu na sektoru Pitomače, a LI divizija (prebacivši glavninu snaga železnicom od Barča do Podr. Slatine) ubačena u borbu na sektoru Podr. Slatine prema s. Čađavici.

Od 17. do 22. o.m. na sektoru Pitomače razvijale su se vrlo žestoke ofanzivne borbe u kojima glavnu težinu zadataka imala XXXVI divizija. Neprijatelj je pružao žilavi otpor. Zauzeta su važna neprijateljska uporišta: s. Turnašica, s. Vukosavljevica, s. Otrovanec, a 24. o.m. i s. Grabrovnica, tako, da su se na tom sektoru naše jedinice sasvim približile Pitomači.[7]

Za pet dana borbi pred Pitomačom neprijatelju su naneti gubitci od 2130 izbačenih vojnika iz stroja.[8] U ovim borbama naročito se istakla artiljerija XXXVI divizije, tačnim i efikasnim gađanjem i čvrstim sadejstvom sa pešadijom.

Na sektoru Podr. Slatine:

20. o.m. po podne, sa XVI i LI divizijom, preduzet odlučan napad na neprijatelja na prostoru s. Čađavice u cilju ovlađivanja levom obalom Novog dravskog kanala, koji je od naročite važnosti. Ostvarivši iznenađenje, naše jedinice u početku imale su uspeha, ali je u toku noći 20./21. o.m. neprijatelj, ubacivši u protivnapad jača pojačanja, u pešadiji i tenkovima, uspeo vratiti naše snage prema polaznim položajima.

Borbe u toku 20./21. o.m. bile su vrlo žestoke. Neprijatelju naneti gubitci od 1000 izbačenih iz stroja, gubitci XVI i LI divizije 600 izbačenih iz stroja.[9]

U ovim borbama pod teškim vremenskim uslovima naše jedinice pokazale su odlučnost i polet, ali i nedovoljno upornosti i nesnalaženje u frontalnim borbama kako kod samih boraca, tako i kod rukovodilaca, što se zapazilo više kod LI nego kod XVI divizije.

---

[6] Bugarska 11. i 12. pješadijska divizija smijenile su 36. i 51. diviziju 12. korpusa NOVJ 12. januara 1945 (vidi dok. br. 31, 34, 47 i 131).

[7] Opširnije o borbama za Otrovanec i Pitomaču vidi dok. br. 95, 119, 129.

[8] O gubicima jedinica 36. NOU divizije i 12. proleterske brigade vidi dok. br. 119 i 129 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—2, k. 118: izvještaj Štaba 10. korpusa pisan 3, februara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[9] Detaljnije o toku i rezultatima navedenih borbi vidi dok. br. 126 i 131 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 2—3, k. 590: izvještaj Štaba 12. korpusa pisan 22. januara 1945. Štabu 3. armije NOVJ.

Artiljerija LI divizije, kojoj je ovo bila prva borba, nije došla do punog izražaja, što nije slučaj i sa artiljerijom XVI divizije, koja je efikasno sadejstvovala svojoj pešadiji.

Za to vreme XII divizija VI korpusa sa dve brigade[10] vršila je pritisak prema Našicama, ujedno štiteći bok XVI i LI diviziji kao i čvrsto zatvarajući pravac kod Našica prema Podr. Slatini. Ova jedinica nije mogla postići značajnije rezultate obzirom na nadmoćnost neprijatelja na prostoru Našica, koji je na tom sektoru defanzivan, utvrđuje se i postavlja minska polja.

Za vreme borbi na sektoru Podr. Slatine i Pitomače, sadejstvovala je artiljerija bugarskih jedinica, koja se nalazi na levoj strani Drave.

U toku 20. o.m. sa Virovitičkog mostobrana prebacila se preko Drave i pošla u sastav svoje, 57. armije, 233. ruska divizija, koja je do tog vremena samo defanzivno držala položaje neposredno na zapadnoj strani Virovitice.[11]

2.) *Naše dalje namere:*

Obzirom da se na operacionom području Slavonije nalaze sve jedinice ove armije, imajući u vidu sadanji sastav divizija XII korpusa (znatna artiljerija, rusko pešadisko naoružanje), kao hitnu potrebu pojačanje jedinica VI, naročito X korpusa, iz čega proizlazi nužno snabdevanje tih jedinica municijom i drugim potrebama na dosadanji način, t.j. iz baza Vrhovnog štaba ili slagališta Crvene armije, — za nas se kao naročito važan zadatak postavlja: Po svaku cenu očuvanje virovitičkog, tačnije rečeno, podravskog mostobrana, kojim bi se osigurala veza sa levom stranom Drave i čime se, osloncem na južni bok jedinica III Ukrajinskog fronta, omogućuje dalje naše operativno delovanje u Podravini i Slavoniji.

Držanje podravskog mostobrana također je od važnosti i za rešavanje pitanja evakuacije ranjenika i izbeglica iz Slavonije preko Baranje za Bačku[12] kao i za ishranu ljudstva i stoke obratnim pravcem (obzirom na veliko brojno stanje jedinica i iscrpljenost Slavonije u tom pogledu).[13]

---

[10] Odnosi se na Osječku NOU brigadu i Čehoslovačku NO brigadu »Jan Žiška« (vidi dok. br. 65 i 119; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/7: depeše Štaba 6. korpusa upućene u januaru 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[11] O dolasku 233. divizije Crvene armije na područje Virovitice vidi dok. br. 17 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 48, 54 i 111.

[12] Opširnije o evakuaciji ranjenika i neboračkog stanovništva sa područja 6. i 10. korpusa NOVJ vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/7, reg. br. 1—2, k. 119/9: depeše štabova 6. i 10. korpusa upućene u januaru 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[13] O ekonomskoj situaciji u Slavoniji u to vrijeme vidi dok. br. 49.

Uviđajući veliku važnost održavanja što sigurnijeg i bržeg saobraćaja između naših jedinica na frontu i pozadine (i obratno) uspelo nam je, zahvaljujući požrtvovanosti i krajnjem zalaganju naših pionira, izgraditi novi (pionirski)[14] most preko Drave kod Barča, koji će danas biti pušten u saobraćaj.

Iz svih tih razloga, mi smo za sada prinuđeni sa glavninom naših snaga dejstvovati na području Podravine i aktivnim dejstvom prema D. Miholjcu i Koprivnici (sa kojih pravaca neprijatelj najosetljivije ugrožava podravski mostobran) obezbeđivati podravski mostobran.

Kao neposredni zadatak, postavili smo:

a) Zauzeće Pitomače, čijim se držanjem i izbijanjem na kanale zapadno od tog mesta mogu i sa manjim snagama obezbeđivati i sigurnije zatvarati pravci od Koprivnice i Bjelovara.

b) Izviđanje i ovlađivanje levom obalom t.zv. Novog dravskog kanala, na prostoru, s. Čađavice, čime bi se mogli solidno i sa manjim snagama zatvoriti pravci od D. Miholjca — Moslavine, pošto taj kanal pretstavlja jaku prirodnu prepreku. Posle izbijanja na ove linije, kojima ćemo nastojati što pre da ovladamo, — u toku današnjeg dana vršimo odlučni napad[15] na oba ta sektora — preduzećemo sa jačim snagama ofanzivno dejstvo u cilju likvidacije Našica i okolnih uporišta, potom dalje prodiranje u pravcu Đakova, bočno se obezbeđujući od D. Miholjca i Osijeka, dok bi sa manjim snagama zatvarali pravce — defanzivno se držali na pomenutim linijama (Pitomača — s. Čađavica).

Mi ovom prilikom naročito želimo napomenuti da naše sadanje operaciono područje koje držimo, obzirom na geografsko-strategijski odnos prema jačim neprijateljskim snagama na liniji Osijek — Vinkovci — Brod i dalje prema Zagrebu, kao i obzirom na povezanost, zapravo istaknuto produženje levog krila snaga III. Ukrajinskog fronta, — pruža vanredne mogućnosti za ostvarivanje strategijskog manevra jačim snagama, i tako reći neprimećeno izbijanje tim snagama potpuno iza leđa neprijatelja, na najosetljivijim pravcima za njega: sa sadanjim našim snagama mi ni iz daleka nismo u mogućnosti da ostvarimo ono što nam se, tako reći, nameće,

[14] Riječ je o pontonskom mostu.

[15] Jedinice 16. i 51. divizije 12. korpusa NOVJ izvele su 25/26. januara više uzastopnih napada na neprijateljeve položaje na liniji r. Drava — Čađavica — Adolfovo Selo — Donje Bazje, ali su se, zbog snažnog otpora, povukle na polazne položaje (opširnije o tome vidi dok. br. 126 i 131 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292; reg. br. 4—3, k. 590: izvještaje Štaba 12. korpusa pisane 26. januara i 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ).

jer smo sve do sada glavninu naših snaga držali defanzivno sa stalnim aktivnim dejstvom.

Iz tih razloga mi Vas molimo za vaše dejstvo, da se na naše operaciono područje uputi nešto novih snaga, ruskih ili bugarskih,[16] čime bi se mnogo postiglo a i naše jedinice u celini u tom slučaju mogle bi ostvariti sa više uspeha ofanzivne zadatke koji se pred nas postavljaju.

3. — U prilogu dostavljamo skicu rasporeda naših jedinica.[17]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR
pukovnik
B. Petričević

KOMANDANT
general-lajtnant
Kosta Nađ

M. P.

[16] Na operaciono područje 3. armije nisu bile upućene nove snage (vidi Arhiv VII, reg. br. 16—1, k. 21/A: izvještaj Štaba 3. armije od 16. februara 1945. pisan Vrhovnom štabu NOV i POJ).

[17] Redakcija nije mogla pronaći tu skicu. O rasporedu jedinica 3. armije u to vrijeme vidi dok. br. 119, 126 i 131 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9/6—2, k. 118: skicu rađenu u Štabu 10. korpusa NOVJ.

BR. 104

IZVJEŠTAJ ŠTABA 19. DIVIZIJE OD 25. JANUARA 1945. ŠTABU 8. KORPUSA NOVJ O BORBAMA ZA KNIN[1]

ŠTAB
XIX. UD. DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE
Op. br. 202
25. januar 1945. god.

Operativni izveštaj o
akciji na Knin.

ŠTABU VIII. UD. KORPUSA NOVJ
Sekcija **Knin — Šibenik 1 : 100.000**

U akciji VIII. Korpusa za oslobođenje Knina pored XXVI XX. Divizije i Korpusne artiljerije sa svim svojim dijelovima učestvovala je i naša XIX. Divizija[2] pojačana sa I. Brdskim divizionom Korpusne artiljerije i od Tenkovske brigade: sa 6 autoblinda i 7 tenkova.[3]

Neprijateljske posade po gubitku Splita[4] i Šibenika[5] koncentrirale su se u Kninu i na sektoru Prevjes — Knin — Grahovo nalazilo se ukupno 6.175 neprijateljskih vojnika.[6]

U Kninu i okolici na pomenutom sektoru nalazile su se sljedeće njemačke jedinice:

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—1, k. 527.

[2] Pored navedenih jedinica, u završnim borbama za Knin učestvovale su i dvije brigade 9. NOU divizije (vidi knj. 36, dok. br. 17, 35 i 111).

[3] Opširnije o učešću 1. tenkovske brigade NOVJ u napadu na Knin vidi knj. 36, dok. br. 98.

[4] Jedinice 26. NOU divizije, u sadejstvu sa 10. brigadom 20. NOU divizije, oslobodile su Split 25/26. oktobra 1944 (vidi knj. 34, dok. br. 87, 91, 110 i 116; knj. 35, dok. br. 56).

[5] Pod pritiskom jedinica 26. NOU divizije Nijemci, ustaše i domobrani napustili su Šibenik 2/3. novembra 1944 (vidi knj. 35, dok. br. 56).

[6] U Kninu i bližoj okolini bilo je u prvoj polovini novembra oko 20.000 Nijemaca, ustaša, domobrana i četnika (vidi knj. 36, dok. br. 27; Franc Šraml: navedeno djelo, str. 199—213).

264. pješ. divizija sa dijelovima:

prištabski djelovi	200	vojnika
891. reg.[7] — I. i III. bataljon	300	„
892. reg. — I. i II. bataljon	1090	„
893. reg. — dijelovi iz svih bataljona	450	„
264. artilj. regimenta	600	„
Dopunski bataljon	450	„
Ostalih sitnih dijelova, čete za vezu, auto-čete, sanitet	310	vojnika
Ukupno	3400	vojnika

373. hrv. pješ. divizija:[8]

383. reg. — 13, 14. i 15. četa	420	vojnika
I. bataljon istog puka	360	„
III. bataljon istog puka	250	„
III. bataljon 384. reg.	350	„
Dijelovi 373. artiljerijskog puka	250	„
Ostali sitnih dijelova	260	„
Ukupno	1890	vojnika

Mornarica:

944. H.K.A.[9]	560	vojnika
540. M.A.A.[10]	250	„
Četa 501. inž. bataljona	85	„
Ukupno	885	

Pored toga na pomenutom sektoru nalazilo se četnika . . . . . 2300 u operativnim jedinicama, a blizu 2000 nalazilo se je kod svojih kuća kao milicija, u Kninu je postojala Dinarska četnička oblast.

Raspored posada uporišta, koja su sačinjavala pojas obrane Knina, a koja su spadala u rejon djelovanja naše divizije su: Žagrović — Stara Straža 6000 vojnika, 3 topa 105 mm, (haubica), 2 p.k. topa i 2 brdska topa, sa 3 tenka.

Duboki Dol: 2 bacača teška . . . . . 50 vojnika

---

[7] regimenta (puk).

[8] Riječ je o njemačkoj 373. legionarskoj diviziji »Tigar«.

[9] Heeres Küsten Artillerie (Obalski artiljerijski puk RVK).

[10] Marineartillerieabteilung (Divizion mornaričke obalske artiljerije).

Pađene:
Djelovi 383. puka . . . . . 250 vojnika,
1 brdski top, 2 t. bacača, 1 tenk i 27. kam.[iona].

Zaseok Samardžija:
Četnika oko 150
sa 1 bacačem i automatskim naoružanjem.
Kota 319 . . . . . 40 vojnika
sa 1 bacačem i automat. oružjem.
Ilićev stan oko . . . . . 100 vojnika
kojima je zadatak da zatvore pravac od Mokrog Polja, sa 4 t. bacača, 1 p.k. topom i 2 bacača plamena.

Kamlerove kuće — k. 319:
Oko 60 vojnika sa automatskim naoružanjem i 1 m[alim] bacačem.

Markusovi stanovi:[11] 1 km. sjeverno od k. 316 oko 100 vojnika sa 2 teš. i 4 laka bacača. 1 p.k. top sa 5 šaraca.

Čekićev krš:[12] oko 100 neprijateljskih vojnika.

Očestovo: 420 vojnika, 1 t. i 3 laka bacača.

Oton: kuće Dobrijević[13] — oko 135 četnika, štab četničkog bataljona, 2 t. mitraljeza i 1 laki bacač.

Selakov kuk:[14] oko 25 vojnika.

Debelo brdo: oko 50 vojnika.

Prevjes: 120 legionera sa 3 haubice 105 mm, 4 t. bacača i 1 tenkom i 25 kamiona.

Palanka: oko 300 vojnika sa 1 brdskom baterijom.

Marčetića glavica:[15] 80 vojnika sa 2 topa 105 mm.

Zrilina glavica:[16] oko 150 legionera sa 2 topa 150 mm, 2 topa 105 mm, 2 t. bacača.

K. 875 (Viojla): oko 50 vojnika, kao predstraža posade Otrić.

Otrić: 300 legionera, štab II. bataljona 384. puka, te oko 200 četnika.

Na Sučevića brdu: 150 legionera i oko 100 četnika.

---

[11] Na karti Knin 1 : 100.000 piše: Markviovi st., a treba: Markoševi st.

[12] Cekićev krš nije nađen na karti 1 : 100.000.

[13] Dobrijevići (zaselak).

[14] Selakov kuk nije nađen na karti 1 : 100.000.

[15] Marčetića glavica je bezimena kota sjeverno od zaseoka Marčetići (20 km sjeverozapadno od Knina).

[16] Zrilina glavica nije nađena na karti 1 : 100.000.

Kod kuća Sučevića:[17] oko 100 četnika sa 1 t. bacačem i automatskim naoružanjem.

Kod kuća Vugonja:[18] 50 četnika, 2 t. bacača.

Zrmanjski klanac: oko 100 legionera i četnika.

Rastičevo: 70 četnika.

Smrekovača:[19] oko 150 legionera i četnika.

Gračac drži 1 bataljon legionera u jačini od 6—700 vojnika i sa oko 600 četnika, pored toga garnizon je pojačan sa bataljonom 392. div.[20]

Naša divizija imala je zadatak[21] ovladati komunikacijom Žagrovići — Pađene — Prevjes i likvidaciju neprijateljskih uporišta na masivu Koma i [da zauzme] južne djelove [sela] Pađene — Ilića stanove — selo Očestovo, kao i uništiti sva manja neprijateljska bočna uporišta južno i zapadno od pomenute komunikacije, od rijeke Krke u lijevo, zaključno sa masivom Koma, k. 680. Desno od naše divizije, preko rijeke Krke, operiše XXVI. divizija, a desno od XXVI. divizije XX. divizija.[22]

XX. i XXVI. divizija imaju zadatak[23] neposrednu likvidaciju Knina.

Namjera neprijatelja bila je odbraniti Knin kao važan taktički ključ položaja, vezati snage VIII. Korpusa i pod svaku cijenu time održati bočno osiguranje dijelova koji se povlače sa južnog dijela Balkana na komunikaciji Mostar — Sarajevo — Brod, jedinog kanala kroz koji bi prolaz bio moguć.

Od strane štaba ove divizije izdata je pismena zapovjest, koja se prilaže. Pored pismene zapovjesti, s obzirom na situaciju izdavane su usmene, preko telefona i preko radiofonije, kao i na licu mjesta.

Zadatak naših jedinica prije početka borbe:

XIV. brigada na desnom krilu sa oslonom na kanjon Krke, dok u lijevo zaključno linijom Markijevi stanovi — Cvetinac — Samardžija — želj. stanica Pađene, uključivši selo Očestovo — Bojanić i Klenovac.

---

[17] Riječ je o zaseoku Sučevići.

[18] Nije nađeno na karti 1 : 100.000.

[19] Na karti 1 : 100.000 piše: Smrekovac.

[20] Odnosi se na njemačku 392. legionarsku diviziju.

[21] Zadaci 19. divizije precizirani su zapovijeću od 25. novembra 1944 (vidi knj. 35, dok. br. 80).

[22] Opširnije o pravcima nastupanja i zadacima 26. i 20. NOU divizije u borbama na Knin vidi knj. 35, dok. br. 66, 75 i 82; knj. 36, dok. br. 27, 45 i 111.

[23] Ovdje je u originalu omaškom izostavljena riječ: podržati.

V. brigada napadala je lijevo od XIV. brigade naslonjena sa svojim lijevim krilom na kanjon Zrmanje, uključivši Ilića stanove, selo Pađene i Kravlji most.

VI. brigada imala je zauzeti k. 780, k. 1000, 990, 830, i k. 417 i Prevjes gdje je imala likvidirati neprijatelja na k. 375 i 336.

Svakoj brigadi pridata po jedna baterija Korpusne artilerije. Tenkovi, blinde na komunikaciji Radučić — Žagrovići potpomagali su napade na Markijeve stanove, Očestovo i Samardžije, izbijanje naših snaga na komunikaciju Žagrović — Prevjes, potpomoći zatvaranje eventualnog neprijateljskog prodora od Knina i Palanke.

Artiljerijska priprema nije počela kod svih brigada jednovremeno zbog prekinute telefonske veze, tako da je kod V. brigade počela 26. XI. 1944. u 8 sati, kod VI. brigade u 7 sati a kod XIV. u 6 sati.

Početak napada bio je kod svake brigade nakon pola sata po otvaranju artiljerijske vatre, 26. XI. 1944. god.

XIV. brigada napala je sa II. bataljonom Markovševe stanove, dok je IV. bataljon vršio pritisak prema Vijencu i k. 356 i Tanjginoj glavici,[24] a I. bataljon podilazio je k. 347, dok III. bataljon je bio u brigadnoj rezervi, u Livaje. Napad je bio potpomognut sa artilerijom i 4 blinde.

Postignuta je vatrena nadmoćnost naših teških i automatskih oružja, što je omogućilo lakši pokret.

Bataljon koji je napadao na Markoševe stanove došao je na jurišno odstojanje i u momentu prekida artiljerijske vatre snažnim naletom preko k. 316 i Maline upao u Markoševe stanove i protjerao neprijatelja. Štab brigade je pojačao ovaj napad sa jednom četom bataljona iz rezerve ubacivši istu između k. 316 i 347, a koja je pred Markoševim stanovima naišla na minsko polje i tu zastala. Na bataljon koji je zauzeo Markoševe stanove neprijatelj je izvršio protivnapad, ali je odbijen.

Po naređenju štaba brigade, po zauzeću Markoševih stanova brdska baterija prenijela je vatru na k 347 radi potpomaganja napada bataljona, ali pošto je predteren bio miniran, napad nije uspio.

Bataljon koji je napadao na Tanjginu glavicu i Vijenac prema k. 366, iako je bio potpomognut sa četiri blinde, nije uspio, pošto je položaj jako utvrđen i predteren miniran, a neprijatelj je davao ogorčen otpor.

Isti bataljon je uspio dočepati se prvih bunkera, ali je odbačen.

[24] Tanjgina glavica nije nađena na karti 1 : 100.000.

U 15 časova ponovo je izvršen napad bataljona, potpomognut sa 4 blinde, na k. 347, ali zbog minskih polja te jake neprijateljske vatre napad nije uspio. Tom prilikom je zapaljen naš 1 tenk.[25] Naređen je ponovo napad oba bataljona u 20 časova na k. 347 i 356 potpomognuti sa brdskom baterijom, 4 bacača, 2 p.k. mitraljeza 20 mm, ali i taj napad nije uspio. U 20 časova oba bataljona povukla su se na sređivanje.

V. brigada. Štab brigade donio je odluku da sa 2 bataljona probije neprijateljsku predstražarsku liniju i da sa njima izbije na liniju Radani — Šolaja i raskrsnicu puteva Kravlji most i da time olakša napad drugim dvama bataljonima na Pađene. Jedan bataljon je bio u brigadnoj rezervi.

I. i II. bataljon je napadao prema južnim Ilića stanovima[26] sa potpomaganjem pokreta vatrom. Do dolaska na jurišno odstojanje bataljoni su pretrpili osjetljive gubitke. Po dolasku na jurišno odstojanje izvršen je pritisak iz svih vatrenih oružja ali neprijatelj se nije pokolebao. Pojedini naši dijelovi prodrli su u neprijateljske položaje i zauzeli jedan bunker ali zbog nedovoljno naših snaga na ovom prostoru morali su se povući.

U 18 časova istoga dana ponovo je izvršen napad a poslije žestoke borbe od 3, 1/2 sata uspjelo je I. bataljonu zauzeti k. 329 na koju je neprijatelj tri puta vršio bezuspješno napadaje.

II. bataljon, koji je u toku dana 3 puta bezuspješno napadao i pretrpio znatne gubitke, povučen je i zamjenjen je sa V. bataljonom iz rezerve.

VI. brigada. Borba kod VI. brigade počela je tačno u 7 časova, po izvršenoj artiljerijskoj pripremi, u kojoj su bombardovani međuprostor između k. 1000 i 990, a poslije artiljeriska vatra prenjeta na k. 830 i 417 a kasnije na Prevjes. Dok nije[27] trajala artiljeriska priprema jedinice još nisu stigle na pola[zne] položaje iz razloga što nije dobro procijenjeno vrijeme kao pređeni prostor, pa je artiljerijska vatra ostala gotovo neiskorištena.

IV. bataljon dobio je zadatak: likvidaciju neprijatelja na međuprostoru k. 1000 i 990, kao i zaposjedanje, s tim da osigura pravac iz Rujišta.

III. bataljon dobio je zadatak: likvidaciju k. 830 i 417.

---

[25] Vidi knj. 36, dok. br. 98.

[26] Na karti 1 : 100.000 Ilić st. su ucrtani i sjeverno i južno od puta Knin — Ervenik.

[27] Umjesto: Dok nije, trebalo bi da piše: Dok je

I. bataljon dobio je zadatak da očisti desnu obalu Zrmanje i Kamnenive stanove[28] a potom likvidaciju Prevjesa kad za to bude pogodan momenat.

II. bataljon bio je u brigadnoj rezervi u s. Kopinjovac.

U 9 časova IV. i III. bataljon stigli su na polazne položaje i otpočeli [napad].

IV. bataljonu je uspelo da zaposjedne k. 1000 i 990 uz neznatni neprijateljski otpor. Ovaj bataljon je pokušao ubacivanjem slabih djelova u neprijateljski bok da obuhvatno odsječe odstupnicu prema Palanki, ali zbog jake magle plan nije uspio, niti se je mogla iskoristiti koncentrično — bacačka vatra, niti imati dobar pregled.

III. bataljon krenuo je u napad na k. 830 i prema bezimenoj koti jugozapadno od iste. Neprijatelj je pružio neznatan otpor, zatim se povukao u jugoistočne padine Prevjesa. Zauzećem k. 830 dobiven je pogodan polazni položaj za daljni napad na bezimenu kotu a koji je odmah produžen pod zaštitom jake artiljeriske i minobacačke vatre. Po dolasku na jurišno odstojanje neprijatelju je uspjelo da svojom baražnom vatrom iz svih mogućih oružja naš streljački stroj zaustavi.

Na ovom bliskom odstojanju uopće nisu korišteni laki bacači[29] a kako noje položaja u nedlučnom stavu trpeći gubitke prilično demoralisa donekle se samo pripucavalo na neprijatelja. U suton ovi djelovi su povučeni.

Štab brigade je uticao na tok operacije i primetio sve ove manjkavosti ali se uvjerio da je bezimena kota dobro utvrđena i da za zauzeće iste je potrebno da [se izvrše] svestrane pripreme. Pošto [je] ovaj bataljon imao prilično gubitaka, to ga je štab brigade povukao na odmaranje i pripremanje u Trivića stanove.

I. bataljon napao je s jednom četom Komnenove stanove i kasnije je cijeli dan ubacivao nove snage ali mu iste likvidirati nije uspjelo.

K. 417 kao i bezimena kota potpomagale su flankirajućom vatrom odbranu Komnenovih stanova i nisu dozvolile našim snagama široki manevar razvijanja. Borba se vodila čitavog dana, do kasno u noć. Odbranbeni duh neprijateljskih vojnika nije uspjelo skršiti, a neprijatelj je na tom položaju bio dobro ukopan.

U suton jedinice IV. bataljona ponovnim napadom na međuprostor k. 1000 i 990 odbacile su neprijatelja snažnim ju-

[28] Na karti 1 : 100.000 piše: Komlenov st.

[29] Dalji dio rečenice je nejasan. Vjerovatno bi trebalo da glasi: a kako su dijelovi bataljona na dostignutim položajima ostali pasivni, pretrpjeli su gubitke, što ih je prilično demoralisalo, pa se samo pripucavalo na neprijatelja.

rišem u pravcu prema Palanci. Neprijatelj je pretrpio znatne gubitke. Pokušaj bataljona da odsječe neprijatelju odstupnice prema Palanci nije uspio. Od tog momenta masiv Koma bio je čvrsto u našim rukama.

Artiljerijska i minobacačka vatra bila je slabo iskorištena a isto tako nisu iskorišteni mali bacači. Veza je veoma slabo funkcionisala i nije postojala koordinacija rada sa artiljerijom.

Štab brigade je uočio ove nedostatke i nastojao da ih popravi u idućim akcijama.

Osim lokalnih uspjeha pojedinih dijelova brigada, naši dijelovi su bili u glavnom odbačeni na polazne položaje.

Rad svih djelova divizije odnosno brigada imao je više toga dana karakter nasilnog izviđanja, utvrđen je raspored neprijateljskih snaga, vidile su se manjkavosti i dobre strane neprijateljskih položaja. Neprijatelj nije dobro koristio svoju artiljerijsku vatru, koja nije bila usredotočena, već je djelovala suviše ekscentrično.

Štab divizije je opazio mnoge nedostatke u radu pojedinih dijelova, naročito u saradnji pješadije sa artiljerijom i uopće u koordinaciji rada pojedinih dijelova, pa su štabovi brigada poučeni kako da te nedostatke u daljnjem radu otklone.

27. XI. 1944.

XIV. Brigada:

II. bataljon je smjenjen i poslan u brigadnu rezervu pošto je pretrpio u toku prošlog dana osjetljive gubitke, a namjesto njega došao III. bataljon.

I. i II. bataljon su ponovno izvršili napad i to I. bataljon na k. 347, a IV. bataljon nastojao je da se ponovno probije preko Očestovo — Vijenac i da izbije na k. 356. Iako je bila izvršena artiljerijska priprema i upotrebljena jaka minobacačka vatra, napad nije uspio jer je neprijatelj davao ogorčen otpor, juriši su vršeni više puta, dolazilo se je na dohvat neprijatelja sa ručnim bombama ali napadi nisu uspjevali.

U 16 sati neprijatelj je ponovno zauzeo Markijeve stanove.

V. Brigada:

Po naređenju Štaba divizije naređeno je V. brigadi da sa I. i V. bataljonom izvrši isti napad kao i prošlog dana, s tim da I. bataljon izbije na neprijateljski klin južno od k. 329. Na međuprostor I. i V. bataljona ubačen je III. bataljon u cilju probijanja neprijateljske linije južno od Ilića stanova.

U 10.15 časova neprijatelj je otvorio žestoku artiljerisku i bacačku vatru na I. i V. bataljon. Zbog jake neprijateljske vatre bataljoni su se povukli za oko 300 metara unazad. Neprijatelj je izvršio napad ali je snažnom vatrom onemogućeno neprijatelju daljnje nastupanje, pa je pritisak popustio. Oko 15.50 časova ubačen je III. bataljon u međuprostor između I. i V. bataljona.

Otpočelo se sa napadom na neprijateljske položaje i III. bataljon se u svom prodoru duboko ukleštio u neprijateljski raspored do pred same južne Ilića stanove. Cijelog dana padala je velika kiša, a pred noć je otpočela jaka bura koja je onemogućavala upotrebu oružja, i neprijatelju kao braniocu davala pogodnosti za obranu. Štab brigade donio je odluku da obustavi daljnje izvođenje akcije toga dana te u sporazumu sa štabom divizije obustavljen je napad.

I. bataljon je bio zamjenjen sa IV. bataljonom, a III. povučen na odmaranje. Noć je prošla bez promjena.

VI. brigada:

I. bataljon dobio je zadatak da likvidira bezimenu kotu. Izvršena je jaka artiljerijska vatra, a u isto vrijeme koncentrisana je jaka bacačka vatra na rovove i bunkere. Potpomognuta vatrom naših oružja, kao i koristeći zemljište, našoj pješadiji je uspjelo srazmjerno sa malo gubitaka doći na jurišno odstojanje, a dok su jedini[ce] III. bataljona sa k. 830 odlučno potpomagale napad. Bili su svi izgledi za uspjeh ali nije iskorišćen momenat prekida naše artiljerijske i minobacačke vatre da se izvrši juriš, te je neprijatelj, kad [je] vatra prekinuta, ponovo zaposjeo položaj iskoristivši našu neodlučnost i kontrajurišem uspio odbaciti našu pješadiju.

Jedinice IV. bataljona toga dana držale su k. 1000 i prednji dijelovi bili su stalno u kontaktu sa neprijateljem na Prevjesu.

III. bataljon sa glavninom nalazio se je u Trivića stanovima i držao položaje na k. 990 i 830, odakle je potpomagao vatrom napad I. bataljona na bezimenu kotu.

II. bataljon nalazio se je u Kopinjovcu.

Donijeta je odluka, po instrukcijama Štaba divizije, da se idućeg dana po izvršenoj svestranoj pripremi likvidiraju svi neprijateljski predstražarski položaji uključivši položaje na jugoistočnim padinama k. 830. Štab brigade premješten je u Vagića stanove, odakle je imao bolji pregled i bolje mogao uticati na tok operacija. Za idući [dan] zadatak bataljona bio je ovaj:

III. bataljon imao je likvidirati neprijatelja na jugoistočnim padinama k. 830, I. bataljon likvidirati bezimenu kotu, a po mogućnosti i k. 830 i Komlenove stanove.

28. XI. pozvani su u štabu divizije komandanti brigada[30] i ukazani su im nedostatci od prošla 2 dana i riješeno je da se ponovo izvrši napad na neprijatelja, s tim da tenkovi pomognu pješadiju u likvidaciji Markovljevih stanova a blinde da pomognu napad pješadiji na Očestovo, s tim da tuku neprijateljske položaje: željeznička stanica Pađene i Cvetinac, ali su tenkovi koji su trebali da pomažu napad na Markovljeve stanove, zbog klizavog terena i slabe vidljivosti, morale se povratiti na polazne položaje i toga dana uopće nije vršen napad na Markovljeve stanove.

28. XI. 1944. XIV. brigada nije toga dana napadala nego se je sređivala za borbe idući dan.

Štab divizije po procjeni situacije donio je toga dana odluku da bataljoni V. brigade potpomognuti sa tenkovima treba da izvrše prodor neprijateljskih položaja južno od k. 329, a po izbijanju na cestu Radići — Pađene usmjeriti napad na Pađene sa sjeverozapadne strane i izbiti jednim dijelom na liniju Šolaja — Sv. Đorđe a tim izbijanjem potpomoći rad dijelova koji su napadali na Pađene. U isto vrijeme sa jednim bataljonom napasti Ilića stanove, dok jedan bataljon zadržati u rezervi.

VI. brigada imala je likvidirati sve predstražarske položaje neprijatelja kako je to ranije izneto.

V. brigada:

Napad brigade je počeo u 15 sati. Otpočela je artiljerijska priprema neprijatelja južno od k. 329.

IV. bataljon je podilazio pod zaštitom artiljerijske vatre i prisilio neprijatelja da napusti položaj južno od k. 329 i sa jednim dijelom je izbio na cestu Radići — Pađene u visini Radana.

I. bataljon, koji je očekivao sadejstvo tenkova, primio je borbu prije dolaska tenkova i pomogao rad IV. bataljonu. Po likvidaciji neprijatelja u ogradi južno od k. 329, I. bataljon je potpomagao napad na Markijeve stanove.

Neprijatelj se je povukao u pravcu Radana, odakle je davao žestok otpor.

U napadu na Radane I. bataljon, po ovlađivanju Markijevih stanova, napadao je potpomognut sa tenkovima, ali zbog

[30] Komandant 5. NOU brigade bio je Ante Gvardiol, 6. NOU brigade Rade Kepac, a 14. NOU brigade Ilija Repac.

neprohodnosti terena da tenkovi dođu do izražaja van puteva, taj napad bataljona kroz cijelu noć nije donio željeni uspjeh.

III. bataljon je bez borbe izbio na liniju južno od Šolaja — Sv. Đorđe.

Kad je III. bataljon izbio na napomenutu liniju, V. bataljon izvršio je napad na neprijatelja južno od Ilića stanova.

Radi potpunog uništenja neprijatelja kod Ilića stanova štab brigade je donio odluku i ubacio je čete iz II. bataljona, koji je bio u brigadnoj rezervi, a koje su se duboko probile u neprijateljsku pozadinu između južnih Ilića stanova i Sv. Đorđa.

Po izvršenju prednjeg izvršen je iznenadni napad neprijatelja u južnim Ilića stanovima sa zapadne i južne strane i neprijatelj se sa jednim dijelom snaga razbježao, dok je veći dio posade pobijen ili zarobljen.

Po likvidaciji neprijatelja kod Ilića stanova jedinice II. i V. bataljona izbile su prema komunikaciji Pađene — Mokro Polje i na kanjon Zrmanje iznad samog Kravljeg mosta. V. bataljon je dao osiguranje radi rušenja Kravljeg mosta.

Pokresom[31] voda minera, koji nisu ukopali eksploziv u most nego ga samo postavili, most je samo vrlo malo oštećen, tako da ga je neprijatelj sa malom popravkom osposobio za saobraćaj. Štab V. bataljona je pogrešno izvjestio štab brigade da je most porušen, što se međutim kasnije ustanovilo kao netačno.

Po završenoj borbi u toku noći 28/29. XI. 1944. front V. brigade izgledao je ovako:

Desno Vijenac prema Radanima, ispod Šolaja, Sv. Đorđe, zatim se spušta 200—300 metara paralelno sa cestom Pađene — Mokro Polje sa oslonom lijevog krila na kanjon Zrmanje iznad Kravljeg mosta.

VI. brigada:

Borba je počela 28. XI. 1944. u 8 sati. Artilerija je počela jakom vatrom obasipati neprijateljske položaje na bezimenoj koti i likvidirati neprijatelja dok je bio uspio pobjeći prema Prevjesu. Akcija ove čete bila je izvedena vrlo dobro u saradnji sa artilerijom. Ovo je bila četa iz I. bataljona, dok je sa drugim manjim dijelovima I. bataljon napadao k. 417 i Komlenove stanove, a koji je napad imao karakter više nasilnog izviđanja.

III bataljon imao je zadatak likvidaciju jugoistočnih padina k. 830 sa namjerom odsjecanja neprijatelja od Palanke, kao i demonstraciju napada na Prevjes.

---

[31] Treba da piše: Pogreškom.

Artilerija nije mogla doći do izražaja zbog blizine neprijatelja. Neprijatelj je bio uporan i dobro utvrđen. Četa koja je vršila napad [na] k. 830 nije uspjela pretrpjevši znatne gubitke, dok četa koja je vršila demonstraciju napada na Prevjesu u cilju nasilnog izviđanja potpuno je uspjela i dobiveni su potrebni podaci.

Po odluci brigade IV. bataljon je bio smjenjen i povučen u Kopinjovac na sređivanje a njegovo mjesto je zauzeo II. bataljon.

Po direktivama štaba divizije određeno je da [se] sutradan konačno likvidira jugoistočna padina k. 830, k. 470[32] kao i Komlenovi stanovi.

29. XI. 1944.

XIV. brigada:

I. bataljon je smjenio snage IV. bataljona u 10 časova, a IV. bataljon povukao se u Vukojeviće na sređivanje. III. bataljon zatvarao je pravac do Markijevih stanova.

Štab divizije donio je odluku da XIV. brigada likvidira neprijatelja u Markijevim stanovima i da izbije između k. 347 i 308 prema k. 343 kod cesta.[33] U 14 časova počela je da tuče baterija Markoševe stanove kao i 3 blinde od k. 319 i 3 p. k. topa, kao i 2 p. a. mitraljeza i 2 t. bacača.

Potpomognuti vatrom iz teškog oružja I. i III. bataljon izvršili su napad na Markoševe stanove sa zadatkom izbijanja između k. 347 i 308.

IV. bataljon je u brzom naletu likvidirao Markoševe stanove, a koji je napadao međuprostorom između k. 316 i 347.

I. bataljon je napadao na k. 347. Po izvršenom zadatku, t.j. likvidaciji Markoševih stanova IV. bataljon je izbio na Cvetinac, gdje je sa sjeverne strane potpomagao napad I. bataljona na k. 347. Iako je neprijatelj bio tučen bočnom vatrom, kota nije zauzeta, iz razloga što je I. bataljon pred k. 347 naišao na gusta minska polja, tako da nije mogao da izvrši juriš da se zauzme k. 347.

Pošto se nije zauzela k. 347, po naređenju štaba brigade bataljon se je povukao u Markijeve stanove, a I. bataljon ostao i dalje za zatvaranje pravca Očestovo odnosno [ka] Očestovskom Vijencu.[34]

---

[32] Kota 470 ne postoji na toj prostoriji. Vjerovatno se misli na kotu 417 (14 km sjeverozapadno od Knina).

[33] Riječ je o cestama Knin — Ervenik i Knin — Žagroviči — Radučić.

[34] Riječ je o predjelu Vijenac, sjeverozapadno od sela Očestovo.

V. brigada:

29. XI. 1944. jedna neprijateljska kolona od 80 vojnika krenula je oko 7 sati iz Pađena za Zrmanju, sačekana od našeg V. bataljona iznad samog Kravljeg mosta bila je raspršena i povraćena natrag [ostavivši] na putu svoje mrtve.

Druga neprijateljska kolona jačine 150 vojnika sa kolima krenula je iz Pađena u pravcu Radana.

III. bataljon je uspio da potjera neprijatelja, koji je pretrpio velike gubitke.

Oko 10 sati 1. bataljon je iz Radana izvršio napad na neprijatelja u zapadnom dijelu Radana i zauzeo 3 kuće. Neprijatelj je ovdje ostavio više mrtvih i ranjenih i dosta oružja.

Pred samu noć neprijatelj u jačini 120 vojnika napao je lijevo krilo V. bataljona. Zbog jake koncentrične artiljeriske vatre i vatre p. o. mitraljeza lijevo krilo ovog bataljona odstupilo je do oštre okuke na putu za Pađene — Mokro Polje, a nakon čega je neprijatelj sa drugim snagama poduzeo napad na front II. i III. bataljona. Sačekan jakom vatrom naših oružja bio je odbačen uz velike gubitke. Neprijatelj se je povukao i [zauzeo položaj] naprama lijevog krila našeg V. bataljona.

Štab brigade, zbog zamora ljudstva a imajući u vidu zadatke u daljem radu, donio je zaključak da 2 bataljona najzamornija povuče iz borbe radi odmora i sređivanja.

I, II, III. bataljon držali su zauzete položaje na liniji Vijenac — južno od Šolaje i Sv. Đorđa, paralelno od raskrsnice puteva Pađene, cestom do Mokrog Polja, sa oslonom lijevog krila na kanjon Zrmanje.

VI. brigada:

29. XI. 1944. napad je otpočeo u 7 časova.

IV. bataljon za likvidaciju padina k. 830 [odredio je] jednu četu, koja je nakon teške borbe na bliskom odstojanju uspjela neprijatelja protjerati prema Prevjesu.

I. bataljon krenuo je u napad i sa jednom četom napao na k. 417. Artiljerijska vatra i minobacačka nije bila iskorišćena te je čitava akcija doživela neuspjeh. Štab bataljona [je] pogrešio što nije istovremeno napao Kamlenove stanove, kao što mu je bilo naređeno, te je neprijatelj bočnom vatrom tukao onu četu što je napadala k. 417.

Štab brigade je uočio pogrešku i naredio da se glavni napad izvrši na k. 417, dok sa slabijim djelovima napada isti bataljon Kamlenove stanove. Posle teške borbe neprijatelj je uspio se povući prema Prevjesu. Još je zaostala k. 417, kao i prihvatni položaj koji se sastojao od male kote skoro nad samim Prevjesom. Štab brigade je u sporazumu sa štabom divizije

donio odluku da likvidira te položaje, a zadatak je dodijeljen IV. i I. bataljonu.

U 22 časa IV. bataljon svoje čete uputio je u napad prema bezimenim kotama prema Prevjesu, a sa jednom četom na k. 417.

I. bataljon uputio je svoju četu sjeveroistočnim pravcem. Bombaška odjeljenja vodova koji su nastupali na bezimenu kotu došla su u oštru borbu sa neprijateljem i pokoleban [neprijatelj] odstupio u pravcu Prevjesa, ostavivši veliki broj mrtvih i ranjenih.

Neprijatelj na k. 417 iznad svakog očekivanja davao je relativno slabi otpor i za srazmjerno kratko vrijeme uspjelo se ovladati k. 417 i protjerati neprijatelja uz velike gubitke u Prevjes.

II. bataljon nalazio se je na istom položaju. Predstraža koja je bila isturena od strane toga bataljona prema cesti Palanka — Zrmanja napala je jednu neprijteljsku kolonu i uspjela zadati neprijatelju jače gubitke; ta kolona je bila jedna brdska baterija topova 75 mm koja se kretala za Prevjes.

30. XI. 1944.

XIV brigada:

Na prostoru kod XIV. brigade bataljoni su toga dana bili na odmoru i nije bilo nikakvih promjena osim nekoliko sukoba patrola i naša je artiljerija kontrabatirala neprijateljsku artileriju.

V. brigada:

Ovog dana neprijatelj u jačini 200 vojnika izvršio napad na dijelove I, II. i III. bataljona, ali je odbijen i natjeran u bijeg vatrom naše artiljerije, bacačima i automatskim oružjem, ostavivši veliki dio mrtvih.[35]

VI. brigada:

Ovog dana nije bilo značajnih promjena. Vršila se svestrana priprema za napad na otporni centar Prevjesa, kao i nasilna izviđanja. Naša artilerija samo je tukla Prevjes.

Na položaj koji je držao III. bataljon na k. 990 napao je neprijatelj u 13 časova sa oko 100 vojnika. Neprijatelj je uspio da ovlada sa k. 990.

Štab Divizije a u vezi naređenja Štaba Korpusa donio je odluku da se izvrši napad na prostor između rijeke Krke i

[35] Prema izvještaju Štaba 5. brigade od 6. decembra 1944. pisanom Štabu 19. NOU divizije, Nijemci su tada ostavili na mjestu borbe 30 mrtvih. U toku dana oni su pokušali izvući mrtve, ali su pri tom pretrpjeli nove gubitke (vidi Arhiv VII, reg. br. 9—3, k. 1016).

Zrmanje. Pravac napada XIV. brigade bio je na krilu ovladati Zanjginom glavicom i, obuhvatom preko Cvetinca na k. 308, izvršiti napad sa sjeverne strane na trigonometar Očestovo, k. 347.[36]

V. brigada dobila je zadatak da u toku dana ovlada Radanima i svojim desnim krilom pomogne pritisak na Samardžiju. XIV. brigada na k. 308. Daljni zadatak bio je privući se što bliže Šolajama, k. 319, Sv. Đorđu i ovladati međuprostorom ceste koja se odvaja za Mokro Polje i ceste Pađene — Prevjes, a na krajnjem lijevom krilu [da izbije] na cestu sjeverno od Prevjesa.

1. XII. 1944.

Prema naprijed iznijetom XIV. brigada je pristupila izvršenju zadatka sa sljedećim rasporedom:

I. bataljon napadao je neprijatelja na Tanjiginoj glavici, k. 356, zaključno Bjodovski stanovi, Krila.[37]

III. bataljon napadao je neprijatelja između k. 347 i Bjedovskih stanova.

IV. bataljon imao je zadatak da se probije između k. 347 i 308, na taj način da ugrozi Očestovo.

II. bataljon je napadao na k. 308 sa zadatkom da izbije preko Samardžije ka željezničkoj stanici Pađene.

Bataljoni su bili pojačani sa 1 brdskom baterijom, t. bacača, mitraljeza 20 mm, p. k. topa 75 mm[38] i potpomognuti sa 1 brdskom baterijom od XXVI Divizije.

Napad je počeo u[39] časova. Nastojalo se u prvoj fazi borbe da se probije Tanjigina glavica i da se likvidira k. 356, na koju je bila koncentrisana artiljerijska vatra kao i vatra bacača.

Po završenoj artiljeriskoj pripremi I. bataljon je jednim dijelom jurišao, a drugi dio je naišao na minska polja ispred Tanjigine glavice i tu je zaostao.

III. bataljon vršio je napad na Vijenac i u prvom naletu ovladao sa bunkerima i u tom momentu neprijatelj je izvršio protunapad i odbacio ga natrag.

IV. bataljon nije uspio probiti između k. 308 i 347 pošto je bio tučen bočnom vatrom.

II. bataljon je likvidirao k. 308, ali se je neprijatelj zadržao ispred Samardžije.

---

[36] Trebalo bi da piše: Očestovo — trigonometar 347.

[37] Na karti 1 : 100.000 piše: Bjedovski st. Krila nisu nađena na karti 1 : 100.000.

[38] Tako piše u originalu. Redakcija nije mogla utvrditi sa koliko su bacača, mitraljeza i protivtenkovskih topova bili bataljoni ojačani.

[39] Broj je izostavljen u originalu.

Borba je nastavljena, neprijatelj se je ogorčeno branio, naše su snage više puta napadale tako da je češće dolazilo do borbe prsa u prsa.

U 16 časova čitava brigada izvršila je ponovni napad. Dijelovi IV. bataljona uklinjuju se između k. 308 i 347, i sa sjeverne strane napadaju na k. 347. III. bataljon napadao je Vjenac, a sa jednom četom sa južne strane napadao je na k. 347. Jedna četa IV. bataljona uspjela da na juriš zauzme prve bunkere na k. 347. III. bataljon sa 2 čete izbija na sredini Vjenca i kod neprijatelja nastaje demoralisanje, i neprijatelj je već počeo da bježi ali je zaustavljen na istočnim padinama iza zidova na samom Vjencu. II. bataljon potiskuje neprijatelja prema Samardžiji i na juriš osvaja prve kuće i prve bunkere. I. bataljonu ne uspjeva da pređe minska polja i brisani prostor.

U 18 časova I. i III. bataljon napadaju na neprijatelja na k. 347 i na Vjencu. Neprijatelj se povukao u Očestovo gdje su mu bili prihvatni položaji. IV. bataljon je produžio dalje gonjenje težeći izbijanju na k. 343.

III. bataljon preko Vjenca vrši pritisak na Očestovo tako, da je prisilio neprijatelja na naglo povlačenje i na odstupanje prema Bojaniću, k. 359, i želj. st. Pađene. U 21 čas naše snage ovladale su Očestovom, Vjencem, k. 347, k. 308, 343. IV. bataljon izbio je sa prednjim dijelovima na cestu ispod k. 412. I. bataljon izbio je na k. 356. Neprijatelj se zadržao na k. 359, želj. st. Pađene i Samardžiji. II. bataljon je nastavio sa napadom na Samardžiju, ali isti nije mogao da zauzme pošto je neprijatelj i dalje davao jak otpor. I. bataljon je napadao na k. 359 i nastojao da izbije na želj. st. Pađene i Stara Straža. Čitavi tok borbe sjajno je potpomagala brdska baterija tukući po neprijateljskim položajima. Bila je vrlo dobra saradnja pješadije i artilerije. Postignuto je izbijanje naših snaga na komunikaciju želj. st. Pađene — Stara Straža, neprijatelju je bila presječena odstupnica. U 23 časova I. bataljon ponovo poduzima napad na k. 359, napad nije uspio.

Štab brigade odlučio je 2 bataljona povući u rezervu i sređivanje i to III. i II. bataljon, k. 308 posjedaju snage V. ud. brigade, IV. bataljon drži k. 343, a sa jednom četom ograde Klenovca nasprama k. 412. I. bataljon zatvara pravac prema k. 359 sa naslonom na r. Krku.

Neprijateljska je artiljerija djelstvovala sa Stare Straže i stanice Pađene, ali to nije pokolebalo moral naših boraca.

V. brigada:

Po naređenju Štaba Divizije V. brigada imala je zadatak ispravljanje fronta brigade na desnom krilu, pa prema tome je trebalo likvidirati Radane. Napad je izvršio I. bataljon pot-

pomognut jednom baterijom. U 8 sati 2 čete I. bataljona izvršile su podilaženje Radanima. Nakon kratke [borbe kod] Radana[40] I. bataljon zauzeo je položaj prema Cvetincu, k. 308 i prema Šolaji. III. bataljonu naređeno je da sa svojim desnim krilom izbije u visinu lijevog krila I. bataljona i da se povežu. Dijelovi bataljona I. prema Cvetincu i k. 308 vršili su pritisak prema neprijatelju i time potpomogli napad jedinica XIV. brigade.

IV. bataljon privučen je pozadi I. bataljona radi daljnjeg prodiranja i napada na Pađene.

Neprijatelj je tukao koncentričnom artiljerijskom i vatrom automatskog oružja položaje I. bataljona.

U 9 sati neprijatelj je napao lijevo krilo III. bataljona ispred južnih Ilića stanova i poslije kratke borbe je odbijen. Neprijatelj je ponovo napao u 11 sati sa 200 vojnika,[41] a pošto nije povukao uspio povuka se u Pađene.

Istovremeno neprijatelj je napao sa 60 vojnika i 1 tenkom na desnom krilu II. bataljona. Nakon duge borbe neprijatelj je odbačen a njegov tenk oštećen da se nije mogao povratiti u bazu.

Štab divizije je naredio da se vrši direktan napad na Pađene i na k. 231 radi ovlađivanja Kravljim mostom. Radi olakšanja izvršenja zadatka brigadi su bila pridodata 4 tenka.

Za izvršenje ovoga zadatka štab brigade je izvršio slijedeći raspored svojih jedinica:

I. bataljon imao je zadatak da ovlada sa Samardžijom i po ovlađivanju i postavljanju osiguranja prema želj. st. Pađene imao je napasti istočni dio Pađena do zaseoka Šegani.

IV. bataljon imao je zadatak da likvidira neprijatelja u Šolaji a odatle da napadne zaseok Šegane.

III. bataljon sa zapadne strane imao je zadatak da napada neprijtelja kod crkve Sv. Đorđe, na k. 319, sjeveroistočni dio Borja[42] na raskrsnici puteva u Pađenima.

II. bataljon imao je zadatak ovladati k. 231 i zapadnim dijelom Borja. Pridati tenkovi stigli su visini Radana u 14 sati. Izvršeno je izviđanje pravca za upotrebu tenkova. Komandir tenkovske čete konstatirao je da je zemljište nepogodno za

---

[40] U izvještaju Štaba 5. brigade od 6. decembra 1944. upućenom Štabu 19. NOU divizije o tome piše: »Sa neprijateljem je brzo uhvaćen kontakt i nakon kratke borbe on je napustio Radane odstupivši za Šolaju« (vidi Arhiv VII, reg. br. 9—3, k. 1016).

[41] Drugi dio rečenice je nejasan. Vjerovatno bi trebalo da glasi: a pošto nije mogao odbaciti naše jedinice sa položaja, povukao se u Pađene. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 9—3, k. 1016: izvještaj Štaba 5. brigade od 6. decembra 1944. pisan 19. NOU diviziji).

[42] Borje nije nađeno na karti 1 : 100.000.

upotrebu tenkova pošto je otkriveno i dobro tučeno od neprijateljskog oružja. Donijeta je odluka da se tenkovi postave ispred Rađana i da odatle potpomažu svojom vatrom pokret pješadije, dok ona izbije na Šolaju, zatim će tenkovi stupiti u akciju u cilju prodora od Šolaje prema Ilićima. Kretanje tenkova je bilo sporo, a pošto je već pala noć, to se tenkovi nijesu mogli iskoristiti, pa se pristupilo izvršenju zadataka i bez tenkova.

V. bataljon je bio u brigadnoj rezervi postavljen pozadi krila II. i III. bataljona. I. bataljon sa dvije čete izvršio je napad u Samardžiji. U 20 sati otpočela je borba, neprijatelj je zauzeo položaje proširivši svoj front na oko 500 metara iznad sela. I. bataljonu uspjelo je da zbaci neprijatelja sa predstražarskog položaja. Borba se vodila cijelu noć i 4 izvršena juriša nijesu uspjeli.

IV. bataljon uspio je privući se do Šolaje i iznenadnim napadom odbacio neprijateljsku predstražu u Šolaju, odakle je krenuo u napod prema Šeganima, gdje je bio sačekan jakom neprijateljskom vatrom. Bataljon je zauzeo položaje prema Samardžiji, Šeganima i Ilićima.

III. bataljon sa jednom četom napao je neprijatelja kod crkve Sv. Đorđa a drugom istočni dio Borja kod raskrsnice puta za Pađene. Uspjelo je potjerati neprijatelja kod Sv. Đorđa i nastaviti sa napadom na položaje sjeverno od k. 319. Daljnji napad nije uspio zbog ogorčene borbe neprijatelja. Četa koja je napadala istočni dio Borja kod raskrsnice puta u Pađenima nije uspjela protjerati neprijatelja pošto je bio jako utvrđen.

II. bataljon je sa jednom četom napao zapadni dio Borja i uspio protjerati neprijatelja. Kako neprijatelj nije bio protjeran iz istočnog dijela šume, izvršio je povratni napad i bacio četu sa položaja. 2. četom je napadao ovaj bataljon k. 231, ali pošto je položaj bio jako utvrđen, napad nije uspio.

U toku noći V. brigada uspjela je ovladati sa Šolajom i crkvom Sv. Đorđe. Držanjem ovih položaja od strane naših jedinica u toku dana bilo je vrlo teško, a kod Sv. Đorđa nemoguće i štab brigade bio je donio odluku da napusti Šolaju i Sv. Đorđa.

Po naređenju štaba divizije imali su se održati ovi položaji pod svaku cijenu.

IV. bataljon brigade držao je Šolaju, dok se III. bataljon nešto povukao jer Sv. Đorđa u naprijed izloženoj situaciji nije moguće zadržati.

Po završenoj borbi raspored V. brigade protezao se desno iz Samardžije, k. 308, zaseoka Šolaje, k. 319 do Sv. Đorđa, paralelno sa cetsom Pađene — Mokro Polje do prve okuke, sa naslonom na kanjon Zrmanje.

VI. brigada:

U toku 1. XII. 1944. jedinice VI. brigade su se sređivale. Ograničuju se samo na izviđačku djelatnost patrola i sprečavanje neprijateljskog saobraćaja na komunikaciji Zrmanja — Palanka.

Raspored jedinica VI. brigade bio je ovaj:

Zaseok Bjedovi I. bataljon[43] sa manjim dijelovima držao položaj na k. 417 i sa isturanjem prednjih dijelova prema Kravljem mostu.

II. bataljon održao je položaj na k. 1000 i 980. Neprijatelj je toga dana pokušao saobraćati cestom Zrmanja — Palanka, u čemu je spriječen i nanijeti su mu osjetljivi gubitci. Neprijateljska artiljerija je bila na ovom dijelu veoma aktivna.

III. bataljon držao je položaj na k. 990 sa isturanjem patrola prema Palanki. U 13 časova neprijatelj je sa 100 vojnika napao položaj jedne čete toga bataljona koja je bila na k. 900 i uspio da istom ovlada. Izvršen je protunapad i uz potporu artiljeriske vatre protjeran je neprijatelj u Palanku, neprijatelj je pretrpio velike gubitke. Time je propao neprijatelju pokušaj da oslobodi posadu na Prevjesu.

IV. bataljon nalazio se u pravcu Sučevića stanova i držao položaj na k. 417 kao i na bezimenim kotama na Prevjesu. U toku dana bataljon je vršio nasilno izviđanje prema Prevjesu.

2. XII. 1944.

XIV. brigada:

Neprijatelj je pokušao sa Stare Straže i sa želj. stan. Pađene da se spoji kod k. 412, ali mu nije uspjelo da se probije komunikacijom, pošto je IV. bataljon zauzeo k. 412 i držao cestu.

U 15 časova I. bataljon napada k. 359 potpomognut sa jednom brdskom baterijom, 5 bacača i 2 p. k. mitraljeza. Ne uspjeva napad pošto je neprijatelj bio dobro utvrđen.

U 21 čas, pošto je V. brigada po naređenju Štaba Divizije napadala Pađene, upućen je IV. bataljon koji je imao zadatak da likvidira željezničku stanicu Pađene. Napad bataljona potpomagale su dvije brdske baterije, 3 bacača i 2 p. a. mitraljeza. Borba je vođena cijelu noć, ali bataljon nije uspio da zauzme želj. stanicu.

I. bataljon u 2 časa posle pola noći izvršio je ponovo napad na k. 359 i istu zauzeo.

---

[43] Trebalo bi da piše: I bataljon u zaseoku Bjedovi.

V. brigada:

Oko 8 sati 150 neprijateljskih vojnika napalo je položaj IV. bataljona od pravca Šegana. Bataljon je vatrom svojih oružja zadržao neprijatelja nanijevši mu gubitke. Oko 13 sati 3 neprijateljska tenka i 6 kamiona kretali su od Zrmanje za Pađene. Da bi omogućio prolaz ovoj koloni preko Kravljeg [mosta neprijatelj je napao] lijevo krilo našeg V. bataljona [da bi ga odbacio] sa položaja [što mu nije uspjelo], ali mu je uspjelo prebaciti motorizaciju preko mosta iako je bila tučena vatrom našeg automatskog oružja. Ova neprijateljska motorizacija prebacila je oko 200 vojnika i zadržala se kod Borja. Posle kratkog vremena neprijatelj je sa 250 vojnika i 3 tenka napao položaj našeg II. i V. bataljona. Desnokrilna četa II. bataljona bila je odbačena, jer su na nju napadali tenkovi. Štab brigade pravilno je ocjenio situaciju i ubacio dvije čete III. bataljona na prostor između mjesta gdje se sastaju putevi za Zrmanju i Mokro Polje, sjeverno od raskrsnice u Pađenima a u lijevo do druma koji vodi za Pađene, sa zadatkom da bočnim dejstvom odsječe neprijatelju odstupnicu. II. bataljon imao je zadatak da odmah povrati izgubljeni dio položaja koji je napustio napadom tenkova, dok je V. bataljon vršio pritisak prema Borju. Ovim ubacivanjem 2 čete III. bataljona [neprijatelj je bio ugrožen] i naglo se povlačio, pa i tenkovi, a jedan je tenk naišao na minu, a drugog je neprijatelj zapalio da ne bi pao nama u ruke.

Štab VI. brigade sa osmatračnice uočivši situaciju kod V. brigade naredio je [da] baterija iz VI. brigade tuče neprijatelja u Borju. Neprijatelj se zadržao u Borju.[44]

Od strane štaba divizije naređeno je da se neprijatelj likvidira u Pađenima.

Raspored naših jedinica bio je ovakav:

I. bataljon napadao je Samardžiju, V. bataljon imao je zadatak da likvidira neprijatelja u Borju, a II. bataljon k. 231, III. bataljon je trebao preko ceste i zaobilaznim pokretom od pravca Otona napasti neprijatelja u Ilićima, IV. bataljon napadao je Šegane.

V. bataljon nakon višesatne borbe zauzeo je Borje, neprijatelj se povukao u Iliće. Po ovlađivanju sa Borjem III. bataljon sa dvije čete napao je Iliće od sjevera, dok je IV. bataljon napadao Šegane. Bataljon, iako je uspio protjerati jake neprijateljske dijelove, nije uspio da u toku noći ovlada sa

[44] Detaljnije o tome vidi izvještaj Štaba 5. brigade od 6. decembra 1944. pisan Štabu 19. NOU divizije (Arhiv VII, reg. br. 9—3, k. 1016).

Ilićima. Do dana k. 231 bila je zauzeta od II. bataljona, a ni porušen most na Zrmanji.[45]

Po odluci štaba brigade V. bataljon povukao se na sređivanje a III. bataljon povučen i zadržan na cesti Pađene Borje.

VI. brigada:

Jedinice su bile raspoređene kao i prošlog dana.

Po naređenju štaba divizije naređeno je da se u toku dana likvidira Prevjes. Momenat je bio vrlo povoljan pošto je neprijatelj bio demoralisan. Po odluci štaba brigade, za likvidaciju Prevjesa određen je III. i IV. bataljon.

Početak napada na Prevjes je određen za 3. XII. 1944.

Neprijatelj pod udarcima XX. i XXVI. Divizije počeo je napuštati Knin,[46] pokušavajući se probiti, pa je štab divizije imao namjeru, radi potpunog zatvaranja odstupnice neprijatelju iz Knina, odbaciti neprijatelja sa Klenovca i Bojanića, orijentisati XIV. brigadu u pravcu Žagrovića, povezati istu sa XX. Divizijom, ovladati prostorom k. 231 i preko Samardžije izbiti vjesa[47] u Žagroviće i čistiti Prevjes, porušiti most, kao i srušiti cestu od k. 231 do 350.

3. XII. 1944.

XIV. brigada:

II. i III. bataljon trebali su napasti želj. st. Pađene, a IV. bataljon imao je zadatak da zatvori komunikaciju prema Staroj Straži kod k. 412.

III. bataljon imao je zadatak da zaposjedne Klenovac i da se poveže sa snagama I. bataljona.

I. bataljon je imao zadatak da izbije na raskrsnicu i da neprijatelju spriječi povlačenje iz Knina.

U 7 časova ujutru neprijatelj je napao položaje čitave XIV. brigade osim II. bataljona koji je produžio napad na želj. st. Pađene preko Samardžije. Neprijatelj je uspio u svom prvom naletu da potisne bataljone XIV. brigade za 800 m. od komunikacije i da se probije sa 400 vojnika prema Pađenima.

Brigada je izvršila protunapad sa ciljem izbijanja na cestu i spriječavanja neprijatelju odstupnice.

II. bataljon, potpomognut sa 2 tenka, u brzom naletu izbija u 9 časova na želj. stan. Pađene i ponovo presjeca odstup-

[45] Iz izvještaja Štaba 5. NOU brigade od 6. decembra 1944. vidi se da do jutra nije bila zauzeta kota 231, niti je most na Zrmanji bio porušen (Arhiv VII, reg. br. 9—3, k. 1016).

[46] Opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 17, 27, 35, 45, 98 i 111; Franc Šraml: navedeno djelo, str. 199—213.

[47] Vjerovatno: preko Vijenca.

nicu, t.j. onim neprijateljskim snagama koje su uspjele da se probiju u Borje.

Bila je vrlo dobra saradnja pješadije i tenkova.

III. i IV. bataljon izbili su na komunikaciju. Kod neprijatelja je nastala panika i demoralizacija. Neprijatelj se je počeo u masama predavati.

U tom momentu jedinice XX. Divizije nalazile su se na Debelom brdu i Marića glavici.

Neprijatelj je ponovo došao u Borje u 12 časova u jačini 250 vojnika, i bio napadnut od strane III. i IV. bataljona uz pomoć 2 tenka. Neprijatelj, kad je vidio da je izgubljen i da će biti uništen, predao se.

U 12 časova neprijatelj je vršio protunapad na snage I. bataljona u Bojanićima, ali je odbačen. U toku čitavog dana neprijatelj je uzalud pokušavao da se probije preko Klenovca i preko k. 412, u pravcu Zrmanje, ali svi pokušaji su bili uzaludni i slomljeni od naše pješadije.

Da bi se neprijatelj što bolje likvidirao koji se povlači iz Knina, izdato je naređenje od Štaba Divizije da XIV. brigada napadne neprijateljsku kolonu na Staroj Straži potpomognuta sa 3 brdske baterije i 2 kolone tenkova. Lijeva kolona od 7 tenkova a desna od 4 tenka.

Držanje želj. st. Pađene kao i sve ostale položaje II. bataljona preuzeli su 2 bataljona V. brigade.

Napad na neprijatelja koji se je izvlačio iz Knina izvršen je na slijedeći način:

Tenkovi koji su bili potvrđn[48] u dvije grupe imali su zadatak nadiranja pravcem Pađene i Stara Straža, i to, jedna kolona od 7 tenkova a druga kolona, sa pravcem Radučić — Stara Straža, u jačini 4 tenka i 3 blinde, u cilju potpomaganja napada i prodora pješadije i uništenja neprijateljskih kolona.

I. bataljon napao je neprijatelja preko k. 350, III. bataljon napao je neprijatelja između komunikacije Pađene — Žagrovići i komunikacije Kistanje — Žagrovići, izbijanjem na raskrsnicu IV. bataljon napadao na komunikaciji želj. st. Pađene — Stara Straža. II. bataljon napao je neprijatelja od Marića glavice, tako da mu lijevo krilo dohvatilo do same pruge koja vodi od Žagrovića prema Kninu. Naše brdske baterije tukle su neprekidno neprijateljsku kolonu koja se kretala komunikacijom Knin — Pađene.

Neprijatelj koncentrisavši sve svoje snage i u brzom naletu odbacio je snage I. i III. bataljona i počeo se povlačiti prema Očestovu za Pađene, odbacivši naš I. baatljon do Kasuma. Pri tome je bio zapaljen jedan naš tenk.

[48] Vjerovatno: podijeljeni.

V. brigada:

II. bataljon je u 7 sati ovladao k. 231, porušio Kravlji most, čime je bio omogućen napad na Pađene.

Pod pritiskom XX. i XXVI. Divizije neprijatelj je počeo napuštati Knin.

I. bataljon, koji je zauzeo Samardžije, postavio se je istočno od zaseoka, odakle je tukao neprijatelja koji se je [u] grupama bez otpora izvlačio u pravcu Otona i Pađena, nanoseći mu velike gubitke.

U vrijeme neprijateljskog prodora iz Knina, lijevo krilo XIV. brigade je bilo odstupilo a po dolasku naših tenkova izvršilo povratni napad.

I. bataljon V. brigade iskoristio je ovaj momenat nailaska tenkova i izvršio juriš lijevo od želj. st. Pađene i nakon presjecanja neprijateljske odstupnice ovladao sa želj. stanicom. Bataljon je vraćen na svoj položaj u Samardžije jer je u Pađenima ostao jedan bataljon XIV. brigade.

III. bataljon je u isto vrijeme tukao neprijateljske kolone koje su se probijale za Pađene, a sa jednim dijelom je vršio napad sa Šegane.

Radi odsjecanja neprijatelju odstupnice u pravcu Otona, po odluci Štaba brigade ubačen je V. batljon u borbu između Ilića i k. 231 sa zadatkom da izbije u visinu zaseoka Kneževića.

Dvije čete II. bataljona lijevom obalom Zrmanje preko k. 347 izbile su u visinu zaseoka Popovići i Vujnovići i produžile lijevo krilo V. bataljona, dok dvije čete V. bataljona ostale su na k. 231 i u kanjonu Zrmanje radi zaštite prelaza preko Zrmanje, jer neprijatelj na Prevjesu nije do tog vremena bio likvidiran.

Neprijateljska posada u Pađenima očajno se branila ali pod naletom III. bataljona neprijatelj je napustio usamljenu kuću u zapadnom dijelu s. Ilića, koja je predstavljala najjače utvrđenje. Bataljon je nastavio napad kroz selo Iliće. Neprijatelj je branio svaku kuću. U isto vrijeme IV. bataljon ovladao je sa Smuđama i na taj način povezao se sa III. bataljonom. Oba bataljona napali su zajedničkim snagama na Pađene i neprijatelj je u paničnom bijegu napustio selo. U povlačenju neprijatelj je uništio 2 topa 150 mm i nekoliko manjih slagališta municije.

V. brigadi bili su stavljeni na raspoloženje 4 tenka, 2 su bila upućena preko Očestova radi potpomaganja XIV. brigade i I. bataljona V. brigade, a druga 2 preko Mokrog Polja izbili su na prvu okuku puta Pađene — Mokro Polje, odakle su tukli Prevjes.

Dok se vodila borba u Ilićima i Šeganima, neprijateljska artilerija obasipala je vrlo jakom vatrom prostoriju gdje su se zadržavali naši tenkovi.

III. i IV. bataljon nastavili su goniti neprijatelja nabacujući neprijatelja na prostor želj. st. Pađene. U selu Žagroviću zadržala se jača neprijateljska grupa, koja je težila da se prebaci u pravcu Pađena i Bendera.

V. brigada sa 2 bataljona imala je zadatak da pročisti Borje u podnožju Debelog brda i da sa 2 bataljona izbije na liniji između Bojanića i Klenovca i u lijevo Marića glavica, želj. st. Stara Straža. Desno od V. brigade trebala se postaviti XIV. brigada. Budući da je neprijatelj probio front XIV. brigade, I. i II. bataljon zadržati su na liniji Samardžije — želj. st. Pađene, gdje su obrazovali prvu bobrbenu liniju. III. bataljon bio je postavljen pozadi I. bataljona u Smuđama a V. u pravcu Ilića, koji su trebali da probiju kroz I. i IV. bataljon.[49] II. bataljon zadržao se sa 2 čete u Otonu sa osiguranjem na k. 675, Gradini, Sv. Iliji i Otonu. Na Debelom brdu bio je vezan sa snagama XX. Divizije. Druge 2 čete II. bataljona ostale su na Kravljem mostu prema Prevjesu.

Neprijateljski dijelovi koji su se probili kroz raspored XIV. brigade bili su sačekani od I. bataljona. Neprijatelj je bio zadržan i djelomično zarobljen. Neprijateljske su se grupe neorganizovane probijale i svaka za sebe tako da je svaki bataljon V. brigade [zarobio] po jednu grupu neprijateljskih vojnika.

Jedna grupa nakon jakog pritiska na XIV. brigadu probila se do Omčikusa i ugrozila Štab Divizije. Jedan neprijateljski kamion probio se preko Mokrog polja do Kravljeg mosta i povratio se natrag. Naše jedinice misleći da je to naš kamion, nije ga niko kontrolisao.

VI. brigada:

Borba je otpočela u 6 časova. Artilerija skoncentrisala vatru na k. 375, dok je druga četa imala zadatak napasti neprijatelja sa desne strane puta. III. bataljon imao je napasti k. 350 i odsjeći neprijatelja od Palanke. Prvim naletom uspjelo je neprijatelja odbaciti sa k. 375, zatim nastupati prama k. 350. Tu je neprijatelj davao žestok otpor. Dva voda uspjela su da se probiju u neprijateljski raspored i da stvore pometnju kod neprijatelja. Sa vatrom protukolskih topova i p.a. mitraljeza sjajano su tukli utvrđenja na k. 350.

[49] Završetak rečenice trebalo bi da glasi: koji treba da unište one neprijateljske snage koje se probiju kroz I i IV bataljon (vidi Arhiv VII, reg. br. 9—3, k. 1016).

Pađeni su se nalazili u našim rukama i neprijatelj se je povlačio između Pađena, Velike Strane i Zrmanje. To je jedan od razloga da je neprijatelj najupornije branio k. 350, jer pad te kote omogućio bi našim snagama odsjecanje neprijateljskog odstupanja iz razbijenih garnizona. Neprijatelj se je sredio i pregrupisao i sa oslonom na k. 350 izvršio žestoki juriš na jednu našu četu koja je bila odsjekla[50] od Palanke. Neprijatelju je bilo uspjelo odbaciti tu četu prema Dragi između k. 830 i 990, i time si omogućio izvlačenje iz garnizona Prevjes. Glavninom se je izvukao cestom prema Palanki, dok je manjim dijelom bočno osiguravao izvlačenje pošavši padinom k. 990, zatim spustivši [se] na Palanku.

Neprijatelj je ostavio čitavo svoje teško oružje. Zadatak VI. brigade bio je izvršen, koja je bila potom upućena na uništavanje neprijatelja koji se povlačio između Zrmanje i Rosulje gaja i bio obasipan vatrom iz naših oružja.

Počela je faza gonjenja neprijatelja prema sjeveru.

I. i II. bataljon, koji se je nalazio na Komu, spuštali su se glavninom i vatrom iz svih oružja ometali neprijatelja u povlačenju prema sjeveru. Neprijatelj je pretrpio ogromne gubitke i bio prisiljen da odstupa južno od Kite na Buđimir a nikako cestom. Jedinice IV. bataljona vršile su pritisak na Palanku prema sjeveru.

4. XII. 1944.

XIV. brigada:

Prema izloženoj situaciji od 30. o. mj. dato naređenje IV. bataljonu da se izvuče iz borbe i da napadne neprijatelja preko k. 343, u Očestovo, a također III. bataljon preko Bojanića, k. 359 da napadne neprijatelja bočno. II. bataljon vršio je pritisak na neprijatelja i pročistio još zaostale neprijateljske dijelove na Staroj Straži i sa jednom četom proveo zarobljenike. Neprijatelj koji se je probijao preko Očestovo bio je dočekan od V. brigade. Jedna neprijateljska kolona probila se preko Marića glavice između dijelova XX. Divizije. U borbi za Staru Stražu brdske baterije su vrlo efikasno gađale pogodivši barutni magazin iznad tunela. Lijeva kolona tenkova sjajno je potpomagala pješadiju, dok desna kolona nije došla do svog izražaja pošto je I. bataljon neprijatelj uspio da razbije. Saradnja pješadije i tenkova bila je ovdje dobra. Teren za tenkove nije bio dobar, pa su mogli da se kreću jedino cestom i bili izloženi dijelovanju neprijateljskog protikolskog oružja.

[50] Trebalo bi da piše: koju je bio odsjekao.

V. brigada:

Jedna jača neprijateljska kolona u pratnji jednog tenka, sa 30—40 kamiona, skoncentrisala se prema našoj prvoj obranbenoj liniji. Naši bataljoni sačekali su neprijatelja i žestokom borbom onemogućili mu pokret. Tenk koji je bio u sastavu neprijateljskih jedinica izvršio je proboj cestom i omogućio jednoj neprijateljskoj koloni od 300—400 vojnika da probije liniju sa 10 vozila i da dođe do iznenadno pred Ilića. Štab brigade upotrebio je V. bataljon za zatvaranje napredovanja neprijateljskog prodora postavivši bataljon sa jednom četom desno od ceste kod usamljene kuće zapadno od Ilića a ostatak bataljona bio je raspoređen na sjevernoj ivici Ilića. Desnokrilna četa ovog bataljona sačekala je neprijatelja i spriječila daljni pokret. Jedan vojnik V. bataljona skočio na tenk i pištoljem ubio šofera, tako da je tenk onesposobljen za borbu. Neprijatelj je bio nagnan u bjeg. Jedna grupa od 50 neprijateljskih vojnika pokušala je da se probije kroz raspored V. bataljona dok se glavnina zadržala u selu Ilići. Ova slabija neprijateljska grupa, gonjena prema Zrmanji, sačekana je kod Kravljeg mosta i potpuno uništena.

V. bataljon izvršio je napad na selo Ilića. Neprijatelj se našao u bezizlaznoj situaciji i predao se.

Bataljoni V. brigade, bez obzira što je neprijateljska kolona probila kroz njihov raspored, nastavili su borbu [sa neprijateljem] koji je nastupao za ovom kolonom. Dvije čete III. bataljona povukle se kad je naišao neprijateljski tenk i odstupile u pravcu Ilića. Odstupajući primjetile su jednu neprijateljsku kolonu od 150—200 vojnika koja se preko Radana htjela probiti za Kravlji most. Po svojoj inicijativi prešle su preko Pađenskog mosta[51] i uputile se prema neprijatelju i spriječile ga u njegovoj namjeri. Ova neprijateljska kolona je potpuno uništena kao sa ostalim dijelovima.

VI. brigada:

Oko 9 sati neprijatelj se probio s manjom kolonom od 6 motornih vozila od Pađena cestom do Kravljeg mosta. Jedinice IV. bataljona koje su se nalazile na Prevjesu dočekale su ovu kolonu i pošto su otvorile vatru neprijatelj se odmah predao. Ostale jedinice vršile su pretres terena od neprijatelja koji se rasut svuda nalazio, prikupljale ratni materijal, dok jedinice I. bataljona vršile su pritisak na Zrmanju i održavale stalni kontakt sa neprijateljem. Neprijatelj se je nalazio u Zrmanji držeći položaj kod Sv. Trojice.

Ovo je bio kraj borbe za oslobođenje Knina i Dalmacije.

[51] U izvještaju 5. NOU brigade od 6. januara 1945. piše da su čete prešle preko Pađenskog polja.

5. 6. XII. 1944.

Po odluci Štaba Divizije trebao se neprijatelj napasti u Zrmanji, kao i očistiti čitava Zrmanjska kotlina, ali neprijatelj se je već bio povukao ne dočekavši napad.

Neprijatelj se je koncentrisao u Otrić s namjerom da tu stvori jaki odbrambeni položaj [i spriječi] nas u daljnjem napredovanju prema sjeveru.

Jedinice IX. Divizije nalazile su se u Rastičevu. Trebalo je iskoristiti priliku i ne dozvoliti neprijatelju da se sredi.

Po odluci Štaba Divizije određena je VI. brigada da sporazumno sa Štabom IX. Divizije priđe likvidaciji Otrića.

U Otriću se je nalazio dio II. i III. bataljona koji su držali položaje na Runjevcu — Zrmanja Vrelo — Debelo brdo Viojla — Popova muda — Pena i Malovan.

Jedinice VI. brigade imale su zadatak da likvidiraju Viojlu, najjače utvrđen položaj, Debelo brdo, Popova muda, Penu i Malovan.

7. XII. 1944.

Izvršeno je sređivanje bataljona VI. brigade, pripremanje za predstojeće borbe.

8. XII. 1944.

U 14 časova otpočeo je napad na naprijed navedene položaje. II. bataljon dobio je zadatak da likvidira Viojlu, Debelo brdo i Popova muda. I. bataljon dobio je zadatak da zauzme Penu (k. 970) i osigura akciju iz pravca Gračaca.

III. bataljon dobio je zadatak da ilikvidira želj. st. Malovan i presječe komunikaciju Gračac — Otrić. IV. bataljon nalazio se u brigadnoj rezervi.

U početku napada odmah je uspjelo neprijatelja odbaciti osim Viojle.

Na Viojli je bio neprijatelj dobro ukopan sa 120 vojnika, potpomagan artiljerijom. Nije uspjelo zauzeti sve do noći zbog brisanosti terena i ubitačne neprijateljske artiljeriske vatre. Pod zaštitom noći postignut je uspjeh i neprijatelj je izgubio Otrić[52] i bio prisiljen da se povlači prema Srbu.

III. bataljon posle zauzeća želj. st. Malovan krenuo je prema Gračacu radi hvatanja kontakta sa neprijateljem. Na Smrekovcu se sukobili sa neprijateljem koji je vodio upornu borbu sa nekim bataljonom 35. Divizije.[53] Jedinice III. bata-

[52] Opširnije o toku i rezultatima napada na Otrić vidi knj. 36, dok. br. 35 i 111.

[53] Jedinice 13. i 35. divizije vršile su tada pripreme za napad na neprijateljsku posadu u Gračacu (opširnije o tome vidi knj. 36, dok. br. 8, 17, 25, 31, 36, 37, 43, 87 i 111).

ljona zašle su neprijatelju sa leđa i izvršile potpuno odsjecanje položaja Smrekovca od Gračaca i time stvorile preduslove za predaju neprijatelja u Smrekovcu. Borba se završila sa predajom neprijatelja 9. XII. 1944. u 18 časova.

Naša Divizija potpuno je izvršila svoj zadatak ovladavši komunikacijom Žagrovići — Pađene — Prevjes, likvidacija neprijateljskog uporišta na masivu Koma, kao i južne dijelove Pađene — Ilića stanovi, Očestovo, likvidiravši pri tome sva neprijateljska bočna uporišta, presjekavši neprijateljsku odstupnicu iz Knina i pomažući XXVI. i XX. Diviziju u napadu [na] Knin.

Ukupni neprijateljski gubitci u razdoblju od 26. XI. 1944. — 5. XII. 1944:[54]

Mrtvih vojnika i oficira	3.688
Zarobljenjih	928

Zaplenjeni materijal:

27 topova raznog kalibra, 6 p. a. mitraljeza, 27 teških mitraljeza, 17 p. t. topova, 18 l. bacača, 2 bacača plamena, 97 šaraca, 1 tenkovski mitraljez, 41 p. mitraljez, 97 strojnica, 37 tromblona, 147 pištolja, 2.177 pušaka, 1 snajperka, 20 raketnih pištolja, 3.760 ručnih bombi, 5 vagona raznih bombi i municije, 6 dvogleda, 23 telefona, 10 radio-stanica, 5 radio-aparata, 2 tankete, 1 tenk, 1 traktor, 28 kamiona, 14 luksuznih automobila, 5 motocikla, 3 trokolice, 30 bicikla, 94 kola, 100 konja, 13 poljskih kuhinja, i veća količina ratne spreme i materijala.

Uništeno neprijateljskog materijala:
9 topova raznog kalibra, 6 p. a. mitraljeza, 20 mitraljeza, 300 pušaka, 1 bacač plamena, 4 tenka, 25 kamiona, 115 bicikla i 2 vagona municije.

Naši gubitci:

Mrtvih	208
Ranjenih	759
Nestalih	60

Rukovodioci koji su poginuli iz XIV. brigade su sledeći:

Komesari četa:

Mrkela Nikola, Stipčić Vinko, Medić Dušan.

Komandiri četa:

Bundalo Sava, Mikin Pero, zamj. komandira čete Macura Andrija, Macura Sava, vodnik Graovac Krsto, Šuša Ratko.

[54] Riječ je o gubicima koje je neprijatelju nanijela 19. NOU divizija. O ukupnim gubicima Nijemaca i jedinica 8. korpusa NOVJ u borbama za Knin u navedenom periodu vidi knj. 36, dok. br. 18, 27, 35, 45 i 111; Franc Šraml: navedeno djelo, str. 199—213.

Rukovodioci koji su poginuli iz V. brigade su sledeći:

Komandiri četa:

Delić Nikola, Vukčević Lazo, pom. komesara čete Medić Petar, zamj. komandira Kabić Jovo, Zec Luka, Baraba Ivan.

Vodnici:

Smolić Miro, Mazić Ante, Gladivić Vladimir, Mandić Mirko, Zonca Petar, Kamber Milan.

Delegati:

Strelov Vjekoslav, Kabić Nikola, Bezbradica Dušan, Popović Pajo.

Rukovodioci koji su poginuli iz VI. brigade su sledeći:
Pom. komandira čete potporučnik Šaponja Milorad, zamj. komandira Lučić Joso.

Kod artiljerijskog diviziona poginuo je komesar brdske baterije Santini Ljudovik.

Ranjeni rukovodioci iz XIV. brigade su sledeći:

Vodnik Maričić Ljubo, Suša Petar, komandir čete Medić Ante, vodnik Palić Nikola, komandir čete Gnjidič Nikola, Kovačević Dušan, Mikin Pero, Cvitan Ante, zamj. komandira Čizmić Šime, vodnik Žeželj Ljubo, oper. oficir bataljona Ljubojević Sava, zamjenik komandira Zelić Petar, vodnik Šukara Mirko, komandir čete Vulinović Nebojša, Macura Obrad, delegat Borak Vasilj, komesar čete Krička Branko, komandir čete Pavasović Jovo, delegat Didović Milorad, Fabri Ventijo, Pisak Lovro, komesar čete Reljić Milan, Matijević Andrija, vodnik Dobrić Mile.

Ranjeni rukovodioci iz V. brigade su sledeći:

Operat. oficir bataljona Radaković Stevan, poručnik Radovanac Milan, potporučnik Obradović Dimitar, poručnik Vojnović Nikola, Novaković Nikola, poručnik Klarin Jure, Vukašin Nedeljko, Medić Petar, komandant bataljona poručnik Vukša Jovo, komandir čete Matari Milisav, Bradas Ilija, Kožul Dušan, Crvelin Frane, Medić Uroš, Mrvica Mate, Kovačević Ratko, vodnici Mićić Ante, Radas Ante, Konjević Bogdan, Čulina Ante, Glavić Brne, Škarica Joso, Brusov Jure, Žeželj Dušan, Čupurdija Petar, Kanjević Ivan, Gulan Dušan, Merkar Jozef, Sikić Milan, Suša Nikola, Mavar Miro, Sušica Božo, Despot Nikola, Savić Petar, Medić Uroš, Mudražija Ante, Serdar Luka, Petričević Ivan, Cakić Nikola, Manojlović Todor, Janković Ilija, Fuzul Danijel.

Komesari četa:

Manojlović Petar, Škelja Josip, Jeličić Šime, Čakarun Jandrija, Boglić Josip, Milić Ante, Ledinić Nikola, Bakmaz Mile.

Pomoćnici komesara čete:

Tomašević Nikola, Jokić Milan, Bolonja Šime, delegati Popić Mirko, Mudronja Vlado, Biljaković Blaž, Čatlak Krsto, Deverin Ante, Španić Vinko, Lapić Ante, Raste Joso.

VI. brigada:

Zamj. komandira Vitas Ljubomir, komesar čete Komazec Nikola, komandir čete Draća Pavo, vodnik Matašić Ivo, komandir čete Omčikus Jovan i vodnik Ivić Stipe.

Utrošeno municije:

Puščanih, p. mitraljeza, teških mitraljeza,[55] [za] strojnice 3.080, granata za p. k. top 630, mina za teški bacač 5.245, za laki bacač 2.174, protuavionskih metaka 3.080, metaka za p. k. mitraljeze 2.800, metaka za pušku . . .[56] bombi ručnih 1.335, granata topovskih 9.127.

XIV. brigada:

Ađutant brigade Belić Dušan, kapetan, Buća Berislav, komandant bataljona, Bukarica Dušan, oficir pri Štabu, kapetan Ciganović Vaso, komesar bataljona.

Vodnici:

Dobrić Mile, Dražić Petar, kapetan Gleđa Mile, komesar bataljona, Grbić Ljubica, bolničarka, komandir Gulić Gojo.
Inf. oficir brigade Jakšić Jovan. Operativni oficir bataljona Ljubojević Sava. Pom. komesara čete Macura Milan. Povjerenik Ozne Marinković Stanislav, Manojlović Bogdan, vodnik, Nadoveza Sava, komandir čete.
Komandanti bataljona: Opačić Stevo, Opačić Glišo, Radanović Jovan. Kapetan Štrbac Mile, komesar bataljona. Vodnik Tintor Dušan, kapetan Vejnović Nikola, komesar bataljona. Bundalo Sava, komandir čete. Macura Andrija i Macura Sava, zamjenici komandira. Medić Dušan, komesar čete, komesar mitraljeske čete Nikola Mrkela, borac Matijević Obrad. Komesar čete Mikin Pero, borac Suša Ratko, pomoćnik komesara Čizmić Šime, vodnik Korda Spaso. Komandir čete Letunica Stevan, desetar Andabaka Ivan, komandir čete Atesin Vice, vodnik Atlagić Marko. Pomoćnik komesara bataljona Babić Jovo, borci Blajić Mijat, Borak Stevan, Kopetal Gusto, Cvitan Ante,

[55] Trebalo bi da piše: Za puške, puškomitraljeze teške mitraljeze.
[56] Točke su napisane u originalu.

Čolak Nikola, Vukašin Cvijetan, Brekić Mirko, Doreta Dušan, Didović Milorad, delegat zastavnik, Dobrić Đuro, zamjenik komandira čete Dopuđa Dimitar, zamjenik komandanta bataljona Džepina Marko, delegat zastavnik, Gnjidić Nikola, desetar, Ilijašević Ljubac, operativni oficir bataljona. Borac Jokić Sergije, desetar Kandić Mile. Vodnik Knežević Milan, st. vodnik Somazec Pajo, borac Korda Ljubo, vodnik Kovačević Ilija, vodnik Kovačević Marko, komandir Kovačević Dušan, desetar Kovačević Pajo, v. d. komandira čete Krešović Lazo, v. d. zamj. komandira čete Krešović Mirko, v. d. komandira čete Kričković Branko, borac Kvartu Petar, borac Malabasa Marko, Mandić Zorka, borac, potporučnik komandir čete Marčetić Mane. Matijević Andrija, komandir čete, borac Matijević Petar, Medić Ante, v. d. komandira čete, Morović Berto, borac, Pavašović Jovan, vodnik, Pedišić Aleksandar, vodnik, Perić Milan, pomoć. komesara čete, Perić Ruža, referent saniteta vodnik, Peslac Dimitar, ml. vodnik, Popić Dane, komesar čete poručnik, Reventić Mizero, borac, Reljić Milan, komandir čete, Romanić Stevan, v. d. komesara čete, Romić Mirko, vodnik, Stanišić Petar, desetar, Simatski Eugen, borac, Šukara Mirko, vodnik, Tomašević Dušan, vodnik, Travica Milan, borac, Vranković Nikola, borac, Vujković Dušan, vodnik, Vujanović Pantelija, borac, Vulinović Nebojša, komandir Vulinović Nikola, vodnik, Zelić Petar, zamjenik komandira čete, Zelić Đuro, delegat zastavnik.

V. brigada:

Klicov Petar, kapetan načelnik brigade, Đuro Cvitanović, kapetan oficir pri štabu, Ilija Radaković, bivši komesar brigade, sada komesar artil. grupe VIII. Korpusa, komandant I. bataljona poručnik Pavković Petar, zamjenik komandanta I. bataljona zastavnik Medić Boško, operativni oficir bataljona potporučnik Radaković Petar, komandant II. bataljona potporučnik Gleđa Ilija, komandant bataljona poručnik Korać Mića, operativni oficir p. poručnik Novaković Nikola, pom. komesara bataljona poručnik Vukša Jovo, bivši politkomesar III. batalj. a sadašnji politkomesar XIV. brigade Zaklan Spase, zamjenik komandanta bataljona zastavnik Tojagić Petar, pom. komesara bataljona Viještica Đuro, komandant IV. bataljona poručnik Majstorović Milan, operativni oficir p. poručnik Vujanović Sava, pomoć. komesara poručnik Dukić Bogdan, komandant V. bataljona Marić Petar, komandir čete Milić Lazo, komandir čete Banjac David i Obradović Jovo, komesar čete Tojagić Stevan, pomoć. komesara čete Klarin Jure i Bolonja Šime. Vodnici Serko Krste, Obradović Stevo, Ušljebrka Marko, Radas Ante, sekretar SKOJ-a Polovina Mane. Borci Bažov

Mila, Grubić Pajo, Macura Nikola, Dujaković Joso, Popović Damjan, Hucalo Frane, Armanini Jerolim, Pupac Stipan, komandir čete Stagličić Srećko, komandir čete Bolta Stevo, pomoć. komesara čete Banjanin Đuro, komandir čete Poznić Dušan, vodnik Pokrajac Petar, delegat Grgurev Marijan, delegat Šarić Ivan, desetar Grgić Joso, Marijanović Ilija, desetar, delegat Kurtin Joso, desetar Perica Nikola, desetar Petričević Ante, Šoponja Ive, borac, desetar Tomašević Ivan, Šparica Joso, vodnik, Brkić Mile, borac Vukalović Marija, kurir Vrbanić Ivan, desetar Bosotina Ivan, Brala Ivan, borac Dubraja Dušan, desetar Blavić Bude, komandir čete poručnik Radas Nikola, zamjenik kom. čete Marinković Cvijo, komesar Perić Špiro, komandir Cvijanović Ilija, komesar Savić Ilija, zamjenik komandira Torbica Aleksa, delegat Opačić Petar, komandir Travica Branko, vodnik Đurica Tode, Bursać Nikola, Cvijanivić Ilija, Starčević Dušan, borac Bundalo Mićo, desetar Kunac Šimo, Starčević Milan, Petrović Joko, Starčević Joko, borac Lakić Đuro, vodnik Žeželj Dušan, desetar Bursać Petar, delegat Jokić Milan, desetar Dragišić Milan, borci Kovačević Stevo, Mrkić Pajo, Rasković Niko, Škarica Nikola, Šašić Nikola, Radas Mate, Jaković Šimo, Alfirević Dušan, Starčević Milan, Kresevan Mavra, vodnik Krtinić Nikola, desetar Gulan Božo, borac Leleković Cvitan, Medić Ilija, delegat Crvelin Ivan, Popović Dane, borac, st. vodnik Bujas Petar, Bračić Marko i Longin Marijan.
Miljus Petar st. vodnik, Konstantin Josa, potporučnik Dukić Dušan.

VI. brigada:

st. vodnik Filipović Janko, zastavnik delegat Klarin Grgo, zastavnik komandir Kosović Sava, st. vodnik zamjenik komandira Mimić Sava, st. vodnik Pupavac Stevan, potporučnik zamj. komandanta Špar Vice, Adžić Grgo, desetar, vodnik Ajduković Šime, borac Alfirev Ive, st. vodnik Antulov Ante, potporučnik pomoć. komesara Babić Dimitar, zamjenik komandira čete Bažda Petar, p. poručnik komesar čete Budža Aćim, st. vodnik zamj. komandira Bažda Lazo, st. vodnik Bakotić Šime, borac Barabaros Slavko, Batinica Đuro, desetar Berber Ivan, poručnik komesar čete Blagdan Janko, poručnik komesar čete Blažević Dane, ml. vodnik Bilić Dinko, borac Bozina Šime, Brala Šime, Buljević Petar, Bulovan Mile, Burčul Jakov, st. vodnik Crljanak Dragutin, desetar Čačić Šime, st. vodnik Čorkalo Jere, zamj. komandira čete Čorkalo Šime, Čuljak Bariša, borac st. vodnik Čuk Nikola, vodnik Dević Dane, zastavnik delegat Dobra Mladen, st. vodnik Drča Jovo, Filipi Boriš, komandir čete

Franov Mate, ml. vodnik Gagić Mile, borac Gagić Nikola, poručnik komesar Glavan Ante, zastavnik Grdović Frane, st. vodnik Gulin Šime, Jokić Krste, Julišić Zorka, Kajmak Ante, Kalinić Bogdan, Kanazir Mitar, vodnik Kanazir Božidar, zastavnik delegat Kolega Augustin, poručnik komesar čete Komazec Nikola, Lončarević Miloš, poručnik komesar čete Trulja Tomo, Kovačević Janko, borac Kuridža Stevan, zastavnik delegat Lakić Rade, ml. vod. Lazinica Nikola, Livić Stipe, zastavnik delegat Lokaš Joso, Lučić Joso, zamj. komandira zastavnik delegat Likin Ivo, Luštica Branko, borac, Luštica Vinko, Macura Đuro, st. vod. Macura Vaso, zastavnik delegat Manojlović Šimo, ml. v. Madus Đuro, poručnik komesar čete Martinović Marijan, borac Matić Trivun, Matić Veselko, Milanko Mile, potporučnik pomoć. komesara čete Milat Milivoj, potporučnik pomoć. komesara čete Milin Ignjajac, borac Milović Jovo, ml. v. Milović Milka, komandir čete Miočić Ivica, borac Mirilo Bogdan, desetar Misolungin Mile, borac Mlinar Danilo, Mlinar Dušan, Mlinar Vinko, v.[odnik] Olujić Ilija, zastavnik delegat Olujić Špiro, komandir čete Orelj Miloš, potporučnik Pavić Petar, borac Predovan Šime, st. vod. Puvac Ilija, borac Prostran Ilija, vod. Puvac Nikola, zastavnik delegat Puvača Srbo, borac Radić Sava, Rajčević Stevan, Roković Stevan Ante, Rudić Ivan, poručnik komandir čete Sladojev Ante, Srzentić Joso, potporučnik op. of. Stupar Sava, vod. Subotić Špiro, borac Subotić Špiro, borac Švorčina Dinko, Šango Mate, st. v. Tanjga Stevo, Srpljan Ivan, vodnik Šimun Ante, v. Trivić Jovan, p. poručnik pomoć. komesara čete Smirčić Josip, borac Smolić Ante, pomoć. komesara čete Turukalo Mirko, borac Utković Tome, Maljin Serafim, zastavnik delegat Večerina Dimitar, borac Veselinović Dušan, p. poručnik pomoć. komesara čete Vlatković Vice, zastavnik delegat Vranješ Đuro, ml. v. Vujević Branko, desetar Vujević Božo, zastavnik Zore Ante, st. v. Žeželj Jelena, zastavnik delegat Alavanja Petar, poručnik komesar bataljona Antulov Boris, st. v. Banić Lazo, poručnik komesar čete Baranović Marko, poručnik komesar čete Bjedov Jovan, st. v. Bjedov Jovana Jovan, p. poručnik komesar čete Bjedov Stevana Jovan, poručnik komesar čete Bjedov Milan, st. v. Božić Ivo, ml. v. Božim Marko, komesar, p. poručnik v. d. komesara čete Brekić Milan, poručnik pomoć. komesara bataljona Curavić Vladimir, potporučnik pomoć. komesara čete Cvitan Vinko, komandir čete Čude Dušan, delegat Damjanović Ljubomir, borac Gulan Mile, st. v. Kanazir Stevan, p. poručnik pomoć. komesara čete Kliman Josip, vodnik Kostić Obrad, poručnik pomoć. komesara bataljona Kričković Iso, poručnik pomoć. komesara bataljona Martinović Krste, poruč-

nik komandant bataljona Medić Milan, poručnik čete Milić Dušan, borac Omčikus Jovan, st. v. Pelajić Zdenka, zastavnik delegat Santini Šime, zastavnik delegat Šegota Andrija, st. v. Stulić Šime, inf. ofic. bataljona Šerić Kresevan, st. v. Tanjga Miljenko, st. v. Tišma Jovan, p. poručnik pomoć. komesara čete Toman Vlade, st. v. Veselinović Blagoje, borac Vidić Dušan, poručnik operativni oficir bataljona Wolf Ivan, p. poručnik komandir čete Žutić Đuro.

Nije bilo slabog držanja u borbi do tolike mjere, da bi nekoga trebalo pozvati na odgovornost.

Akcija likvidacije Knina, posljednjeg neprijateljskog uporišta u Dalmaciji, bila je dobro pripremljena.

Uloga naše divizije bila je dobro proučena i pristupilo se je izvršenju zadatka [po] dobro izrađenom planu, od kojega smo donekle odstupili u radu, [prilikom] promjene situacije.

Donijete odluke, izdate zapovjesti prije i u toku borbi bile su realne u koliko je Štab Divizije bio tačno obavješten o situaciji.

Štabovi brigada u pojedinim momentima nisu donosili realne odluke i u duhu situacije, pa je Štab Divizije vršio po tome ispravke.

Štabovima bataljona ostavljena je često puta inicijativa u samom radu i njihove odluke većim djelom bile su realne.

Upravljanje i rukovođenje borbom odnosno operacijama bilo je u glavnom dobro.

Divizija kao cjelina funkcionisala je dobro.

Štabovi brigada često puta nisu dovoljno uticali na rad bataljona i nije postojala uvjek dovoljna koordinacija prilikom izvođenja pojedinih faza borbe.

Komandni kadar Štaba Divizije snalazio se je dobro, a štabovi brigada su pokazali dovoljno spreme za izvođenje ovakvih složenih akcija, a griješilo se u tom što nisu znali dovoljno iskoristiti predatu im artiljeriju kao i borna kola, i što nije uvjek bilo sadejstvo pojedinih dijelova. Veliku pogrešku činili su štabovi brigada prilikom procjene situaoije u procjeni vremena kao pređenog prostora te je bilo pojedinih akcija a koje nisu počinjale jednovremeno, iako je to po planu odnosno po zapovjesti bilo utvrđeno, iz razloga što određena jedinica blagovremeno nije stigla na određeno mjesto radi izvršenja zadatka.

Naša pješadija pokazala je izvanrednu izdržljivost a naročito se moral podigao potpomaganjem artiljerije i bornih kola iako nisu uvjek bili pravilno upotrebljeni.

Ostala oružja, kao što su minobacači, laki i teški protuavionski mitraljezi, kao i sva automatska oružja, bila su iskorištena u dovoljnoj mjeri radi potpomaganja pokreta pješadije.

Artiljerijska priprema više puta nije bila iskorišćena, jer rukovodioci uglavnom nisu bili dovoljno obučeni za rad, sadejstvo artiljerije, ali su se vršile ispravke i stanje se kod svih brigada poboljšalo, a ovo je slučaj i sa bornim kolima.

Borna kola, tenkovi i blinde, nisu bila dovoljno iskorišćena, prvo iz razloga što ovakova se nalaze prvi put u sastavu ove Divizije, a drugo zbog neprohodnosti terena, kada su se borna kola morala kretati samo po putevima.

Veza pojedinih brigada bila je također dosta dobra, jedino sa VI. brigadom, koja je bila odsječena rijekom Zrmanjom, bila je katkada slabija.

Saradnja između pojedinih brigada bila je dosta dobra.

Pojedini bataljoni kao i pojedini dijelovi pokazali su više puta visoku inicijativu kada su bili momentalno zbog situacje ostavljeni da rade samostalno.

Neprijatelj iako je pokazao veliku upornost, izdržljivost u borbi i bio dobro utvrđen, sa dobrim naoružanjem kao i sa ostalim teškim oružjem, nije iskoristio pravilno svoju artiljeriju, što je mnogo olakšalo izvršenje zadatka Divizije.

Divizija u ovim borbama za Knin stekla je velika iskustva naročito u saradnji sa artiljerijom i sa bornim kolima, a komandni kadar pa i sami borci uvidili su koliku im pomoć [može] da pruži ovakva vrsta naoružanja.

Isto tako uvidila se velika korist prilikom napada na utvrđene neprijateljske položaje od manevra koncentrične artiljerijske vatre radi tučenja pojedinih otpornih tačaka, kao i veliki značaj baražne (zaprečne) vatre.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p. pukovnik:
Petar Babić

Komandant, pukovnik:
Parmač Stanko

M. P.

BR. 105

IZVJEŠTAJ ŠTABA 40. DIVIZIJE OD 25. JANUARA 1945. ŠTABU 6. KORPUSA NOVJ O ORGANIZACIONOJ STRUKTURI I OPŠTEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB XL. DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 97/1945.
Dana: 25/I 1945. g.

Predmet: Vojno-organizacioni izveštaj za period od 25. XII. 1944. do 25. I. 1945. g. dostavlja.

ŠTABU VI KORPUSA NOVJ

1. — **Opća situacija na sektoru Divizije:** u vremenu od 25. XII. 1944. godine do 25. I. 1945. godine nalazile su se naše jedinice prvo na sektoru Našice a potom na sektoru Virovitica.[2] Na sektoru Našice one su vršile blokadu tog neprijateljskog uporišta, na sektoru Virovitica one su branile prodor prema Virovitici od pravca Koprivnice — Kloštra — Pitomače. Naše jedinice su i do toga vremena vršile slične zadatke kao što je bio zadatak blokirati Našice, dočim je za naše jedinice držati položaj na sektoru Pitomača bilo nešto novoga: one su morale iskopati solidne rovove i gnijezda i u njima ostati niz dana.[3] Pokazalo se da su se naše jedinice i u tome novom obliku ratovanja snašle i dobro ponijele. Boraveći na tome sektoru one su sarađivale sa jedinicama Crvene armije koje su se nalazile na istom sektoru.[4]

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6—2, k. 1293.

[2] Radi ojačanja odbrane virovitičkog mostobrana, na traženje Štaba 233. divizije Crvene armije, štab 6. korpusa NOVJ je 28. decembra 1944. naredio 18. brigadi 40. NO divizije da napusti položaje kod Našica i izvrši marš u rejon Pčelić — Suhopolje. Ostale jedinice 40. NO divizije (Omladinska NOU brigada i Virovitička NO brigada) prebačene su u rejon Virovitice početkom januara 1945 (opširnije o tome vidi dok. br. 18, 27, 56, 60, 63 i 95; Arhiv VII, reg. br. 3/36—1, k. 119/7: depešu Štaba 6. korpusa upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 28. decembra 1944).

[3] O borbama 40. NO divizije kod Pitomače u januaru 1945. vidi dok. br. 27, 56, 63, 109 i 131.

[4] U rejonu Virovitice nalazili su se dijelovi 233. divizije Crvene armije (vidi dok. br. 103 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 111).

Situacija na sektoru Našice nije bila ista kao na sektoru Pitomača jer je ovde trebalo braniti virovitički mostobran i ne dati neprijatelju da prodre od pravca Koprivnice. Time su naše jedinice stupile pred jedan ozbiljan zadatak, kojeg su izvršile.

2. — **Organizacija štabova i jedinica:** u ovome periodu postavljen je za politkomesara XVIII. udarne brigade drug Vlasac Franjo, koji je na taj položaj došao iz OZN-e III[5] ove divizije. Polovicom mjeseca januara XVIII. brigada nalazila se na sektoru Grubišno Polje, kojom prilikom je poginuo pomoćnik politkomesara brigade drug Rački Ernest — »Dabo«.

Štabovi brigada su kompletni. Osjeća se potreba da se u štabovima brigada i njihovih bataljona provedu stanovite personalne promjene, koje će u slijedećem periodu biti svakako provedene.

3. — **Formacijsko stanje:** štab Divizije sastoji se iz užeg štaba u kome su komandant, politkomesar, načelnik,[6] operativni oficir i vojnoobaveštajni oficir[7] — te iz šireg štaba u kome su načelnik intendanture,[8] referent za naoružanje, referent za formacijsku popunu, referent za vezu, referent veterine i referent saniteta.[9] Zatim iz štaba dijelova sa komandantom i politkomesarom, dopunskog bataljona sa komandantom i politkomesarom, podoficirskog pješadijskog kursa, kursa za vezu, poljske bolnice, hirurške ekipe, bolničke čete, kursa za marvene bolničare, te vojne muzike.

Svaka brigada imade po 4 bataljona. Za sada još nismo u mogućnosti da postupimo u svemu po onome kako je predviđeno formacijom, ali dobivanjem novoga ljudstva i oružja biti će nam to uskoro omogućeno. —

Brdska baterija naše divizije imade tri topa koji su kroz čitav ovaj period imali premalo municije. U ovim borbama municija se istrošila, druge ne možemo iz naših slagališta dobiti pa ćemo bateriju staviti Štabu Korpusa na raspolaganje.

4. — **Brojno stanje i naoružanje:**[10] za sada naše brigade nemaju onaj broj boraca koji bi trebale imati. Pozadinske organizacije u ovome periodu nisu nam poslale neki naročiti broj boraca. Također i naše naoružanje trebalo bi da je pot-

---

[5] Riječ je o Odjeljenju za zaštitu naroda u operativnim jedinicama.

[6] Načelnik štaba bio je tada Mihajlo Miščević.

[7] Obavještajni oficir bio je Stevo Gajić.

[8] Načelnik intendanture bio je Čedo Milašinović.

[9] Referent saniteta bio je dr Ivo Rupena.

[10] i [11] O brojnom stanju, naoružanju, socijalnom i nacionalnom sastavu ljudstva 40. NO divizije u januaru 1945. (vidi dok. br. 51 i 53).

punije, veće i savremenije i sa više municije kako to zahtjeva današnji oblik rata u kome se nalazimo.

5. — **Socijalno-nacionalni sastav:**[11] po nacionalnom preovlađuje broj Hrvata, a po socijalnom pogledu broj seljaka. Imade znatan broj školovanih drugova — đaka sa srednjoškolskom naobrazbom. —

6. — **Škole i kursevi:** kao i dosada tako i u ovome periodu održavan je podoficirski pešadijski kurs i kurs za vezu. Ti kursevi su nam stalno vrelo za niže rukovodstvo. Radi dobivanja potrebnog broja marvenih bolničara održan je kurs za marvene bolničare. Također smo u ovome periodu uputili znatan broj drugova na kurseve koje je organizirao i održavao Štab Korpusa. Nadamo se da ćemo za tri mjeseca moći kazati da je sve naše niže rukovodstvo prošlo kroz kurseve i steklo izvjesnu teoretsku spremu. —

7. — **Specijalne jedinice i službe:** upotrebljivost i stručna sprema sanitetske službe i njezine hirurške ekipe zadovoljava. Naši su liječnici u virovitičkoj vojnoj bolnici izvršili znatan broj operacija i nad onim borcima koji ne pripadaju našoj diviziji i korpusu. Veterinarska i intendantska služba su dobre i agilne. Vojnoobaveštajna služba u ovome periodu pokazala se dobra i ukazujemo joj svu pomoć da bi ispunila svoje zadatke. —

8. — **Moral, ishrana i zdravlje:** zadaci koji se postavljaju pred naše jedinice sve su veći, napori u zimskom vremenu zahtevaju bolju odjeću i obuću. Svakako je potrebno dati vojsci dobru odjeću i obuću dok se ona nalazi bez smjene ukopana na položaju po nekoliko dana. Zaraznih oboljenja u većem broju nije bilo, dočim je do smrzavanja nogu dolazilo u prošlim borbama jer veoma oskudjevamo odjećom i obućom. —

9. — **Problemi:** u ovom periodu vodili smo borbu na sasma novi način, frontalnu borbu na koju naše jedinice nisu još navikle. Zato smo u tim frontalnim i rovovskim borbama imali i manje uspjeha. Sada moramo uložiti sve snage da bi naše rukovodioce usposobili za vođenje frontalnoga rata jer se na partizanski način više neće voditi borbe. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — potpukovnik: **I. Vondraček**

V. d. komandanta — major: **Savo Miljanović**

M. P.

BR. 106

IZVJEŠTAJ ŠTABA 3. DIVERZANTSKOG ODREDA OD 25. JANUARA 1945. ŠTABU 10. KORPUSA NOVJ O IZVRŠENIM DIVERZIJAMA[1]

ŠTAB
III. DIVERZANTSKOG ODREDA
GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA
N.O.V. JUGOSLAVIJE
Op. br. 18/45.
Dana 25. I 1945. g.

ŠTABU X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG«. —

Izveštaj o izvršenim akcijama na dolje navedenim komunikacijama od 10. I. — 25. I. 1945. g. kao i onim koje su prije izvršene, a o njima nisu stigli podaci.

5. I. 45. Na pruzi Zagreb — Varaždin između stanice Ključ — Trgovište sječena je pruga na 15 mjesta. Uništeno je 30 šinja.

10. I. 45. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga između Ostrne i Prečeca dignut je u vazduh njemački transportni vlak, uništeno je 13 vagona, lokomotiva je oštećena. Daljnjih podataka nemamo.[2]

10. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga između Dugog Sela i Ivanić Grada postavljena je mina, čula se detonacija, podataka nismo dobili.[3]

11. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga kod Popovače uništen je 1 njemački kamion sa ratnim materijalom. Bila su 4 mrtva, 5 ranjenih Švaba.

11. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga između Prečeca i Ostrne u 8 h noći naišla je čerkeska patrola, od kojih smo 1 uhvatili sa konjem i ratnom spremom, a ostali su se razbježali.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 27—3, k. 557.

[2] Vidi dok. br. 145 i 146.

[3] Vidi dok. br. 147.

12. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga u Graberju dignuta su u vazduh 2 mosta 5 i 10 metara.

12. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga kod Kloštra postavljene su mine od kojih se je čula detonacija. Podataka nismo dobili.

12. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga između Vidrenjaka i Križa naišao je na minu čerkeski konj sa dva Čerkeza, koji su ubijeni, istoga dana dignuta su u vazduh čerkeska kola, koja su uništena. O mrtvima podataka nemamo.

12. I. 45. Na cesti Križevci — Bjelovar dignut je u vazduh 1 drveni most dug 7 metara.

12. I. 45. Na pruzi Varaždin — Bjelovar kod Rovišća dignut je u vazduh armiranobetonski most dug 6 m.

13. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga u Graberju dignut je u vazduh 1 tenk 15 tona zajedno sa mostom duljine 7 metara. U tenku su 3 teško ranjena.

13. I. 45. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod stanice Ostrna postavljena je mina, koju je neprijateljska patrola pronašla i demontirala.

14. I. 45. Na cesti Križevac — Bjelovar dignuta su u vazduh dva drvena mosta duljine po 5 metara. Na cesti postavljene dve tenkovske mine, podataka nema.

14. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga kod Kloštra uništen je 1 kamion sa ratnim materijalom, podataka nema.

14. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga u selu Cagincu dignut je u vazduh drveni most dug 8 metara.

14. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga između Kutine i Popovače dignut je u vazduh njemački motor-kotač, koji je uništen. Ubijen je 1 oficir i 1 vojnik.
Iste noći između Kutine i Popovače postavljen je 1 pakleni aparat,[4] u koga su dirali Čerkezi, ubijeno je 6 a ranjeno 3 Čerkeza.

[4] Tempirna mina

15. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga u selu Voloderu postavljena su dva paklena aparata, od prvoga ubijen je 1 a ranjena dva neprijateljska vojnika, dok drugoga su digli i ponesli prema Popovači, koji je na putu detonirao. Podataka nismo mogli dobiti.

16. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga u selu Graberju dignut je u vazduh 1 kamion natovaren sa svinjama. Ubijena su dva šofera.

16. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga u selu Voloderu postavili smo zasjedu na koju su naišla čerkeska kola i 1 kamion. Tom prilikom je ubijen 1 Čerkez i dva ranjena.

17. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga u selu Graberju dignut je u vazduh 1 most dug 8 metara.

17. I. 45. U selu Velikom Brdu naišla je 1 naša desetina na ustaše u jednoj kući. Tom prilikom ubijen je 1 ustaša a 1 ranjen.

17. I. 45. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod Sesvetskog Kraljevca dignut je u vazduh transportni vlak.[5] Uništena su dva vagona, oštećena je lokomotiva i tri vagona. Promet je stajao 13. sati.

17. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga između Dugog Sela i Ivanić Grada dignut je u vazduh njemački luksuzni auto sa oficirima. Daljnjih podataka nemamo.

18. I. 45. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga između stanice Ostrne i Dugog Sela sječena je pruga na 8 mjesta. Uništeno je 36 šinja. Promet je stajao 20 sati.

18. I. 45. Na rijeci Česmi kod sela Poljančana dignut je u vazduh most dug 30 metara u zajednici sa crvenoarmejcima.[6]

---

[5] Opširnije o tome vidi dok. br. 153.

[6] Odnosi se na izviđačke patrole iz sastava 233. divizije Crvene armije, koja je tada bila na području Virovitica — Barč (vidi dok. br. 103).

18. I. 45. Na cesti Zdenci — Hercegovac u Velikim Zdencima dignut je u vazduh drveni most dug 6 metara, u suradnji sa Moslavačkim odredom.

18. I. 45. Na cesti Zdenci — Hergovac srušen je betonski most duljine 2 m, istoga dana postavljeno je 6 protivtenkovskih mina i 3 šrapnel-mine ispred srušenog mosta.

19. I. 45. Na cesti Garešnica — Hercegovac srušen je drveni most dug 6 metara u suradnji sa Moslavačkim odredom.

20. I. 45. Na cesti Garešnica — Hercegovac postavljeno je 10 protivtenkovskih mina i 10 šrapnel-mina kod sela Brestovac. Srušen je betonski most duljine 4 metra u selu Zdenčacu, kod istoga mosta postavljene su 4 protivtenkovske mine i 4 šrapnel-mine. Na iste gore navedene mine naišli su Čerkezi i ustaše, i imali su 39 mrtvihi 61 ranjen. Rezultati od 18, 19, 20. i 21. I. 45. [postignuti su] u suradnji Mosl. P. O.

21. I. 45. Na cesti između Dišnika i Garešnice postavljeno je 10 protivtenkovskih i 10 šrapnel-mina. Podataka nemamo.

Akcija vršena u suradnji Mosl. part. odreda.

21. I. 45. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga između Kloštra i Ivanić Grada postavljene su 3 šrapnel-mine. Od dvije šrapnel-mine bila su 4 ubijena, a 4 teško ranjena nepr. vojnika, dok je trećeu jedan domobran pokušao demontirati, a ona ga je ubila.

21. I. 45. Na cesti Zagreb — Križevci između Vrbovca i Gradeca postavljena je protivtenkovska mina. Podataka nemamo.

23. I. 45. Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar kod Crkvene postavljena je mina. Istog dana postavljene su kod Crkvene dve šrapnel-mine. Podataka nemamo.

Akcije u ovom izvještaju izvršene su većim djelom samostalno, dok manjim dijelom sa operativnim jedinicama. Izvršili bi i

više akcija, ali nismo imali dovoljno materijala za radove koji su sada mogući.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: M. P. Komandant:
Sabol Stjepan **Milan J. Vignjević,**

5/II. 45.

ŠTAB X. KORPUSA
ZAGREBAČKOG
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj 116
dana: 6/II. 1945. u sati

a.a. Po uzetom znanju

a.a. Šef oper. otsjeka
major
Miloš Manojlović

BR. 108

IZVJEŠTAJ ŠTABA 6. KORPUSA OD 26. JANUARA 1945. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE I ŠTABU 3. ARMIJE NOVJ O STANJU U JEDINICAMA ZA VEZU[1]

ŠTAB VI. UDARNOG KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
V. Broj 426
Dana 26. I 1945 u sati

Mjesečni izvještaj
za januar 1945 g.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE
ŠTABU III. ARMIJE NOV JUGOSLAVIJE

Dostavlja se izveštaj o stanju veze ovoga Korpusa za mjesec januar 1945 godine.

Brojno stanje i oprema jedinica za vezu vidi se iz priloženog pregleda.[2]

U toku ovoga mjeseca primljen je od saveznika (Engleza) sledeći materijal za vezu i to: 14 km. poljskog telefonskog kabla, 3 telefonske centrale od 10 brojeva, 10 foničnih telefonskih aparata, 3 voltmetra, 15 izoliranih kliješta (kombinirzange), 30 omota izolirband, 150 komada nalijevajućih elemenata, 15 kom. baterija za radiostanice tipa SCR 284-A i 14 signalnih lampi. Navedeni materijal razdijeljen je jedinicama za vezu ovoga Korpusa.

Stručna sposobnost ljudstva za vezu:

a.) *Telefonista:* Stručna sposobnost ovih dosta je dobra jer se ljudstvo po ovoj grani službe veze obučava kako svakodnevnom nastavom u jedinicama za vezu, tako i u kursevima koji se održavaju pri štabovima divizija i štabu artiljerijske brigade.[3]

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3—17, k. 488.

[2] Redakcija nije mogla pronaći taj pregled.

[3] Artiljerijska brigada 6. korpusa NOVJ je formirana u decembru 1944 (opširnije o tome vidi dok. br. 35).

b.) *Radiotelegrafista:* Ljudstvo zaposleno po ovoj grani službe veze, kako u korpusnom tako i u divizijskim i brigadnim radiocentrima, za sada zadovoljava u potpunosti i ako se uzme u obzir da su na službi u divizijskim i brigadnim radiocentrima mladi telegrafisti sa završene I. i II. klase kursa za vezu II. oficirske škole.

c.) *Signalista:* Obzirom što su kod zadnje pošiljke materijala za vezu od saveznika primljene signalne lampe, razdjeljene su po jedinicama za vezu radi izvođenja nastave sa ljudstvom koje se obučava i po ovoj grani službe. Signalna služba nije se do sada praktično primjenjivala.

Funkcionisanje veze:

a.) *Telefonske:* Centar veze ovoga korpusa vezan je stalnom telefonskom linijom sa CV. XII. udarne divizije, zatim CV. III. Armije preko ovoga CV. X. korpusa i XL. divizije.

Obzirom što su sa linije koja veže navedene centre iskopčane sve vojno pozadinske centrale i telefoni, a postavljene centrale navedenih ustanova sa njihovim stručnim ljudstvom, telefonske veze dosta dobro funkcionišu.

b.) *Radioveze:* U toku ovoga mjeseca i za vrijeme operacija funkcionisale su dobro i bez zastoja.

c.) *Signalno-optičke veze:* Nisu primjenjivane.

d.) *Kurirske i ordonanske veze:* Održavane su prema potrebi na motornim vozilima, konjima i pješke i funkcionisale su dobro.

Golubja pošta: Prodorom neprijatelja u Slavonsku Požegu,[4] gdje se ista nalazila, pala je neprijatelju u ruke.

Zarobljeno: U toku ovoga mjeseca od sredstava za vezu nije ništa zarobljeno. Gubitaka u ljudstvu i materijalu također nije bilo.

Stanje radionica:

Pri štabu korpusa i divizija imaju po dva telefonska mehaničara i jedan radiotehničar sa alatom kojim mogu otkloniti manje kvarove na aparatima, dok se sredstva sa većim kvarom šalju u radiotelefonsku radionu tehničkog odseka KVO. Pristupićemo formiranju ovih i po brigadama dok dobijemo traženi alat za iste.

Nastava:

Koncem ovoga mjeseca završavaju kursevi obrazovani pri štabu divizija i artiljeriske brigade za vodnike vodova za

[4] Dijelovi 1. i 4. ustaško-domobranskog zdruga zauzeli su Slavonsku Požegu 17. novembra 1944 (vidi knj. 36, dok. br. 54).

vezu u bataljonima odakle će slušaoci biti raspoređeni na daljnje usavršavanje i praksu u svoje jedinice kako bi samostalno rukovodili vodom za vezu kada se ukaže prilika formiranja istih u bataljonima.

Vršimo pripreme za obrazovanje kurseva za vezu pri štabu korpusa na koje će biti pozivano ljudstvo iz svih jedinica i obučavati se po svim granama službe veze.

Promjene komandnog kadra: U toku ovoga mjeseca nije bilo.

Opći zaključak: Održavanjem kurseva i izvođenjem nastave u jedinicama veza se popravlja. Radiomreža se dosta proširila, i kod radiosaobraćaja, iako su stanice prilično opterećene, nema većih zastoja.

U radiomreži jedno od težih pitanja je pogon radiostanica tipa SCR 284 — A zbog čestog kvarenja ručnih generatora. Obzirom što se radiostanice divizijskog i brigadnog radio-centra pogone ovim generatorima, a na njima su kvarovi teško opravljivi i iziskuju više vremena dok se oprave, to bi u najgorem slučaju trebale imati rezervu kako zbog istih ne bi stajao saobraćaj.

Telefonske veze kod nas mogle bi biti mnogo bolje i solidnije kada bi se opremile sa većom količinom poljskog telefonskog kabla i uporedo s tim vršila daljnja popuna jedinica.

Kod posljednje isporuke materijala za vezu koji je primljen od saveznika primljeno je 15 komada baterija za radiostanice SCR—284—A, tako da smo od primljene količine upotrebili svega 8 komada, ostalo je bilo bez vrednosti i neupotrebljivo. Telefoni sa induktorskim pozivom mnogo više odgovaraju za naše potrebe jer raspolažemo većinom sa telefonskim centralama koje imaju induktorske pozive, tako da se na ove ne mogu uključivati telefoni sa foničnim pozivom kojih smo u zadnje vrijeme primili oko 20 komada.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
pukovnik
Otmar Kreačić

Komandant,
general-major
V.[5] Kovačević

M. P.

[5] Veljko

BR. 109

RELACIJA ŠTABA 10. KORPUSA OD 26. JANUARA 1945. ŠTABU 3. ARMIJE NOVJ I GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA PITOMAČU[1]

ŠTAB X. KORPUSA
ZAGREBAČKOG
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj 79/45
Dana: 26. I. 1945. u .... sati

Relacija o napadu na
Pitomaču na dan 8. i
9. januara 1945.

1.) ŠTABU III. ARMIJE.—
2.) GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE.—

1. — **Cilj operacije:**

Osnovni zadatak jedinica X. i VI. korpusa na operativnoj zoni Virovitica — Podr. Slatina — Našice sastojao se u tome, da se pod svaku cenu održi ovo područje, kao i mostobran kod Barča, te da se na taj način omogući prebacivanje snaga XII. korpusa s leve na desnu obalu r. Drave u Slavoniju u cilju izvođenja daljih operacija.[2]

U duhu prednje osnovne ideje naređeno je[3] od strane štaba III. armije sa Op. br. 6 od 4. januara 1945. g., da X. korpus, ojačan sa 40. divizijom VI. korpusa, izvrši energičan napad na neprijatelja na liniji: Špišić Bukovica — Pitomača — Kloštar u cilju odbacivanja neprijatelja sa te linije i daljnjeg gonjenja u pravcu Đurđevac — Koprivnica.

2. — **Opis položaja:** (Sekcija Bjelovar 1 : 100.000)

Zemljište, na kome je ova operacija izvođena ravničaskog je karaktera, sa blagim ugibima i slabo pokriveno. Preglednost je vrlo dobra, što omogućava neprijatelju dobro vatreno dejstvo na svim odstojanjima. Prirodnih zaklona ima vrlo malo, te je napadač izložen za sve vreme jakoj braniočevoj vatri i prinuđen, da ovaj napad sprovodi po etapama i uz

---

[1] Dokumenat (nepotpun, pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 8—4, k. 557.

[2] Opširnije o prelasku jedinica 12. korpusa NOVJ u Slavoniji vidi dok. br. 13.

[3] Vidi dok. br. 13.

jaku potporu artiljerije i teškog pešadijskog naoružanja. Sneg, koji je pokrivao bojište, još je više otežavao prikriveno nastupanje napadača, jer je neprijatelj mogao jasno uočavati tamne siluete napadača.

Velika hladnoća i mraz jako su zamarali naše trupe, koje su relativno slabo obučene morale preko celog dana i noći ležati na snegu na otvorenom polju.

3. — **Podaci o neprijatelju:**

O neprijatelju su bili prikupljeni sledeći podaci:

a) Jedna brigada I. kozačke divizije sa tri kozačka puka (3. Kubanski, 5. Donski i 6. Tjerski) i jednim divizionom poljske artiljerije od 12 oruđa 75 mm. utvrdila se u četvrtouglu: Pitomača — Otrovanec — Dinjevac — Kladare.[4] Položaji su bili izgrađeni u tipu poljske fortifikacije u vidu otpornih tačaka, koje su bile u dobroj međusobnoj vatrenoj vezi. Ukupna snaga oko 5.000 ljudi.

b) Na prostoru Kloštar — Prugovac nalazio se 225. nemački pešadiski puk (Inf. Rgt. 225)[5] od 2. bataljona, ukupne jačine oko 1.200 ljudi.

4. — **Naše jedinice koje su učestvovale u napadu i njihovi zadaci:**

40. Divizija, potpomognuta sa 5 baterija Crvene armije, ima da likvidira neprijateljsko uporište Pitomača.[6] Glavni pravac napada kroz šumu Banov Brod, a manji deo snaga kroz s. Otrovanec u cilju manevra.

33. divizija sa dve brigade ispoljava pritisak na s. Kladare preko s. Dinjevac i k. 128. U prvoj fazi napada zauzeti očekujući raspored na liniji: Dinjevac — k. 128, sa bočnim osiguranjem prema Pitomači i Kloštru, a potom u pogodnom momentu sa jednom brigadom upasti u s. Kladare i time preseći cestu Pitomača — Kloštar.[7]

32. divizija sa dve brigade zauzima položaje na liniji: Babin Brijeg — Vargićev Brežek (k. 152) — Veseli Brijeg, oda-

---

[4] Navedenu prostoriju držala je tada 2. divizija njemačkog 15. SS kozačkog konjičkog korpusa (vidi dok. br. 17, objašnjenje br. 3; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: relaciju 10. korpusa pisanu 27. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

[5] Redakcija nije mogla utvrditi da li je 225. pješadijski puk bio na navedenoj prostoriji.

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 27; Arhiv VII, reg. br. 1—4, reg. br. 25—2, k. 486: zapovijest i izvještaj Štaba 40. NOU divizije o napadu na Pitomaču 8. januara 1945. godine.

[7] Detaljnije o učešću 33. NO divizije u toj operaciji vidi Arhiv VII, reg. br. 9—3, k. 557: izvještaj Štaba 33. divizije upućen 11. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ.

kle ispoljava pritisak prema s. Prugovac i Kloštar u cilju vezivanja neprijateljskih snaga, u tim selima kao i sprečavanja svake neprijateljske intervencije iz ovih uporišta u pravcu levog boka 33. divizije.

Zagorska brigada do određenog časa za napad postavlja se na sektor s. Šandrovac sa zadatkom, da zaštiti levi bok i pozadinu snaga 32. i 33. divizije od neprijateljskog dejstva sa pravca Bjelovar.

5. — **Vreme trajanja napada:**

Napad je otpočeo 8. I. 1945. g. u 04,00 časova i trajao je do 9. I. 1945. g. do 03,00 časova, kada je od strane ovoga štaba naređeno obustavljanje napada i povlačenje na nove položaje.

6. — **Tok borbe:**

A.) Na otseku 40. divizije:

40. divizija izvršila je predviđeni napad sa 2 brigade u prvom borbenom redu (Omladinska udarna brigada i XVIII. udarna brigada) i jednom brigadom (Virivitičkom) u divizijskoj rezervi kod s. St. Gradac.

Plan napada bio je sledeći:

— *Omladinska brigada* s jednim bataljonom napašće neprijatelja pravcem: polje Žutilo — severni krak s. Pitomače, sa težnjom da što pre izbije na glavnu cestu i uhvati vezu sa delovima XVIII. brigade. Sa jednim bataljonom ima da napadne neprijatelja pravcem preko natpisa »Greda« u težnji, da se što pre spoji sa snagama XVIII. brigade i zajedno s njima nastavi čišćenje cestom ka centru Pitomače. Manji deo snaga toga bataljona postaviti na desni bok, radi zaštite od eventuralnog neprijateljskog napada sa pravca s. Kladare. S jednim bataljonom postaviti zasedu na liniji: Greda — desna obala Kopanjeg kanala — sev. zap. ivica s. Đuretina do r. Drave, sa zadatkom zaštite boka jedinice, koje su u napadu.

— *XVIII. udarna brigada* s jednim bataljonom napada neprijatelja pravcem: Lisičino Polje — južni krak Pitomače sa težnjom, da što pre izbije na cestu Pitomača — Kladare, na istoj da napravi barikade i postavi sva protukolska oruđa frontom prema s. Kladare. S jednim bataljonom napada neprijatelja sa zapadne strane železničke stanice, koristeći zapadni krak sela, koji vodi paralelno sa železničkom prugom. Težnja je ovog bataljona, da što pre izbije na cestu severno od železničke pruge i spoji se sa snagama iste brigade, koje napadaju sa suprotne strane. S jednim bataljonom napada neprijatelja istočnim krakom s. Pitomače sa pravca Krčevine.

— *Virovitička brigada* nalazila se u divizijskoj rezervi u s. St. Gradac — Rogovac.

Rad omladinske brigade:

Polazeći sa svojih polaznih položaja, dva bataljona ove brigade u šumi Pakaj i u s. Đuretina sukobila se sa neprijateljem, koji se nalazio u pretstraži u jačini oko 150 vojnika. Naše jedinice proterale su neprijatelja sa tih položaja prema s. Greda, a delimično se neprijatelj razbežao u pravcu Pitomače. Krećući se dalje prema s. Greda našim jedinicama pružen je iz toga sela jak otpor. Ipak je našim jedinicama uspelo prodreti u selo i zauzeti polovinu sela. Borba se u tome selu vodila čitav dan, a neprijatelj je u povlačenju prema centru sela palio ispred sebe kuće. U 22 sata brigada je počela sa žestokim napadom uz potporu artilerijske vatre. Pored ovih napora brigada nije uspela izbaciti neprijatelja iz sela Greda.

Rad XVIII. udarne brigade:

Tri bataljona ove brigade imali su zadatak napasti samo uporište Pitomaču, dok je četvrti bataljon bio u rezervi. Štab brigade poslao je ispred sebe prema s. Otrovanec bataljon, koji se nalazio u brigadnoj rezervi, i po nailasku u s. Otrovanec isti je bio dočekan jakom mitraljeskom i bacačkom vatrom neprijatelja. Štab brigade izgleda nije znao, da se u tome selu nalazi neprijatelj. Na osnovu ovoga rešeno je, da se prvo likvidira neprijateljska posada u Otrovancu, a potom da se tek pristupi napadu na Pitomaču. U ovome cilju angažovana su i dva ostala bataljona, dok je jedan bataljon ostao na ivici s. Pitomače i vodio borbu sa neprijateljem u istočnom kraku toga sela.

U prvom naletu uspelo je jedinicama ove brigade prodreti u s. Otrovanec, ali kako se neprijatelj jako utvrdio u centru toga sela, to brigadi ni uz potporu artiljerijske vatre nije uspelo da likvidira neprijateljsku posadu. U cilju ukazivanja pomoći svojoj opkoljenoj posadi u s. Otrovanec neprijatelj je angažovao jače snage iz Pitomače i bacio ih u napad u bok naših jedinica kod toga sela. Zbog toga je brigada bila prinuđena da napusti selo i da se povuče na položaje izvan sela, obrazujući jedan luk oko toga sela sa istočne i jugoistočne strane. Tu su se naše jedinice ukopale, sredile i čekale na ponovni napad u 22 časa, kada je imao otpočeti opšti napad na sektor Pitomača — Otrovanec.

Ponovni napad otpočeo je u 22 časa uz potporu artiljerije VI. korpusa (1 brdska baterija). Usled jakog neprijateljskog otpora ni ovaj ponovni napad nije uspeo i neprijatelj se odr-

žao u Otrovancu, odakle je iz dobro izgrađenih položaja jakom i preciznom vatrom nanosio našim jedinicama velike gubitke. Posle borbe od 5 sati naređen je od strane štaba X. korpusa 9. I. u 03.00 časova prekid napada i povlačenje na polazne položaje.

B.) *Na otseku 33. divizije:*

33. divizija izvršila je napad sa 2 brigade (II. i III. brigada) u prvom borbenom redu i jednom brigadom (I. brigada) u divizijskoj rezervi u s. Grabrovnica.

Plan napada bio je sledeći:

— II. Brigada sa dva bataljona zaposeda položaj od slova »G.« Veseli Brijeg u pravcu sjevero-istoka zaključno sa k. 128. Jedan bataljon poseda predstražni položaj 1 km. ispred glavnog položaja, savijen u vidu luka, tako da vatrom dominira nad cestom i jugoistočnim izlazom iz s. Oderjan. U slučaju jakog pritiska bataljon se povlači na glavni položaj, koji cijela brigada brani odsudno. Protukolski top bio je postavljen na lijevo krilo rasporeda na samoj ivici s. Dinjevac.

— III. brigada sa jednim bataljonom posjeda položaj od k. 128 do izbočine kanala, koji presjeca s. Kladare, a zatim zapadnom obalom kanala na jug do u visinu kote 131 i sprečava neprijatelja iz Pitomače, da tim pravcem ugrozi položaj II. brigade s leđa. Dva bataljona držana su u pripravnosti u jugoistočnom dijelu s. Dinjevac, s tim da sa odgovarajućim snagama zatvore prostor od desnog krila I. bataljona (zapadnom obalom bezimenog potoka do uskotračne pruge na jugu zaključno). Nakon povoljnog raspleta uvodnih borbi u Pitomači sa svim svojim snagama zaposjeda s. Kladare i time potpuno odsjeca vezu neprijateljskim snagama iz Pitomače i Kloštra.

I. brigada smješta se u sjeverni dio s. Grabrovnica i obrazuje opću rezervu. Na desnom krilu održava vezu sa djelovima III. brigade »N. Demonja«, i prema potrebi intervenira na njezinom desnom krilu. Lijevo održava vezu sa djelovima XXXII. divizije u prostoru Vargićev Brežek.

Tok operacija:

Borba je otpočela 8. I. 1945. u 04 sata.

Nastupajući na određene položaje naišli su prednji dijelovi II. brigade u sjevero-zapadnom dijelu s. Dinjevca na jači neprijateljski otpor. Sa snagama jednog bataljona brigada je pokušala protjerati neprijatelja iz tog dijela sela, da bi se omogućilo nesmetano kretanje i zaposjedanje položaja, ali je taj napad bio koncentriranom odbranbenom vatrom neprijatelja skršen i bataljon se, imajući znatne gubitke, povukao na polazni položaj. Pokušaj prodora u selo ponovila je brigada još

dva puta koristeći preostala dva bataljona uz pomoć koncentrirane vatre teških bacača, ali su ti pokušaji bili odbijeni po neprijatelju.

Nakon toga je II. brigada povukla svoje jedinice na liniju Grgac — u pravcu k. 130, jedan km. južno od Dinjevca i ukopala se za odbranu.

III. brigada »N. Demonje« nastupajući od Grabrovnice na određeni položaj naišla je na istočnom dijelu s. Dinjevca također na neprijateljski otpor. Sa dijelovima I. bataljona, koji su postepeno pojačani i sa II. bataljonom izvršen je pritisak i prodor u samo selo. Neprijatelj se pod borbom povlačio prema centru sela i zaustavio se u školskoj zgradi (kod kapelice), gdje je pružio snažan otpor. Dok su naše jedinice vršile pripremu za prelaz na likvidaciju te neprijateljske otporne točke, neprijatelj je iz Kloštra i Kladara u dvije kolone krenuo u pomoć napadnutoj svojoj jedinici u Dinjevcu.

Selo Dinjevac branio je jedan divizion Čerkeza i dijelovi III. brigade napadajući te snage ispoljili su veliku prodornost i zauzeli gotovo 2/3 sela stvorivši povoljne izglede za punu likvidaciju. Međutim nastupanje neprijateljskih kolona sa sjevera, pomagano jakom artiljerijskom vatrom iz Kladara, dalo je napadnutom neprijatelju znatnog potstreka i on je pristupio aktivnoj obrani, izbacujući manje grupice strelaca na naše bokove i tako [uspio] ugrožavati i ometati naše jedinice pozadi prvog borbenog reda. Kad su naposljetku kolone iz Kladara i Kloštra stupile u kontakt sa našim jedinicama u istočnom dijelu s. Dinjevca, a artileriska vatra iz Kladara postala još preciznija (zahvaljujući mogućnosti osmatranja nastupajuće pješadije), imajući preslabo osiguran lijevi bok, štab III. brigade povukao je svoje jedinice pred neprijateljskom nadmoći južno od s. Dinjevca oslanjajući se lijevo na dijelove II. brigade, a desno na bataljon I. brigade kod uskotračne pruge i priredio taj položaj za obranu.

To povlačenje izvršeno je u 7 sati, pa je time i naša djelatnost protiv neprijateljskog saobraćaja na cesti Pitomača — Kloštar i potpuno presjecanje te komunikacije predviđeno zapovješću[8] otpalo.

I. brigada sačinjavajući opću rezervu morala je odmah u početku zauzeti sa jednim bataljonom položaj: linijom bezimenog potoka od sjevernog dijela Velike Črešnjevice u pravcu sjevera do uskotračne pruge zaključno, zbog okolnosti što se u Otrovancu nalazila jača neprijateljska grupa, koju je napadala 18. Udarna brigada, a koja nije bila u općem planu predviđena. Tako su u rezervi ostala još dva bataljona, koja

[8] Riječ je o zapovijesti Štaba 10. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 27).

nisu upotrebljena za pojačanje III. brigadi u Dinjevcu, radi brzine neprijateljskog nastupanja i prebrzog povlačenja III. brigade.

U nastojanju da se ostvari postavljeni zadatak pred diviziju ovaj štab je naredio ponovan napad na s. Dinjevac, radi protjerivanja neprijatelja iz istog i prenošenja borbe na Kladare. Jedinicama je ostavljeno potrebno vrijeme za sređivanje i organizaciju tog napada, pa su oko 11 sati dva bataljona III. brigade na istočni dio, a jedan bataljon II. brigade na zapadni dio sela otpočeli napad pomažući se sa po jednom baterijom teških bacača na svakom pravcu. Dobro organiziran neprijateljski otpor pomagan artilerijskom vatrom iz Kladara, zahvaljujući brisanom predterenu prekrivenom snjegom, uvjetovao je neuspjeh i ovog napada. Trpeći osjetljive gubitke koji su stvarali neugodnu psihozu kod ljudstva, naše jedinice povukle su se na polazne položaje.

Oko 15 sati poduzeo je neprijatelj iz Dinjevca ispad na naše položaje i bez naročite poteškoće manevrirajući sa više četnih kolona probio se kroz položaj I. bataljona III. brigade »N. Demonje«, te zahvatio sjeverni dio s. Grabrovnica.

Dijelovi I. brigade iz rezerve, vjerojatno računajući sa čvrstinom položaja na k. 130, nisu izvršili pravilno vlastito osiguranje, niti održavali tijesnu vezu sa III. brigadom »N. Demonje«, pa je nenadana pojava neprijatelja u selu izazvala dezorganizaciju, pa čak u stanovitoj mjeri i paniku, koja se je postepeno prenosila i na jedinice, a naročito pomoćne jedinice, koje su se u tom selu nalazile. Veza štaba divizije sa svim jedinicama na položaju bila je prekinuta, pa ovaj nije mogao upotrijebiti II. brigadu na neprijateljskom desnom boku, radi njegovog ometanja, a štab te brigade iz vlastite pobude nije to učinio, pa je neprijateljska grupa jačine 500—600 vojnika služeći se sa dva protukolska topa iz streljačkog stroja i više teških bacača — mogla nesmetano djelovati na potiskivanju naših manjih dijelova, koji su davali otpor sa fronta.

Obzirom na rastrojenost jedinica I. i III. brigade, prouzročenu više nepažnjom naših nižih komandi, nego snagom neprijatelja, Štab divizije je jedinice povukao na liniju k. 159 — sjeverni dio s. V. Črešnjevica na stalno utvrđene položaje a iza te linije vršio prikupljanje dijelova, koji su postepeno pridolazili. Sređivanje je izvršeno u kratkom roku od 2 sata a veza sa III. brigadom, koja je zadržala neprekidno svoj položaj je uspsotavljena, pa je povedena akcija za izbacivanje neprijatelja iz Grabrovnice i konsolidaciju položaja sjeverno od tog sela.

Oko 19 sati pod zaštitom tame izvršen je taj napad sa jednim bataljonom I. brigade i jednim bataljonom II. bri-

gade. Nakon kraće borbe neprijatelj se pod zaštitničkom borbom izvukao iz sela i odstupio u s. Dinjevac.

Zaposjednuti su stari položaji između Grabrovnice i Dinjevca i vršene pripreme za ponovni napad na Dinjevac još tokom noći, no zbog situacije kod XL. divizije naređeno je 9. I. 1945. u 0,3 sata prekidanje napada i povlačenje na liniju Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica. Povlačenje je izvršeno u punom redu u određeno vrijeme.

C.) Na odsjeku XXXII. divizije:

XXXII. divizija zauzela je bez smetnji do određenog vremena naređene položaje i time zatvorila pravac od sela Kloštar i Prugovac. Sa po jednom brigadom divizija je posjela Babin Brijeg i Veseli Brijeg, a jedna brigada zadržana je u rezervi u s. Kozarevac.

Na odsjeku ove divizije nije bilo za cijelo vrijeme važnijih događaja. Neprijatelj je samo jednom prilikom pokušao sa jednim bataljonom ispad u pravcu Babinog Brijega i Vargićevog Brežeka, ali je bio odmah odbijen.

D.) Na sektoru Zagorske brigade:

Zagorska brigada zauzela je do određenog vremena svoje položaje kod s. Šandrovca i nije imala sukoba sa neprijateljem.

E.) Prekid napada:

9. I. 1945. u 0,3 sata naređeno je od strane ovog štaba da se napad obustavi, jer usled žilavog otpora jakih neprijateljskih snaga, koje su pored toga bile dobro utvrđene i zamora vlastitih trupa — nije bilo izgleda za uspjeh u napadu.[9] Jedinice su povučene na nove obrambene položaje i to:

— XL. divizija na liniju: r. Drava — Stari Gradac — Lozan — Želj. st. Vukosavljevica.

XXXIII. divizija na sektor Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica.

XXXII. divizija na sektor Severin — Nova Rača — Bulinac i

Zagorska brigada upućena na sektor Haganj — Srp. Kapela.

7.) Neprijateljski gubici:

Ubijeno oko 130, ranjeno 154, zarobljeno 12. Plijen 7 pušaka, 1 telefon, 1 puškomitraljez i 3.000 puš. metaka.

---

[9] Opširnije o tome vidi dok. br. 60, objašnjenje br. 16.

8.) Naši gubici:

Poginulo 33, ranjeno 240, nestalo 7 i dezertiralo 5 drugova. Izgubljeno 12 pušaka, 1 p. mitraljez i 1 šmajser.

Među ranjenima nalaze se:

— **iz XXXIII. divizije:** politkomesar bataljona III. brigade Slobodan Petrović, pom. politkomesara bataljona III. brigade Antelj Jovo, komandir čete III. brigade Borojevića Branko, komandiri četa II. brigade Ljeljak Ivan i Jušić Josip, politkomesar čete II. brigade Nagić Ivica, politkomesar čete III. brigade Balog Stjepan, pomoćnici politkomesara četa II. brigade Novak Vladimir i III. brigade Nikolić Srđa, politdelegati III. brigade Matašić Grujo, Novak Rudolf i Sudar Mato.

— **iz XL. divizije:** komandant I. bataljona Omladinske udarne brigade, koji je ranjen u ruku.

9.) Utrošak municije:

U ovoj operaciji utrošeno je ukupno:

a) puščane municije	85.720	metaka
b) šmajserske municije	9.580	metaka
c) mina za t. bacač 81 mm	980	komada
d) mina za l. bacač	93	komada
e) mina za »Džon-Bul«	53	komada
f) ručnih bombi	200	komada
g) granata za brdski top 65 mm . . .	188	komada

. . .[10]

BR. 110

IZVOD IZ RELACIJE ŠTABA 2. BRIGADE 8. NOU DIVIZIJE O BORBAMA KOD BALJEVCA 20. I 26. JANUARA 1945. GODINE[1]

NAPAD NA SELO BALJEVAC 20. I. 1945.

1) Priprema za napad:

U napadu učestvovali III. i V. bataljon, te djelovi prateće čete potpomognuti sa 2 teška bacača i 5 Džonbul bacača.

2) Operativna situacija i namere:

Neprijateljska predstraža imala je zadatak da osigurava obezbeđenje od napada na garnizon Baljevac, a u slučaju na-

[10] Redakcija nije uspjela pronaći završetak dokumenta.

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—2, k. 831.

pada da se povuče u selo Baljevac, gdje se nalazila posada sastavljena od djelova 373. »Tigar« divizije.

Vlastita namera bila je napasti neprijateljsku predstražu, likvidirati istu i tim lakše ugrožavati neprijatelja u Baljevcu.

3) Raspored i pokret vlastitih i neprijateljskih snaga:

III. bataljon imao je pravac jugoistočno sa zadatkom da otsječe neprijateljsku otstupnicu, tj. sa jednom četom da ga napada, a sa ostalim djelovima da osigurava prema posadi Baljevca. V. bataljon napadni pravac imao je cestom od Deriguza kroz Željavu, šireći se lijevo i desno.

Neprijateljske snage nalazile su se u selu u zidanim i drvenim kućama, a imale su iskopane rovove.

4) Tok borbe:

U prvoj fazi borbe jedinice su dale efikasan i energičan napad od sebe, kao i pomoć teških bacača bila je dosta efikasna.

Borba je bila dosta nagla, tako da su naše jedinice na par naleta istjerale neprijatelja iz zidanih kuća i lovile ga po polju. Neprijatelj je bio u paničnom bijegu i nailazio je na naše jedinice. U drugom naletu bio je sasma likvidiran.

5) Neprijateljski i vlastiti gubitci:

30 mrtvih, 10 ranjenih i 6 zarobljenih imao je neprijatelj.

Vlastiti gubitci:

2 mrtva i 1 lakše ranjen.

Zaplenjeno:

6 puškomitraljeza, 13 pušaka, 4.000 metaka mauzer, 600 talijanskih i 600 engleskih metaka, te ostale spreme u odeći i obući.[2]

6) Kritički osvrt:

Napad je bio dobro pripremljen, ali u detalje nije učinjeno ono što je bilo predviđeno. Kod III. bataljona kao nedostatak može se uzeti što se levo krilo nije dovoljno širilo i što je zaostalo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZASJEDA U BALJEVCU
26. I. 1945.

Ujutro postavljena je zasjeda neprijatelju koji je upućivao patrole do s. G. Baljevac. Neprijatelj nije kretao sa manjim delovima prema zasjedi koja je bila postavljena više k.

[2] Opširnije o napadu na Baljevac vidi dok. br. 121.

346, nego je krenuo sa kolonom od 100 vojnika potpomognutih sa bacačima i artiljerijom. Zasjeda je pustila neprijatelja na blisko otstojanje i otvorila vatru. Usljed nadmoćnosti neprijatelja zasjeda se morala povući prema k. 369,[3] jer je neprijatelj došao na Željavačko groblje i mogao bi nanijeti ugrožene u slučaju povlačenja.

Jedinice su davale jak otpor neprijatelju, tako da su ga spriječile u daljnjim napredovanjima. IV. bataljon sa dve čete i jednom četom I. bataljona izvršio je juriš na neprijatelja na groblju i protjerali ga prema Abdić brdu.

Neprijatelj je imao gubitke od 20 mrtvih i 25 ranjenih.

Zaplenjeno je: 4 karabina, 500 komada metaka i druge spreme.

Vlastiti gubitci: 3 mrtva i 10 ranjenih, među kojima i načelnik brigade kapetan Kličković Simo, koji je nakon 6 sati umro.

Zasjeda nije uspjela jer je neprijatelj bio mnogo nadmoćniji nego je bilo predviđeno i kretao je u više pravaca. Kod I. bataljona bila je greška što je dozvolio da ga neprijatelj zaobiđe i da mu dođe za leđa na groblje Željava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

BR. 111

IZVJEŠTAJ ŠTABA 3. DIVERZANTSKOG ODREDA OD 26. JANUARA 1945. ŠTABU 10. KORPUSA NOVJ O IZVEDENIM DIVERZIJAMA[1]

ŠTAB
III. DIVERZANTSKOG ODREDA
GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA
N.O.V. JUGOSLAVIJE
Op. br. 25/45
Dana 26. I. 1945 g.

ŠTABU X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG«

Naknadno stigli podaci o akcijama izvršenim na niže navedenim komunikacijama.

[3] Kota 369 nije nađena na karti 1 : 100.000. Vjerovatno se misli na k. 359, istočno od sela Željave.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 26—3, k. 557.

19. I. 45 Na cesti Zagreb — Križevci između Dugog Sela i Vrbovca dignuta su u vazduh dva neprijateljska kamiona. Imade 5 mrtvih i 7 teže ranjenih.

20. I. 45 Na cesti Zagreb — Banova Jaruga između Lupoglava i Grede postavljene su dve mine, čula se detonacija. Daljnjih podataka nemamo.

21. I. 45 Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga između stanice Prečec i Ostrne dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Daljnjih podataka nemamo.

21. I. 45 U Zagrebu kod Glavnog kolodvora dignut je u vazduh 1 dio tvornice ulja.

21. I. 45 U Zagrebu u Hainzelovoj ulici dignuta je u vazduh tvornica akumulatora. Ista je potpunoma uništena. Šteta iznosi preko 100 miliona kuna.

21. I. 45 U Zagrebu uništen je jedan teretni vagon sa živežnim namirnicama.

24. I. 45 Na cesti Zagreb — Banova Jaruga kod sela Graberja dignut je u vazduh 1 domobran, koji je išao dirati minu.

25. I. 45 Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod stanice Novoselca uništeno je 20 šinja, te je prihvaćena borba sa bandom, koja nas je htjela istjerati sa pruge. Borba je trajala 15 minuta, a banda je kasnije pucala još 1 sat.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit.komesar:
Sabol Stjepan

Komandant:
Milan Vignjević

M. P.

Op. 2/II

BR. 112

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA 4. KORPUSA NOVJ OD 28. JANUARA 1945. GODINE[1]

	JEDINICA	Brojno stanje po spisku	SOCIJALNI SASTAV						
			Radnika	Seljaka	Intelektualaca	Obrt. i sitn. trgov.	Namješt. i srednjoškolaca	Vojnih lica	Policaja, žandara i finan.
1	Štab korpusa sa dijelovima	370[2] / 2464	44 / 134	230 / 1256	24 / 13	12 / 23	36 / 30	18 / 7	6 / 1
2	VII. udarna divizija	1283 / 4043	81 / 293	1048 / 3432	20 / 35	60 / 200	59 / 75	10 / 2	5 / 6
3	P. O[3]. Banije	100 / 315	18 / 4	77 / 306	—	2 / 1	3 / 3	— / 1	—
4	VIII. ud. divizija	1446 / 3865	81 / 114	1272 / 3640	17 / 21	29 / 36	30 / 43	10 / 5	7 / 6
5	XXXIV. ud. divizija	795 / 3859	229 / 650	433 / 2917	39 / 46	41 / 148	37 / 83	13 / 11	3 / 4
6	Turopoljsko-posavski odred	122 / 421	25 / 40	89 / 365	1 / —	4 / 1	2 / 14	1 / —	— / 1
7	Karlovački odred	61 / 181	20 / 50	24 / 104	7 / 12	2 / 5	2 / 6	4 / 8	2 / —
8	Samoborko-jaskanski odred	51 / 322	10 / 45	31 / 264	1 / 2	7 / 6	2 / 5	— / —	— / —
9	Unska operativna grupa	489 / 2334	78 / 102	357 / 2172	11 / 13	11 / 20	23 / 23	5 / —	4 / 4
10	Omladinska dopunska brigada	61 / 1036	2 / 3	46 / 1005	1 / —	4 / 9	2 / 19	6 / —	— / —
13	Dopunski batalj. Unske op. gr.[4]	6 / 72	1 / 4	4 / 66		1 / 2			
		4784 / 17916	589 / 1439	3611 / 15527	121 / 142	173 / 451	196 / 306	67 / 34	27 / 22

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3/4—5, k. 434.

[2] Cifra u brojiocu označava broj rukovodilaca, a cifra u imeniocu broj boraca.

NACIONALNI SASTAV												
Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Madara	Čeha	Nijemaca	Danaca	Poljaka
290 1140	79 251	— 7	—	— 27	— 11	1 11	— 14	—	— 1		— 1	— 1
1101 2727	147 912	8 7	2 —	1 26	3 187	4 139	16 35	— 2	1 6	— 1	— 1	
96 298	3 14	— 1		1 —		— 1				— 1		
1354 3001	85 816	3 5	— 3	1 7	2 25	— 4	1 3					— 1
67 103	676 3593	17 31	— 1	7 38	— 6	27 80		— 1	— 2	— 3	1 —	— 1
17 16	104 403	1 1				— 1						
10 7	46 173	4 4			— 1	1 —						
— 1	50 317	1 3								1 —		
41 116	17 56	—	— 1	429 2145	— 2	— 5	2 9					
53 272	8 233	— 1		— 126	— 1		— 3					
1 —		—		5 72								
3030 8081	1215 6768	34 60	2 5	444 2441	5 233	33 241	19 64	— 3	1 9	— 6	1 2	— 3

[3] Partizanski odred
[4] operativne grupe

BR. 113

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE UPUĆENIH ŠTABU 4. KORPUSA U JANUARU 1945. GODINE[1]

. . .[2]

Za IV. Korpus: U dosadanjim borbama IV. i VI. Korpus pokazali su visoku borbenost, prodornost i umješnost boraca i rukovodilaca, nanoseći neprijatelju teške gubitke. Priznajući visoku vojničku vrednost ovih jedinica dodjeljujemo IV. i VI. Korpusu naziv »udarni«. Komandant general-lajtnant Gošnjak, politkomesar Rade Žigić. Br. 4 — 2. I. 1945 (G.).

Br. 35

. . .

Za IV. Korpus:[3] Javite brojno stanje ranjenih bivših njemačkih zarobljenika sovjetske narodnosti, koji su ranjeni kao naši partizanski borci, a sada se nalaze u našim bolnicama. Ujedno javite i imena sovjetskih ljekara koji su nama prebjegli iz njemačkog zarobljeništva.[4] Br. 90 — 3. I. 1945 (G.)

Br. 29

. . .

Za IV. Korpus: U svim operat. jedinicama pristupite intenzivnom izvođenju nastave. Planove i programe izradite za 30 dana sa početkom obuke 15. januara. Naročitu pažnju posvetiti obuci specijalnih jedinica, kao artiljerije, inžinjerije, veze, jurišnih pionira, izviđača, šofera itd. Izradi planova pristupiti najhitnije i saobraziti ih opštim i borbenim prilikama svake jedinice, a obuku otpočeti ne čekajući 15. januar. Posebnim planom predviditi nastavu sa rukovodiocima na položaju vodnika i komandira. Težište baciti na taktičku upotrebu oružja, a bezuslovno zavesti propisno ophođenje i pozdravljanje i ukinuti štetnu familijarnost gdje ona postoji.[5] Br. 153 — 5. I. 1945 (G.)

Br. 23

---

[1] Knjiga poslatih i primljenih depeša. Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—2, k. 119/6.

[2] Depeše Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske upućene potčinjenim jedinicama u decembru 1944. objavljene su u 35, knj. dok. br. 111.

[3] Depeša je dostavljena i ostalim korpusima neposredno potčinjenim Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[4] Na osnovu primljenih odgovora iz 4, 6, 8, 10. i 11. korpusa, Glavni štab Hrvatske poslao je izvještaj Vrhovnom štabu NOV i POJ (vidi dok. br. 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/6, 119/7, 119/8, 119/9 i 119/10).

[5] O organizaciji i izvođenju nastave u jedinicama 4. korpusa NOVJ vidi dok. br. 16 i 101 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 27—2, k.

. . .

Za IV. Korpus: Radi izobrazbe još neizobraženog ljudstva kod divizija ili korpusa formirati dopunske jedinice rodova oružja u koliko još nisu formirane.[6] Obuka ima trajati 60 dana, početak 15. januara. U ove jedinice ulazi novomobil.[isano] ljudstvo, kao i ljudstvo koje do sada nije prošlo kroz obuku, a već se nalazi u operat. jedinicama. Ovo uraditi upućivanjem odgovarajućih kontingenata na dvomesečnu izobrazbu, gdje se imaju osposobiti za sve operat. zadatke. Težište rada baciti na nastavu gađanja, borbenu obuku i političku nastavu. Sa regrutima koji su već u dopun. jedinicama dovršiti dvomesečnu obuku po dosadanjem planu. Izradite plan i program do primitka našeg [plana] i izvjestite. Br. 154 — 5. I. 1945 (G.)

Br. 24

. . .

Za IV. Korpus: Primjećeno je da kursevi pri divizijama, korpusima i G. Š. ne daju rezultate koje bi mogli postići, jer se izboru drugova pri upućivanju na te kurseve ne obraća dovoljna pažnja. Kvalitetu slušaoca u buduće obratite naročitu pažnju. Za ovo su odgovorni komandant i komesar. Br. 155 — 6. I. 1945 (G.)

Br. 25

. . .

Za IV Korpus: Spomenicu u znak 1941. god. nositi u buduće na lijevom džepu bluze u visini srca. Br. 190. 6. I. 1945. (G.)

Br. 28

. . .

Za IV. Korpus: U skoro vreme bit će vaše divizije kompletirane artiljerijom prema privremenom pregledu organizacije i formacije artiljerije. Svaka divizija imati će ukupno oko 80 oruđa, od toga jedna trećina sa stočnom vučom, a ostalo motorizovano. Prelaz na motorizaciju postepen. Izvršite odmah proračune potrebnog ljudstva i stoke prema formaciji i specijalnostima. Preduzmite odmah potrebne pripreme za mobilizaciju ljudstva i za popis stoke potrebnih za formiranje artiljerijskih jedinica, kao i za šofere i art. jedinice za vezu. O preduzetom izvestite do 26. ov. m.[7] Br. 243 — 7. I. 1945 (G.)

Br. 39

434: izvještaj Štaba 4. korpusa od 4. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[6] Za izvođenje nastave sa novomobilisanim ljudstvom formirana je pri Štabu 4. korpusa NOVJ Omladinska dopunska brigada (vidi dok. br. 112).

[7] O organizaciji i formaciji artiljerijskih jedinica u 4. korpusu NOVJ vidi dok. br. 66 i 121.

. . .

Za IV. Korpus: Paralelno sa takmičenjem na kulturno-političkom polju u vremenu od 20. I. do 20. III. raspisujemo međukorpusno takmičenje u vojničkoj izobrazbi po slijedećim točkama. 1) Obuka pešadije: a) Ovladavanje sa pešad. naoružanjem (p. m.,[8] t. m.[9] i bacači) sa ciljem što bolje organizacije pešad. vatre. b) Pripremanje pešadije za sve vidove borbe, obraćajući naročitu pažnju na prelaz iz napada u odbranu u cilju pariranja nepr. kontranapada. 2) Obuka artileraca sa ciljem poboljšanja kvaliteta posluge i podoficira i osposobljavanje novih boraca i podoficira. 3) Organizacija inžinj.[erijskih] jedinica u duhu izdatih uputa. 4) Učvršćavanje discipline. 5) Saradnja vodova oružja u borbi. 6) Organizacija i funkcionisanje štabova. Razvijanje štabskih službi po granama (op.,[10] ob.,[11] veza, snabdevanje, sanitet itd.). Ekspeditivnost i administracija štaba. Merilo postignutih rezultata biti će broj radnih časova sa borcima i broj radnih sastanaka oficira. Ovi brojevi sabrani i podeljeni sa brojem oficira u Korpusu daće broj poena na jednog oficira. Pored toga po točki 6) G. Š. H. daće ocenu i na osnovu svog vlastitog zapažanja. Izvršiti potrebne pripreme, voditi odmah evidenciju rada i kontrolu izvještaja. Obratiti pažnju da ovaj rad na unutarnjem izgrađivanju vojske ne smanji borbenu djelatnost jedinica, koja je najočiglednije mjerilo vojničkog rada. Politkomesar Rade Žigić, general-lajtnant Ivo Gošnjak. Br. 325 — 10. I. 1945 (G.)

Br. 14

. . .

Za IV. Korpus: Sva nepr. dokumenta zaplijenjena ili dobijena na drugi način obavezno slati G. Š. H. sa naznačenjem kada, gdje i kojom prilikom su zaplijenjena odnosno kada su i odakle dobivena. Br. 445 (14. I. 1945 (G.)

Br. 21

. . .

Za IV. Korpus: Za pomoć. politkom. 34. Div. postavite Dušana Livadu, člana polit. odjela. Za pomoć. politkom. VIII. Div. Ilić Stevu, rukovodioca polit. odjela. Za pomoć. politkom. VII. Div. Omazić Milutina, sekret. div. kom. 28. I. 1945 (G.)

Br. 22

---

[8] puškomitraljezi
[9] teški mitraljezi
[10] operativna
[11] obavještajna

BR. 115

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA 8. KORPUSA NOVJ OD 28. JANUARA 1945. GODINE[1]

JEDINICA	Brojno stanje po spisku	SOCIJALNI SASTAV						
		Radnika	Seljaka	Intelektualaca	Obrtnika i sit[nih] trgovaca	Namještenika i sred.-škol.	Vojnih lica	Policajaca, žand. i financa
Štab korpusa sa svim prištabskim jedinicama	202[2]	57	60	36	7	23	18	1
	1.374	648	556	28	39	85	15	3
IX udarna divizija N. O. V. J.	1.102	391	525	88	38	45	13	2
	7.077	2.260	4.070	306	195	170	68	8
XIX udarna divizija N. O. V. J.	1.446	239	1.004	30	59	80	21	13
	8.390	1.039	6.811	50	268	143	35	44
XX udarna divizija N. O. V. J.	1.116	345	519	70	47	83	40	12
	7.803	1.970	5.090	103	299	271	31	39
XXVI udarna divizija N. O. V. J.	758	249	311	25	47	32	43	51
	10.040	3.277	5.346	256	609	409	27	116
Artiljerijska brigada	150	38	38	31	6	31	6	
	1.003	352	521	28	67	28	1	6
Tenkovska brigada	65	28	13	10	4	3	7	
	772	356	278	20	61	55	2	
	4.839	1.347	2.470	280	208	297	148	79
	36.459	9.902	22.672	791	1538	1.161	179	216
SVEGA	41.298	11.249	25.142	1081	1746	1.458	327	295

Polit. komesar

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 4—3, k. 526.

NACIONALNI SASTAV														
Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Madara	Čeha	Njemaca	Poljaka	Francuza	Belgijanaca	Ostalih
32	147	11	1	2		1	5	1	1	—				1
86	1.105	116	24	10	18	4	6	—	—	3	1			1
120	850	25	45	35	19	4	2		1		1			
260	5.710	228	71	192	524	20	9		17	7	34	5		
716	686	26	11		3	3	1							
2.704	5.180	120	11	15	248	21	3	2	1	25	58		2	
111	916	23	11	1	51		1		1	—	1			
1.074	6.001	149	14	13	408	16	5		2	75	42	1		3
177	445	86	24	20	2		4	—						
176	7.738	1.423	103	43	373	62	10	3	8	41	26			34
26	75	32	13	1	1	1	1							
118	429	383	36	4	27	3	2			1				
9	25	13	15	1		1	1							
108	293	265	62	9	11	5	3		4	12				
1.191	3.144	216	120	60	76	10	15	1	3	—	2	—	—	1
4.526	26.456	2.684	321	286	1609	131	38	5	32	164	161	6	2	38
5.717	29.600	2.900	441	346	1685	141	53	6	35	164	163	6	2	39

Komandant

[2] Gornja cifra označava broj rukovodilaca, a donja broj boraca.

BR. 116

SUMARAN PREGLED BORBI KOJE SU JEDINICE 13. DIVIZIJE 11. KORPUSA NOVJ IZVELE U TOKU JANUARA 1945. GODINE[1]

Datum	Vrsta akcije ofanzivna, defanzivna zasjeda	Mjesto prostorije	Jedinica koja je učestvovala u akciji	Jačina i sastav neprijatelja	Ko je akcijom rukovodio
4. I. 1945	defanzivna	Kota Oštri Vrh 1053[2] Golići	1. i 2. bataljon[3] I. brigade	200 legionara	Štab 1. i 2. bataljona
5. I. 1945	zasjeda	Čudin Klan.[4] Babin Potok	Četa 2. udar. bat. I. brigade	40 njemaca i legije	Štab bataljona
13. I. 1945	ofanzivna[5]	Ivčevića Kosa Ramljane	II. brigada	1. bat. Plave[6] divizije 300 vojnika 120 vojnika	Štab II. brigade
13. I. 1945	zasjeda	Benkovac	1. četa, 1. bat. I. Odreda	45 vojnika 392. divizije	Komandant 1. bataljona
17. I. 1945	defanzivna[7]	Golići	4. bataljon II. brigade	100—150 skijaša	Štab 4. bataljona
17. I. 1945	„	Živulja, k. 903	II. udarni bataljon I. brigade	240 njemaca[8]	Štab bataljona
23. I. 1945	zasjeda	Benkovac[9]	vod pri Štabu I. bat. I. Odreda	80 legije 392. divizije	Komandant 1. bataljona
23. I. 1945	ofanzivna[10]	Ivčevića Kosa Ramljane	II. brigada	70 milicije i 1 bataljon legije	Štab II. brigade
25. I. 1945	odbrana	Fužine — Benkovac	1. bataljon I. Odreda	100 legionara 392. divizije	Štab I. bataljona
28. I. 1945	ofanzivna[11]	Ivčevića Kosa — Krčinović — Rukavine	II. Brigada	150 milicije 100 legije	Štab II. brigade
28. I. 1945	„	Hećimović Boište	1. Udarni bataljon I. brigade	80 milicije 20 ustaša	Štab bataljona
					Ukupno

Neprijateljski gubitci				Sopstveni gubitci									Utrošeno municije							
U ljudstvu				U ljudstvu					Oružju materijalu											
ubijeno	ranjeno	zarobljeno	Svega	poginulih	ranjenih	zarobljenih	nestalih	Svega	puš. mitr.	pušaka	šmajsera	ručni bombi	za teš. bacač	za laki bacač	za teški mitralj.	za puško mitralj.	puščane	šmajserske	ručni bombi
													30		300	3000	600	250	10
4			4													200	40	80	
3	5		8	1				1		1		3	38			900	200	800	23
																800		70	
2	4		6		1			1							500	1500	340	590	
2	2		4		2			2						4	150	900	80	320	
6	3		9													150		200	
2	3		5		1			1					20		1050	2000	650	310	22
2	1		3	1	2		3	6								520	80	230	10
2	3		5		1			1					31		500	1800	306	700	31
													3		150	200	50	150	
23	21		44	2	7		3	12		1		3	122	4	2650	11970	2346	3700	96

[1] Original (pisan latinicom, mastilom) u Arhivu VII, reg. br. 26—2/I, k. 573.

[2] Na karti 1 : 100.000 piše: Oštri Grič (trig. 1053).

[3] Prema operacijskom dnevniku Štaba 13. NOU divizije za januar 1945. neprijatelj (vjerovatno dijelovi njemačke 392. legionarske divizije) napao je 4. januara 1. bataljon 2. NOU brigade u rejonu Golići — Oštri grič (trig. 1053). Pod pritiskom ovoga bataljona neprijatelj se povukao na polazni položaj. Gubici neprijatelja: 5 mrtvih i oko 10 ranjenih. Bataljon nije imao gubitaka (vidi Arhiv VII, reg. br. 39—2 k. 915).

[4] Čudin Klanac (trig. 828)

[5] Druga NOU brigada napala je 13/14. januara 1945. dijelove njemačke 392. legionarske (»Plave«) divizije u selima Ramljane i Ivčevića Kosa. Poslije tročasovne borbe neprijatelj se povukao u centar sela Ramljana, odaklé je pružao snažan otpor. Brigada se povukla na polazni položaj. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 39—2, k. 915: operacijski dnevnik 13. NOU divizije).

[6] Odnosi se na njemačku 392. legionarsku (»Plavu«) diviziju.

[7] Dijelovi njemačke 392. legionarske divizije iz sela Ramljana prodirali su u pravcu sela Golića, gdje su dočekani od 4. bataljona 2. NOU brigade i vraćeni u Ramljane (vidi Arhiv VII, reg. br. 39—2, k. 915: operacijski dnevnik 13. NOU divizije).

[8] U rejonu selo Živulja — k. 903 dočekao je 2. bataljon 1. NOU brigade dijelove 392. legionarske divizije i poslije tročasovne borbe prisilio ih na povlačenje prema Turjanskom (vidi Arhiv VII, reg. br. 39—2, k. 915).

[9] Prema depeši koju je Štab 11. korpusa 25. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, vod je postavio zasjedu između sela Zlobina i sela Brda (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/21—2, k. 119/10).

[10] Jedan bataljon 2. NOU brigade napao je posadu u Ivčevića Kosi. Poslije dvočasovne uporne odbrane neprijatelj se pod borbom povukao u selo Hećimović, gdje mu je stiglo pojačanje. Bataljon se povukao. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 11 ranjenih. Istovremeno je jedna četa 2. NOU brigade izvela demonstrativan napad na Ramljane. (Opširnije o tome vidi Arhiv VII, reg. br. 39—2, k. 915: operacijski dnevnik 13. NOU divizije).

[11] Jedinice 2. NOU brigade napale su posadu u selima Ivčevića Kosi i Hećimoviću i zaseoku Rukavini, a na obezbjeđenju prema Janjču i Ramljanima nalazila su se dva bataljona 1. NOU brigade. Pod pritiskom jedinica 2. NOU brigade neprijatelj je napustio napadnuta uporišta i povukao se u Janjče. Napadnutom neprijatelju upućena je pomoć iz Perušića i Janjča, ali je ona odbijena, pretrpivši gubitke od 6 mrtvih i 4 ranjena. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 1/24—2, k. 119/10: depeša Štaba 11. korpusa od 29. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske; reg. br. 39—2, k. 915: operacijski dnevnik 13. NOU divizije).

BR. 117

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA 4. KORPUSA NOVJ ZA JANUAR 1945. GODINE[1]

ŠTAB IV. UDARNOG KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. br. 24
30.I.1945 god.

Pregled brojnog stanja
i naoružanja i socijalni
i nacionalni sastav za
januar 1945 godine

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

U prilogu dostavljamo Vam preglede brojnog stanja i naoružanja te socijalni i nacionalni sastav za mjesec JANUAR 1945 g. jedinica ovog Korpusa sa slijedećim objašnjenjem:

I.

LJUDSTVO:

Brojno stanje po spisku prošlog mjeseca . .	21.491	drugova[2]
Brojno stanje po spisku sada	22.700	„
U ovom mjesecu upisano je novomobilisanih i dobrovoljno pridošlih	1.092	„
Unešena u ovo br. st. omladinska dopunska brigada	1.097	„
U ovom mjesecu ispisano (nestalo, poginulo i otpušteno u pozadinu kao nesposobni) . . .	980	„
razlika višak	1.209	drugova

OPRAVDANJE RASHODA:

Brojno stanje sada po spisku	22.700	drugova
Brojno stanje sada na licu	17.622	„
U bolnici	2.663	„

[1] Kopija originala (pisana na mašini, mastilom i olovkom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3—5 i 3/3—5, k. 434.

[2] Opširnije o brojnom stanju, naoružanju, socijalnom i nacionalnom sastavu ljudstva 4. korpusa NOVJ u decembru 1944. vidi knj. 36, dok. br. 1 i 3.

Na bolovanju	387	„
Na otsustvu	96	„
Na službenom putu	142	„
U dezerterstvu	1.248	„
Na kursevima	168	„
Neovlašćeno kod kuće i u drugim jedinicama	240	„
Privremeno na raspolaganju kod komandi područja	107	„
Nestalih	27	„
Ukupan rashod	5.078	drugova

II.

ORUŽJE

U prošlom br. st. pušaka	9.326
Sada pušaka	9.741
Zarobljeno u borbama	377
Donijeli novodošli	373
Dobiveno od otsj. za naor.[3]	22
Sada upisano oml. brigade	439
Izgubljeno u borbama	45
Odneli dezerteri	317
Odnešeno u prekomande	66
Na popravku	142
Vraćeno otseku za naoruž.	226
Višak pušaka	415
Ranije šmajsera	999
Sada šmajsera	1030
Zarobljeno	12
Dobiveno sa opravka	2
Donesli novodošli	12
Sada uneto iz oml. brigade	8
Ranije manje pokazano	30
U prekomande odneto	20
izgubljeno u borbi	4
Sa drugovima u bolnici	4
Sa drugovima na otsustvu	4
Predato otsjeku za naor.	1
Višak šmajsera	31
Ranije puškomitraljeza	803
Sada puškomitraljeza	809
Zarobljeno	36
Dobiveno od otsj. za naor.	5
Dobiveno sa popravka	5
Uneto iz oml. dop. brigade	2
Izgubljeno u borbi	17
Prenešeno u lake mitralj.	4
Na opravku	10
Predato otsj. za naoruž.	11
Višak puškomitraljeza	6
Ranije lakih mitraljeza	46
Sada lakih mitraljeza	54
Zarobljeno	4
Ranije vođeno u rubrici puškomitraljeza	4
Višak lakih mitraljeza	8
Ranije teških mitraljeza	131
Sada	132
Upisano iz oml. brigade	2
na popravku	1
Višak teških mitralj.	1
Ranije manje pokazano	19
Upisano iz oml. brigade	23
Odnešeno u prekomande	17
S drugovima u bolnici	4
Višak pištolja	60
Ranije američkih topova	ϕ
Sada	16
Dobiveno	16
Višak američkih topova	16

[3] Odnosi se na odsjek za naoružanje Štaba 4. korpusa NOVJ.

Ranije haubica poljskih	9
Sada	11
Zarobljene	2
Višak haubica polj.	2
Ranije p.o. mitraljeza	5
Sada	7
Zarobljeno	2
Višak p.o. mitraljeza	2
Ranije p.o. topova	17
Sada	20
Zarobljeno	3
Višak p.o. topova	3
Ranije flakova	ϕ
Sada	1
Zarobljen	1
Višak flakova	1
Ranije lakih bacača	65
Sada	61
Zarobljeno	5
Izgubljeno u borbi	2
Na popravku	3
Predato otsj. za naoruž.	3
Ranije više pokazano	1
Manjak lakih bacača	4
Ranije teških bacača	46
Sada	45
Zarobljen	1
Upisano iz oml. brigade	2
Predano otsj. naoruž.	3
Prenešeno u Engl.[4] bacače	1
Manjak teških bacača	1
Ranije engleskih bacača	38
Sada	46
Dobiveno od otseka za naor.	3
Upisani iz oml. dop. brigade	3
Zarobljen	1
Prenešen iz teških bacača	1
Višak engl. bacača	8
Ranije pištolja	855
Sada	915
Zarobljeno i dobiveno od novodošlih	39
Ranije lakih tenkova (do 10 tona)	11
Sada	10
Uništen u borbi	1
Manjak tenkova	1
Ranije radio-stanica	25
Sada	28
Zarobljena	1
Dobivena sa opravka	1
Dobivena	1
Višak radio-stanica	3
Ranije telef. centrala	25
Sada	31
Zarobljene	3
Dobivene	3
Višak telef. centrala	6
Ranije telefona	194
Sada	223
Zarobljeno	7
Dobiveno	19
Višak telefona	26
Ranije kabla	308,200 km.
Sada	345,200 km.
Zarobljeno	14 km.
Dobiveno	23 km.
Višak kabla	37 km.
Ranije optičkih aparata	8
Sada	14
Dobiveno	6
Višak opt. aparata	6
Ranije signal. pišt.	65
Sada	71
Zarobljeno	6
Višak sign. pišt.	6
Ranije konja	1592
Sada	1522
Dato civilnim vlastima kao iznemogli za jedinice	70
Manjak konja	70
Ranije kamiona	9
Sada	14
Dobiveno od saobraćajnog otsjeka G.Š.H.[5]	5
Višak kamiona	5
Ranije bicikla	21
Sada	17

[4] Riječ je o minobacačima engleske proizvodnje koji su dobiveni od saveznika u vidu vojne pomoći.

[5] Glavnog štaba Hrvatske.

Dato pozad. vlastima	2
Neupotrebivi uslijed oštećenja	2
Manjak bicikla	4
Ranije kareta	21
Sada	18

Rashodovane kao neupotrebive	3
Manjak kareta	3
Ranije mazgi	112
Sada	103
Na liječenju	9
Manjak mazgi	9

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — pukovnik: Komandant — p.pukovnik:

M. P.

BR. 118

DIREKTIVA ŠTABA 8. KORPUSA NOVJ OD 30. JANUARA 1945. GODINE POTČINJENIM JEDINICAMA ZA KONCENTRACIJU GLAVNINE SNAGA U REJON IMOTSKOG I OBUHVATNO DEJSTVO PREKO ŠIROKOG BRIJEGA I LJUBUŠKOG U PRAVCU MOSTARA[1]

DIREKTIVA br. 1
ŠTABA VIII UDARNOG KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE
za 30 januara 1945 god.
Sekcija 1 : 100.000 — (njem. izr.[2])

Mostar, Makarska, Omiš, Livno, Split, Šibenik, Žirje, Knin, Novigrad, Zadar, Bihać.

Sa sektora Mostar — Široki Brijeg u toku 28 ov. mj. neprijatelj iz sastava 369 »Vražje« divizije, djelova IX Gorske divizije i pojačanja prispjelih iz Sarajeva, ukupno jačine oko 5000 vojnika, izvršio jak napad na položaje naše IX divizije i potiskivajući naše snage na jug i jugozapad uspio ovladati linijom Čapljina — Ljubuški sa koje ofanzivno djeluje u pravcu Metkovića.[3]

Zadatak našeg korpusa je odbaciti neprijatelja. Snagama IX divizije zadržavati neprijatelja do intervencije XXVI i XIX divizijom, Tenkovskom i Artilerijskom brigadom. Sa XXVI divizijom, Artilerijskom i Tenkovskom brigadom intervenisati pravcem Imotski — Široki Brijeg — Mostar a sa XIX divizijom pravac Vrgorac — Ljubuški — Mostar.

Za izvršenje prednjeg

NAREĐUJEMO:

IX udarna divizija — Od dolaska XXVI divizije, Tenkovske i Artilerij.[ske] brigade na prostor Imotskog, XIX na prostor Vrgorac zadržavati daljnje neprijateljsko nadiranje.

---

[1] Prepis originala (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 4—1, k. 526.

[2] njemačke izrade

[3] Dijelovi njemačke 369. legionarske divizije (»Vražje«), i 9. ustaško-domobranske divizije zauzeli su Ljubuški 28. a Čapljinu i Metković 29. januara 1945 (opširnije o tome vidi dok. br. 166 i 167 u ovoj knjizi; tom IV, knj. 32).

XX udarna divizija — Sa jednom brigadom organizovati položaj prema neprijatelju na sektoru Lapca. Sa jednom brigadom smjestiti se na dosadašnjem položaju XIX divizije (Zadar — Obrovac), jednu brigadu postaviti na prostor sjeverno od Knina.[4]

XXVI udarna divizija — Sa svog sektora izvršiti će pokret pravcem Šibenik — Split — Imotski. Po prebacivanju izvršiti koncentraciju i razmještaj na prostoru Imotskog. Za prebacivanje XII brigade 31 januara stavljaju se u Sinju na raspolaganje 12 kamiona. Za prebacivanje ostalih djelova Šibenik — Split stavljaju se na raspolaganje željeznice. Za prebacivanje iz Splita za Imotski stavljaju se na raspolaganje kamioni u Splitu. Voditi računa o smještaju Tenkovske i Artilerijske brigade na prostoru Imotskog.

XIX udarna divizija — Sa dosadašnjeg sektora dvjema brigadama izvršiti će pokret Zadar — Šibenik — Split — Vrgorac. Na sektoru Vrgorac izvršiti koncentraciju i razmještaj snaga.[5] Ostalo i sve prema usmenom naređenju komandanta korpusa.

---

[4] Po prijemu direktive, Štab 20. NOU divizije naredio je jedinicama da zauzmu sljedeći raspored: 8. NOU brigada — tri bataljona su sa prostorije Zadar — Nin prebačena u rejon Knina, a dva bataljona su od 28. decembra 1944. držala položaje prema neprijatelju na odsjeku Doljane — Neteka; 9. NOU brigada — bez jednog bataljona koji je ostao na predstraži u Mazinu — premješten je iz Gračaca u Obrovac; 10. NOU brigada je vozom prevežena iz Sinja u Split a zatim brodovima u Zadar, gdje je stigla 7/8. februara 1945 (opširnije o tome vidi Arhiv VII, reg. br. 10—3, k. 1029/I: izvještaj Štaba 20. divizije od 28. februara 1945. pisan Štabu 8. korpusa NOVJ).

[5] Sve jedinice su na određenu prostoriju stigle do 3. februara 1945. U sadejstvu sa 29. NOU divizijom one su do 6. februara 1945. povratile Metković, Čapljinu i Ljubuški, a dan kasnije i Široki Brijeg. Poslije oslobođenja navedenih mjesta stvoreni su povoljni uslovi za napad na Mostar. Zato je Štab 8. korpusa NOVJ 12. februara 1945. donio odluku da sa 9, 19. i 26. NOU divizijom, 1. tenkovskom i Artiljerijskom brigadom napadne Mostar, dok je 29. NOU divizija imala da zauzme Nevesinje i vrši pritisak na neprijatelja istočno od Mostara. Napad je započeo 13. februara ujutro, a sljedećeg dana Mostar i Nevesinje su oslobođeni. Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 32.

Artilerijska brigada	Sa dosadašnjeg svog sektora izvršiti će pokret u pravcu Imotskog. Po prebacivanju koncentrisat će se na prostoru Imotskog. Raspored u saglasnosti sa štabom XXVI divizije.
Tenkovska brigada	Sa dosadašnjeg svog sektora izvršiti će pokret u pravcu Imotskog. Po prebacivanju koncentrisat će se na prostoru Imotskog. Raspored u saglasnosti sa štabom XXVI divizije.
Auto-komanda VIII udarnog korpusa	Preuzima privremeno sva motorna vozila na dalmatinskoj oblasti. Artilerijskoj brigadi do daljnjeg naređenja stavlja se na raspolaganje 7 kamiona 30 ov. mj. u Kistanjima. Za prebacivanje XII brigade iz Sinja u Imotski istoj stavlja na raspolaganje 12 kamiona 31 ov. mj. u Sinju, a po završenom prebacivanju pomenutih 12 kamiona stavlja na raspolaganje bazi za snabdjevanje. Za ovu kolonu odrediti komandanta. Za prebacivanje XXVI divizije 31 ov. mj. iz Splita u Imotski, u Splitu stavlja joj na raspolaganje sva ostala vozila. Po završenom ovom zadatku 12 kamiona uputiti na raspolaganje bazi za snabdjevanje Makarska, 12 kamiona na raspolaganje bazi za snabdjevanje Omiš, a ostale centralnoj korpusnoj bazi Split. Odrediti komandante ovih kolona. Bazu za snabdjevanje gorivom centralizirati u Splitu. Za snabdjevanje XX divizije i prištabskih djelova u Kninu bazirati manje količine u Drniš. Kolone snabdjevati potrebnim gorivom.
Intendantura korpusa	Organizovati baze za snabdjevanje Makarska, Omiš, Sinj. Centralna baza za snabdjevanje svih jedinica Split. Za dotur divizijama u bazi Makarska Auto-komanda stavlja na raspolaganje 12 kamiona.

Za dotur divizijama iz baze Omiš Auto-komanda stavlja na raspolaganje 12 kamiona. Za dotur divizijama iz baze Sinj Auto-komanda stavlja na raspolaganje 12 kamiona. Za snabdjevanje baza Makarska, Omiš, Sinj centralnoj bazi Split Auto-komanda stavlja na raspolaganje kamione.

Sanitet korpusa — Kiruršku ekipu za pomoć XIX i XX diviziji organizirati u Vrgorcu, a za pomoć XXVI, IX diviziji, Tenkovskoj i Artilerijskoj brigadi organizirati u Imotskom. Evakuacija ranjenika grupacije na sektoru Vrgorac vršiti komunikacijskim pravcem Vrgorac — Makarska — otoci, a za grupaciju na sektoru Imotskog pravcem Imotski — Zagvozd — Split. Za evakuaciju ranjenika koristiti kamione koji će vršiti dotur materijala iz baza Mostar — Omiš — Split do divizija a prazni se vraćati natrag.

Veza korpusa — Centar veze Kozice.

Snabdjevanje ubojnim materijalom — Baza za snabdjevanje za grupaciju na sektoru Vrgorac u Makarskoj, a za snabdjevanje grupacije na sektoru Imotski u Omišu, Splitu i Sinju.

Mjesto štaba — Štab korpusa nalaziti će se u Kozicama.

Napomena — Pokret i koncentraciju na određenim sektorima izvršiti najhitnije.

Radi neprijateljske aktivnosti u pravcu Vrgorca i Imotskog organizovati svestrano obezbjeđenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik:
s.r. Boško Šiljegović

Komandant, generalmajor:
s.r. Petar Drapšin

M. P.

Ovjerava:
zamj. načelnika štaba, pukovnik:

Dostavlja se na postupak:

Štabu IX, XIX, XX i XXVI ud. divizije.
Štabu I tenkovske i artilerijske brigade.
Odsjecima: za vezu, za naoružanje.
Načelnicima: intendanture, saniteta i artilerijskog odsjeka.
Auto-komandi VIII ud. korpusa.

BR. 119

IZVOD IZ OPERACIJSKOG DNEVNIKA ŠTABA 12. NOU DIVIZIJE O DEJSTVIMA U JANUARU 1945. GODINE[1]

Datum	Vrsta akcije	Mjesto (prostorija)	Jedinice koje su učestvovale	Jačina i sastav neprijatelja	Ko je akcijom rukovodio
2. I. 1945	Napad na neprijatelja u cilju izviđanja	Selo Grabarje, Rastušje[2] (Sekcija Brod)	II. bataljon IV. brigade XII. Ud. divizije	400 — 500 Nijemaca nepoznate jedinice	Štab II. bataljona IV. brigade XII. Divizije
5/6. I. 1945	Napad na neprijatelja	Selo Grabarje	I., II. i IV. bataljon IV. brigade	600 vojnika — Švabe, domobrani i ustaše sa 2 topa	Štab IV. brigade
7. I. 1945	Napad na neprijatelja	Selo Trnava (Sekcija Brod)	1. i 3. četa I. bataljona Čehoslovačke brigade[3]	250 — 300 vojnika Švabe i ustaše sa 4 kamiona	Štab I. bataljona Čehoslovačke brigade
9. I. 1945	Terenska borba	Teren između V. i M. Nabrda, k. 151	III. bataljon Čehoslovačke brigade	IV. Luftvaffe Sicherugs bataljon[4] jačine 150 Nijemaca	Štab III. bataljona Č. S. brigade
12. I. 1945	Zasjeda neprijatelju	Istočni dio sela Drenj.[ski] Slatinik	I. bataljon Čehoslovačke brigade	150 do 200 njemačkih vojnika i ustaša	Štab I. bataljona Č. S. brigade
14. I. 1945	Obranbena borba	Most na sesti Pleternica—Buk. Most Pleternica —Frkljevci	III. bataljon IV. brigade	Jedna bojna puško-ustaške pukovnije[5]	Štab III. bataljona IV. brigade
15. I. 1945	Zasjeda neprijatelju	Istočno od Bračevaca. Istočno od Stipanovaca, zapadno od Vukojevaca	I., II. i III. bataljon Čehoslovačke brigade	3.000 do 4.000 vojnika Nijemaca, gestapovaca, ustaša i Čerkeza sa oko 15 — 20 tenkova[6]	Štab Čehoslovačke brigade
18. I. 1945	Terenska obranbena borba	Linija Poljani — Siget kod Končanice, zap. od Daruvara	2 bataljona IV. brigade XII. Ud. divizije	Čerkezi[7] nepoznate jačine	Operativni štab (k-dant IV. brigade)
14, 15, 16 i 17. 1945	Napad na neprijatelja	Sela: Brzaja — Zrinska,[8] sekcija Bjelovar 1 : 100.000	XII. Proleterska brigada	1., 2. 3. ustaška bojna ustaške jurišne divizije	Štab XII. Proleterske brigade

Uspjeh	Neprijateljski gubitci	Plijen po vrstama	Sopstveni gubitci u ljudstvu i materijalu	Primjedba
Uspjeh djelomično postignut	2 ubijena Ranjeno 15—20. Uništena: 2 kamiona	·/·	1 poginuo 6 ranjenih	
Uspjeh djelomično postignut	10 mrtvih 20 ranjenih	·/·	1 mrtav 12 ranjenih 4 nestala	
Uspjeh postignut. Neprijatelj prisiljen na povlačenje	17 ubijenih i više ranjenih, uništena 2 kamiona	4 puške nešto sanitet. materijala	·/·	
Uspjeh postignut	12 mrtvih 20 ranjenih 3 zarobljena	2 šarca 1 šmajser 5 pištolja 7 pušaka	1 mrtav 1 ranjen	
Uspjeh postignut. Neprijatelj razbijen	3 oficira 25 vojnika ubijeno	2 puškomitralj. 7 pušaka 2 šmajsera 3 pištolja 1 trombion sa 3 bombe 1200 komada municije	1 mrtav	
Uspjeh nije postignut	10 mrtvih 25 ranjenih	·/·	1 mrtav 6 ranjenih 18 nestalih Izgubljeno: 1 p. mitraljez 18 pušaka	
Neprijatelj u punom naletu potučen, ali se kasnije probio za Našice	51 mrtav i dosta ranjeno	Plijen se nije mogao izvući jer je neprijatelj naišao sa tenkovima	1 mrtav 9 ranjenih 8 nestalih Oštećena 2 p. mitraljeza	
Neprijatelj odbijen	25 mrtvih 51 ranjen	2 puške 2000 puščanih metaka 20 mina 1 sedlo	5 mrtvih 8 ranjenih Oštećeno od bacača 2 p. mitraljeza 4 puške	
Postavljeni ciljevi su postignuti. Neprijatelj odbačen	Ubijeno: 2 oficira 63 podof. i vojnika, ranjeno oko 55 vojnika, što je poznato	4 puške 2000 metaka	32 mrtva 65 ranjenih 2 nestala Izgubljeno: 4 p. mitraljeza 22 puške 1 šmajser	

Datum	Vrsta akcije	Mjesto (prostorija)	Jedinice koje su učestvovale	Jačina i sastav neprijatelja	Ko je akcijom rukovodio
15. I. 1945.	Obranbena borba	Gor. Rašenica-zap. dio D. Rašenice pokraj Ilove — ist. dio Ribnjaka — Gor. Lug — Otkopi-k. 167 — St. Končanica — Borisov salaš	I. i IV. bataljon IV. brigada XII. Divizije	Čerkezi jačine oko 200	Štab IV. brigade
18, 21, i 22. I. 1945.	Obranbena borba	Linija: Rašenica — Končanica — Brestovac — Dežanovac	I. i IV. bataljon IV. brigade XII. Divizije	Čerkezi nepoznate jačine	Štab IV. brigade
21. I. 1945.	Obranbena borba	Linija: St. Rijeka — Beljevina — Šaptinovci[9]	I. i II. bataljon Osječke ud. brigade	Jurišna satnija XVIII. Ud. bojne i 1 satnija domobrana	Štab Osječke ud. brigade
21, 22. i 23. I. 1945.	Napad na uporišta	Sela: Pitomača i Đuretina (sekcija Bjelovar 1 : 100.000)	XII. Proleterska brigada[10]	Čerkezi i ustaše, nepoznate jačine	Štab XII. Proleterske brigade
27. i 28. I. 1945.	Obranbena borba	Linija: Dežanovac — Brestovac — Končanica[11]	I. i IV. bataljon IV. brigade	Čerkezi nepoznate jačine	Štab IV brigade
30. I. 1945.	Obranbena borba	St. i Novi Zoljan Motičina[12]	Čehoslovačka brigada sa 1 baterijom topova	1800 vojnika (domobrani, Švabe, ustaše i gestapovci	Štab Čehoslovačke brigade

Uspjeh	Neprijateljski gubici	Plijen po vrstama	Sopstveni gubici u ljudstvu i materijalu	Primjedba
Neprijatelj odbijen	7 ubijenih	600 mauzer metaka	3 mrtva Oštećena 2 p. mitraljeza	
Uspjeh postignut. Neprijatelj odbijen	46 ubijeno 42 ranjeno 3 zarobljena	1 šarac 7 pušaka 1 konj 1 sedlo i nešto ratnog materijala	5 mrtvih 11 ranjenih 2 nestala	
Uspjeh nije postignut. Neprijatelj je potisnuo naše jedinice	Nije poznato	/.	1 mrtav 4 ranjena 6 nestalih 3 se predala neprijatelju 1 šarac 2 puške	
Uspeh nije postignut. Jedinice zauzele polazne položaje	50 ubijenih 80 ranjeno	1 puška 5000 metaka	7 poginulih 60 ranjenih 4 nestala Izgubljeno: 2 p. mitraljeza 3 puške 700 kom. puščane municije Uništene 2 puške	
Uspeh nije postignut. Neprijatelj se uspio probiti	216 mrtvih 307 ranjenih	/.	29 poginulih 19 ranjenih 14 nestalih Uništeno: 2 p. mitr njeza Oštećeno: 2 p. mitraljeza 15 pušaka 1 šmajser	
Neprijatelj odbijen	75 ubijenih oko 120 ranjeno	1 raket. pištolj 1000 mauzer metaka 8 ruč. bombi	8 mrtvih 21 ranjenih Uništen 1 engl. p. mitraljez	

[1] Original (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6—2, k. 883.

[2] Opširnije o tom napadu vidi dok. br. 144.

[3] Njen naziv je bio: Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška«.

[4] To jest: 4 vazduhoplovni bataljon za osiguranje.

[5] Prema depeši koju je Štab 6. korpusa 15. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, oko 500 ustaša probilo se u Pleternicu poslije ogorčene borbe sa 3. bataljonom 4. NOU brigade. Slijedećeg dana ustaše su napustile Pleternicu i povukle se prema Novoj Kapeli. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/7).

[6] Prema depeši koju je Štab 6. korpusa 16. januara 1945. poslao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, neprijatelj je bio jačine oko 2.000 ljudi, a prodirao je pravcem Đakovo — Našice (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/7).

[7] Riječ je o dijelovima njemačke 2. kozačke konjičke divizije. O učešću te divizije u borbama na virovitičkom mostobranu vidi dok. br. 17, 18, 60, 61 i 103 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 27. januara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

[8] Opširnije o borbama 12. proleterske brigade na liniji Brzaja — Zrinska vidi dok. br. 60 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 27. januara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

[9] Na liniji Feričanci — Beljevina — Šaptinovac dijelovi Osječke NOU brigade su osiguravali desni bok jedinica 12. korpusa NOVJ koje su napadale neprijatelja na pravcu Čađavica — Moslavina (opširnije o tome vidi dok. br. 131).

[10] Brigada je u napadu na Pitomaču i Đuretinu učestvovala u sastavu Zapadne operativne grupe, koja je, po naređenju Štaba 3. armije NOVJ, formirana od jedinica 6, 10. i 12. korpusa (opširnije o tome vidi dok. br. 65 67, 95, 129 i 163 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

[11] Opširnije o borbama na navedenoj liniji vidi dok. br. 166 i 167 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/36—2, k. 119/7: depeša Štaba 6. korpusa od 31. januara 1945. upućena Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[12] Prema depeši Štaba 6. korpusa upućenoj 31. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, oko 800 Nijemaca i ustaša napalo je Čehoslovačku brigadu »Jan Žiška« u Starom Zoljanu, Martinu i Donjoj Motičini, Brigada se povukla iz ovih sela, ali je još istog dana, poslije ogorčene borbe, povratila Stari Zoljan i Donju Motičinu, dok se u Martinu neprijatelj zadržao. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 1/14—2, k. 119/7).

BR. 121

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE UPUĆENIH VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ U JANUARU 1945. GODINE[1]

Za V. Š.[2] Brojno stanje ranjenika i bolesnika na kraju II. dekade decembra: IV. Korpus 1393, VI. Korpus 1770, X. Korpus 570, XI. Korpus 984. Za VIII. Korpus još nemamo podataka. Br. 10 — 1. I. 1945 (G.[3])

. . .[4]

Br. 10

Za V. Š. Nastavljaju se oštre borbe za Vaganac, koji blokiran, sa jakim protunapadima nepr. Izbačenih iz stroja 100 nepr. vojnika. Naši gubitci osjetni. Zauzet dominantni vis Čelopek, gdje je zaplijenjeno 2 teška bacača, 9 t. mitraljeza, 4 p. mitraljeza, 1 radio-stanica i 30 pušaka. Nepr.: 40 mrtvih.[5] Na osiguranju prema Bihaću nepr. razbijen.[6] U Lici bura sa vijavicom. Vođene borbe kod Metka sa 300 ustaša iz Ribnika.[7] Prema Babinom Potoku bez promjene.[8] U Gor. Kotaru odbijen napad 200 ustaša 33. bojne preko Hreljina i Vitunja prema Gomirju, 10 izbačeno iz stroja.[9] Na pruzi Kutina — Zagreb 29. na 30.

---

[1] Knjiga poslatih i primljenih depeša. Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—2, k. 119/4.

[2] Vrhovni štab

[3] Godišnjak

[4] Redakcija je izostavila depeše koje ponavljaju sadržinu ostalih dokumenata i to je označila sa tri točke. Depeše koje je Glavni štab NOV i PO Hrvatske poslao Vrhovnom štabu NOV i POJ u decembru 1944. objavljene su u 36, knj. dok. br. 111.

[5] Jedinice 4. korpusa NOVJ vodile su borbe za Vaganac i Čelopek (trig. 528) od 31. decembra 1944. do 2. januara 1945 (opširnije o tome vidi dok. br. 16, 19, 21, 138 i 139 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 106; Arhiv VII, reg. br. 1/1—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 2. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[6] Napad na Vaganac i Čelopek obezbjeđivale su jedinice 7. NOU divizije i Unske operativne grupe (vidi dok. br. 21 i 28).

[7] U rejonu Metka dejstvovali su tada dijelovi 3. brigade 13. NOU divizije. Redakcija nije mogla utvrditi rezultate navedenih borbi. (Vidi dok. br. 72 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 32—2, k. 915: operacijski dnevnik 13. NOU divizije).

[8] Opširnije o situaciji u rejonu Babinog Potoka krajem decembra 1944. i početkom januara 1945. vidi dok. br. 9 i 128.

[9] Riječ je o gubicima koje je ustašama nanijela 1. brigada 43. NO divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 30. decembra 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

XII. bačena u zrak 4 vlaka i uništene 404 šinje. 31. XII. na 1. I. pruga između Ivanić Grada i Križa porušena na 101 mjestu.[10] Br. 30 — 1. I. 1945 (G.)

. . .

Za V. Š. poslije dvodnevne borbe snage IV. Korpusa likvidirale su na sektoru Bihać uporišta Čelopek, Vrstu, Turiju, Vaganac i Izačić Grad.[11] Neprijateljske snage na tom prostoru: Slunjska ust. bojna, djelovi 392. i 373. leg.[ionarske divizije]. Do sada poznati gubitci nepr. preko 300 mrtvih, 30 zarobljenih i 2 oficira, 2 haubice, 3 t. i 4 laka bacača, 30 automatskih oružja, 300 pušaka, velike količine municije i drugi ratni materijal. Naši gubitci osjetni. U Žumberku ubijena 32 gestapovca, zarobljena 2, zaplijenjen 1 kamion, 1 osobni auto i druga sprema.[12] Na sektoru Karlovac likvidirano manje uporište Urlikovec. 2. I. nepr. napao položaj Crvene armije u Podravini, zap. [adno od] Virovitice i zauzeo Špišić, Bukovicu i Bušetinu. Borbe u toku.[13] Naša 32. Div. u napadu na bok i desno krilo neprijatelja.[14] U Zagrebu likvidirali uporište Sv. Tri Kralja i Tuheljske Toplice. Zaplijenjen 1 t. bacač, 1 p. m. i druga sprema.[15] U Moslavini bez promjene. Jedinice na starim položajima. Br. 28 — 2. I. 1945. (G.)

Br. 59

. . .

---

[10] Diverzije su izvele jedinice 10. korpusa NOVJ u sadejstvu sa 3. diverzantskim odredom (vidi dok. br. 136 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 2—4, k. 121: operacijski dnevnik Štaba Grupe diverzantskih odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske).

[11] Opširnije o toku i rezultatima napada na ta mjesta vidi dok. br. 16, 19, 21, 28, 138 i 139 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/6: depeše Štaba 4. korpusa od 2. i 3. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[12] Prema depeši koju je Štab 4. korpusa uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, Nijemci su te gubitke pretrpjeli 31. decembra 1944 kada je Žumberačka NO brigada napala selo Breganu (vidi Arhiv VII reg. br. 1/2—2, k. 119/6).

[13] i [14] Protivnapadom koji su izvele 2/3. januara 1945, jedinice 10. korpusa NOVJ su povratile navedena mjesta (opširnije o tome vidi dok. br. 14, 18, 60 i 139. u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa od 4. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[15] Prema izvještaju koji je Štab 10. korpusa pisao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o dejstvima u decembru 1944, napad na Sveta Tri Kralja i Tuheljske Toplice izveo je 1. bataljon Zagorskog NOP odreda. Tom prilikom je ubijeno 10 neprijateljskih vojnika, a zaplijenjeno: 1 teški bacač, 3 teška mitraljeza, 10 pušaka, 15.000 metaka i 1 postolje protivavionskog mitraljeza. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 4/6—5, k. 551).

Za V. Š. Molimo objašnjenje da li VI. i X. Korpus ostaju vezani za nas u organizacionom, personalnom i nastavnom pogledu ili to sve prelazi na III. Armiju.[16] Br. 76 — 3. I. 1945 (G.)

. . .

Br. 14

Za V. Š. G. Š. Slovenije traži od nas da obezbedimo prebacivanje materijala za njegove jedinice iz Dalmacije direktno u Sloveniju. Oni se pozivaju na vaše naređenje.[17] U vezi s time situacija je slijedeća. Glavnina snaga IV. i XI. Korpusa angažovana je na Kapeli u borbi za komunikaciju Dalmacija — Lika — Kordun.[18] Borbe su neprekidne i obzirom na prikupljanje nepr. snaga u Bihaću i Otočcu ima izgleda da će se pojačati. Ovu komunikaciju koriste i Slovenci. Preko komunikacije Zagreb — Ogulin transport moguć u ograničenim količinama na konjima, ređe kolima. Mi dovodimo svoje jedinice iz G.[orskog] Kotara na Kordun i tu ih oblačimo. Mi nismo u mogućnosti da svojim snagama i sredstvima obezbedimo transport materijala preko komunikacije Zagreb — Ogulin i molimo da naredite G. Š. Slovenije da materijal prebacuje onako kao i mi ili da kod toga angažuje svoje snage. Mi ćemo ih s ovim upoznati. Br. 92 — 3. I. 1945 (G.)

Br. 31

. . .

Za V. Š. Na svim otsjecima borbe lokalnog značenja. Naši diverzanti izvršili nekoliko uspješnih akcija u Zagrebu i okolini. 13. XII. u kinu u Tuškancu ubijeno paklenom mašinom 15 njemačkih oficira. 25. XII. na aerodromu Pleso kod Vel. Gorice dignuto u vazduh 22 tone avionskih bombi. Istoga dana na aerodromu Borongaj uništeno 5 aviona i 8 avionskih mitr. 28. XII. na aerodromu Borongaj bačene u vazduh njemačke barake.[19] Broj žrtava nepoznat. Br. 94 — 3. I. 1945 (G.)

Br. 33

. . .

Za V. Š. 2. i 3. I. u teškim odbranbenim borbama jedinice X. Korpusa spriječile nepr. proboj ka Virovitici i odbacile protu-

[16] O odluci Vrhovnog štaba NOVJ o tim pitanjima vidi dok. br. 124, objašnjenje br. 3.

[17] Vidi knj. 35, dok. br. 97, str. 585.

[18] O dejstvima jedinica 4. i 11. korpusa NOVJ na Kapeli vidi dok. br. 9, 10, 15, 16, 19, 21, 28 i 128.

[19] Opširnije o tim diverzijama vidi Arhiv VII, reg. br. 1/1—2, k. 119/6: depeše Štaba 4. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske u decembru 1944.

napadom iz sela Sedlarice, Turnašice, Vukosavljevice i Špišić Bukovice prema Pitomači.[20] Nepr. gubitci oko 100 mrtvih, među kojima 7 oficira. Zarobljeno 7 kozaka. Zaplenjen 1 t. bacač, 23 puške i druga sprema. Naši gubitci osjetni. Među ranjenima komesar 32. Div.[izije] Bobetko.[21] 5. XII. bačena u zrak 3 bunkera na radničkoj cesti u Zagrebu. 17. XII. na aerodromu Vel Gorica — Pleso uništeno 8 aviona i 34 miliona 5 hiljada zapaljivih bombi. 22. XII. bačena u zrak rafinerija nafte sa magazinima kod glavnog kolodvora i od 19. do 25. XII. 5 vlakova u samom gradu Zagrebu i predgrađu.[22] 3. na 4. I. srušen ponovo most na Glogovnici kod Gradeca, 2 veća propusta na pruzi Rovišće — Bjelovar i betonski most kod sela Voloder.[23] U Lici nakon 3-satne borbe kod Čanka sa 200 legionera iz Ramljana nepr. uz gubitke odbijen.[24] U napadima na komunikacije u Istri ubijeno 27 Nijemaca sa 2 oficira, ranjeni 3 i 1 oficir, uništen 1 kamion i 1 auto. Spaljeno na pruzi Rovinj — Kanfanar 6 želj. stanica i stražara u Sošici.[25] Sektor IV. Korpusa bez promjena. Br. 129 — 4. I. 1945 (G.)

35

. . .

Za V. Š. Na osnovu vaše depeše od 2. I. 1945. br. 6 šaljemo vam sastav štabova divizija i štaba IV. Korpusa. Štab IV. Korpusa: v. d. komandanta potpukovnik Šumonja Miloš; politkomesar Holjevac Vjećeslav; zamjenik komandanta potpukov. Bjelajac Stanko; načel. štaba potpukovnik Kleut Petar; pomoć. načel. štaba major Bakrač Đuro; šef operativnog otsjeka potpukovnik Tarabić Joco; šef vojno-obav. otsjeka kapetan Saršon Zdenko; šef OZNE Sava Bogdanović; šef personalnog otsjeka major Jandrić Dušan; šef otsjeka za vezu kapetan Pavlović Adam; šef šifr.[26] otsjeka potporučnik Maćešić Tomo; šef otsjeka za naoružanje poručnik Vračar Josip; referent za artiljeriju major Magličić Ivo; načelnik sanitetskog odjeljenja major Dr. Perin Juraj; načelnik intendanture potporučnik Haj-

---

[20] i [22] Pored jedinica 10. korpusa, u tim borbama su učestvovali i dijelovi 40. divizije 6. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 18 i 35 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa od 4. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[21] Janko

[23] i [40] Most kod Gradeca i propuste na pruzi Rovišće — Bjelovar srušila je 1. brigada 33. NO divizije, a most (dužine 8 m) kod Volodera srušili su dijelovi Moslavačkog NOP odreda (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa od 4. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[24] Opširnije o tome vidi dok. br. 116.

[25] Na komunikacijama u Istri dejstvovale su jedinice 43. NO divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/6—2, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 3. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[26] šifrantskog

dić Krešo; referent za inžinjeriju potporučnik Bulić Jeronim; šef mobilizacijskog otsjeka Hrženjak Juraj; šef ekonomskog otsjeka kapetan Sibinčić Milan; šef tehničkog otsjeka Jović Mićo; šef saobraćaj. otsjeka poručnik Kovačić Zvonko; pretsjednik vojnog suda kapetan Rebić Branko; potpredsjednik vojnog suda Pjenović Andrija. Štab VII. Ud. divizije: komandant potpukovnik Pavlović Milan; politkomesar potpukovnik Krunić Uroš; načel. štaba major Trninić Milan; vojnoobav. oficir kapetan Beras Jerko; referent saniteta kapetan Dr. Miškolc Eugen; načelnik intendanture poručnik Kotaran Mile. Štab VIII. Ud. divizije: komandant major Vojnović Mihajlo, politkomesar potpukovnik Hrstić Dušan; načelnik štaba major Mikašinović Simo; referent saniteta Dr. Martinčić Ninko; vojno-obavj. oficir kapetan Gabrić Stanko; načel. intendanture potporučnik Keser Dragan. Štab 34. Ud. divizije: komandant potpukovnik Dasović Martin; politkomesar potpukovnik Knebl Franjo; načel. štaba major Adamik Augistin; vojno-obavještajni oficir poručnik Carević Miloš; referent saniteta Kosanović Milivoj; načel. intendanture poručnik Kralj Milan. Br. 138 — 5. I. 1945 (G.)

Br. 8

. . .

Za V. Š. X. Korpus — U toku 5. I. u Podravini mirno. Neprijatelj povukao se iz sela Lozan i St. Gradac u Pitomaču.[27] Kod **IV. Korpusa** na sektoru Bihaća odbijen ispad kod Klokota.[28] Borba u toku kod St. Sela sa oko 200 nepr. vojnika, koji pošli od Troj Vrha prema Plaškom[29] Na komunikacijama ubijena 4 Nijemca, zarobljena 2, zaplijenjen 1 auto, 1 kamion uništen. **XI. Korpus:** U Lici i G. Kotaru bez promjene. Promjena u rasporedu nema. U Moslavini prekinuta pruga između rijeke Česme i Ludine na 50 mjesta. Uništena 2 mosta i 208 šinja.[30] Br. 165 — 5. I. 1945 (G.)

Br. 35

---

[27] Opširnije o tome vidi dok. br. 18 i 60 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/9: depešu 10. korpusa od 4. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[28] Vidi dok. br. 40.

[29] U rejonu Plaškog nalazili su se tada dijelovi 8. NOU divizije. Prema izvještaju koji je Štab 4. korpusa 4. februara 1945. pisao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, u januaru su njemačko-ustaške snage više puta upadale u Plaščansku dolinu, ali su vraćane u svoja uporišta (vidi Arhiv VII, reg. br. 27—2, k. 434).

[30] Diverziju su, 4. januara 1945, izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda u sadejstvu sa 2. bataljonom Moslavačkog NOP odreda (vidi

. . .

Za V. Š. Štab XI. Korpusa: komandant pukovnik Šakić Mićun; politkomesar pukovnik Balen Šime; načelnik štaba potpukovnik Vojvodić Dimitrije; pomoćnik načel. štaba major Dejanović Milić; šef vojno-obavještajnog otsjeka major Bogunović Dušan; šef otsjeka OZNE poručnik Matić Branko, šef personal. otsjeka Gašparović Drago; šef šifr. otsjeka poručnik Manestar Stanko; Šef otsjeka za vezu potporučnik Fućan Milan; Šef otsjeka za naoružanje Kapetan Mihovilović Milanko; načel. sanitet. odjel. Dr. Kučić Zdravko; referent trupnog saniteta poručnik Dr. Milano Nina; načel. intendanture kap. Gledić Gjuro; pretsjednik suda poručnik Ugarković Vojislav; zamjenik komandanta Korpusa potpukovnik Opsenica Stevan; šef ekonom. otsjeka poručnik Mišković Milan; šef tehničkog otsjeka poručnik Manestar Josip; šef saobraćaj otsjeka ing. Šarba Milan; šef mobil. otsjeka poruč. Potočnjak Pero; referent saniteta za vojnu oblast major Forenbaher Milan; šef veterinar. otsjeka veterinar Širk Antun. Štab XIII. Div.: komandant major Vlaisavljević Dušan; politkomesar potpukovnik Matić Đuro; načel. štaba major Lončarić Jovo; Voj. ob. of. kap. Zrnić Mićo; ref. san. stud. med. Polić Vladimir, nauč. intend. zastavnik Kovačević Petar. Štab 35. Divizije: komandant potpuk. Grubor Nikola; politkomesar potpukov. Lenac Mirko; načel. štaba kap. Počuča Milan; voj. obav. ofic. Zec Radovan; ref. saniteta poruč. Dr. Dimnik Rafael; načel. intend. Damjanović Momčilo. Štab 43. Div.: komand. potpukov. Vukelić Savo; politkom potpukov. Skočilić Joža; načel. štaba major Morović Šime; voj. ob. ofic. poruč. Drinković Marko; načel. intendant. poručnik Bosnić Dušan; sanit. stud.[ent] med.[icine] poruč. Simić Albin. Br. 192 — 6. I. 1945 (G.)

Br. 28

. . .

Za V. Š. Nepr. — ustaše i leg. 373. div. — aktivan na otseku Bihać — Prijeboj u cilju da ugrozi naše komunikacije. Ušao u Izačić i Vrstu.[31] Lokalni ispadi nepr. na Baniji odbijeni.[32] Br. 203 — 6. I. 1945 (J.)

Br. 39

---

dok. br. 37 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/3—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa od 5. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[31] Opširnije o tome vidi dok. br. 40 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/5—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 6. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[32] Prema depeši Štaba 4. korpusa od 6. januara 1945. upućenoj Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, jedinice 2. brigade 7. NOU divizije

. . .

Za V. Š. U Dalmaciji formirana 5. Prekomorska brig. od Slovenaca koji su došli iz Italije i kadra iz Treće prekomorske brigade. G. Š. Slovenije traži da se uputi u Sloveniju. Molimo vaše riješenje.[33] Br. 209 — 7. I. 1945 (G.)

Br. 5

. . .

Za V. Š. — Štab VIII. Korpusa: komandant generalmajor Drapšin Petar; politkomesar pukovnik Šiljegović Boško; načelnik štaba pukovnik Biočić Ante; pomoćnik načelnika štaba potpukovnik Draganić Slavko; šef vojno-ob. otsjeka major Ćuk Milojko; šef otsjeka OZNE major Ljuština Pero; šef pers. otsjeka Božanić Andrija; šef šifrant. otsjeka potporučnik Hržić Ivo; načel. sanitet odjelenja kapetan Dr. Erneić Franjo; ref. trupnog saniteta kap. Cvetanović Branko; šef veter. otsjeka Atijas Albert; ref. za artileriju poruč. Zah Karlo; šef otsjeka za naoružanje kap. Modrušek Ferdo; šef otsjeka za vezu major Matičević Veljko; načel. intendanture major Kotaran Dušan; pretsjednik suda major Oštrić Zvonimir; zamjenik komandata Korpusa potpuk. Peko Bogdan; šef ekonom. otsjeka kap. Smoljanović Drago; šef tehničkog otsjeka poručnik ing. Mladinov Dušan; šef saobr. otsjeka poručnik Lukin Stanko; šef sanitet. otsjeka poručnik Dr. Jamnicki Ante; šef mobiliz. otsjeka major Njegoš Bogdan. Štab **IX. Ud. divizije:** komandant potpuk. Truta Ljubo; politkomesar potpuk. Kovačević Andro; načel. štaba potpuk. Pecotić Bogdan; vojno-ob. oficir poruč. Marković Špiro; ref. saniteta Dr. Marojević Dinko; načel. intend. kap. Kazimir Tomaš. Štab XIX. Ud. div.: komandant pukov. Parmač Stanko; politkomesar potpuk. Babić Petar; načel. štaba potpuk. Damjanović Danilo; vojno-ob. ofic. poruč. Drobac Milan; ref. saniteta stud. med. Plećaš Bogdan; načel. intendant. kap. Miroslav Orlov: Štab 20 Ud. div.: komandant pukov. Uzelac Mile; politkomesar potpukov. Bilobrk Mate; načel. štaba p. puk. Dude Branko; vojno-obav. oficir poruč. Adum Franjo; ref. saniteta Dr. Kraljević Ljubomir, kapetan; načel. intendant. poruč. Macura Ignjatija. Štab 26. ud. divizije: komandant pukov. Božović Božo; polit. komesar potpuk. Korać Dušan; načel. štaba potpuk. Stupar Bogdan; voj-

---

su 5. januara, iz zasjede kod Českog Sela (Petrinja), napale domobrane i ubile 7 a zarobile 3 vojnika, zaplijenivši 1 puškomitraljez, 3 karabina i 1 pištolj (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/5—2, k. 119/6).

[33] Vrhovni štab NOV i POJ odlučio je 9. januara 1945. da 5. prekomorska NO brigada ostane u Dalmaciji (vidi dok. br. 41 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/6—2, k. 119/4: depešu Vrhovnog štaba NOV i POJ upućenu Glavnom štabu Hrvatske).

no-ob. oficir poručnik Pavičić Vojko; ref. saniteta Dr. Alferović Dušan; načel. intend. poruč. Pešić Josip. Br. 223 — 7. I. 1945 (G.)

19

. . .

Za V. Š. U vezi vaše depeše od 1. ov. m. molimo za objašnjenje koja oruđa će biti sa stočnom vučom.[34] Pr. preg. form. i org. art.[35] predviđa samo konjsku vuču. Formacije motor. jedinica nisu primljene. Konja ima malo južno od Save i slabi su. Izdržavanje teško. Šofera nema. Sada imamo samo oruđa američk.[og] i ital.[ijanskog] — njem.[ačkog] porekla. Zaprega velikim djelom volovi i slabi konji. Br. 244 — 7. I. 1945 (G.)

Br. 40

. . .

Za V. Š. Težište borbi na našem području je otsek Bihać — Otočac. Nepr. stalno nastoji da ovlada komunikacijom Bihać — Prijeboj — Otočac iz razloga:

1) Što na taj način preseca našu vezu sa obalom i sprečava nam transport ratnog materijala u unutrašnjost i hrane iz unutrašnjosti u Dalmaciju.

2) Što mu je to najkraća veza Unske doline sa severnim primorjem. Neprijatelj ispoljava koncentrične težnje u pravcu Prijeboja iz Bihaća delovima 373. leg. div. i 10. hrv. div.,[36] a od Vrhovina delovima 392. leg. div. i 11. hrv. div.[37] i domaćim ustašama. U borbi za sprečavanje nepr. da realizuje svoje planove angažovana je glavnina IV. Korpusa na otseku Vaganac — Bihać, XI. Korp. na otseku Prijeboj — Vrhovine.[38] Snežna vejavica ometa ofanzivne operacije jedne i druge strane. Danas nepr. prodro iz Babin Potoka u Plitvički Leskovac. Povratnim napadom odbačen uz još nepoznate gubitke.[39] Na otseku Bi-

[34] Redakcija nije mogla pronaći odgovor Vrhovnog štaba NOV i POJ. Depešom od 1. januara 1945. predviđeno je da jedna trećina artiljerijskih oruđa treba da bude sa stočnom vučom (vidi dok. br. 35, objašnjenje br. 22).

[35] Privremeni pregled formacije i organizacije artiljerije NOVJ (vidi dok. br. 68, objašnjenje br. 2).

[36] i [37] Riječ je o 10. i 11. ustaško-domobranskoj diviziji (opširnije o formiranju i rasporedu tih divizija vidi knj. 36, dok. br. 111, objašnjenje br. 66).

[38] Opširnije o tome vidi dok. br. 40, 72, 81, 116 i 128.

[39] Prema pregledu dejstava jedinica 35. NOU divizije u januaru 1945, dijelovi njemačke 392 legionarske divizije imali su 5. januara 5 mrtvih i 13 ranjenih, a jedinice 35. NOU divizije 1 mrtvog, 2 ranjena i 6 nestalih (vidi Arhiv VII, reg. br. 26/3—2/I, k. 573).

haća zatišje. Na ostalim otsjecima vode se borbe lokalnog značenja. Na nepr. komunikacijama u cilju ometanja nepr. saobraćaja, uništenja nepr. žive sile i sprečavanja neprijatelj. upada na oslobođeni teritorij. U Gor. Kotaru likvidirano nepr. uporište Kamenica. Ubijeno 20, ranjeno 12 ustaša 19. ust. bojne. Naši gubitci 2 ranjena. Br. 245 — 7. 1945 (G.)

41

. . .

Za V. Š. Mostovi srušeni noću 3. na 4. I. na Glogovnici kod Gradeca i betonski kod sela Volodera jesu drumski.[40] Željeznica kod Gradeca ne prelazi Glogovnicu, a rijeku Voloder prelazi kod sela Krivaj. Br. 258 — 8. I. 1945. (G.)

Br. 13

. . .

Za V. Š. — Štab VI. Korpusa: komandant pukovnik Jerković Mate; politkomesar pukovnik Kreačić Otmar; načelnik štaba major Inkret Franc; pomoćnik načelnika štaba poručnik Fijan Jakov; šef vojno-obavještajnog otsjeka kapetan Petković Andrija; šef otsjeka OZN-e major Vidović Lazo; šef personalnog otsjeka Divić Stojan; referent za artiljeriju kapetan Prica Čedomir; šef otsjeka za naoružanje major Sužnjević Nikola; šef otsjeka za vezu major Trgovčević Bogdan; šef šifrantskog otsjeka kapetan Pihler Ivan; načelnik sanitetskog odjeljenja major Kiseljevskaja Natalija; referent trupnog saniteta Cvetković Žarko; šef veterinarskog otsjeka Kojeković Ivan; načelnik intendanture Vučković Mihajlo; pretsjednik vojnog suda major Gerdijan Blagoje; zamjenik komandanta Korpusa potpukovnik Crnobrnja Bogdan; pomoćnik zamjenika komandanta kapetan Kosanović Nikola; šef ekonomskog otsjeka major Pavlović Rade; šef tehničkog otsjeka poručnik Verbovšek Pavao; šef saobraćajnog otsjeka poručnik Carić Đuro; šef sanitetskog otsjeka vojne oblasti Dr. Štimac Krešimir. Štab XII. Udarne divizije: komandant major Kreča Dušan;[41] politkomesar potpukovnik Krajačić Josip; načelnik štaba kapetan Romanić Petar; referent saniteta poručnik Dr. Oberhofer Tea; načelnik

[41] Poslije pogibije Milana Stanivukovića kod sela Levanjska Varoš, 27. decembra 1944, Štab 6. korpusa je predložio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske da se za komandanta 12. NOU divizije postavi Dušan Kreča, što je Glavni štab usvojio. Poslije nekoliko dana Štab 6. korpusa je, u saglasnosti sa Štabom 3. armije NOVJ, predložio Vrhovnom štabu NOV i POJ da dužnost komandanta 12. divizije primi Đuro Dulić, koji je do tada bio zamjenik komandanta 51. NOU divizije. Opširnije o tome vidi dok. br. 35 i 87 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/10—2, k. 119/6: depešu Štaba 6. korpusa od 21. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

intendanture poručnik Šljubura Dušan. Štab 28. Ud. divizije: komandant potpukovnik Nenezić Radojica; politkomesar potpukovnik Kladarin Đuro; referent saniteta kapetan Rudi Damian; vojno-obav. oficir Maduka Tomo; načel. intendanture Dušan Zorić. Štab 40. Div.: v. d. komandanta major Miljanović Savo; politkomesar potpukovnik Vondraček;[42] načel. štaba major Miščević Mihajlo; vojno-obav. oficir poruč. Gajić Stevo; ref. saniteta Dr. Rupena Ivo; načel. intendanture poručnik Milašinović Čedo. Br. 261 — 8. I. 1945 (G.)

Br. 17

. . .

Za V. Š. Brojno stanje ranjenika i bolesnika na kraju treće dekade decembra: IV. Korpus 1580, VI. Korpus 1452, X. Korpus 699, XI. korpus 1202. Za VIII. Korpus još nemamo podataka. Br. 288. 9. I. 1945 (G.)

Br. 13

. . .

Za V. Š. Jedinice VII. Div. izbacile iz koloseka voz na pruzi Sunja — Kostajnica i porušile prugu na 40 mesta.[43] Rezultati nepoznati. Lokalni ispad nepr. iz Kostajnice na oslobođeni teritorij odbijen uz gubitke 10 ranjenih nepr. vojnika.[44] Snežne vejavice prestale. Čiste se komunikacije. Br. 371 — 11. I. 1945 (G.)

Br. 32

. . .

Za V. Š. — Štab **X. Korpusa:** komandant generalmajor Matetić Vladimir; politkomesar pukovnik Šibl Ivan; načelnik štaba potpukovnik Bradač Milan; pomoćnik načelnika štaba major Brunović Milan; šef operativnog otsjeka major Manojlović Miloš; šef vojno-obavještajnog otsjeka Vukelja Dragutin; šef otsjeka OZN-e potpukovnik Robić Ivo; šef personalnog otsjeka major Tuđman Franjo; načelnik sanitetskog odjeljenja major Dr. Milunić Josip; referent trupnog saniteta Dr. Jauković Svetomir; šef otsjeka za vezu Gabrić Đuro; šef šifrantskog ot-

---

[42] Ivan

[43] Diverziju je 9/10. januara 1945 izvela 2. brigada 7. NOU divizije (vidi dok. br. 146 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/7—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 11. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[44] Prema depeši Štaba 4. korpusa upućenoj 11. januara 1945 Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske oko 300 neprijateljskih vojnika (vjerovatno dijelovi 4. ustaško-domobranske divizije) prodiralo je 10. januara 1945. pravcem Kostajnica — Donja Velešnja. Dijelovi 2. brigade 7. NOU divizije napali su neprijatelja i poslije dvočasovne borbe, prisilili ga na povlačenje (Arhiv VII, reg. br. 1/7—2, k. 119/6).

sjeka poručnik Šćetarić Stjepan; referent za artiljeriju major Grubačević Petar; načelnik intendanture major Ličina Svetislav; pretsjednik suda kapetan Ronogajec Vladimir; zamjenik komandanta korpusa major Kajić Nikola; šef ekonomskog otsjeka kapetan Gumhalter Željko; šef tehničkog otsjeka major Goranić Vilko; šef sanitetskog otsjeka kapetan Dr. Medić Stane; šef veterinarskog otsjeka veterinar Crnković Milan; šef saobraćajnog otsjeka kapetan Budisavljević Mile. — Štab XXXII. Divizije: komandant potpukovnik Bulat Rade; politkomesar potpukovnik Bobetko Janko; načelnik štaba major Jovanović Bogdan; vojno-obavještajni oficir zastavnik Fičko Josip; referent saniteta poručnik Fras Ivan; načelnik intendanture potporučnik Magić Tomo; — Štab XXXIII. Divizije: komandant potpukovnik Antolović Josip; politkomesar potpukovnik Mutak Vladimir; načelnik štaba major Biškup Petar; vojno-obavještajni oficir poručnik Kotnik Josip; referent saniteta Cimaš Josip; načelnik intendanture Pavetić Tomo. Br. 380 — 12. I. 1945. (G.)

Br. 8

. . .

Za V. Š. Broj ranjenika i bolesnika 31. XII. u VIII. Korpusu 4135. 12. I. 1945. Br. 391 (G.)

Br. 19

. . .

Za V. Š. Broj novooboljelih od zaraznih bolesti u trećoj dekadi decembra: IV. Korpus — pjegavac 20, umrlo 2, trb. tifus 23, umrlo 3, dizenterija 5, pjegavac u građanstvu oko 360. Pretežno Banija. VI. Korpus — pjegavac 4. VIII. Korpus — pjegavac 2, trbušni tifus 20, paratifus 18, tetanus 5, umrlo 4. XI. Korpus — pjegavac 5, trbušni tifus 4, dizenterija 6, u građanstvu pjegavac 2, dizenterija 2. Za X. Korpus naknadno. Br. 394 — 12. I. 45 (G.)

Br. 22

. . .

Za V. Š. — Dve brig. VII. div. u pokretu sa otseka Vaganac na otsek Sunja — Kostajnica.[45] Unska op. grupa sa otseka Izačića na otsek Cazin.[46] Br. 424 — 13. I. 1945. (G.)

B. 22

---

[45] Odnosi se na 1. i 3. NOU brigadu. One su na odsjek Sunja — Kostajnica prebačene poslije napada na Vaganac (2. januara 1945). Opširnije o tome vidi dok. br. 28, 40, 83, 101 i 132 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 27—2, k. 434: izvještaj Štaba 4. korpusa od 4. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[46] Vidi dok. br. 40 i 101.

. . .

Za V. Š. 9. I. srušen transportni voz kod Dugog Sela. Ubijeno 9, ranjeno 15 Nemaca. Uništena lokomotiva i 3 vagona. 10. I. miniran voz između Dugog Sela i Novske.[47] Rezultat nepoznat. Br. 469 — 15. I. 1945 (G.)

Br. 22

. . .

Za V. Š. Noću 15. na 16. I. 34. Div. napala ustašku posadu u Rečici, sev.-ist. Karlovca, u jačini 500. Posle trosatne borbe nepr. izbačen iz uporišta i poteran u pravcu Karlovca. Ubijeno 15, zarobljeno 13, i više ranjenih. Plen 2 l.bacača, 2 t. i 3. p.mitr. i dosta municije. Tokom 16. I. nepr. u jačini dve ustaške bojne i erzac[48]— bataljona izvršio povratni napad i ponovno ovladao Rečicom. U ovoj borbi nepr. imao 30 mrtvih, 50 ranjenih i 15 zarobljenih. Plen 5 mitr. i 30 pušaka.[49] 14. I. nepr. u jačini 600 ustaša izvršio ispad iz Brinja u pravcu Drežnice.[50] Odbijen uz gubitke 19 mrtvih i 14 ranjenih. Na ostalim otsjecima izviđačka djelatnost. Br. 503 — 16. I. 1945 (G.)

Br. 31

. . .

Za V. Š. U lokalnim borbama na otseku Sisak — Sunja jedinice VII. Div. ubile 18, zarobile 3, ranile više nepr. vojnika. Plen 1 mitr. i nekoliko pušaka. Pruga Krupa — Otoka prekinuta na 13 mesta.[51] Uništen 1 kamion sa ustašama. Na ostalim otsecima izviđačka djelatnost. Br. 520 — 17. I. 1945 (G.)

Br. 15

. . .

Za V. Š. Za Vojnu akademiju[52] upućeno pitomaca: 159 iz IV. i X. Korpusa 25. decembra preko Slavonije, 79 iz IV. Korpusa

---

[47] Diverzije su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda (vidi dok. br. 106).

[48] rezervnog

[49] Opširnije o toku i rezultatima napada na dijelove 13. ustaško-domobranske divizije u Rečici vidi dok. br. 46, 78, 153, 154 i 169 u ovoj knjizi.

[50] Tom prilikom neprijatelj je napao 3. brigadu i dijelove 1. brigade 43. NO divizije (opširnije o toku i rezultatima borbe vidi dok. br. 54 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/14—2, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 17. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[51] Diverziju su 16. januara 1945. izveli dijelovi 2. diverzantskog odreda (vidi Arhiv VII, reg. br. 2—4, k. 121: operacijski dnevnik Štaba Grupe diverzantskih odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske).

[52] Riječ je o Vojnoj akademiji u Beogradu. (Vidi knj. 36, dok. br. 111).

6. I. iz P. Slatine, 185 iz VIII. i XI. polovinom januara iz Splita preko Hercegovine i Crne Gore. 19. I. 1945 (G.)

Br. 12

. . .

Za V. Š. 19. ov. m. snage VII. div. iz zasjede napale njemačku kolonu na komunikaciji Dvor — Kostajnica.[53] Ubijeno 10 nepr. vojnika, oštećena 4 kamiona. Zaplijenjeno nešto spreme. 11. ov. m. na pruzi Zagreb — Beograd kod Ivanića srušen 1 vlak, a 15. I. kod Dugog Sela drugi vlak. Nepr. je imao gubitke u mrtvima i ranjenim. 14. ov. m. pruga Sunja — Kostajnica srušena na 30 mjesta.[54] Na ostalim sektorima bez promjene. 19. I. 1945 (G.)

Br. 25

. . .

Za V. Š. Noću 19. na 20. dva bataljona VIII. Div. izvršila prepad na neprijatelja u Baljevcu. Ubijeno 28, zarobljeno 8, ranjeno 6 Nijemaca iz 5. povozne satnije 373. Div. Zaplijenjeno 6 p. mitr., 14 pušaka, 4000 metaka i druge spreme.[55] U jučerašnjim borbama na komunikaciji Dvor — Kostajnica nepr. je imao gubitke od 50 mrtvih.[56] Pruga Dvor — Kostajnica porušena na 30 mjesta. 20. I. 1945 (G.)

Br. 33

. . .

Za V. Š. Broj novooboljelih od zaraznih bolesti u prvoj dekadi januara: IV. Korpus — pjegavac 57, od toga 20 otpada na treću dekadu decembra, u građanstvu javljenih 112, trbušni tifus 24, umrla 2, u građanstvu 1. VI. Korpus — pjegavac 31, u građanstvu 12, trbušni tifus 7, u građanstvu 8, umrlo 1 civil. **VIII. Korpus** — pjegavac 18, umrlo 1, trbušni tifus 28, umro 1, dizenterija 4, paratifus 3. XI. Korpus — pjegavac 8, u građanstvu epidemija u kotaru Otočac, 213 civila obolilo, 50 umrlo, trbušni tifus 1, dizenterija 3. Za X. Korpus još nema podataka. 21. I. 1945

Br. 35

---

[53] i [56] Opširnije o napadima jedinica 7. NOU divizije na neprijateljske kolone na komunikaciji Dvor — Kostajnica vidi dok. br. 84, 132, 156 i 168 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/10—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 19. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[54] Diverzije su izveli dijelovi 2. diverzantskog odreda (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/10—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 19. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[55] Opširnije o tome vidi dok. br. 111.

. . .

Za V. Š. Brojno stanje ranjenika i bolesnika na kraju prve dekade januara: IV. Korpus — 1588, VI. Korpus — 753, u Vojvodini evakuirano 956. VIII. Korpus 4602, XI. Korpus 1092. Za X. Korpus još nemamo podataka. 23. I. 1945 (G.)

Br. 47

. . .

Za V. Š. 21. na 22. snage VII. Div. likvidirale su nepr. uporište Zamlaču na komunikaciji Dvor — Kostajnica. Ubijeno 11, a zarobljeno 15 ustaša. Zaplenjeno 15 pušaka i p. mitraljez i nešto druge spreme. Na ostalim sektorima izviđačka djelatnost. 23. I. 1945 (G.)

Br. 61

. . .

Za V. Š. U bolnicama IV. Korpusa ima 21 ranjenik sovjetske narodnosti,[57] u VI. Korpusu 69, od kojih su 53 evakuirana preko Drave, a u VIII. Korpusu 34. U IV. Korpusu nalazi se ljekar sovjetske narodnosti Burko Nikolaj, u VI. Korpusu Dr. Rozanov, Dr. Pefelčarik, Dr. Gjušin i Dr. Romanjenko. U VIII. Korpusu nema ljekara. Za X. i XI. Korpus javit ćemo naknadno. 24. I. 1945 (G.)

Br. 71

. . .

Za V. Š. Borbe lokalnog značaja. Diverzantske grupe 28. decembra na putu Oroslavje — Zagreb kod Krušljeva ubile general-majora Brandnera, policajgebietsführera,[58] i ranile jednog poručnika i šofera. U Zagrebu bacile u zrak tvornice ulja i akumulatora. Kod Vaganca odbijen ispad neprijatelja. Ubijeno 20, zaplijenjeno nešto spreme.[59] 26. I. 1945 (G.)

Br. 84

---

[57] Riječ je o sovjetskim građanima koji su iz njemačkih jedinica (u koje su uvršteni poslije zarobljavanja) prebjegli na stranu NOVJ (vidi dok. br. 113 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/7: depešu Štaba 6. korpusa od 31. decembra 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[58] Prema depeši koju je Glavni štab Hrvatske 2. januara 1945. poslao Vrhovnom štabu NOV i POJ, Nijemci su za ubijenog Bradnera (zapovjednika policijske oblasti) strijeljali u Zagrebu 100 talaca (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/4).

[59] Riječ je o gubicima koje je neprijatelju nanijela 2. brigada 8. NOU divizije kod sela Željave (vidi dok. br. 110).

. . . .

Za V. Š. X. Korpus sve zarobljenike i ljekare sovjetske narodnosti 24. I. predao Crvenoj armiji. 27. I. 1945 (Ž.)

Br. 88

. . .

Za V. Š. — Na našem sektoru bez većih promena. U lokalnim borbama ubijeno 26, ranjeno 38 nepr. vojnika. Zapljenjeno nešto spreme. 27. I. 1945. (G.)

Br. 91

. . .

Za V. Š. DDDDDD — Šef engleske misije izvjestio je da će u Zadar stići oko 800 njihovih vojnika i 180 motornih vozila. Prvi dolaze 30 januara. Molimo da li je ovo po vašem odobrenju kako to oni izjavljuju.[60] 27. I. 1945 (Ž.)

Br. 93

. . .

Za V. Š. TANJUG — U 1944. god. neprijatelj je vršio 38 upada u Korenički kotar. 30 puta je cijeli kotar bježao u šumu organizovano pod rukovodstvom narodnih vlasti i uz pomoć naše vojske. Neprijatelj nije mogao niti će ikada pokolebati Koreničane, koji sada traže da se Korenica nazove **Titograd.** 28. I. 1945 (Ž.)

Br. 1

. . .

Za V. Š. Posle dvodnevnih borbi 34. Div. zauzela nepr. uporište Žažina, sev.-zap. Siska.[61] Detalji slede. Na ostalim otsecima borbe lokalnog značaja. 28. I. 1945 (G.)

97

Za V. Š. U bolnicama XI. Korpusa ima 27 ranjenika, dok ljekara sovjetske narodnosti nema. 29. I. 1945 (G.)

9

---

[60] Vrhovni komandant NOVJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito je 29. januara 1945 odgovorio da je sa saveznicima stvoren sporazum o uspostavljanju avionske baze kod Zadra kao i privremene pomorske baze kod Splita. Prema tom sporazumu saveznicima je odobreno da u bazi kod Zadra drže do 600 ljudi — avijatičara i tehničkog osoblja. Glavnom štabu je naređeno da tu bazu vojnički obezbijedi i pruži joj pomoć u radnoj snazi (vidi Arhiv VII reg. br. 1/17—2, k. 119/4).

[61] i [63] Napad na Žažinu je započeo 25. januara 1945 (opširnije o toku i rezultatima napada vidi dok. br. 80, 163, 166 i 170 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 1225: izvještaj Štaba 34. divizije od 1. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

Za V. Š. Vaš radiogram br. 6 od 27. I. 1945. primili smo.[62] Povodom izjave kralja Petra demonstrirala su sva sela i gradovi na oslobođenom teritoriju Hrvatske. U Slavoniji velike demonstracije održane u Pakracu, Daruvaru, Orahovici, Kutjevu. U Požegi je demonstriralo preko 2000 osoba. Na Kordunu u svim selima održani su zborovi na kojima se osuđuje izjava kralja Petra. U Vojniću je prisustvovalo takvom zboru preko 1000, a u Slunju oko 3000 osoba. U Dalmaciji u svim gradovima održane su velike demonstracije. U Splitu je bilo prisutno 15.000, u Šibeniku 6000 i u Dubrovniku 6000 osoba. U Baniji, u Topuskom demonstriralo je oko 1500 osoba, a u Glini kroz 2 dana 7000. U Gorskom Kotaru najveće demonstracije bile su u Mrkoplju, Crnom Lugu, Lokvama, Vrbovskom, Skradu, Srpskim Moravicama. U Delnicama prisustvovalo je 2000, a u Čabru 6000. Okolina Zagreba, naročito Pokuplje održalo je takođe velike zborove na kojima se odlučno osudila izjava kralja Petra. Sa skoro svih ovih zborova poslani su pozdravni telegrami ZAVNOH-u, AVNOJ-u i **Mašalu Titu.** Ostale vijesti, koje tražite nastojat ćemo da Vam što češće šaljemo. Za nekoliko dana, dok skupimo, poslat ćemo vam prve. 29. I. 1945 (Ž.)

Br. 13

. . .

Za V. Š. U cilju omogućavanja mobilizacije i evakuacije hrane 34. div. izvršila 26. I. napad na 300 domaćih ustaša u Žažini. Posle dvodnevne uporne borbe savladan otpor nepr. koji se probio u Sisak.[63] Ubijeno 52, ranjeno 68, zarobljeno 30 ustaša. Plen 3 p. m. 35 pušaka i ostale spreme. Naših 49 mrtvih i 149 ranjenih.

VII. Div. presekla prugu Sunja — Kostajnica na 200 mjesta u dužini 3 km.[64] Na ostalim otsjecima borbe lokalnog zna-

---

[62] U toj depeši je Vrhovni štab NOV i POJ tražio od Glavnog štaba Hrvatske da ga izvještava o demonstracijama naroda u Hrvatskoj protiv kralja Petra u vezi s njegovim napadom na sporazum Tito — Šubašić koji je potpisan u Beogradu 2. novembra 1944.

Istovremeno je naređeno Glavnom štabu da izvještava: o stanju na neoslobođenoj teritoriji Hrvatske — o teroru ustaša i četnika i njihovoj saradnji s Nijemcima, o otporu koji im pruža narod; o mobilizaciji novih boraca na oslobođenoj teritoriji; o obnovi i izgradnji zemlje; o radu na prosvjetnom polju i o političkim prilikama. U depeši je posebno naglašeno da se redovno dostavljaju vijesti o stanju u Zagrebu, Hrvatskom primorju, Rijeci i Istri. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 1/14—2, k. 119/4).

[64] Diverzija je izvedena 28/29. januara 1945 (vidi dok. br. 168 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/14—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 29. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

čaja. Snežne vejavice koje stalno traju u Lici potpuno onemogućile transport hrane jedinicama XI. Korpusa. Stoga dve brigade 35. Divizije prebacili iz Like na otsjek Rakovica — Poljanak.[65] 29. I. 1945 (G.)

Br. 15

. . .

V. Š. sastav **G. Š. H.** — komandant general-lajtnant Gošnjak Ivan, politkom. Žigić Rade, nač. štaba general-major Jakšić Pavle, I. pom. načel. potpukovnik Pavlović Milutin, II. pomoć. načel. general-major Škorpik Josip. Op. odjeljenje — nač. general-major Kraut Božidar, ref. za art. potpuk. Slobođaninov Vlado, ref. za inž. major Dumanić Mario, v. d. šefa geodet.[ske] sekc. potpor. Muminagić Abdulah, ref. za p. a. art. major Šilevinec Velimir, šef odsj. za vezu Bogdanović Bude, major, šef centra za vezu potpor. Bujanović Pero. Vojno-ob. odjeljenje — nač. puk. Tomac Petar. OZNA III — major Brnčić Josip. Pers. odljel. — nač. puk. Saili Dragutin, zamj. načel. major Rukavina Milivoj, šef odsj. za vojne ruk. kapetan Basta Petar, šef odsj. za invalide kapetan Dokmanović Stevo. Šifr. odjel. — v.d. načelnika poručnik Budak Franjica. Nastavno odjel. nije oformljeno. Propagandno odjel. — šef odsj. za polit. prop. Mađarić Vladimir, šef kultur.-prosvj. odsjeka major Borojević Branko, šef odsj. za štampu Miljenović Desa. Ekon. odjel. — nač. major Čoklica Dragutin, pomoć. nač. major Marković Josip, pomoć. nač. major Koruga Rade, v. d. šefa materijal. odsjeka kap. Matković Đuro, šef općeg odsj. kap. Gledić Đuro, v. d. šefa novčanog odsj. kap. Polanski Aleksandar. Sanit. odjel. — nač. potpuk. Dr. Kralj Ivan, šef mediko-evakuacionog odsj. potpuk. Dr. Kronja Tomislav, šef higijene.-epid. odsj. kap. Dr. Emili Hinko. Veterin. odjel. — nač. major Maglajlić Ekrem. Vojno-sud. odjel. — nač. major Gabriel Divjanović. Saobrać. odjel. — nač. kap. Pauča Đorđe, šef P. T. T. odsj. kap. Kukuljan Ante, šef željezn. odsj. kap. Horvat Josip, šef odsj. za komunikac. zastav. Malinarić Edvard, šef odsj. za transport kap. Drakulić-Veljko. Tehn. odjel. — nač. kap. ing. Čop Bogumil, šef indus.[trijske] sek. kap. Vujičić Vlade, šef građ.[evinske] sek. poruč. ing. Papo Isak. Ostali otsjeci nisu formirani. 30. I. 1945 (G.)

Br. 16

. . .

Za V. Š. Brojno stanje ranjenika i bolesnika 20. I. 1945: IV. Korpus — 1478, VI. Korpus — 929, VIII. Korpus — 4450, X.

[65] Opširnije o tome vidi dok. br. 128 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/23—2, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 29. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Korpus — 250, 1200 evakuirano preko Mađarske, XI. Korpus — 975. U X. Korpusu nema podataka za bolnice Bjelovarskog područja. 30. I. 1945 (G.)

Br. 18

. . .

Za V. Š. Noću 29. i 30. snage VII. Div. izvršile prepad na Pračno, 3 km. južno od Siska.[66] Ubijeno 30, zarobljeno 8 nepr. vojnika. Zaplenjena 2 t. mitr., 1 t. bacač, 15 pušaka i druge spreme. Naši gubitci 11 ranjenih. 43. Div. vodi borbu sa neprijateljem koji nadire za Gor.[ski] Kotar i koji je zauzeo Stubicu, Presiku i Vrbovsko. Jačina oko 1800 iz 392. Div. i 33. ustaške bojne.[67] Ubijeno 15 i više ranjeno. Zaplijenjeno nešto spreme. Diverz. grupe u Zagrebu 24. I. digle u zrak njemačku radio-gonimetrisku stanicu i jednu garažu. 30. I. 1945 (G.)

Br. 23

. . .

Za V. Š. Borbe lokalnog značaja. Uz gubitke po neprijatelja odbijeni ispadi u Pokuplje od Karlovca, Zdenčine i Petrinje.[68] 31. I. 1945 (G.)

Br. 46

[66] Druga brigada 7. NOU divizije napala je u selu Pračno dijelove njemačke 1. kozačke konjičke divizije (vidi dok. br. 170 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 2—2, k. 814: izvještaj Štaba 7. divizije od 2. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[67] Prema depeši koju je Glavni štab Hrvatske 2. februara 1945. uputio Vrhovnom štabu NOV i POJ, u trodnevnim borbama na prostoriji Vrbovsko — Lukov Dol — Bosiljevo jedinice 43. NO divizije ubile su 36 i ranile 48 neprijateljskih vojnika zaplijenile 4 šarca, 2 puške i drugu spremu. Divizija je imala 18 mrtvih i 8 ranjenih. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/4).

[68] U operacijama protiv jedinica 34. NOU divizije i 1. brigade Unske operativne grupe u Pokuplju krajem januara 1945. učestvovali su dijelovi 2, 4. i 13. ustaško-domobranske divizije (opširnije o tome vidi dok. br. 164, 166, 167 i 170 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/14—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 30. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

BR. 122

NAREĐENJE ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ OD 31. JANUARA 1945. ŠTABU 12. KORPUSA O MJERAMA BUDNOSTI I ČUVANJU VOJNIH TAJNI[1]

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Str. pov. broj: 15
31 januara 1945 godine

Pojačajmo konspirativnost
u jedinicama!

ŠTABU XII KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Svakodnevno zapažaju se mnoge činjenice iz kojih se može zaključiti da konspirativnost u našim jedinicama nije na onoj visini na kojoj bi trebala biti, tačnije rečeno, u veliko je oslabila konspirativnost u našim jedinicama.

Tako na pr. ne smatra se za neobično, ako naš borac, čak šta više i mlađi rukovodilac, u razgovoru sa nepoznatim licem (vojnim ili građanskim) sa kojim se prvi put u životu video, već u prvom razgovoru s njim kaže sve — i što treba i što ne treba, i što sme i što ne sme da mu kaže: kako se zove, odakle je, iz koje je jedinice, kuda ide i t.d.

Poznato je, da mnogi naši drugovi u pismima koja upućuju svojim kućama često čine greške u pogledu konspirativnosti, naznačujući nazive svojih jedinica, mesto gde se nalaze i dr. Isto tako često se čine greške u tome smislu kada naši drugovi u stanovima gde su smeštene pojedine jedinice, štabovi, otseci i odeljenja, ili na sredstvima kojima se prevoze, — ispisuju pune nazive svojih jedinica, štabova i t.d. Naročito su česte greške naših drugova, obično rukovodioca, kad pri telefonskim razgovorima otvorenim tekstom prenose preko telefona izvesne važne, strogo poverljive stvari, koje bi trebalo javljati šifrovanim načinom — depešama (bilo radiovezom ili telefonom), pogotovo kad nije u pitanju hitnost.

Može se reći, da većina grešaka u pogledu konspirativnosti, t.j. odavanja manjih ili većih vojničkih tajni, dolazi nenamerno, često i naivno. Stoga se pred sve rukovodioce postavlja zadatak: Obučiti svakog pojedinog borca u čuvanju vojničkih tajni, razvijati osećaj konspirativnosti kod boraca

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 14—1, k. 590.

i rukovodioca, tako da svaki zna: da treba govoriti onoliko koliko se mora a ne onoliko koliko se zna, u svima prilikama, bilo da se vodi razgovor sa vojnim ili civilnim licem.

Pred tim problemom, problemom konspirativnosti, moraju se ozbiljno zamisliti svi naši rukovodioci i u potpunosti ga rešiti.

U vezi s tim,

NAREĐUJEMO:

1) Sprovesti u svima našim jedinicama najživlju kampanju u cilju što jačeg uzdizanja, razvijanja i učvršćivanja konspirativnosti kod svih naših drugova, počev od najmlađih pa na više.

U tome cilju, na vojnim časovima, predavanjima i konferencijama, objašnjavati borcima i rukovodiocima o potrebi, važnosti i značaju konspirativnosti.

2) Zabraniti svima jedinicama, štabovima, odeljenjima i otsecima, da na kućama gde stanuju ili na prevoznim sredstvima kojima se prevoze, ispisuju nazive svojih jedinica, štabova i t.d.

3) Pojačavati kontrolu kretanja svih drugova i drugarica u jedinicama, naročito u ustanovama, po selima i gradovima. Zavesti obavezno javljanje starešinama, tako da ni jedan drug ili drugarica ne može izaći iz prostorija u kojima su smeštene njihove jedinice (desetina, vod, četa, bataljon, otsek, odeljenje, štab) dok se ne javi svom prvom predpostavljenom starešini. To se odnosi i na borce i na rukovodioce, naročito mlađe.

4) Sprovesti kontrolu držanja drugova i drugarica u pogledu konspirativnosti.

Na konferencijama i sastancima iznositi i pretresati slučajeve nekonspirativnosti u koliko bi se od pojedinih drugova-ca desili, a za važnije slučajeve u tome pogledu, pogotovo ako bi se utvrdila namernost, učinioce uzimati na sudsku odgovornost.

5) Sprovesti punu konspirativnost pri upotrebi telefona i u potpunosti se u tome pogledu pridržavati propisa određenih od rukovodilaca za vezu, kojima se u tome smislu daje pravo pune kontrole.

6) Zabraniti svima drugovima i drugaricama da u pismima koja upućuju svojim kućama iznose ma šta što je vezano za vojničku tajnu (kao mesto naših jedinica, nazive jedinica i dr.). U vezi s tim zavesti cenzuru u svim štabovima, odeljenjima i ustanovama za sva privatna pisma koja se šalju ili primaju.

7) U svim štabovima, odeljenjima, ustanovama i dr. zavesti obavezno legitimisanje svih nepoznatih vojnih (bilo naših, ruskih, bugarskih i dr.) i građanskih lica i tražiti od njih pismeni dokumenat njihovog štaba zbog čega se upućuje.

Isto tako svakom našem rukovodiocu koji se upućuje u drugu jedinicu ili štab, po službenom poslu, izdati uputno pismo štaba koji ga upućuje.

Ovo naređenje je trajne važnosti. U svakom 15-dnevnom ili mesečnom izveštaju, koji se upućuje višim štabovima, svaki štab, odeljenje, odsek ili ustanova, u zasebnoj tačci, naznačiti će šta je sve učinjeno u pogledu sprovođenja ovog naređenja, kao i zapažanja i eventualne nedostatke u tome smislu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
pukovnik:
B. Petričević

Zamenik komandanta,
pukovnik:
Mate Jerković

M. P.

Dostavljeno:
Štabu VI, X i XII Korpusa,
svima odeljenjima ovoga štaba,
Komandi pozadine i
Komandi baze ove Armije,
Štabu konjičkog i
pratećeg bataljona.

BR. 124

IŽVOD IZ KNJIGE DEPEŠA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE UPUĆENIH ŠTABU 6. KORPUSA U JANUARU 1945. GODINE[1]

. . .[2]

Za VI. Korpus.[3] — Prema riješenju V. Š. vaš Korpus ulazi u operativnom pogledu u sastav III. Armije generallajtnanta Koste Nađa, dok oblast ostaje pod našim neposrednim rukovodstvom.[4] Dalje održavajte vezu sà namá i izvještavajte važnije promjene i događaje. Odvajanje oblasti pripremite i izvršite čim se odvojite od teritorije. — Br. 29 — 1. I. 1945. (G.)

29

. . .

Za VI. Korpus: Formirali ste dva diviziona mješovitog sastava od po 3 različite baterije, što je tehnički i taktički nezgodno.[5] Bolje je formirati tri diviziona od po dvije jednorodne baterije. Br. 217 — 7. I. 1945 (G.)

Br. 13

. . .

ZA VI. Korpus: II. Art. oficir. škola — U buduće trajanje srednjeg i višeg kursa 40 a nižeg 60 radnih dana. Na niži i srednji kurs unijeti matematiku kao predmet sa brojem časova prema potrebi. Broj slušalaca pozivati po đosadanjem, a ukoliko

---

[1] Knjiga predatih i primljenih depeša. Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—2, k. 119/7.

[2] Redakcija je izostavila depeše koje ponavljaju sadržinu ostalih dokumenata i to označila sa tri tačkice. Depeše Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske upućene Vrhovnom štabu NOV i POJ i štabovima 4, 6, 8, 10. i 11. korpusa NOVJ u decembru 1944. objavljene su u knj. 36, dok. br. 111.

[3] Depeša je dostavljena i Štabu 10. korpusa NOVJ (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/1—2, k. 119/9).

[4] Vrhovni štab NOV i POJ izdao je to naređenje 1. januara 1945 (vidi dok. br. 4 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/1—2, k. 119/4.

Prema odluci Vrhovnog štaba NOV i POJ, 6. i 10. korpus stavljeni su početkom februara 1945. i u organizacionom pogledu pod komandu 3. armije NOVJ (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/15—2, k. 119/9: depeše Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 2. februara upućena Štabu 6. i 10. korpusa).

[5] Opširnije o formaciji Artiljerijske brigade 6. korpusa NOVJ vidi dok. br. 35.

ima mogućnosti predložite korpusima pozivanje većeg broja. Predmet »unutrašnja služba« uvedite u školama sa najpotrebnijim brojem časova. Br. 313 — 10. I. 1945 (G.)

Br. 2

. . .

Za VI. Korpus: Povodom toga da vojni sudovi preusko primjenjuju odluku o amnestiji od 21. XI. 1944 te povodom uvođenja kazne robije

naređujem:

1) Da se amnestija bezuslovno primjeni na sva lica koja su njom obuhvaćena.

2) Da se nad licima koja su osuđena na smrtnu kaznu a za koja je dokazano da su neposredno izvršila zločine kao što su ubijstvo, palež, pljačka i silovanje, smrtna kazna ima izvršiti tek nakon odobrenja po nadležnim većima u smislu čl. 29 Uredbe. Nad ostalim licima koja su osuđena na smrtnu kaznu kao što su rukovodioci, organizatori i intelektualni začetnici zločina i izdajničkog djelovanja smrtna kazna će se izvršiti jedino i isključivo nakon prethodnog odobrenja Veća Višeg vojnog suda kod V. Š.

3) Da se ova naredba dostavi svim vojnim sudovima i većima na vašoj teritoriji. Uredba o nadopuni Uredbe o vojnim sudovima od 24. V. 1944, čl. 1, osim kazni navedenih u čl. 16 i 34 Uredbe izricati će vojni sudovi i kaznu robije u trajanju od 1—15 godina. Sve presude kojima je izrečena kazna robije dostaviti će se saglasno čl. 29 naredbe na razmatranje većima Višeg vojnog suda. Kazna robije izdržavat će se u posebnim zatvorima.

Čl. 2 ova Uredba stupa odmah na snagu. S. F. — S. N. Vrh. kom. NOV i POJ Maršal Jug. **Tito.** 12. I. 1945.

U vezi sa gornjim svi sudovi treba dobro da prouče obrazloženje amnestije koje je dao Maršal Jug. **Tito** 21. XI. 1944 i da pošalju odmah statističke podatke o broju lica koja je obuhvatila amnestija. Br. 454 — 15. I. 1945 (G.)

Br. 7

Za VI. Korpus: Da li ste se snabdjeli potrebnim materijalom? Kako teče transport preko Mađarske?[6] Br. 478 — 16. I. 1945 (G.)

Br. 6

[6] O snabdijevanju jedinica 6. korpusa NOVJ sa područja Vojvodine i transportovanju materijala i ranjenika preko teritorije koju su u Mađarskoj oslobodile jedinice Crvene armije vidi dok. br. 35 i 49

. . .

Za VI. Korpus: Škole ostaju pod našom komandom. Ukoliko situacija bude zahtevala prebacite ih na levu obalu Drave.[7] Br. 525 — 18. I. 45

Br. 1

. . .

Za VI. Korpus: Radi pokazane upornosti i borbenosti u borbama za oslobođenje Pakraca, Lipika,[8] Daruvara,[9] Slatine,[10] Pleternice,[11] Požege,[12] Đurđevca i Podravine, u borbama za očuvanje mostobrana na Dravi[13] proglašavamo 40. Div. i Virovitičku brig. »udarnom«. 31. I. 1945 (G.)

Br. 48

---

u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/7—2, k. 119/7: depešu Štaba 6. korpusa od 14. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[7] O prebacivanju 2. pješadijske i 2. artiljerijske oficirske škole na lijevu obalu Drave vidi dok. br. 49.

[8] Četrdeseta divizija 6. korpusa NOVJ zauzela je Pakrac i Lipik 14. septembra 1944 (opširnije o tome vidi knj. 33, dok. br. 40, 71, 107, 129 i 130).

[9] Pod pritiskom jedinica 40. NO divizije neprijatelj je napustio Daruvar 16. septembra 1944 (vidi knj. 33, dok. br. 76 i 107).

[10] Četrdeseta divizija, u sadejstvu sa ostalim jedinicama 6. korpusa NOVJ, zauzela je Podravsku Slatinu 26. septembra 1944 (vidi knj. 33, dok. br. 88, 89, 100, 103 i 107).

[11] Jedinice 40. NO divizije u sadejstvu sa 4. brigadom 12. NOU divizije zauzele su Pleternicu 4. decembra 1944 (vidi knj. 35, dok. br. 109; knj. 36, dok. br. 16 i 111).

[12] Zbog teške situacije u kojoj se našao poslije gubitka Pleternice, neprijatelj je 5. decembra 1944. napustio Slavonsku Požegu (vidi knj. 35, dok. br. 16, 44, 54 i 111).

[13] O borbama jedinica 40. NO divizije na virovitičkom mostobranu krajem decembra 1944. i u januaru 1945. vidi dok. br. 35, 60, 63, 95 i 103.

BR. 126

IZVOD IZ OPERACIJSKOG DNEVNIKA ŠTABA 1. VOJVOĐANSKE BRIGADE OD 31. JANUARA 1945. ŠTABU 16. NOU DIVIZIJE[1]

ŠTAB
I VOJVOĐANSKE BRIGADE
XVI UDARNE DIVIZIJE
Br. 11/45
31. I. 1945. g.

ŠTABU XVI UDARNE DIVIZIJE NOVJ

U prilogu dostavlja se izvod iz operacijskog dnevnika ove brigade za period 15 — 31. I. o. g.

U ovom međuvremenu imali smo naročito žestoke borbe sa neprijateljem u dane: 16. I. kada je neprijatelj navalio sa jačim snagama prilikom smene naših jedinica i zauzeo sela Čađavicu i Vranješevca, kao i 20. I. o. g. kada smo mi napadali na Vranješevce i 25. I. kada smo iz Gornjeg Viljeva napadali na Čađavicu.

U toku celog ovog perioda bili su:

a) Naši gubitci u ljudstvu bili su:
Poginulih 80 drugova-ca
Ranjenih 160 drugova-ca
Nestalih 4 druga.

Izgubljeno oružje: ruskih pikavaca[2] 15, rus. p. mitraljeza 4, engleskih p. mitraljeza 1, puška 1; oštećene su dve protivkolske puške i 1 teški bacač.

b) Neprijateljski gubitci u ljudstvu: poginulih 200, a ranjenih preko 320.

c) Druge štete neprijatelju nisu nanešene u materijalu.

d) Naročitih nedostataka u vojnom i političkom pogledu nije bilo.

e) Dobrovoljno pridošlih drugova nije bilo. Brigada je popunjavana ljudstvom mobilisanim i poslatim od pozadinskih vlasti.

f) Dezertirale su dve drugarice.

---

[1] Original (pisan na mašini, ćirilicom) u Arhivu VII, reg. br. 20—1, k. 953.

[2] Riječ je o automatima proizvedenim u Sovjetskom Savezu.

d) Disciplina i borbenost naših jedinica je na dostojnoj visini.

h) Zdravstveno stanje: U bolnici i sanitetu ima sada ukupno 470 ranjenih drugova-ca iz ove brigade. Ima veći broj drugova sa promrzlim nogama i ušima pošto su stalno bili na položaju i borbi. Sada se brigada nalazi na odmoru te će se ljudstvo oporaviti i odmoriti.

i) 20 drugova su skoro bosi. Potrebno je najmanje 150 pari obuće, 150 pari odela i 190 komada šinjela.

j) Ishrana je osrednja.

k) Odnos naroda prema NOV i obratno dobar je. I kulturno-prosvetni rad bio je uspešan. Održano je ukupno 5 priredbi od strane naših jedinica na kojima je učestvovalo i mesno stanovništvo.

l) Međusobni odnos drugova i drugarica pravilan je.

m) Stanje stoke dobro je.

i) Brigada je popunjavana novim ljudstvom ali taj broj još je nedovoljan obzirom na gubitke koje smo pretrpeli.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. komandanta — kapetan
Dušan

M. P.

IZVOD
IZ OPERACIJSKOG DNEVNIKA I VOJVOĐANSKE BRIGADE ZA VREME OD 15. DO 31. JANUARA 1945. G.

Datum, stanje vremena i mesto.	Sastav i brojno stanje	SADRŽAJ
15-I-45. g. sneg Čađavica	I brigada sa 1236 drugova-ca, 183 p. puške, 77 automatskih, 22 šnajperke, 109 ostalih pušaka, 24 prot.[utenkovske] puške, 540 ruskih pikavaca, 18 ostalih, 120 ruskih p. mitraljeza, 26 ostalih, 11 mitraljeza, 15 bacača 82 mm, 25 lakih, 121 pištolj.	Bataljoni ostali su i dalje na starim položajima i to: I bat. ispred sela Noskovaca — k. 108, II bataljon na Karašioi ispred sela Adolfovca. III bataljon desno od sela Čađavice — k. 112, IV bataljon na pruzi Noskovci — Drava most — k. 107. U toku proteklog dana nije bilo nikakovih promena, osim obostrane izviđačke delatnosti. Dok u toku noći 15/16. naše jedinice dobile su smenu od strane jedinica IV brigade, potom se jedan bataljon prebacio u Vranješevac, jedan u Medince, drugi u D. Bukovicu, a naš IV bat. došao je do sela Šaševa.

16-I-45. g. oblačno	Stanje kao i prošlog dana.	Oko 5 časova izjutra neprijatelj, u jačini oko 1000 ljudi, probio je položaje na kojima nas je smenila IV brigada,[3] zaobišao selo Čađavicu, koju je tukao artiljerijom, i iznenada stigao pred selo Šaševo, gde se nalazio naš IV bataljon u pokretu za odmor. Ovaj bataljon je odmah prihvatio neravnu borbu, a javljeno je i I i III bataljonu, da se odmah povrate u borbu sa svojim jedinicama kako bi neprijateljsko nadiranje bilo zaustavljeno. I dok je IV bataljon zadržavao neprijatelja na cesti, povlačeći se pred jačom silom iz borbe, izašao je na položaj I bat. i postavio se na cesti ispred Vranješevca. Oko 9 časova stigao je i III bataljon i zauzeo položaje u Vranješevcima, vodila se žestoka borba, u kojoj naši borci po cenu najvećih žrtava nisu popuštali, utom je neprijatelju pristiglo pojačanje kao i dvoja borna kola i jedan tenk i neprijatelj je dobio ohrabljenje te još većom žestinom napadao. Osim toga i naša artiljerija, ne znajući tačno položaje, tukla je po našoj pešadiji. U takvoj situaciji, posle pretrpljenih većih gubitaka u mrtvim i ranjenim, naše jedinice bile su primorane da se uz borbu povlače do ispred sela Senkovca gde smo zadržali neprijatelja i osujetili njegovu nameru da se po svaku cenu probije za Pod. Slatinu. Borba je vođena i u toku celoga dana. U toku sledeće noći i pored gubitaka i zamorenosti naših jedinica izvršili smo protivnapad, ponovo ušli u selo Vranješevce, ali usled toga što IV brigada nije držala svoj položaj dobili smo bočno vatru s leve strane i morali se ponova povući ispred Senkovca.

[3] Prema izveštaju koji je Štab 12. korpusa pisao 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ, u napadu je učestvovalo oko 2.000 neprijateljskih vojnika, podržanih tenkovima (vidi Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292).

17-I-45 oblačno	Isto kao i prethodnog dana.	16/17. o. m. neprijatelj je obustavio svoj napad i u toku dana osim patrolne delatnosti nije bilo naročitih događaja na našem sektoru. Naša dva bataljona drže položaj na cesti ispred Senkovca a druga dva su u rezervi. Naši gubitci u ovim borbama u toku jučerašnjeg dana i noći bili su sledeći: 27 drugova-ca poginulih. 35 drugova-ca ranjenih. 4 nestala i 2 dezertirala. Od oružja je izgubljeno 15 pikavaca, 4 rus. p. mitraljeza, jedan engleski p. mitraljez, 1 puška a dve protitenk. puške su oštećene. Ovo oružje je ostalo, usled jakog i naglog nadiranja neprijatelja, kod poginulih drugova te nije moglo biti spašeno. Drugovi koji su u jednom slučaju pokušali spasiti oružje svojih poginulih drugova takođe su poginuli. Neprijateljski gubitci nisu mogli biti tačno provereni usled našeg povlačenja ali prema iskazima drugova oni su sledeći: mrtvih najmanje 90 a ranjenih do 150. Utrošeno je municije: puščane i mitraljeske 29160 metaka, za pikavce 25440 mina, za bacače lake i teške 280 i za protivtenkovske puške 450 metaka.
18-I-45. vedro i mraz Senkovac	Brigada sa 1168 drugova-ca, 183 r.[uske] puške, 77 automatskih, 22 šnajperke, 108 ostalih pušaka, 22 protivtenk. puške, 511 rus. pikavaca, 18 ostalih, 116 [ruskih] p. mitralj. 25 ostalih, 11 mitraljeza, 2 ostala, 15 bacača 82 mm, 25 bacača 50 mm, 121 pištolj.	Bataljoni i dalje na položaju kao i prethodnog dana — naročitih promena nije bilo osim patrolne izviđačke delatnosti sa prepucavanjem.
19-I-45. vedro mraz Senkovac	Kao i prethodnog dana.	Brigada na starom položaju kao i prethodnog dana, patrolno-izviđačka delatnost sa prepucavanjem. Naročitih događaja nije bilo.

20-I-45 oblačno Senkovac	Isto, sa 1208 — drugova-ca. Naoružanje isto kao gore.	Prema zapovesti štaba XVI divizije Ob. br. 6 od 20. januara o. g. za izvršenje zadatka[4] postupili smo i to: 20. o. m. tačno u 15 časova II bataljon krenuo je pravcem kroz šumu Krčevinu zaobilazeći selo Vranješevce sa severozapadne strane i prodrli do samog sela; isto tako III bataljon uputili smo cestom s jedne i s druge strane koja vodi ka Čađavici a sa jugozapadne strane i južne strane napao je na selo Vranješevce. Dok smo ostala dva bataljona ostavili na polaznom položaju ispred Senkovca. Naša dva bataljona koja su zašla bočno s jedne i s druge strane sela Vranješevaca, do 16.30 časova jurišala su dva puta i dolaziła do prvih kuća. Neprijatelj, sa snagama najmanje do 900 ljudi jer mu je i pomoć došla, uz pomoć dva tenka, kontrolisao je selo i oko sela, tako je mitraljeskom i topovskom vatrom kao i brzom paljbom iz bacača, odbio je oba naša napada iako smo mu naneli teške gubitke. Naši bataljoni usled gubitaka ljudstva i posle dva juriša uz tešku borbu morali su se postepeno povlačiti malo dalje ispred sela. Jedan deo III bat. koji je napadao cestom morao se povući na polazne položaje, pošto usled brisanog prostora na svome sektoru nije mogao zauzeti povoljniji prih.[vatni] položaj. Kad je nastala noć, oba ova bataljona, uz pomoć i druga dva, ponovo su svim snagama napali na selo Vranješevce s jedne i s druge strane i jednim delom bili su ušli u prve kuće. Ali pošto je neprijatelj u samom selu raspolagao pored ostalog i sa dva tenka iz kojih je tukao neodoljivo mitraljeskom i topovskom vatrom, a osim toga brzom paljbom iz bacača i automatskog oruđa, naše jedinice nisu mogle izdržati u ovoj neravnoj borbi, nego su se ponova malo

[4] Redakcija nije pronašla tu zapovijest. Zadatak jedinica 16. divizije preciziran je zapovješću 12. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 69).

		povukle i u toku iste noći još dva puta jurišale na neprijateljske položaje tako da se cele noći vodila žestoka borba između naših jedinica koje su napdale na neprijatelja a koji se ukopan iza kuća ogorčeno i žilavo branio. I pored svih naših napora i hrabrosti naših boraca i rukovodilaca, o čemu najbolje svedoče naši teški gubitci u ovoj borbi i što smo morali ostaviti između samih kuća u selu poginulog druga i drugaricu, nismo bili u mogućnosti proterati neprijatelja iz sela i zbog toga smo se povukli na polazne položaje ispred sela Senkovca gde se i sad nalazimo. Naši gubitoi u ovoj borbi bili su: ranjenih 59, poginulih 18 drugova i tri drugarice. Gubitaka u oružju nismo imali. Neprijatelju su nanešeni sledeći gubitci po iskazu boraca: najmanje 120 ranjenih i poginulih.
21-I-45. g. hladno sa snegom Senkovac	Isto, sa 1128 drugova-ca.	Sa brigadom ostali smo na starim položajima kao i prethodnog dana. Obostrana izviđačka delatnost sa pripucavanjem. Naročitih promena i događaja nije bilo.
22-I-45. g. hladno Senkovac	Isto kao i prethodnog dana.	Na istim položajima, obostrana izviđačka patrolna delatnost sa pripucavanjem. Nesretnim slučajem poginula 4 druga i 7 ranjeno od bacača.
23-I-45. hladno Senkovac	Isto kao i prethodnog dana.	Štab brigade sa svima jedinicama izvršio je pokret prvcem Medinci — Grabić — Bakić, gde se smestio. Ovoga dana izvršena je svečana sahrana u selu Medincima komandanta II bat. kapetana Proke S. Đilasa i još tri druga koji su nesretnim slučajem usled prskanja cevi bacača poginuli prethodnog dana. Brigada se nalazila na odmoru i pripremi.
24-I-45. oblačno i hladno Bakić	Isto kao i prethodnog dana.	Brigada se nalazila u selu Bakić i Grabić na odmoru i pripremi.

25-I-45. hladno G. Viljevo	Sastav isti, samo sa 1281 drugom-com	Brigada je izvršila pokret u pravcu Bakić — Pod. Slatina — G. Viljevo. Prema zapovesti[5] štaba divizije izvršili smo napad na Čađavicu koji je počeo tačno u 18 časova, pravcem levo od druma Adolfovo Selo — Čađavica u cilju likvidacije zapadnog dela sela i to u dve kolone. Levu kolonu sačinjavao je naš IV i I bataljon a desnu II i III bataljon. U toku noći izvršeno je tri juriša i dolaženo do samih kuća, dok je naš I bataljon izbio na cestu kod pruge Čađavica — Saševo, t.j. na cestu gde pruga prelazi preko. Neprijatelj jako utvrđen u kućama kao i rovovima na samoj pruzi koja vodi od želj. stanice Čađavice pa do prelaza pruge preko ceste Čađavica — Šaševo, a u jačini najmanje 800 ljudi na našem sektoru, dok u svakoj kući koja je bila pogodna za odbranu ima tri-pet šaraca i tako žestokom vatrom iz automatskog oružja i brisanog prostora odbio je sve naše napade. Naša protivtenkovska baterija uspešno je potpomagala napade naših jedinica iako je kasnije stigla usled nepogodnog prolaza putem. U toku vođene borbe možemo reći da levo od nas, gde su napadale jedinice XV brigade, bio je pritisak dobar, pošto su naše jedinice mogle vršiti napade dobro, ali desno od nas, gde se nalazile jedinice XII brigade,[6] preko cele noći dobijali smo bočno vatru od pravca Železničke stanice i druma Adolfovo Selo — Čađavica. Za vreme borbe u samim jurišima zapaženo je sledeće: nepogodan teren usled snega, niz manjih i većih kanala koji su bili puni vode kao i izmorenost ljudstva. Pokreti jedinica u jurišu nisu mogli biti brzi kako je to zahtevala situacija. Prema tome imali smo prilično osetne gubitke i to:

[5] Riječ je o zapovijesti Operativnog štaba 16. i 51. NOU divizije (vidi dok. br. 99).

[6] Riječ je o 12. vojvođanskoj NOU brigadi. Ona je bila u sastavu 51. NOU divizije (vidi dok. br. 131).

		Poginulih 32 druga-ca. Ranjenih 66 drugova-ca, od kojih je većina teže ranjena a neki su već umrli u sanitetu — bolnici. Ranjenih prilično smo imali u izvlačenju ranjenika i oružja.[7] Ranjenih i poginulih nije ostavljeno na položaju.
26-I-45. g. oblačno. G. Vuljevo	Sastav isti, sa 1183 druga-ca.	Brigada je izvršila pokret G. Vuljevo — Pod. Slatina — Bakić. I gde je stigla oko 16 časova i tu se smestila sa svima jedinicama izuzev II bataljona koji se smestio u Grabiću.
27-I-45. g. sneg Bakić	Isto kao prethodnog dana.	Brigada se nalazi na odmoru i pripremi u selu Bakić dok II bat. u selu Grabić. Naročitih promena nije bilo.
28-I-45. g. vedro i hladno Bakić	Brigada sa 1335 drugova-ca, 404 puške, pušaka protikolskih 22, pikavaca 528, puš. mitraljeza 130. Bacača 50 mm. 25, 82 mm. 14, mitraljeza 11, topova 45 mm. 6, pištolja 99.	Brigada na odmoru i pripremi u Bakiću, II bataljon u Grabiću. Naročitih događaja nije bilo.
29-I-45. hladno Bakić	Isto kao prethodnog dana.	Brigada je izvršila pokret Bakić — Pod. Slatina i prebacila se na prostoriju sela Gradina, gde se smestio Štab brigade sa II, III bat., Sanitetom, Intendanturom, Teh. četom i četom za vezu. I bataljon u Bačevcu a IV u Obilićevu, gde se nalazi na odmoru i pripremi.
30-I-45. hladno Gradina	Isto kao gore.	Brigada nalazi se na prostoriji kao i prethodnog dana na odmoru i pripremi.
31-I-45. hladno Gradina	Isto kao i gore.	Brigada se nalazi u istim mestima kao i prethodnog dana, naročitih promena i događaja nije bilo. Brigada na odmoru i pripremi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. komandanta kapetan
Dušan

[7] Prema izvještaju koji je Štab 12. korpusa pisao 26. januara 1945. Štabu 3. armije NOVJ, ukupni gubici jedinica 16. NOU divizije u borbama 25. i 26. januara 1945. bili su: 68 poginulih, 153 ranjena i 7 nestalih (vidi Arhiv VII, reg. br. 4—3, k. 590.

BR. 127

IZVJEŠTAJ ŠTABA 20. DIVIZIJE OD 31. JANUARA 1945. ŠTABU 8. KORPUSA NOVJ O RASPOREDU JEDINICA I O BORBAMA NA PODRUČJU GORNJEG LAPCA[1]

ŠTAB
XX. UDARNE DIVIZIJE NOVJ
Pov. op. br. 10
31. I. 1945. god.

Dostavlja se operativni
izvještaj za razdoblje
od 5. I. do 31. I. 1945. g.

ŠTABU VIII. UDARNOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE
(operativni otsjek)
Sekcija Knin — Bihać — Gospić 1 : 100.000

Dostavlja se operativni izvještaj za razdoblje od 5. I. do 31. I. 1945. godine:

Opis zemljišta: Zemljište je niskoplaninskog karaktera, kamenito, ispresjecano dubokim jarugama, sa glavnim komunikacijama: Knin — Srb — G. Lapac, Knin — Gračac — Mazin — G. Lapac, van komunikacije prolaznost ograničena na loše seoske puteve i pješačke staze, koje su u ovom snježnom vremenu potpuno neupotrebljive. Topografski vrlo jako. Stambene prilike skoro nikakve, jer je neprijatelj u svojim ranijim operacijama sela popalio i poništio.

Situacija:

a) kod neprijatelja: Ranijom našom obimnom akcijom, izvršenom u vremenu od 5. XII. 1944. god. do 5. I. 1945. g. na čišćenju prostorije Knin — G. Lapac,[2] neprijateljski 384.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—3, k. 1029 I.

[2] Opširnije o dejstvima 20. NOU divizije na komunikaciji Knin — Srb — Gornji Lapac vidi dok. br. 30 i 32 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 75, 93 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/8: depeše štaba 8. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske u decembru 1944.

puk[3] zadržao se je na raskrsnici komunikacije (prostorije) G. Lapac — Kulen Vakuf, G. Lapac — D. Lapac, sa predstražarskim djelovima neposredno ispred navedene komunikacije, sa vjerovatnim zadatkom da posrednim načinom zaštiti i obezbijedi glavni i opći strategijski komunikacijski pravac savske doline.

b) kod naših jedinica:

Raspored naše Divizije bio je:

VIII. Udarna brigada na prostoriji: Doljane — Dobro Selo — Doljanski i Borićevački Bubanj, sa predstražarskim djelovima na liniji: Bakrač (k. 808) — Lisac (k. 998) — Priseka (k. 632) i Mandina Glava (k. 812).

IX. Udarna brigada na mazinskoj prostoriji, a sa predstražarskim djelovima na liniji: Vagan (k. 780) — pa u desno zaobilazeći Ilića kosu (1229), hvatajući vezu sa VIII. U. brigadom preko Mandine Glave (k. 812).

X. Udarna brigada na prostoriji Suvaja — Neteka.

Štab Divizije u Srbu.

Tok djelimične borbe:

5. I. 1945. godine na sektoru VIII. Udarne brigade obostrana živa patrolna djelatnost.

Na sektoru IX. Udarne brigade patrolno izviđanje.

6. I. 1945. godine na sektoru VIII. Udarne rbigade neprijatelj je vrlo aktivan. Sa jačom snagom, oko 800 vojnika i lakom artiljerijom, krenuo je iz pravca G. Lapca sa ciljem pljačkanja i paleža sela na prostoriji Dobro Selo — Doljane, sa namjerom da nam onemogući stanovanje.

Neprijatelj nastavlja pritisak na IV. bataljon, koji brani: Mandinu Glavu (k. 812), Priseku (k. 632), Sekani Vršak (k. 691) i Lisac (k. 998).

[3] Taj puk je bio u satasvu njemačke 373. legionarske divizije (vidi knj. 36 dok. br. 27 i 111; Franc Šraml: navedeno djelo str. 199—213).

Ovog dana vodio je borbu I, III. i IV. bataljon VIII. U. Brigade sa svim svojim djelovima, dok je II. i V. bataljon bio u rezervi.

Nakon krvave borbe, potpomognut artiljerijom i bacačima, neprijatelj[4] izbiva na Radakušu (k. 657), i uspijeva ovladati Malim Liscem (k. 795) i Bakračem (k. 808), produžujući napad na Lisac (k. 998), i uspijeva ovladati ovim uporištima.

Na osnovu ovog neprijateljskog uspijeha ubacuje se V. bataljon iz rezerve u pravcu Malog Lisca (k. 795) i Bakrača (k. 808) u cilju povraćaja ovih uporišta, no ovaj taktički potez ostaje bez uspjeha, jer se neprijatelj već organizovao i sa mnogobrojnim automatskim oruđima i artiljerijom privremeno osigurao sebi obranu.

Ovlađivanjem gore pomenutih uporišta, neprijatelj pokušava da napada u pravcu Debeljače (k. 777). Ovaj njegov pokušaj, iako potpomognut jakom pješadijskom, artiljerijskom i bacačkom vatrom, ostaje bez uspjeha i odbiven je uz osjetne gubitke.

Istog dana u 14.30 časova, VIII. Udarna brigada sa cijelom svojom snagom vrši povratni napad sa linije južno od Bakrača (k. 808), Malog i Velikog Lisca, Priseke (k. 632) i Mandine Glave (k. 812), i poslije ogorčene borbe uspijeva da neprijatelja natjera u panično bjegstvo i ovlada svima izgubljenim uporištima.

U ovoj borbi neprijatelj je pretrpio velike gubitke u ljudstvu i materijalu.

Gonjenje nije iskorišteno, uslijed nevremena: snijega (vijavica) i mračne noći.

Prilikom otstupanja neprijatelj je počeo paliti kuće.

Na sektoru IX. Udarne brigade bila je samo patrolna djelatnost.

[4] Odnosi se na dijelove 10. lovačkog zdruga 10. ustaško-domobranske diivzije (vidi dok. br. 143).

7—9. I. 1945. g. na bojištu bez promjene, patrolna djelatnost.

10—11. I. 1945. g. na bojištu bez promjene, patrolna djelatnost.

U ovo vrijeme VIII. Udarna brigada, po naređenju ovog štaba, smjestila se na prostoriji Velika Popina, sem III. i IV. bataljona koji su kao predstraža ostali u Doljanama i D. Suvaji.

X. Udarna brigada izvršila je pokret sa prostorije Suvaja — Neteka na prostoriju Mala Popina — Zrmanja.

12—14. I. 1945. g. na bojištu bez promjene, patrolna djelatnost.

15. I. 1945. g. na bojištu bez promjene, patrolna djelatnost.

X. Udarna brigada prebacila se je sa prostorije Mala Popina — Zrmanja na prostoriju Pađene — Knin.

15. I. do 21. I. 1945. g. na bojištu bez promjene, patrolna djelatnost.

22. I. 1945. g. na bojištu bez promjene, patrolna djelatnost.

IX. Udarna brigada sa tri bataljona angažovana je na čišćenju snijega na komunikaciji Mazin — Gračac, s tim da se prebaci iz mazinske na gračačku prostoriju. Uslijed nevremena brigada se je vrlo teško probila do Gračaca, gdje se i danas nalazi. Jedan bataljon ostao je na mazinskoj prostoriji sa zadatkom predstraže.

23. I. do 25. I. 1945. g. na bojištu bez promjene, patrolna djelatnost.

U ove dane VIII. i IX. Udarna brigada angažovala je većinu svoje snage na čišćenju snijega na komunikaciji: Srbski Klanac[5] — Suvaja, Gračac — Mazin.

26. I. 1945. g. patrolna djelatnost na sektoru predstraže VIII. i IX. Udarne brigade.

X. Udarna brigada izvršila je pokret sa prostorije Zrmanja — Pađene na prostoriju Knin.

[5] Riječ je o klancu 7 km južno od s. Srba.

27. I. 1945. g. na bojištu bez promjene, patrolna djelatnost.

VIII. Udarna brigada izvršila je pokret sa prostorije Velika Popina na prostoriju Drniš, sem 2 bataljona koji su ostali kao predstraža na prostoriji Doljane — Dobro Selo.

28. I. do 31. I. na bojištu bez promjene, patrolna djelatnost.

28. I. 1945. g. X. Udarna brigada izvršila je pokret sa prostorije Knina na prostoriju Sinj.

Zaključak:

VIII. i IX. Udarna brigada kao zaštitna i obezbjeđujuća snaga izvršila je svoj zadatak i prostorija južno od: Lisac (k. 998) — Mandina Glava — Priseka — Lumbardenik i Logorište u našim je rukama. Sa neprijateljem održava se kontakt.

Neprijatelj se nalazi i dalje na liniji komunikacije: G. Lapac — Kulen Vakuf, G. Lapac — D. Lapac, sa predstražom neposredno uz navedenu komunikaciju.

31. I. 1945. g. naša Divizija nalazi se u ovoj situaciji:

VIII. Udarna brigada u Drnišu, osim dva bataljona koji su kao predstraža na prostoriji Doljane — Dobro Selo.

IX. Udarna brigada u pokretu za Obrovac, sem jednog bataljona koji je kao predstraža na prostoriji Mazin.

X. Udarna brigada u Sinju.

Štab Divizije u Kninu.

Gubici:

a) *neprijatelja*

U ljudstvu: 40 mrtvih i 80 ranjenih.

U materijalu: zapljenjeno: 1 puškomitraljez »BREN« sa 500 metaka, 2 dvogleda, 1 strojnica, 25 pušaka, 2 šarca, 2 tromblona i 7000 razne municije.

b) *sopstveni:*

U ljudstvu: 10 mrtvih i 20 ranjenih.

U materijalu: 1 šarac oštećen od artiljerije.

Napomena: Naša X. Udarna brigada u pokretu od Knina prema Vrlici, uslijed nevremena koje je zahvatilo na prostoriji Krčić — Kijevo (Suhopolje), imala je 30 mrtvih, 60 promrzlih i 150 konja uginulih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU

Za Štab
načelnik — p. pukovnik:
B.[6] Dude

BR. 128

IZVOD IZ OPERACIJSKOG DNEVNIKA ŠTABA 35. NOU DIVIZIJE O DEJSTVIMA U JANUARU 1945. GODINE[1]

SADRŽAJ

Datum		Napomena
1/I 1945. g.	I. brigada: štab sa dva bat. u Trnovcu, jedan bat. u selu Svirali i jedan bat. u Koritu.	
	II. brig.: štab sa dva bat. u Vrelu, jedan bat. u Homoljcu i jedan u Uvalici.	
	III. brig.: štab sa dva bat. u Koreničkoj Reci, jedan bat. u Ćujića Krčevini i jedan u Plitvičkom Leskovcu.	
	Art.[2] divizion u s. Jošane, a protivkolska baterija u Gradini.	
	Dopunski bataljon u Šeganovcu (Bolnica).[3]	
	Štab div. sa jedinicama pri štabu: sektor Mihaljevac — Vrelo — Korenica.	

Mećava, sneg i bura.

[6] Branko

[1] Original (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 17—4, k. 1234.

[2] Artiljerijski

[3] Vjerovatno na obezbjeđenju bolnice.

Jedinice XIII. div.[4] zapadno od Trnovca.

Jedinice VIII. div. sektor Ličko Petrovo Selo napadale.[5]

Zbog velike mećave i snijega aktivnost ograničena na najnužnije patroliranje. Nepr. u Čudin Klancu i Babinu Potoku,[6] bez ikakove aktivnosti. Došao op. of.[7] iz I. brig.

Borbe uopće nije bilo.

Vojska se odmarala i čistila.

Održan sastanak komesara i pom.[8] brigade u št. div.

S. F. — S. N.

Politkomesar — pukovnik: Lenac M.[9]

K-dant p. pukovnik: Grubor[10]

SADRŽAJ

Datum		Napomena
2-I 1945.	II. brigada povukla svoj bat. iz Uvalice i smjestila ga u Vrelo (južna strana).	
	III. brigada povukla bat. iz Čujića Krčavine i smjestila ga u Uvalicu.	
	1. brigada povukla bat. iz Svilara, ostavila tamo samo jednu četu.	
	Ostale jedinice na istim mjestima kao i 1. ov. mj.	

[4] Odnosi se na 13. diviziju 11. korpusa NOVJ. Opširnije o njenom rasporedu vidi dok. br. 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 39—2, k. 915: operacijski dnevnik 13. NOU divizije, reg. br. 1—2, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske u januaru 1945.

[5] Riječ je o 8. diviziji 4. korpusa NOVJ. O njenom napadu na Ličko Petrovo Selo vidi dok. br. 19.

[6] U Čudinom klancu (trig. 828) i selima Gornji i Donji Babin Potok nalazili su se dijelovi njemačke 392. legionarske divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 19—1, k. 119: izvještaj Štaba 4. korpusa od 31. januara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[7] operativni oficir

[8] pomoćnika (komesara)

[9] Mirko

[10] Nikola

Mećava, sneg i bura.

Mjere izviđanja i obezbeđenja pojačane.

Neprijatelj pasivan zbog lošeg vremena.

Borbe nije uopće bilo.

Komandant i kom. div. bili na sast. u Štabu korpusa.[11] Primopredaja dužnosti načelnika štaba.[12]

Susjedne jedinice kao i ranije.

Saobraćaj obustavljen zbog mećave snijega.

Nabava hrane otežana zbog slabog prometa cestama.

Sa vojskom polit. i voj. rad.

S. F. — S. N.

Politkom. ppukovnik: Lenac M.

K-dant ppukovnik: Grubor

SADRŽAJ

Datum

Napomena

3.I-1945.

Jedinice na istim položajima kao i jučer.

Izviđačke patrole brigade dobile zadatak da stupe u kontak sa neprijateljem.

Sneg malo padao, bura malo prestala.

Neprijatelj ispao iz Č. Klanca u selo Lukići i zapalilo dve kuće, zatim se povukao, jačina 20. voj., maskirani u bjele plašteve. Također ispao u pravcu Pl.[13] Leskovca, jačina 1 des.[etine], sukobio se sa patrolom III. brigade, poginuo naš jedan borac. Nepr. pojačao svoju aktivnost i vreme se proljepšalo.

Naređenje štaba korpusa da se do sutra do podne ispita stanje nepr. na Č. Klancu i Babinu Potoku. Iz-

[11] Odnosi se na Štab 11. korpusa NOVJ.

[12] Raniji načelnik Štaba 35. NOU divizije Milan Počuča upućen je na viši oficirski kurs a na njegovo mjesto postavljen je Gojko Trbović.

[13] Plitvičkog

dato naređenje brigadama u istom smislu. Art. divizionu naređeno da se prebaci u Ponor. Poslani op. izv. št. korpusa iz akcije za 26. i 27. XII i 30. XII 1944. g.[14]

Biv.[ši] nač. štaba i poručnik Rajšić otišli na viši of. kurs.

Primlj.[ene] naredbe G. Š. H. o dodelj.[ivanju] »udarni« IV. i VI. korpusu i XXXIV. diviziji i prosleđene dalje u jedinice.[15] Isto tako i čestitka štaba korpusa o novoj 1945. godini svima borcima — prosljeđena.

S.-F. — S. N.

Politkom. p.pukovnik:
Lenac M.

K-dant p. pukovnik:
Grubor

SADRŽAJ

Datum		Napomena
4-I 1945.	I. brigada, štab div. i jed.[inice] pri štabu bez promjene.	
Vreme se malo poboljšalo.	Svestrano izviđanje sektora Čudin Klanac — Babin Potok — Crna Vlast. Naš v. ob. oficir[16] krenuo u 8 sa jednom desetinom na sektor Turjanski — Babin Potok.	
	Primljen v. ob. izvj. od ob. of. III. brig. Nepr. u strahu od napada isturuje bojne patrole do 10 km ispred položaja.	
	Jedan bat. II. brig. smjenio jed. III. brig. na Uvalici i Pl. Leskovcu.	

[14] Riječ je o izvještajima Štaba 35. divizije Štabu 11. korpusa NOVJ o borbi sjeverno od Korenice i o neuspjelom napadu na Čudin klanac i Babin Potok (vidi dok. br. 9 i 10).

[15] Taj naziv je 34. diviziji dodijeljen krajem decembra 1944, a 4. i 6. korpusu NOVJ 2. januara 1945 (vidi dok. br. 121 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 111).

[16] Obavještajni oficir 35. NOU divizije bio je tada Radovan Zec.

III. brig. na okupu u Kor.[eničkoj]. Reci radi primanja zastave sutra u 11 h.[17]

Art. divizion preselio se u Ponor. U III. brig. upućeno 11 novih, a u protivkolsku bateriju 4 nova borca.

Ishrana slaba, sleđ.[ovanje] 75 dkg. kruha, 2. dkg. ulja i malo krompira.

Pozvan i stigao komesar I. bat. III. brigade drug Marko, radi primanja dužnosti na delegatskom kursu.

Dve naše patrole sukobile se sa nepr. oko Č. Klanca, k. 1005 i s. Vukmirovići. Gub.[itaka] nema na nijednoj strani.

S. F. — S. N.

Politkom. p.pukovnik: Lenac M.

K-dant p. pukovnik: Grubor

Datum	SADRŽAJ	Napomena
5-I-1945.	I. brig. bez promjene. II. brig. 2. bat. bez promjene, a druga dva u pokretu za neprijateljem. III. brig. u Kor. Reči do 13h, zatim dva bat. u pokretu prema nepr., jedan u Reci i jedan u Ć.[18] Krčevini. Štab div. na istom mjestu i jed. pri štabu. Art. divizion: Ponor i Gradina. I. brig. naročito izviđanje, II. brig. kao i jučer, III. brig. u 11 h na svečanosti prima prelaznu zastavu i odlikovanja. I. brig. u 14,30 h javlja »nepr. jačine 300 voj. krenuo iz B. Potoka	

[17] Riječ je o prelaznoj zastavi koju je ta brigada osvojila u takmičenju od 1. novembra do 31. decembra 1944 (opširnije o tome vidi knj. 34, dok. br. 110).

[18] Ćujića

— Č. Klanac — pravac Leskovac sa 10 konja i pobočnicom na desnom krilu, 80 voj.

Naređeno telefonski: napad na neprijatelj. skupinu u Č. Klancu. Nač. štaba korpusa tražio obavještenja sa sektora B. Potoka — Vrhovina — Otočca — Brloga.

Naređeno II. brigadi: sa 1 bat. otsjeći nepr. otstupnicu i 1 iz Uvalice da udari prema Leskovcu zajedno sa bat. III. brigade; III. brigadi: napasti sa dva bat. preko Uvalice pravac Leskovac, napasti opkoliti i uništiti neprijateljsku skupinu. U 4h IV. bat. II. brig. izbio na prtinu nepr. kod Končareva Kraja i produžio napred. Od 17 do 20h nije bilo tel. veze sa III. brig. U 17,30h bataljoni III. brig. stupili u kontakt sa nepr. kod Pl. Leskovca.[19] U 21,45h nepr. je tukao naše položaje art.[iljerijom] iz B. Potoka. Nepr. se utvrdio u Pl. Leskovcu u zgradama i daje otpor iz njih, nastoji na svaki način izbacivati manje grupe za leđa našim borcima koji napadaju. Narodnost nepr. jesu Njemci.[20]

Vreme južno i toplije.

Stigao iz korpusa novi k-dant art. diviziona i šef art. otsjeka, dosad.[anji] k-dant diviziona upućen za XI. korpus.

Komesar divizije i nač. štaba bili u III. brig. vratili se u 14h, voj. ob. oficir kod I. brig. i na putu za štab.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom. p.pukovnik: Lenac M.

K-dant p. pukovnik: Grubor

[19] i [22] Opširnije o borbi kod Plitvičkog Leskovca vidi dok. br. 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/7—2, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 6. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[20] O nacionalnom sastavu njemačke 392. legionarske divizije vidi knj. 23, dok. br. 27, objašnjenje br. 11.

Datum | Napomena

6-I-1945. Mećava i vijavica sa snijegom.

I. brig., štab div. i jed. pri štabu i II. brig. bez jednog bat. bez promjena.

III. brigada u borbi i pokretu oko Pl. Leskovca još od jučer.

Jedan bat. I. brig. VIII. div. približio se i otsjeo u Jezerce.

Usljed lošeg vremena mjere obezbeđenja i izviđanja ograničene na najpotrebnije.

III. brig. izvještava u 11h: nepr. krenuo iz Pl. Leskovca i odbačen natrag. U 12h ponovo javljaju: nepr. opet krenuo u pravcu Preboja[21] i potisnuo II. bat. III. brig. koji se povukao. U 15h opet javljaju: nepr. odbačen u Leskovac.[22]

Nepr. se služi sa izvjesnim brojem skijaša koji zaobilaze naše jed. i udaraju ih bočno i za leđa.

Naša dva druga zarobljena — javlja 3. brig.

Izdato naređenje III. brig. u 14,30h: »Prikupite sve snage i pođite u energičan napad na nepr. komore osobito koji po lošem vremenu otežaju neprijatelju manevrisanje. Minirajte cestu Leskovac — Preboj i Leskovac — Pl. Jezero.«

K-dant VIII. div. telefonski javlja: nepr. nadire od Bihaća.[23] Mi

[21] Na karti 1 : 100.000 piše: Prijeboj.

[23] Angažujući dijelove 373. legionarske i 10. ustaško-domobranske divizije na pravcu Bihać — Ličko Petrovo Selo — Prijeboj — Plitvički Leskovac i dijelove 392. legionarske divizije na pravcu Babin Potok — Plitvički Leskovac, neprijatelj je težio da ovlada komunikacijom Bihać — Otočac, presiječe vezu između Like i Korduna i na taj način onemogući transport ratnog materijala iz Dalmacije u unutrašnjost i hrane iz unutrašnjosti u Dalmaciju. Neprijateljske snage koje su prodirale od Bihaća uspjele su, poslije trodnevnih borbi, potisnuti jedinice Unske operativne grupe i zauzeti sela Izačić, Turiju i Vrstu, ali je dalje njihovo prodiranje zaustavljeno (opširnije o tome vidi dok. br. 40 i 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/7—2 k. 119/6: depeše Štaba 11. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 8. januara 1945).

ćemo ga napasti sutra i nastojati uništiti.

Iz borbe slali izvještaje.

U borbi se nalazi grupa »Alerman«[24], što nije potvrđeno, već uzeto iz ocjene situacije i prošlih izvještaja.

S. F. — S. N.

Politkom. p.pukovnik: Lenac M.

K-dant p. pukovnik: Grubor

SADRŽAJ

Datum		Napomena
7-I-1945.	I. brig.: 3. bat. i Štab u Trnovcu, od toga 1 četa u Svilarima i 1 kompletan bat. u Koritu.	
	II. brigada: dva bat. i štab u Vrelu, 1 bat. u Homoljcu i 1 bat. u Uvalici.	
	III. brigada: štab i 1 bat. u Kor. Reci, 2 bat. u Čujiča Krčevini i 1 bat. u Mirić Štropini, bat.[erije] i Divizion u Ponoru.	
	Štab divizije i jedinice pri štabu na sektoru Mihaljevac — Vrelo — Korenica.	

[24] Povlačeći se pred jedinicama 8. korpusa NOVJ, krajem oktobra 1944. zatekli su se u rejonu Šibenika sljedeće njemačke jedinice: 1. i 2. bataljon 893. puka 264. pješadijske divizije, 2. bataljon 892. puka, 4. i 7. baterija 264. artiljerijskog puka, 582. mornarički streljački bataljon, 2. četa Bataljona obalskih lovaca »Brandenburg«, dvije baterije 540. mornaričkog obalskog diviziona i manji dijelovi 3. diviziona 944. obalskog artiljerijskog puka kopnene vojske. Sve navedene jedinice obrazovale su Borbenu grupu »Alerman«. Grupa je dobila naziv po majoru Alermanu (Allermann), komandantu odsjeka Šibenik i komandantu 893. puka. Jedinice 8. korpusa zauzele su 2/3. novembra Šibenik, a Borbena grupa »Alerman« se povukla u rejon Knina, gdje je u borbama od 26. novembra do 4. decembra 1944. gotovo potpuno uništena (opširnije o tome vidi dok. br. 41 i 103 u ovoj knjizi; knj. 35, dok. br. 56; knj. 36, dok. br. 18, 19, 27, 35, 45, 98 i 111; Franc Šraml: navedeno djelo str. 199—213).

Vreme nešto malo toplije, snijeg i bura i dalje.

1 bat. VIII. div. u Jezercu.

Neprijatelj na istim položajima.

Telefonsko naređenje komandanta korpusa da se neprijatelj uništi ili izbaci iz Pl. Leskovca.

Borbe preko dana uopće nije bilo.

Završen podoficirski kurs i upućeni slušaoci u svoje jedinice, dok su 3 upućena za dopunski bat. i 2 za stražu kod štaba.

Poslane čestitke za . . . . . [25] div.

Odlikovana dva borca koji su došli iz bolnice.

U 16[h] II. brigada javlja: Nepr. se povukao iz Plitvičkog Leskovca, zapalio 3 kuće i ostavio 3 mrtva vojnika. Nepr. se povukao izgleda još u toku noći.[26] Odmah je obavješten telefonski Štab korpusa i VIII. divizija.

III. brigada javlja: Jutros su naše patrole bile u kontaktu sa nepr. kod Leskovca, u 14[h] nepr. je još bio u Leskovcu, što nije tačno.

III. brigada dobila zadatak da zaposjedne sa jednim bat. Pl. Leskovac, postavi telefonsku vezu, dobro se osigura, stvori plan odbrane i utvrdi u zgradama.

Štab VIII. div. javlja: Nepr. se zadržao na mjestu gdje je jučer dopro.

[25] Nečitko u originalu.

[26] Prema depeši koju je Štab 11. korpusa 7. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, 3. brigada, ojačana jednim bataljonom 2. brigade, napala je 6. januara Plitvički Leskovac. Poslije osmočasovne borbe jedinice su se povukle zbog rđavog vremena i uporne odbrane. Ubijeno je 7 i ranjeno 10 neprijateljskih vojnika. Jedinice 35. NOU divizije imale su 2 mrtva, 1 ranjenog i 3 nestala (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/7—2, k. 119/10).

Stigli iz I. brigade 20 drugova za divizion: 8 drugova za prateću četu štaba XI. korpusa.

U 18[h] stigao drug Jovica iz politodjela.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom. p.pukovnik:
Lenac M.

K-dant p. pukovnik:
Grubor

SADRŽAJ

Datum		Napomena
8-I-1945. g.	Raspored jedinica kao i jučer, također i susjedne jed. na svojim mjestima.	
	Izviđanje i obezbeđenje prema potrebi — normalno.	
	Nepr. bez promjena, upućuje patrole iz Č.[udinog] Klanca prema Pl. Leskovcu jačine 10 do 15 ljudi, maskirani u bjele plašteve.	
	K-dant korpusa naredio telefonski da se pristupi uništavanju nepr. patrola.	
Snijeg i mećava.	Izdato naređenje II. brigadi da sa jednim bataljonom sačeka i uništi nepr. patrolu kod Končareva Kraja, sve otvoreno telefonski.	
	Patrola III. brig. sačekala njem. patrolu kod Vukmirovića i ubila 1 vojnika.	
	Brojno stanje.	
	Komandant i komesar bili kod art. diviziona i vratili se u 15[h].	
	Ihrana i smještaj jed. nedovoljni.	
	Stigle diplome oficira iz I. of. škole G.Š.H. za svršene slušaoce.	

U noći nepr. tukao art.[iljerijom] iz Baljevca u Korenicu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom. p.pukovnik: Lenac M.

K-dant p. pukovnik: Grubor

SADRŽAJ

Datum		Napomena
9-I-1945. g.	Raspored jedinica bez promjena.	
	Postavljene zasjede od II. i III. brig. oko Č. Klanca, da sačekaju nepr. patrole koje izlaze, bile na položaju do 11h, patrole nisu izašle i zasjede se povukle.	
	Neprijatelj bez promjene i aktivnosti.	
	Borbe nije bilo kroz cjeli dan, u 10h k-dant i komesar otišli, a u 14,30h vratili se iz štaba korpusa. U 11h drug vojnoobavještajni oficir otišao u III. brigadu, u 13h došao ref.[erent] artiljerije. U 12h izvršena izmjena sudskih istražitelja i drug Žagor prešao za XI. korpus u 15h.	
Snijeg i mećava.	Dva bataljona vojske trebaju sutra poći na čišćenje ceste Korenica — Prijeboj, tel. naređenje zamj. k-danta XI korpusa.[27]	
	Naknadni izvještaj iz jučerašnje akcije da je nepr. imao još 4 ranjena i zapljenjeno: 1 puška i 170 metaka — nepr. natovario na saonice mrtvog i ranjene i odmah odvezao.	
	Naročitih novosti ili promjena nema.	

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom. p.pukovnik: Lenac M.

K-dant p. pukovnik: Grubor

[27] Zamjenik komandanta 11. korpusa NOVJ bio je tada Stevan Opsenica.

Datum		Napomena
10-I-1945. g.	I. brigada na istom sektoru, s tom razlikom, što je jednu četu isturila iz Korita na Homoljački Klanac i vezala je telefonski.	
	II. brigada: štab sa jednim bat. u Ćujiča Krčevini, s time što taj bat. daje jednu četu u Uvalicu, dva bat. u Koreničkoj Reci i jedan bat. u Pl. Leskovcu.	
	III. brigada na putu za Farkašić i Klašnicu.	
	Susjedne jedinice bez promjene.	
Snijeg i mećava.	Mjere izviđanja i obezbeđenja ograničene na najnužnije radi velike zime i lošeg vremena. 1 vod iz II. brig. pošao iz Uvalice prema Č. Klancu, sustao i slata četa pred njega.	
	Prvi bat. III. brig. i jedan bat. II. brigade gazili su prtinu od Korenice za Preboj do 14 sati, zatim prestali jer je beskorisno.	
	Primljeno naređenje štaba XI korpusa, da se jedna brigada pošalje za Farkašić i Klašnicu i po istom odmah postupljeno — izdata nar.[eđenja] brigadama za rokiranje i III. brig. da ide za Farkašić i Klašnicu.	
	Borbe danas uopće nije bilo.	
	U 10^h vratio se voj. ob. oficir drug Zec.[28] U 11^h bio k-dant korpusa kod nas u štabu, zadržao se pola sata i otišao.	
	Ishrana jedinica skroz slaba, za sutra primljeno samo 30 dkg. si-	

[28] Radovan

rovog mesa. Ishrana konja isto slaba.

Rad u štabu odvijao se normalno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom. p.pukovnik:
Lenac M.

K-dant p. pukovnik:
Grubor

SADRŽAJ

Datum		Napomena
11-I-1945. g.	I. i II. brig., art. divizion i jed. pri štabu divizije kao i jučer. Štab divizije premjestio se u drugu zgradu. III. brig. putovala u Farkašić i Klašnicu i zauzela raspored i smještaj i to: Štab brig. u Klašnici, tri bat. u Farkašiću, jedan bat. i prateća četa u Vedašiću.	
	Susjedne jed. bez promjene.	
	Štab XI. korpusa telefonski obavješten, da je njihovo naređenje pocjepao komesar bataljona III. brigade, koje je glasilo »da produže kidanje«.[29]	
	Neprijatelj se nije kretao nikamo, čak niti su primjećene nepr. patrole.	
	Izviđanje i obezbeđenje normalno, osim što je jedna patrola II. brigade bila kod Č. Klanca na izviđanju i održavala kontakt sa neprijateljem.	
	Naređeno od štaba korpusa da se uputi drug koji je pocjepao naređenje pred k-dantom korpusa, u vezi sa time pozvan komesar bat. iz III. brig. telefonski, koji je to učinio kako javlja II. brigada.	
	Pozvan telefonski nač. štaba II. brigade i voj. ob. oficir I. brigade.	

Vreme se poboljšalo i snijeg prestao padati.

[29] Riječ je o rušenju puta.

Borbe danas nije bilo.

Jedan bataljon III. brigade i prištabski djelovi II. brigade čistili prtinu od križanja Vrelo prema Prijeboju, povukli se a da nisu završili rad. Prištabski dijelovi i protukol. baterija čistili između Vrela i Korenice tek pred noć.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

K-dant p. pukovnik: Grubor

SADRŽAJ

Datum		Napomena
12-I-1945. g.	Raspored jedinica kao i jučer, 1. bat. II. brig., prištabski djelovi štaba II. brig. i štaba divizije angažovani za kidanje ceste Preboj — Korenica od 6 do 19 sati.	
	Susjedne jedinice na istim položajima.	
Vreme se proljepšalo.	Redovite patrole upućivane kao i ranijih dana u pravcu neprijateljskih garnizona radi vlastitog obezbeđenja i održavanja kontakta sa neprijateljem.	
	Štab II. brig. izvještava o bjegstvu dvojice legionara i sukobu patrola kod Vukmirovića ispred Čudina Klanca.	
	Neprijatelj drži iste položaje kao i ranije sa najpotrebnijim brojem patrola i straža. Nepotvrđeno se doznaje preko ob. oficira da se 33. ustaška bojna iz Otočca prebacila po djelovima za Gospić.	
	Telefonska veza postoji i dobro funkcioniše sa svim jedinicama — vođeno je više telefonskih razgovora.	
	Primljena naređenja odnose se uglavnom na potsticanje usavršava-	

nja vojne nauke, osobito obuci specijalnih jedinica i za takmičenje po voj. pitanju.

...

Naročito važnih izdatih naređenja nije bilo osim sporedna.

Oko 10 sati upala je naša ofic. patrola II. brigade u nepr. zasjedu ispod Č. Klanca. Jačina oko 20 voj. prihvatila borbu i izvukla se pod zaštitom vlastite vatre, iako je prethodnica već bila upala duboko u zasjedu, ipak se povukla. Na našoj strani lakše ranjen komandir čete, na strani neprijatelja 1 mrtav.

Prije podne održat sastanak div. komiteta.[30]

Došao voj. ob. oficir drug Ratko iz I. brigade.

Stigli kamioni iz Korduna.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — p.pukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum

Napomena

13-I-1945. g.

Kiše, bura, inače ljepo i oblačno.

Raspored naših i susjednih jedinica kao i jučer.

Patrole slate kao i ranije u pravcu Č. Klanca, B. Potoka i Saborskog. Voj. ob. oficir III. brig. otišao na izviđanje sektora prema Lapcu.

Naročito važnih izvještaja nije bilo.

Neprijatelj bez promjene. U razgovoru sa načelnikom štaba 8. div.[31] IV. korpusa, rekao je da se ustaška bojna Brace Tomjenovića vraća od Gospića prema Ogulinu. Nepr. nije ispadao niti sa patrolama.

[30] Odnosi se na Divizijski komitet KPJ 35. NOU divizije.

[31] Načelnik Štaba 8. NOU divizije bio je tada Simo Mikašinović.

Načelnik štaba korpusa[32] telefonski naređuje da sa jednom brigadom pristupimo čišćenju ceste Bjelopolje — Poljana, što je učinjeno. Na kidanju [ceste] su bila dva bat. II. brigade, jedan pri štabu div., art. diviziona i protivkolska baterija, od štaba bio načelnik štaba na kidanju i cesta prekidana, automobili prošli.

Primljen voj. ob. bilten XI. korpusa za mjesec decembar 1944. godine.

Borbe danas nije uopće bilo.

Izdato naređenje za voj.[no] takmičenje od 20-I do 2-III- 1945. godine.

Drug Radovan Zec, dosad. voj. ob. oficir ove divizije, otišao za v.d. načelnika štaba brigade ove divizije. Komesar div. otišao u III. brigadu u 10[h]. Stigao komesar III. brig. drug Boško[33] pošto je jučer dobio smjenu.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

K-dant p. pukovnik: Grubor

SADRŽAJ

Datum		Napomena
14-I-1945. g.	1. — Raspored jedinica kao i jučer.	
	2. — Raspored susjednih jedinica isti.	
	3. — Patrole slate u pravcu Čudina Klanca, G. B. Potoka u cilju ličnog obezbeđenja i izviđanja neprijatelja.	

[32] Načelnik Štaba 11. korpusa bio je tada Dimitrije Vojvodić.

[33] Dužnost političkog komesara 3. NOU brigade primio je Milan Rapajić. Ranije je politički komesar te brigade bio Rudi Bašić (vidi dok. br. 51).

Vreme bilo pretežno vedro, bez buke i snijega.

4. — Primljeno telefonsko naređenje od štaba korpusa o čišćenju ceste. Ostalih važnijih naređenja nije bilo.

5. — Neprijatelj drži iste položaje, sa najpotrebnijim brojem patrola i straža. Oko 14[h] bacio iz G.B. Pot. nekoliko top. zrna na izv. djelove naše I. Brig. na Lisini.

6. — Tokom dana vođeni telefonski razgovori sa štabom korpusa i podređenim jedinicama. Veza tokom dana funkcionisala dobro.

7. — Tokom dana nisu primana nikakova važnija naređenja, osim navedenog pod tač. 4).

8. — Izdano dop. naređenje štabu I. i II. brigade o čišćenju puta Homoljac — Trnovac — Turjanski (Radići) (U 12 č.).

U 12 č. upućen kurir sa pov. poštom i drug Dušan Vraneš u GŠH.

Por.[učnik] Tirst Vladimir upućen u art. divizion privremeno.

9. — Borbe nije bilo.

10. — Brojno stanje ..... na licu.

11. — 10[h] stigao i primio dužnost op. of. por. Milojko Dronjak. Komesar Divizije povratio se iz III. brigade u 16,40. Također ref. saniteta iz Prihv.[atne] bolnice.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant ppukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum		Napomena
15-I-1945. g.	Raspored jedinica kao i jučer. Raspored susjednih jedinica kao i jučer. Patrola upućivana u pravcu Čudina Klanca, G.B. Potoka i Vrho-	

vina. Mjere obezbeđenja patrolama i stražama.

Tokom dana nisu primljeni nikakvi važniji izvještaji.

Podaci o neprijatelju isti — bez promjena.

Telefonski razgovori vođeni tokom dana sa štabom korpusa, podređenim i susjednim jedinicama. Veza funkcionisala dobro.

Tokom dana nisu primljena nikakva važnija naređenja, osim za čišćenje puta.

Izdano naređenje o formiranju dop. bataljona, gdje je bio prisutan i načelnik divizije. Takođe naređenja za čišćenje ceste.

Borbe nije bilo.

Brojno stanje na licu ...

U 9,45^{h} otpremljen na raspoloženje štabu korpusa drug Bašić Rudi, bio komesar III. brigade.

U 11^{h} došao u štab pukovnik Stanko (Ćanica) Opačić,[34] a pošao iz štaba u 13,40. Slikan čitav štab.

U 13,40 krenuo načelnik štaba na formiranje dop. bataljona. Vratio se u 20,30^{h}.

Vreme pretežno oblačno, mirno — bez vetrova i kiša, samo snijeg.

S. F. — S. N.

Politkomesar ppukovnik: Lenac M.

Komandant ppukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum		Napomena
16-I-1945. g.	Raspored jedinica isti kao i jučer. Raspored susjednih jedinica također kao i jučer.	

[34] Stanko Opačić Ćanica bio je tada član Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske.

Vrijeme pretežno maglovito, hladno, bez snijega i bure.

Obezbeđenje lokalnim stražama i patrolama. Patrole slati u pravcu G. B. Potoka i Čudina Klanca.

Voj. ob. of. div. izvještava sa terena da je tokom noći neprijatelj saobraćao linijom Crna Vlast — Turjanski. U Turjanskom se jutros nije zadržao.

Patrola I. brigade naišla na neprijatelja na Sječivici, 2 poginula, za 5 nepoznato (vjerovatno zarobljeni)[35]. Patrola II. brigade susrela se sa neprijateljem na Čudin Klancu.

Prema izvještaju III. brig. neprijatelj se utvrdio na Krugama.

Prema izvještaju jedinica VIII. divizije nepr. grupa od 150 skijaša došla na Čorkovu Uvalu u toku dana.

Po izvj. voj. ob. of. div., 33. bojna »B. Tomljenovića« drži položaj u Zalužnici, gdje je bio položaj čet.[ničkih] jedinica »Gacke Doline«.

Telef. razgovori vođeni u toku dana sa št. korpusa i podr.[učjem] te susj.[ednim] jedinicama. Oko 12,15 č. bila privremeno prekinuta telef. veza sa št. I. brigade.

Art. divizion prije podne vršio gađanje.

Važnija naređenja nisu primana.

Izdano naređenje št.[abovima] brigada da ispitaju mogućnost izvođenja akcija i post.[avljanju] zasjeda neprijatelju na njihovim sektorima, — te I. brigadi da posveti veću pažnju bezbednosti i radu patrola.

[35] Opširnije o borbi koju su dijelovi 1. NOU brigade vodili u selu Sječivici, kod Turjanskog vidi dok. br. 153 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/15—2, k. 119/10: depešu štaba 11. korpusa od 17. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Nast.[avnici] korpusa upućeni na rad u dop. bataljon.

Borbe nije bilo.

S. F. — S. N.

Politkomesar ppukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum		Napomena
17-I-1945. g.	Raspored jedinica kao i jučer. Raspored susjednih jedinica također bez promjene. Izviđački djelovi slati prema Čudinu Klancu, gdje su imali kontakt sa neprijateljem. Izviđ. djelovi I. Brigade progažavali prtinu s. Stajina i Kose u cilju izv.[iđanja] zemljišta i postavljanja zasjede. U 9,45 javlja štab Korpusa da je neprijatelj u 9 č. otpočeo sa napadanjem na jedinice II. Brigade XIII. Divizije. Jačina 200 legionara od pravca Ramljana.[36] Podaci o neprijatelju isti — bez promjena. Tokom dana telef. razgovori vođeni sa štabom korpusa i podređenim jedinicama. U 10,30 bila prekinuta telef. veza sa I. Brigadom, a u 11[h] sa III. Brigadom. Prekidi trajali kraće vreme. Važnija naređenja u toku dana nisu primana.	Vreme hladno. Vreme hladno, bura sa snijegom i maglom. Operat. oficir[37] održao konferenciju sa prišt.[abskim] djelovima.

[36] Prema operacijskom dnevniku 13. NOU divizije za januar 1945, oko 250 vojnika iz sastava njemačke 392. legionarske divizije napalo je 2. bataljon 2. NOU brigade kod s. Živulje. Poslije tročasovne borbe neprijatelj je odbačen u pravcu Turjanskog (vidi Arhiv VII, reg. br. 39—2, k. 915).

[37] Operativni oficir u Štabu 35. NOU divizije bio je tada Milojko Dronjak.

Ponovno izdano naređenje za ispitivanje mogućnosti part.[izanskog] dejstva u nepr. pozadini i postavljenje zasjeda.

Oko 11,10[h] na četu iz I. Brigade na Živulji napala nepr. grupa od 40 skijaša. Nakon kraće borbe protjerana. Na položaju ostao 1 mrtav. Zaplenjene 1 skije.

U 11[h] došao u štab kapetan Ivošević Dušan, koji ide iz bolnice za II. Brigadu.

S. F. — S. N.

Politkomesar ppukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

Datum

SADRŽAJ

Napomena

18-I-1945. g.

Raspored jedinica bez promjena a također i susjednih jedinica.

U cilju ličnog obezbeđenja, te mogućnosti partizanskog djelovanja vršeno izviđanje u pravcima i to: II. Brigada: Konč.[arev] Kraj — Čudin Klanac; I. Brigada: Kosa — G. Babin Potok, a III. Brigada: Kamensko — Kruge.

Tokom dana nisu primljeni važniji izvještaji.

Stanje kod neprijatelja isto. Drži iste položaje. Tokom dana nije pravio nikakve ispade na našem sektoru.

Telefonski razgovori vođeni tokom dana sa štabom Korpusa, te podređ. jedinicama. Preko čitavog dana veza funkcionisala dobro.

Od pretpostavljenog štaba nisu primljena nikakova važnija naređenja.

Također nisu podređenim jedinicama izdavana nikakova važnija naređenja.

Vrijeme bilo vrlo lijepo — vedro, bez kiše.

Na našem sektoru tokom dana i nije bilo borbi.

Odlaska i dolaska oficira nije bilo, niti kakvih drugih promjena.

S. F. — S. N.

Politkomesar ppukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum		Primedba
19-I-1945. g.	Raspored jedinica promenio se u toliko što je bataljon II. Brigade koji je bio u Leskovcu prebačen na sektor Jezerca a Leskovac kontroliše patrole bat. II. Brigade sa Uvalice.	
	U cilju ličnog obezbeđenja patrolama kontrolisan međuprostor između našeg i nepr. položaja.	
	U 10 sati izvj.[eštava] I. Brigada da se čulo nekoliko rafala u Mašić Budžaku. Osim ovog nije bilo nepr. aktivnosti. U 13.30h 1 sovj.[etski] avion bacao materijal u Korenicu.	
Vreme južno i oblačno.	Telefon. razgovori vođeni sa št. Korpusa i podr. jedinicama. Veza funkc. dobro.	
	U 14h primljeno tel. naređenje da k-dant i komesar div. budu 21. ov. mj. u 8 č. u štabu Korpusa.	
	U 14h primljeno naređenje da se osigura put na Prijeboju za prolaz prema Kordunu.	
	U 14,10 izdano nar. II. Brigadi da osigura put kod Prijeboja i Plitvica.	
	Borbe tokom dana nije bilo.	
	U 15h komesar div. pošao u štab Korpusa i vratio se odmah natrag.	

Jedan of. (Štulić, komandir) poslan iz Korpusa na raspored u našu I. Brig.

Iz XI. Korpusa poslano 6 novomob.[ilisanih] boraca na raspored.

U 16[h] otpremljeno 5 slušalaca za viši of. kurs i 4 sluš. na p.a.kurs.

U 16,30 otpremljeno 7 naš. slušalaca of. kursa Korpusa u njihove jedinice.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

K-dant p. pukovnik: Grubor

SADRŽAJ

Datum

Primedba

20-I-1945. g.

Vreme ljepo i duvao jugo, poslije bura.

Jedan bat. II. brig. osigurao dolazak drugova iz G.Š.H. Raspored bez promjene, kako kod naših tako i kod susjednih jedinica.

Isturene patrole u pravcu nepr. garnizona, kao i ranije, radi izviđanja, obezbeđenja i održavanja kontakta sa neprijateljem.

Oko podne tri sov. aviona kružili iznad B. Botoka i Vrhovina, nepr. otvarao vatru na njih, promjena ili pokreta kod neprijatelja nije bilo.

Izdato naređenje štabu III. brigade da se slažemo sa predlogom i da pristupe izvođenju akcije.

U toku dana čula se manja borba kod Ličkog Petrova Sela između VIII. div. i nepr.[38]

Br.[ojno] st.[anje] i naoružanje poslato korpusu, kao i opći voj[no] ogr.[anizacioni] izvještaj.[39]

[38] Dva bataljona 2. brigade 8. NOU divizije napala su 20. januara 1945. dijelove njemačke 373. legionarske divizije u Baljevcu. O toku i rezultatima napada vidi dok. br. 110 i 121.

[39] Vidi dok. br. 81, 82 i 125.

K-dant obišao art. divizion i dopunski bataljon.

6 drugova iz artilerije [poslato] za II. brigadu.

Ref. za vezu i op. oficir voljno.

Uvečer, održano u štabu predavanje o artileriji — prisutno 13 oficira.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum		Primedba
21-I-1945. g.	1) Raspored jedinica izmenio se u toliko što je III. Brigada otišla u 17h na izvršenje akcije na sektor Kruge — Kamensko.	
	Kod susjednih jedinica nije bilo promjene u rasporedu.	
	Izviđanje vršeno u pravcu nepr. garnizona u cilju ličnog obezbeđenja i držanja kontakta sa neprijateljem. Tokom dana nije bilo nepr. aktivnosti.	
	Primljen izvještaj o izmjeni nepr. snaga na našem sektoru i to:	
	II. bat. 847. puka (392. div.) prebačen na sektor Sinac — Lešće a u Vrhovine na njegovo mjesto došao erzac — jeger[40] bataljon »B«. u G. B. Potoku ostao i dalje 1. bat. iz 847 regimente.	
	Telefonski razgovori vođeni sa štabom Korpusa i potčinjenim jedinicama. Veza tokom dana funkcionisala dobro.	
	Važnija naređenja tokom dana nisu primana.	
	Izdano odobrenje za akciju III. Brigade u kom je napomenuto	

Vreme tokom dana bilo promenljivo — do podne bura i vejavica a po podne hladno, bez bure i snijega.

[40] rezervni lovački

i skrenuta pažnja za obezbeđenje krila i pravca za povlačenje te brzine akcije.

Borbe tokom dana nije bilo.

Komandant i komesar divizije u 8h krenuli za štab Korpusa, gdje su se zadržali do 19,45h. Bio u štabu po sl. poslu kom. komesara I. Brigade naše divizije.

U 20.30h poslije radio vjesti održan komemorat.[ivni] sastanak povodom godišnjice smrti Lenjina. Govorio drug Jovo Bogdanović, ruk. [ovodilac] politodjela i komesar divizije. Prisustvovali svi rukovodioci, prišt. djelovi i članovi štaba divizije.

Do podne upućeni za štab Korpusa nastavnici za podoficirski kurs naše divizije i to: pporučnik Mikulić Joso, nast. minobacačkog kursa, i st. vodnik Pavičić, pom. nastavnika na minob. kursu.

U toku dana 1. bataljon iz II. Brigade i prištabski djelovi št. divizije čistili put od Vrela prema Prijeboju.

Vojno-ob. oficir divizije vratio se oko 16h iz štaba II. Brigade.

Stigli u štab na raspored 5 novomobilisanih drugova iz II. Područja.[41] i upućeni u III. Brigadu.

Oko 19h stiglo 5 svršenih kursista VIII. pratećeg kursa I. OF. škole Glavnog štaba, koji su poslani u svoje jedinice.

S. F. — S. N.

Politkomesar ppukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

[41] Odnosi se na Komandu 2. ličkog područja.

Datum		Primedba
22-I-1945. g.	1.) Raspored jedinica isti kao i prošlog dana s tim što se je III. Brigada povratila sa zadatka koji nije uspio.	
	2.) Kod susjednih jedinica u pogledu rasporeda nije također bilo promjene.	
	3.) Izviđanje vršeno u pravcu nepr. garnizona u cilju ličnog obezbeđenja i držanja kontakta sa neprijateljem.	
	Tokom dana nisu primljeni nikakovi važniji izvještaji.	
	Promjena na nepr. sektoru i u nepr. rasporedu nije bilo.	
	Telef. razgovori vođeni sa št. Korpusa i pom. jedinicama, koji tokom dana funkcionisali dobro.	
	U toku dana nisu primljena nikakova važnija naređenja, a niti izdavana.	
	III. Brigada, koja je išla napasti nepr. na Gradini (kod Kruga), povratila se budući na njoj nije našla neprijatelja. Od vlastite minobacačke vatre (radi slate veze) imala 1 mrtvog i 6 ranjenih. Načelnik štaba divizije otišao da ispita ovaj slučaj.	
	U 9.10^h došli u štab komesar Gl. štaba i načelnik general Jakšić. Zadržali se 10 minuta i otišli preko Prijeboja za G.Š.[42]	
	U 12^h otpremljeno pet drugova na kurs prateći — i to 3 na minobacački, 3 na p.k.[43]	

Vreme oblačno, bez bure i snijega.

[42] Glavni štab NOV i PO Hrvatske nalazio se tada u Topuskom.
[43] protivkolski, tj. na kurs za obuku na protivtenkovskim topovima.

Iz ambulante došlo 7 drugova koji su raspoređeni u njihove jedinice.

Na radiofon. kurs pozivamo 30 drugova iz brigada do sutra.

S. F. — S. N.

Politkomesar ppukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik - Grubor

SADRŽAJ

Datum		Primedba
23-I-1945. g.	Raspored jedinica isti. U toku dana nije bilo promjena. Izviđanja vršena u pravcu npr. garnizona na Čudin Klancu i G. B. Potoku u cilju obezbeđenja i održavanja kontakta sa neprijateljem. Tokom dana nisu primljeni nikakovi važniji izvještaji. Podaci o neprijatelju isti. Tokom dana nije bilo nikakovih važnijih promjena. Telefonski razgovori vođeni tokom dana sa štabom korpusa i podređenim jedinicama. Veza tokom dana funkcionisala dobro. Primljeno naređenje u 00,05[h] za čišćenje ceste od Bjelopolja za Kijevo Brdo.[44] Ovo prenošeno na III. Brigadu koja je preko čit.[avog] dana bila angažovana na čišćenju puta na liniji Kaljevo Brdo[45] — Bjelopolje — Gorica. Brigada povučena u 16,30. Borbe u toku dana nije bilo. U 11[h] stigao u štab pomoćnik komesara divizije[46] i primio dužnost. U 14[h] vratio se u štab načelnik štaba sa sl. puta.	Vreme lipeo, vedro, bez bure. Uveče održan vojnički čas. Prisutno 12 oficira i 1 podoficir. Proučavamo iz »Nar. vojnika«: Tumačenje voj. pojmova i znakova.

[44] i [45] Kijevo ili Kaljevo Brdo nije nađeno na karti 1:100.000.

[46] Za pomoćnika komesara 35. divizije postavljen je tada Bude Bosnić.

U 9h stiglo na raspored 13 boraca novomobilisanih. Isti raspoređeni i to 7 u III. i 6 u II. Brigadu.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum		Primedba
24-I-1945. g.	Vreme preko dana vrlo hladno — vijavica sa burom i snijegom.	Raspored jedinica isti — bez promjene. Kod susjednih jedinica tokom dana nije bilo promjena. Izviđanje vršeno u pravcu nepr. garnizona. Pokreta neprijatelja tokom dana nije bilo. Primljen izvještaj od voj. ob. oficira o rasformiranju III. St. zdruga u formaciju IV. Djelatnog zdruga, tačan pregled broj. stanja i rasporeda njegovih bojna.[47] Ovaj Zdrug djeluje na sektoru Otočac — Gospić. Primljen raspis št. 392. Div. o pripremam za samoodrbanu.[48] Izdato naređenje za čišćenje ceste II. i III. Brigadi te prištabskim djelovima. Borbe tokom dana nije bilo.	

[47] Taj podatak nije bio tačan. Treći ustaški zdrug je u sastavu 13. ustaško-domobranske divizije a njegov stožer (štab) nalazio se u Karlovcu (vidi dok. br. 169 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 19—1, k. 119: obavještajni izvještaj Štaba 4. korpusa od 31. januara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Četvrti ustaški stajaći djelatni zdrug postojao je i ranije, a od novembra 1944. nalazio se u sastavu 11. ustaško-domobranske divizije. Stožer toga zdruga nalazio se u Otočcu, a stožer te divizije u Gospiću (opširnije o sastavu i razmještaju 11. ustaško-domobranske divizije vidi knj. 36, dok. br. 111, objašnjenje br. 66; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 26. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske reg. br. 1—3, k. 114/B: obavještajni izvještaj Glavnog štaba Hrvatske od 1. decembra 1944. pisan Vrhovnom štabu NOV i POJ).

[48] Riječ je o raspisu o organizaciji odbrambenih borbi koji je njemačka 392. legionarska divizija 27. januara 1945. poslala potčinjenim jedinicama. Prepis dokumenata nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 2—21, k. 1237/A).

U 9,10 došli u štab komesari i pom. komesara brigada. U 9,15 došao u štab komesar Korpusa. Održan sastanak komesara.

U 14,50 otpremljeno na of. kurs pri štabu Korpusa 8 drugova a na izviđački kurs 10 drugova.

Uveče od 9—10[h] održao major drug Adamik,[49] šef artilerijskog otsjeka Korpusa, predavanje: Opšti pojmovi o artileriji. Prisutno bilo 12 oficira i 7 podoficira. Predavanje trajalo 1 sat i 15 min.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

RASPORED

Datum		Primedba
25-I-1945. g.	U toku dana nije bilo promjena ni u susjednim jedinicama.	
	Izviđanje vršeno u pravcu nepr. garnizona radi držanja kontakta sa neprijateljem.	
	U 11,30 javio k-dant II. Brigade[50] da je nepr. krenuo jačom snagom za Leskovac. Poslane 2 čete u pojačanje četi u Leskovac. Neprijatelj vraćen.	
	U 13,15 k-dant III. Brigade[51] jav.[lja] da neprijatelj kupi narod oko ceste Lapac — Bihać i odvozi na Bihać.	
	Podaci o neprijatelju isti.	
	Primljeno naređenje o formiranju art. brigade. Za k-danta poslan kapetan Mihovilović Milanko.	
	Važnija naređenja tokom dana nisu izdavana.	

Vreme promenljivo, po podne padao snijeg.

[49] Augustin
[50] Komandant 2. NOU brigade bio je tada Bogdan Mamula.
[51] Komandant 3. NOU brigade bio je tada Mane Breka.

Borbe nije bilo.

U 8h otišao drug Kosovac Mića, pom. komesara divizije, na novu dužnost za štab korpusa.

U 9h operat. oficir obišao je I. Brigadu a vratio se u 19h.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum		Primedba
26-I-1945. g.	Raspored jedinica isti — bez promjena. Na sektoru susjednih jedinica nije također bilo promjena. U toku dana vršeno izviđanje u pravcu neprijateljskih položaja radi obezbeđenja i održavanja kontakta. Tokom dana primljen izvještaj o miniranju ceste između Bihaća i Lapca od strane neprijatelja. Važnijih drugih izvještaja nije bilo. Podaci o neprijatelju isti, bez promjena. Telefonski razgovori vođeni sa štabom Korpusa i podređenim jedinicama. Tokom dana nisu primljena nikakova važnija naređenja, takođe, nisu ni jedinicama izdavana važnija naređenja. Borbe tokom dana nije bilo. Odlaska i dolaska oficira nije bilo. Za Mornaricu otpremljeno 12 drugova iz naše Divizije. U štab došao u 18h član P. K. SKOJA po službenom poslu.	Vreme promenljivo — južno. Predveče počela padati kiša.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum		Primedba
27-I-1945. g.	Raspored jedinica bez promjene. Na sektoru susjednih jedinica nije bilo promjene u rasporedu. Izviđanje vršeno jačim patrolama u pravcu neprijateljskih garnizona, u cilju kontakta i obezbeđenja. Važniji izvještaji tokom dana nisu primani. Podaci o neprijatelju isti — bez promjene. Naknadno primljen izveštaj da je Jöger — ersatz bat. 19. napustio Vrhovine i krenuo prema sjeveru u sastav svoje divizije. Na njegovo mjesto došle 2 sat. [nije] ustaša. Važnija naređenja niti su primana niti izdavana. Borbe tokom dana nije bilo. U 9h došao u štab voj. ob. oficir korpusa[52] i šef ob. centra. Zadržali se 1 sat i povratili za korpus. Na čišćenju snijega nije rađeno.	Naređenje je izdato I. brigadi za sadejstvo sa 13. div.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik: Grubor

SADRŽAJ

Datum		Primedba
28-I-1945. g.	Raspored jedinica isti. Na sektoru susjednih jedinica u rasporedu nema promjena. Tokom dana nisu primljeni nikakovi važniji izvještaji. Podaci o neprijatelju isti. Na neprijateljskom položaju nije bilo promjena a niti ispada od strane neprijatelja.	

[52] Načelnik Obavještajnog odsjeka u Štabu 11. korpusa NOVJ bio je tada Dušan Bogunović.

Vreme vrlo hladno. Jaka vijavica.

Naređenja važnije prirode nisu tokom dana primana a ni izdavana.

I. Brigada zatvarala pravac prema Crnoj Vlasti i B. Potoku, dok je XIII. Div. trebala vršiti napad na [Ivčevića] Kosu. Radi lošeg vremena snage XIII. Divizije se povratile[53] te se nakon toga povukle i snage naše I. Brigade u svoju polaznu bazu.

Ob. oficir održao sastanak sa ob. oficirima brigada. Referent naoružanja održao sastanak sa ref. naor. brigada. Prisustvovao operat. oficir Divizije.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum		Primedba
29-I-1945. g.	Raspored jedinica isti, bez promjene.	
Vreme vrlo hladno — bez veće vijavice.	Na sektoru susjednih jedinica nije bilo promjena.	
	Patrole upućivane tokom dana u pravcu neprijateljskih položaja radi izviđanja i kontakta sa neprijateljem.	
	Tokom dana nisu primljena nikakova važnija obavještenja ni izvještaji.	
	Podaci o neprijatelju isti, bez promjena.	
	Telefonski razgovori vođeni sa štabom Korpusa i potčinjenim jedi-	

[53] Iz operacijskog dnevnika 13. NOU divizije za januar 1945. vidi se, da su njene dvije brigade (1. i 2) napale to a dana neprijatelja u selima Ivčevića Kosa i Hećimovići, ali je neprijatelj pobjegao u selo Janjče. Istovremeno su jedinice 2. NOU brigade vodile borbu sa neprijateljem koji je iz sela Janjče i sela Perušića pošao u pomoć napadnutim posadama. Brigada je imala 2 ranjena (vidi Arhiv VII, reg. br. 39—2, k. 915).

nicama. Veza tokom dana funkcionisala dobro.

Primljeno naređenje od štaba Korpusa za rokadu Divizije na sektor Rakovica — Poljanak — Vrelo.

Izdana potrebna naređenja štabovima brigada u cilju izvršenja našeg naređenja.

U 10[h] za I. Brigadu otišli referent veze i voj. ob. oficir a po podne i referent saniteta.[54]

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

SADRŽAJ

Datum		Primedba
30-I-1945. g.	U toku dana jedinice divizije (I, II i III. Brigada) te štab i prištabski djelovi (četa za vezu, prateća četa, diverzantska četa, sanit. četa, izviđačka četa) [izvršili su pokret].	
	Na starom mjestu ostali: Artiljerijska brigada, puk baterija, prihvatna bolnica i dopunski bataljon.	
	I. Brigada krenula u 7[h],	
	II. Brigada krenula u 8[h] a	
	III. Brigada krenula u 0,015 časova.	
	Štab divizije i prištabski djelovi krenuli u 12 časova.	
	Tokom dana nisu primana nikakova važnija naređenja ni obavještenja.	

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

[54] Referent saniteta 35. NOU divizije bio je tada dr. Rafael Dimnik.

Datum		Primedba
31-I-1945. g.	*Raspored jedinica sledeći:* Štab divizije i svi prištabski djelovi smješteni u Rakovici. Intendantura divizije u Čatrnji. III. Brigada: 2 bataljona u Koreničkoj Reci, 1 bataljon u Ćunjića Krčevini a 1 bataljon u Jezercu. Štab brigade i prišt. djelovi u Koreničkoj Reci. I. Brigada: 2 bat. u Sertić Poljani, 1 bataljon na Plitvicama i 1 bataljon na Poljanku. Štab brigade i prišt. djelovi na Poljanku. II. Brigada: Svi bataljoni, štab brigade i prištabski djelovi u okolini Rakovice — (štab brig., I. bat. — Rendulić Brdo,[55] II. bat. u Brajidićima, III. bat. u Sabljakovu i IV. b. u Krivaji.[56] Art. brigada: U selu Ponor, na starom mjestu. Dopunski bataljon: U Šeganovcu, na starom mjestu. Na sektoru susjednih jedinica nije bilo promjena. Naređeno nasilno izviđanje u pravcu Gor. B.[57] Potoka od strane naše I. i III. brigade. Primljen izvještaj od štaba korpusa da se neki nepr. djelovi koncentrišu kod G. B. Potoka. Ovo nije provjereno. Poslan ob. of. divi-	

Vrijeme lijepo, prošlo bez bure i vjetra.

[55] Rendulić brdo nije nađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na selo Renduliće.

[56] Selo Krivaja nije nađeno na karti 1:100.000.

[57] Gornjeg Babinog

zije sa udarnim grupama da ovo provjeri i ispita.[58]

Telefonski razgovori vođeni sa štabom korpusa i štabovima brigada.

Sa II. Brigadom nije bilo telefonske veze do 10 sati. Pozvan štab na odgovornost.

Uspostavljena telef. veza sa štabom VIII. Divizije i njezinih brigada, koje su u susjedstvu sa nama.

Od št. korpusa primljeno naređenje za čišćenje puta od Pl. Jezera do Korenice. Ovo izdano naređenje štabu I. i III. Brigade sa ograničenim rokom.

Borbe tokom dana nije bilo.

Odlaska oficira nije bilo.

Na dužnost u prop. odjel. divizije otišli drugovi Čuculić Cvetko i Uzelac Gojko.

Od 9,20 do 10,15 održan štabski sastanak. Prisutni bili svi referenti i članovi štaba a jednom djelu i komandiri jedinica pri štabu divizije.

S. F. — S. N.

Politkomesar p. pukovnik: Lenac M.

Komandant — ppukovnik Grubor

[58] Udarne grupe su utvrdile da neprijatelj tada nije koncentrisao jače snage u tom rejonu (vidi Arhiv VII, reg. br. 17—4, k. 1234/B: operacijski dnevnik Štaba 35. NOU divizije).

BR. 129

IZVOD IZ OPERACIJSKOG DNEVNIKA ŠTABA 36. DIVIZIJE OD 31. JANUARA 1945. DOSTAVLJEN ŠTABU 12. KORPUSA NOVJ O BORBAMA NA PODRUČJU VIROVITICE U DRUGOJ POLOVINI JANUARA[1]

ŠTAB
XXXVI NOU DIVIZIJE
Broj: 47
31 januara 1945

ŠTABU XII KORPUSA NOVJ

Dostavlja se izvod iz operacijskog dnevnika za vreme od 15 do 31 januara o. g., šema borbenog rasporeda naših jedinica na dan 31 o. m. i pregled brojnog stanja i naoružanja po obr.[ascu] I, II i III na dan 31 januara o. g.[2]

Posle usiljenog marša od 4 dana,[3] naše jedinice su od 17 do 23 o. m. vodile vrlo žestoke borbe. Od 23 pa sve do danas naše jedinice drže položaj sa po tri bataljona.

U svim ovim borbama moral boraca bio je na priličnoj visini. Pojedini naši bataljonski rukovodioci nisu se dovoljno snašli i pokazali dovoljno upornosti.

Služba veze je u prvoj borbi slabo funkcionisala, dok je u drugoj u potpunosti zadovoljila.

Sadejstvo među jedinicama u potpunosti je došlo do izražaja tek u poslednjoj borbi. Artiljerija je uspešno pomagala našu pešadiju.

Obaveštajna služba je prilično zadovoljila.

Sanitet je u ovim borbama bio na dostojnoj visini.

Na političkom polju u ovom periodu vremena radilo se vrlo malo, jer su nam svi bataljoni bili na položajima ili na kopanju rovova.

Pri svakom štabu brigade održavaju se sa po 30 slušalaca niži vojni kursevi. Održan je kurs na bacačima 82 mm

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—3, k. 1241.

[2] Redakcija nije mogla pronaći šemu rasporeda 36. NOU divizije, ali se raspored njenih jedinica vidi iz skice koju je za 31. januar 1945. izradila Geodetska sekcija 10. korpusa NOVJ (vidi Arhiv VII, reg. br. 9/6—2, k. 118).

Redakcija takođe nije mogla pronaći pregled brojnog stanja i naoružanja od 31. januara 1945. godine.

[3] Riječ je o maršu 36. NOU divizije iz Baranje u rejon Virovitice (opširnije o tome vidi dok. br. 31, 34, 47 i 61).

u svakoj brigadi. U svakom bataljonu formirana je četa bacača sa po 4 bacača 82 mm.

Kulturno-prosvetne ekipe divizije, brigada i bataljona na terenu Slavonije dale su oko deset priredbi. Svakoga dana naši borci čitaju radio-vesti.

Narod je prema nama dobro raspoložen. Većih grešaka u odnosu sa narodom nije bilo.

U našim jedinicama još uvek ima do 20% boraca sa slabom odećom i obućom i u civilnim kapama oko 30%.

Ishrana zadovoljava. Jedino oskudevamo u soli. Sa mesom i brašnom se u glavnom snabdevamo iz Mađarske.

Radi velike hladnoće i slabe odeće u našim jedinicama ima priličan broj obolelih drugova radi prehlade, a ima takođe i oko šesdeset slučajeva smrzavanja pojedinih delova tela.

U odnosu drugova i drugarica bilo je nekoliko grešaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
potpukovnik:
Bogdan A. Vujošević

Komandant — pukovnik:
Duš.[5] N. Vukasović

M. P.

Načelnik — major:
Hribar[4]

ŠTAB
XXXVI NOU DIVIZIJE
Broj: 47
31 januara 1945

ŠTABU XII KORPUSA NOVJ

Izvod iz operaciskog dnevnika
od 15 do 31 januara 1945 god.

I.

Zadatak:

Likvidiranje neprijatelja na sektoru Vukosavljevica — Turnašica — Sedlarica.[6]

[4] Artur
[5] Dušan
[6] i [8] O neprijateljskim snagama na navedenom sektoru vidi dok. br. 17, 60, 149, 150 i 154 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4; k. 577: relaciju Štaba 10. korpusa pisanu 27. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Obostrana situacija:

Neprijatelj pokušava da ugrozi mostobran kod Virovitice. Mi nastojimo da zaustavimo neprijateljsko napredovanje i stalnim napadima mu ne dozvoljavamo koncentracije i prisiljavamo ga na povlačenje.

Naziv jedinica koje su se borile:

U ovim borbama učestvovala je naša III, VI i Artileriska brigada. Desno od našeg sektora su jedinice XL divizije, a levo XXXIII.[7]

Polazni položaji:

Bjelovar — Klisa — Đoltà — k. 133 (na željezničkoj pruzi), Srednja Zanoga, k. 227, k. 273, Siječica, k. 224.

Pravci napada:

Sveta Jelena, Turnašica, željeznička stanica Vukosavljevica, k. 238 (Radotić Brdo), Veliko Brdo, Karšanj, Otrovanski Brijeg, k. 193.

Neprijateljske snage:

Tri puka Čerkeza pojačana sa nešto ustaša.

Tok borbe:

Borba je počela 18 o. m. u 06,00 sati. Čim su naše jedinice krenule u napad na svim pravcima naišle su na neprijatelja, koji se dobro ukopao. Oba krila su brzo napredovala, dok se na željezničkoj stanici Vukosavljevica i Radotić Brdu neprijatelj uporno branio sve do 16,00 časova 19 o. m. kada se povukao. Na levom krilu na sektoru k. 193 i Otrovanskog Brijega neprijatelj pošto je bio potisnut dobijao je pomoć od M. Črešnjevice tako da je uspeo oko 10,00 sati da potisne naše levo krilo na polazne položaje. U toku dana 19 januara sa pomenutim pešadiskim brigadama sadejstvovala su i sva oružja artiljerijske brigade.

Posle 16,00 časova 19 o. m. neprijatelj je uspeo da artiljerijskom vatrom kamuflira izvlačenje koje je primećeno tek kada su se zadnji delovi izvlačili. Neprijatelj se povukao u pravcu Otrovanec — Pitomača, Otrovanec — Kloštar.

---

[7] O rasporedu, zadacima i radu 40. divizije 6. korpusa i 33. divizije 10. korpusa NOVJ vidi dok. br. 61, 95 i 97 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—2, k. 118: izvještaj Štaba 10. korpusa pisan 3. februara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

II.

Zadatak:

Likvidiranje neprijatelja na sektoru Pitomača — Otrovanec — Đuretina.

Obostrana situacija:

Neprijatelj se koncentriše na sektoru Pitomača — Otrovanec da bi ugrozio naše desno krilo. Mi nastojimo neprijatelja razbiti i poterati preko kanala koji prolazi istočnom ivicom sela Kladare.

Naziv jedinica koje su se borile:

III, V, XII Prolet. i Artiljerijska brigada.

Polazni položaji:

Šašnato Polje — Škraklje — St. Gradac — Babino Brdo — Konačine — Gložige.

Pravci napada:

Đuretina — Banov Brod — Dolnje Polje — željeznička stanica Pitomača — Otrovanac.

Neprijateljske snage:

Tri puka Čerkeza, Ziherregimenta (Nemci) i dve satnije ustaša.[8]

Tok borbe:

Borba je počela 21 o. m. u 17,00 časova na svim sektorima. Naše jedinice su vrlo brzo napredovale a naročito naše levo krilo koje je za nepuna četiri sata borbe očistio od neprijatelja selo Otrovanec. Desno krilo je takođe uspelo da prodre u ulice na periferiji sela Pitomače. Odlučnu odbranu neprijatelj je davao na k. 126 iznad sela Otrovanec, na željezničkoj stanici Pitomača kao i okuci ceste iznad željezničke stanice, tako da naše snage nisu uspele potisnuti neprijatelja sa ove linije. Zbog nezgodnih položaja, naše se snage u zoru povukle na polazne položaje.

22 o. m. u 18,00 časova iste naše snage su ponovo izvršile napad. Kao i 21 o. m. naše snage su došle do odbrambene linije neprijatelja, odakle su se u zoru 23 o. m. povukle na polazne položaje.[9]

---

[9] Opširnije o toku i rezultatima napada na Otrovanec i Pitomaču vidi dok. br. 67, 95, 103, 119, 157, 159, 160 i 161; Arhiv VII, reg. br. 9—2, k. 118: izvještaj Štaba 10. korpusa pisan 3. februara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Oba puta artiljerija je vršila pripremu za napad koja je prvog dana bila slaba, dok je drugoga dana potpuno zadovoljila. Drugoga dana je za vreme celoga napada artiljerija odlično sadejstvovala sa svim našim jedinicama, dok je u prvom napadu bilo vrlo slabo sadejstvo.

Gubitci (za vreme svih borbi na teritoriji Slavonije):

Naši:

a) U ljudstvu:
180 poginulih drugova i drugarica,
796 ranjenih drugova i drugarica.

b) U oružju:
2 teška mitraljeza, 20 puško-mitraljeza, 5 bacača 50 mm, 14 pušaka i 6 mitraljeza. Od broja izgubljenog oružja je 80% u borbi uništeno od neprijateljske artiljerije i bacača.

U vlastite gubitke smo uračunali gubitke XII Proleterske brigade XII Divizije, koja je bila pod komandom našeg štaba, a čiji gubitci iznose:

a) U ljudstvu:
7 poginulih drugova-ca,
60 ranjenih drugova-ca.

b) U oružju:
2 teška mitraljeza, tri puške, dva štita za teški mitraljez.

Neprijateljski:

a) U ljudstvu:
2130 mrtvih i ranjenih, 5 zarobljenih.

b) U oružju:
2 puško-mitraljeza »Šarac« zarobljena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
potpukovnik:
Bogdan A. Vujošević

Komandant — pukovnik:
Duš. N. Vukasović

Načelnik — major:
Hribar

BR. 130

IZVOD IZ OPERACIJSKOG DNEVNIKA ŠTABA 40. NO DIVIZIJE O DEJSTVIMA OD 12. DO 31. JANUARA 1945. GODINE[1]

. . .[2]

Datum	Stanje vremena	Šta je rađeno i promjene koje su se desile	Primjedba
12. I	Snijeg	Štab divizije u s. Korija. Omladinska i Virovitička brigada na položajima kao i jučer sa istim zadatkom.[3] 18. brigada do 16 sati na odmaranju u Špišić Bukovici. Neprijatelj je od pravca Bjelovara prodro u Grubišno Polje[4] sa verovatnom namjerom da udari s leđa na položaje 10. korpusa. Da bi se neprijatelja omelo u tome, 18. brigada kreće u s. Lončarica i s. Dapčevica s tim da u Dapčevici drži jedan bataljon na pretstraži a u Lončarici 3 bataljona i da Lončaricu uredi za odbranu. Štab brigade u Lončarici.	

Politkomesar
potpukovnik

Komandant
pukovnik
V. Kovačević

---

[1] Original (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 25—2, k. 1293.

[2] Redakcija je izostavila dio operacijskog dnevnika od 1. do 12. januara, jer o dejstvima 40. NO divizije u tom periodu objavljuje detaljan izvještaj Štaba 10. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 60).

[3] Omladinska NOU brigada »Joža Vlahović« i Virovitička NO brigada držale su položaje na liniji r. Drava — St. Gradac — k. 130 — Đolta — ž. st. Vukosavljevica. Njihov je zadatak bio zatvaranje pravca Pitomača — Špišić Bukovica — Virovitica (opširnije o tome vidi dok. br. 60 i 95 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 27. januara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

[4] Pravcem Bjelovar — Velika Pisanica — Zrinska prodirala je 1. ustaško-domobranska divizija, a Grubišno Polje zauzeli su dijelovi njemačke 2. kozačke konjičke divizije 13. januara 1945 (vidi dok. br. 60).

13. I Snijeg

Štab divizije u s. Korija. 18. brigada noću unišla nesmetano u Grubišno Polje. Ujutro u 8 sati bila iznenađena: između Zdenaca i ribnjaka prošao 1. peš. donski puk i 300 konjanika i napao brigadu. Naši vodili borbu sa neprijateljem od 8 ujutru do 17 popodne i naši bili prisiljeni zauzeti druge položaje: Obrova šuma — Šušnjar. Naši gubici: 45 izbačeno iz stroja i to većinom iz 3. bataljona. Računa se da neprijatelj ima 200 izbačenih iz stroja.[5]

Na položaju Omladinske i Virovitičke brigade ništa novoga. Produbljuju se rovovi.

Politkomesar
potpukovnik

Komandant
major:
Savo Miljanović

14. I Snijeg

Štab divizije u s. Korija. 12. prolet.[erska] brigada (12. div.) stigla u Špišić Bukovicu gde je trebala i ostati i biti privremeno pod našom komandom. No budući da je neprijatelj sa juga krenuo prema položajima 10. korpusa i ušao u s. Zrinska — to je 12. brig. odmah krenula iz Šp.[išić] Bukovice sa zadatkom da napadne s. Zrinska.[6]

---

[5] Vidi dok. br. 60, 149 i 150.

[6] Prema izvještaju koji je Štab 10. korpusa 27. januara 1945. pisao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ, 12. proleterska brigada stigla je 14. januara u 19 časova u rejon sela Sibenika. Njenim dolaskom olakšan je položaj jedinica 32. i 33. NO divizije koje su sprečavale prodor njemačkih i ustaško-domobranskih snaga pravcima: Garešnica — Hercegovac — Pavlovac — Veliki Grđevac, Uljanik — Kajgana — Tomašica — Veliki Zdenci — Grubišno Polje i Bjelovar — Bulinac — Velika Pisanica — Zrinska. Dolaskom 12. proleterske brigade stvoreni su istovremeno i povoljni uslovi za opšti protivnapad i sprečavanje daljeg prodora neprijatelja ka Virovitici (opširnije o tome vidi dok. br. 60 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557).

Neprijatelj sa juga želi da razdvoji snage 10. korpusa od snaga 6. korpusa. Djelujući na snage 10. korpusa zauzeo je s. Sedlarica i s. Turnašica.[7]

Virovitička brigada, da bi zatvorila pravac Vukosavljevica — Špišić Bukovica, to je sa 1 bataljonom korigirala svoje levo krilo i proširuje ga od želj. st. Vukosavljevica do Radotića (kota 238), tj. uzima naslon na Bilogoru. Novoga kod brigade ništa.

Omladinska brigada na istim položajima. U uporištu Pitomača stiglo 10 tenkova.

Uvečer sov.[jetska] art.[ilje-rija] tukla sa 15 granata iz haubice Pitomaču.[8]

Politkomesar
potpukovnik

Komandant
major:
Savo Miljanović

15. I Snijeg

Štab divizije u s. Korija. 18. brigada od 15 — 19 sati vodila borbu na liniji južna ivica s. Rašenica, kota 161, mlin Šušnjari sa 2 eskadrona neprijatelja koji pripadaju 1. Donskom puku. Naši ubili 36 vojnika. Zaplenili 2 p. mitraljeza, 10 pušaka i 2000 mauzer metaka. Neprijatelj raspršen povukao se u Grubišno Polje.

Virovitička brigada sa 3 bataljona napala 2 bojne u Vukosavljevici i prisilila ih da napuste jugoistočni dio sela. Budući da je neprijatelj nadirao prema pust.[ari]

[7] Sedlaricu i Turnašicu zauzela je sjeverna neprijateljska skupina, koja je prodirala pravcem Pitomača — Otrovanec — Sedlarica — Turnašica — Špišić Bukovica (vidi dok. br. 60 i 149 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 27. januara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

[8] Tada su se u rejonu Virovitice nalazili dijelovi 233. divizije Crvene armije (vidi dok. br. 60, 95 i 103).

Đolta, to su 3 bataljona od Vukosavljevice povučena.

Omladinska brigada odbila manju nepr. snagu koja je išla sa pravca Đuretina u noći u 23 sata.

Politkomesar
potpukovnik

Komandant
major
Savo Miljanović

16. I

Od komandanta Korpusa[9] dobiven radiogram: »Ojačajte Vaše levo krilo u vezi sa težištem napada neprijatelja na prostoriji Vukosavljevica. Posesti Radotić (k. 238) sa 2 bataljona s obzirom na teže stanje 33. Div. X korpusa.«[10]

Štab divizije u s. Korija. Virovitička brigada na istom položaju kao i jučer. Željezničku stanicu Vukosavljevica držala je do 14 sati. Tada je oko 100 Čerkeza približilo se položaju i želj. stanici i povikalo da se dolaze predati i neka naši ne pucaju. Neki su čak Čerkezi bacili puške. Naši drugovi izišli su iz rova i pozdravljali se sa njima, našto su preostali Čerkezi iznenada osuli najjaču vatru na naše. Došlo je do borbe prsa o prsa. Naši su izgubili željezničku stanicu i nekoliko gnezda između puste Đolte i želj. stanice. Tako je prevarom uspjelo neprijatelju da zauzme tu važnu tačku.

Omladinska brigada na istim položajima. Izviđačka djelatnost.

Kod 18. brigade zatišje.

Politkomesar
potpukovnik

Komandant
major:
Savo Miljanović

---

[9] Komandant 6. korpusa NOVJ bio je tada Veljko Kovačević.

[10] Opširnije o napadima neprijatelja na 33. NO diviziju na liniji Bogaz (k. 228) — k. 273 — Radotić (trig. 238) vidi dok. br. 60 i 154

17. I Lijepo

Štab divizije u s. Korija. Omladinska brigada ujutro sa 2 bataljona krenula prema Pitomači i Đuretini. U svome napredovanju došao 1 bataljon u Dravsku ulicu s. Pitomače.[11] Poslije podne neprijatelju došlo pojačanje iz Pod. [ravskih] Sesveta — oko 1000 Bobanovih ustaša.[12] 2 naša bataljona pod borbom povukla se oko 16 sati na polazne položaje, tj. u svoje rovove i gnezda. Tom prilikom ubijeno 64 a ranjeno 132 nep. vojnika. Gubici brigade: 8 poginulo, 25 ranjeno, 3 nestala.

Virovitička brigada ujutro sa 2 bataljona izvršila sa dosadašnje linije prodor na celoj liniji i pod borbom dosegla liniju k. 123-šuma Đolta — Babino Brdo — Sv. Jelena. Brigada vodila borbu sa 450 Čerkeza ali je uspjela da zadrži dobivene položaje i nije se sa njih povlačila.

Kod 18. brigade zatišje. Tog dana sa južne strane vrši napad na Vukosavljevicu, Turnašicu Vojvođanska brigada (6. brigada). Napad ne uspjeva.[13]

Politkomesar
potpukovnik

Komandant
major:
Savo Miljanović

---

u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ.

[11] Opširnije o tome vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/7: depešu Štaba 6. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 18. januara 1945.

[12] Riječ je o ustašama iz sastava 5. ustaško-domobranske divizije (vidi dok. br. 17, objašnjenje br. 19).

[13] O toku i rezultatima napada 36. NOU divizije na neprijatelja na pravcu Vukosavljevica — Turnašica — Sedlarica vidi dok. br. 103 i 129 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557.

18. I Lijepo

Neprijatelju je stalno cilj uništiti Virovitički mostobran i crvenoarmejski puk baciti u Mađarsku.[14] Iz tih razloga naša 3. Armija ubacuje nove snage za obranu mostobrana. Zajedno sa našim jedinicama nalazi se 6. brigada vojvođanska a danas stiže i 5. brigada u Špišić Bukovicu.

Štab divizije u s. Korija. Virovitička i Omladinska brigada ukopane su na starim linijama od jučer, ali sa djelom snaga vrše pritisak na Otrovanec, Pitomaču, Đuretinu da uznemiravaju neprijatelja i sprečavaju ga da organizovano napadne naše odbranbene linije.

Gubitak željezničke stanice Vukosavljevica teško se osjeća i 6. vojvođanska brigada osvaja ju sa teškom mukom, pa opet gubi.

Noću Omladinska brigada vršila pritisak na Pitomaču.

Virovitička brigada vodila borbu na sektoru Otrovanec — Sv. Jelena — Šašnato Polje. Pobila 28, ranila 36 nepr. vojnika. Njezini gubici 7 mrtvih, 12 ranjenih.

Informativna patrola Virovitičke brigade uhvatila 1 nep. podoficira i 5 vojnika koji su išli popraviti telef. liniju koju su naši prekinuli.

Politkomesar
potpukovnik

Komandant
major:
Savo Miljanović

19. I Hladno, snijeg

Štab divizije preselio u s. Rogovac.

Štab Virovitičke [brigade] u s. Rogovac, štab Omladinske [brigade] u s. Novi Marof.

[14] Opširnije o njegovom povlačenju u Mađarsku vidi dok. br. 103.

Budući da je neprijatelj napustio Grubišno Polje, to je 18. brigada unišla sa 2 bataljona u Velike Zdence, sa 1 bataljonom u Male Zdence a 1 u Končanicu. Neprijatelj se nalazi u Pavlovcu, Ladislavu i Vel. Grđevcu. Komesar Dabo nije se vratio u svoj štab brigade i ne zna se gde je.[15]

Omladinska brigada i Virovitička brigada drže stare položaje, jedinice su umorne. Naizmenično vrši se dezinsekcija.

Oko Vukosavljevice, Sedlarice i Turnašice vojvođanske brigade (3, 5, 6) vode teške borbe i trpe znatne gubitke od neprijateljske artiljerijske vatre.[16]

Politkomesar
potpukovnik

Komandant
major:
Savo Miljanović

20. I

Puk sovjetske vojske koji je davao uže obezbeđenje virovitičkog mostobrana vratio se preko r. Drave u Mađarsku. Mostobran štite jedinice N.O.V.: jedinice 6. korpusa i vojvođanske brigade.

Budući da su prema Vukosavljevici nalazile se 3 vojvođanske brigade — to je neprijatelj osjećajući veliki pritisak napustio: Vukosavljevicu, Turnašicu i Sedlaricu.

Štab divizije u s. Rogovac. Štab Omladinske brigade u s. Novi Marof. Štab Virovitičke brigade u s. Rogovac.

---

[15] Ernest Rački Dabo, pomoćnik političkog komesara 18. NOU brigade, poginuo je u borbama kod Grubišnog Polja (vidi dok. br. 105).

[16] O gubicima 36. NOU divizije u borbama na pravcu Vukosavljevica — Turnašica — Sedlarica vidi dok. br. 129.

Jedinice Omladinske brigade i Virovitičke brigade ukopane na starim položajima prema Pitomači i Otrovancu.

Osamnaesta brigada na odmoru i sređivanju u s. Brzaja. Brigada radiogramom izvještava da je njezin pol. komesar Dabo po svoj prilici uhvaćen po neprijatelju u s. Grubišno Polje kad je na konju ujašio u selo ne znajući da se situacija naglo promjenila i neprijatelj ušao u selo.

Nekadanji komandant divizije Veljko Kovačević unapređen u čin generala i postavljen za komandanta 6. korpusa.

Politkomesar
potpukovnik

Komandant
major:
Savo Miljanović

21. I Sneg

Štab divizije u s. Velika Črešnjevica.

Budući da su jedinice 36. divizije (12. korpusa) dobile zadatak[17] napasti Otrovanec i Pitomaču, a 12. Prolet. brigada (6. korpus) da napadne Đuretinu — to su naše 3 brigade napustile dosadanje položaje i krenule da osiguraju levi bok za tu akciju.

Štab Omladinske brigade dolazi u s. Grabrovnica, a jedinice se ukopavaju da odijele Grabrovnicu od Dinjevca i Pitomače.

Štab Virovitičke brigade u s. Mala Črešnjevica, jedinice ukopane za odbranu sa pravca Ribnjačka i Suha Katalena.

[17] Riječ je o zapovijesti Štaba Zapadne operativne grupe (vidi dok. br. 67).

Štab 18. brigade u s. Grabrovnici, jedinice na odmaranju.

Vojvođanske jedinice spremaju se posle pola noći napasti Otrovanec i Pitomaču, a Omladinska brigada s. Dinjevac.

Politkomesar
potpukovnik

Komandant
major:
Savo Miljanović

22. I

U ponoć (21. na 22) vojvođanske jedinice izvršile napad na nep. uporište Pitomača, ali nije im uspjelo osvojiti ga.[18]

12. brigada zauzela s. Đuretina.[19] Štab divizije u s. Velika Črešnjevica.

Omladinska brigada sa navedenih položaja napala s. Dinjevac gde se nalazilo oko 700 nep. vojnika — Čerkeza sa Nijemcima. Napad izvršila sa 3 bataljona. Budući da je neprijatelj imao rovove a na važnijim pravcima i žicu — to nije uspjelo osvojiti selo. Neprijatelj je imao 60 mrtvih i 150 ranjenih, gubici brigade bili su 22 poginula, 60 ranjenih.[20] Brigada se povukla u s. Grabrovnicu gde se delom odmarala, a delom bila ukopana prema Dinjevcu.

Virovitička brigada u s. Velika Črešnjevica u kantonmanu.

---

[18] Vidi dok. br. 103, 129, 159, 160, 161 i 162 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557.

[19] Uvodeći u borbu jače snage neprijatelj je još istoga dana povratio Đuretinu i prisilio 12. proletersku brigadu da se povuče južno od sela (vidi dok. br. 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/9—2, k. 119/9. depeša Štaba 10. korpusa od 22. i 23. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[20] Opširnije o tome vidi dok. br. 159, 160, 161 i 162 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557.

18. brigada na položaju prema Kozarevcu na liniji k. 147—159 -trig. 285.

Štab divizije u s. Velika Črešnjevica.

Politkomesar potpukovnik

Komandant major: **Savo Miljanović**

23. I

Štab divizije iz s. Velike Črešnjevice prešao u Koriju a potom popodne u Viroviticu.

18. brigada iz Grabrovnice prešla da kantonuje u Špišić Bukovicu.

Omladinska i Virovitička brigada stigle u Špišić Bukovicu a potom produžile za Viroviticu da se odmaraju.

Politkomesar potpukovnik

V. d. komandanta major: **Savo Miljanović**

24. I

Štab divizije u Virovitici.

Štab Omladinske i Virovitičke brigade sa jedinicama u Virovitici, svi se borci odmaraju, kupaju i sređuju.

Štab 18. brigade sa svojim jedinicama nalazi se u Špišić Bukovici. Borci se odmaraju. Pregledava se oružje. Vrši se dezinsekcija.

Uvečer, u prisustvu komandanta Korpusa generala Kovačevića, održana konferencija sa komandantima i pom.pol. koma[21] brigada — povodom završenih akcija na sektoru Pitomača.

Politkomesar potpukovnik

V. d. komandanta major: **Savo Miljanović**

[21] Riječ je o pomoćnicima političkih komesara.

25. I Snijeg

Štab divizije u Virovitici. Virovitička i Omladinska brigada u Virovitici.

18. brigada u Špišić Bukovici. Štab Zapadne grupe,[22] pod koju sada momentano spadamo u operativnom pogledu, doneo odluku vršiti pritisak podravskom ravnicom, zatim prema Bjelovaru, a osiguravati se od pravca Grubišno Polje.

U tu svrhu naša divizija dolazi na sektor Zrinska, Sibenik, Mali Grđevac da zatvara pravac od Velike Pisanice.

Dosadanji načelnik štaba divizije major Miščević[23] premešten u štab korpusa za ađutanta.

Dosadašnji komandant Omlad. brigade poručnik Šepić postavljen za načelnika štaba divizije.

Dosadašnji komandant 18. brigade major Marijan Grozaj stavljen na raspolaganje štabu korpusa, a na njegovo mjesto postavljen major Jurčić Mato.

Za v.d. komandanta Omladinske brig. postavljen Stanko Basarić, poručnik.

Politkomesar
potpukovnik

V. d. komandanta
major:
Savo Miljanović

26. I Snijeg

Štab divizije u s. Sibeniku. Virovitička brigada sa svojim štabom u s. Sibeniku, gde je u divizijskoj rezervi.

Štab 18. brigade u s. Zrinska sa 1 bataljonom koji je u brigadnoj rezervi. Ostala 3 bataljona na

[22] Zapadna operativna grupa formirana je 19. januara 1945, naredbom Štaba 3. armije NOVJ. O njenom sastavu i zadacima vidi dok. br. 65.

[23] Mihajlo

položaju ukopana na liniji: istočni i sjeverni rub s. Zrinska.

Štab Omladinske brigade u s. Mali Grđevac. Njezini bataljoni ukopani na položaju linija: od crkve u s. Zrinska, potok Zrinska, šuma Grahorine, s. Grđevac — Grđevački mlin.

Lijevo od položaja naših brigada su položaji brigade Braće Radića, a desno jedinice 6. vojvođanske brigade.

Politkomesar potpukovnik:

V. d. komandanta major:
Savo Miljanović

27. I

Štab divizije u s. Sibenik. Brigade na istim položajima i istim kantonmanima kao jučer. Izviđačka djelatnost.

Politkomesar potpukovnik

V. d. komandanta major:
Savo Miljanović

28. I

Štab divizije u s. Sibenik. Omladinska brigada sa dosadašnjeg položaja krenila u napad na Vel.[iki] Grđevac. Pri tome zarobila 6 nep. vojnika, zaplenila 2 šarca. Neprijatelj imao znatan broj mrtvih, treća četa 21. bojne gotovo cijela uništena.

18. brigada vršila napad na Veliku Pisanicu gde su se nalazili Čerkezi. Neprijatelj imao 6 mrtvih, 18 ranjenih.[24]

Virovitička brigada u divizijskoj rezervi u s. Sibenik.

Politkomesar potpukovnik

V. d. komandanta major:
Savo Miljanović

[24] Prema depešama koje su štabovi 6. i 10. korpusa 30. januara 1945. uputili Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, Omladinska NOU bri-

29. I

Štab divizije u s. Sibenik. Položaji i kantonman 18. brigade (Bubanj i Zrinska) tučeni od neprijateljskih aviona, od čega je brigada imala 1 ranjenog [borca], 1 ranjenog konja.

Omladinska brigada u s. Mali Grđevac na položaju.

Virovitička brigada sa 1 bat. napala Malu Pisanicu, gde nije naišla na neprijatelja. Ostala 3 bataljona tukla se na terenu oko s. Lasovac i s. Bedenička. Nisu imali gubitaka.

Politkomesar
potpukovnik

V. d. komandanta
major:
Savo Miljanović

30. I

Štab divizije krenuo iz s. Sibenik i stigao u s. Trojeglava, gdje se i smestio.

Naše brigade tog dana u pokretu i stigle: 18. brigada u s. Grubišno Polje, Omladinska u s. Rašenica, Virovitička brigada u s. Ivanovo Selo.

Boravkom na sektoru Grubišno Polje brigade će braniti pokušaj neprijatelja da sa pravca Severin, Veliki Grđevac, Zdenci, Grubišno Polje prodre preko Dapčevice na Virovitički mostobran.

Politkomesar
potpukovnik

V. d. komandanta
major:
Savo Miljanović

---

gada »Joža Vlahović« i 18. NOU brigada, prilikom napada na Veliki Grđevac i Veliku Pisanicu, ubile su 60, ranile 120 i zarobile 6 vojnika. 1. ustaško-domobranske divizije, a zaplijenile: 2 šarca, 20 pušaka, 1 postolje za teški minobacač, 11 metaka za puške, 6 torbica sanitetskog materijala, 18 uniformi i drugi ratni materijal. Brigade su imale 7 mrtvih i 44 ranjena (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/14—2, k. 119/7 i reg. br. 1/14—2, k. 119/9).

31. I

Štab divizije u s. Trojeglava. 18. brigada zatvara pravac od Hercegovca i Pavlovca tako da u južnom delu V. Zdenaca drži 2 bataljona, u centru sela na raskršću 1 bataljon, a u selima Grbavac i Orlovac 1 bataljon.

Virovitička brigada u s. Ivanovo Selo.

Omladinska brigada u s. D. Rašenica.

Uveče brigade izvršile pokret.[25]

Politkomesar
potpukovnik

V. d. komandanta
major:
Savo Miljanović

[25] Prema izvještaju koji je Štab 10. korpusa 9. februara 1945. pisao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, jedinice 33. i 40. NO divizije 31. januara poslije podne vršile su pritisak na neprijatelja i prisilile ga da napusti Končanicu, Brestovac, Velike i Male Zdence i Pavlovac i da se povuče prema Garešnici (vidi Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557).

BR. 131

IZVOD IZ OPERACIJSKOG DNEVNIKA ŠTABA 51. DIVIZIJE OD 31. JANUARA 1945. ŠTABU 12. KORPUSA NOVJ O BORBAMA I O STANJU U JEDINICAMA U DRUGOJ POLOVINI JANUARA[1]

ŠTAB
51. N.O.U. DIVIZIJE
N.O.V. JUGOSLAVIJE
Br. 100
dana 31-I-1945

ŠTABU XII. KORPUSA

Suhopolje

Podnosimo sledeći izvod iz operacijskog dnevnika štaba ove divizije za razdoblje od 16. do 31. januara 1945. god.

U ovom razdoblju, kao najznačajniji momenti ističu se:

a. — Izvršenje usiljenog marša u dužini od preko 150 km, sa prelazom preko r. Drave.

b. — Napad na neprijateljska uporišta 20. i 21. ov. mes.

c. — Napad na neprijateljska uporišta noću 25./26. ov. mes.

d. — Smena XVI. divizije po jedinicama ove divizije, te prelaz u upornu odbranu na cijelom sektoru, koji je do tada držala XVI. i 51. NOU divizija.

Prikaz plana štaba divizije za izvršenje postavljenih zadataka, kao i tok vođenih operacija vidi se iz priloženog izvoda iz operacijskog dnevnika, kao i iz izveštaja neposredno dostavljenih po završenim operacijama.[2]

Iznosimo opšta zapažanja o okolnostima pod kojima je izvođenje postavljenih zadataka bilo uslovljeno.

Opšta zapažanja:

1. — Organizacija na prelazu r. Drave nije bila temeljito sprovedena. Osjetila se je potreba da se ista povjeri jednom energičnom oficiru, koji bi bio vlastan da sva pitanja u vezi sa prevoženjem pravilno riješi.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 7—5, k. 1396.

[2] Izvještaji Štaba 51. NOU divizije o borbama koje je ova divizija vodila 20/21. i 25/26. januara 1945. nalaze se u Arhivu VII, reg. br. 1—3 i reg. br. 3—3, k. 590.

2. — Odašiljanje konačara nije bilo redovito. Ovo je imalo za posljedicu da su jedinice stizale na konačište koje u nijednom smislu nije bilo pripremljeno.

3. — Službi izviđanja neprijateljskih snaga i zemljišta trebalo je posvetiti više pažnje. Sadašnja organizacija naših izviđačkih organa pruža velike mogućnosti za uspešno pribavljanje podataka. Potrebno je bilo samo više inicijative od strane odgovornih rukovodilaca.

4. — Službi veze nije poklonjeno dovoljno staranja. Ovo je imalo za posljedicu da je veza sa jedinicama u borbi bila labava, a često puta i nikakva.

5. — Osjetljivost naših boraca u borbi sa neprijateljskim oklopljenim snagama znatna je. Uzrok: nedovoljna obučenost i neprekaljenost u frontalnim borbama.

6. — Borbeni duh naših boraca je [na visini]. Ipak ne može se reći da kod boraca vlada zanos i oduševljenje, kojim su se odlikovale naše stare jedinice. Uzrok: veliki priliv novomobilisanih boraca, kod kojih se u moralnom odgoju nije dostigao onaj stupanj, do kojega naše jedinice treba da se izdignu.

7. — Neprijatelj je žilav i uporan. Osjeća se njegova prednost u iskustvu i tvrdoglavost.

8. — U vezi izloženog, udarna snaga naših jedinica nije na potrebnoj visini.

9. — Diviziska artiljerija dobro se je snašla. Dok je prvog dana borbe bilo izvjesnih propusta, tokom daljnjih operacija isti su bili svedeni na najmanju mjeru.

10. — Osjeća se da se naše brigadno rukovodstvo i jedinice nalaze u prelaznom razdoblju iz partizanskog vida ratovanja u frontalni (t. zv. normalni) vid ratovanja. Dok pojedini rukovodioci »bježe unapred« — u streljački stroj, dotle drugi prilično kruto ostaju kod telefonskih slušalica.

11. — Redovna je pojava da brigadni rukovodioci škrtare sa upotrebom rezerve — manevarskom snagom, koja ima jedini zadatak da eksploatiše postignute uspjehe. Uzrok: nedovoljna rutina za upotrebu snaga i suvišna opreznost. Posljedice: redovno se zakašnjava sa upotrebom rezerve i proširenje početnih uspjeha izostaje.

12. — Rukovodstva, koja usled nedostatka energije ili drugih slabosti ne izvrše postavljeni zadatak, ne uzimaju se na odgovornost, već se sve završava na oštroj kritici, koja nije uvjek u stanju da probudi savjest krivca.

13. — Za izvršenje ovakovih i sličnih zadataka treba podređenim jedinicama staviti dovoljno vremena na raspoloženje. U ovom razdoblju nije se ovome zahtjevu poklonilo dosta pažnje, te je bilo rada i »na brzu ruku«. Posljedica: netemeljito

izvršene pripreme i nedovoljno proučen tok događaja. Drugim riječima rukovodioci nisu imali dovoljno vremena da se unesu i sažive sa svojim zadatkom.

Pored izloženog napominje se slijedeće:

1. — Problem nenaoružanih boraca (1200) ovaj štab još nije riješio.

2. — Za proteklih 15 dana obuci se nije moglo posvetiti dovoljno pažnje. Uzrok: cijelo razdoblje provedeno je na maršu ili operacijama.

3. — Organizacija sanitetske službe bila je na visini.

4. — Napore usiljenog marša i studeni divizija je izdržala dobro.

5. — Jedinice koje su u odbrani određene u drugi borbeni red pokazuju znake negodovanja, želeći da se odrede u prvi borbeni red i da se pokažu.

6. — Obilasci jedinica od strane članova ovoga štaba bili su redovni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za štab
M. P. v.d. načelnika-kapetan:
Rudolf Akrap

IZVOD
iz operacijskog dnevnika 51. NOU divizije za razdoblje od 15. I. do 31. I. 1945. god.

Datum, mesto, vreme	SADRŽAJ
15. I. 1945. hladno	Smena svih jedinica 51. NOU divizije od strane 12. bugarske divizije završena. Divizija vrši pokret na prostoriju Šikloš — Vilanj — Beremend, u cilju odmora i nastavljanja sa izvođenjem obuke.[3]

[3] Divizija je 1. decembra 1944. na osnovu zapovijesti Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu, smijenila jedinice Crvene armije duž rijeke Drave, od ušća u Dunav do jugoslovensko-mađarske granice. Njen zadatak je bio da blokira neprijatelja na desnoj obali Drave. Diviziju su na tim položajima smijenile bugarske jedinice (opširnije o tome vidi dok. br. 31 i 34 u ovoj knjizi; tom I, knj. 10, dok. br. 171).

16. I. 1945 hladno	Štab divizije prima zapovjest[4] od štaba III. armije po kojoj sve jedinice 51. NOU divizije imaju sa prostorije Šikloš — Vilanj — Beremend izvršiti *usiljeni marš* i doći na prostor Daranj — Košteldomba[5] — Lakoča. Noću 16/17 VII. brigada upućena da se usiljenim maršem premesti u Daranj, a radi rasterećenja jednog puta Šikloš — Vajslo — Šelje.[6]
17. I.1945. hladno	Sve su jedinice u pokretu u cilju dolaska na prostoriju Daranj — Košteldomba — Lakoća.
18.i 19.I.1945.g. hladno	Za vreme dok su se jedinice nalazile na maršu štab divizije dobija novu zapovest[7] po kojoj sve jedinice ne zadržavajući se na ranije predviđenoj prostoriji imaju produžiti usiljenim maršem pravcem Barč — Virovitica — Podr. Slatina. Prebacivanje jedinica preko Drave nailazi na poteškoće uslijed oskudnog broja prevoznih sredstava. Ipak divizija uspjeva da se u toku 48 sati cjela (bez intendantura i komore) prebaci. Radi odterećenja izvršenja prelaza kod Barča (glavni prelaz) naređeno je našoj VIII. i XIV. brigadi da svoje jedinice prebace (pomoćni prelaz) kod Budakovca.[8] Odmah po prelazu Drave sve jedinice usiljeno se kreću na prostoriju Podravska Slatina — D. Bazje — Bukovica.
20. I. 1945. hladno	U toku ovoga dana (do podne) sve jedinice 51. divizije prebačene su na prostor Bukovica — Bjelkovac — Bazje, gdje su smenile jedinice XVI. NOU divizije.

[4] Vidi dok. br. 55.

[5] Na karti 1 : 100.000 piše: Kašteljoš Dombo.

[6] Štab 3. armije NOVJ naredio je 16. januara 1945. Štabu 7. vojvođanske brigade da odmah usiljenim maršem, krene iz Daranja pravcem Barč — Virovitica — Podravska Slatina. Prema ranijem naređenju Štaba 51. NOU divizije trebalo je da 7. vojvođanska brigada krene u Viroviticu 17. januara (vidi Arhiv VII, reg. br. 33—4, k. 1399/A).

[7] Redakcija nije mogla pronaći tu zapovijest.

[8] Prema izvještaju koji je Štab 3. armije pisao 25. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, 51. NOU divizija se prebacivala u Slavoniju 16. i 17. januara (vidi dok. br. 103).

Naša XII. i delovi VII. brigade prebacili su se iz Virovitice do Slatine vozom i tim ubrzale izvršenje marša.

Na osnovu zapovjesti[9] štaba XII. korpusa jedinice 51. divizije raspoređene su ovako:

VIII. brigada smenila je jedinice XVI. divizije na prostoru Milanovac — Bjelkovac — Đurin Lug, sa zadatkom da sa ove linije napadne neprijatelja pravcem Crnac — Moslavina i ovlada uporištima Crnac i Suhomlaka i izbije na liniju Martinci — Ž. st. Moslavina.

VII. brigada smenila je jedinice XVI. divizije na prostoru Đurin Lug — D. Bazje — kota 102, sa zadatkom da sa ove linije napadne neprijatelja pravcem Adolfovo S. — Adolfovac — Čađavica i ovlada ovim neprijateljskim uporištima.

XII. brigada sa jednim svojim bataljonom produžava levo krilo VII. brigade, a sa ostalim snagama u diviziskoj rezervi na području N. Bazje.

XIV. brigada u korpusnoj rezervi kod Grabić — Bakić s.

Art. brigada postavlja se na prostoru D. Bazje — Đurin Lug i potpomaže napad divizije.

Određeno je da napad divizije počne u 15 časova i da mu prethodi art. priprema u trajanju od 15 minuta.

Štab divizije u Dobrovićima.

20. I. tačno u 15 časova otpočeo je napad. U najkraćem roku polazi VII. brigadi za rukom da protjera neprijatelja iz Adolfovog Sela i istim ovlada. Pod snažnim pritiskom VIII. brigade neprijatelj je prinuđen da napusti Oskoruša pst. i suhomlačko groblje.[10] Bataljon koji je dobio zadatak da napadne s. Crnac nije na vreme — greškom komandanta bataljona — krenuo u napad.

Osjeća se da neprijatelj raspolaže sa slabom artilerijom i da municiju štedi, ali iz svojih uporišta pruža ogorčen otpor. Nalet naše VII. i VIII. brigade je zadržan, te artilerija vrši pripremu za ponovni napad. Naređeno je da se isti izvede jurišem.

[9] Vidi dok. br. 69.
[10] Riječ je o groblju u s. Suha Mlaka.

Ponovni napad izvršen je oko 20 časova i VIII. brigadi polazi za rukom da upadne u s. Suhomlaku i dopre do sredine istog. Još prije izbijanja na s. ivicu Suhomlake neprijatelj potpomognut sa 6 tenkova preduzima protivnapad i uspeva da VIII. brigadu protjera iz Suhomlake, te se ista zadržava na liniji suhomlačko groblje — Palež.

VII. brigadi ne polazi za rukom popraviti svoje položaje.

U 23 časa pod dojmom situacije u Sremu jedinice ponovno vrše napad koji neprijatelj uspeva odbiti.[11]

---

21. I. 1945. hladno

21. ov. mes. u 15 časova izvršen je ponovni napad na nepr. uporišta.

Bataljon XII. brigade koji je napadao drumom za Čađavicu uspio je da se probije i pošto je na ulazu u s. Čađavicu likvidirao 2 bunkera dospjeva do prvih kuća.

Radi neuspjeha na ostalim otsecima naređeno je da se ovaj bataljon povuče, a svim ostalim jedinicama, da se zadrže na dostignutim linijama i utvrde za upornu odbranu.

Rezultat ovog preduzeća: Adolfovo S. zauzeto, pst. Oskoruša zauzeta i to je sve.

Naši gubitci tokom 20. i 21. bili su:
400 izbačenih iz stroja.
Neprijateljski gubitci: neustanovljeni.
1 zarobljen.

Naknadno je ustanovljeno da se prema 51. i XVI. NOU diviziji nalaze glavnine 264. nemačke peš. divizije i djelovi 11. njemačke vazd. divizije.[12]

22., 23., 24., 25. I. 1945. hladno

Sve jedinice ove divizije nalaze se na dostignutim položajima.

Izvedeni su fortifikaciski radovi.

XIV. brigada dolazi u sastav divizije i postavlja se na liniji Rastovac — Milanovac.

---

[11] O situaciji na sremskom frontu u drugoj polovini januara vidi dok. br. 65, objašnjenje br. 3.

[12] Vidi dok. br. 14, objašnjenje br. 3.

25. I.1945. hladno

Divizija dobija zadatak da u zajednici sa jedinicama XVI. divizije pristupi likvidaciji neprijateljske izbočine od N. dravskog kanala.[13]

Za izvršenje ovog zadatka stvoren je u štabu Korpusa plan po kome se ima obrazovati jedna snažna udarna grupa (glavna napadna kolona) sastavljena od 3 peš. brigade: VIII., XII. iz 51. divizije i I. brigada iz XVI. divizije. Zamišljeno je i zatim naređeno da ova udarna grupa dejstvuje pravcem Adolfovo Selo drumom Čađavica — Čađavica — Most na kanalu, i likvidira sva neprijateljska uporišta na ovom pravcu.

Likvidacija Adolfovca stavljena je posebno u zadatak VII. brigadi, dok XIV. brigada kao pomoćna kolona dejstvuje u pravcu Crnac — Suhomlake i ž. st. Moslavina.

Po likvidaciji rečene izbočine divizija obrazuje front na N. dravskom kanalu i na istom organizuje najuporniju odbranu.

Divizisku rezervu obrazuju dva bataljona VII. brigade i 1 bataljon XIV. brigade.

Za polazni položaj za napad određena je dosadašnja gl. linija odbrane. Ispravka polaz. položaja izvršena je po padu mraka pomicanjem unapred.

Nasuprot napadnih objekata pojedine brigade izvršile su početni raspored svojih snaga. Artilerija podeljena u dvije grupe dobila je zadatak da se postavi na prostoru D. Bazje — Đurin Lug te pripremi i potpomaže napad.

Čas početka napada predviđen je za 18 časova, a istome je prethodila priprema od 30 minuta.

Tok napada

U 17 časova bugarska artilerija sa dravskog fronta tuče neprijateljske položaje u Moslavini i Čađavici.

U 17.30 časova otpočela je priprema naše artilerije.

U 18 časova pešadija polazi u napad.

[13] Vidi dok. br. 70 i 128 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—2, k. 292: izvještaj Štaba 12. korpusa pisan 3. februara 1945. Štabu 3. armije NOVJ.

U 18.50 časova štab XII. brigade javlja da brigada nadire određenim pravcem za Čađavicu bez velikih zapreka.

VIII. brigada pristupa izvršenju svog zadatka sa znatnim zakašnjenjem, te prenebregavajući potpuno uspostavu veze sa štabom divizije; radi bez veze sa XII. brigadom.

Iz Adolfovca neprijatelj pruža ogorčen otpor, naročito na mostu, te je štabu brigade naređeno da protiv istoga dejstvuje obuhvatno.

Oko 20 časova uspjeva XII. brigadi da se primakne Čađavici na 50 metara. U prvo vreme neprijateljski otpor je neznatan, te brigada vrši pripreme za juriš. U vezi je sa I. brigadom XVI. divizije.

U isto vreme VII. brigada ogorčeno se bori za Adolfovac, naročito za most.

U 20.35 časova XII. brigada vrši juriš na Čađavicu i polazi joj za rukom da ovlada sa nekoliko kuća na južnoj strani sela. Kratko vreme iza toga uspjeva da neprijatelja protjera iz ž. st. ali istu ne zauzima.

U 21.50 časova VII. brigada uspjeva da konačno ovlada mostom pred Adolfovcem. Neprijatelj prenosi otpor na zapadne kuće i ogorčeno se brani.

Do 24 časa situacija se u bitnosti ne menja, jedino što je VIII. brigada uspjela da prodre do druma ist. od Čađavice. Svi napori ove brigade da ovlada mostom ist. od Čađavice ne donose uspjeha, te se ista zadržava na dostignutoj liniji.

Za sve vrijeme XIV. brigada dejstvuje demonstrativno i prilazi Suhomlaki na 100 m.

U toku daljnih borbi našim jedinicama ne polazi za rukom da poprave svoje pozicije. U žestokim borbama neprijatelj je uspio da nalet naših jedinica zadrži i održi se u svojim uporištima.

Naši gubitci su znatni, te da bi se izbjegle daljnje žrtve, napustili istaknuti osetljivi i nepodesni dostignuti položaji, štab divizije izdao je naređenje u 4 časa da se sve jedinice u redu i pod zaštitom povuku na svoje polazne položaje.

Određeno je da u prvom borbenom redu ostanu VII. i XIV. brigada.

VIII. i XII. u diviziskoj rezervi.

Naši gubitci: 200 izbačenih iz stroja.

Neprijateljski gubitci: znatni ali neustanovljeni.

26., 27., 28. i 29. I. 1945. hladno

Neprijatelj ne pokazuje nikakve znake aktivnog dejstva.

Divizija se je učvrstila na svojim položajima.

Rad izvidnica u toku.

Noću 29./30. jedinice 51. NOU divizije smenjuju sve jedinice XIV. NOU divizije, koje odlaze u korpusnu rezervu.

Prema novom zadatku divizija poseda i uporno brani liniju Rastovac — Milanovac — Đurin Lug — D. Bazje — Šibovac — Senkovac — G. Predrijevo — Drava.

Obrazuje i organizuje svoj II. i III. položaj da bi se postigla najupornija odbrana po dubini.

Raspored snaga izvršen je ovako:

XIV. brigada poseda i uporno brani liniju Rastovac — Milanovac — Đurin Lug zaključno.

VII. brigada: Đurin Lug (isklj.) — Bazje — Adolfovo S[elo] do Čađavičkog potoka.

XII. brigada: od Čađavičkog potoka — Šibovac — Drava.

---

30. I. 1945. hladno

Organizacija i uređenje položaja.

Primopredaja pojedinosti.

ZAKLJUČAK

1. — Vlastiti gubitci: 600 izbačenih iz stroja,
2. — Neprijateljski gubitci: znatni ali neustanovljeni.
   zarobljeno: 1 nepr. vojnik.
3. — Neprijatelju nanete štete: nepoznate.
4. — Brojno stanje divizije povećano za 415 boraca, koje uputio dopunski bataljon. Isti su raspoređeni po jedinicama.

5. — Dezertiralo: 5 muzičara.

6. — Samoranjavanje: 6 slučajeva. Istraga u toku.

7. — Zdravstveno stanje: dobro. Zaraznih bolesti nije bilo.

8. — Raspoloženje naroda: Naše i mađarsko stanovništvo dočekuje našu vojsku dobro. Simpatije su veće nego za ostale vojske, koje su prolazile područjima na kojima je divizija bila u istima prolazila.

9. — Borbeni duh: Bio je na visini, osobito kod nižih rukovodilaca, koji su dali znatne žrtve.

10. — Izdržljivost: Usiljeni marš i veliku studen borci su dobro izdržali.

11. — Stanje obuće i odeće: Oko 40% boraca nemaju šinjela.

Kod XIV. brigade oko 50% boraca u civilu.

Potpuno bosih nema, ali ima oko 30% sa istrošenom ili drvenom obućom.

12. — Ishrana: dobra.

13. — Odnos drugova i drugarica: pravilan.

14. — Broj nenaoružanih: oko 1200.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za štab
v.d. načelnika kapetan
Rudolf Akrap

BR. 132

IZVJEŠTAJ ŠTABA 3. BRIGADE OD 31. JANUARA 1945. ŠTABU 7. NOU DIVIZIJE O NAPADU NA VAGANAC I O BORBAMA NA KOMUNIKACIJI KOSTAJNICA — BOSANSKI NOVI[1]

ŠTAB
III. BRIGADE VII. UD. DIVIZIJE
JUGOSLAVIJE
Op. br. 46
Dne 31. I. — 1945 godine

Dostavlja Operativni
izvještaj za mjesec
januar 1945 godine:

ŠTABU VII. UD. DIVIZIJE N.O.V. JUGOSLAVIJE

Dne 31. XII. 1944 godine brigada je imala zadatak[2] da zaposjedne položaj oko Izačić Grada, selo Bunić i istoga blokira i ne dozvoli neprijatelju izlazak, a ujedno da osigura vršenje akcije na Vaganac.[3] Neprijatelj je pokušao ispad sa manjom kolonom iz Izačića prema našim položajima, koja je suzbijana i vraćena nazad. Istoga dana naišao je jedan kamion sa vojskom od Vaganca koji su postavljali telefonsku liniju i tom prilikom naletio je na minsko polje na cesti i bio je uništen. Vojnici su uspjeli pobjeći pošto su naši položaji bili dosta udaljeni, te se nije moglo niti jednoga zarobiti. Povodom ove akcije izdata je usmena zapovjest.

Dne 2. I. 1945 godine prema usmenoj zapovjesti brigada je dobila zadatak da sa dva bataljona napadne neprijateljsko uporište Vaganac, crkvu i spoljnu odbranu oko crkve, a sa jednim bataljonom da osigura brdsku bateriju, dok se jedan bataljon nalazio u rezervi. Napad na samo uporište je otpočeo u 3 sata poslije pola noći uz jaku pripremu artiljerijske i minobacačke vatre. Nakon kraće borbe neprijatelj se uspio probiti prema Izačiću, tom prilikom jedna grupa naletila je na jednu četu našeg III. bataljona koji je bio na osiguranju kod topova. Četa ih je dočekala i jakom vatrom uspila ih je

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—11, k. 818.

[2] Riječ je o zadatku koji je Brigadi postavio Štab 7. NOU divizije zapoviješću od 30. decembra 1944 (vidi Arhiv VII, reg. br. 43—1, k. 813).

[3] Opširnije o napadu na Vaganac vidi dok. br. 19, 21, 28, 123, 140 i 141.

odbiti i tom prilikom nanijela im gubitke. Nakon što je neprijatelj pobjegao iz samog Vaganca naš I. i II. bataljon protjerao je neprijateljsku zaštitnicu koju je neprijatelj ostavio iza sebe za vrijeme svoga probijanja u pravcu Izačića.[4]

Povodom ove akcije ovaj Štab nije izdavao operativnu zapovjest, već usmenu.

Dne 19. I. 1945 godine brigada je dobila zadatak da postavi zasjedu na komunikaciji Dvor — Kostajnica, tj. na cesti između Divuše i Volinje. Sa dva bataljona zaposjeli smo položaje na koti 219 — Krisnica, a ostali raspored naše brigade vidi se iz priložene Operativne zapovjesti.[5]

Oko 7 časova ujutro neprijatelj je naišao od Volinje sa oko 20 do 30 saonica natovarenih sa raznim materijalom. Naš I. bataljon izvršio je napad na iste saonice i nakon kraće borbe neprijatelj je bio djelomično uništen, ali neprijatelj, potpomognut sa desne strane Une, uspio je pokupiti svoje mrtve i ranjene i pobjeći za selo Kuljane koristeći maglu. Oko 9 sati naišlo je od Divuše 16 kamiona i 4 blinde, istu kolonu napao je naš I. i II. bataljon i uspio ju je zadržati na cesti, te nakon dužeg vremena borbe neprijatelj je uspio pod borbom da pobjegne sa blindama i sa 11 kamiona, dok je 5 kamiona ostalo na cesti. Poslije podne između 13 i 14 časova neprijatelj je dovukao pojačanje od Dobrljina, Divuše i Kostajnice od oko 450 ustaša i Švaba iz »Jeger« bataljona[6] te uz pripremu minobacačke i artiljerijske vatre uspio nas je zbaciti sa položaja, i bataljoni su se povukli na prihvatni položaj Milkovići — Šakanlije, kota 304 i 188. Neprijatelj u pravcu naših novih položaja nije nadirao i brigada se nakon kraćeg vremena povukla sa istih položaja.

U ovoj borbi hrabro su se držali naš I. i II. bataljon. Naročito se istakla drugarica Mika Korać, referent saniteta I. bataljona, koja je pod jakom neprijateljskom vatrom, ne bojeći se smrti vukla ranjene borce sa položaja i previjala ih.

Za istu akciju prilažemo Vam Op. zapovjest ovoga Štaba iz koje se vidi položaj naših snaga prije borbe.

Noću 22/23. I. 1945 godine brigada je dobila zadatak da pročisti sa dva bataljona selo Golubovac i Unčane, te po svršenom poslu da izvrši konfiskaciju narodnih neprijatelja, tj. ustaša iz onih sela, sa dva bataljona da postavi osiguranje do Struge i Divuše. Oko 22 časa prije pola noći bataljoni su upali u selo i nisu naišli na otpor neprijatelja, tj. nije ga uopšte tamo bilo. Odmah se pristupilo konfiskaciji ustaške imovine,

[4] O proboju neprijatelja iz Vaganca u Izačić vidi dok. br. 140 i 141.

[5] Redakcija nije mogla pronaći tu zapovijest.

[6] U borbama na komunikaciji Struga — Volinja učestvovale su tada 3. i 4. bojna 4. ustaško-domobranske divizije (vidi dok. br. 170).

po intendantskim organima iz intendanture divizije i intendanture naše brigade.

Tom prilikom konfiskovano je i to: 15 kg. masti, 5 kg. soli, 12 kom. svinja, 12 kom. blaga, 3 komada blaga na dobrovoljnoj bazi, 5 komada konja, 1 šusterska mašina, 1 cerada, 1 šusterska kliješta, 1 šusterski čekić, 1 šustersko šilo, 1 par polovnih čizama i 1 par amova sa ogrlicom.

Od svega gore navedenoga ostalo je u ovoj intendanturi 1 konj, 3 junadi, 1 prase, dok je sve ostalo predato u Intendanturu VII. Ud. divizije. Također i za ovu akciju prilažemo vam zapovjest ovoga Štaba iz koje se vidi raspored naših snaga. —

U svim ovim borbama neprijatelj je imao 41 mrtvog i 30 ranjenih, dok nam je ostali broj ranjenih neprijateljskih vojnika nepoznat, i 3 zarobljena neprijateljska vojnika. —

Uništeno je tokom ovoga meseca 1 kamion, dok je 5 kamiona oštećeno. —

Od oružja zarobljeno je 2 puškomitraljeza, 1 laki bacač, 2 karabina, 1 postolje teškog bacača i 1 telefon.

Od spreme zarobljeno je u toku ovog meseca 5 šinjela, 3 para cipela, 12 kom. ćebadi, 6 šat. krila i 5 ranaca.

Naši gubici tokom ovoga meseca, tj. od prošlog mesečnog operativnog izveštaja bili su: 12 mrtvih drugova, 21 ranjeni drug. U toku ovog meseca nismo imali mrtvih niti ranjenih oficira, niti komesara.

U rubrici »Politički komesari« uračunali smo među poginulim jednog delegata, a među ranjenima također uračunali smo 1 delegata. —

U svim ovim borbama utrošeno je: 12.170 kom. mauzer municije, 6.465 kom. engleske municije, 690 kom. šmajserske municije, 160 mina za teški bacač, 30 mina za »Džon Bul«, 7 tromblonskih bombi i 120 granata za »Flak«. —

Kao prilog dostavljamo »Pregled izvedenih akcija« ove brigade za mesec januar,[7] »Pregled gubitaka«[8] i 2 operativne zapovesti, i to Op. zapovest za postavljanje zasede Crlješnica — Kuljani — Crnobrnjsko brdo op. br. 23 i Op. zapovest za izvršenje pretresa u s. Golubovcu i Unčanima op. br. 27.[9]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P. Za načelnika, ađutant, kapetan:

---

[7] Izvještaj se nalazi u Arhivu VII, reg. br. 2—11, k. 818.

[8] Redakcija nije mogla pronaći taj pregled.

[9] Zapovijest za postavljanje zasjede na liniji Crlješnica (k. 284) — selo Kuljani — Crnobrnjsko brdo nalazi se u Arhivu VII, reg. br. 6—10, k. 818; a zapovijest za pročešljavanje sela Golubovca i Unčana, pod reg. br. 7—10, k. 818.

BR. 134

IZVJEŠTAJ ŠTABA ARTILJERIJSKE BRIGADE OD 31. JANUARA 1945. ŠTABU 8. KORPUSA NOVJ O RASPOREDU I DEJSTVIMA DIVIZIONA[1]

ŠTAB
ARTILERISKE BRIGADE VIII. UD. KORP.
Br. . . . . .
31 januara 1945

— OPERATIVNI IZVJEŠTAJ —
od 20 decembra 1944 do 20. I. 1945:

Formiranju Artileriske brigade VIII. Udarnog korpusa pristupilo se krajem prošle i početkom ove godine, te je operativni izvještaj I. Haubičkog diviziona u vremenu od 20 do 31 decembra 1944 god. vjerovatno upućen bivšoj Art. grupi[2] i prilikom formiranja Artileriskog otsjeka Korpusa uzet sa operativnim dnevnikom. Kako ovaj Štab zbog slabih vremenskih prilika nema kurirske veze sa I. Haubičkim divizionom nije mu bilo moguće dobiti novi operativni izvještaj za to vrijeme — razdoblje.

I. HAUBIČKI DIVIZION

1. I. 1945 Štab Diviziona u Pećanima, povezan sa Štabom XI. Korpusa.
1. Baterija u Pećanima, po rasporedu.
2. Baterija prema naredbi GŠH zauzela borbeni položaj u Prijeboju, na K. 673. Neprijateljski položaj: Čelopek (K. 528) i Vaganac, K. 367. Vatra otvorena u 0.700 sati i postepeno gađano do 2300 sati. Utrošeno 159 granata. Cilj gađanja potpomaganje jedinica IV. Korpusa.[3] Rezultat gađanja bio je vrlo dobar. Uništeno

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 12/1—8, k. 531.

[2] Riječ je o Artiljerijskoj grupi 8. korpusa NOVJ od koje je formirana Artiljerijska brigada (vidi dok. br. 41 i 89 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 102).

[3] Jedinice 4. korpusa NOVJ tada su napadale neprijatelja u Vagancu i na Čelopeku (trig. 528). Opširnije o tome vidi dok. br. 19 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 106.

je mnogo nepr. bunkera i omogućeno zauzeće nepr. položaja od strane naše pješadije. 3. Baterija: u Drnišu, rad po rasporedu.

2. I. 1945 — Štab Diviziona u Pećanima, povezan stalno sa Štabom XI. Korpusa.

1. Baterija: U Pećanima, rad po rasporedu.
2. Baterija: U Prijeboju, na borbenom položaju K. 673. Nepr. položaj: Vaganac, K. 367. Cilj gađanja je bio potpomaganje jedinica IV. Korpusa. Vatra je otvorena u 0100 sati a gađanje je završeno u 0230 sati. Utrošeno je 36 granata. Uspjeh je bio vrlo dobar. Naša je pješadija poslije završene art. vatre uspjela zauzeti nepr. položaj, jer je dejstvo bilo vrlo dobro. U 0830 sati baterija je izvršila pokret pravac Korenica, gdje u 1900 sati stigla i tu prenoćila.
3. Baterija u Drnišu, rad po rasporedu.

3. I. 1945 — Štab Diviziona u Pećanima, povezan sa Štabom XI. Korpusa.

1. Baterija u Pećanima, rad po rasporedu.
2. Baterija iz Korenice izvršila pokret pravac D. Grabušić, gdje je stigla i tu se smjestila.
3. Baterija u Drnišu, rad po rasporedu.

4. I. 1945 — Štab Diviziona u Pećanima, stalno povezan sa Štabom XI. Korpusa.

1. Baterija u Pećanima, rad po rasporedu.
2. Baterija u D. Grabušiću na odmaranju.
3. Baterija u Drnišu, rad po rasporedu.

5. I. 1945 — Štab Diviziona u Pećanima, povezan sa štabom XI. Korpusa.

1. Baterija u Pećanima, rad po rasporedu.
2. Baterija izvršila pokret iz D. Grabušića pravac Lovinac — Sv. Rok.
Ovaj pokret je učinjen zato što baterija mora da sredi oružje i vozila.
3. Baterija u Drnišu, rad po rasporedu.

Od 6. I. do 20. I. 1945 — Štab Diviziona u Pećanima, povezan sa Štabom XI. Korpusa.

1. Baterija u Pećanima, rad po rasporedu.
2. Baterija u Sv. Roku, rad po rasporedu.
3. Baterija u Drnišu, rad po rasporedu.

II. HAUBIČKI DIVIZION

Štab Diviziona, 1. i 2. Baterija u vremenu od 20. XII. 1944 do 20. I. 1945 godine vrše formiranje i nastavu po rasporedu rada.

III. BRDSKI DIVIZION

19. XII. 1944 Štab Diviziona, 2, 3. i P. K. Baterija bili su na odmoru i vršili nastavu po rasporedu rada.

1. Baterija je u sastavu X. Brigade XX. Divizije dobila zadatak potpomaganja pomenute brigade na njenom sektoru[4] i postavila se na položaj: sekcija Knin 1 : 100.000 — kvadrant 3268. Baterija je gađala ciljeve u kvadrantima 3867 i 3968, i vršila registraciju ciljeva za noćno gađanje. Za to utrošeno 13 granata. Jedan kamion od 3 tone je prilikom prelaza mosta u pravcu baterije srušio most i stropoštao se u rijeku. Kamion je imao manje kvarove i isti je usposobljen u radionici u Šibeniku. Žrtava nije bilo.

20. XII. 1944 Štab Diviziona, 2, 3. i P. K. Baterije bili na odmoru i vršili nastavu po rasporedu rada.

1. Baterija je ostala na položaju od 19. 12. i gađala registrirane ciljeve: na Međeđaku u neprijateljsku bateriju 100 mm i bunkere oko crkve nad selom Donja Suvaja.[5] Uspjeh gađanja dobar po iskazima pješadije. Ispaljeno 217 granata 75 mm.

21. XII. 1944 Štab Diviziona, 2, 3. i P. K. Baterije bili na odmoru i vršili nastavu po rasporedu.

1. Baterija u sastavu iste brigade[6] postavila se na položaj: sekcija Knin 1 : 100.000, kvadrant 3469 i gađala ciljeve u kvadrantu 4166 (kota 781), Lipovača. Ispaljeno 19 granata. Gađanje

[4] Tada je 10. brigada 20. NOU divizije napadala dijelove njemačke 373. legionarske divizije na liniji Donja Suvaja — Stražbenica — Jendek — (trig. 639). Vidi dok. br. 30 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—3, k. 1029/I: izvještaj Štaba 10. brigade od 5. januara 1945. pisan Štabu 20. NOU divizije.

[5] Gađanjem bunkera u Donjoj Suvaji i artiljerije na Međeđaku (trig. 649) 1. baterija je podržavala napad 10. brigade 20. NOU divizije na navedena uporišta (opširnije o tome vidi dok. br. 30).

[6] Odnosi se na 10. NOU brigadu.

je vršeno sa jednim topom, jer su tri topa bili pokvareni u hidrauličnim kočnicama. Pokvareni topovi su odmah otposlati na popravak u Šibenik.

Istog dana je otposlat jedan kamion na popravak u Šibenik, jer je na putu za intendanturu naišao na minu, i tom prilikom uništio potpuno zadnji lijevi točak.

22. XII. 1944 g. 1. Baterija je i dalje ostala u sastavu X. Brigade sa zadatkom potpomaganja napada iste brigade, ali do potpomaganja nije došlo te je baterija bila na položaju od prethodnog dana u očekujućem položaju. Sa ljudstvom je rađena obuka na oruđu, a na političkom času su čitane dnevne novine sa komentarima. Gađanje nije vršila.

2. Baterija je i dalje ostala u pomenutom selu od prethodnih dana jer pokret koji je naređen nije mogla izvršiti niti je bilo potrebno iz razloga, što su tri topa bili otposlati na popravak u Šibenik, koji su dovedeni sa položaja 1. Baterije ovog Diviziona, a njima otposlati topovi ove baterije. Političkog časa nije bilo, jer je vršena priprema za pokret, koji je izvršen slijedećeg dana. Istog dana oko 18 časova vratio se kamion marke Ševrolet, koji je bio odvezao pokvarene topove na popravak u Šibenik, te u blizinu logorišta 2. baterije, a na mjestu kod Stare Straže, nepažnjom i nesavješnošću šofera, kamion se izvrnuo i oštetio kabinu i krov automobila, te je isti bio onesposobljen za dalje kretanje. Zbog ovog postupka isti šofer je kažnjen sa 15 dana zatvora.

3. Baterija je po dobivenom zadatku od XX. Udarne divizije izvršila pokret u pravcu Gračaca, gdje je od komandanta diviziona dobila naređenje za smeštaj do daljeg naređenja za posijedanje položaja. Ona se smjestila u blizini Gračaca (podaci po karti: sekcija Knin 1 : 100.000 — x 47 y 25.

P. K. baterija je zajedno sa Štabom diviziona izvršila pokret po dobivenom zadatku i krenula u pravcu Gračaca u 12.30 časova. Na određeno mjesto stigla je kao i Štab diviziona u 16

časova. Smjestila se u selu Podkokirna (podaci po karti: sekcija Knin 1 : 100.000, X 49 y 25).

23. XII. 1944 — 1. baterija je u sastavu X. brigade posjela položaj za napad i u toku dana potpomagala napade X. brigade. Gađala je ciljeve (podaci po karti K. 639 — Međeđak, x 68 y 39). Zbog velike magle i nemogućnosti osmatranja nije došlo do jačeg potpomaganja te je baterija u toku dana ispalila svega 9 granata.

2. baterija je po dobivenom zadatku o izvršenju pokreta pošla u pravcu Gračaca, t.j. u sastav diviziona i prispjela oko 11 časova u selo gdje je bio štab diviziona i P. K. baterija. Položaj po karti za ovaj dan ove baterije je bio (podaci po karti sekcija Knin x 49 y 25). Izvršen je smještaj ljudstva i vozila. Zbog vrlo rđavih smještajnih prilika nije bilo moguće održati sa ljudstvom politički čas, jer je bilo razmješteno po kućama 4 do 5 boraca.

3. baterija je bila u blizini Gračaca, t.j. na mjestu gdje se smjestila prethodnog dana, kada je došla iz sastava diviziona iz sela Pađene. Ljudstvo je prije podne uređivalo ličnu spremu, a poslije podne na političkom času su čitani članci iz »Slobodne Dalmacije«.[7]
P. K. baterija je bila u sastavu diviziona u selu Podkokirna, t.j. gdje se je smjestila prethodnog dana. Vršen je ponovni smještaj ljudstva radi dobijanja prostora za 2. bateriju. Na političkom času je čitana dnevna štampa sa komentarisanjem.

24. 12. 1944 — 1. baterija je i dalje ostala u sastavu X. brigade[8] i radi boljeg potpomaganja je promjenila položaj od prethodnog dana i postavila se na položaj (podaci po karti sekcija Knin, x 68 y 37). Za gađanje je imala cilj K. Lipovača 781 — x 66 y 41. Zbog velike magle, snijega i jake bure nije moglo biti jačeg potpomaganja, jer osmatranje nije bilo moguće nikako. U toku dana baterija je ispalila 10 granata.

[7] List »Slobodnu Dalmaciju« izdavao je tada Oblasni NOO za Dalmaciju.

[8] Deseta NOU brigada je 24. decembra vodila borbu na liniji Stražbenica — Donji Zaklopac — Kozjača — Senokos (vidi dok. br. 30).

2. baterija je po dobivenom zadatku od Štaba ovog diviziona — zapovjesti — dobila naređenje da se krene u pravcu Gračac — Bruvno — Mazin — Gornji Lapac i postavi na položaj[9] (podaci na karti: sekcija Knin, x 56 y 43). Sa položaja na koji se postavila baterija je izvršila registraciju ciljeva: podaci po karti: sekcija Bihać — K. 661 — Obljaj — x 551 y 515, kota 602 — x 591 y 507, K. 614 — x 578 y 505. Zbog vrlo velike magle i snijega do 14 časova nije moglo biti moguće osmatranje, a kasnije se vrijeme poboljšalo, te je izvršena korektura na gore navedene ciljeve i baterija je u toku dana ispalila 76 granata. Po izjavi komandanta brigade[10] gađanje koje je izvršila baterija bilo je vrlo dobro. Oko 17 časova na svojoj osmatračnici komandir ove baterije drug poručnik Radinović Božo bio je lakše ranjen u desnu nogu ispod koljena od parčadi p. a. mitraljeza. Isti je odmah prenešen automobilom u naše previjalište u Gračac. Na dužnosti komandira zamjenio ga je njegov zamjenik drug Šućur Radoje.

3. baterija je po dobivenom zadatku od Štaba ovog diviziona — zapovjesti — dobila naređenje da se krene u pravcu Gračac — Bruvno — Mazin — Gornji Lapac i posjedne položaj kao i 2. baterija. Baterija je bila na položaju (podaci po karti: sekcija Knin, x 56 y 43). Zbog velike magle i snijega nije bilo moguće vršiti gađanje niti korekturu i baterija je ispalila 8 granata. Ciljevi su bili kao kod 2. baterije.

P. K. baterija kao i ostatak Štaba (intendantura, kancelarija, ekonomat) su se smjestili na mjesto gdje se nalazila 3. baterija ovog diviziona prije posjedanja položaja za napad. Podaci po karti (sekcija Knin, x 47 y 25). Previjalište štaba je bilo u sastavu štaba, p. k. baterije i ostatka vozila od 2. i 3. baterije, jer svi kamioni baterija nijesu bili na položaju svojih baterija, radi uštede benzina. Hrana je

[9] Baterija je na navedene položaje prebačena da bi podržavala napad 9. brigade 20. NOU divizije na Gornji Lapac (opširnije o tome vidi dok. br. 32).

[10] Komandant 9. brigade 20. NOU divizije bio je tada Vlado Pezelj.

za obe baterije, kao i za ljudstvo štaba koje se nalazilo na položaju, kuvana u mjestu štaba kod Gračaca, a onda nošena na položaj te je i time vršena ušteda benzina.

Kod ovih baterija u toku posljednjeg gađanja je došlo do kvara u hidrauličkim kočnicama kod 2 topa te su isti pokušani biti napravljeni u Gračacu, ali pošto je kvar bio veći, to su dana 26. ov. mj. otposlati na popravak u Šibenik.

25. XII. 1944 1. baterija je i dalje ostala u sastavu X. brigade i potpomagala je napade pješadije sa položaja prethodnog dana. Gađala je ciljeve (podaci po karti: sekcija Knin, K. 781 — Lipovača — x 66 y 41 — K. 659 — Dabina Strana — x 67 y 41). Gađala je neprijateljsku bateriju i pješadiju. Baterija je bila neutralisana. Pogotci su bili, po izjavi pješadije, dobri. U toku gađanja je ispalila 154 granate. 2. baterija je promijenila položaj od prethodnog dana i postavila se na položaj: (podaci po karti: sekcija Knin — x 563 y 464). Imala je zadatak da tuče ciljeve: Donji Lapac, Oraovac, K. 661 — selo Obljaj — sve na sekciji Bihać. U Donjem Lapcu se nalazila neprijateljska baterija, čiji tačan položaj nije mogao biti osmotren, ali po izjavi pješadije, pogotci su padali u samo mjesto. U selo Oraovac pogotci su padali, po izjavi pješadije, u selo. Na k. 661 — Obljaj, poslije otvorene vatre, neprijatelj je u nekoliko mahova istu kotu napuštao. U toku gađanja baterija je ispalila 127 granata.

3. baterija je ostala na položaju od prethodnog dana i dobila zadatak od komandanta IX. brigade da tuče slijedeće ciljeve: sekcija Knin: Dobro Selo — x 620 y 460, K. 732 — x 620 y 456, K. 824 — x 619 y 444. Sekcija Bihać: K. 602 — x 591 y 506, K. 614 — x 579 y 502. Ciljeve: Dobro Selo, K. 732 i K. 824 baterija je gađala po planšeti. Po izjavi pješadije pogotci su bili odlični. K. 732 i 824 neprijatelj je poslije ovog napustio.[11] Ciljevi K. 602 i 614 su po izjavi pješadije tučeni vrlo dobro. U toku gađanja baterija je ispalila 101 granatu.

[11] i [12] Vidi dok. br. 127.

P. K. baterija je ostala u sastavu štaba divizíona kod Gračaca, jer nije dobiven zadatak od komandanta XX. Udarne divizije za postavljanje p. k. topova, jer ova divizija ima u svom sastavu jedan p. k. divizion.
Ishrana baterija je i dalje tekla iz Intendanture diviziona — iz blizine Gračaca.

26. XII. 1944 1. baterija se nalazila i dalje u sastavu X. brigade i postavila se na položaj: Sekcija Knin: 682352, gađala je cilj: sjeverne kuće sela Brotnje kao i podnožje Dabine Strane.[12] Sekcija Knin: 680420. Cilj 665418 i cilj 680420. Osmatračnica se nalazila napred od položaja baterije. Uspjeh gađanja je bio dobar. Baterija je utrošila u toku dana 90 granata.
2. baterija je bila na položaju prethodnog dana i gađala je ciljeve: Kotu Drenova Glava (614) u kvadratu 5750 i u selo Donji Lapac, sekcija Bihać. Baterija je ispalila 136 granata. Na koncu ostala baterija sa svega jednim oruđem koje je predato 3. bateriji na upotrebu. Ostala oruđa, kod kojih se pojavio kvar na hidrauličkim kočnicama, upućena su u Šibenik na popravak.
3. baterija nastavila je gađanje sa položaja prethodnog dana, gađala je kotu 568, kvadrat 582496, kotu 671 (serpentine u kvadratu 571494), kotu 614 (u kvadratu 578502) — sve na sekciji Bihać.
Gađanje je vršeno po karti i planšeti, poslije podne, jer je osmatračnica bila u neprijateljskim rukama. Uspjeh gađanja je bio po izjavi komandanta IX. brigade a i do 12 časova po osmotrenim metcima — vrlo dobar. Baterija je u toku dana ispalila 111 granata. 2 oruđa su bila onesposobljena u toku gađanja uslijed kvara na hidrauličnim kočnicama, to je jedino bilo opravljeno u Gračacu, gdje je bio ostatak Štaba diviziona i P. K. baterije, a 1 top je bio poslat na popravak u Šibenik.
P. K. baterija je ostala i dalje u sastavu Štaba diviziona u Gračacu. Ljudstvo je vršilo obuku na oruđima i obuku u nišanjenju na p. a. mitraljezima. Na političkom času su obrađivana pitanja iz N. O. B.

27. XII. 1944 — 1. baterija je i dalje u sastavu X. brigade bila na položaju u selu Donja Suvaja u kvadratu 675371, sekcija Knin. Gađala je ciljeve: kotu 781 (Lipovača) u kvadratu 664417, kotu 695 u kvadratu 675416. Gađanje je bilo vrlo uspješno, jer nakon dejstva artilerije neprijatelj je napustio ove položaje.[13] U toku dana baterija je ispalila 123 granate.

2. baterija se postavila na položaj kod Škorića Brda u kvadratu 564456, sekcija Knin i gađala je slijedeće ciljeve: kotu 614 u kvadratu 5750 i kotu 602 u kvadratu 591506, oba na sekciji Bihać. Osmatračnica komandira bila je ponovo na serpentinama gdje se je nalazila 24. i 25. o. mj. Uspjeh je gađanja po izjavi komandanta IX. brigade dobar. Baterija je u toku dana ispalila 92 granate.

3. baterija je i dalje ostala na položaju od prethodnog dana i gađala ciljeve: kotu 568 u kvadratu 582496 i kotu 614 u kvadratu 578502, oba na sekciji Bihać. Gađanje je bilo, po izjavi komandanta brigade i po osmotrenim metcima, vrlo dobro. Baterija je u toku gađanja ispalila 318 granata.

P. K. baterija je i dalje ostala u sastavu Štaba diviziona u Gračacu. Ljudstvo je radilo po rasporedu rada.

28. XII. 1944 — 1. baterija gađala kotu 779. Uspjeh gađanja dobar, utrošeno 14 granata.
2. baterija gađala kotu 614, k. 602. Po osmatranju komandira gađanje vrlo dobro. Ispaljeno 99 granata.
3. baterija bez oruđa.

29. XII. 1944 — 1. baterija gađala selo Doljane, k. 525, trigonometar 559.[14] Utrošila 53 granate.

2. baterija gađala k. 614, zatim selo Donji Lapac, k. 585 i k. 574.

---

[13] Opširnije o tome vidi dok. br. 30 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—3, k. 1029/I: izvještaj Štaba 10. brigade od 5. januara 1944. pisan Štabu 20. NOU divizije.

[14] Baterija je 29. decembra 1944. podržavala napad 8. brigade 20. NOU divizije na Doljane (vidi dok. br. 30 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3/3, k. 1029 I: izvještaj Štaba 8. brigade od 6. januara 1945. Štabu 20. NOU divizije).

Baterija je ispalila 118 granata.

Po izjavi Štaba IX. brigade uspjeh gađanja odličan.

3. baterija imala teoretske časove, jer je ostala bez oruđa.

Istog dana izvršena je primopredaja dužnosti komandanta diviziona. Dotadašnji komandant diviziona major Nikica Mardešić otišao je na novu dužnost, a dužnost komandanta preuzeo je drug potporučnik Smirnov Oleg.

30. XII. 1944 — 1. baterija gađala selo Doljane po noći i po korekturi pješadije. Ispaljeno 70 metaka.

2. baterija gađala k. 614, zatim selo Donji Lapac. Baterija je u toku gađanja ispalila 112 granata.

3. baterija i ljudstvo p. k. topova zanimalo je po rasporedu.

31. XII. 1944 — 1. baterija zauzela novi položaj kod Joševice, gađala selo Doljane, zaseok Donju Varoš. Po izjavi komandanta X. brigade[15] gađanje odlično.

2. baterija gađala k. 614, zatim neprijateljsku bateriju u selu Donji Lapac. Ispaljeno je 32 granate. Gađanje vršeno jednim vodom. 3. baterija izašla na položaj na Drenovu Glavu. Ispaljeno svega 2 granate radi slabe vidljivosti.

Ljudstvo p. k. topova zanimalo po rasporedu.

1. I. 1945 — 1. baterija gađala trigonometar 559, raskrsnicu ispod Ravnih Poljica, kuće ispod Ravnih Poljica i sjeverne kuće Dobrog Sela.

2. baterija gađala k. 614 i na njoj jedan p. a. mitraljez. Po izjavi načelnika Štaba brigade uništen je jedan p. a. mitraljez. Baterija je ispalila u toku gađanja 4 granate.

3. baterija na istom položaju. Gađala ciljeve: k. 812 (Mandina Glava), zatim crkvu u Dobrom Selu, k. 732, južno od kuća Dobrog Sela, Priseku, Drenovu Glavu. Ispaljeno 276 granata. Gađanje odlično po izjavi načelnika brigade. P. K. baterija: zanimanje po rasporedu.

[15] Komandant 10. NOU brigade bio je tada Luka Knezović.

2. I. 1945	1. baterija, 2. i 3. uslijed slabih atmosferskih prilika nisu gađale.
3. I. 1945	Divizion primio naređenje za povlačenje u Gračac.
4. I. 1945	Divizion se smjestio u selo Dropce. 1. baterija se smjestila u selo Dukići. Izvršeni su razni popravci na oruđu. 2. baterija je ostala u selu Podkokirna. Zanimanje je bilo po rasporedu rada. 3. baterija je bila u selu Jerkovici, gdje se vršilo zanimanje po rasporedu. Istog dana javio se na dužnost komesara diviziona drug Milošević G. Blažo.
Od 5. I. — 20. I. 1945	Štab diviziona bio je u selu Dropci kod Gračaca. 1. baterija u selu Dukići kod Gračaca. 2. baterija u selu Podkokirnu kod Gračaca. 3. baterija u selu Jerkovici kod Gračaca. P. K. baterija u selu Podkokirna kod Gračaca. Sve ljudstvo je zanimalo po rasporedu rada.

IV. BRDSKI DIVIZION

20. XII. 1944	U noći oko 1 sat izvršen je pokret štaba i prve baterije iz sela Papuča u Sv. Rok. Štab se smjestio u Ličkom Cerju. 1. baterija je po traženju Štaba XIII. divizije izašla na položaj u selo Opalić, ali taj dan nije gađala. 2. baterija otvorila je vatru na Udbinu kao pripremu za napad pješadije.[16] Neprijatelj se u toku gađanja povukao u pravcu Lapca, prije nego što je pješadija stupila s njim u dodir. Na to je Štab diviziona naredio ovim baterijama da se smjeste u selo Ondić.
21. XII. 1944	1. i 2. baterija: zanimanje po rasporedu.
22. XII. 1944	1. i 2. baterija: zanimanje po rasporedu.

[16] O borbama 13. NOU divizije za Udbinu vidi dok. br. 3, objašnjenje br. 9.

23. XII. 1944 Na zahtjev Štaba XI. korpusa izlaze obe baterije na položaj i 1. baterija gađa selo Bunić i okuku na putu Bunić — Ljubovo.[17]

Svega ispaljeno 48 granata.

2. baterija nije gađala.

24. XII. 1944 Nije se gađalo.

25. XII. 1944 U 12 sati Štab diviziona, i sa prvom baterijom i drugom, premestio se u selo Bjelo Polje.

1. baterija postavila se na položaj K. 380—697.

2. baterija: K. 392—700. Divizion je imao zadatak gađati K. Varičak, Gradinu i selo Korenicu, gdje se je neprijatelj jako utvrdio.

Divizion je pomagao 35. Diviziju.

26. XII. 1944 U 7,20 sati prva i druga baterija otvorile su brzu paljbu na ciljeve.

U 7,20 sati gađanje je bilo prekinuto po naređenju Štaba XI. Korpusa, jer se neprijatelj povukao sa položaja.[18] U 11 sati 2. baterija je krenula na novi položaj K. 375—717, odakle je od 15—17 sati tukla neprijatelja koji se je povlačio po putu Korenica — Vrelo — Pogledalo. Naročito jak otpor je davao iz šumice Borje, jedan km. od Vrela. Tu su bili postignuti veoma dobri rezultati.

Neprijatelj je tu ostavio oko 30 mrtvih. Baterija je nastavila gađati slijedeće ciljeve: K. 681, K. 674 (Sufalov mlin), K. 684, crkvu sela Vrelo i Pogledalo. Ispaljeno je 206 granata. U 15 sati krenuo je Štab diviziona sa prvom baterijom iz Bijelog Polja u Korenicu, gdje je nakon 2 sata stigla i druga baterija. U 20 sati 2. baterija krenula je na položaj sjeverno od Korenice i postavila se na položaj kod raskrsnice puteva, odakle je vršila noćno gađanje na

[17] Baterije su podržavale 13. NOU i 35. NOU diviziju u odbijanju Nijemaca i ustaša koji su prodirali pravcima Korenica — Bunić i Široka Kula — Ljubovo — Bunić (vidi knj. 36, dok. br. 109 i 111).

[18] Opširnije o tome vidi dok. br. 3 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 111.

cestu od Vrela na Pogledalo, i selo Homoljac.[19] Ispalila je 70 granata. U 2 sata vratila se u Korenicu. Ukupno je toga dana ispaljeno 323 granate.

27. XII. 1944 U 10 sati krenula je na položaj 2. baterija i gađala ciljeve: Homoljsku raskrsnicu, Pogledalo, Homoljački klanac i k. 964 (Fundakov vrh). Gađanje je počelo u 11 sati do 20 sati. Utrošeno je bilo 171 granata.

28. XII. 1944. 2. baterija vratila se u Korenicu. Istog dana divizion krenuo u Bjelo Polje, gdje se smjestio.

29. XII. 1944 Kada su vremenske prilike dozvoljavale, čišćenje oruđa.

30. XII. 1944 Divizion krenuo na položaj Homoljački klanac. Obje baterije gađale su ciljeve: Čudin klanac, cestu oko Čudinog klanca i kuće između Čudinog klanca i Babinog Potoka.[20] Ispaljeno 110 granata.

Osmatranje slabo. Oko 3 sata čulo se oko Štaba Divizije puškaranje i mitraljiranje i naređeno je povlačenje. Kada je komandant diviziona htio izdati [naređenje] za povlačenje, linija je bila prekinuta. Tada je komandant lično pošao do baterije i izdao naređenje za povlačenje. Na osmatračnici opkoljen komandir 2. baterije sa 17 drugova i samo magli ima se zahvaliti da su se izvukli sa materijalom. Tek oko 4 sata ujutro stigli su u Bijelo Polje. Putem su iznemogla dva druga i morali su ih nositi. Toga dana ranjen je jedan drug od gelera u stomak. Nepokupljeno tri km. telef. linije.

31. XII. 1944 Po naređenju GŠH krenula je 1. baterija u Prijeboj da potpomaže 8. diviziju u napadu na

---

[19] Baterije su podržavale 35. NOU diviziju koja je progonila dijelove njemačke 373. divizije pravcem Korenica — Babin Potok (vidi dok. br. 9 i 10 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa od 26. i 27. decembra 1944. pisane Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[20] Divizion je učestvovao u artiljerijskoj pripremi za napad 13. i 35. NOU divizije i 1. brigade 8. NOU divizije na Čudin klanac i Babin Potok (opširnije o tome vidi dok. br. 10 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa od 29. i 30. decembra 1944. pisane Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Ličko Petrovo Selo.[21] Gađanje je otvoreno sa dva plotuna na Petrovo Selo, zatim je izvršena registracija K. 528 a zatim pređeno na gađanje. Ispaljene 222 granate.

1. I. 1945 — 2. baterije i Štab diviziona nalazili su se u Bjelom Polju. 1. baterija gađala selo Vaganac bez osmatranja. Ispaljeno 15 granata. Štab i 2. baterija premjestili su se: selo Pećane.

2. I. 1945 — 1. baterija ponovo gađala selo Vaganac. Ispaljeno 116 granata. Štab i 2. baterija u selu Pećane.

3. I. 1945 — 1. baterija krenula u Bjelo Polje. Ostatak diviziona nalazio se u selu Pećane.

4. I. 1945 — Štab diviziona i prva baterija preselili se u selo Jošane, a druga baterija u selu Pećanima.

5. I. 1945 — Do 20. I. 1945 štab diviziona sa prvom baterijom nalazio se u selu Jošane, dok je druga baterija bila u selu Pećane. Akcija nije bilo zbog vrlo slabog vremena. Za cijelo vrijeme u manjim razmacima padao je snijeg i to u takvoj mjeri, da su svi putevi bili zatrpani i promet sasvim onemogućen. U koliko je bilo moguće, čistio se je snijeg od Pećana do Udbine i zanimalo po rasporedu.

Municije za to vrijeme nije bilo utrošeno.

Tri kamiona su neispravna, jer su im pukle nožne kočnice. Isto tako je puklo 8 lanaca za snijeg, koje će se moći popraviti u sopstvenoj radionici čim se otvori put.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, major
Zenić V. Nikica

Komandant, major
(Misjak F. Franc)
sl. o.

M. P.

[21] Opširnije o napadu 8. NOU divizije na Ličko Petrovo Selo vidi dok. br. 19.

BR. 135

IZVOD IZ OPERACIJSKOG DNEVNIKA ŠTABA GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE O DIVERZIJAMA U JANUARU 1945. GODINE[1]

. . .[2]

577/1-I-45.	Na pruzi kod sela Borovac jaka neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Akcijom je rukovodio desetar Veledinović Milan.
578/1-I-45.	Na pruzi između Nove Subocke i Brestače neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Akcijom je rukovodio vodnik Gojić Jovan.
579/4-I-45.	Na glavnoj cesti postavljena je naša zasjeda za neprijateljsku patrolu, ali ista nije naišla te su se naši povukli. Akcijom je rukovodio komandir II. čete Bajić Nikola.
580/5-I-45.	Na pruzi između Rajića i Borovca neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Na povratku je u selu Borovcu srušen most dug 8 metara. Potrošeno je 20 kg eksploziva.
581/8-I-45.	Na cesti Kapela[3] — Pleternica između sela Pleternice i Sulkovaca srušen je most od arm.[iranog] betona dug 15 m, jedan željeznički most dug 15 m i 1 drveni most sa traverzama dug 13 m.
582/9-I-45.	Na pruzi između Lipovljana i Nove Subocke neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Akcijom je rukovodio desetar Bosanac Milan.

[1] Original (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2—4, k. 121.

[2] Nemogavši pronaći izvještaje o dejstvima 1. i 2. diverzantskog odreda u januaru 1945. godine, Redakcija objavljuje izvod iz operacijskog dnevnika Štaba grupe diverzantskih odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske. O aktivnosti 3. diverzantskog odreda vidi dok. br. 37, 106 i 111.

[3] Nova Kapela

583/9-I-45. Na pruzi između Banove Jaruge i Lipovljana neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Akcijom rukovodio desetar Saleš Stjepan.

584/10-I-45. Na pruzi između Paklenice i Voćarice neprijatelj iz kuća pripalio na našu desetinu koja je išla u akciju i zbog toga se morala povući. Akcijom je rukovodio politdelegat Pokupić Alojz.

585/10-I-45. Na pruzi između Banove Jaruge i Krivaja neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Akcijom je rukovodio vodnik Gojić Jovo.

586/11-I-45. Na cesti u selu Borovac, gdje su na cesti postavljene dvije mine sa nagaznim aparatima, uspjeh još nije poznat. Potrošeno je 25 kg eksploziva. Akcijom je rukovodio komesar II. čete Mihaljević Stevo i vodnik Gojić Jovo.

587/11-I-45. Na cesti Lipovac — Kapela srušen je most dug 20 m. Akcijom je rukovodio poručnik komandir čete Senković Branko.

588/12-I-45. Na cesti Kapela — Ratkovica srušen je most dug 10 m. Drugi most je srušen na pruzi Kapela — Ratkovica dug 10 m. Potrošeno je 320 kg eksploziva. Akcijom je rukovodio zamj. komandira Knjeginić Petar.

589/9.I.45. Na glavnoj cesti između Rešetara i Adžamovaca postavljene su 4 protutenkovske mine na koje je naišao jedan kamion te je potpuno uništen. Broj žrtava nije poznat. Isti dan na ostale mine naišla su jedna kola sa ratnom spremom. Kola su potpuno uništena, konji su ubijeni, a poginula su 2 gestapovca i jedan kočijaš. Akcijom je rukovodio pom. politkomesara II. čete II. bat. I. odreda.[4]

590/9.I.1945. Išlo se u akciju na glavnu prugu, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Akcijom je rukovodio vodnik.

[4] Riječ je o 1. diverzantskom odredu.

591/12.I.1945. Išlo se u akciju na glavnu prugu, ali je nepr. zasjeda omela izvršenje akcije. Akcijom je rukovodio vodnik.

592/16.I.1945. Na glavnoj cesti pod selom Smrtići bačen je u vazduh drveni most dug 10 m i postavljene su 3 protutenkovske mine na cesti. Akcijom je rukovodio vodnik. Utrošeno je 25 kg eksploziva.

593/17.I.1945. Na protutenkovske mine koje su postavljene na cesti kod Smrtića 16. I. naletjela su 2 kamiona. Tom prilikom su poginula 4, a ranjeno 2 Njemca.

594/17.I.1945. Na cesti Brod — Pleternica između Slatinika i Pocrkavja srušen je jedan arm. betonski most dug 10 m. Pored mosta postavljene su 3 mađarske protutenk. mine. Utrošeno je 70 kg eksploziva i 3 mine. Akcijom je rukovodio pom. politkomesara bataljona.

595/17.I.1945. Na cesti između Baćindola i Nove Gradiške bačen je u vazduh most dug 5 m. Utrošeno je 60 kg eksploziva. Akcijom je rukovodio vodnik.

596/18.I.1945. Na cesti između Bačin Dola i Rešetara postavljene su 4 protutenkovske mine, a između Bačin Dola i Nove Gradiške postavljene su tri. Akcijom je rukovodio vodnik. O rezultatu nemamo podataka.

597/18.I.1945. Na cesti Đakovo — Levanjska Varoš između Kondrića i Majara postavljene su 3 mađarske protutenk. mine. Na jednu naišao je seljak sa saonicama. Ubijen konj a seljak je ranjen. Akcijom je rukovodio zamj. k-danta II. bataljona I. odreda.

598/19.I.1945. Na cesti pod selom Kondrići postavljene su 3 protutenk. mine. O učinku istih nema podataka. Akcijom je rukovodio zamj. k-danta II. bat. I. odreda.

599/19.I.45. U Vel. Zdencima srušen je most od armiranog betona dug 3 m. Potrošeno je 40

kg eksploziva. Akcijom je rukovodio vodnik.

600/19.I.45. U selu Kajgani srušen je most dug 7 m. Potrošeno je 40 kg eksploziva. Akcijom je rukovodio komes. čete.

601/19.I.45. U selu Tomašici srušen je arm. betonski most dug 10 met. Utrošeno je 120 kg eksploziva. Akciju su izvršili zamj. k-danta bat., zamj. komes. bat. i jedan kurir.

602/19.I.45. Na cesti između Baničevca i Baćindola dignuta su u vazduh 2 betonska mosta duljine po 4 met. Potrošeno 200 kg eksploziva. Akcijom je rukovodio desetar.

603/20.I.45. U selu Klokočevcima[5] srušen je drveni most dug 7 met. Potrošeno je 20 kg eksploziva. Akcijom je rukovodio komesar čete.

604/22.I.45. Na cesti između Baničevca i Baćindola srušen je betonski most dug 4 met. Potrošeno je 100 kg eksploziva. Akcijom je rukovodio zamj. k-dira čete.

605/26.I.45. Neprijateljska vojska upala je u selo Rogolje i Bobare. Jedan vod diverzanata, koji je bio tamo, pripalio[6] je na njih, i tom prilikom ubijeni su 7 a ranjen jedan neprijateljski vojnik.[7] Akcijom je rukovodio zamj. k-dira 1. čete I. odreda.

606/26.I.45. Na cesti između Kozarice i Brestače postavljene su 3 protutenk. mine i jedna mina sa rasterećenim upaljačem. Akcijom je rukovodio desetar.

607/26.I.45. Na cesti pod selom Smrtići postavljeno je 6 protutenk. mina. O rezultatu nema podataka. Akcijom je rukovodio politdelegat.

608/26.I.45. Išlo se je u akciju na glavnu cestu između Voćarice i Paklenice, ali je neprijatelj

[5] Na karti 1 : 100.000 piše: Klokočevik.
[6] pripucao
[7] Opširnije o tome vidi dok. br. 163.

bio sakriven po kućama te su naši pripalili na njega i morali se povući. Akcijom je rukovodio desetar.

609/27.I.45. Na glavnoj cesti između Krivaja i Banove Jaruge postavljene su 2 protutenk. mine i 2 mine sa nagaznim aparatom. Potrošeno 2 kg eksploziva. Akcijom je rukovodio politdelegat i desetar.

610/27.I.45. Išlo se u akciju na glavnu cestu između Lipovljana i Subocke. Mine su bile u vreći montirane, te kad ih je vodič prebacio zajedno sa vrećom preko leđa, eksplodirale su i ubile vodiča i jednog druga lakše ranile.

611/28.I.45. Na glavnoj cesti između Krivaja i Banove Jaruge postavljene su 2 protutenk. mine. O učinku istih nemamo podataka.

612/18.I.45. Na cesti Đakovo — Levanjska Varoš, između Kondrića i Majara, postavljene su 3 protutenk. mine na koje je 29. I. naišao neprijateljski top sa poslugom. Top je uništen, 2 vojnika su ubijena a 10 ih je ranjeno. Ubijena su i 2 konja.

613/18.I.45. Na cesti Đakovo — Levanjska Varoš, između Kondrića i Majara, postavljena je petarda, koja je 29. I. 45. ubila katoličkog popa, koji ju je htio ukloniti.

614/26.I.45. Na cesti Zagreb — Beograd, između Adžamovaca i Garujaka,[8] postavljeno je 5 protutenk. mina, na koje su naišla 2 Njemca, od kojih je 1 ubijen a drugi teško ranjen.

615/27.I.45. Na cesti Zagreb — Beograd, kod sela Smrtići, naišle su neprijateljske saonice na naše mine. Tom prilikom bilo 6 mrtvih i 1 ranjen neprijateljski vojnik.

616/28.I.45. Na cesti između Gaja i Poljane[9] postavljene su 2 tenkovske mine, o učinku istih nema podataka.

---

[8] Na karti 1 : 100.000 piše: Godinjak.
[9] To jest: Pakračke Poljane.

617/28.I.45. Na cesti između Poljane i Gaja, na mine koje su postavljene 26. I. 45. naletio je 1 Čerkez u saonicama, isti je teško ranjen. Na drugu je naišao švercer koji je prevozio žito i rakiju. Isti je ubijen a roba uništena.

618/29.I.45. Na cesti između Uljanika i Antunovca postavljena je protutenkovska i 2 nagazne mine. O učinku istih nema podataka.

619/31.I.45. Išlo se na rušenje mosta između Uljanika i Poljane, a pošto su se tamo nalazile naše jedinice, most nije srušen.

620/31.I.45. Išlo se u akciju na glavnu prugu ispod Paklenice ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje.

621/31.I.45. Na glavnoj cesti Zagreb — Beograd, kod sela Smrtići, neprijateljska zasjeda omela je rušenje mosta.

622/31.I.45. Na cesti Zagreb — Beograd, kod Borovca, dignut je u vazduh drveni most dug 8 m, ujedno su postavljene kod mosta 4 rasterećene mine.

753/1-I-45. U akciji u Karlovcu zapljenjeno je slijedeće: radio-aparat, 3 para cipela, 3 bluze, 2 šinjela 3, ćebeta, 1 ustaša uhvaćen živ i 1 karabin je zarobljen.

754/2-I-45. Između Dobretina i Javornika kod Bos. Novog vođena je borba sa bandom 1 sat, ubijeno je 7 a ranjeno 13 bandita.

755/2-I-45. Na pruzi Sunja — Kostajnica kod Gor. Hrastovca presječena je pruga na 20 mjesta.

756/2-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd između Prečna i Ivanić Grada dignut je u vazduh vlak. Podataka nemamo.

757/2-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd između Kraljevca i Dugog Sela dignut je u vazduh njemački transportni vlak sa vojskom i

ratnim materijalom. Od detonacije detonirala je i mina koja je 25-XII-44 sabotirala. Uništeno je 6 vagona i lokomotiva. Mrtvih je bilo 98 a ranjenih 152. Isto je uništen i razni ratni materijal o kojem nemamo točnih podataka.

758/3-I-45. Na pruzi Zagreb — Sisak dignuta je u vazduh željeznička stanica Greda i uništeno postrojenje iste, kao i jedan arm. betonski bunker.

759/3-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd između Prečeca i Ostrne dignut je u vazduh njemački transportni vlak sa vojskom i ratnim materijalom. Sječena je pruga na 4 mjesta. Uništeno je 8 vagona i lokomotiva kao i 2 oklopna vagona. Mrtvih je bilo 120 a ranjenih 156 njemačkih vojnika, isto tako je uništen ratni materijal i motorna vozila. Akcija je izvršena sa Posavskim odredom.[10]

760/4-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd između Kraljevca i Dugog Sela dignut je u vazduh vlak. Podataka nemamo.

761/4-I-45. Na pruzi Sunja — Brđani dignut je u vazduh dvospratni ar. betonski bunker.

762/4-I-45. Na cesti Sisak — Sunja postavljena je parola[11] koja je ubila 1 i ranila više bandita.

763/4-I-45. Na pruzi Caprag — Petrinja kod Češkog Sela sječena je pruga na 16 mjesta.

764/5-I-45. Na pruzi Sunja — Kostajnica kod Dol.[12] Hrastovca sječena je pruga na 20 mjesta.

765/8-I-45. Na pruzi Sunja — Caprag kod Brđana dignut je u vazduh dvospratni arm. betonski bunker.

---

[10] Odnosi se na Posavski odred Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ.

[11] Riječ je o antifašističkoj paroli koja je bila minirana.

[12] Na karti 1 : 100.000 piše: D. Hrastovac.

766/8-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd, između Ivanića[13] i Prečeca, u suradnji sa Posavskim odredom imali smo za zadaću napasti vlak. Tu smo naišli na zasjedu sa kojom smo primili borbu i istu rastjerali.

767/9-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd, između Vel. Gorice i Odre, sječena je pruga na 40 mjesta.

768/9-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd, između Dugog Sela i Ostrne, dignut je u vazduh njemački transportni vlak sa vojskom. Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Mrtvih je bilo 9 a ranjenih 15. U isto vrijeme napadnuta je na pruzi neprijateljska patrola i rastjerana.

769/9-I-45. Na pruzi Sunja — Kostajnica, kod Rujevca, sječena je pruga na 22 mjesta.

770/10-I-45. Na pruzi Sunja — Kostajnica kod Gor. Hrastovca dignut je u vazduh radnički vlak. Uništena su 4 vagona. Mrtvih i ranjenih je bio velik broj ali točne podatke nismo dobili.[14]

771/10-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd između Ivanića i Prečeca dignut je u vazduh vlak. Podataka nemamo.[15]

772/11-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd između Ivanića i Prečeca dignut je u vazduh vlak. Bilo je mnogo mrtvih i ranjenih ali nemamo točne podatke.

773/13-I-45. Na cesti Bos. Novi — Bihać kod Blatne naišla je naša četa na satniju ustaša, zapucali su na njih i ubili jednog a ranili više, istodobno ubijena su 3 konja.

774/13-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd između Sesvetskog Kraljevca i Dugog Sela nije se mogla izvršiti akcija budući je bila jako osigurana pruga od neprijatelja sa zasjedama.

---

[13] Odnosi se na Ivanić-Grad.

[14] i [15] Opširnije o tome vidi dok. br. 147.

775/14-I-45. Na pruzi Sunja — Kostajnica kod Dol. Hrastovca sječena je pruga na 30 mjesta.[16]

776/15-I-45. Na pruzi Zagreb — Beograd između Dugog Sela i Sesvetskog Kraljevca dignut je u vazduh vlak. Podatke druge nemamo.[17]

777/21.I.45. Pruga Sunja — Kostajnica kod. Gor. Hrastovca presječena je na 330 mjesta, tj. uništeno je 660 šinja. Akcija je izvršena u suradnji jednog bat. VII. Udar. divizije. Promet je stajao 7 dana.[18]

778/25.I.45. Pruga Zagreb — Karlovac, između Horvata i Leskovca, presječena je na 28 mjesta, tj. uništeno je 56 šinja.

779/26.I.45. Pruga Sunja — Kostajnica, kod Dol. Hrastovca, presječena je na 14 mjesta, tj. uništeno je 28 šinja.

780/28.I.45. Pruga Sunja — Kostajnica, kod Dol. Hrastovca, presječena je na 112 mjesta, tj. uništeno je 224 šinja. Akcija je izvršena u suradnji jednog bat. VII. Ud. div.[19]

781/28.I.45. Pruga Zagreb — Sisak, kod Sv. Klare, presječena je na 40 mjesta, tj. uništeno 80 šinja.[20]

782/28.I.45. Pruga Zagreb — Beograd, između Ostrne i Prečeca, presječena je na 34 mjesta, tj. uništeno je 68 šinja.

783/28.I.45. U Vel. Gorici bačen je u vazduh njemački kino. Zgrada je onesposobljena za daljnju upotrebu.

---

[16] i [17] Vidi dok. br. 121.

[18] Jedinice 7. NOU divizije napadale su tada neprijateljska manja uporišta i kolone na komunikaciji Sunja — Kostajnica — Bosanski Novi (vidi dok. br. 83 i 132 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 2—2, k. 814: izvještaj Štaba 7. divizije upućen 2. februara 1945. Štabu 4. korpusa NOVJ).

[19] Prema depeši koju je Glavni štab Hrvatske uputio 29. januara Vrhovnom štabu NOV i POJ, pruga Sunja — Kostajnica porušena je na 200 mjesta u dužini od 3 km (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/4).

[20] Opširnije o tome vidi dok. br. 166.

784/30.I.45. Pruga Sunja — Kostajnica, kod Dol. Hrastovca, presječena je na 34 mjesta, tj. uništeno je 68 šinja. Promet stoji.

785/31.I.45. U selu Zakopa kod Dvora postavljena je parola koja je ubila jednog ustaškog vodnika.

786/31.I.45. Banda je upala u Oborovo, te je 2. četa I. bat. II. Odr.[21] prihvatila borbu i ubila jednog a ranila više ustaša. Zarobljen je jedan karabin.

787/31.I.45. Prilikom upada bande u Gradec i Kupčinu vodila je I. četa I. bat. II. Odreda borbu s one strane Kupe, tj. desne, i tako sprečila bandu da istu pređe, a ujedno je i osigurala ljevi bok Žumberačkoj brig. i podoficirskoj školi koje su išle u protivnapad u Kupčinu. Neprijatelj je imao žrtava, ali nam nije poznato koliko. Vlastitih gubitaka nije bilo.[22]

. . .[23]

[21] Riječ je o 2. diverzantskom odredu Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

[22] Iz izvještaja koji je Štab 4. korpusa pisao 2. februara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske vidi se da je Žumberačka NOU brigada u borbi sa Nijemcima kod Donje Kupčine pretrpjela znatne gubitke (vidi Arhiv VII, reg. br. 6—2, k, 434).

[23] Izvod iz operacijskog dnevnika o aktivnosti diverzantskih odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske u februaru 1945. redakcija će objaviti u 38. knjizi.

II

USTAŠKO-DOMOBRANSKI DOKUMENTI

BR. 136

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 1. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SLAVONIJI, ŽUMBERKU, LICI, BANIJI I BOSNI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 1/45
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
1. I 1945 god.

Na Drini je dan prošao mirno.

Na Sriemskom odsjeku osim mjesta jake topničke vatre osobito na dielu između Bosuta i Dunava, — nije bilo značajnije borbene djelatnosti.

Na Dunavu i Dravi nije bilo značajnije djelatnosti.

U zaleđu Dravskog odsjeka manji sukobi izviđačkih dielova s partizanima u području Našica. Odbijeni su noćni napadaji na Našice.[2] Jugozapadno Đakova završen je manji podhvat i zauzeto s. Perkovci (8 km j. z. Đakova). Partizani su odbačeni dalje prema zapadu.

U Podravini borbena skupina generala Moškova[3] slomila je žestok neprijateljski odpor kod Sedlarice i Turnašice nanievši neprijatelju gubitke od: 75 poginulih partizana izbrojeno, 13 zarobljeno i zaplienjeno: 6 strojosamokresa, 20 pušaka, dok je 19 pušaka uništeno.[4] Zaplienjena je veća količina hrane i odjeće.

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1/1—1, k. 46.

[2] Riječ je o demonstrativnim napadima Virovitičke brigade 40. NO divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/7: depeše Štaba 6. korpusa od 27. i 28. decembra 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[3] Ante Moškov je tada bio komandant 1. ustaško-domobranske divizije (vidi knj. 36, dok. br. 167).

[4] Na liniji Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica nalazile su se jedinice 32. NO divizije i 1. zagorska NO brigada. One su sprječavale

Noću 29/30. XII odbijeni su manji partizanski napadaji na iztaknuta uporišta Karlovca i Draganića.[5]

U podhvatu u području Kupčina — Bratina (18 i 24 km s. i. Karlovca), neprijatelj je pretrpio teške gubitke.[6] Pronađeno je 207 poginulih partizana i 3 su zarobljena, dok je daljnjih 300 poginulih i ranjenih ocienjeno. Zaplijenjen je veći broj pušaka, 1 strojosamokres, 2 strojopuške i 1 bacač. Vlastiti gubitci: 19 poginulih i 42 ranjena.

Protunapadajem odbačen je neprijatelj s ceste. D. Lapac — Dobro Selo[7] te dovedeno pojačanje i obskrba posadi tog uporišta. Neprijateljski gubitci: 12 poginulih, daljnjih 10 poginulih ocienjeno, 6 zarobljenih, 4 prebjegla i 8 uhićenih. Zaplienjeno: 1 laki bacač i 5 pušaka, a uništeno 6 partizanskih baraka. Vlastiti gubitci: 3 poginula, 21 ranjen i 1 nestao.

Iztočno Novog zarobljena je tzv. partizanska »komanda mjesta« (4 zarobljena i 1 strojopuška zaplienjena).

Na o. Rabu nema neprijatelja.

Na Neretvanskom odsjeku u toku noći 30/31. XII slabije neprijateljske snage uznemirivale su naše postave.

Podhvatne snage protjerale su partizane i zauzele Kreševo.[8] Poginulo je 30 partizana.

Jače partizanske snage (400) ušle su u Kladanj.

U području zapadno i sjeverozapadno Banje Luke živahna djelatnost pri čemu je poginulo oko 20 partizana i ranjeno 36.

---

prodor njemačkih i ustaško-domobranskih snaga ka Virovitici. O gubicima koje su pretrpjele u borbama od 31. decembra 1944. do 3. januara 1945. vidi dok. br. 17, 18, 139 i 140 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/1—2, k. 119/9: depeše Štaba 10. korpusa od 3. i 4. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[5] Redakcija nije mogla utvrditi koja su uporišta napadnuta. Prema depeši koju je Štab 4. korpusa 31. decembra 1944. pisao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, jedan bataljon Žumberačke NO brigade vodio je 29. decembra borbu sa Nijemcima kod sela Izimje (3 km sjeverno od sela Draganići). Ubijena su 4 Nijemca i zaplijenjene su 4 puške i 1 puškomitraljez. Brigada nije imala gubitaka (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/1—2, k. 119/6).

[6] O gubicima jedinica 34. NO divizije na odsjeku Donja Kupčina — Pisarovina u borbama od 27. do 29. decembra 1944. vidi dok. br. 20 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 127.

[7] Na komunikaciji Dobro Selo — Donji Lapac vođene su u decembru 1944. i januaru 1945. borbe između jedinica 20. NOU divizije i dijelova njemačke 373. legionarske divizije i 10. ustaško-domobranske divizije (opširnije o tome vidi dok. br. 30 i 32 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 75, 93 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1 i 1—2, k. 119/8: depeše Štaba 8. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske u decembru 1944. i januaru 1945.

[8] O borbama u Bosni i Hercegovini u januaru 1945. vidi tom IV, knj. 32.

Jedna naša postrojba protjerala je neprijatelja s visinskih postava kod Divuše, dok je druga skupina protjerala neprijatelja s jednog visinskog postava 3.5 km s.z. Dvora nanievši neprijatelju gubitke od oko 30 mrtvih i ranjenih.

Protjeran je neprijatelj s područja Kostajnica — Kukuruzari (5 km s. z. Kostajnice).

Jedna ustaška postrojba napala je i protjerala partizane[9] iz sela Smoljanca kod Drežnik Grada uz 4 poginula i 1 zarobljenog partizana, te zaplienila 1 bacač i 4 puške.

U već javljenim borbama kod Normanaca, Koške i Prandanovaca sjeveroiztočno Našica palo je oko 300 partizana, dok vlastiti gubitci iznose 10 poginulih, 4 ranjena i 22 nestala.[10]

Kod Čazme uništen je od naših zrakoplova punim pogodkom bombe jedan neprijateljski 4-strojni bombarder na zemlji.

30. i 31. XII naše zrakoplovstvo izvršilo je oružano izviđanje prostora Čazma, Dubrava, Špišić Bukovica i okolnog područja te prienos tvoriva i žurne pošte.

Željeznice: 31. XII u 2035 sati eksplodiralo je između Ivanić Grada i Dejanovca 55 mina, dok je 67 izvađeno nerasprsnutih.[11]

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Glavar glavnog stožera Orsa,[12]
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

M. P.

---

[9] U rejonu Drežnik-Grada nalazile su se jedinice 4. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 16).

[10] Navedeni podaci nisu tačni. Prilikom napada na Prandanovce, Normance i Košku 12. i 13. decembra 1944. Virovitička NO brigada je ubila 13 i zarobila 25 domobrana i zaplijenila 41 pušku, 5 teških mitraljeza, 1 šarac, 1 puškomitraljez, 4 pištolja, 20.000 metaka i drugi materijal. Gubici Virovitičke NO brigade su bili 4 mrtva i 22 ranjena (vidi knj. 36, dok. br. 42 i 111; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/7: depešu Štaba 6. korpusa od 12. i 19. decembra 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[11] Opširnije o tome vidi dok. br. 121, objašnjenje br. 9.

[12] Oružanih snaga

BR. 137

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 2. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVINI, LICI I BOSNI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 2/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
2. I 1945 g.

Na Drini, u Sriemu i na Dravi osim slabijih partizanskih napadaja u području Otoka[2] nije bilo važnijih događaja.

U Podravini izviđačka djelatnost i čišćenje zauzetog područja od zaostalih neprijateljskih skupina, kojom prigodom je poginulo 17 i zarobljeno 22 neprijateljska vojnika.[3]

Odbijeni su neprijateljski napadaji na zaprečne postave u dolini r. Une (južno Doljana) uz velike gubitke po neprijatelja. Pronađeno je 73 poginula partizana, 23 je zarobljeno i 3 su prebjegla našim postrojbama, a 3 strojnice, 4 strojopuške, 3 bacača i nešto pušaka zaplienjeno. Visovi 812 i 732 zapadno i jugozapadno Dobrog Sela zaposjednuti su od neprijatelja, nakon što su bili opetovano prešli iz ruke u ruku.[4]

Sjeveroiztočno od G. Lapca protjerana je jedna partizanska bojna i uz visoke gubitke odbačena prema jugozapadu.

Napadaj naših četa poduzet jugoiztočno Plitvičkog Leskovca raztrojio je jake neprijateljske snage u pripremnim postavima za napade u smjeru Babinog Potoka (12 km z. Prieboja).[5]

Topničkom vatrom ušutkana je jedna neprijateljska bitnica južno Lise. Inače nije bilo važnijih promjena.

---

[1] Prepis originala (umnožen na ćeštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2/1—1, k. 46.

[2] Riječ je o napadima jedinica 21. NOU divizije na s. Otok (na pruzi Vinkovci — Brčko) 28. i 29. decembra 1944 (vidi tom I, knj. 10, dok. br. 170).

[3] Vjerovatno se misli na borbe zapadno od Virovitice (vidi dok. br. 18 i 60).

[4] O borbama na pravcu Dobro Selo — Gornji Lapac vidi dok. br. 136, objašnjenje br. 7.

[5] Jedinice njemačke 392. legionarske divizije, u sadejstvu sa ustašama iz zasjede su 30. decembra 1944. napale dijelove 3. brigade 35. NOU divizije i 1. brigade 8. NOU divizije kada su se kretali ka polaznom položaju za napad na Babin Potok i Čudin klanac (opširnije o tome vidi dok. br. 10).

Slabiji neprijatelj jugoiztočno Nevesinja odbačen je u smjeru Odžak.

Podhvatne snage slomile su neprijateljski odpor iztočno i jugoiztočno Fojnice. 18 partizana je poginulo.

Unatoč snježne mećave je zrakoplovstvo uspješno surađivalo s kopnenim snagama.

Zrakoplovstvo:

1. I. naše je zrakoplovstvo izvršilo izviđanje područja Virovitica — Barč. Kod Virovitice uspješno je napalo jedan neprijateljski povoz od 20 vozila. U području Barča zbog snježne mećave nije se mogao izvršiti zadatak. Osim toga izvršilo je prievoz pošte i vojničkih osoba.

Željeznice:

Pruga između Odre i Vel. Gorice, koja je 29. XII bila oštećena na 7 mjesta[6] opet je prohodna od 31. XII 44. u 1445 sati.

1. I oko 0300 sati na pruzi između Varaždina i Jalžabeta miniran je jedan most od 4 metra. Prohodnost pruge još nije javljena.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

M. P.

[6] Diverziju je izveo Turopoljsko-posavski NOP odred (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/6: depeša Štaba 4. korpusa od 31. decembra 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

BR. 138

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 3. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SLAVONIJI, LICI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 3/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
3. I 1945 g.

Odbijeno je nekoliko partizanskih napadaja na uporišta južno Bijeljine uz znatne neprijateljske gubitke.

U Sriemu, na Dunavu i Dravi, osim mjestne živahne vatrene djelatnosti, nije bilo važnijih događaja.

U zaleđu Dravskog odsjeka protjerani su partizani iz Nabrđa (14 km s. z. Đakova).[2]

Podhvatne skupine generala Moškova zauzele su 30. XII nakon žestokih borbi Vukosavljevicu i vis 235 južno od tog mjesta. Noću 30/31. XII i u toku 31. XII ove podhvatne skupine razbile su neprijateljski odpor na visu Radotić (11 km j. Pitomače) odbacivši neprijatelja u smjeru juga i jugoistoka. Tom prilikom pala su 72 partizana (izbrojano), 5 ih je zarobljeno i zaplienjeno je 28 pušaka, veći broj mina i pismohrana.[3] Vlastiti gubitci: 8 poginulih i ranjenih.

Pod pritiskom naših podhvatnih snaga neprijatelj se povlači dalje u smjeru iztoka, juga i sjevera napuštajući pojedina mjesta.

Neprijatelj je izpraznio Stari Gradac (11 km s. z. Virovitice), Rogovac, a navodno i samu Viroviticu.[4]

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3/1—1, k. 46.

[2] Poslije ogorčenih borbi protiv Nijemaca i ustaša 27. decembra 1944, jedinice 12. NOU divizije napustile su Veliko i Malo Nabrđe i Levanjsku Varoš (opširnije o tome vidi dok. br. 35 u ovoj knjizi; knj. 36. dok. br. 108; Arhiv VII reg. br. 3—1, k. 119/7: depeše Štaba 6. korpusa od 27, 28. i 29. decembra 1944. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[3] O toku i rezultatima borbi u rejonu Vukosavljevice od 30. decembra 1944. do 3. januara 1945. vidi dok. br. 2, 17, 18, 136 i 139 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/1—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa od 4. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[4] Taj podatak nije tačan. U Virovitici su se tada nalazili dijelovi 233. divizije Crvene armije i 6. korpusa NOVJ. Pod pritiskom jedinica 6. i 10. korpusa NOVJ, neprijatelj (dijelovi njemačke 1. kozačke ko-

Podhvatne snage iztjerale su neprijatelja iz Vojnića (22 km j. i. Karlovca).

Kod Gomirja (11 km s. z. Ogulina) odbačena je jedna partizanska skupina uz 21 poginulog i 3 zarobljena partizana.[5]

Jedna ustaška bojna iz Gospića u svom napredovanju prema Medaku vodi žestoke borbe s neprijateljem u izgrađenim postavima.[6]

Jake partizanske snage presjekle su cestu Vaganac — Bihać i obkolile ustašku posadu u Vagancu[7] (14 km s. z. Bihaća).

Odbijeni su neprijateljski napadaji na uporišta 10 km s. z. do 8 km s. s. z. Bihaća.[8]

Posada zaprečnih postava kod Doljana obkoljena je. Napadaj za odterećenje zaustavljen je od neprijatelja u području j. i. Dobrog Sela, ali se posada Doljana uspjela probiti, te je prihvaćena kod Dobrog Sela.[9]

Nastavljaju se žestoke borbe u području Dobrog Sela (5 km j. i. G. Lapca) i kod Vaganca.[10] U ovim borbama neprijatelj je pretrpio gubitke od 170 poginulih i vjerovatno još 30 poginulih partizana, 4 zarobljena i 13 prebjeglih našim postrojbama. Zaplienjena su 2 bacača i 22 puške.

Na Neretvanskom odsjeku razbijena je jedna partizanska skupina kod s. Galića (8 km z. Širokog Briega), gdje su partizani ostavili 20 poginulih i 18 zarobljenih. Zaplienjen je 1 bacač, 1 protuoklopni top i 1 strojopuška.

1. I premoćne partizanske snage napale su posadu Vareša, koja se nakon žestokog odpora pretrpivši gubitke morala probiti, te su partizani ušli u Vareš.

---

njičke divizije) 4. januara 1945. je napustio sela Lozan, Rogovac i Stari Gradac i povukao se u Pitomaču (vidi dok. br. 2, 18, 60 i 139 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/1—2, k. 119/9: depeše Štaba 10. korpusa od 4. i 5. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[5] Krajem decembra 1944. i početkom 1945. na području Ogulina je dejstvovala 1. brigada 43. NO divizije. Redakcija nije mogla utvrditi gubitke te brigade u tom periodu (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/4—2, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa upućenu 3. januara Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 121, objašnjenje br. 6.

[7] i [10] Ustašku posadu u Vagancu napale su jedinice 4. korpusa NOVJ 31. decembra 1944. Poslije dovdnevnih upornih borbi jedan dio posade je uspio da se probije u pravcu Izačića. (Opširnije o tome vidi dok. br. 16, 19, 21, 28, 121 i 132 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 2. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[8] Sadejstvujući sa snagama koje su napadale Vaganac, jedinice 7. NOU divizije napale su 31. decembra 1944. dijelove njemačke 373. legionarske divizije u selima Vrsti i Turiji (vidi dok. br. 28).

[9] U borbama od 27. decembra 1944. do 2. januara 1945. jedinice 20. NOU divizije savladale su otpor neprijatelja i zauzele Doljane i Dobro Selo (vidi dok. br. 30).

U toku su žestoke borbe u području Vareša.

Naše podhvatne snage napreduju prema Fojnici unatoč žilavog odpora partizana.

U području iztočno Broda u toku su manji podhvati čišćenja i prikupljanja vojničkog tvoriva i vojnih neposlušnika. Prigodom čišćenja s. Perkovci zaplienjene su 4 puške, 35 vojničkih gunjeva, 3 vojnička sedla, mnogo zavojnog i promičbenog tvoriva te hrane.

Prigodom borbenog izviđanja područja 12 km j. j. z. Bos. Gradiške protjerana je jedna manja part. skupina uz 20 poginulih partizana, a u sukobima izviđačkih dielova s manjim part. skupinama u području Banje Luke palo je 6 partizana i zarobljen 1 te zaplienjene 4 puške.

Sjeverno Okučana protjerana je kod s. Cage jedna manja partizanska skupina.

Unatoč veoma teških vremenskih uvjeta naše je zrakoplovstvo 2. I uspješno surađivalo s kopnenim postrojbama i napalo neprijateljski promet između Virovitice i Barča. Osim toga izvršilo je prievoze vojničkih osoba, tvoriva i pošte.

U toku izviđanja i manjih djelatnosti kod Netretića, zapadno Karlovca, Križevaca, Bos. Novog i Banje Luke palo je 12 partizana, 26 ih je ranjeno i 5 zarobljeno. Zaplienjen je 1 strojosamokres i više pušaka, dok su 2 ustaše i 1 domobran ranjeni. Tom prilikom uhićeno je 47 vojnih neposlušnika.

Željeznice:

2. I u 19.30 sati na glavnoj pruzi Zagreb — Novska između ž. p. Sesvete i Dugo Selo naišao je na minu teretni vlak.[11] Izkliznuo je stroj s 4 štitna kola, a pruga je oštećena. Popravak je u toku.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

M. P.

[11] Diverziju su vjerovatno izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

BR. 139

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 4. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVINI, LICI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 4/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
4. I 1945 god.

Na Drini, u Sriemu, te na Dunavu i Dravi, osim slabije mjestne vatrene djelatnosti, nije bilo spomena vriedne borbene djelatnosti.

U pozadini fronte na Drini na sjevernim padinama Majevice pl. iztočno Čelića i jugozapadno Bijeljine naišli su naši izviđački dielovi na partizane u izgrađenim postavima.

Hrvatsko zrakoplovstvo s uspjehom je napalo neprijateljske postave, povoz i druge ciljeve, te bacalo promičbene letake namienjene bugarima.

U pozadini Sriemskog odsjeka odbijen je napadaj partizana na ustašku posadu u Babinoj Gredi (12 km s.z. Županje) bez vlastitih gubitaka. Nađena su 2 poginula partizana, a 3 su ranjena.

U Podravini odbijeno je nekoliko neprijateljskih napadaja u području Vukosavljevice pri čemu je poginuo 31 partizan, 4 su zarobljena i 4 puške zaplienjene.[2]

Kozačke postrojbe uz suradnju borbenih skupina generala Moškova 2. I poduzele su napadaj preko Lozana i Rogovca na Špišić Bukovicu i Bušetinu (4 km s.z. i 7 km s.s.z. Virovitice), slomile žestok neprijateljski odpor i zauzele ova mjesta odbacivši neprijatelja u smjeru Virovitice i smjeru sjevera. Nastavlja se napredovanje prema Virovitici i Lukaču, uz veoma jak neprijateljski odpor.[3]

U području Dobrog Sela, iztočno Ripača i južno Babinog Potoka uslied sniežnih vijavica neprijatelj nije poduzimao nikakve napadaje.

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 4/1—1, k. 46.

[2] Opširnije o borbama u rejonu Vukosavljevice vidi dok. br. 138, objašnjenje br. 3.

[3] O borbama za virovitički mostobran vidi dok. br. 11, 13, 17, 18, 60, 95, 121 i 129.

Sjeverno i sjeverozapadno Bihaća pojedini neprijateljski dielovi dostigli su crtu Željava — Bunić — Turska Gata (12 km z.s.z. i sjeverozapadno Bihaća).[4]

Posada Vaganca probila se u Izačić (9 km s.z. Bihaća) spasivši cjelokupno naoružanje i ranjenike.[5]

Kod Kočerina razbijena je jedna partizanska skupina. 20 partizana je poginulo, među njima 1 »komesar«, i 16 ih je zarobljeno.

Jugozapadno Mostara i iztočno Nevesinja odbijeni su slabiji neprijateljski napadaji. Neprijateljski gubici nisu ustanovljeni. Vlastiti gubitci: 1 ranjen.

Na mostobranu iztočno Višegrada slabija neprijateljska djelatnost.

Nastavljaju se žestoke borbe sa neprijateljem koji se brani u izgrađenim postavima južno Fojnice.

U borbama kod Vareša poginula su 3 domobrana, 5 ih je ranjeno i 20 nestalo.

U nastavku podhvata u području Viteza (8 km j.z. Zenice) povučeni su iztaknuti dielovi kod Bile (4 km s.z. Viteza) uslied jakih neprijateljskih napadaja iz jugozapadnog smjera. Napredovanje je otežano visokim sniegom.

U podhvatu u području Busovača — Vitez neprijatelj je do sada pretrpio gubitke od 150 poginulih.

U toku manjih djelatnosti i odbijanja manjih part. napadaja kod Bos. Novog, Kostajnice i Mostara poginulo je 9 i ranjeno 18 partizana, dok su 3 domobrana ranjena i 2 nestala.

Prema izvješću zapovjedničtva Kvarner iz Sušaka četnici i dalje vrše nasilja, ubijstva i pljačku nad našim stanovničtvom u području tog zapovjedničtva.

Tako prema izvješću zapovjedničtva Morobal[6] iz Kraljevice nedićevci[7] teroriziraju naše pučanstvo u Istri, dok su u

---

[4] Na navedenu liniju izbile su jedinice 4. korpusa, pošto su prethodno zauzele Vaganac, Čelopek i Ličko Petrovo Selo (vidi dok. br. 19, 21, 23, 28 i 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 2. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[5] Taj podatak nije tačan. Ustaška je posada do povlačenja iz Vaganca u Izačić (2. januara 1945) pretrpjela teške gubitke u ljudstvu i materijalu (vidi dok. br. 19, 21, 23, 28, 121, 138 i 139).

Progoneći ustaše na istok, jedinice Unske operativne grupe su 3. januara 1945. napale Izačić i poslije dvočasovne borbe zauzele ga (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/6: depeše Štaba 4. korpusa od 3. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[6] Riječ je o Zapovjedništvu morske obale.

[7] Odnosi se na dijelove Srpskog dobrovoljačkog korpusa. O njihovom povlačenju iz Srbije u Hrvatsko primorje i Istru vidi knj. 36, dok. br. 111, a o njihovim zvjerstvima piše u depeši Štaba 11. korpusa

Bribiru opljačkali i zapalili školu, općinu i crkvu te 72 posebničke[8] kuće.

Željeznice:

3. I oko 13.30 sati neprijateljski zrakoplovi napali su želj. prugu kod Savskog Marofa i samu želj. postaju. Ima štete i žrtava. Šteta je popravljena još u toku dana.

Istog dana u 21.40 sati na glavnoj pruzi Zagreb — Novska između Dugog Sela i Ivanić Grada naišao je na mine teretni vlak. Izkliznuo je stroj, tender sa 4 štitna kola. Istovremeno napali su partizani[9] puščanom vatrom taj vlak pri čemu je poginuo 1 a ranjeno 8 domobrana. Popravak je u toku.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

M. P.

NOVJ upućenoj 1. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske: »31. XII. četnici su na povlačenju zapalili Bribir osim škole i crkve, u Tribnju su bacili žene u vatru, na putu su pljačkali...« (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/10).

[8] privatne

[9] Diverziju su vjerovatno izveli dijelovi Moslavačkog NOP odreda u sadejstvu sa dijelovima 3. diverzantskog odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

BR. 140

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 5. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, LICI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 5/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
5. I 1945 god.

Na donjem toku r. Drine nastavlja se uspješno vlastita borbena djelatnost.

U zaleđu bojišta na Drini u području 13 — 17 km j. Brčkog obkoljena je jaka skupina partizana od njemačkih i naših snaga. U toku je uništenje te skupine.

Selo Koraj (20 km j.i. Brčkog) oslobođeno je od neprijatelja.

U Sriemu uspješnim napadajem odbačen je neprijatelj prema iztoku i fronta u srednjem dielu prenieta je unapried za kojih 10 km, te je oslobođeno više sela. U ovom podhvatu neprijatelj je pretrpio velike krvave gubitke ostavivši na bojištu oružja, a među inim i 13 protuoklopnih topova te dosta opreme.[2]

U Sriemu zauzeta su sela Komletinci i Niemci, gdje je stvoren mostobran preko Bosuta.[3]

Naknadno je ustanovljeno da je u borbama kod Otoke koncem 1944 godine neprijatelj izgubio 511 poginulih.[4]

Na Dunavu i Dravi nije bilo važnijih događaja.

U Lici i u dolini Une jake sniežne bure otežavaju vođenje podhvata. U borbama u području Babinog Potoka izgubio je neprijatelj 22 poginula, a cieni se da je još najmanje 30 poginulo.[5]

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5/1—1, k. 46.

[2] i [3] Nijemci su trećeg januara 1945, pravcem Otok — Komletinci — Nijemci, iznenada napali 21. NOU diviziju i prisilili je da se povuče na lijevu obalu Bosuta. Divizija je tada imala 182 mrtva, 308 ranjenih i 315 nestalih. Nijemci su također pretrpjeli teške gubitke u ljudstvu i materijalu (opširnije o tome vidi tom I, knj. 18, dok. br. 4, 5 i 57).

[4] O gubicima jedinica 1. proleterskog korpusa NOVJ u borbama za ovladavanje linijom Privlaka — Otok od 22. do 28. decembra vidi tom I knj. 10, dok. br. 146, 149, 150, 153, 156, 159, 165, 167 i 170.

[5] O gubicima jedinica 35. NOU divizije na području Babinog Potoka krajem decembra 1944. i početkom 1945. vidi dok. br. 10 i 128 u

U području Bihaća pojačao je neprijatelj pritisak iz sjeverozapadnog smjera.[6] Protuudarom protjerani su partizani sa visa 349 (8 km s.z. Bihaća).

Na Neretvanskom odsjeku nastavlja se uspješno podhvat zapadno Širokog Briega.

9 km s.i. Nevesinja uspješno je tučeno topničkom vatrom okupljanje neprijatelja kod Humčana.

Nastavlja se borba u području Fojnice i u području Trnova, gdje je odbijeno nekoliko napadaja partizana.

U području sjeverozapadno Banje Luke protjerano je posljednjih dana nekoliko partizanskih skupina, koje su pretrpile gubitke od 56 poginulih i ranjenih partizana.

U području Bos. Novog slomljen je žilav neprijateljski odpor na pojedinim visovima uz 30 poginulih i ranjenih partizana, a između Bos. Novog i Kostajnice protjerana je jedna part. skupina, koja je na mjestu borbe ostavila 12 poginulih i 8 ranjenih.

U području Okučana naši izviđački dielovi protjerali su manje partizanske skupine.

2. I pet neprijateljskih zrakoplova napalo je strojnicama i bombama Karlovac. Na željezničkoj postaji ima štete, jedna cisterna benzina je izgorila, a 3 osobe su ranjene.

4. I oko 1100 sati dva neprijateljska zrakoplova bacili su 6 bombi na želj. prugu kod Vrbove između Nove Gradiške i Nove Kapele Batrine bez štete i žrtava.

4. I naše je zrakoplovstvo uspješno napalo bombama partizansko uzletište kod Voćina i izvršilo izviđanje puta Voćin — Zvečevo. Osim toga izvršilo je prievoz tvoriva i vojničkih osoba.

Željeznice:

Na pruzi Zagreb — Novska 4. I razprsla se jedna mina između Sesvetskog Kraljevca i Dugog Sela i lakše oštetila želj. prugu, a između Ludine Vidrenjaka i Novoselec Križa razprsla se 21 mina, dok je više mina izvađeno.[7] Popravak pruge je u toku.

---

ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 3—1, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa od 30. decembra 1944. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[6] Sa linije Vaganac — Ličko Petrovo Selo vršile su pritisak prema Bihaću jedinice 4. korpusa NOVJ (opširnije o tome vidi dok, br. 19, 21, 28 i 40 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/6: depeše Štaba 4. korpusa od 2. i 3. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[7] Diverziju su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske u sadejstvu sa 2. bataljonom Moslavačkog NOP odreda i grupom crvenoarmejaca (vidi dok. br. 37).

Na pruzi Kostajnica — Bos. Novi part. su razorili 5 propusta, 2 mosta i 342 šine.[8] Popravci su u toku.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 141

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 6. JANUARA 1945. O BORBAMA U SREMU, SLAVONIJI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 6/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
6. I 1945 g.

U jučer javljenom podhvatu u Sriemu kod Komletinaca i Niemaca razbijena je tzv. 21. partizanska »divizija«, koja je na bojnom polju ostavila 750 poginulih izbrojeno, a cieni se da je poginulo još 150 partizana, dok je 18 partizana zarobljeno. Zaplienjeno: 22 protuoklopna topa, 29 protuoklopnih pušaka, 19 srednjih bacača, 74 strojopuške (od toga 25 uništeno), 6 strojnica, 487 pušaka, 16 strojosamokresa, 9 samovoza, 35 zapregnutih kola sa opremom i obskrbom, te jedno obskrbno skladište.[2]

Inače na iztočnoj fronti — na Drini, u Sriemu, na Dunavu i na Dravi dan je prošao mirno.

---

[8] Diverziju su vjerovatno izveli dijelovi 2. brigade 7. NOU divizije u sadejstvu sa dijelovima 2. diverzantskog odreda.

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6/1—1, k. 46.

[2] Opširnije o tome vidi dok. br. 140, objašnjenje br. 2.

U području Đakova protjerana je jedna manja part. skupina uz 12 poginulih.

U području jugoiztočno G. Lapca protjerana je topničkom i bacačkom vatrom jedna partizanska skupina,[3] koja je bila zauzela pripremne postave za napadaj.

U podhvatu u smjeru Kočerina na Neretvanskom odsjeku nema novih viesti.

U području jugozapadno Lise odbačen je neprijatelj preko Magaonika u smjeru jugozapada.

Sjeverno od Nevesinja zauzele su naše čete jedan važan visinski postav.

Nastavlja se čišćenje područja Kreševo — Fojnica.

Obkoljena ustaška bojna kod Fojnice probila se prema Kiseljaku.

Nastavljaju se borbe u području Trnova južno od Sarajeva.

U manjim sukobima s partizanima u području sjeverozapadno Banje Luke palo je 7 partizana, 1 je zarobljen, a 3 su prebjegla. Zaplienjene su 4 puške i povoz.

Raztjerana je skupina partizana u području Globočec — Žitomir (12 km j. i. Zlatara) uz pomoć upućenu iz Zlatara.

U toku manjih djelatnosti kod Trnova i Našica poginulo je 13 partizana, 12 ih je zarobljeno i 6 ih se predalo. Zaplienjeno je 6 pušaka i 1 strojosamokres. 2 vojničara su ranjena.

Neprijateljski zrakoplovi bombardirali su u toku 4. i 5. I pojedina mjesta u dolini r. Bosne. Oboren je 1 neprijateljski zrakoplov kod Vrbove kraj Nove Gradiške.

Osobitosti:

Prema ijzvješću zapovjedničtva Kvarner, četnici[4] su u Bribiru, Grižanima i Tribnju ubili 31 osobu, zapalili više kuća i opljačkali živež, odjeću, stoku i drugo.

---

[3] Jugoistočno od Gornjeg Lapca nalazile su se tada jedinice 20. NOU divizije. Opširnije o njihovim borbama protiv Nijemaca i ustaško-domobranskih jedinica u drugoj polovini decembra 1944. i u januaru 1945. vidi dok. br. 30 i 127; Arhiv VII, reg. br. 3—1 i 1—3, k. 119/8: depeše Štaba 8. korpusa upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske u decembru 1944. i januaru 1945.

[4] Odnosi se na Srpski dobrovoljački korpus (vidi dok. br. 139).

Prema izvješću zapovjedničtva Morobal Kraljevica Niemci su odobrili zaposjedanje grada Pazina i crte: Matulje — Šapjane — Podgrad — Materija u Istri po hrvatsko-istarskoj pukovniji.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

BR. 142

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 7. JANUARA 1945. O BORBAMA U SREMU, PODRAVINI, LICI, BOSNI, I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 7/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
7. I 1945 g.

Na Drini stanje bez promjene.

U Sriemu je neprijatelj izvršio nèkoliko protunapadaja podpomognutih topničtvom na naše novo unapried pomaknute postave.[2] Svi su ovi napadaji odbijeni uz velike gubitke po neprijatelja, koji zajedno sa gubitcima prigodom čišćenja novo osvojenog područja iznose 138 poginulih partizana, dok je zaplienjeno 29 strojopušaka, 474 puške i ine ratne opreme.

Na Dunavu i Dravi, osim mjestimične slabije vatre, nije bilo važnijih događaja.

Jedna njemačka borbena skupina, koja prodire od Moslavine prema zapadu, dostigla je u toku 5. I Martinci pusta i

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 7/1—1, k. 46.

[2] Riječ je o protivnapadima jedinica 1. armije NOVJ poslije prodora Nijemaca 2/3. januara 1945. na pravcu Otok — Komletinci — Nijemci (vidi dok. br. 140 u ovoj knjizi; tom I, knj. 18, dok. br. 1).

Dravicu pusta (6 km z. Moslavine) slomivši jak neprijateljski odpor u izgrađenim postavima.[3]

Iz Vrebca (10 km i. Gospića) i Golića-Luga (10 km j.j. z. Babinog Potoka) odbačene su partizanske skupine.[4]

Odbijen je partizanski napadaj na jedno uporište južno Ogulina, 7 partizana je poginulo, 2 strojopuške zaplienjene.[5]

Na Neretvanskom odsjeku odbačeni su partizani zapadno od Širokog Briega daleko prema zapadu uz velike gubitke.

U području Trnova odbijeno je nekoliko noćnih napadaja partizana.

U području između Fojnice i Kreševa razbijene su jače partizanske skupine.

Sjeverozapadno i zapadno Banje Luke protjerano je više manjih partizanskih skupina, pri čemu je palo 11 i ranjeno 60 partizana, dok su 2 zarobljena i 3 prebjegla našim postrojbama. Zaplienjeno je: 4 puške i 1 strojnica.

U području Nove Gradiške protjerana je jedna partizanska skupina, koja je namjeravala rušiti želj. prugu. 10 partizana je poginulo.

Zrakoplovstvo:

Prigodom napadaja neprijateljskih zrakoplova na Pale 4. I poginulo je 10 osoba, a 2 neprijateljska zrakoplova vjerojatno su oborena.

5. I neprijateljski zrakoplovi odbacili su 5 bombi na Sljeme južno Tomislavovog doma.

5. I naše zrakoplovstvo je izvršilo oružano izviđanje sela G. i D. Štefanovec, gdje je bombama napalo jednu skelu. Osim toga izvršilo je prievoz novca, tvoriva, žurne pošte i vojničkih osoba.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

[3] Poslije ogorčenih borbi protiv nadmoćnih njemačkih snaga, ojačanih tenkovima, jedinice 16. NOU divizije povukle su se 6. januara 1945. zapadno od Čađavice (opširnije o tome vidi dok. br. 52).

[4] Odnosi se na dijelove 13. NOU divizije (vidi dok. br. 117).

[5] Prvi bataljon 1. brigade 43. NO divizije, ojačan vodom jurišnih pionira 3. bataljona, napao je ustaše u selu Boštu (2 km južno od Ogulina). Poslije slabog otpora ustaše su pobjegle u Ogulin. Poginula su 4, ranjeno je 6 i zarobljena su 3 neprijateljska vojnika. Zaplijenjene su 4 puške. Bataljon nije imao gubitaka (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/6—2, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 6. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

BR. 143

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 8. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVINI, LICI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 8/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
8. I 1945 god.

Na Drini nije bilo važnijih događaja.

Pojačani neprijateljski pritisak u području Bijeljine.

U Sriemu odbijeno je nekoliko neprijateljskih napadaja u jakosti sata.

Na Dunavu i Dravi, osim mjestimične topničke vatre nije bilo važnijih događaja.

Borbena skupina, koja prodire prema Podr. Slatini, slomila je neprijateljski odpor kod Čađavice i zauzela ovo mjesto.[2]

U toku 6. I neprijatelj je sa sjeverne obale r. Drave podpomognut težkim oružjem više puta bezuspješno napadao Čađavicu.[3]

Naše postrojbe slomile su žestok odpor neprijatelja i ovladale sa nekoliko visinskih postava iztočno G. Lapca te odbile nakon višesatnih ogorčenih borbi nekoliko jakih neprijateljskih protunapadaja.[4] Tom prilikom poginulo je 38 partizana.[5]

U borbama u području G. i D. Lapca osobito su se iztakle 3., 5., 6. i 7. sat 10. lovačkog zdruga i pohvaljene od višeg njemačkog pothvatnog zapovjedničtva.

Iz područja Plaškog odbačeni su slabiji neprijateljski dielovi u smjeru iztoka.

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 8/1—1, k. 46.

[2] i [3] O borbama 16. NOU divizije za Čađavicu vidi dok. br. 142, 144, 145, 147 148 i 149.

[4] Dijelovi 384. puka njemačke 373. legionarske divizije i 10. lovačkog zdruga 10. ustaško-domobranske divizije napali su 6. januara 1945, na prostoriji Doljane — Dobro Selo 8. brigadu 20. NOU divizije, uspjeli da ovladaju njenim položajima, ali su još istog dana, uz znatne gubitke, odbačeni na polazne položaje (vidi dok. br. 127 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/9—2, k. 119/8: depešu Štaba 8. korpusa od 9. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[5] Gubitci 8. NOU brigade su bili: 12 mrtvih, 37 ranjenih i 13 nestalih. Od oružja je izgubila 2 puškomitraljeza i 14 pušaka. Istovremeno, ona je zaplijenila 1 šarac, 24 puške i 6000 metaka (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—8, k. 1032: izvještaj Štaba 8. brigade od 24. januara 1945. pisan Štabu 20. NOU divizije.

Kod Kočerina protjerana je jedna partizanska skupina kojom prilikom je poginulo 23 partizana, dok su se 6 predali zajedno sa oružjem.

U borbama u području Kreševa pretrpio je neprijatelj gubitke od oko 50 poginulih i ranjenih partizana.

Prema izvješću III zbor. područja partizani su napustili Vareš.

Posada Gračanice napadnuta je 6. I od znatno premoćnih partizanskih snaga, te je u težkim borbama tokom cielog dana odbila sve neprijateljske napadaje i postigla podpuno obranbeni uspjeh. Neprijateljski gubitci iznose oko 400 poginulih i ranjenih partizana. 23 je zarobljeno, a zaplienjeno: 4 bacača, 4 strojnice, 26 strojopušaka sovjetskog podrietla, 2 protuoklopne puške, 100 pušaka, te strjeljivo i razne opreme.

U području zapadno Banje Luke protjerana je jedna partizanska skupina prema Bronzanom Majdanu.

7. I naše zrakoplovstvo izvršilo je prienos tvoriva i žurne pošte.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 144

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 9. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 9/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
9. I 1945 god.

Na Drini nije bilo značajnije borbene djelatnosti. U zaleđu Drinskog odsjeka u toku je podhvat od Brezovog Polja

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 9/1—1, k. 46.

prema Bijeljini u svrhu odbacivanja partizanskih snaga, koje su se opet ugniezdile na cesti. Podhvatne skupine dostigle su Dragaljevac, gdje je porušen most od strane odmetnika.

U Sriemu odbijena su 2 napadaja u jakosti sati,[2] te je tamo u obranbenoj vatri ostalo ležati 98 neprijateljskih vojnika dok su 44 zarobljena.[3]

Opaža se živ promet samokretnih[4] vozila na neprijateljskoj strani na Sriemskom odsjeku, te pojačanje samoradnim oružjem.[5] Opažen je veći broj žena — boraca u prvim borbenim redovima.

Na Dunavu i Dravi nije bilo značajnijih događaja, osim neprijateljskog prodora u Čađavicu sa sjevera, gdje su u toku žestoke borbe.[6]

U Podravini je stanje nepromienjeno.

Odbijen je jači neprijateljski napadaj na Grabarje i Rastušje[7] (7 km s. Broda).

U području sjeverozapadno Brinja protjerana je jedna partizanska skupina i odbijen napadaj na jedno naše uporište.[8]

Sjeverno Senja zarobljeno je 20 partizana i jedna dojavna središnjica.

U području Ličkog Petrovog Sela protjerana je jedna jača partizanska skupina.[9]

Na Neretvanskom odsjeku stanje bez promjene.

Jedna borbena skupina naišla je na jak neprijateljski odpor na visu 721 sjeverno Kočerine, te se povratila u Široki Brieg nanievši neprijatelju gubitke. Vlastiti gubitci: 2 poginula i 12 ranjenih.

Izviđački dielovi u području Širokog Briega pobili su 5 partizana.

U području Trnova (22 km j. Sarajeva) odbijeni su svi partizanski napadaji. Neprijatelj se pod dojmom pretrpjelih težkih gubitaka povlači ka jugu.

Vareš je zaposjednut po našim postrojbama. Rudnička postrojenja nisu oštećena.

---

[2] čete

[3] O borbama na sremskom frontu u januaru 1945. vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57 (izvod iz operacijskog dnevnika Štaba 1. armije NOVJ).

[4] motornih

[5] automatskim

[6] Borbe za Čađavicu vođene su 5. i 6. januara 1945. između 16. NOU divizije i Borbene grupe »Fišer« (vidi dok. br. 52, 142 i 143).

[7] Jedinice 4. brigade 12. NOU divizije napale su Graberje i Rastušje 2. i 5/6. januara 1945 (vidi dok. br. 119).

[8] U rejonu Brinje dejstvovao je tada 1. NOP odred 13. NOU divizije. Redakcija nije mogla utvrditi koje je mjesto on napao.

[9] U rejonu Ličkog Petrovog Sela nalazili su se tada dijelovi 8. NOU divizije (vidi dok. br. 128).

U području Vlasenice odbijeno je više napadaja na naše uporište, pri čemu je poginulo 44 partizana i zaplienjeno 12 pušaka, 5 strojopušaka i 2 strojnice.

U području zapadno Zenice pročišćen je prodor partizana u postave južne podhvatne skupine.

Prigodom manjih podhvata za čišćenje i osiguranje puta Bos. Novi — Kostajnica palo je 15 partizana,[10] veći broj je ranjen i zaplienjena su 1 kola s hranom. Vlastiti gubitci: 3 ranjena.

U manjim sukobima i prilikom izviđanja kod Broda, Nove Gradiške i Sv. Ivana Zelina palo je 17 partizana, 13 je ranjeno i 3 su se predala. Zaplienjeno je 8 pušaka, 1 strojosamokres i 2 konja. Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo i 3 ustaše ranjeni.

8. I naše zrakoplovstvo izvršilo je prievoz vojničkih osoba.

Željeznice:

8. I na glavnoj pruzi Zagreb — Novska minama je oštećena želj. pruga između Novoselec Križa i Moslavine Popovače.[11] Šteta je popravljena 9. I.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

M. P.

[10] Na komunikaciji Bosanski Novi — Kostajnica vođene su borbe između jedinica 7. NOU divizije i dijelova 4. ustaško-domobranske divizije (vidi dok. br. 168 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 27—1, k. 434: izvještaj Štaba 4. korpusa od 4. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[11] Diverziju su vjerovatno izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

BR. 145

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 10. JANUARA 1945. O BORBAMA U SREMU, PODRAVINI, BANIJI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 10/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
10. I 1945 g.

Na Drini nije bilo važnijih događaja.

U Sriemu slabija borbena djelatnost. Odbijen je neprijateljski napadaj na sjevernom odsjeku. Na sjevernom odsjeku izmjenjuju se bugarske postrojbe s partizanskim snagama.[2]

Na Dunavu i Dravi, osim mjestimične vatrene djelatnosti nije bilo važnijih događaja.

Nastavlja se pritisak partizana na naše snage na odsjeku Moslavina — Čađavica.[3]

U Podravini neprijateljske snage produžile su južno krilo do Ribnjačke i dovukle pojačanja kod Male Črešnjevice. Ustanovljene su jače izgrađeni i zaposjednuti postavi na cesti zapadni rub Starog Gradca — vis 109. Slabija neprijateljska topnička vatra na Pitomaču iz smjera Rogovca.[4]

Noću 7/8. I odbijen je jak neprijateljski napadaj sa iztoka i juga na Dinjevac, Otrovanec i Pitomaču.[5]

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 10/1—1, k. 46.

[2] Iz operacijskog dnevnika Štaba 1. armije NOVJ za januar 1945. vidi se da je 8. crnogorska brigada 1. proleterske divizije smijenila 1. januara dijelove 8. bugarske divizije, a 5. NOU divizija 2. januara 3. bugarsku diviziju (opširnije o tome vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57, str. 157 i 159).

[3] Na pravcu Čađavica — Moslavina vršila je pritisak 16. NOU divizija (vidi dok. br. 52, 142, 143 i 144).

[4] i [5] Na liniji Šandrovac — Ribnjačka nalazila se 1. zagorska NO brigada. Njen je zadatak bio: zaštita lijevog boka i pozadine 32. i 33. NO divizije i zatvaranje pravca Bjelovar — Pitomača. U rejonu Dinjevac — Grabrovnica — Mala Črešnjevica prikupljale su se jedinice 33. divizije 10. korpusa a u rejonu Đuretina — Stari Gradac — Rogovac dijelovi 40. divizije 6. korpusa NOVJ. Prikupljanje navedenih jedinica izvršeno je radi napada na njemačke i ustaško-domobranske jedinice u Pitomači 8. januara 1945. U rejonu Rogovca nalazile su se artiljerijske jedinice Crvene armije. Njihov je zadatak bio da podrže napad 40. NO divizije (opširnije o tome vidi dok. br. 60, 95, 109 i 123 u ovoj knjizi; Arhiv VII reg. br. 1/5—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa upućenu 10. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

U području Bunića uspješno su tučena topničkom vatrom prikupljanja neprijateljskih snaga.

Na cieloj Jadranskoj fronti bez promjene.

6. I predalo se posadi Širokog Briega 7 partizana s oružjem.

Obkoljena posada Trnova probila se 7. I u smjeru sjevera, te uzpostavila novu zapornu crtu 4 — 11 km sjeverno i zapadno Trnova.

U području Vlasenice odbijeni su novi partizanski napadaji na pojedina uporišta.

U području Zenica — Busovača obostrana vatrena djelatnost.

Pojačan je neprijateljski pritisak iz iztočnog smjera u području Zenica — Derventa.

Naše postrojbe odbacile su neprijatelja u području sjeverozapadno Banje Luke ka zapadu i zauzele jedan važan visinski postav u području Ivanjske. Neprijateljski gubitci su osjetljivi, a zaplienjeno je 30. pušaka, veća količina strjeljiva i razne druge opreme.

U dolini r. Une između Bos. Novog i Kostajnice protjerane su manje skupine partizana, dok je sjeverozapadno Kostajnice odbijen neprijateljski napadaj na jedno naše uporište. 14 partizana je poginulo.[6]

5. I prilikom bombardiranja mosta na Usori južno Doboja oštećena je u većoj mjeri samo pruga, dok most nije oštećen. Ima žrtava.

3. I pao je kod Županje jedan sovjetski dvostrojni zrakoplov čija je posada pobjegla.

Kod s. Okoli (15 km j.i. Ivanić Grada) pronađen je jedan uništeni neprijateljski zrakoplov i zarobljen 1 član posade — Australac.

Željeznice:

9. I u 2108 sati između Dugog Sela i Prečeca naišao je teretni vlak na minu. Izskočila su 3 vagona.[7] Pruga još nije prohodna.

---

[6] Riječ je o pobijenim stanovnicima u selima sjeverno od Kostajnice. U depeši koju je Štab 4. korpusa 6. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o tome piše: »... Istoga dana (odnosi se na 5. januar 1945 — prim. red.) rano ujutro neprijatelj je ispao iz Kostajnice za G. i D. Velešnju. Jačina 3 satnije. Pljačkali su i pobili dosta naroda. Jedinice II. brigade VII. divizije poslije kraće borbe protjerale su ovog neprijatelja uz manje gubitke« (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/5—2, k. 119/6).

[7] Diverziju su izveli dijelovi 2. diverzantskog odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske (vidi dok. br. 135).

10. I u 0400 sati naletio je na gore nastradali vlak stroj sa štitnim kolima, kojom je prilikom pruga pretrpila dalju štetu. Žrtava nema.

Pruga Vinkovci — Brčko prohodna je do Otoka.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 146

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 11. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVINI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 11/45
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
11. I 1945 god.

Zapadno od Bijeljine odbačena je jedna partizanska skupina u smjeru jugozapada.

U Sriemu, na Dunavu i Dravi nije bilo važnijih događaja.

Kod Valpova pokušao je neprijateljski izviđački odjel prelaz preko smrznute Drave, ali je odbijen.

U području Čađavice stanje bez promjene.[2]

U Podravini napadao je neprijatelj naše postave na više mjesta. Svi su napadaji odbijeni uz krvave gubitke po neprijatelja, dok je 12 zarobljeno.[3]

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 11/1—1, k. 46.

[2] Opširnije o situaciji u rejonu Čađavice u prvoj polovini januara 1945. vidi dok. br. 14, 52, 142, 143, 144, 145, 147 i 158 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 4—1, k. 953: izvještaj Štaba 16. divizije od 9. januara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ.

[3] Riječ je o napadima jedinica 6. i 10. korpusa NOVJ na njemačke i ustaško-domobranske jedinice jugozapadno od Virovitice (vidi dok. br. 17, 18, 60 i 121).

U Lici i na gornjem toku Une samo obostrana izviđačka djelatnost.

Skupina nazvana »Halilović« povratila se u Široki Brieg s područja Klobuk — Vitina — Ljubuški, gdje je 25. XII napala jednu partizansku preselicu te ubila 7 i ranila 17 partizana.

Više neprijateljskih napadaja sjeverno od Trnova odbijeno je dielom u protunapadaju.

Neprijateljski napadaji u području Kreševa odbijeni su, te je neprijatelj pretrpio gubitke od oko 60 poginulih.

Jugozapadno od Zenice odbačena je jedna partizanska skupina.

U području sjeverozapadno od Banje Luke zauzele su naše postrojbe Ivanjsku i mjesta sjeverno protjeravši partizane uz osjetljive gubitke.

Željeznice:

9. I na pruzi Zagreb — Dugo Selo — Novska popravljena je šteta između Prečeca i Ivanić Grada gdje je vlak bio naišao na minu.[4]

10. I na pruzi Zagreb — Sisak oko 1040 sati naišao je teretni vlak na razvaljenu prugu izpod sniega. Izkliznulo je 4 kola, a vlak ostao na pruzi.[5]

Istog dana minama je razorena pruga Zagreb — Sisak kod Vel. Gorice na 18 mjesta.[6]

10. I oko 0940 sati na pruzi Sunja — Bos. Novi naišao je na minu teretni vlak između Sunje i Majura. Izkliznuo je stroj i 7 kola.[7]

Istog dana oko 2330 sati na pruzi Sarajevo — Bistrik izkliznula je 1 lokomotiva.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

[4] Vidi dok. br. 135.

[5] i [6] Diverzije su izveli dijelovi 2. diverzantskog odreda (vidi dok. br. 135).

[7] Minu su postavile jedinice 2. brigade 7. NOU divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/7—2, k. 119/6: depešu štaba 4. korpusa od 11. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

BR. 147

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 12. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 12/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
12. I 1945 god.

Na Drini nema promjena.

U području Bijeljine uzmaknuo je neprijatelj 10 km u smjeru jugozapada.

Podhvatne snage naišle su na odpor jačih skupina partizana na visovima 5 km j.i. i zapadno od Čelića.

U toku je popravak pruge Brčko — Otok, koja je razorena na 30 — 40 mjesta. Most južno od Otoka popravljen je.

Na Sriemskom odsjeku nije bilo važnijih događaja. Njemački udarni podhvati iztočno Sotina donieli su zarobljene partizane i zaplienjeno oružje.[2]

Na Dravi sjeveroiztočno Valpova spriečen je pokušaj prielaza jednog neprijateljskog voda preko zaleđene rieke.

Neprijateljska vatra za uznemiravanje na Moslavinu i Čađavicu. Odbijen je napadaj partizana na Čađavicu iz jugozapadnog smjera.[3]

U Podravini nije bilo značajnije borbene djelatnosti.[4]

U području Lapca bez promjena. Vlastitom topničkom i bacačkom vatrom tučeno je okupljanje neprijatelja u Buniću.

U Plitvičkom Leskovcu i s. z. Brinja ustanovljene su slabije neprijateljske snage.[5]

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 12/1—1, k. 46.

[2] U rejonu Sotina Nijemci su tada izveli nekoliko manjih napada na položaje jedinica 5. NOU divizije (vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57).

[3] Izviđačke jedinice 16. NOU divizije napadale su položaje njemačkih jedinica u rejonu Čađavice radi uznemiravanja i otkrivanja rasporeda (vidi dok. br. 52 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 4—1, k. 953: izvještaj Štaba 16. divizije od 9. januara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ).

[4] Opširnije o situaciji u Podravini (virovitički mostobran) vidi dok. br. 17, 18, 60 i 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 27. januara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ i Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[5] U Plitvičkom Leskovcu nalazili su se dijelovi 3. brigade 35. NOU divizije, koja je 8. januara zauzela ovo selo, istjeravši iz njega jedinice

Visok snieg u Lici i dolini Une, te srednjoj Bosni otežava borbenu djelatnost.

U području jugoiztočno Lise odbijen je partizanski napadaj na jedno naše uporište.

Odbijen je neprijateljski napadaj na visinske postave sjeveroiztočno Vlasenice. Pri tome je poginulo 15 partizana, a 1 strojnica je zaplienjena.

Izviđačka skupina iz Goražde, koja je pošla prema Čajniču, na Kozara sedlu (8 km j.i. Goražde) nije naišla na neprijatelja. Dalje prema Čajniču ustanovljeni su samo slabiji neprijateljski dielovi.

Odbijen je neprijatelj, koji se približio visinskim postavima 4 km j.z. Zenice.

Partizani su minirali cestu Žepče — Doboj na više mjesta, dok je cesta Žepče — Maglaj još neprohodna.

U toku manjih djelatnosti i izviđanja kod Broda, Bos. Novog i Vel. Gorice poginula su 2 partizana, 8 ih je zarobljeno, zaplienjene 4 puške, 1 strojopuška i nešto tvoriva, dok su 2 domobrana poginula i 2 ranjena.

Željeznice:

11. I oko 2230 sati na pruzi Zagreb — Dugo Selo — Novska eksplodirala je 1 mina iza prolaza teretnog vlaka između Prečeca i Ivanić Grada.[6] Pruga je popravljena sliedećeg dana rano u jutro.

Prekid pruge Zagreb — Karlovac između Leskovca i Draganića još traje. Prema Sušaku pruga je prohodna do Generalskog Stola.

Pruga Varaždin — Osiek prohodna je od Varaždina do Koprivnice, a za vojnički promet do Bregi, te dalje od D. Miholjca do Osieka.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

Borbene grupe »Alerman«. Sjeverozapadno od Brinja bili su tada dijelovi 43. NO divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/10: depeše Štaba 11. korpusa upućene 3, 6, 8. i 21. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[6] Minu su vjerovatno postavili dijelovi 3. diverzantskog odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

BR. 148

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 13. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVINI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 13/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
13. I 1945 god.

Iztočna fronta:

Na Drini bez promjene.

Na visovima južno i zapadno Čelića pružaju partizani žestok odpor. Njemački oklopljeni izviđački dielovi prodrli su u Koraj.

U Sriemu, na Dunavu i Dravi nije bilo važnijih događaja.

Pojačan je neprijateljski pritisak u području Čađavica — Moslavina.[2]

Podravina:

Popustio je neprijateljski pritisak na Kloštar i Pitomaču.[3]

Bihać:

U gornjem toku r. Une i u području Bihaća nije bilo važnijih događaja.

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku odbijen je napadaj partizana na jedno uporište u području Širokog Briega.

Žepče — Maglaj:

Borbena skupina, koja čisti područje pored ceste Žepče — Maglaj, dosta sporo napreduje radi visokog sni-

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII reg. br. 13/1—1, k. 46.

[2] Vidi dok. br. 147, objašnjenje br. 3.

[3] Jedinice 6. i 10. korpusa NOVJ napadale su navedena mjesta 8. i 9. januara 1945, ali su se, zbog snažnog otpora Nijemaca, ustaša i domobrana, povukle na polazne položaje (vidi dok. br. 60, 109 i 145).

ega i težkih zemljištnih prilika. Dostignuta je raskrsnica 6,5 km s. Žepča. Više minskih polja je pronađeno i očišćeno.

S ceste sjeverno Doboja odstranjeno je također više mina.

Bos. Gradiška:

Izviđački dielovi južno i jugozapadno Bos. Gradiške zaplienili su 30 pušaka i strjeljivo.

Bos. Novi:

Sjeveroiztočno Bos. Novog protjerana je jedna manja partizanska skupina, te je zaplienjena jedna strojnica i nekoliko pušaka.

Kutina:

Sjeverno Kutine protjerana je manja part. skupina uz 5 poginulih partizana.

Općenito:

U području Senja i Novog zarobljena je 1 partizanska »komanda mjesta«.

Od 1. — 10. I predalo se jednoj posadi sjeveroiztočno od Karlovca 79 partizana.

Jugozapadno od Petrinje predalo se 5 partizana.

Prigodom izviđanja kod Kiseljaka pala su 2 partizana, 8 ih je zarobljeno i zaplienjeno 6 pušaka, 2 samokresa i 3 konja.

Zrakoplovstvo:

Naše je zrakoplovstvo 12. I izvršilo uspješno izviđanje Bilo Gore, zatim obskrbu strjeljivom postrojbi u Banja Luci, prienos tvoriva i žurne pošte te bacanje letaka i promičbenog[4] tvoriva u Gorskom Kotaru, Kordunu i Bilo Gori.

Željeznice:

Pruga Vinkovci — Brčko prohodna je od Vinkovaca do Gunje.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

[4] propagandnog

BR. 149

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 14. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI I BOSNI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 14/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
14. I 1945 g.

Iztočna fronta:

Na Drini, u Sriemu, na Dunavu i Dravi nije bilo važnijih događaja.

Radi zaštite pokreta jakih partizanskih snaga u velikom području jugoiztočno Broda, daje neprijatelj snažan odpor nadiranju njemačkih snaga izpred južnog i zapadnog odsjeka mostobrana Brčko.

Na Sriemskom odsjeku nastavlja se živahna izviđačka djelatnost i uznemirivanje neprijatelja od strane njemačkih udarnih skupina.[2]

Svi neprijateljski napadaji u području Čađavice odbijeni su.[3]

Podravina:

U Podravini neprijatelj uzmiče u iztočnom i jugoiztočnom smjeru. Borbena skupina Moškov slomila je neprijateljski odpor kod Severina (12 km i.j.i. Bjelovara) i uzpostavila spoj s kozačkom borbenom skupinom, koja s juga napreduje prema Vel. Pisanici, nakon što je zauzela Pavlovac, Ladislav i Vel. Grđevac.[4] Neprijateljski gubitci: 43 poginula izbrojeno, 4 zarobljena (1 liečnik partizanske »divizije«). Plien: 1 strojopuška i 3 puške. Vlastiti gubitci: 1 poginuo.

Podhvat se nastavlja i odvija po osnovi unatoč težkih vremenskih prilika.

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 14/1—1, k. 46.

[2] O situaciji na sremskom frontu u januaru 1945. vidi tom I, knj. 18.

[3] Vidi dok. br. 149, objašnjenje br. 3.

[4] Jedinice njemačke 1. i 2. kozačke konjičke divizije, 1. i 5. ustaško-domobranske divizije i 1. pukovnije PTZ započele su 11. januara 1945. koncentričan napad na pravcima: Banova Jaruga — Garešnica — Grubišno Polje — Virovitica, Bjelovar — Velika Pisanica — Zrinska —

Bos. Novi:

U području Bos. Novog uspješna izviđačka djelatnost.

Lika:

U Lici i u dolini r. Une nije bilo važnijih događaja.

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku nije bilo važnijih događaja. Jedna izviđačka skupina protjerala je partizane iz s. Čule (7 km j.z. Mostara).

Goražde:

U području Goražda nije bilo važnijih događaja.

Vlasenica:

U području Vlasenice odbijeno je više neprijateljskih napadaja pripremljenih bacačkom vatrom na pojedina uporišta. Poginula su 23 partizana, 2 su ranjena i zaplijenjene 3 strojopuške i 1 protuoklopna puška.

Fojnica — Kreševo:

Prema završnom izvješću o podhvatu u području Fojnica — Kreševo od 30. XII 1944. do 5. I 1945 g. neprijatelj je pretrpio gubitke: 352 poginula, 50 ranjenih i 11 zarobljenih. Plien: 8 strojopušaka, veći broj pušaka i 5 konja. Vlastiti gubitci: 12 poginulih, 35 ranjenih i 8 nestalih.

Nakon završenog podhvata povučene su naše snage iz Kreševa.

Špišić Bukovica — Virovitica i Pitomača — Otrovanec — Turnašica — Špišić Bukovica — Virovitica, s namjerom da okruže i razbiju jedinice 6. i 10. korpusa NOVJ na tom sektoru, ovladaju Viroviticom, unište mostobran kod Barča i prekinu vezu jedinica NOVJ u Podravini i Slavoniji sa Crvenom armijom i dijelovima 12. korpusa NOVJ u Mađarskoj. U početnoj fazi napada neprijatelj je uspio da na pojedinim pravcima potisne jedinice 6. i 10. korpusa i zauzme nešto zemljišta. Međutim, 18. januara, kada je Štab 3. armije NOVJ uveo u borbu 36. NOU diviziju na pravcu Vukosavljevica — Turnašica — Sedlarica, neprijatelj je prisiljen na povlačenje ka Pitomači, pa je time razbijeno njegovo lijevo krilo koje je imalo glavni zadatak u cijeloj operaciji. Zbog takvog razvoja situacije u Podravini, neprijatelj je započeo povlačenje svojih snaga i na ostalim pravcima, tako da je 19. januara 1945. napustio Grubišno Polje, Veliku Barnu, Velike i Male Zdence i Gornju Kovačicu (opširnije o tome vidi dok. br. 60, 95, 103, 119, 129, 152, 153, 154, 155, 156, 158, 159 i 161 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4 i 25—3, k. 557: izvještaje Štaba 10. korpusa od 27. januara i 9. februara 1945. pisane Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

Zenica:

U području Kaknja neprijatelj pojačava svoje snage kod Govedovića (8 km s.i. Kaknja).

Općenito:

Prilikom izviđanja i manjih sukoba protjerane su manje partizanske skupine i nanieti im gubitci kod Doboja, Broda, Okučana i G. Stubice od: 9 poginulih, 3 zarobljena partizana, dok je 1 vojnik poginuo i 5 ranjeno.

Milicija kod Prozora u borbama 1. i 2. I pobila je 13, ranila 12 i zarobila 4 partizana, dok je sama pretrpila gubitke od 1 poginulog, 1 nestalog i 3 ranjena milicionera.

Zrakoplovstvo:

Naknadno se doznaje da su 4. I dva neprijateljska zrakoplova bacili 5 bombi na koloniju Begov Han u Doboju. Jedna osoba je poginula, a 6 ih je ranjeno.

Osobitosti:

Prema pouzdanim podatcima jednog našeg častnika, koji je bio zarobljen od partizana južno Đakova, partizani su strieljali puno zarobljenih častnika i mnogo domobrana, sve svećenike i častne sestre koje su odveli iz Požege. Taj častnik je sve to sam gledao, jer je bio osuđen na smrt i morao kopati rake.[5] U 2 dana vidio je, da je strieljano i pokopano u mjestima Đakovac i kod Zvečeva 1200 — 1800 ljudi.[6]

---

[5] Ovo je uobičajena neistinita ustaška propaganda, sračunata na to da zastraši pripadnike oružanih snaga NDH, a pre svega domobrane i odvrati ih od prelaženja na stranu jedinica NOVJ. Naime poslije amnestije koju je predsjednik Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije, vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito dao 30. avgusta 1944. domobranima, domobrancima i zavedenim četnicima i pozvao ih da pređu na stranu NOB-a, došlo je do masovnijeg prelaska ne samo pojedinaca već i čitavih jedinica iz sastava kvislinških vojnih formacija na stranu jedinica NOVJ. Tako se, početkom septembra 1944, s jedinicama 6. korpusa NOVJ poslije neuspjelog napada na Slavonsku Požegu, iz grada povuklo i oko 460 domobrana (među kojima je bilo 40 oficira i isto toliko podoficira), koji su izrazili želju da se bore na strani NOVJ. Domobranskim oficirima i podoficirima su prema ranijem nareeđnju Vrhovnog štaba NOV i POJ, priznati činovi koji su odgovarali činovima koje su imali u domobranstvu (vidi dok. br. 124. u ovoj knjizi; knj. 33, dok. br. 107, str. 541, 543 i 549).

[6] Osećajući se ugroženim u Slavonskoj Požegi, Nemci i ustaše su je napustile — septembra 1944, a istog dana u nju su ušle jedinice 6. korpusa NOVJ. Međutim, dva mjeseca kasnije, iskoristivši odsutnost operativnih jedinica 6. korpusa, koje su pripremale napad na Našice, neprijatelj je 17. novembra upao u Slavonsku Požegu. Tom prilikom je napustilo grad i otišlo na oslobođenu teritoriju oko 2.000 saradnika i simpatizera NOP-a. Prema izvještaju Štaba 6. korpusa upućenom 18.

Prema izjavi drugog častnika očevidca događaja u Virovitici partizani su u Virovitici postrojili sve zarobljene i ranjene častnike i domobrane u Marinovoj ulici, okrenuli ih zidu i opljačkali im odiela, satove, naliv pera, prstenje, novac i drugo, vezali ih žicom i odveli ih pred »narodni sud«, koji je veliku većinu osudio na smrt. Smrtna kazna je odmah izvršena. Ostali su osuđeni na težak prisilni rad i slične kazne.[7]

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 150

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 15. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVINI i BOSNI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 15/45. G.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
15. I 1945 god.

Iztočna fronta:

Na Drini nije bilo važnijih događaja.

Na širem području južno Brčkog protjerane su manje partizanske skupine uz 51 poginulog i 11 ranjenih i zarobljenih partizana.

---

decembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, broj izbeglica bi bio znatno veći da upad Nemaca i ustaša nije bio iznenadan i da je bilo više vremena za evakuaciju (opširnije o tome vidi knj. 35, dok. br. 97 i 133; knj. 36, dok. br. 44 i 45).

[7] Jedinice 6. korpusa NOVJ zauzele su Viroviticu 5. oktobra 1944. O toku i rezultatima borbi za taj grad vidi knj. 34, dok. br. 2, 3, 10, 22, 33, 42, 110, 134 i 135, a o sprovođenju odluka o amnestiji, kao i o kompetencijama vojnih sudova vidi dok. br. 124 u ovoj knjizi.

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 15/1—1, k. 46.

U Sriemu, osim živahne neprijateljske vatre za uznemirivanje na sjevernom krilu nije bilo važnijih događaja.

Na Dravi bez promjene.

Podravina:

U podhvatu u Podravini zauzet je 12. I Vel. Grđevac i Vel. Pisanica, a 13. I u zoru G. Kovačica. Neprijatelj uzmiče u smjeru iztoka. Neprijateljski gubitci nisu točno ustanovljeni, ali se cieni da su znatni, dok vlastiti gubitci iznose: 1 častnik, 5 vojnika poginuli i 7 vojnika ranjeno.[2]

Lika:

U Lici i u dolini r. Une nije bilo važnijih događaja.

Sjeverno Ličkog Petrovog Sela tučeno je prikupljanje neprijatelja.[3]

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku nije bilo značajnijih događaja. U području Nevesinja obostrana topnička vatra.

Pojačan je neprijateljski pritisak u području Ilovice (18 km j. Sarajeva).

Višegrad:

U području 14 — 21 km s.z. Višegrada nije ustanovljen neprijatelj.

Vlasenica:

U području Vlasenice bila je samo neprijateljska bacačka i strojnička vatrena djelatnost.

Napadaj na uporište Han Pijesak i uporište 10 km s.z. Sokolca odbijen je.

Sl. Brod:

Naši izviđački dielovi i udarne skupine u širem području sjeverno i sjeveroiztočno Broda protjerale su manje partizanske skupine uz 17 poginulih i 7 zarobljenih partizana.[4]

Zrakoplovstvo:

Naše je zrakoplovstvo 12. I izvršilo izviđanja u Podravini u suradnji s podhvatnim skupinama.

---

[2] Opširnije o borbama jugozapadno od Virovitice vidi dok. br. 149.

[3] Sjeverno od Ličkog Petrovog Sela vjerovatno su se nalazili dijelovi 8. NOU divizije.

[4] Na širem području Slavonskog Broda dejstvovala je tada Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška« (vidi dok. br. 119).

13. i 14. naše je zrakoplovstvo izvršilo bacanje promičbenih letaka u području Bjelovara te više prievoza tvoriva, pošte i vojničkih osoba.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 151

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 16. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVINI I BOSNI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 16/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
16. I 1945 god.

Iztočna fronta:

Na Drini nije bilo važnjih događaja. Odbijen je jedan napdaj partizana na uporište zapadno od Bijeljine.

U Sriemu, na Dunavu i Dravi nije bilo važnijih događaja.

Podravina:

Podhvat u Podravini nastavlja se po osnovi uz jače borbe.[2]

Ogulin:

Sjeverozapadno od Fužina protjerana je manja partizanska skupina.[3]

Jadranska fronta:

Na Unskom i Neretvanskom odsjeku nije bilo važnijih događaja.

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru latinicom) u Arhivu VII reg. br. 16/1—1, k. 46.

[2] Vidi dok. br. 149 i 150.

[3] U rejonu Fužina nalazila se tada 2. brigada 43. NO divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/4—2, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 3. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Sokolac:

Jugozapadno Mrkalja naše su se snage sukobile s brojčano nadmoćnim partizanskim snagama.

Maglaj:

Cesta Žepče — Maglaj očišćena je od neprijatelja.

Zenica:

U području Vrhovina (5 km j.z. Zenice) tučeni su neprijateljski pokreti uspješnom topničkom vatrom.

Doboj:

Izviđački dielovi protjerali su u području Doboja jednu manju partizansku skupinu, koja je na mjestu borbe ostavila 9 poginulih. Plien: 1 strojopuška i 2 konja.

Odbijen je neprijateljski napadaj na jedno uporište iztočno Dervente.

Brod:

Iztočno Broda protjerana je jedna manja partizanska skupina uz 8 poginulih, 2 ranjena i 5 zarobljenih partizana.[4] Zaplienjeno je nešto pušaka i vojničke opreme.

Banja Luka:

Prema naknadno primljenom izvješću o borbama 5. I u području sjeveroiztočno Banje Luke pretrpili su partizani gubitke od 120 poginulih i velikog broja ranjenih.

Neprı. zrakopl.:

U toku 15. I pala su u sjeverozapadnom dielu državnog područja 2 neprijateljska 4-strojna[5] zrakoplova.

Vlast. zrakopl.:

15. I naše je zrakoplovstvo uspješno surađivalo s podhvatnim skupinama u Podravini.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

[4] Istočno od Slavonskog Broda dejstvovala je tada Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška«. O njenim gubicima vidi dok. br. 119.

[5] četvoromotorna

BR. 152

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 17. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVINI, SLAVONIJI, LICI I BOSNI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 17/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
17. I 1945 god.

Iztočna fronta:

Pojačana je partizanska djelatnost u pozadini Drinskog odsjeka na cesti Brčko — Bijeljina, te u području Brčkog.

Prema naknadnom izvješću u borbama kod Bijeljine 5. I palo je 30 partizana i zaplienjeno 18 pušaka i 1 strojopuška. Vlastiti gubitci: 5 domobrana i 3 vojnika poginula, 8 domobrana i 11 vojnika je ranjeno.

Na Sriemskom odsjeku kod Komletinaca odbijeni su slabiji neprijateljski napadaji.[2]

Na Dunavu bez promjene.

Na Dravskom odsjeku pojačana je neprijateljska vatra na Osiek, a u području Čađavice odbijeni su neprijateljski napadaji podpomognuti topničtvom.[3]

Podravina:

Podhvat u Podravini nastavlja se uspješno i prema osnovi.[4]

Brod:

Završen je podhvat u smjeru Požeške kotline, poduzet u svrhu olakšanja podhvata u Podravini. Neprijateljski gubitci: 19 poginulih (2 »komesara«) i 5 zarobljenih. Plien: 19 pušaka i 1 samokres.[5] Vlastiti gubitci: 1 ranjen. Tom prilikom evakuirano je iz Pleternice 40 obitelji.

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 17/1—1, k. 46.

[2] Položaje njemačkih jedinica u rejonu sela Komletinaca napadale su jedinice 6. proleterske divizije (vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57).

[3] Napad na Čađavicu izvele su jedinice 16. NOU divizije 13/14. januara 1945 (opširnije o tome vidi dok. br. 52).

[4] Riječ je o borbama na širem području Virovitice (vidi dok. br. 149, objašnjenje br. 4).

[5] Odnosi se na gubitke koje je pretrpio 3. bataljon 4. brigade 12. NOU divizije 14. januara 1945. u borbi protiv dijelova 7. ustaško-domo-

Nova Gradiška:

U području sjeveroiztočno od Nove Gradiške protjerane su i razpršene manje partizanske skupine i jedan »specijalni« odjel od 120 partizana, bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni.

Tom prilikom našoj podhvatnoj skupini prijavilo se 36 mještana iz Ivan Dola (14 km s.i. Nove Gradiške).

Banova Jaruga:

Protjerane su jače partizanske snage iz Brezine i Kukunjevca (12 i 16 km i. Banove Jaruge). Palo je 10 partizana, a veći broj je ranjen.

Lika:

Kod Bihaća tučena je topničkom vatrom partizanska preselica na saonama.

Jedna ustaška bojna iz Brinja prodrla je iznenadno u područje Tužević — Gostovo Polje (8 km s.z. i sjeverno Brinja) i odbacila 2 partizanske brigade 43. part. divizije. Nađeno je 100 poginulih partizana, 4 su zarobljena i 2 su se predala.[6] Zaplienjeno je 5 strojnica, 1 strojopuška, 7 strojosamokresa, 12 pušaka i strjeljivo, te uništeno 36 pušaka. 5 ustaša je ranjeno.

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku, osim vatrenog prepada na uporište Široki Brieg, nije bilo važnijih događaja.

Višegrad — Goražde:

7 km južno i 8 km j.i. Višegrada, izpred južne glavne borbene crte i mostobrana, nije ustanovljen neprijatelj.

10. I 1945 ušli su partizani u Čajniče (15 km j.i. Goražde) nakon što je mjesto izpražnjeno po četnicima.

Zenica:

Vrhovine (7 km s.s.z. Busovače) zauzete su nakon slabijeg neprijateljskog odpora i uključene u glavnu borbenu crtu.

---

branske divizije na putu Pleternica — Buk i Pleternica — Frkljevci (opširnije o tome vidi dok. br. 119 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/7: depeše 6. korpusa od 15. i 18. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[6] Treća brigada 43. NO divizije pretrpjela je 14. januara 1945. u rejonu Brinja sljedeće gubitke: 33 mrtva, 9 ranjenih i 15 nestalih, a od oružja je izgubila 2 teška mitraljeza, 6 puškomitraljeza, 4 automata,

Neprijateljski topnički postavi u Dubravici (8 km s.z. Busovače) tučeni su vlastitim topničtvom.

Maglaj:

Cesta Žepče — Maglaj, južno i sjeverno razkrsnice 10 km s. Žepča, nalazi se pod neprijateljskom strojničkom i bacačkom vatrom. Oslobođeno je jedno njemačko uporište, koje je prolazno bilo obkoljeno.

Derventa:

U području južno od Dervente napali su partizani jedno uporište, čija se ustaška posada morala povući. Protuudarom Niemaca uporište je vraćeno i neprijatelj odbačen prema zapadu.

Bos. Šamac:

Odbijen je napadaj četnika na jedno uporište kod Bos. Šamca uz 10 poginulih i 3 ranjena četnika.

Protuudarom izbačeni su četnici iz uporišta Garevac (15 km j.z. Bos. Šamca), kojeg su privremeno bili zaposjeli. Pronađeno je — poginulih četnika, dok je prema izkazu pučanstva palo oko 50 — 60 četnika. Četnici su u tom mjestu ubijali i pljačkali hrvatsko pučanstvo.

Banja Luka:

U širem području Banje Luke izviđačke skupine naišle su samo na slabije neprijateljske dielove u području sjeverozapadno Banje Luke.

Ivanić Grad:

U području jugozapadno Križa uzmaknuo je neprijatelj u zapadnom smjeru.

Obćenito:

U toku izviđanja i manjih djelatnosti kod Brčkog, Broda i Nove Gradiške pala su 22 partizana, 8 ih je ranjeno i 5 partizanskih odbornika zarobljeno. Zaplienjeno je više pušaka. 2 domobrana i 1 ustaša su ranjeni.

Nepr. zrakopl.:

15. I pao je još 1 neprijateljski 4-strojni zrakoplov u području Karlovca iz kojeg je izskočila posada. 8 članova posade je uhićeno, a zrakoplov je izgorio.

---

30 pušaka i 2 pištolja (vidi dok. br. 54 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/14—2, k. 119/10: depešu štaba 11. korpusa od 17. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Vlast. zrakopl.:

16. I. naše zrakoplovstvo je izvršilo bacanje letaka u području Bjelovara, te prievoz tvoriva, pošte i vojničkih osoba.

Željeznice:

16. I na glavnoj pruzi između Novske i Rajića s dvie mine oštećena su oba kolosjeka.[7] Popravak je u toku, te će 17. I pruga biti prohodna.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 153

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 18. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, SLAVONIJI, LICI, BANIJI, ŽUMBERKU, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia 18/45. g.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
18. I 1945 god.

Iztočna fronta:

U pozadini Drinskog odsjeka odbijeni su neprijateljski napadaji s juga na uporište u području Brčkog uz visoke neprijateljske gubitke. Poginulo je 97 i zarobljeno 18 partizana.

---

[7] Diverziju su vjerovatno izveli dijelovi 1. diverzantskog odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 18/1—1, k. 46.

Nastavlja se daljnje prikupljanje neprijateljskih snaga u području Brčkog, Bijeljine i Modriče, gdje neprijatelj pojačava svoju napadačku djelatnost.

Dok je neprijatelj u luku Bosuta na srednjem dielu Sriemskog odsjeka uzaludno napadao snagama do jakosti bojne, dotle na dielu odsjeka između želj. pruge i Dunava vrši žurno utvrđivanje svojih postava.[2]

Na Dravi nije bilo važnijih događaja.

U zaleđu Dravske fronte pročišćeno je područje obostrano ceste Đakovo — Osiek od manjih partizanskih skupina i odbijen partizanski napadaj na jedno uporište 14 km s.i. Đakova uz visoke gubitke po neprijatelja. 18 ih je zarobljeno.[3]

U području Đurđenovca protjerani su partizani iz 2 sela uz 29 poginulih partizana.[4]

Podravina:

U težkim borbama u području Virovitice nanieti su neprijatelju u toku 14. I gubitci od 260 poginulih partizana, a 17 ih je zarobljeno. Plien: 16 strojopušaka, 9 strojosamokresa, 41 puška te razna oprema.[5]

Kutina:

Sjeverozapadno Kutine protjerana je jedna slabija partizanska skupina.[6]

---

[2] Na sremskom frontu (između Save i Dunava) utvrđivale su se jedinice 1. armije NOVJ (vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57).

[3] Prema operacijskom dnevniku 12. NOU divizije i depeši Štaba 6. korpusa upućenoj Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 16. januara 1945, jake njemačke i ustaške snage, potpomognute tenkovima, probile su se od Đakova ka Našicama pošto su prethodno savladale otpor Čehoslovačke brigade »Jan Žiška« (opširnije o tome vidi dok. br. 119 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/7).

[4] U širem rejonu Đurđenovca (na liniji Donja Motičina — Feričanci — Zdenoi) nalazila se 17. januara Osječka brigada 12. NOU divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/7: depešu 6. korpusa od 17. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Redakcija nije mogla utvrditi da li je Osječka NOU brigada tada vodila borbe.

[5] Redakcija nije mogla utvrditi koliki su toga dana bili gubici jedinica 6. i 10. korpusa NOVJ jugoistočno od Virovitice. O ukupnim gubicima tih jedinica i 36. divizije 12. korpusa NOVJ u borbama za virovitički mostobran od 11. do 20. januara 1945. vidi dok. br. 60 i 129 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 27. januara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ i Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[6] Sjeverozapadno od Kutine nalazio se tada Moslavački NOP odred (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa od 17. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Lika:

U dolini Une nije bilo važnijih događaja.

Sjeverozapadno od Cazina i južno od Babinog Potoka[7] vlastiti izviđački dielovi protjerali su neprijatelja uz 3 poginula, 5 zarobljenih i 1 prebjeglog partizana. Jedna strojnica, 4 strojosamokresa i 1 puška su zaplienjeni.

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku odbijena su 2 manja neprijateljska napadaja na južne postave Širokog Briega bez vlastitih gubitaka. Partizani obkoljavaju Široki Brieg sa sjevera. Poduzete su protumjere i započeo je podhvat u širem području Širokog Briega.

Vlasenica:

Odbijeno je više napadaja partizana na uporište Han Pijesak, a jedan prodor pročišćen je protuudarom.

Njemački napadaj u smjeru Vlasenice radi snažnog neprijateljskog odpora sporo napreduje.

Crta Mrkalji — Čapori održana je unatoč žestokih neprijateljskih protunapadaja. Do sada je poginulo 210 partizana, dok vlastiti gubitci iznose: 1 poginuo i 38 ranjenih vojnika.

Zenica:

U području zapadno od Zenice odbijen je 1 napadaj sa zapada na novu borbenu crtu kod Vrhovina.

Maglaj:

Uklanjanje mina na cesti Maglaj — Doboj ometano je neprijateljskim odporom.

Brod:

Izviđačka skupina jugoiztočno Broda protjerala je partizane i zarobila 5 odmetnika, uhitila 3 vojna neposlušnika, te zaplienila jedno part. skladište živežnih namirnica.

---

[7] Sjeverozapadno od Cazina nalazili su se tada dijelovi Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ, a južno od Babinog Potoka dejstvovale su patrole 35. divizije 11. korpusa NOVJ (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 13. januara i depešu Štaba 11. korpusa od 17. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Bos. Novi:

U području Bos. Novog protjerane su manje part. snage s nekoliko visinskih postava sjeveroiztočno od grada.

Kostajnica:

U području sjeverozapadno Kostajnice slomljen je neprijateljski odpor kod s. Bjelovac, te su partizani odbačeni uz visoke gubitke dalje u smjeru sjeverozapada.

Karlovac:

Noću 15/16. I jake partizanske snage napale su i obkolile uporište Rečica (9 km i. Karlovca). Posada uporišta povukla se prema mostu, gdje se i dalje brani. Upućena pojačanja vode borbe s neprijateljem pred uporištem.[8]

Općenito:

Prilikom manjih sukoba i napadaja partizana kod Pleternice, Kutine i Zenice pao je 1 partizan, 4 su zarobljena i jedan je prebjegao s oružjem, dok su 3 ustaše poginula, a 2 ustaše i 3 milicionera zarobljeni.

Nepr. zrakopl.:

16. I neprijateljski lovci — bombarderi napali su bombama i strojničkom vatrom Bijelo Polje. Učinak nepoznat.

Istog dana napali su bombama Mostarsko Blato, a bombama i strojničkom vatrom želj. postaju Konjic i njemačko uzletište u Butmiru kod Sarajeva bez učinka.

Osim toga napali su strojničkom vatrom vlak na pruzi Konjic — Lisičići, gdje ima štete i žrtava.

U području Pala i Stambulčića neprijateljski zrakoplovi bacali su promičbene letake.

Vlast. zrakopl.:

17. I naše je zrakoplovstvo izvršilo uspješno izviđanje u području Bjelovara, gdje je bacalo i promičbene letake.

Željeznice:

17. I u 1842 sati na pruzi Zagreb — Dugo Selo — Novska između Sesveta i Dugog Sela naišao je na minu

[8] Dijelove 13. ustaško-domobranske posade u Rečici napale su jedinice 34. NO divizije. O rezultatima napada vidi dok. br. 46, 78, 154 i 169.

teretni vlak. Izkliznula su 2 štitna kola i oštećena pruga.[9] Kvar je popravljen 18. I rano u jutro.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 154

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH od 19. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI, BANIJI, ŽUMBERKU, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 19/45
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
19. I 1945 g.

Iztočna fronta:

Pogoršava se stanje u trokutu Brčko — Bijeljina — Sava uslied jačeg neprijateljskog pritiska. Jake neprijateljske snage potiskuju naša osiguranja do ruba Bijeljine, Brčkog i Modriče. Protjerana je jedna neprijateljska skupina s visinskih postava 3 km z. Bijeljine.

Dok je neprijatelj i dalje napadao snagama u jakosti bojne našu borbenu crtu iztočno Komletinaca,[2] jedna njemačka jača borbena skupina započela je 17. I u zoru napadaj između Bosuta i Dunava. Desno krilo ove bor-

[9] Diverziju su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda (vidi dok. br. 106 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 2—4, k. 121: operacijski dnevnik Štaba Grupe diverzantskih odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske).

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 19/1—1, k. 46.

[2] Položaje njemačkih jedinica u rejonu sela Komletinca napadale su jedinice 6. proleterske divizije (vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57).

bene skupine probilo je neprijateljske postave iztočno od Tompojevaca i zaobišlo neprijateljske topničke postave odbivši sve protunapadaje. Lievo krilo borbene skupine, nakon što je slomilo neprijateljski odpor u dolini Dunava i očistilo minske zapreke zauzelo je Opatovac gdje su zaplienjena 3 topa 12,2 om, te Mohovo na Dunavu. Potom je ova borbena skupina zaokrenula prema jugu i zauzela Lovas, Tovarnik i s. Niemce. Žestoke borbe se nastavljaju. Obranu neprijatelja pomažu neprekidno borbeni zrakoplovi.[3]

Na Dravi manja udarna skupina prodrla je u neprijateljske postave preko Drave sjeverno od Osieka te dovela bugarske zarobljenike.

U ovim borbama neprijateljski gubitci u Sriemu 16. I iznose: 202 poginula i 5 zarobljenih partizana. Plien: 5 bacača, 5 strojnica, 23 strojopuške, 4 protuoklopne puške, 29 pušaka i 4 pontonska čamca.

Podravina:

U nastavku podhvata u Podravini južna skupina zauzela je M. Barnu, a skupina generala Moškova iztočni dio M. Grđevca.[4]

Bubanj, Prokop i vis 220 napušteni su uslied protunapadaja premoćnog neprijatelja.[5]

---

[3] Da bi skratio i stabilizovao front, neprijatelj je, angažujući 117. lovačku, 41. pješadijsku i 7. SS diviziju »Princ Eugen«, preduzeo opšti napad pravcima: Staro selo — Spajinske Njive i Orolik — Ostojić. Poslije ogorčenih trodnevnih borbi neprijatelj je uspio da potisne jedinice 1. armije NOVJ na čitavom frontu i organizuje odbranu na liniji Mohovo — istočno od Tovarnika — zapadno od Šida — Ilinci — Batrovci i na levoj obali Bosuta do Lipovca. (Opširnije o tome vidi tom I, knj. 18, dok. br. 20, 21, 25, 27, 29, 30, 31, 32, 34, 37, 38, 40, 41, 49 i 57).

[4] Dijelovi njemačke 2. kozačke konjičke divizije zauzeli su Malu Barnu 17. januara 1945, pošto su prethodno savladali otpor jedinica 32. NO divizije.

Jedan bataljon 21. puka 1. ustaško-domobranske divizije napao je brigadu »Matija Gubec« 32. NO divizije u Malom Grđevcu 15. januara. Poslije tročasovne borbe, razbijen, neprijatelj se u neredu povukao u pravcu Gornje Kovačice i Velikog Grđevca (opširnije o tome vidi dok. br. 60 i 149 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 9—4, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 27. januara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ i Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[5] Bubanj, Prokop i trig. 220 zauzele su jedinice njemačke 2 kozačke konjičke divizije u sadejstvu sa 1. pukom PTZ 14. januara 1945, ali su ih dijelovi 12. NOU i 32. NO divizije energičnim protivnapadom, odbacili ka Velikoj Pisanici (vidi dok. br. 60 u ovoj knjzi, Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

Sjeverna skupina u Podravini slomila je žestok neprijateljski odpor na visu Radotić 238 (11 km z. Virovitice) i očistila šumsko područje sjeverno od tog visa.[6] Neprijateljski gubitci: 34 poginula pronađeno i 4 zarobljena.

Jadranska fronta:

Na Unskom odsjeku, osim obostrane izviđačke djelatnosti kod Lapca i Bihaća bez promjene.

Na Neretvanskom odsjeku završen je podhvat za odterećenje uporišta Široki Brieg i neprijatelj odbačen na crtu Crn — Prival, (27 km[7] z. Širokog Briega). 11 partizana je poginulo (1 »kapetan«) i 1 zarobljen, a zaplienjeno: 1 strojnica, 4 strojopuške, 11 pušaka i nekoliko strojosamokresa.

Izviđačke skupine odbacile su neprijatelja kod Grade u smjeru zapada, te ustanovile da su Jare jugoiztočno Lise ponovno zaposjednute od partizana.

Kod Bune (11 km j. Mostara) predala su se 2 partizana, a u Mostar došle su 83 izbjeglice iz područja Imotskog.

U području sjeverno Nevesinja uzmakla je milicija iz Hrušte i Pridvoraca u smjeru zapada.

Sarajevo:

Iztočno od Ilovice (18 km j. Sarajeva) kod Slavljevića slomljen je neprijateljski odpor. 5 partizana je poginulo, 16 je ranjeno i 3 su zarobljena. 2 neprijateljske strojnice i 3 puške su zaplienjene.

Zenica:

Obostrana izviđačka djelatnost te strojnička i bacačka vatra za uznemiravanje na zaprečnim postavima zapadno od Zenice i sjeverno Busovače.

Maglaj:

Cesta Maglaj — Doboj očišćena je od partizana i mina i otvorena za promet. Neprijateljski gubitci su znatni, ali nisu ustanovljeni. Vlastiti: 3 vojnika poginula i 2 ranjena.

---

[6] Dijelovi njemačke 1. kozačke konjičke divizije zauzeli su Radotić (trig. 238) 16. januara, ali su ga, pod pritiskom 36. NOU divizije, napustili 18. januara (vidi Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557).

[7] Privalj se nalazi 7 km zapadno od Širokog Brijega.

Sisak — Sunja:

U podhvatu postrojbi ustaške obrane u području zapadno i jugozapadno Sunje od 8. do 11. I neprijatelj je pretrpio gubitke od 63 poginula (1 »politkom«) dok je zarobljen cieli jedan »diverzantni odred« od 32 partizana s minama. Plien: 41 puška, 3 engleske strojopuške, 1 protuoklopna puška, 1 protuoklopni top, 32 mine, eksploziv, te povoz od 45 konja, 20 kola i 3 brzoglasa.

Jedna ustaška izviđačka skupina 10 km s. Siska protjerala je partizane uz 5 poginulih, te zaplienila 1 strojopušku, 1 strojosamokres i 1 pušku.

Zagreb:

Jedna ustaška i njemačka skupina naišle su prilikom pretresa zemljišta kod s. D. Bukevlje (7 km i. Vel. Gorice[8]) na jak neprijateljski odpor. U dvosatnoj borbi palo je oko 37 partizana, dok su 4 vojničara i 4 Niemca poginuli, a 8 vojničara ranjeno. Po završenoj zadaći naša i njemačka postrojba povukle su se.

Karlovac:

Odterećeno je i povraćeno uporište Rečica (8 km i. Karlovca) i neprijatelj protjeran uz znatne gubitke.[9] Vlastiti gubitci: 34 poginula (1 častnik), 35 ranjenih (3 čatsnika). Posada je pojačana.

Nepr. zrakopl.:

4. i 5. I primjećeni su neprijateljski zrakoplovi nad riekom Savom kod Novigrada, gdje su u nizkom lietu bacali u vodu neke predmete.

Područje Jablanac napali su 2 puta neprijateljski lovci bombarderi s 6 bombi i 42 raketne bombe.

15. I pao je još 1 neprijateljski 4-strojni zrakoplov u području 26 km s. i. Banje Luke.

Vlast. zrakopl.:

18. I naše je zrakoplovstvo izvršilo napadaj bombama i strojničkom vatrom na jednu neprijateljsku kolonu kod Pivnice. Pored toga izvršilo je prievoz strjeljiva, vojnih osoba, žurne pošte i bacalo promičbene letake u području Virovitice.

---

[8] Selo Donje Bukevje nalazi se 10 km istočno od Velike Gorice.
[9] Opširnije o borbama za Rečicu vidi dok. br. 46, 78, 154 i 169.

Općenito:

Prigodom izviđanja i manjih djelatnosti kod Vinkovaca, Đakova, Dervente i D. Stubice poginula su 2 partizana, 3 su ranjena, 19 zarobljeno (4 partizanke). Zaplijenjeno je više pušaka, te uhićeno 53 vojna neposlušnika. Vlastiti gubitci: 1 poginuo i 2 nestala.

Osobitosti:

Po izvješću 9. divizije[10] iz Mostara partizani provode teror u području Dalmacije i Primorja, pljačkaju i odvode ljude. Mužko stanovništvo bježi.[11] Narod je ogorčen i jedva čeka oslobođenje.

Željeznice:

18. I u 12.20 sati 7 neprijateljskih zrakoplova napalo je želj. postaju Kutina. Oštećen je jedan stroj. Jedna žena je poginula, dok je 7 osoba ranjeno.

Istog dana isti neprijateljski zrakoplovi onesposobili su stroj teretnog vlaka na pruzi u blizini Kutine.

18. I oko 1200 sati neprijateljski zrakoplovi bacili su jednu bombu na želj. prugu između Banove Jaruge i Lipovljana. Pruga je lakše oštećena. Kvar je istog dana popravljen.

18. I ub 1310 sati napali su neprijateljski zrakoplovi bombama i strojničkom vatrom želj. postaju Vel. Trgovišće, te oklopni i putnički vlak na pruzi . Oštećena su 2 stroja. Poginula je 1 žena i 2 domobrana, dok je 7 osoba ranjeno.

ŽA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

[10] Odnosi se na 9. ustaško-domobransku diviziju (vidi knj. 36, dok. br. 111, objašnjenje br. 66).

[11] Ti podaci nisu tačni. O situaciji u Dalmaciji vidi knj. 36, dok. br. 114.

BR. 155

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 20. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, SLAVONIJI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 20/45
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
20. I 1945 god.

Iztočna fronta:

Jake snage XIV partizanskog korpusa vrše pritisak na Bosansku Posavinu.

Stanje u području Brčkog i Bijeljine još je uviek ozbiljno. 16. I partizani su ušli u Gradačac, pošto je predhodno po našim četama izpražnjen. Očekuje se napadaj partizana na Gračanicu.

Sve snage iz šireg područja Brčkog povučene su za obranu samog grada. Osjeća se oskudica u strjeljivu.

Na Sriemskom odsjeku njemačke napadačke skupine protjerale su neprijatelja dalje prema iztoku i zauzele 17. I Tovarnik, gdje je slomljen žestok neprijateljski odpor, te Niemce, Ilince, Mohovo i Babsku, dok je 18. I nakon žestokih uličnih borbi zauzet Šid.[2] Brojni neprijateljski protunapadaji podpomognuti sovjetskim borbenim zrakoplovima odbijeni su. Gubitci su znatni, a znatan je i plien.

Na Dunavu i Dravi mirno.

Vlastito zrakoplovstvo uspješno je surađivalo s kopnenim snagama.

U zaleđu Dravskog odsjeka uspješna vlastita izviđanja u području kod Slatinskog brda i Đurđenovca, gdje je palo 17 partizana.[3]

Nova Gradiška:

Uspješna napadačka i izviđačka djelatnost naših skupina u području sjeverno glavne želj. pruge. Partizani

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 20/1—1, k. 46.

[2] Vidi dok. br. 154, objašnjenje br. 3.

[3] Na navedenom području dejstvovali su tada dijelovi 12. NOU divizije (vidi dok. br. 119 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/7: depeše Štaba 6. korpusa od 16. i 17. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

su na više mjesta odbačeni uz znatne gubitke dalje prema sjeveru. Protjerana je jedna »komanda mjesta« i zaplijenjena njena pismohrana. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Jadranska fronta:

U Lici i na Unskom odsjeku nije bilo važnijih događaja.

Na Neretvanskom odsjeku odbijen je uz visoke gubitke po neprijatelja napadaj na jedan naš mostobran i uspješno je pročišćeno područje sjeveroiztočno Lise, gdje je razbijena jedna jaka partizanska postrojba od oko 600 ljudi.

Na području Kočerina protjerana je jedna partizanska skupina prema sjeverozapadu. Poginulo je 37 partizana, 5 ih je ranjeno i 24 zarobljeno. Zaplienjeno je: 1 strojnica, 6 strojopušaka, 27 pušaka i razna druga oprema.

U jednom noćnom podhvatu u širem području Širokog Briega zarobljena su 23 partizana s nekoliko strojopušaka i ostalog oružja.

U području Nevesinja obostrana slaba topnička i bacačka vatra.

Na cesti Mostar — Nevesinje protjerane su manje partizanske bande uz 23 poginula, 27 zarobljenih i velikog broja ranjenih partizana. Zaplienjeno je: 11 strojopušaka, 1 strojosamokres, 22 puške i razna oprema.

Goražde:

U području Goražde odbijeno je više neprijateljskih napadaja na pojedina uporišta.

Rogatica:

U području 14 km s.i. Rogatice ustaše i milicioneri pobili su 25 četnika i ranili 17, dok su 2 ustaše ranjeni.

Vlasenica:

Na području Vlasenice odbijeno je više jačih neprijateljskih napadaja.

Nepr. zrakopl.:

Prema naknadnom izvješću 15. I oboren je još 1 neprijateljski zrakoplov u području Karlovca.

19. I od 11.40 do 13.45 sati izvršili su neprijateljski zrakoplovi u 14 navrata težak teroristički napadaj na Brod. Žrtve i štete još nisu javljene.

Istog dana u 13.43 sati 8 nepr. 4-strojnih zrakoplova bombardiralo je Vrpolje. Pojedinosti nisu poznate.

Vlast. zrakopl.:

19. I naše zrakoplovstvo izvršilo je uspješna izviđanja i bombardiranja neprijatelja u suradnji s našim podhvatnim skupinama. Osim toga izvršilo je prienose pošte.

Općenito:

Prema naknadnom izvješću Nevesinjske milicije od 15—31. XII 1944. godine pobila je oko 100 partizana, 200 je ranila i 40 zarobila, te zaplienila više pušaka i samokresa. Vlastiti gubitci: 2 poginula i 10 ranjenih.

U toku manjih djelatnosti kod Prozora, Kreševa, Kiseljaka i Bos. Novog pala su 22 partizana, 14 je ranjeno i 13 zarobljeno. Zaplienjeno je 9 pušaka, 2 samokresa i strjeljivo, te 3 konja. Vlastiti gubitci: 4 poginula, 7 ranjenih i 1 nestao.

Željeznice:

19. I bombardirali su neprijateljski zrakoplovi želj. postaje Bos. i Sl. Brod. Oštećene su postaje, kolosjeci, želj. most preko Save i želj. pruga između Oriovca i Sibinja. Prolaz na glavnoj pruzi kroz postaju Sl. Brod biti će moguć za 3 dana.

19. I neprijateljski zrakoplovi, koji su napali most preko r. Bosne kod Usore, oštetili su bombom 20 metara želj. pruge. Popravak je u toku. Most nije pogođen.

Na pruzi Zagreb — Varaždin popravljena je pruga između Pušće Bistre i Vel. Trgovišća, gdje je dan prije bila bombama oštećena.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostoženi pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 156

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 21. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 21/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
21. I 1945 god.

Iztočna fronta:

Na Drini bez promjene. Jake part. skupine, koje su 8. I prešle r. Drinu iz Srbije u Bosnu, zauzele su Bratunac, nakon što se posada jedne domobranske sati povukla. Poginula su 2 partizana, dok su 4 domobrana poginula i 1 nestao.

Poduzetim protumjerama olakšano je stanje u području Brčkog.

Na Sriemskom odsjeku postignut je podpuni navalni uspjeh. Probijen je duboko izgrađeni sustav nepr. obrane i uništene su jake nepr. snage unatoč žilavog odpora i stalne podpore sovjetskog zrakoplovstva. Borbene skupine dostigle su i zauzele mjesta: Mala Vašica — Šid — Babska — Novak — Šarengrad, gdje je ustaljen front i odbijeni svi nepr. protunapadaji.

Dosadanji nepr. gubitci: 1232 poginula, veliki broj ranjenih, 154 zarobljena. Plien: 3 topa, 25 p. o. topova, 7 strojnica, 86 strojopušaka, 52 strojosamokresa, 3 bacača, 265 pušaka, 8 samovoza i 2 skladišta strjeljiva.[2]

Na Dunavu i Dravi, osim mjestne nepr. vatre za uznemirivanje, bez promjene.

Nastavljaju se borbe u području zapadno Čađavice, gdje su uspješnom topničkom vatrom tučena okupljanja nepr. snaga u Senkovcu (8 km. z. Čađavice).[3]

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 21/1—1, k. 46.

[2] Opširnije o toku i rezultatima borbi na sremskom frontu od 17. do 20. januara 1945. vidi tom I, knj. 18, dok. br. 21, 27, 28, 30, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 42, 49 i 57.

[3] U rejon sela Senkovca stigla je 16. januara 2. brigada 16. NOU divizije da bi, sa ostalim jedinicama ove divizije, zaustavila prodiranje dijelova Borbene grupe »Fišer« na pravcu Čađavica — Starin — Vranješevac — Senkovac — Podravska Slatina. Protivnapadom koji su iz-

Podravina:

U Podravini neprijatelj dovodi pojačanja u područje Grubišnog Polja i južno.[4] Odbijeno je nekoliko nepr. protunapadaja na postave naših podhvatnih skupina i zapadni dio Malog Grđevca.[5]

Nepr. gubitci: 197 poginulih izbrojeno, 5 zarobljeno i 2 prebjegla.[6] Plien: 4 puške i 1 strojosamokres. Vlastiti gubitci: 15 poginulih i 36 ranjenih.

Okučani:

Topničkom vatrom iz Okučana iztjerana je jedna part. skupina iz sela Smrtiči (4 km. s.i. Okučana).

Bos. Novi:

U području sjeverozapadno Bos. Novog napali su partizani promet na cesti i jednu našu izviđačku skupinu.[7] Napadaj je odbijen uz 2 poginula i 4 ranjena domobrana. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni.

Želj. pruga između Volinje i Dobrljina razorena je na 4 mjesta.[8]

Jadranska fronta:

U Lici i dolini gornje Une nije bilo važnijih događaja.

Na Neretvanskom odsjeku 4 km. s.s.z. Lise odbačena je jedna jača nepr. skupina, koja je na mjestu borbe ostavila 26 poginulih i 14 zarobljenih, dok je 18 partizana

---

vele noću 16/17. januara, jedinice 16. NOU divizije odbacile su neprijatelja ka Čađavici i organizovale odbranu zapadno od Senkovca (opširnije o tome vidi dok. br. 126).

[4] Polovinom januara prebačena je na desnu obalu Drave 36. NOU divizija da bi, u sadejstvu sa jedinicama 6. i 10. korpusa NOVJ, učestvovala u odbrani virovitičkog mostobrana. Ona je 17. januara, smijenivši 33. NO diviziju u rejonu Vukosavljevice, vršila pripreme za napad na Nijemce i ustaše u Pitomači. Istovremeno su u širi rejon Grubišnog Polja prebačene 32. i 33. NO divizija i 12. proleterska brigada 12. NOU divizije (opširnije o tome vidi dok. br. 13, 47, 60, 119, 121 i 129 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

[5] Iz depeše koju je Štab 10. korpusa 19. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske vidi se da je Mali Grđevac tada napadala brigada »Matija Gubec« 32. NO divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/8—2, k. 119/9).

[6] Vidi dok. br. 155 objašnjenje br. 5.

[7] Napad su izvele jedinice 7. NOU divizije 19. januara 1945 (vidi dok. br. 84, 132 i 168 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/10—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 20. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[8] Diverziju su vjerovatno izvele jedinice 7. NOU divizije.

ranjeno i zaplienjena 1 strojnica, 1 strojopuška, 3 strojosamokresa, te 26 pušaka.

Na području s.z. Širokog Briega u borbama 18. I pored više mrtvih neprijatelj je izgubio još 13 ranjenih i 19 zarobljenih.

Goražde:

U području Goražde neprijatelj uzmiče pred našim udarnim skupinama.

Vlasenica:

Popustio je neprijateljski pritisak na Vlasenicu.

Općenito:

U toku manjih djelatnosti kod Dervente, Kostajnice i Siska, poginuo je jedan partizan, 3 su ranjena i 5 je zarobljeno, a zaplienjene su 2 puške. Vlastiti gubitci 2 poginula i 2 nestala.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 157

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 22. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI I BOSNI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 22/45
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
22. I 1945. god.

Iztočna fronta:

Na Drini nije bilo važnijih događaja. U području Bijeljine i Brčkog odbijeni su svi napadaji neprijatelja.

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 22/1—1, k. 46.

Zapadno od Brčkog na rieci Tinji, protjeran je neprijatelj uz gubitke od 30 poginulih, 15 ranjenih i 13 zarobljenih, dok vlastiti gubitci iznose: 4 ustaše poginula. Iz pojedinih sela južno Brezovog Polja protjerana je jedna part. skupina jaka oko 700 ljudi.

U Sriemu bilo je samo manje borbene djelatnosti. Povećao se plien u Sriemu za još 1000 pušaka, dok zaplienjena dva skladišta strjeljiva sadrže preko 65 raznog strjeljiva.[2]

Na Dunavu i Dravi, osim topničke vatre, nije bilo važnijih događaja.

Podravina:

U Podravini i jugozapadno Virovitice odbijeni su svi neprijateljski protunapadaji. Neprijatelj je pretrpio gubitke od 108 poginulih pronađeno, a cieni se da su gubitci znatno veći.[3]

Naše borbene skupine ponovno su zauzele Čađavac (4 km. s.i. V. Pisanice), koji je dan prije bio napušten.[4] Vlastiti gubitci: 4 poginula i 21 ranjen (3 častnika).

Lika:

U Lici i u dolini Une bilo je samo izviđačke djelatnosti. 15 partizana je poginulo.

Područje južno Senja, te Jablanca i Paga napadnuto je od nepr. zrakoplovstva bez većeg učinka.

Jadranska fronta:

Dne 3. I protjerala je, prema naknadnom izvješću, ustaška obranbena bojna »Tomislav« partizane iz Tomislav-grada.[5]

Neprijateljski gubitci: 22 poginula, 21 ranjen, a zaplienjeno 19 pušaka, 1 strojopuška i strjeljivo.

Na Neretvanskom odsjeku bez promjene.

---

[2] Vidi dok. br. 156, objašnjenje br. 2.

[3] Riječ je o protivnapadu koji su jedinice 3. armije NOVJ preduzele 18. januara 1945. na pravcu Vukosavljevica — Turnašica — Šedlarica — Pitomača. O toku i rezultatima protivnapada vidi dok. br. 67, 94, 97, 100 i 103 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i 3. armije NOVJ.

[4] Borbe za selo Čađavac vođene su između 1. brigade 33. NOU divizije i dijelova 1. ustaško-domobranske divizije (opširnije o tome vidi dok. br. 97 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/9—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa od 21. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[5] Odnosi se na Duvno.

Višegrad:

U širem području južno i jugo-iztočno Višegrada bilo je samo borbe sa slabim nepr. izviđačkim dielovima.

Vlasenica:

U području Vlasenice bilo je samo neznatne mjestne borbe sa slabim part. snagama.

Banja Luka:

U području Banje Luke odbačena je jedna part. skupina jugoiztočno Kotor Varoši dalje u smjeru jugoiztoka uz 15 poginulih, dok su zapadno i jugozapadno Banja Luke protjerane manje part. skupine, koje su na bojištu ostavile 39 poginulih, 28 ranjenih i 18 zarobljenih. Plien: 7 strojnica, 1 bacač i 49 pušaka.

Vlast. zrakoplovstvo:

20. I naše je zrakoplovstvo uspješno napalo bombama most na rieci Drini kod Zvornika i jedno nepr. uzletište sjeverozapadno Karlovca. Osim toga izvršilo 20. i 21. I. nekoliko prienosa.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

—

BR. 158

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 23. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, BANIJI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 23/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
23. I 1945. god.

Iztočna fronta:

Nakon žestoke borbe u području Bijeljine pročišćen je jedan neprijateljski prodor. Poginuo je 231 partizan i zaplienjeno 69 pušaka i 10 strojnica.

Cesta Bijeljina — Brčko zaposjednuta je od partizana. U području južno i jugozapadno Brčkog vode se obranbene borbe pri čemu su poginula 3 i ranjeno 6 partizana, dok su vlastiti gubitci: 2 poginula, 1 ranjen i 3 nestala.

Posada Čelića povučena je u smjeru Brčkog.

Na Sriemskom odsjeku uspješna vlastita izviđačka djelatnost. Neprijatelj je zaposjeo zapadne ogranke Fruške Gore jačim snagama u izgrađenim postavima.[2] Opažen je živahan neprijateljski promet na sjevernoj obali Dunava nasuprot Vukovara i Opatovca. Izviđački dielovi, koji su se prebacili preko Dunava kod Erduta, ustanovili su partizane na sjevernoj obali Dunava.

Podravina:

U Podravini bilo je samo mjestne borbene djelatnosti.[3]

Lika:

U području Lapca i Bihaća bez promjene.

U području sjeverno Brinja kod Tuževića i Gostovog Polja protjerana je jedna part. skupina i uništena jed-

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 23/1—1, k. 46.

[2] Liniju selo Bapska — Novak — selo Berkasovo zauzele su jedinice 1. armije NOVJ 21. januara 1945 (vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57).

[3] O borbama u Podravini vidi dok. br. 60, 96, 103, 119 i 129.

na drvena nastamba.[4] Poginulo je 5 partizana, 1 se predao i zaplienjeno je: 3 puške i 15 kg. eksploziva.

Oboren je 1 četvorostrojni zrakoplov, a još dva daljnja pala su južno Gospića.

Bos. Novi:

Odbačene su jače nepr. snage, koje su ugrožavale promet na cesti Bos. Novi — Kostajnica 5 — 8 km. s.i. Bos. Novog, uz podporu topničtva. 10 partizana je poginulo, dok vlastiti gubitci iznose: 2 poginula i 4 ranjena.[5]

Jadranska fronta:

U području gornje Une bez promjene.

Na Neretvanskom odsjeku u području 4 km. južno Lise neprijatelj je zaposjeo vis Turčinovići.[6]

U području Nevesinja naši izviđački dielovi odbacili su slabije part. snage dalje prema iztoku. Neprijateljska topnička vatra iz Kifinog Sela tuče Nevesinje.

Naše skupine odpora u zaleđu neprijateljske fronte drže sela Kamen Most,[7] Podbablje i Runoviće (3 i 4 km. j.z., te 6 km. j. Imotski).

Zenica — Maglaj:

U borbama u području između rieke Lašve i Bosne pretrpio je neprijatelj gubitke od 73 poginula i 2 zarobljena.

Cesta Doboj — Maglaj ponovno je minirana.

Banja Luka:

U borbama u području sjeverozapadno Banje Luke, te jugozapadno Banje Luke i kod Kotor Varoši neprijatelj je pretrpio gubitke od 20 poginulih, dok vlastiti gubitci iznose: 2 poginula i 5 ranjenih.

---

[4] U depeši koju je štab 11. korpusa 21. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o tome piše: »20. ov. m. ustaše jačine 500 vojnika iz Brinje i Kamenice napale su našu III. brigadu u Skaliću. Uspjeli su prodreti do Mihajlovića koje su zapalili. Borbu je vodio 1 naš bataljon dok su druga dva dobila zadatak da napadnu neprijatelja u povlačenju iz Ritavca i Vodoteča. Do sada nemamo tačne podatke o rezultatu borbe. Mi gubitaka nemamo, neprijatelj se povukao«. (Vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/10).

[5] Na komunikaciji Bosanski Novi — Kostajnica, u rejonu Unčani — Golubovac, vođene su tada borbe između jedinica 7. NOU divizije i dijelova 4. ustaško-domobranske divizije (opširnije o tome vidi dok. br. 83, 132 i 168 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/10—2, k. 119/6: depešu 4. korpusa od 20. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[6] Vis Turčinovići redakcija nije mogla pronaći na karti 1:100.000. Četiri km južno od sela Lise nalazi se selo Turčinovići.

[7] Na karti 1:100.000 piše: Kamenmost.

Nepr. zrakoplovstvo:

Prema naknadnom izvješću nepr. zrakoplovi napali su 15. I. bombama u tri vala Senj. Poginule su 3 osobe, 12 ih je ranjeno, a 20 kuća je porušeno i 50 oštećeno.

22. I. nepr. zrakoplovi napali su bombama i strojničkom vatrom želj. postaju Otok. Onesposobljen je 1 stroj. Veće štete nema.

Općenito:

U manjim sukobima kod Kaknja, Brčkog, Karlovca, Cazina i Dvora na Uni palo je 5 partizana, 2 su ranjena i 9 ih je zarobljeno. Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo, 4 su ranjena i 9 ih je zarobljeno.

Vlast. zrakoplovstvo:

Naše je zrakoplovstvo 22. I. izvršilo uspješno izviđanje, i prievoz pošte.

Željeznice:

Promet na pruzi Brod — Sarajevo vrši se od Sijekovca do Sarajeva.

Pruga Vrpolje — Đakovo — Osiek osposobljena je za promet, ali se promet vrši samo od Šamca do Đakova.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZA TAČNOST:
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 159

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 24. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI, BANIJI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 24/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
24. I 1945. god.

Iztočna fronta:

Noću 21/22. I. odbijen je žestok part. napadaj na Bijeljinu uz velike neprijateljske gubitke.

Neprijatelj je izbačen iz Brke i Palanke (8 i 10 km. j.j.z. Brčkog). Opaža se dovlačenje neprijateljskih snaga u područje Brčkog.

U Sriemu su odbijeni neprijateljski napadaji u jakosti bojne iztočno od Tovarnika uz krvave gubitke po neprijatelja.[2]

Na Dunavu i Dravi, osim neprijateljske vatre za uznemirivanje na Vukovar. Erdut, Osiek i Moslavinu, stanje je bez promjene. Odbijeno je više part. napadaja jugoiztočno od Čađavice uz znatne gubitke po neprijatelja.[3]

U zaleđu Dravskog odsjeka u borbi s neprijateljem kod Đurđenovca izviđačke snage pobile su 12 partizana, te zaplienile oružje i strjeljivo.[4]

Na pruzi Osiek — Vrpolje odvija se redovit promet.

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 24/1—1, k. 46.

[2] U borbama kod Tovarnika 22. i 23. januara 1945. jedinice 1. proleterske divizije NOVJ imale su: 240 mrtvih, 900 ranjenih i 28 nestalih (opširnije o tome vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57, 61).

[3] O gubicima 16. NOU divizije u borbi kod Čađavice 20. januara 1945. vidi dok. br. 126.

[4] U rejonu Đurđenovca nalazila se tada Osječka brigada 12. NOU divizije. Njen zadatak je bio obezbeđenje desnog boka jedinica 12. korpusa NOVJ koje su napadale dijelove Borbene grupe »Fišer« na liniji Novog dravskog kanala (opširnije o tome vidi dok. br. 119 i 126 u ovoj knjizi; Arhiv VII reg. br. 1/11—2, k. 119/7: depeše Štaba 6. korpusa od 21. i 22. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Podravina:

Više neprijateljskih napadaja na V. Grđevac, Pitomaču, Dinjevac i Otrovanec, podpomognutih jakim topničtvom, odbijeno je uz velike gubitke po neprijatelja.[5]

Kutina:

Izviđački dielovi iz Poljane[6] protjerali su neprijatelja iz Uljanika, a jedna borbena skupina iz Garešnice protjerala je slabijeg neprijatelja kod Zdenčaca.

Lika:

U Lici i u dolini Une bila je samo izviđačka djelatnost.

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku nastavlja se neprijateljska topnička vatra na Nevesinje. Svladane su i protjerane slabije part. snage kod Krekova i Žiljeva (8 km. s.i. i 5 km. i.j.i. Nevesinje).

Višegrad — Goražde:

Završeni su pokreti odmicanja sa širokog mostobrana kod Višegrada. Neprijatelj je sliedio sve pokrete iz jugoiztočnog i južnog smjera. Neprijateljski gubitci: 31 poginuo izbrojeno, daljnjih 30 poginulih je ocienjeno i zaplienjena je 1 strojopuška, te više pušaka.

Mravinjac i Vranići (6 km. j.z. Goražda) zaposjednuti su od neprijatelja.

Vlasenica:

Odbijen je protunapadaj partizana iz Baćinog Brda (3 km. s.i. Vlasenice) uz 17 poginulih, 5 ranjenih i 2 zarobljena partizana. Zaplienjen je 1 strojosamokres i 4 puške.

Izviđanjem je ustanovljeno da Kod Odžaka (5 km. j.j.i. Vlasenice) nema neprijatelja.

Područje zapadno, sjeverozapadno i 4 km. s.i. Han Pijeska zaposjednuto je od neprijatelja.

Zenica — Travnik:

Nastavlja se podhvat u području Travnika. Borbene skupine zauzele su uzprkos žestokog neprijateljskog

[5] Navedena njemačka i ustaško-domobranska uporišta napadale su jedinice 3. armije NOVJ (vidi dok. br. 94, 95, 97, 103, 119, 129 i 130).

[6] Na karti 1:100.000 piše: Pakračka Poljana.

odpora Bukovicu i Mosor (2 km. s.s.i. i 5 km. s.i. Travnika), te visove jugozapadno Rečice (6 km. i.j.i. Travnika) i utok reke Bile u Lašvu. Neprijateljski gubitci: 64 poginula. Plien: 3 strojnice i 17 pušaka.

Bos. Novi:

Noću 22/23. I. napali su partizani premoćnim snagama uporište Zamlače (4 km. s.i. Bos. Novog). Nakon žestokog odpora, pretrpivši gubitke od 4 poginula, 3 ranjena i 8 nestalih, posada uporišta povukla se uz podporu topničke vatre u Dvor na Uni.[7]

U jutro 23. I. uporište je ponovno zaposjednuto. Neprijateljski gubitci: oko 30 poginulih i veći broj ranjenih (1 »komandant brigade«).[8]

Obćenito:

U sukobu u području Banje Luke pao je 1 partizan i više ih je ranjeno.

22. I. na putu Okučani — Raić pronađena su 3 poginula partizana, koja su naišla na jednu minu. Izkopano je još pet mina.

Nepr. zrakoplovstvo:

21. I. prisilno se spustio 1 četvorostrojni američki zrakoplov na područje s.i. Banje Luke. Četnici su zrakoplov razlupali i odveli 11 članova posade.

22. I. dva neprijateljska lovca bombardirali su posadu u selu Drežnica kod Mostara. Poginulo je 5 vojnika i 15 ih je ranjeno.

23. I. oko 11,30 sati 6 neprijateljskih lovaca (»Mustang«) bacili su 12 bombi na želj. most kod Zaprešića. Most je oštećen jednom bombom. Oštećene su željeznička pruga i cesta. Tom prilikom oborena su 3 napadačka zrakoplova, dok je četvrti vjerojatno pao u šumsko područje. Istog dana napali su neprijateljski zrakoplovi želj. prugu Savski Marof — Dobova. Nekoliko kola jednog teretnog vlaka je izgorilo. Kolosjek je oštećen i brzoglasne veze prekinute. Šteta je popravljena istoga dana.

Kod Popovače pao je još 1 četverostrojni nepr. zrakoplov.

---

[7] i [8] Dijelove 7. lovačkog zdruga u Zamlači napale su jedinice 7. NOU divizije. O toku i rezultatima napada vidi dok. br. 92.

Vlast. zrakoplovstvo:

23. I. naše je zrakoplovstvo izvršilo obskrbu strjeljivom naših postrojbi i u Gračanici, te izviđanja i više prievoza.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 160

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 25. JANUARA 1945. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 25/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
25. I 1945. god.

Iztočna fronta:

U području Bijeljina nastavljaju se borbe s jakim partizanskim snagama. U području Brčkog protjeran je neprijatelj dalje k jugu, te je zadnjih dana pretrpio gubitke od 188 poginulih.

U toku su mjere za protjerivanje neprijatelja s ceste Brčko — Bijeljina.

U Sriemu privukao je neprijatelj pojačanja posebno u bacačima i topničtvu, te podpomognut sovjetskim borbenim zrakoplovima u popodnevnim satima 22. I. izvršio žestoke uzaludne napadaje.[2] Dva manja mjestna prodora pročišćena su u toku 23. I. Na bojištu ostalo je 133 poginulih neprijateljskih vojnika. Dva topa i 1 težki p.o. top uništeni su.[3]

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII reg. br. 25/1—1, k. 46.

[2] i [3] Vidi dok. br. 159 objašnjenje br. 2.

Sjeveroiztočno Vukovara primjećena je jedna neprijateljska bojna u hodu, te je tučena topničkom vatrom.

Na Dunavu i Dravi nije bilo važnijih događaja.

Jedno uporište sjeveroiztočno Podravske Slatine napadao je neprijatelj više puta bezuspješno, te je tom prilikom pretrpio gubitke od 129 poginulih, dok je zaplienjeno: 3 bacača, 9 strojopušaka i veći broj pušaka.[4]

Podravina:

Nakon što je slomljen neprijateljski odpor u Vel. i Malim Zdencima (12 km. s.z. Daruvara), zauzet je zapadni dio Grubišnog Polja 22. I.[5] Dne 23. I. produžen je napadaj u smjeru sjevera u suradnji s borbenim skupinama iz Vel. Grđevca i Vel. Pisanice. Više neprijateljskih noćnih napadaja s težištem na Otrovanec (3 km. j. Pitomača) odbijeno je uz krvave gubitke po neprijatelja.[6]

Lika:

U Lici i u gornjem toku r. Une živahna djelatnost.[7]

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku izviđačke skupine protjerale su manje partizanske skupine s područja jugozapadno, zapadno i sjeverozapadno Širokog Briega i nanijele im gubitke od 5 poginulih, većeg broja ranjenih i 37 zarobljenih, te zaplienile: 8 strojnica, 14 strojopušaka i 3 puške. Vlastiti gubitci: 3 mrtva i 4 ranjena.

---

[4] Sjeveroistočno od Podravske Slatine 16. i 51. NOU divizija napadale su tada odbrambene položaje njemačkih jedinica na liniji: Čađavica — Adolfovac — Đurin Lug — Bjelkovac. O rezultatima napada vidi dok. br. 103, 126 i 131.

[5] Dijelovi njemačke 2. kozačke konjičke divizije zauzeli su Velike i Male Zdence, Grubišno Polje i Hercegovac 23. januara 1945, ali su se istog dana povukli u pravcu Pavlovca i Garešnice (opširnije o tome vidi Arhiv VII, reg. br. 1/10—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa od 24. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, reg. br. 25—3, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. pisan Štabu 3. armije NOVJ).

[6] Položaje njemačke 1. kozačke konjičke divizije u rejonu Pitomače napadale su 36. NOU divizija, 40. NO divizija i 12. proleterska brigada 12. NOU divizije, od 18. do 23. januara 1945, kada su se, zbog snažnog otpora, povukle na polazni položaj (vidi dok. br. 129, 159 i 161 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. januara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

[7] Uslijed loših meteoroloških prilika (jaka zima, visok snijeg i snježne vijavice) najveći dio jedinica u Lici i gornjem toku Une bio je tada angažovan na čišćenju komunikacija, a borbena dejstva bila su uglavnom svedena na aktivnost izviđačkih jedinica (vidi dok. br. 116, 127 i 128 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 39—2, k. 915: operacijski dnevnik 13. NOU divizije).

Višegrad — Goražde:

Uspješno je odbijeno više neprijateljskih napadaja na mostobran kod Višegrada iz južnog i jugoiztočnog smjera. 17 partizana je poginulo. Željeznička pruga kod Višegrada tučena je nepr. topničkom vatrom.

Visovi 4 km. jugoiztočno Goražde jako su zaposjednuti od neprijatelja.

Vlasenica:

Na cesti kod Han Pieska i nadalje napadaju partizani prolazeće čete. Protjeran je neprijatelj s visova 5 km. jugoiztočno Han Pieska uz 22 poginula i 2 zarobljena partizana, dok je 5 strojnica i 3 bacača uništeno.

Travnik:

Nakon što je neprijatelj u području između rieke Bosne i Lašve potučen i protjeran prema zapadu, slomljen je i posljednji odpor, te je oslobođen grad Travnik.

Bos. Novi:

23. I. odbijen je napadaj partizana na uporište Struga (7 km. s. Bos. Novog).

Kostajnica:

Odbijen je napadaj na uporište Graboštani (5.5 km s. Kostajnice) uz 4 poginula i 5 ranjenih partizana.[8] Zaplienjen je 1 raketni bacač, 3 puške i 12 praski. Vlastiti gubitci: 4 poginula i 5 ranjenih.

Zagreb:

Jedna izviđačka skupina u području 4 km. južno Turopolja odbila je napadaje premoćnih partizanskih snaga, koje su se utvrdile na tom mjestu, te se uz pomoć upućenog pojačanja vratila u uporište.[9] Neprijateljski gubitci: 13 poginulih izbrojeno, dok vlastiti iznose: 2 poginula, 6 ranjenih i 3 nestala ustaše.

---

[8] Neuspjeli napad na njemačku posadu u Graboštanima izvela je 2. brigada 7. NOU divizije 22/23. januara 1945 (vidi Arhiv VII, reg. br. 2—2, k. 814: izvještaj Štaba 7. divizije od 2. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

[9] Prema depeši koju je Štab 4. korpusa 22. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, jedan bataljon Karlovačke NOU brigade vodio je borbu kod Peščenice (5 km jugoistočno od Turopolja) 21. januara. Bataljon je imao 1 mrtvog (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/11—2, k. 119/6).

Općenito:

U toku manjih borbenih djelatnosti kod Banje Luke zarobljen je 1 partizan, 5 ih prebjeglo i zaplienjena je 1 puška i 1 praska. Posadi Bjelovara predalo se 8 partizana. Od naše topničke vatre zapadno Broda poginulo je 5 partizana.

Nepr. zrakoplovstvo:

19. I. šesnaest nepr. lovaca napalo je most kod Doboja bez učinka. Ima žrtava.

25. I. neprijateljski lovci napali su Ripač, Skočaj i okolicu Nebljusa bombama i strojničkom vatrom. Poginule su 3 osobe, ranjeno je 6 i ubijeno 18 konja.

Šest nepr. lovaca — bombardera napalo je bezuspješno raketnim bombama grad Rab.

Vlast. zrakoplovstvo:

Naše je zrakoplovstvo 24. I. izvršilo obskrbu strjeljivom naših postrojbi u Bos. Šamcu i Modriči, te više prievoza tvoriva, vojničkih osoba i pošte. Osim toga izvršilo je bacanje promičbenih letaka u Podravini.

Željeznice:

Željeznička pruga — Zagreb — Sutla predana je prometu 24. I. nakon što je popravljen most kod Zaprešića.

Uzpostavljen je promet na pruzi Vrpolje — Osiek.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 161

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 26. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 26/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
26. I 1945. god.

Iztočna fronta:

Stanje između rieke Drine i Save bez većih promjena. Jedna borbena skupina prodire u područje južno Brčkog radi vezivanja neprijateljskih snaga, a druga napreduje na iztok prema Brezovu Polju, gdje je veoma jak part. pritisak.

Na Sriemskom odsjeku traje i dalje jak nepr. pritisak osobito na sjeverno krilo Sriemske fronte, gdje su neznatni nepr. prodori odmah prečišćeni.[2] Topničkom vatrom tučeni su nepr. pripremni postavi.

Na Dunavu i Dravskoj fronti samo slaba vatrena djelatnost. Pojačana je topnička i bacačka vatra na Osiek, gdje ima žrtava. Izviđanjem ustanovljeni su Bugari na sjevernoj obali Drave kod Moslavine.[3]

U pozadini Dravskog odsjeka uspješna vlastita izviđačka djelatnost u području Đakova i Našica.

Podravina:

Borbene skupine napredujući s juga i zapada slomile su žestok neprijateljski odpor kod V. Barne i nastavile napadaj na M. Grđevac i Zrinsku.[4]

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 26/1—1, k. 46.

[2] Jedinice 1. proleterske divizije napadale su 23. januara položaje njemačkih snaga u rejonu Tovarnika. U početnoj fazi napada one su se na više mjesta uklinile u neprijateljski raspored, ali su protivnapadima neprijatelja odbačene na polazni položaj (opširnije o tome vidi tom I, knj. 18, dok. br. 61, str. 247).

[3] Na levoj obali Drave, od jugoslovensko-mađarske granice do mjesta Zalata, nalazila se tada 11. bugarska divizija (vidi dok. br. 47 i 103).

[4] Prema izvještaju koji je Štab 10. korpusa 9. februara 1945. pisao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, dijelovi njemačkog 1. kozačkog konjičkog korpusa zauzeli su 24. januara zapadni dio sela Mali

Jedna borbena skupina slomila je neprijateljski odpor kod Ribnjačke i M. Črešnjevice, te zauzela G. Kovačicu i M. Črešnjevicu.

Jači odpor daje neprijatelj kod Turskih Grobova. Neprijateljski gubitci: 32 poginula i 10 zarobljenih.[5] Plien: 3 strojnice i 16 pušaka. Vlastiti gubitci: 7 poginulih i 12 ranjenih.

Neprijatelj se iz područja južno Dinjevca, Otrovanaca i Prugovca povukao lievim krilom na crtu: V. Črešnjevica — vis 143 — vis 131 i šumsko područje iztočno i sjeveroiztočno Pitomače.[6]

Ogulin:

Izviđačke skupine protjerale su neprijatelja iz područja sjeverozapadno Ogulina, pobile 5 partizana i zaplienile 2 strojopuške i 2 puške.[7]

Lika:

U manjem podhvatu jugoiztočno Nebljusa dostignuto je područje G. i D. Štrbci. Visok snieg otežava podhvat.

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku obuhvatnim napadajem zauzet je Kočerin (9 km. z.s.z. Lise) pri čemu je neprijatelj izgubio: 41 poginulog (2 »komandanta bataljona« i 1 »komesara«), 61 ranjenog i 55 zarobljenih partizana. Zaplienjeno je 11 strojnica, 2 strojopuške i 1 bacač, 1 p.o.

Grđevac, ali su još istog dana, koncentričnim protivnapadom jedinica 33. NO divizije, uz osjetne gubitke odbačeni u Gornju Kovačicu i Veliki Grđevac (vidi Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 577).

[5] Dijelovi PTZ napali su 24. januara u rejonu Turskih grobova jednu brigadu 36. NOU divizije, ali su odbačeni u pravcu Ribnjačke. U izvještaju koji je Štab 10. korpusa 9. februara 1945. pisao Štabu 3. armije NOVJ nema podataka o gubicima te divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557).

[6] Poslije neuspjelih napada na Dinjevac, Otrovanec i Pitomaču, Štab 36. NOU divizije povukao je jednu brigadu u rejon Turskih grobova, a ostale jedinice na liniju Topolovica — Gakovo; 40. NO divizija je povučena na sektor Mali Grđevac — Zrinska, a 12. proleterska brigada na liniju Škraklje — Stari Gradac (vidi dok. br. 103, 105, 119 i 129 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/9: depešu Štaba 10. korpusa od 26. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, reg. br. 25—3, k. 557).

[7] Dijelovi 5. ustaške bojne napali su 23. januara 1945. u selu Ljubošini jedan vod 1. brigade 43. NO divizije. Vod je imao 4 mrtva, a od oružja je izgubio 1 puškomitraljez i 2 puške. Ustaše su imale 5 mrtvih (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/21—2, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 25. januara 1945. upućenu Gavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

puška, 6 strojosamokresa, veći broj pušaka, strjeljivo i oprema.

U području južno Mostara i jugoiztočno Blagaja uspješna izviđačka djelatnost, pri čemu je poginulo 8 partizana, dok vlastiti gubitci iznose: 1 domobran poginuo, 1 ustaša i 7 Niemaca ranjeno.

Nastavlja se nepr. topnička vatra na Nevesinje.

Višegrad — Goražde:

Protunapadajem odbačen je neprijatelj s područja 5 km južno Višegrada. Opaža se okupljanje jačih part. snaga u području južno želj. pruge kod Višegrada, te se očekuje napadaj na mostobran kod Višegrada.

Rešetnica (8 km. z.j.z. Goražda) i vis 4 km j.i. Goražda zaposjednuti su od neprijatelja.

Vlasenica:

Podhvatne skupine u području Vlasenice dostigle su razkrstnicu kod Milića (11 km. j.i. Vlasenice) i Simiće (6 km. s.z. Vlasenice). U tim borbama palo je 10 partizana, 10 ih je ranjeno, a zaplienjena je 1 strojnica i 4 puške.

Travnik:

Nastavlja se čišćenje područja oko Travnika. Uzpostavljen je mostobran zapadno Travnika, pred kojim je neprijatelj ostavio samo slabije snage.

Neprijateljski gubitci: 111 poginulih izbrojeno. Vlastiti gubitci: 4 poginula i 14 ranjeno.

Banja Luka:

U području Kotor Varoši vode se uspješne borbe s partizanima, koji su do sada pretrpili gubitke od 34 poginula (1 »oficir«), većeg broja ranjenih i 2 zarobljena (1 žena), a 10 konja je ubijeno. Vlastiti gubitci: 22 ranjena.

Općenito:

U toku manjih djelatnosti i izviđanja kod Siska, Kostajnice, Karlovca, Crikvenice i Bakra palo je 15 partizana, 2 su ranjena, 6 je zarobljeno i 5 se predalo. Zaplienjene su 3 strojopuške, 1 strojosamokres i 4 puške. 2 domobrana su ranjena.

Nepr. zrakoplovstvo:

6 nepr. lovaca napalo je raketnim bombama Jablanac. Žrtava nema.

22. I. oko 20,00 sati 1 nepr. zrakoplov bacio je 5 bombi na Koprivnicu. Žrtava nema.

25. I. nepr. zrakoplovi napali su strojničkom vatrom vlak između N. Kapele i Oriovca, te onesposobili stroj. Žrtava nema.

Vlast. zrakoplovstvo:

Naše je zrakoplovstvo 25. I. izvršilo više prievoza.

Željeznice:

25. I. oko 22,30 sati minirana je glavna pruga između Novoselec Križa i Moslavine Popovače na dva mjesta.[8] Popravak je u toku.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 162

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 27. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI, POKUPLJU, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 27/27. I. 45
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
27. I 1945.

Iztočna fronta:

Jedna borbena skupina odpočela je 25. I. podhvat iz Brezovog Polja u smjeru Bijeljine, te je lomeći nepr.

[8] Prugu je minirao jedan bataljon Moslavačkog NOP odreda u sadejstvu sa dijelovima 3. diverzantskog odreda (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/13—2, k. 119/9: depeše Štaba 10. korpusa od 28. i 30. januara 1945. upućene Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 27/1—1, k. 46.

odpor napredovala 13 km. Dielovi, koji napreduju iz Bijeljine u susret toj skupini, naišli su na jači nepr. odpor 4 km z.s.z. Bijeljine.

Na Sriemskom odsjeku poduzeo je neprijatelj izviđanje prema našim osiguranjima na crti: Jamena — Strašinci.

Južno od Tovarnika odbijena su dva neprijateljska napadaja u jakosti sati.[2]

Neprijatelj pojačava svoje snage, te je doveo jednu novu diviziju na Sriemsku frontu.[3] Očekuju se novi napadaji.

Podravina:

Napadaj na iztočni dio M. Grđevca obustavljen je, budući je neprijatelj s jugoiztoka i sjevera dovukao znatna pojačanja. Borbena skupina povučena je po zapoviedi u G. Kovačicu. Neprijatelj je oštro sliedio odmicanje.[4] Zauzet je Prokop.

Odbijen je napadaj neprijatelja iz jugoiztočnog smjera na Dinjevac, a neprijateljske predstraže iztočno Pitomače odbačene su u šumu zapadno Starog Gradca.[5]

Neprijatelj je napustio postave na rubu šume kod Banovog Broda.

Neprijateljski gubitci: 111 poginulih, 6 zarobljenih i 4 prebjegla. Ima i pliena. Vlastiti gubitci: 8 poginulih, 17 ranjenih i 3 nestala pripadnika Orsa.

Banova Jaruga:

Izviđački dielovi projterali su partizane s područja 12 km s.i. Banove Jaruge prema sjeveru.

Bihać:

Odbijeno je više noćnih napadaja na uporište Izačići (10 km s.z. Bihaća).[6]

---

[2] Riječ je o napadima koje su izvele jedinice 3. proleterske i 8. crnogorske brigade 24. i 26. januara 1945. u cilju izviđanja rasporeda i jačine njemačkih jedinica (vidi tom I, knj. 18, dok. br. 61, str. 248—249).

[3] Naredbom Vrhovnog štaba NOVJ od 16. januara 1945. pridodata je 2. proleterska divizija 1. armiji NOVJ. Još istog dana Divizija je krenula iz Beograda u rejon Iloka, gdje je stigla 20. januara. Opširnije o tome vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57.

[4] Vidi dok. br. 161, objašnjenje br. 4.

[5] Opširnije o povlačenju jedinica 3. armije NOVJ iz rejona Pitomače vidi dok. br. 161, objašnjenje br. 6.

[6] Napade je, vjerovatno, izvodila 1. brigada Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 101).

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku kod Hodbine (15 km. j.i. Mostara) izviđački dielovi protjerali su jednu neprijateljsku skupinu uz 18 poginulih, 20 ranjenih i 10 zarobljenih partizana, te zaplienili jednu strojopušku i 9 pušaka. Vlastiti gubitci: 1 poginuo i 4 ranjena.

U pozadini nepr. fronte naše snage odpora razorile su cestu Posušje — Imotski na više mjesta i porušile jedan most. Cesta Imotski — Lovreć također je neupotrebljiva za neprijatelja zbog razorne i napadačke djelatnosti snaga odpora.

Goražde:

U području Goražda povraćeno je u protunapadaju noću na 24. I. izgubljeno uporište na visu 696,[7] gdje je slomljen žestok neprijateljski odpor. U isto vrieme neprijatelj je izvršio napadaj na uporišta sjeverozapadno i jugozapadno Goražda. Svi napadaji odbijeni su dielom u blizkoj borbi, dok se protunapadaj prema izgubljenim uporištima nalazi u toku.

Višegrad:

U području Višegrada zauzet je vis 779 nakon ogorčenog neprijateljskog odpora. Odbijena su dva neprijateljska protunapadaja uz osjetljive gubitke po neprijatelja. Visinski postavi južno od željezničke pruge zaposjednuti su po njemačkim četama radi boljeg osiguranja pruge. Izviđanjem ustanovljeno je, da su Zanožje — Dobrun i Veletovo (5 i 7 km j.i. i 7 km i.s.i. Višegrada) zaposjednuti od neprijatelja.

Vlasenica:

U području Vlasenice dostignuta je 24. I. Nova Kasaba (14 km i.s.i. Vlasenice), gdje je spriečeno razaranje mosta. U daljem napredovanju dostignuto je područje 1,5 km s. Nove Kasabe, gdje je neprijatelj odbačen u blizkoj borbi. Neprijatelj drži visove j.z. Kravice potoka i zapadno ceste kod Vukšića.

Zenica — Travnik:

U području Travnika neprijatelj topničkom vatrom uznemiruje postave zapadno sjeverozapadno grada.

---

[7] Na karti 1 : 100.000 piše: Samari (trig. 696).

Na cesti Busovača — Kiseljak napadnuta je jedna njemačka posada kod Bilalovca (11 km j.i. Busovače).

Na cesti Maglaj — Doboj obostrana vatrena djelatnost u visini Šije (10 km j. Doboja). Neprijatelj je uzmakao u smjeru zapada.

Banja Luka:

Naše snage morale su se povući pred napadajima premoćnih part. snaga iz Ivanjske i Simića (20 km s.z. Banje Luke) 22. I. u Banju Luku. Neprijatelj je pretrpio znatne gubitke, dok vlastiti iznose 3 poginula.

Karlovac:

27 km s.i. Karlovca u području Zdenčine sukobili su se vlastiti dielovi s neprijateljem, koji je izgubio 6 poginulih, te je zaplienjeno ručno vatreno oružje.

U području Generalskog Stola (19 km. j.z. Karlovca) izviđački dielovi zarobili su 3 partizana s oružjem, dok su 2 prebjegla.

Zagreb:

U vremenu od 21. do 23. I. odbijeno je nekoliko part. napadaja na Turopolje pri čemu je poginulo 13 partizana, te zaplienjene 2 puške i 2 strojopuške.[8] Vlastiti gubitci: 2 poginula, 6 ranjenih i 3 nestala.

18. I. mjestna seoska straža u selu Brezovici j.z. Zagreba napala je 4 partizana i ubila 1 »komesara«, te zaplienila 1 strojosamokres i 1 samokres.

Nepr. zrakoplovstvo:

6 nepr. lovaca napali su Brčko i manje oštetili most.[9]

25. i 26. I. neprijateljski zrakoplovi napadali su glavnu želj. prugu, želj. postaju i vlakove na pruzi od Nove Gradiške do Sibinja. Ima štete i žrtava. Radovi za uklanjanje štete i popravak pruge su u toku.

26. I. nepr. zrakoplovi napali su želj. postaju S. Marof na pruzi Zagreb — Sutla strojničkom vatrom. Šteta je neznatna, 3 vojnika su ranjena.

---

[8] Selo Turopolje vjerovatno su napadale jedinice 34. NOU divizije. One su na širem području Turopolja tada vršile pripreme za napad na dijelove 14. ustaško-domobranskog zdruga u Zažini (opširnije o tome vidi dok. br. 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12—1/2, k. 1225: izvještaj Štaba 34. divizije od 1. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

[9] Riječ je o mostu na Savi.

Vlast. zrakoplovstvo:

26. I. naše je zrakoplovstvo izvršilo više raznih prievoza.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 163

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 28. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, PODRAVINI, SLAVONIJI, BANIJI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 28/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
28. I 1945.

Iztočna fronta:

U području Brčkog stanje je olakšano, a neprijatelj je odbačen s pojedinih visinskih postava južno Brčkog dalje u smjeru juga. Borbena skupina iz Brčkog 25. I. navečer probila se u Bijeljinu nakon što je slomila nepr. odpor kod Dragaljevca.

U Sriemu neprijatelj nastavlja s izgrađivanjem postava upotrebom pučanstva. Inače bez promjene.

Na Dunavu i Dravi, osim pojačane nepr. vatre na naše gradove, bez promjene.

Odbijen je napadaj partizana iz smjera zapada i juga na borbene skupine kod Čađavice i uporište Adolfovo Selo, gdje je protunapadajem pročišćen jedan prodor. Poginulo je 80 partizana.[2]

[1] Prepis originala (umnožen na geštetner, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 28/1—1, k. 46

[2] Prema zapovijesti Štaba 12. korpusa NOVJ, 16. i 51. NOU divizija započele su 25. januara 1945. napad na pravcu Donje Bazje —

U području Đakova i Našica izviđačke skupine protjerale su manje part. snage i naniele im gubitak od 25 poginulih. Zaplienjeno je 11 bacača, 1 p.o. puška i 8 pušaka.

Podravina:

U Podravini stanje bez promjene. Neprijateljska bacačka vatra na Otrovanec i topnička vatra na Pitomaču nastavlja se.[3]

Prema naknadnom izvješću jedna borbena skupina zauzela je 24. I. selo Đuretina (8 km s.i. Pitomače) protjeravši partizane, koji su ostavili 14 mrtvih i 10 zarobljenih.[4] Plien: 3 strojosamokresa, 1 strojopuška i 3 puške.

Okučani:

Iznenadnim noćnim podhvatom jedne gorske postrojbe 25/26. I. razbijeno je više jačih part. skupina u području Bobare — Rogolje (10 km s. Okučana), koje su ugrožavale cestu na dionici Medari — Raić. Pronađeno je 18 poginulih partizana (1 »komandant bataljona«), dok ih je 6 zarobljeno i velik broj ranjen. Zaplienjeno je: 3 strojnice, 25 pušaka, veći broj konja, stoke i razne opreme.[5] Uništeno je i spaljeno 5 velikih drvenih nastambi sa skladištima i radionama. Vlastiti gubitci: 1 poginuo i 1 ranjen.

Adolfovo Selo — Čađavica sa zadatkom: ovladati položajima zapadno od Novog dravskog kanala, uspostaviti liniju fronta na ovom kanalu i razvijati operaciju u pravcu istoka (opširnije o tome vidi dok. br. 126, 131 i 165).

[3] Dijelove njemačke 1. kozačke konjičke divizije u Otrovancu i Pitomači uznemiravale su artiljerijske jedinice 36. NOU divizije (vidi dok. br. 103 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557; izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

[4] Od 17. do 23. januara 1945. vođene su borbe za Đuretinu između jedinica 6. korpusa NOVJ i dijelova njemačke 1. kozačke konjičke divizije. U Đuretini je 22. januara bila 12. proleterska brigada (opširnije o tome vidi dok. br. 63 i 119 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/12—2, k. 119/7: depeša Štaba 6. korpusa od 22. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[5] Neprijatelju su saobraćaj na komunikaciji Novska — Nova Gradiška tada ometali Požeški NOP odred i dijelovi 1. diverzantskog odreda. Prema depeši koju je Štab 6. korpusa 30. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, jedinice Požeškog NOP odreda su na cesti Nova Gradiška — Okučani 25. januara 1945. napale neprijateljsku kolonu i pritom ubile 8 i zarobile 2 vojnika; od oružja su zaplijenile 8 pušaka, 1 pištolj, 2 ranca sa 50 puškomitraljeskih okvira i 700 metaka (vidi Arhiv VII, reg. br. 1—2, k. 119/7).

U selima Bobare i Rogolji neprijatelj (vjerovatno dijelovi 7. ustaško-domobranske divizije) 26. januara 1945. napao je jedan vod 1. diver-

Sisak:

25. I. odbijen je napadaj partizana na Žažinu (8 km z.s.z. Siska) uz pomoć pojačanja upućenog iz Petrinje.[6]

Jedna mornarička borbena skupina iz Siska 26. I. protjerala je partizane iz Grede[7] (8 km s.z. Siska) uz 6 poginulih i 1 zarobljenog partizana, te zaplienila jednu strojnicu, 1 strojosamokres i 2 puške.

Bos. Novi:

Izviđačke skupine ustanovile su jače nepr. snage 15 km s. Bos. Novog.[8]

Jugozapadno od Divuše protjerana je jedna slabija nepr. skupina.

Lika:

U području 5 km iztočno G. Lapca protjerana je jedna nepr. skupina u jakosti sati.[9]

Ogulin:

Iz Plaškog odbačena je jedna part. skupina od 100 ljudi.[10]

---

zantskog odreda, ali je poslije kratke borbe odbijen. Tom prilikom neprijatelj je imao 7 mrtvih i 1 ranjenog vojnika (vidi dok. br. 135).

Redakcija nije mogla utvrditi koja je jedinica 6. korpusa NOVJ pretrpjela navedene gubitke. Četrdeseta NO divizija, 12. proleterska i 4. brigada 12. NOU divizije djestvovale su tada u širem rejonu Virovitice, a Osječka i Čehoslovačka NOU brigada »Jan Žiška« te divizije na području Našice — Đakovo (vidi dok. br. 60, 105 i 119).

[6] Neuspjeli napad na dijelove 14. pješačkog zdruga u Žažini izvele su jedinice 34. NOU divizije (vidi dok. br. 121 i 170 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 1225: izvještaj Štaba 34. divizije od 1. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

[7] Neprijateljeve snage (3. satnija 1. bojne 14. pješačkog zdruga, dijelovi mornaričke škole i 1. doknadne opkoparske (pionirske) bojne, dijelovi 1. bojne 19. ustaškog zdruga, dva voda kozaka iz Odre i jedna četa kozaka iz sastava njemačkog 1. kozačkog korpusa iz Pračna) pokušale su priteći u pomoć napadnutoj posadi u Žažini, ali su naišle na otpor jedinice Karlovačke NOU brigade. Nijemci ustaše i domobrani upali su u Gredu, ali su prinuđeni da se odmah povuku u pravcu Siska. Opširnije o tome vidi dok. br. 121 i 170 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 1225: izvještaj Štaba 34. divizije od 1. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ.

[8] Sjeverno od Bosanskog Novog nalazile su se tada jedinice 7. NOU divizije. U drugoj polovini januara one su na komunikaciji Bosanski Novi — Kostajnica napadale njemačke i ustaško-domobranske kolone i njihova uporišta u Zamlači i Graboštanima (vidi dok. br. 83, 132 i 168 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 2—2, k. 814: izvještaj Štaba 7. divizije od 2. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

[9] Istočno od Gornjeg Lapca dejstvovale su izviđačke jedinice 20. NOU divizije (vidi dok. br. 127).

[10] U depeši koju je Štab 4. korpusa 26. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o tome piše: »Jedna grupa ustaša i legi-

Kraljevica:

Iz područja iztočno Kraljevice i kod Vrata[11] (7 km i.s.i. Kraljevice) protjerana je jedna part. skupina.[12]

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku samo izviđačka djelatnost.

U području 2,5 km j. Nevesinja naši izviđački dielovi odbacili su jaču part. skupinu dalje prema jugu.

U pozadini Neretvanskog odsjeka odbijen je jači nepr. napadaj na jedno uporište 6 km s. Rame.

Sarajevo:

Opaženo je dovlačenje part. pojačanja u područje južno Trnova (22 km j. Sarajevo).

Goražde:

Protunapadajem povraćena su izgubljena uporišta nakon što je slomljen žestok nepr. odpor. Oslobođeni su Han Podhranjen i Ostružno (5 i 4 km s.z. Goražde). Odbijeni su svi nepr. napadaji na uporište 696 jugoiztočno Goražde.

Višegrad:

Glavna borbena crta mostobrana kod Višegrada pomaknuta je napried.

Odbijeni su svi nepr. napadaji na uporište 4 km s.i. Višegrada. Pronađeno je 40 poginulih partizana. Vlastiti gubitci: 12 poginulih, 25 ranjenih i 11 nestalih. Pronađeno je 11 ranije nestalih njemačkih vojnika izpred glavne borbene crte ubijeno hitcem u zatiljak.

Vlasenica:

Borbena skupina iz Vlasenice dostigla je most 0,5 km j. od Drinjače, nakon što je slomila žestok nepr. odpor na cesti. Most je razoren. Njemačke čete osiguravaju cestu Vlasenica — Drinjača, koja je na mjestu 4 km j.z. Drinjače još pod nepr. vatrom.

---

onara od 100 vojnika na skijama izvršili su 25. ov. mj. upad u Plaški. Jedan kordunaški bataljon poslije kraće borbe protjerao ih je nazad prema Troj Vrhu. Neprijatelj je imao 5 mrtvih« (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/12—2, k. 119/6).

[11] Selo Vrata se nalazi 14 km sjeveroistočno od Kraljevice.

[12] Prema depeši koju je Štab 11. korpusa 25. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, jedna četa 1. NOP odreda se noću 24/25. sukobila sa nepoznatim neprijateljem u selu Benkovcu, sjeveroistočno od Kraljevice (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/21—2, k. 119/10).

Neprijateljski gubitci: 22 poginula. Vlastiti gubitci: 17 poginulih (1 častnik) i 22 ranjena Niemca.

Travnik — Zenica:

U području 8 km j.i. Travnika povukao se nepr. prema jugu nakon dužeg vatrenog dvoboja. Neprijateljska strojnička i bacačka vatra na naša osiguranja 7 km j.j.i. Travnika.

Neprijatelj vrši vatrene prepade na cesti između Kiseljaka i Busovače, i ometa vatrom popravak porušene želj. pruge južno od Begova Hana.

Derventa:

Prema naknadnom izvješću 17. I. odbijen jak nepr. napadaj na uporišta 17. km j.i. Dervente uz 12 poginulih i 4 ranjena partizana, dok vlastiti gubitci iznose: 2 poginula.

Noću 19/20. I. ponovno su odbijeni nepr. napadaji na ta uporišta, a 22. I. odbijen je nepr. napadaj na Počivaljku (10 km j.j.i. Dervente), Nađeno je 7 poginulih partizana i zaplienjeno 7 pušaka. Vlastiti gubitci: 3 poginula i 1 ranjen.

Banja Luka:

Kod Kotor Varoši (21 km j.i. Banje Luke), te u području s.z. Banje Luke u sukobima s partizanima naši izviđački odjeli nanieli su neprijatelju gubitke od 42 poginula, dok vlastiti gubitci iznose: 3 poginula i 6 ranjenih.

Općenito:

U manjim sukobima i prigodom izviđanja kod Doboja, Broda, Bjelovara, Banje Luke i Zagreba palo je 12 partizana, 4 su ranjena, 14 zarobljeno i 5 se predalo. Plien: Više pušaka i 2 strojosamokresa. Vlastiti gubitci: 3 ranjena.

U širem području Broda 17. i 18. I uhićeno je 297 vojnih obveznika i 60 vojnih neposlušnika, a 22. i 23. I uhićena su 282 vojna obveznika.

Nepr. zrakoplovstvo:

23. I. nepr. zrakoplovi napali su oklopni vlak kod Žepča, onesposobili stroj i 5 vagona, a 5 vojnika ranili.

25. i 26. I nepr. lovci napali su Brod strojničkom vatrom. Ima žrtava.

26. I. pao je kod Zenice 1 nepr. četverostrojni zrakoplov u plamenu. 5 članova posade je izgorelo a jedan je zarobljen.

26. I. Kod Okučana oboren je jedan napadački zrakoplov.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 164

BOJNA RELACIJA 2. USTAŠKO-DOMOBRANSKE DIVIZIJE O DEJSTVIMA U JANUARU 1945. GODINE[1]

I D I O

A. — OPERACIJE I AKCIJE

u kojima su učestvovale pojedine postrojbe na podhvatnom području 2. hrv.[atske] divizije u toku mjeseca **siečnja 1945.** godine.

3. I. 1945. 2. i 3/III/20. pješač.[2] zdruga sa stožerom bojne vratila se iz Samobora u Zagreb.

3/I/XX/. ust.[3] zdruga nasilno izviđanje pravcem s. Brezovica — Grančari — Obrež (10 i 15 km z. Vel. Gorica). Izvidnica naišla na neprijatelja, te poslije borbe od 2,5 časa neprijatelj se povukao.[4] Vlastiti gubitci: nema. Neprijat. gubitci: 1 poginuo.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1/2—25, k. 59.

[2] Riječ je o 2. i 3. satniji 3. bojne 20. pješačkog zdruga.

[3] ustaškog

[4] i [8] Na širem području Velike Gorice dejstvovale su tada jedinice 34. NOU divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/4—2, k. 119/6: depešu štaba 4. korpusa od 4. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

3/I/XV. ust. zdruga u nasilnom izviđanju pravcem V. Horvatska kod s. Škrnik i Kladnik (6 i 7 km j. Desinić), naišla na skupinu od 40 do 50 odmetnika. U borbi koja je trajala 3 časa poginule su 2 partizanke i zapljenjen 1 krugovalnik[5] i dvogled, bez vlastitih gubitaka.

5. I. 1945. — 1/II/XX. ust. zdruga uz pripomoć 1/III/XX. ust. zdruga i posade P.T.S-a iz Zlatar Bistrice, poduzela nasilno izviđanje pravcem Marija Bistrica — Globočec — Žitomir (3 i 10 km i. M. Bistrica) radi ustanovljenja jačine odmetničke skupine, koja se noću 4/5. I. prebacila na podhvatno područje P.T.S-a. 2/II/XX. ust. zdruga u nasilno izviđanje pravcem G. Gabudi[6] — Globočec — Cicilj — k. 266. Kod s. Barbare neprijatelj dao jak odpor. Nakon kraće borbe sat se radi tmine povlači u uporište, pošto je predhodno razpršila jednu manju odmetničku skupinu koja se iz Žitomira povlačila prema Kladiščici (6 km j.i. Mar. Bistrica).

Vlastiti gubitci: nema.

Neprijat. gubitci: nepoznati.

9. I. 1945. — Jača obhodnja IV/XV. ust. zdruga iz Stub. Toplica u izviđanju kod s. Podgorje (1 km s.i. G. Stubica) naišla na 8 odmetnika. Kraća borba.

Vlastiti gubitci: 1 poginuo.

Neprijat. gubitci: 5 poginulih.

10. I. 1945. — Dva roja[7] 2/I/XX. ust. zdruga upućena u s. Odru (6 km z. V. Gorica) za osiguranje željezničke kompozicije. Naišli kod samog odredišta na jaku vatru odmetnika.[8] Naše snage zbog nadmoćnosti neprijatelja povukle se pred mrak u uporište.

Vlastiti gubitci: 1 poginuo i 2 ranjena.

Nepijat. gubitci: nepoznati.

11. I. 1945. — 2/I/XX. ust. zdruga u pokretu prema s. Odri (6 km z. V. Gorica) zbog protjerivanja

[5] radio-aparat
[6] G. Gabudi nisu nađeni na karti 1 : 100.000.
[7] Naziv za odjeljenje, desetinu.

odmetnika i osiguranja željezničke kompozicije. Nije došlo do dodira sa neprijateljem, jer se je neprijatelj već ranije povukao.

14. I. 1945. 2. i 3/III/20. pješač. zdruga i pohodna sat doknadne bojne brzih četa krenuli su pravcem s. Stupnik — Rakov Potok (6 km j. Podsused) sa zadatkom osiguranja izvoza drva za postrojbe I. zbornog područja. Zadatak izvršen bez dodira sa neprijateljem. Vratili se u Zagreb 16. I. 1945.

17. I. 1945. 50 vojničára iz sastava 1. i 2/II/XX. ust. zdruga, izvršilo noćno krstarenje pravcem M. Bistrica — Hum — Dubovec i natrag. U s. Dubovec (3 km j.i. Bedekovčina) uhvaćena bez borbe 2 djelatna partizana sa oružjem.

18. I. 1945. Obhodnja 3/I/XX. ust. zdruga pravcem s. Brezovica — Strmec — Grančari — Hudi Bitek (16, 15 i 14 km z. V. Gorica) naišla na manju skupinu partizana, koja je nakon kraće borbe raztjerana.

Vlastiti gubitci: nema.

Neprijat. gubitci: 1 poginuo.

1. i 2/VI/XX. ust. zdruga pojačane sa udarnim vodom 3 sati i 30 Njemaca krenula iz Turopolja u Posavinu sa zadatkom prikupljanja podataka o neprijatelju. Na k. 101 (10 km i. V. Gorica) na razkrsnici ceste Bukevje — Drnek, udarni vod 3. sati sa 18 Njemaca krenuo pravcem s. Bukovje — Strmec, dok ostali krenuli pravcem s. Drnek. Iz s. Drnek dočekani jačom neprijateljskom vatrom, te s. Drnek osvojeno na juriš, odakle se neprijatelj u glavnom povukao, dok se sa preostalim odmetnicima razvila borba u samom selu, dok neprijatelju nije pristiglo pojačanje iz s. Veleševec, te se naše snage pred premoćnijim neprijateljem povukle prema s. Bukovje. Vlastiti gubitci: 4 poginula, 2 ranjena i 5 nestalih, a od Njemaca 1 poginuo i 1 ranjen.

21. I. 1945. Obhodnja IV/XX. ust. zdruga, jačine od 140 ljudi upućena pravcem s. Buševec — Ogulinec — Vukojevac — Pešćenica — Turopoljski

Lekenik[9] (1, 3, 5 i 6 km j. Turopolje) sa zadatkom nasilnog izviđanja i protjerivanja neprijatelja. Kod s. Pešćenica obhodnja je napadnuta od jakog i dobro naoružanog neprijatelja koji se je ukopao na liniji s. Pešćenica — Ogulinec.[10] Nakon 5-satne borbe uspjelo je našoj obhodnji probiti neprijateljski obruč i povući se u uporište Turopolje.

22. I. 1945. Odaslana je istim pravcem kao i 21. I. jedna sat IV/XX. ust. zdruga u jačini od 150 ljudi sa zadatkom točnog ustanovljenja neprijateljskog položaja i protjerivanja istog. Pred s. Vukojevac napadnuta je sat jakom i nadmoćnom neprijateljskom vatrom, koji se je ukopao. Poslije 5-satne borbe uz pomoć pristiglog pojačanja iz Turopolja sa teškim oružjem uspjelo je sati povući se u uporište Turopolje. Vlastiti gubitci (21. i 22. I): 4 poginula i 7 ranjenih.

Neprijat. gubitci: 13 poginulih.

Jedan vod 3/II/XX. ust. zdruga izvršio noćno izviđanje pravcem: Čučerje — Trstenik — Vidovec — k. 663 — Vučje jame — Lugarska kućica. Na k. 663 naišao vod na tri odmetnika sa oružjem koji su u bjegstvu pobijeni.

Vlastiti gubitci: nema.

Neprijat. gubitci: 3 poginula.

23. I. 1945. 3/II/XV. ust. zdruga u nasilnom izviđanju prema s. Krajska Ves uhitila jednog djel. partizana.

27. I. 1945. *Podhvat Turopolje.* 2. i 3/III/20. pješač. zdruga sa dva voda kombinirane sati I/20. pješ. zdruga i 2/I/XX. ust. zdruga upućene u Turopolje sa zadatkom pojačanja posade Turopolje. Zadatak izvršen bez dodira sa neprijateljem.

---

[9] Na karti 1 : 100.000 piše: Lekenik.

[10] Prema depeši koju je Štab 4. korpusa 22. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, pravac Pešćenica — Ogulinec zatvarao je jedan bataljon Karlovačke NOU brigade. U borbi 21. januara ovaj bataljon je ubio 5 i ranio više ustaša i zaplijenio 1 puškomitraljez, 1 pušku i 1 pištolj. Bataljon je imao 1 mrtvog (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/11—2, k. 119/6).

28. I. 1945. *Podhvat Turopolje.* Sa kombiniranom bojnom i IV/XX. ust. zdruga pod zapovjedništvom z-ka XX. ust. zdruga poduzet podhvat čišćenja pravcem s. Buševec — Novo Selo — s. Ogulinec (1, 2 i 3 km j.z. Turopolje). U s. Buševac neprijatelj pružio odpor. Nakon 3-satne borbe neprijatelj se povukao u pravcu Novo Selo i Ogulinec, gdje se ukopao i otvorio jaku vatru teškim oružjem.[11] Borba je trajala do 11.30 sati. Zadatak izvršen uspješno. Naše snage povukle se u uporište Turopolje.

29. I. 1945. *Podhvat Turopolje.* Podhvat odpočeo iz Turopolja u istom pravcu kao i 28. I. sa već označenim snagama. Pred s. D. Vukojevac (5 km j. Turopolje) dalji pokret je bio ukočen uslijed jačeg neprijateljskog odpora, a naročito iz J-Z pravca bio je ugrožen bok naših navalnih dijelova. Nakon ogorčene borbe uspjelo je našim snagama razpršiti jedan bataljon Huskine brigade[12] (IV. bataljon) a ostali dielovi brigade potisnuti su u pravcu juga i jugoiztoka, te je time umanjena ugroženost posade u Turopolju.

Vlastiti gubitci: ranjena 3 vojničara i 3 domobrana.

Neprijateljski gubitci: 35 poginulih. Broj ranjenih nepoznat.

Među poginulim nalazi se komandant Huskine brigade Halilović i zamjenik komandanta brigade, te komandant IV. bataljona Husein Hasanović.

Plien: 6 pušaka.

Osim navedenih podhvata preduzimana su izviđanja i krstarenja područnih postrojbi

[11] Iz izvještaja koji je Štab 34. divizije 1. februara 1945. pisao Štabu 4. korpusa NOVJ vidi se da je 300—400 ustaša iz Turopolja napalo jedinice ove divizije, ali su se poslije višečasovne borbe povukli na polazni položaj (vidi Arhiv VII, reg. br. 12—1/2, k. 1225).

[12] Prodor ustaško-domobranskih snaga južno i jugoistočno od Turopolja spriječila je 2. muslimanska NO brigada. Ona je u borbi, koja je trajala 11 časova, imala 4 mrtva i 12 ranjenih. Od rukovodilaca poginuo je komandir čete Novak Zorić, a ranjeni su: politički komesar Brigade Smail Terzić, komandir čete Safet Velagić, politički komesar bataljona Safet Velagić i politički delegat voda Milan Horvat (vidi Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 1225; izvještaj Štaba 34. divizije od 1. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

na podhvatnom području ove divizije sa manjim snagama u cilju prikupljanja vojnih neposlušnika i bjegunaca u toku cielog mjeseca siečnja.

B. — IZKUSTVA

U toku mjeseca siečnja nije bilo većih napadaja odmetnika na uporišta na području ove divizije, niti je došlo do većih okršaja. Uslied jake zime odmetnici su se ograničili na manja krstarenja sa slabijim snagama. Osjeća se da u zadnje vrieme jenjava odmetnička dielatnost na podhvatnom području ove divizije.

C. — NEDOSTATCI

Nedostatci su u glavnom isti kao i u mjesecu prosincu 1944. Osjeća se pomanjkanje lakog i teškog samoradnog oružja, kao i streljiva u zdrugovima. Pomanjkanje obuće i odjeće, kao i druge opreme utiče nepovoljno na borbenu sposobnost momčadi.

Pošto postrojbe nisu popunjene do punog postrojbenog stališa[13] onemgoućeno je izkorišćenje uspjeha u podhvatima pri gonjenju neprijatelja, a pomanjkanje teretnih samovoza i pogonskog goriva onemogućuje brzo i korisno ubacivanje pričuve[14] i pojačanja na ugrožena mjesta.

Za održanje stalnog spoja sa uporištem Hrv. Leskovac potrebno je I/XX. ust. zdruga dodieliti jedan krugovalnik.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po nalogu zapoviednika
glavar stožera
glst.[15] dopukovnik (Mesarov)
Mesarov

M. P.

[13] formacijskog sastava
[14] rezerva
[15] glavnostožerni

BR. 165

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 29. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU, SLAVONIJI, BANIJI, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 29/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
29. I 1945.

Iztočna fronta:

U području Bijelijne neprijatelj dovlači pojačanja iz smjera juga prema uporištu 8 km z.j.z. Bijeljine. Noću na 27. I. odbijen je usredotočeni napadaj partizana na Dragaljevac (13 km s.z. Bijeljine). Nakon ogorčenih borbi neprijateljske snage odmakle su od Brezovog Polja k D. Bukovici (8 km j. Brezovog Polja) izpred naših podhvatnih snaga. Na uporišta pored Save odbijeni su nepr. napadaji u jakosti sati.

U Sriemu odbijeni su manji neprijateljski napadaji na južnom krilu, a kod Tovarnika odbijen je neprijateljski napadaj u jakosti bojne.[2]

Na Dunavu i Dravi, osim neznatne vatre za uznemirivanje nije bilo važnijih događaja.

U noćnim borbama udarnih šćetova prebačenih preko Drave sjeverno Valpova ustanovljene su bugarske snage i partizani. Poginulo je 18 neprijateljskih vojnika.

U juče spomenutim borbama sjeveroiztočno Podravske Slatine izgubio je neprijatelj 147 poginulih partizana,[3] zaplienjeno je 7 strojnica, 9 strojosamokresa i 25 pušaka (njemački plien).

Brod:

Izviđački odjeli protjerali su partizane iz sela Sulkovac (12 km s.i. Nove Kapele Batrine) i uništili partizansku »komandu mesta«. Nađeno je 20 poginulih partizana i zaplienjeno 20 pušaka. Vlastiti gubitci: 1 častnik poginuo i 3 vojnika ranjena.

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 29/1—1, k. 46.

[2] Vidi dok. br. 162, objašnjenje br. 2.

[3] O gubicima 16. i 51. NOU divizije u borbama na liniji Adolfovac — Čađavica 25. januara 1945. vidi dok. br. 126 i 131.

Podravina:

Jedna borbena skupina nadirući iz Poljana i Garešnice preko Uljanika i Sokolovca imade cilj dostići Končanicu. Borbena skupina iz Garešnice zauzela je Zdence i čisti područje oko tog mjesta. Snage iz Velikog Grđevca zauzele su V. Jasenovaču (5 km j.i. V. Grđevca), te obišle sa zapada jako branjen Grbavac (7 km j.i. V. Grđevca) i stoje u težkim borbama pred selom Orlovac (10 j.i. V. Grđevca).[4]

Sisak:

27. I. napali su partizani jakim snagama uporište Sela i Stupno (5 i 3 km. sjeverozapadno Siska). Poduzetim protumjerama iz Siska odbačeni su partizani kod Stupna, dok borbe kod Sela još traju.[5]

Lika:

U Lici i u dolini Une nije bilo važnijih događaja. Izviđačke skupine imale su manje sukobe s neprijateljem s.z. Cazina. 10 partizana je poginulo i 2 strojnice su zaplienjene.

Jadranska fronta:

Prodor iz Nevesinja prema sjeveru dosegao je selo Pridvorci bez dodira s neprijateljem. Jače nepr. snage ustanovljene su u području Humčani (10 km s.s.i. Nevesinja) i južno od tog mjesta. U selu Lakat i Hrušta (12 i 11 km s.s.z. Nevesinja) drži se naša milicija.

U pozadini Neretvanskog odsjeka odbijen je napadaj partizana na uporište 11 km z. Rame.

Ustanovljeni su jači pokreti neprijatelja iz Trnova prema sjeveru i iz područja Umčani (7 km s.s.z. Trnova) prema zapadu i jugozapadu.

Visoko:

U borbama u području Kiseljaka (8 km j.z. Visokog), naniela je jedna ust. bojna u toku 2 dana neprija-

[4] Dijelovi njemačkog 1. kozačkog konjičkog korpusa zauzeli su Končanicu, Velike i Male Zdence 28. januara 1945. Jedinice 33. i 40. divizije prešle su 31. januara u protivnapad i prisilile neprijatelja da napusti Končanicu, Brestovac, Velike i Male Zdence i Pavlovac i da se povuče prema Garešnici (vidi dok. br. 166 i 167 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

[5] Dijelove 14. pješačkog zdruga u selu Sela i selu Stupno napala je Karlovačka NOU brigada. Opširnije o tome vidi dok. br. 170 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12—2, k. 1225: izvještaj Štaba 34. divizije od 1. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ.

telju gubitke od 120 poginulih i 40 zarobljenih partizana, dok je zaplienjeno 110 pušaka.

Goražde:

U području Goražda prtuudarom ponovno je zauzet izgubljeni vis 696, koji je u toku 26. I. više puta prelazio iz ruke u ruku. Borbe se nastavljaju. S visa 964 (6 km j.z. Goražde) neprijatelj napada u smjeru sjeverozapada.

Višegrad:

Odbijen je napadaj partizana na vis 979 (5 km s.i. Višegrada).

Željeznička pruga Međeđa — Višegrad nalazi se pod nepr. pješačkom vatrom.

Vlasenica — Srebrenica:

Odbijen je napadaj partizana na uporište Osmače (10 km. j.i. Srebrenice) uz 25 poginulih i 22 ranjena partizana. Plien: 2 strojopuške i 18 pušaka.
Vlastiti gubitci: 5 poginulih i 16 ranjenih.

U području sjeveroiztočno Vlasenice nastavlja se napredovanje, te je slomljen jači nepr. odpor u južnom dielu Drinjače i dostignut sjeverni rub Drinjače. 1 neprijateljski top je uništen.

Neprijatelj napada Novu Kasabu iz zapadnog smjera. Napadaji su odbijeni. S obje strane potoka Dubnice nastoji se neprijatelj probiti od Neđeljišta (8 km s.i. Vlasenice) na cestu između Milića i Nove Kasabe.

Travnik:

U području Travnika nije bilo važnijih događaja.

Doboj:

Između Doboja i Maglaja neprijatelj ometa promet na cesti. U manjem podhvatu u području 7 km i. Gračanice 24. I. poginulo je 50 partizana, 2 su zarobljena, a zaplienjeno je: 8 pušaka, 2 strojnice i strjeljivo.

Općenito:

U manjim borbama kod Broda, Okučana i Kotor Varoši poginulo je 13 partizana, 10 je ranjeno, dok je 6 domobrana poginulo i 7 ranjeno. Zaplienjen je 1 strojosamokres.

Nepr. zrakoplovstvo:

28. I. jedan nepr. zrakoplov napao je strojničkom vatrom želj. postaju Mikanovci bez većeg učinka.

Vlast. zrakoplovstvo:

27. I. naše je zrakoplovstvo izvršilo uspješno izviđanje i prinos pošte, a 28. I. jedan prienos.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI:

ZA TOČNOST:
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

BR. 166

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 30. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U PODRAVINI, BANIJI, POKUPLJU, BOSNI I HERCEGOVINI[1]

Vojnička tajna!

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 30/30. I. 45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
30. I 45.

Iztočna fronta:

U području Bijeljine odbijeni su novi napadaji partizana iz južnog i jugozapadnog smjera.

Posada Bijeljine ponovo je obskrbljena iz Brčkog.

Na Sriemskom odsjeku bilo je samo neznatne borbene djelatnosti.

Na Dunavu i Dravi, osim pojedinačne vatre za uznemiravanje, nije bilo važnijih događaja.

Jugozapadno D. Miholjca ponovno je oživila part. djelatnost.[2]

Podravina:

28. I. popodne zauzeta je Končanica i uzpostavljen spoj sa skupinom u Zdencima. Nakon što je zauzeto jako

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 30/1—1, k. 46.

[2] Jugozapadno od Donjeg Miholjca, u rejonu Čađavice, dejstvovale su 16. i 51. divizija (vidi dok. br. 126 i 131).

branjeno uporište Grbavac, nastavila je borbena skupina prodor prema Grubišnom Polju. Zaposjednuta je i G. Kovačica.[3]

Lika:

U Lici i u dolini Une nije bilo važnijih događaja.

Jadranska fronta:

Na Neretvanskom odsjeku odpočeo je podhvat, te je zauzet Čitluk i Žitomislić (16 km j.z. i 16 km j. Mostara).

Sarajevo:

U napadaju iz Ilovice (18 km j. Sarajeva) u smjeru zapada odbačen je neprijatelj s visova 4 km zapadno Ilovice, nakon što je slomljen žestok nepr. odpor. Postavi 2 km j.i. Umčana zaposjednuti su od jačeg neprijatelja.

Goražde — Višegrad:

U području Goražda i Višegrada bilo je samo obostrane izviđačke djelatnosti.

Zvornik — Vlasenica:

U podhvatu prema Zvorniku slomljen je nepr. odpor sjeverno Kušlata (12 km j. Zvornika) i dostignut je sjeverni rub sela Drinjače, 38 partizana je poginulo, a zaplienjeno: 1 strojnica, 1 p.o. puška i 3 puške. Neprijateljski protunapadaj u jakosti bojne preko Liješnja na Kušlat odbijen je uz znatne gubitke po neprijatelja.

Neprijateljski prodor u jakosti pukovnije iz jugozapadnog i zapadnog smjera prema cesti kod Nove Kasabe (14 km i.s.i. Vlasenice) spriečen je usredotočenom vatrom posade uporišta N. Kasaba.

Doboj — Gračanica:

U nastavku čišćenja područja iztočno i sjeveroiztočno Gračanice 25. I. nanieti su neprijatelju gubitci od 113 poginulih, 9 ranjenih i 11 zarobljenih. Zaplienjeno je: 6 strojosamokresa, 2 strojopuške i veći broj pušaka. Vlastiti gubitci: 5 ranjenih.

Sisak:

U području sjeverozapadno Siska i Petrinje u trodnevnim borbama s jačim part. snagama nanieti su ne-

[3] Opširnije o borbama na području Daruvar — Grubišno Polje vidi dok. br. 165, objašnjenje br. 4.

prijatelju gubitci: 40 poginulih i 4 zarobljena partizana.[4] Prema izkazu pučanstva neprijateljski gubitci su znatno veći, jer su svoje poginule odvezli na 70 saonica. Među njima su i 3 komesara i jedna komesarica. Plien: 1 strojopuška, 3 strojosamokresa i 21 puška.

28. I. povukla se posada Žažine zbog nestašice strjeljiva u Sisak, nakon što je 3 dana vodila borbu s premoćnim part. snagama.[5]

U području Petrinja — Sisak prikupljene su jače part. snage.[6]

Zagreb:

Poduzetim protumjerama olakšano je stanje u području V. Gorice. Zauzeto je selo Buševec (8 km j. V. Gorice), nakon što je slomljen jak nepr. odpor. Napadaj se uspješno nastavlja. Neprijateljski gubitci do sada iznose: 20 poginulih i veći broj ranjenih.[7]
Zapljenjeno je oružje, strjeljivo i obuća.

Općenito:

U manjim sukobima i prilikom izviđanja kod Prače, Kaknja, Doboja, Bjelovara, Koprivnice i Ozlja poginulo je 13 partizana i 8 četnika, a 2 partizana i 1 četnik zarobljeni. Zaplienjene su 2 strojopuške i više pušaka. 6 domobrana je ranjeno i 6 zarobljeno. Uhićeno je 6 vojnih neposlušnika, a 2 odbjegla domobrana su se povratila.

Nerp. zrakoplovstvo:

Prema naknadnom izvješću prigodom napadaja na Novu Gradišku 26. I. srušeno je 4 i oštećeno 4 kuće. 5 osoba je poginulo i 4 su ranjene.

---

[4] i [5] Riječ je o borbama 34. NOU divizije za Žažinu, od 25. do 28. januara 1945, protiv njemačkih i ustaško-domobranskih snaga (vidi dok. br. 121, 163 i 170 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12/1—2, k. 1225: izvještaj Štaba 34. divizije od 1. febreuara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

[6] Na navedenom području nalazili su se tada 34. NOU divizija, dijelovi 7. NOU divizije i jedna brigada Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 121; Arhiv VII, reg. br. 2/1—2, k. 814: izvještaj Štaba 7. divizije od 2. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

[7] Prema depeši koju je Štab 4. korpusa 31. januara 1945. uputio Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, neprijatelj je iz Turopolja izveo tri uzastopna napada na položaje 2. muslimanske NO brigade Unske operativne grupe u rejonu Buševca. Brigada je imala 1 mrtvog i 4 ranjena. Neprijatelj je odbačen u Turopolje (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/14—2, k. 119/6).

Vlast. zrakoplovstvo:

29. I. naše je zrakoplovstvo izvršilo uspješno bombardiranje neprijateljskih postava u Podravini i bacanje promičbenih letaka u saradnji s podhvatnim skupinama. Osim toga izvršilo je više prievoza tvoriva, pošte i vojničkih osoba.

Željeznice:

Noću 28/29. I. minama je oštećena pruga Zagreb — Sisak između Sv. Klare i V. Gorice na 11 mjesta.[8]

Iste noći minirana je pruga Sunja — Bos. Novi između Sunje i Majura na mnogo mjesta.[9]

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

M. P.

[8] Diverziju su izveli dijelovi 2. diverzantskog odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske (vidi dok. br. 135).

[9] Prugu Sunja — Bosanski Novi porušile su jedinice 7. NOU divizije na 200 mjesta u dužini od 3 km (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/14—2, k. 119/6: depešu štaba 4. korpusa od 31. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

BR. 167

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 31. JANUARA 1945. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ U SREMU I SLAVONIJI[1]

Vojnička tajna!

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 31/45.
GLAVNOG STOŽERA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
31. I 1945.

Iztočna fronta:

U području Bijeljine i Brčkog ponovno je pojačan neprijateljski pritisak. U toku su borbe s neprijateljem, koji je polučio prodor u području Bijeljine.

Na Sriemskom odsjeku kod Batrovaca, zapadno Novaka i Babske te iztočno Lovasa nastavlja se neprijateljska izviđačka djelatnost. Odbijeni su svi neprijateljski napadaji u jakosti do dvie sati na tom odsjeku.[2]

Na Dunavu i Dravi obostrana vatra za uznemiravanje. Na potoku Čađavica drži neprijatelj postave u obliku uporišta.[3]

Podravina:

Južno Zdenačkog Ribnjaka, poslie žestokih borbi, razpršene su part. skupine kod Končanice.[4] 21 partizan je poginuo, 18 ih je zarobljeno, dok vlastiti gubitci iznose: 26 ranjenih.

Namjeravani prodor preko iztočnog ruba Ribnjaka u smjeru Grubišnog Polja nije se mogao provesti radi velikog sniega.

Odbijena su četiri nepr. napadaja iz Grubišnog Polja. Noću 28/29. I. odbijeno je više neprijateljskih napadaja na sjeveroiztočni dio V. Grđevca.[5]

---

[1] Prepis originala (umnožen na geštetneru, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 31/1—1, k. 46.

[2] Položaje njemačkih jedinica na navedenom odsjeku napadale su jedinice 1. armije NOVJ (vidi tom I, knj. 18, dok. br. 57 i 61).

[3] Na lijevoj obali potoka Čađavice ukopale su se jedinice 51. NOU divizije. Njihov zadatak je bio da u sadejstvu sa 16. NOU divizijom spriječe prodor neprijatelja pravcem Podravska Slatina — Virovitica (vidi dok. br. 126 i 131).

[4] Opširnije o tome vidi dok. br. 165, objašnjenje br. 4.

[5] Pravcem Sibenik — Grubišno Polje — Končanica — Hercegovac dejstvovale su jedinice 33. NO divizije u bok i pozadinu 1. ustaško-domobranske divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 25—3, k. 557: izvještaj Štaba 10. korpusa od 9. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

Jedna udarna skupina povučena je iz G. Kovačice u V. Pisanicu.[6]

Jadranska fronta

Poletnim podhvatom naših postrojbi odbačen je neprijatelj na Neretvanskom odsjeku poslie žestokih borbi i zauzet Ljubuški 28. I., nakon što je odbijen nepr. protunapadaj podpomognut sa 8 oklopnih kola. 29. I. zauzeta je i Čapljina uz podporu njemač. protuoklopnih jedinica.

Neprijateljski gubitci: 97 poginulih i 103 zarobljena. Plien: 6 gorskih topova, 2 obična i 1 raketni bacač, 3 strojnice, 12 strojopušaka, 70 pušaka, 1 p.o. puška, 3 strojosamokresa, 28 konja, 5 krugovalnih postaja, 2 samovoza, velike količine strjeljiva, te drugo tvorivo i oprema.

Sarajevo:

U području Trnova uzpostavljen je spoj između borbenih skupina u Umčanima i Čeružićima. 3 partizana su poginula i više ih je ranjeno.

Vlasenica:

U području Vlasenice slomljen je žestok neprijateljski odpor kod Bakića (7 km. i. s. i. Vlasenice). Proširen je mostobran kod Drinjače. Neprijateljski gubitci: 44 poginula. Plien: 7 strojopušaka, 2 strojosamokresa i 14 pušaka.

Zenica:

Odbijen je napadaj partizana na jednu preselicu u području Zenice nakon dužeg vatroboja.

Zbog velikih količina sniega, koji još uviek pada, zakrčene su ceste i željezničke pruge. Promet na cesti Sarajevo — Brod otežan je, a jedna lavina kod Vranduka zatrpala je željezničku prugu. Cesta Sarajevo — Mostar privremeno je nesposobna za promet uslied sniega.

Zagreb:

Podhvatne skupine u Turopolju odbile su neprijatelja i dostigle Gredu (8 km s.z. Siska), gdje su naišle na jak nepr. odpor. Pojedinosti nisu javljene.[7]

---

[6] Prema depeši Štaba 10. korpusa od 30. januara 1945. upućenoj Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske, 40. NO divizija napala je 28/29. januara dijelove njemačkog 1. kozačkog korpusa u Velikoj Pisanici i Velikom Grđevcu i pritom ubila 60, ranila 125 i zarobila 6 vojnika i zaplijenila 2 šarca, 20 pušaka i 18.000 metaka. Divizija je imala 7 mrtvih i 44 ranjena (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/13—2, k. 119/9).

[7] Vidi dok. br. 166 i 170.

Općenito:

U toku manjih djelatnosti i izviđanja kod Trnova, Banje Luke, Đurđenovca i Bjelovara poginuo je 21 partizan, 4 su ranjena, 11 zarobljeno i 7 je prebjeglo. Zaplijenjeno je 6 pušaka i oklopljena šaka.[8] Vlastiti gubitci 9 ranjenih.

Prema iskazu prebjega u borbama sjeverno Okučana noću 25/26. I. palo je još 5 partizana i 16 ih je ranjeno.[9]

Nepr. zrakoplovstvo:

30. I. oko 15,00 sati 4 nepr. zrakoplova napali su bombama i strojničkom vatrom željezničku postaju Zaprešić. Oštećena je postajna zgrada, 1 stroj i zapaljeno 7 vagona. 3 osobe su poginule, a više ih je ranjeno.

Vlast. zrakoplovstvo:

30. I. naše je zrakoplovstvo izvršilo bombardiranja neprijateljskih postava u suradnji s podhvatnim skupinama u Podravini. Osim toga izvršilo je više prievoza.

Željeznice:

Na pruzi Dugo Selo — Križevci 30. I. između Dugog Sela i Prikraja razprsla se mina na koju su nagazili domobrani radnog vlaka.[10] 3 su domobrana ranjena.

Osobitosti:

Prema izvješću 3. hrvatske divizije partizani su prigodom povlačenja pred našim podhvatnim snagama u Sriemu odvukli sobom svo stanovništvo i odnijeli svu hranu. Tako su iz Lovasa odvukli oko 500 obitelji i sve živežne namirnice.[11]

---

[8] Redakcija nije mogla utvrditi na šta se misli.

[9] Vidi dok. br. 163, objašnjenje br. 5.

[10] Minu su postavili dijelovi 3. diverzantskog odreda (vidi Arhiv VII, reg. br. 2—4, k. 121: operacijski dnevnik Štaba Grupe diverzantskih odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske).

[11] Dijelovi njemačkog 34. armijskog korpusa, u općem napadu koji su preduzeli 17. januara 1945. pravcima Staro selo — Spajinske njive i Orolik — Ostojić, prisilili su jedinice 1. armije NOVJ na povlačenje ka istoku. Podaci o prisilnoj evakuaciji stanovništva nisu tačni. Narod se povlačio sa jedinicama spasavajući život i pokretnu imovinu (vidi tom I, knj. 18, dok. br. 20, 21, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 32 i 57).

Prema istom izvješću partizani u Sriemu, većinom Srbi, osvećivali su se Hrvatima u svim mjestima gdje su bili, ubijajući sve uglednije ljude.[12]

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

ZA TOČNOST:
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

Glavar glavnog stožera Orsa,
general i ust. pukovnik
(T. Sertić)
T. Sertić v.r.

BR. 168

BOJNA RELACIJA 4. USTAŠKO-DOMOBRANSKE DIVIZIJE O DEJSTVIMA U JANUARU 1945. GODINE[1]

I. DIO

OPERACIJE

A. RASPORED I ZADATAK DIVIZIJE

Jedan dio divizije[2] i to: stožer divizije sa stožernim dielovima, 7. lovački i VIII. ustaški zdrug raspoređeni u glavnom na prostoru Kostajnica — Bosanski Novi, dok drugi dio i to: 14. pješački i XIX. ustaški zdrug na prostoru: Petrinja — Sisak.[3]

Zadatak južnog diela divizije svodi se na osiguranje cestovnog prometa od Bosanskog Novog do Gornjeg Hrastovca (j. od Sunje) zaključno kao i popravka željezničke pruge Kostajnica — Rudice (j. od Bosanskog Novog). Povrh toga pojedine postrojbe upotrebljene su kao posade većih mjesta kao Bosanski Novi, Dvor na Uni, Divuša i Kostajnica.

Zadatak sjevernog diela svodi se na osiguranje i sigurnost Siska i Petrinje i neposredne okoline kao i željezničke pruge Sisak — Petrinja.

---

[12] Riječ je o uobičajenoj neistinitoj ustaškoj propagandi.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1/2—55, k. 59.

[2] Riječ je o 4. ustaško-domobranskoj divizije (vidi knj. 36, dok. br. 66).

[3] Opširnije o rasporedu i dejstvima 14. pješačkog i 19. ustaškog zdruga u januaru 1945. vidi dok. br. 170.

B. VAŽNIJI DOGAĐAJI PO DANIMA

I. Stožerni dielovi divizije

Stožerni dielovi učestvovali su u pojedinim podhvatima pridajući ih pojedinim pješačkim postrojbama ili su samostalno djelovali.

Važniji događaji po danima su sliedeći:

a) *I. Izviđačka sat.*

22. siečnja 1945. U sastavu jedne bojne vršen je podhvat prema Javornju. Sat je bila u pričuvi, do sukoba sa odmetnicima sat izravno nije došla već tek pri povlačenju kada je sat bila u zaštitnici te je dobila strojopuščanu vatru.[4] Bez gubitaka.

b) *2. Izviđačka sat.*

21. siečnja 1945. Sat je sudjelovala u podhvatu prema selu Orahovac. Neprijatelj dočekao sa strojničkom vatrom, ali je brzo protjeran. Vlastiti gubitci su: 1 mrtav i 1 ranjen. Neprijateljski gubitci nepoznati.

23. siečnja 1945. Sat je upućena u pomoć napadnutoj posadi s. Zamlače. Dočekani od jakih partizanskih snaga (u zasjedama) morali se povući.[5] Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski gubitci: 10 ranjenih od kojih jedan komandant brigade.

28. siečnja 1945. Nesretnim slučajem pri prolazu kroz Dvor na Uni poginuo zapovjednik 2. izviđačke sati poručnik Turković.

30. siečnja 1945. Na večer u 20 sati izviđanje u selo Hrtići. Neprijatelj protjeran iz Hrtića, ostavši na licu mjesta 4 mrtva partizana. Vlastitih gubitaka nije bilo.

c) *Topničtvo.*

Tokom podhvata topničtvo je djelotvorno podpomagalo svoje pješačtvo i točnom vatrom nanielo je dosta gubitaka neprijatelju.

d) kod ostalih jedinica nije bilo važnijih događaja od operativnog značaja.

---

[4] U rejonu Golubovac — Unčani — Javoranj nalazila se tada 3. brigada 7. NOU divizije, pa su vjerovatno njeni dijelovi otvorili vatru iz automatskih oružja na ustašku zaštitnicu (vidi dok. br. 121 i 132).

[5] i [7] Ustaško-domobransku posadu u Zamlači napala je 1. brigada 7. NOU divizije (opširnije o tome vidi dok. br. 92 i 159).

II. 7. Lovački zdrug.

1.) *Raspored i zadatak zdruga.*

Zdrug je najjačim dielom bio raspoređen u Bosanskom Novom i u njegovoj blizini sa zadatkom osiguranja cestovnog prometa Rudice — Bosanski Novi i osiguranje željezničke pruge Bosanski Novi — k. 138 zaključno. Povrh toga jedan dio snage sačinjavao je posadu Bosanskog Novog i Dvora na Uni, koja je raspoređena na postavima oko navedenih mjesta.

2.) *Važniji događaji po danima.*

2. siečnja 1945. Tokom dana izvršen je podhvat u jačini kombinirane bojne u sjeveroistočnom prostoru Bosanskog Novog sa zadatkom rastjerivanja odmetnika, koji su se prikupili u visini k. 246. Obuhvatnim napadom neprijatelj je raspršen i protjeran u sjeveroistočnom pravcu od Bosanskog Novog. Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo. Neprijateljski gubitci: 2 mrtva nađena, i 21 što mrtvih što ranjenih, koje su odmetnici odvukli.

7. siečnja 1945. U toku dana izvršeno nasilno razviđanje, u jačini kombinirane bojne, u jugoistočnom pravcu sa zadatkom da se dostigne selo Suhača i odbace odmetnici. Kod Suhače pružen je jači odpor, međutim naše snage su ih uspjele u prvom naletu ratsjerati. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski gubitci: 1 mrtva nađen i 1 zarobljen.

19. siečnja 1945. Tokom noći izvršen je podhvat u jačini kombinirane bojne, pravcem selo Zamlača — Struga — k. 120 — Metla — Groblje — Javoranj.[6] Do dodira sa neprijateljem nije došlo u selu Javoranj, ali zbog magle podhvat nije uspio. Vlastiti gubitci: 2 ranjena. Neprijateljski gubitci nepoznati.

20. siečnja 1945. Tokom dana izvršen je podhvat u pravcu sela D. Javoranj. Neprijatelj je protjeran iz sela Javoranj. Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo. Neprijateljski gubitci nepoznati.

22. siečnja 1945. Tokom noći napadnuta je 7. sat na postavima u s. Zamlača. Nakon kratke borbe, sat je potisnuta od nadmoćnijeg neprijatelja i povukla se u Dvor na Uni. Vlastiti gubitci: 2 domobrana poginula, 4 ranjena i 14 domobrana nestala. Protivnički gubitci nepoznati.[7] Tokom dana izvršen je podhvat sa svrhom čišćenja i odbacivanja neprijatelja. Podhvat je uspio. Gubitaka nije bilo. Neprijateljski nepoznati.

---

[6] Navedeni pravac zatvarale su 1. i 3. brigada 7. NOU divizije (vidi dok. br. 83 i 132).

28. siečnja 1945. Iz zasjede uspjelo dočekati manju grupu odmetnika, te dvojicu ubiti a trojicu raniti. Vlastitih gubitaka nije bilo.

U ostale dane vršena su razviđanja, obhodarenja i manji podhvati ali nisu od naročite operativne važnosti.

III. VIII. Ustaški zdrug.

1.) *Raspored i zadatak zdruga*

Zdrug je najjačim dielom (stožerom i stožernim dielovima, I i III bojnom) nalazio se u Hrvatskoj i Bos. Kostajnici i okolini, sa zadatkom osiguranja cestovnog prometa kao i željezničkog D. Hrastovac — zaključno s. Struga. Povrh toga jedan dio snage sačinjavao je posadu Hrvatska Kostajnica — Bosanska Kostajnica — Divuša. Zdrug se još nalazi u preustrojstvu[8] te zato nije sposoban za veće podhvate.

2.) *Važniji događaji po danima.*

2. siečnja 1945. IV. bojna izvršila je podhvat u pravcu: Divuša — Kosjersko brdo — k. 270 — k. 261. Podhvat je uspješno izveden bez vlastitih gubitaka, dok je neprijatelj ostavio 12 mrtvih, a imao je osim toga i 8 ranjenih.

4. siečnja 1945. IV. bojna izvršila je podhvat u pravcu: Divuša — Šegestin. Vlastitih gubitaka nije bilo, dok je neprijatelj imao 2 mrtva.

6. siečnja 1945. Neprijatelj napao na posadu uporišta Rudarice (k. 339). Napad odbijen bez vlastitih gubitaka. Neprijatelj ostavio na mjestu 9 mrtvih. Zarobljeno: 1 strojopuška M. 34, 1 englezka strojopuška i 300 naboja.

7. siečnja 1945. IV bojna izvršila podhvat u pravcu Divuša — Kozibrod — Dobrljin — Donje Vodičevo. Neprijatelj je pružio jak odpor: ali je ipak protjeran. Vlastiti gubitci: 2 poginula i 1 ranjen. Neprijateljski gubitci 21 poginuo i 17 ranjenih. Zarobljeno 6 okvira i 300 naboja.

16. siečnja 1945. Razviđanje u pravcu sela Majur — Bela Strana — k. 244. Neprijatelj u jačini 2 bataljona podpomognut sa 2 srednja bacača, odbacio naše razviđačke snage nazad u uporišta. Vlastiti gubitci 3 lakše ranjena. Neprijateljski gubitci nepoznati.

19. siečnja 1945. Napad neprijateljskih snaga na saobraćajnu cestu: Struga — Volinje te na uporište Rudarice (k.

[8] reorganizaciji

339). U borbu su ubačene sve raspoložive snage III. i IV. bojne ovog zdruga. Na različitim mjestima borba je trajala do naveće, kada se neprijatelj povukao.[9] Vlastiti gubitci: 1 mrtav i 2 ranjena. Neprijateljski gubitci: 16 mrtvih te 1 zarobljen.

20. siečnja 1945. IV. bojna izvršila podhvat prema selu Krstovima bez dodira sa neprijateljem.

Izvršena smrtna kazna strieljanjem nad rojnikom Draganovićem Adilom, zbog pljačke.

U ostale dane vršena su razviđanja manjim snagama, osiguranje cestovnog prometa, manji podhvati u cilju siječe i dovoza drva i stočne hrane.

...[10]

V. XIX. Ustaški zdrug.

XIX. Ustaški zdrug izvjestio je da je bojnu relaciju za mjesec siečanj dostavio izravno zapovjedničtvu I. zbornog područja.[11]

C.) IZKUSTVA

Naročitih izkustava nije bilo jer tokom mjeseca siečnja vođeni su samo manji podhvati i u tim borbama nisu stečena neka nova izkustva. Neophodno je potreban odgovarajući zimski pribor (bieli plaštevi, skije i krplje).

D.) NEDOSTATCI

1.) Nedostaje najpotrebnija odjeća i obuća, što veoma loše utiče na moral ljudstva.

2.) Nedovoljna količina streljiva ne dozvoljava nam da vršimo jače podhvate. Pitanje dobave streljiva valja najžurnije riešiti, jer ona količina koju dobivamo nije dovoljna za naše potrebe.

3.) Nedostaje popuna oružjem i ljudstvom. Već preko godinu dana snage koje sačinjavaju ovu diviziju nisu primile popunu dok je ljudstvo došlo daleko manje nego što je traženo.

---

[9] Neprijateljske kolone na komunikaciji Bosanski Novi — Kostajnica napadala je 7. NOU divizija (vidi dok. br. 84 i 134 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 2/1—2, k. 814: izvještaj Štaba 7. divizije od 2. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

[10] Redakcija je izostavila dio relacije o rasporedu i zadacima 14. pješačkog zdruga. Podaci o njegovim dejstvima dati su opširnije u njegovoj bojnoj relaciji za januar 1945 (vidi dok. br. 170).

[11] Redakcija nije mogla pronaći tu bojnu relaciju.

Jedinice su izcrpljene i slabe te bi neophodno bila potreba popuna sa svježim ljudstvom. Oružja nedostaje, te bi također popuna sa oružjem bila neophodno potrebna.

4.) Ponovno je smanjen obrok kruha i svi ostali obroci hrane. Sadašnja hladna vremena zahtevaju baš obrnuto, povećanje obroka hrane a ne smanjenje.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Zapovjednik general
(Nardelli)[12]
Nardelli

M. P.

BR. 169

BOJNA RELACIJA 13. USTAŠKO-DOMOBRANSKE DIVIZIJE ZA JANUAR 1945. GODINE[1]

OPĆA BOJNA RELACIJA

Zapovjedništva 13. Hrvatske divizije za mjesec siečanj 1945.

I. DIO

1. I. 1945. *I. bojna 12. pješačkog zdruga:* Noću 31. XII. 1944 na 1. I. 1945. neprijatelj je snagom u jačini oko 200 ljudi izvršio jak napadaj na postave 3. sati ove bojne na Borlinu i Kalvariji.[2] Neprijatelj je srazmjerno bio veoma dobro naoružan (teškim bacačima i strojnicama) te je poslie jednosatovne borbe uspio potisnuti djelove ove sati na njene prihvatne položaje. Neprijatelju ipak nije uspjelo zauzeti sve postave ove sati, već je sa prihvatnih položaja bio odbijen bez da je izvršio veću štetu na utvrđenjima.

---

[12] Ante

[1] Original (pisan na mašini latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1/2—36, k. 59.

[2] Napad su vjerovatno izveli dijelovi 3. brigade 43. NO divizije u sadejstvu sa Karlovačkim NOP odredom. Samo dan ranije ove su jedinice napale domobransko uporište Urlikovac kod sela Barela, (3 km sjeverozapadno od Karlovca) vidi dok. br. 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/6: depešu Štaba 11. korpusa od 2. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

Vlastitih gubitaka nije bilo, dok su neprijateljski nepoznati, ali ih vjerojatno ima.

Na ostalim postavama došlo je do sukoba samo između obhodnji, bez jačih učinaka.

2-14. I. 1945. U pogledu operacija i djelovanja kako naših tako i neprijateljskih snaga u širem obujmu nije bilo. Sa vlastite strane na svim postavima preduzimana su bliža razviđanja i postavljanje zasjeda, te je povremeno došlo samo do slabijih sukoba sa neprijateljskim obhodnjama i razviđačkim odjelima, koji su uviek bili raztjerani.

Vlastitih gubitaka u ovom vriemenu nije bilo, dok su neprijateljski nepoznati.

15. I. 1945. *II. bojna III. A. Ustaškog zdruga:* Poslie samog pada mraka ovoga dana neprijatelj je jakim snagama (3—4 brigade) dobro naoružan sa svim vrstama pješačkog naoružanja izvršio snažan napad na postave 4. sati ove bojne u s. Pokupska Luka (kod Rečice). Napad na ovu posadu izvršen je iz pravca s. Zamršje. U isto vrieme izvršile su druge snage neprijatelja jak napadaj na posadu Rečica,[3] što je dovelo u kritičan položaj posadu Pokupska Luka, t.j. prietila joj je opasnost obkoljavanja i uništenja, te se je pod teškom borbom morala povući najprije prema s. Rečica a zatim na kupski most (kod Rečice), kamo je stigla drugog dana u zoru.

Vlastiti gubitci iznose 2 mrtva, 6 ranjenih i 1 nestao.

Posadna bojna Rečica III. B. Ust. zdruga: Istom prilikom je neprijatelj izvršio snažan napadaj na ovu bojnu u s. Rečica sa svih strana podpomognut teškim pješačkim naoružanjem. Poslie višesatovne borbe uspjelo je neprijatelju razbiti postave ove posade, koja se je povukla većim djelom. Selo Rečica bila je zauzeta po neprijatelju, ali je po prispjelom pojačanju iz Karlovca ponovno zaposjednuta, a neprijatelj protjeran prema s. D. Kupčina.

[3] Ustaške posade u Luci i Rečici napala je Karlovačka NOU brigada. Na osiguranju prema Karlovcu nalazila se NOU brigada »Franjo Ogulinac Seljo« a prema Zdenčini Žumberačka NO brigada (opširnije o tome vidi dok. br. 46, 78, 153 i 154).

Vlastiti gubitci iznose 3 mrtva, 2 ranjena i 11 nestalih.

Neprijateljski gubitci iznose oko 200 mrtvih.[4]

16. I. 1945. III. Bojna III. A. Ust. zdruga: 3. sat ove bojne koja je noću 15./16. I. ostala u sastavu posade Rečica bila je ponovno napadnuta od jakog neprijatelja. Poslije višesatovne ogorčene borbe morala se je i ona povući prema kupskom mostu, pretrpivši kod toga gubitke od 4 poginula i jednog nestalog. Neprijateljski gubitci su nepoznati.

Tokom dana 16. I. 1945. ponovno je zaposjednuta Rečica po našim snagama i jedan vod stožerne sati II. bojne III. A. ustaškog zdruga bio je upućen u razviđanje prema s. Blatnica. Pred samim selom neprijatelj je otvorio jaku vatru, izvršio protunapadaj protiv ovoga voda uspjevši ga skoro svega uništiti, dok je jedan manji dio istoga jedva se povukao prema Rečici.

Ovom prilikom vlastiti gubitci iznose: 11 mrtvih (jedan častnik satnik Matusinović[5]) i 2 ranjena i 10 nestalih.[6]

Posadna bojna Karlovac III. A. ust. zdruga: Posadna sat Belaj kada se je vraćala iz Rečice, gdje je bila dan prije upućena u pojačanje, preko s. Popović Brda bila je napadnuta od slabijeg neprijatelja, koga je u kratkoj borbi protjerala i nesmetano produžila put u s. Belaj preuzevši svoje dosadanje postave.

Vlastitih gubitaka nije bilo, dok su neprijateljski nepoznati.

U razviđanjima u bližoj okolici naših postava ubijena su tri odmetnika, dok vlastiti gubitci iznose 2 mrtva.

I. Bojna III. B. Ustaškog zdruga: Oslabljena ova bojna izvršila je podhvat iz s. Rečice prema s. Zamršje — Blatnica protiv neprijatelja koji je bio protjeran iz s. Rečice. Pri napredovanju od s. Zamršje prema Blatnici bila je na-

[4] Gubici 34. NOU divizije bili su 7 mrtvih i 22 ranjena (vidi dok. br. 78).

[5] Mijo

[6] O gubicima ustaša kod Blatnice 16. januara 1945. vidi dok. br. 78.

padnuta sa tri strane od jakog neprijatelja, te je poslie duže borbe, pretrpivši gubitke morala se povući u Rečicu, štićena djelovima III. Bojne III. A. ustaškog zdruga.

Vlastiti gubitci iznose 9 mrtvih, 21 ranjen i 9 nestalih.

Gubitci neprijatelja nepoznati.

17.—25.I.1945. Upogledu operacija i djelovanja kako sa vlastite, tako i sa neprijateljske strane nije bilo značajnijih događaja.

Sa vlastite strane preduzimana su bliža razviđanja i postavljanje manjih zasjeda, kojom prilikom je došlo do slabijih sukoba sa odmetničkim obhodnjama, bez vlastitih gubitaka, dok su neprijateljski ostali nepoznati.

26. I. 1945. *Posadna bojna Ozalj:*

Djelovi ove bojne prilikom odkupa hrane na području s. Svetice i Hrastje (južno od Ozlja) naišli su na odpor neprijatelja koji je imao namjeru ometati odkup hrane. Do oštrije borbe došlo je sa jačim neprijateljskim snagama oko s. Hrastje, koji je poslie duže borbe bio potisnut prema s. Ribniku, dok su djelovi bojne nastavili odkup hrane i povratili se u Ozalj nesmetano, ne pretrpivši nikakvih gubitaka.

Na ostalim postavima nije bilo značajnijih događaja, osim djelimičnih sukoba sa slabijim odmetničkim obhodnjama na koje se je naišlo prilikom razviđanja.

27 i 28. I. 1945. Bez značajnijih događaja. Sa vlastite strane preduzimana su na pojedinim postavima bliža razviđanja, kojom prilikom se nije naišlo na jačeg neprijatelja. U manjim sukobima obhodnji poginula su 3 partizana.

29. i 30. I. 1945. Prema prikupljenim podatcima prethodnih dana neprijatelj je prikupio u području velikog luka r. Kupe svoje snage u jačini od oko 2—3 brigade[7] sa ciljem oduzimanja hrane

[7] Na tom području dejstvovali su tada dijelovi 43. NO brigade i Karlovački NOP odred (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/23—2, k. 119/10: depešu Štaba 11. korpusa od 28. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

i smetnje našim djelovima prilikom odkupa namirnica.

Radi raztjerivanja ovoga neprijatelja i njegovog uništenja na ovom području, preduzet je dvodnevni podhvat sa djelovima III. A. i III. B. Ustaškog zdruga. Ukupna jačina vlastitih snaga koje su krenule u podhvat bila je oko tri bojne. Podhvat je izvršen sa pravca Ozlja, Stativa i Zvečaja prema prostoru: Ribnik — Prilišće — Ladešić Draga. U toku podhvata naišlo se je samo na slabije odmetničke zalazničke snage, koje su mjestimično davale jači odpor da bi omogućile svojim glavninama nesmetano povlačenje na lievu obalu r. Kupe, ali su se i ove zalaznice pod pritiskom naših snaga morale žurno povlačiti.

U toku ovoga podhvata podpuno je očišćeno područje vel. luka r. Kupe i neprijatelj protjeran u istočne dielove Slovenije.

Vlastiti gubitci u ovom podhvatu iznose 1 mrtav i 2 ranjena, a neprijateljski 3 mrtva nađeno, dok se ciene mnogo veći gubitci.

Po završenom podhvatu naše snage nesmetano su se povratile na svoje stalne postave.

31. I. 1945. Osim bližih razviđanja u okolici pojedinih postava nije bilo značajnijih događaja. Prilikom ovih razviđanja došlo je samo do slabijih sukoba obhodnji kojom prilikom je ubijeno 3 partizana, a dva naša vojničara su ranjena.

Izkustva: Ranije stečena izkustva pokazala su se veoma dobra i prilikom vođenja borbi sa odmetnicima u ovom mjesecu.

Nedostatci: Otežano snabdjevanje ljudstva i stoke hranom prilikom podhvata šireg značaja i koji traju više dana, jer su uslied velikog snijega teške prometne prilike.

Nedostatci u naročitim bielim odorama, koje bi međutim veoma dobro poslužile za prikriveno kretanje po sniegu.

Ukazuje se potreba za obrazovanjem skijaških odreda, dobro obučenih i opremljenih za borbe po snijegu i velikoj zimi.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapoviednik
general, ust. pukovnik
(Rolf)[8]
Rolf

BR. 170

BOJNA RELACIJA ZAPOVJEDNIŠTVA 14. PJEŠAČKOG ZDRUGA O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOVJ NA PODRUČJU SISKA U JANUARU 1945. GODINE[1]

I. DIO

BOJNA RELACIJA

ZAPOVJEDNIČTVA 14. PJEŠAČKOG ZDRUGA SISAK ZA MJESEC SIEČANJ 1945. GOD.

1.— 14. pješački zdrug ima zadatak za osiguranje mjesta Siska u zajednici sa I. bojnom XIX. ustaškog zdruga, I. doknadnom obkoparskom bojnom i školom mornarice. 1. sat. III. bojne 14. pješačkog zdruga kao posada Žažine (10 zsz. Sisak) sa zadatkom mjestnog osiguranja i razviđanja. II. bojna sa dvie sati 1. i 2. ima zadatak osiguranje Petrinje u zajednici sa XIX. ustaškim zdrugom.

1. I.1945. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine (10 zsz. Sisak), uputila dvie obhodnje u jačini 1+30[2] u razviđanje i to: jednu u razviđanje prostora Dužice (12 sz. Sisak). Drugu u zajednici sa kozačkim postrojbama[3]

---

[8] Tomislav

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1/2—112, k. 59.

[2] To jest: 1 oficir sa 30 vojnika.

[3] Riječ je o dijelovima njemačke 1. kozačke konjičke divizije (vidi Arhiv VII, reg. br. 19—1/1, k. 119: obavještajni izvještaj Štaba 4. korpusa od 31. januara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

u nakup siena i razviđanje prostora Letovanić — Stari Brod — Farkašić (113 zsz. 16 z. i 17. 5 z. Sisak). Nijedna od obhodnja nije došla u dodir sa neprijateljem.

2. I. 1945. 1. sat I. bojne XIX. ustaškog zdruga uputila je obhodnju u razviđanje prostora Trebarjeva (11. 5. s. Sisak), na povratku napadnuta je obhodnja u s. Martinska Ves (10 s. Sisak) od partizana jačine 120—150 ljudi. U nastaloj borbi partizani su protjerani u pravcu šume zapadno od Martinske Vesi. Partizani su bili obučeni u duge bijele kabanice i dobro naoružani. Vlastiti gubitci: 1 vojničar mrtav, partizanski gubitci 4 mrtva, više ranjenih.

Razviđačke snage I. bojne XIX. ustaškog zdruga, posada Topolovca (8 ji. Sisak), upućene u razviđanje prostora jugoiztočno od Siska između lieve obale rieke Save, šume Brezovica (10 i. Sisak) i rijeke Lonje. Obhodnja se povratila bez dodira sa neprijateljem.

3. I. 1945. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga uputila obhodnju jačine 1 + 30 u razviđanje prostora Žažina — Letovanić — Selišče (10 zsz. 13 zsz. i 15.5 zsz. Sisak). Obhodnja se povratila bez dodira sa neprijateljem.

4. I. 1945. Zatišje na odsjeku, nije bilo razviđanja.

5. I. 1945. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga uputila u zajednici sa kozačkim postrojbama iz Grede (9 sz. Sisak) obhodnju jačine 1+40 u razviđanje prostora Žažina — Letovanić — Stari Brod — Farkašić — Orleković (10 zsz. 13 zsz. 16 z. 17.5 z. i 22.5 z. Sisak). Na povratku iz Orlekovića zapucali su partizani[4] na obhodnju, ali su odmah vatrom odbijeni. Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski nepoznati.

6. I. 1945. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga uputila obhodnju jačine 1+30 u razviđanje prostora Žažina — Dužica (10 zsz. i 12 sz. Sisak). Do dodira sa neprijateljem nije došlo.

---

[4] Vjerovatno dijelovi Banijskog NOP odreda.

7. I. 1945. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine, uputila dvije obhodnje u jačini od po 1+30 u razviđanje prostora Dužice (12 sz. Sisak) i u razviđanje prostora Petrovca (8 zsz. Sisak). Obje obhodnje su se povratile bez dodira sa neprijateljem.

8. I. 1945. 1 vod 1. sati I. bojne 14. pješačkog zdruga u jačini 1+30 upućen u s. Gušće (8 ssi. Sunja) sa zadatkom osiguranja sječe drva za posadu Siska. Vod se stalno nalazi u Gušću i do predlaganja bojne relacije do dodira sa neprijateljem nije došlo.

1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga uputila obhodnju jačine 1+30 u razviđanje prostora Žažina — Letovanić (10 zsz. i 13 zsz. Sisak). Obhodnja se povratila bez dodira sa neprijateljem.

9. I. 1945. 1. sat III. bojne, posada Žažine, uputila obhodnju jačine 1+40 u razviđanje prostora Petrovec — Mala Gorica (8 zsz. i 10 zjz. Sisak). Obhodnja se povratila bez dodira sa neprijateljem.

10. I. 1945. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine (10 zsz. Sisak), uputila obhodnju jačine 1+30 u razviđanje prostora Letovanić — Stari Brod (13 zsz. i 16 z. Sisak). Do dodira sa neprijateljem nije došlo.

11. I. 1945. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga uputila iz Žažine zasjedu u jačini 1+2+60 u s. Odra (2 sz. Sisak). Zasjeda se povratila bez dodira sa neprijateljem. Zasjeda upućena u noći od 10./11. I. 1945.

1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga uputila obhodnju jačine 1+35 u razviđanje prostora Letovanića (13 zsz. Sisak). Obhodnja se povratila bez dodira sa neprijateljem.

12. I. 1945. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine, uputila obhodnju u jačini 1+30 u razviđanje prostora Dužice (12 sz. Sisak) i drugu u jačini 1+25 u razviđanje prostora Letovanić — Stari Brod (13 i 16 z. Sisak). Obe obhodnje su se povratile bez dodira sa neprijateljem.

3. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga, predala je sjeverne postave obrane grada Siska I. bojni XIX. ustaškog zdruga. 3. sat smještena je u vojarnu.

13. I. 1945. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine, uputila je obhodnju jačine 1+40 u razviđanje prostora Letovanića (10 zsz. Sisak). Obhodnja se povratila bez dodira sa neprijateljem.

1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga uputila je oko 18.00 sati u zajednici sa kozačkim postrojbama obhodnju jačine 1+21 u razviđanje prostora Letovanić — Stari Brod — Mladić — Palanjek — Ramnje — Martinić — Poljana — Lekenik — Stupno — Žažina (13 zsz., 16 z., 17.5 zsz., 19 zsz., 18 sz., 19 sz., 15 sz., 17 sz. i 4.5 sz. Sisak). Obhodnja se povratila iz razviđanja 14. I. 1945 oko 10.00 sati. Obhodnja naišla na partizansku obhodnju. 5 partizana zarobljeno, 1 ubijen, zaplienjene 2 puške. Uhvaćeni partizani predani ustaškom logoru u Sisku. Vlastitih gubitaka nije bilo.

14. I. 1945. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine, uputila obhodnju jačine 1+30 u razviđanje prostora Dužice (12 sz. Sisak). Do dodira sa neprijateljem nije došlo.

15. I. 1945. Između Rajbervirta i Dužice (10 i 12 zsz. Sisak) pao je jedan neprijateljski četverostrojni zrakoplov tipa Liberator broj 231809 bez posade i upalio se. Spašene ostatke zrakoplova i opremu odnijeli kozaci koji su se u blizini nalazili.

1. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga na osiguranju puta Sisak — Brezovica — Stružec (10 i. i 14.5 si. Sisak). Do dodira sa neprijateljem nije došlo. Uhvaćena dva neprijateljska zrakoplovca, koji su se spustili padobranima iz zrakoplova, koji je vjerovatno pao kod Dužice. Jedan od padobranaca poručnik Paul (M) Aldhizer predan Niemcima, drugi slomio nogu i u besvjesnom stanju prevezen u bolnicu u Sisak.

1. sat I. bojne XIX. ustaškog zdruga uputila jaču obhodnju u razviđanje na lievoj obali rijeke Save kod Martinske Vesi (11 s. Sisak), kod Lijeve Luke (13 s. Sisak) došla je ova obhodnja u dodir sa 7 partizana, u nastaloj borbi, 4 partizana ubijena, 1 se utopio u Savi. Vlastitih gubitaka nije bilo. Zaplienjeno jedna strojopuška, 1 strojosamokres i jedna puška engleskog podrijetla i jedna puška mauzer, nešto naboja.

1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine (10 zsz. Sisak), uputila obhodnju jačine 1 + 30 u razviđanje prostora Letovanić — Stari Brod (13 zsz. i 16 z. Sisak). Obhodnja je došla u Starom Brodu u sukob sa manjom partizanskom skupinom. Nakon kraće borbe neprijatelj se povukao prema zapadu. Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski nepoznati.

16. I. 45. Zatišje na cielom odsjeku, bez naročitih događaja.

17. I. 45. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, [posada] Žažine (10 zsz. Sisak), uputila je obhodnju jačine 1 + 30 u razviđanje prostora Letovanić — Stari Brod (13 zsz. i 16 z. Sisak). Do dodira sa neprijateljem nije došlo.

1. bojna XIX. ustaškog zdruga uputila 1. sat u razviđanje prostora Martinska Ves Lieva (11 s. Sisak). Do dodira sa neprijateljem nije došlo. Obhodnja je saznala, da se partizani jačine oko 300 ljudi nalaze u selu Luka Lieva (13 s. Sisak) i u jačini oko 500 ljudi u Dubrovčaku Lievom[5] (17.5 s. Sisak), te da su naoružani sa dva težka bacača i dvije strojnice. Navodno da se na tom području još nalaze partizanske brigade »Matije Gubca«, »Braće Radića«[6] i Turopoljsko-posavski odred u

[5] U rejonu sela Luka Lijeva i Dubravčak Lijevi vjerovatno su se tada nalazili Posavski NOP odred 10. korpusa NOVJ i dijelovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda 34. NOU divizije (vidi dok. br. 45 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 1/9—2, k. 119/9: depešu Štaba 4. korpusa od 17. januara 1945. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[6] Brigade »Matija Gubec« i »Braća Radić« 32. NO divizije učestvovale su tada u borbama za virovitički mostobran (vidi dok. br. 60 i 100 u ovoj knjizi; Arhiv VII reg. br. 25—3 k. 557: izvještaj Štaba 10.

jačini oko 2.000 ljudi. Namjera: prisilno oduzimanje namirnica i odpremanje na Kordun.

18. I. 45. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine (10 zsz. Sisak), uputila je obhodnju jačine 1 + 60 u razviđanje pravcem Žažina — Dužica — Lekenik — Pešćenica (12 sz., 17 sz. i 20 sz. Sisak), sa zadatkom da izvidi i sazna što je sa njemačkim zrakoplovom, koji je krenuo 17. I. iz Zagreba pravcem Sisak i putem se izgubio. Obhodnja je saznala od seljaka da je zrakoplov 17. I. 1945. pao u Kravarskom, 13 z. Lekenik, te izgorio sa 4 člana posade, dok je ostalih 8 članova posade krenulo u pravcu Turopolje — Vel. Gorica. Obhodnja se povratila bez dodira sa neprijateljem.

19. I. 45. 1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine (10 zsz. Sisak), uputila dvie obhodnje jačine 1 + 20 u razviđanje prostora Letovanića i Dužice (13 zsz. i 12 sz. Sisak). Obhodnje su se povratile bez dodira sa neprijateljem.

1. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga uputila je osiguranje jačine 1 + 20 u šumu Brezovica (10 i. Sisak) radi osiguranja dovoza drva za potrebe vojske. Do dodira sa neprijateljem nije došlo.

1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posade Žažine (10 zsz. Sisak), uputila u 18.00 sati obhodnju 1 + 2 + 23 pojačanu sa Niemcima 1 + 10, sa zadatkom, da utvrdi točnost o padu njemačkog zrakoplova u Kravarskom (12 z. Lekenik). Obhodnja je krenula pravcem Žažina — Dužica — Lekenik — Pešćenica — Vukojevac (10 zsz., 12, 17, 20.5 i 23. sz. Sisak), na ovom putu uhvaćena su dva partizana od kojih se saznalo, da je u Pešćenicu stigao jedan partizanski bataljon jačine do 380 ljudi, nepoznatog naziva i naoružanja.[7] S tog razlo-

korpusa od 9. februara 1945. pisan Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ).

[7] U rejonu Turopolje — Peščenica — Lekenik — Žažina prikupljale su se jedinice 34. NOU divizije radi pripreme za napad na ustaško-domobransku posadu u Žažini (vidi dok. br. 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12/1—2, k. 1225; izvještaj Štaba 34. divizije od 1. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

ga obhodnja je promienila pravac i krenula pravcem Ogulinec — Buševec — Turopolje (24 i 25.5 sz. Sisak). Obhodnja stigla u Turopolje sliedećeg dana oko 09.00 sati, gdje se je sliedeći dan i noć odmarala i 21. I. 1945. u 08.30 sati uz osiguranje ustaša posade Turopolje uputila se u svoje uporište. Ustaška pratnja povratila se od Lekenika i nakon toga čula se pucnjava iz pravca Ogulinca, te se vjeruje, da su ustaše bile napadnute, ishod borbe nepoznat. Obhodnja je produžila prugom i stigla u Žažinu 21. I. oko 15.00 sati. Od zarobljenih partizana saznalo se je da je doista njemački zrakoplov 17. I. 1945. pao u Kravarskom kod crkve i zajedno sa posadom izgorio. Zarobljenici predani ustaškom logoru u Sisku.

20. I. 45. 1. sat I. bojne XIX. ustaškog zdruga uputila obhodnju jačine 3 + 6 u razviđanje prostora Mahovo (9 ssi. Sisak). Ova obhodnja sukobila se sa partizanskom predhodnicom u Mahovu, kako je partizanima dolazilo pojačanje, to se ova obhodnja oko 20.30 sati pred premoćnim neprijateljem povukla u Tišinu (5 ssi. Sisak). Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski nepoznati.

1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine (10 zsz. Sisak), uputila obhodnju jačine 1 + 30 u razviđanje prostora Letovanić (1 zsz. i 16 z. Sisak). Obhodnja se povratila bez dodira sa neprijateljem.

1. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga uputila osiguranje za sječu drva u šumu Brezovica (10 i. Sisak) jačine 1 + 20. Osiguranje se povratilo bez dodira sa neprijateljem.

21. I. 45. 1. sat I. bojne XIX. ustaškog zdruga uputila obhodnju jačine 1 + 33 u razviđanje prostora Mahovo (9 ssi. Sisak), obhodnja je dosegla Mahovo bez dodira sa neprijateljem. Od seljaka se je doznalo da su dan prije partizani dolazili u Mahovo u jačini od oko 300 ljudi, sa 2 laka bacača, težkom strojnicom i više strojopušaka. Partizani su iz sela sa sobom otjerali 48 konja, 21 kravu te dosta odjeće, po izkazima seljaka partizani su oduzeli konje

jer da su im potrebni za vuču topova, kod predviđenog napada na uporišta u okolini Siska. Partizani su se povukli pravcem Martinska Ves — Dubravčak Lievi (11 s. i 17 szs. Sisak). Obhodnja se povratila bez dodira sa neprijateljem.

22. I. 45. 1. sat I. bojne XIX. ustaškog zdruga uputila obhodnju jačine 1 + 4 + 80 u razviđanje prostora Martinska Ves desno i Trebarjevo des. (11 i 11.5 s. Sisak). Do dodira sa neprijateljem nije došlo.

1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine, uputila obhodnju jačine 1 + 30 u pravcu Letovanića (13 zsz. Sisak). Do dodira sa neprijateljem nije došlo. Od pouzdanika se saznalo, da se partizani sakupljaju u selima Farkašić — Stari Brod i Vratečko (17, 16 i 20 z. Sisak), sa namjerom da napadnu na Žažinu.[8]

23. I. 45. 1. sat I. bojne XIX. ustaškog zdruga uputila obhodnju jačine 1 + 6 + 135 u razviđanje uzvodno lievom obalom Save u pravcu Luke Lieve (13.5 s. Sisak). Prije Luke Lieve primjećene dvie sumnjive osobe, koje su pred obhodnje htjele pobjeći, ali jedna je ubijena, jednoj je uspjelo pobjeći. Obhodnja se povratila bez dodira sa neprijateljem.

24. I. 45. 1. sat I. bojne XIX. ustaškog zdruga uputila obhodnju 1 + 6 u Palanjek (5 ssi. Sisak), obhodnja naišla na jače partizanske snage, te u nastaloj borbi 1 ustaša poginuo, a ostali zarobljeni. Po dolasku ciele sat I. bojne XIX. ustaškog zdruga u Palanjek partizani su se povukli u pravcu Okoli (16 ssi. Sisak). Dalnjih vlastitih gubitaka nije bilo, partizanski nepoznati.

1. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga uputila osiguranje 1 + 4 + 40 u Gušće (17 si. Si-

[8] Napad je, prema zapovijesti Štaba 34. NOU divizije od 20. januara 1945. bio predviđen za 22. januar, ali je, po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ, odgođen do dolaska 2. muslimanske NO brigade, kojoj je stavljeno u zadatak da napad na Žažinu osigura od Turopolja (vidi dok. br. 80 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12/1—2, k. 434; izvještaj Štaba 4. korpusa od 1. februara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ).

sak),[9] radi dovoza drva lađom. Do dodira sa neprijateljem nije došlo.

3. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga uputila osiguranje jačine 1 + 6 + 34 u Komarevo (9 jji. Sisak) radi osiguranja dovoza drva lađom u Sisak. Do dodira sa neprijateljem nije došlo.

1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine, uputila obhodnju jačine 1 + 30 u s. Greda (8 sz. Sisak). Obhodnja ustanovila da su noću od 23. na 24. I. bili domaći partizani u selu Gredi ali nisu nikakove štete nanieli. Na neprijatelje se nije naišlo.

25. I. 1945. 1. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga uputila 1 vod u zasjedu u s. Greda (9 sz. Sisak). Oko 2000 sati morao se taj vod povući u s. Sela (6 szs. Sisak) k oružničkoj postaji radi napada mnogo jačeg neprijatelja. Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski nepoznati.

Noću 25/26. I. 1945. upućena je zasjeda jačine 1 + 5 pripadnika 1. sati III. bojne 14. pješačkog zdruga, posada Žažine, na razkršće cesta Zagreb — Sisak — Petrinja. Zasjeda oko 2300 sata primjetila partizane kako idu u pravcu Žažine, te je u nastaloj borbi jedan ubijen, 3 ranjena, zaplienjena jedna puška i 200 naboja, jedan domobran zarobljen dok se ostatak zasjede povratio u uporište Žažinu.

Oko 2330 sati započeo napad na Žažinu sa 2 brdska topa, 2 protuoklopna topa, 4 težka bacača, 2—3 laka bacača kao i nekoliko tromblona. Vatra težkog oružja trajala je uz male prekide cielu noć, tako da je izbačeno na područje uporišta Žažine oko 500—550 granata što je ustanovljeno brojenjem. Nakon topničke vatre partizani su u kraćim razmacima otvarali vatru i iz ostalog samoradnog oružja iz svih pravaca. Ta vatra potrajala je do 0500 sati. Partizani su 2 puta jurišali ali su oba puta odbijeni. Po pričanju uhvaćenog partizana Žažinu su napadale Seljina, Karlovačka brigada i Huskin odred, dok je u zasjedi prema M. Gorici (4 sz. Petrinja) kordunaška brigada,

[9] Selo Gušće nalazi se 17 km jugoistočno od Siska.

a u zasjedi prema s. Sela (6 szs. Sisak) bio je sisački odred.[10] Približna procjena partizana oko 2000 ljudi. U Žažini imali su krugoval i previjalište.

Pomoć poslana iz Siska sastojala se od 75 pripadnika 3. sati I. bojne 14. pješačkog zdruga, 80 pripadnika škole mornarice, 45 pripadnika I. doknadne obkoparske bojne, 130 pripadnika 1. sati I. bojne XIX. ustaškog zdruga te dva voda kozaka iz Odre i kozačke sati iz Pračna. Podhvatne snage zadržane su pred Gredom od karlovačke brigade. Vlastiti gubitci 1 lakše ranjen, neprijateljski 6 mrtvih i jedan se predao.

26. I. 45. Podhvatne snage vršile su cleli dan napad na karlovačku brigadu te im je uspjelo oko 1500 sati ući u Gredu. Partizani su se povukli u pravcu sjeverozapada. Zbog slabe opreme i naoružanja naše snage morale su se povući u sumrak u Sisak.[11]

Napad neprijatelja započeo oko 1800 sati iz samoradnog oružja, što je trajalo do 2100 sat kada je otvorena vatra iz svih pravaca i svog oružja koja je trajala uz male prekide do 0500 sati. Jakost napadača cijeni se na 2000 ljudi. Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski nepoznati.

Pomoć upućena tokom noći sastavljena od domobrana, mornara obkopara, ustaša i kozaka nije se mogla probiti do Žažine.

27. I. 45. 3. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga uputila 1 vod jačine 1 + 24 za pojačanje oružničke postaje s. Sela. U 21. sat neprijatelj je sa jakim snagama napao s. Sela te je u borbi koja je trajala 1 sat poginuo 1 domobran a 14 ih je zarobljeno. Neprijateljski gubitci nepoznati.

---

[10] Ustaško-domobransku posadu u Žažini napala je NOU brigada »Franjo Ogulinac Seljo«. Na obezbeđenju prema Petrinji i Sisku nalazila se Karlovačka NOU brigada, a prema Turopolju 2. muslimanska NO brigada (vidi Arhiv VII, reg. br. 12/1—2, k. 1225).

Što se tiče Huskinog odreda, vjerovatno se misli na jedinice koje su dejstvovale u Cazinskoj krajini pod komandom Huske Miljkovića do maja 1944, kada su Husku ubili agenti njemačko-ustaške obavještajne službe (vidi knj. 19, dok. br. 26, objašnjenje br. 5).

[11] Opširnije o tome vidi dok. br. 163.

1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga uputila 2 obhodnje jačine 1 + 9 i 1 + 19 u pravcu s. Sela da uzpostavi vezu sa podhvatnim snagama koje su se nalazile u borbi pred s. Gredom. Obhodnje nisu uzpjele izvršiti svoj zadatak.

Napad neprijatelja na uporište Žažinu usliedio je oko 2130 sati iz pravca s. Letovanić (13 z. Sisak). Vatra je otvorena iz samoradnog oružja. Tokom noći vatra je otvorena i iz pravca Žažine iz 2 protukolska topa i 4 težka bacača. Namjera partizana bila je da unište bunkere, ali u tom nisu uzpjeli. Vrhunac borbe bio je između 0100 i 0300 sati kada su partizani pokušavali jurišima da zauzmu uporište, ali nisu uzpjeli, iako su izvršili pet juriša. Nakon uzaludne borbe koja je trajala od 2130 sati do 0500 sati partizani su se povukli u s. Dužica i Letovanića (12 sz. Sisak). U ovom napadu sudjelovale su Seljine i karlovačka brigada te Huskin odred. Glavno zapovjedničtvo, brzoglasna veza i krugovalna postaja nalazili su se u s. Žažina.

Pomoć iz Siska poslana nije se mogla probiti do Žažine, jer je pred Gredom kao i u samom selu neprijatelj bio ukopan, te se kroz cieli dan vodila uzaludna borba. U sumrak snage su bile ponovno povučene u Sisak.

Sveukupni vlastiti gubitci 5 mrtva, 9 težko ranjenih i nekoliko lakše ranjenih, te jedan zarobljen s puškom.

Neprijateljski gubitci 27 mrtvih — izbrojeno — dok po pričanju seljaka partizanski gubitci iznašaju oko 250 mrtvih, a oko 300—350 ranjenih.[12] Pronađena su tri ranjena partizana kojima je pružena liečnička pomoć. Od oružja pronađeno je 3 strojosamokresa, 23 pušaka kao i razne druge opreme, te jedna strojopuška.

28. I. 45. 1. sat 3. bojne 14. pješačkog zdruga radi pomanjkanja streljiva bila je prisiljena da se

[12] Ti podaci nisu tačni. O gubicima 34. NOU divizije i 2. muslimanske NO brigade u borbama za Žažinu vidi dok. br. 121 u ovoj knjizi; Arhiv VII, reg. br. 12/1—2, k. 1225.

uz pomoć ustaša poslanih iz Petrinje najprije povuče u Petrinju a zatim u Sisak, gdje se i sada nalazi.

2. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga uputila obhodnju u s. Sela jačine 1 + 15. Obhodnja naišla na neprijatelja.[13] Zbog premoćnosti neprijatelja obhodnja se povratila u Sisak. Vlastiti gubitci 1 ranjen, neprijateljski nepoznati.

29. I. 45. Zatišje nad cielim područjem, važnijih događaja nije bilo.

30. I. 45. 3. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga uputila pojačanje 4 + 70 u pomoć kozačkim postrojbama koje su bile napadnute u blizini s. Pračno[14] (4, 5 j. Sisak). Pojačanje upućeno u 0100 sat, a povratilo se u 0700 sati. Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski nepoznati.

1. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga uputila pojačanje kozačkim postrojbama jačine 1 + 20 koje su bile napadnute u blizini s. Pračno. Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski nepoznati.

31. I. 1945. 2. sat I. bojne XIX. ustaškog zdruga uputila odred vojničara jačine 3 + 60 u pravcu s. Sela — Greda (6 i 9 sz. Sisak). Kod s. Stupno (4 sz. Sisak) primjećena partizanska snaga, koja se povukla, po dolasku naše obhodnje, u pravcu s. Sela.

1. sat III. bojne 14. pješačkog zdruga uputila obhodnju jačine 2 + 40 u razviđanje prostora oko s. Sela. U s. Sela naišlo se na neprijatelja, te je došlo do puškaranja. Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski nepoznati.

3. sat I. bojne 14. pješačkog zdruga uputila obhodnju jačine 2 + 35 u razviđanje prostora oko s. Sela (u zajednici sa 1. sati III. bojne ovog zdruga). Kod s. Sela naišlo se na

[13] U selu Sela nalazili su se tada dijelovi Karlovačke NOU brigade (vidi dok. br. 165).

[14] Posadu u selu Pračno napali su dijelovi 7. NOU divizije. Snage angažovane u napadu (dva bataljona) nisu bile dovoljne da slome snažan otpor neprijatelja, pa je poslije dva časa napad obustavljen. Gubici neprijatelja: 25 mrtvih i 8 zarobljenih. Zaplijenjeno: 2 teška mitraljeza, 1 teški minobacač, 12 pušaka, 3 automata, 3000 metaka i drugi ratni materijal (vidi Arhiv VII, reg. br. 12—1/2, k. 1225).

neprijatelja koji se ukopao u selu te je došlo do kraćeg puškaranja. U sumrak naše snage povukle su se u Sisak. — Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski nepoznati.

1. sat I. bojne XIX. ustaškog zdruga uputila obhodnju jačine 3 + 40 uzvodno r. Savom do s. Trebarjevo desno (12 szs. Sisak). Do dodira s neprijateljem nije došlo.

B. — IZKUSTVA:

Uočeno je da neprijatelj napada uviek sa jačim snagama na manje naše dielove, t.j. posade i to po noći kako bi ih čim prije likvidirali. Slučaji posade Sela i Žažine. Partizani napadaju tamo gdje se nadaju podpunomu uzpjehu. Dobro su naoružani samoradnim oružjem te imadu dovoljne količine streljiva. Da bi uporišta mogla bolje odoljevati partizanskim napadajima trebalo bi ih naoružati sa bar nešto težkog oružja te dalekozorima.

C. — NEDOSTATCI I GRIEŠKE:

U zadnje vrieme podatci o jačini, kretanju, pripadnosti kao i naoružanju partizanskih jedinica nedostaju. Razviđanja se vrše sa nedovoljno jakim snagama, tako da su te snage prisiljene da se povuku u svoja uporišta. Slaba oprema i naoružanje mnogo doprinašaju izhodu borbe. Slučaj slanja pomoći Žažini iz Siska, koja se nije mogla probiti radi slaboga naoružanja. Uza sve to vojnički moral je na visini kod svog ljudstva.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZAPOVJEDNIK, PUKOVNIK:
(Sočanin)
Sočanin

REGISTAR

A

Adić brdo (kod Ličkog Petrovog Sela) — 500
Adamik Augustin — 531, 594
Adolfovac (kod Moslavine) — 251, 254, 330, 377, 378, 422—425, 427, 554, 624, 626, 627, 722, 743
Adolfovo Selo (kod Moslavine) — 330, 378, 423, 424, 442, 559, 624—626, 628, 732, 733
Adum Franjo — 203, 533
Adžamovci (kod Nove Gradiške)— 648, 651
Adžić Grgo — 475

Aerobaze NOVJ:

— 1-va 11. korpusa — 552
Ahmetagić Avdo — 45
Ajduković Šime — 475
Akrap Rudolf — 622, 629
Alagić Mehmed — 194
Alavanja Petar — 476
Aldhizer M. Paul — 766
Alferević Dušan — 203, 534
Alfirev Ive — 475
Alfirević Dušan — 475
Alfirević Milan — 154
Almaš (predio, kod Vukovara) — 235, 301
Aluga Janko — 279
Andabaka Ivan — 473
Andrijašević Vojko — 202
Antelj Jovo — 498
Antić Emil — 340
Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ) — 241, 542
Antolović Josip — 87, 192, 306, 537
Antonić Josip — 342
Antonić Mato — 340
Antulov Ante — 475
Antulov Boris — 476
Antunovac (kod Novske) — 240, 652
Armanini Jerolim — 475

Armije

NOVJ:

— 1-va — 382, 674, 678, 680, 699, 703, 715, 729, 750, 752
— 2-ga — 170
— 3-ća — 22, 29, 56, 58—61, 73, 77, 147, 163—165, 167—170, 175, 177, 178, 213, 216, 233, 235—237, 247—249, 251, 255, 256, 266, 268, 269 273, 274, 283, 287, 297, 299, 300, 302, 307, 309, 314, 316, 317, 332, 376, 378, 382, 394, 409, 428, 439, 440, 442, 443, 487, 488, 490, 491, 526, 529, 535, 545, 549, 555, 560, 606—608, 610, 611, 616, 623, 682 684, 689, 699, 703, 711, 713, 719, 722, 726, 729, 733, 744, 750, 768

bugarske:

— 1-va — 163

sovjetske:

— 57-ma — 77, 441
Atesin Vice — 473
Atijas Albert — 203, 533
Atlagić Marko — 473
Auguštanovac (kod Vrginmosta) — 363
Austrija — 73
Auto-komanda 8. korpusa — 7—15, 204, 209, 519, 520

B

Babić Dimitar — 475
Babić Drago — 304
Babić Ivan — 304

Babić Jovo — 473
Babić Petar — 203, 278, 533
Babići (kod Zdenčine) — 68
Babin brijeg (brdo, kod Kloštra) — 122, 123, 491, 497
Babin Kraj (kod Srba) — 138
Babin Potok (Donji i Gornji, kod Vrhovina) — 44, 45, 47, 48, 89, 127, 128, 130, 323, 365, 510, 527, 534, 567—572, 580—582, 584, 586, 588, 589, 592, 597, 599, 645, 662, 667, 670, 675, 700
Babina Greda (kod Vinkovaca) — 667
Babinac (kod Pitomače) — 414, 417
Babino brdo (k. 131, kod Pitomače) — 123, 269, 307, 409, 604, 610
Bačevac (kod Virovitice) — 560
Bačka — 441
Bačkov Toni — 153
Bačkovica (kod Pitomače) — 414, 417
Bačurin Ivan — 134, 359
Bačindol (kod Nove Gradiške) — 649, 650
Baćino Brdo (kod Vlasenice) — 719
Bajić Nikola — 647
Bakar — 727
Bakić (kod Podravske Slatine) — 558—560, 624
Bakići (kod Vlasenice) — 751
Bakmaz Mile — 473
Bakotić Šime — 475
Bakrač (trig. 808, kod Lapca) — 138, 139, 562, 563
Bakrač Đuro — 530
Balen Šime — 329, 532
Balent Drago — 31
Balkan — 447
Balog Stjepan — 498
Baljevac (kod Bihaća) — 89, 91, 498, 499, 539, 575, 588
Banda Mile — 93
Baničevac (kod Nove Gradiške) — 650
Banić Lazo — 476
Banija — 62, 66, 68, 69, 72, 532, 537, 542, 659, 680, 698, 702, 715, 718, 732, 743, 746
Banina Ante — 200
Banov brod (predio, kod Pitomače) — 288, 491, 604, 729
Banova Jaruga — 73, 166, 168, 181, 182, 240, 274, 289, 299, 310, 382, 384, 389, 400, 439, 482—485, 501, 648, 651, 688, 696, 706, 729
Banović Mate — 154
Banja Luka, — 660, 666, 671, 673, 675, 677, 681, 683, 687, 694, 697, 705, 714, 716, 720, 724, 727, 731, 736, 752
Banjac David — 474
Banjanin Đuro — 475
Bapska-Novak (kod Šida) — 707, 710, 715, 750,
Baraba Ivan — 472
Barabaros Slavko — 475
Barac Vladimir — 342
Barać Rade — 92
Baranović Ernest — 10
Baranović Marko — 476
Baranja — 60, 441, 601
Barbara — vidi Sv. Barbara
Barbarić Branko — 54
Barbić Josip — 418
Barč (u Mađarskoj) — 29, 75, 77, 168, 175, 182, 248, 268, 286, 288, 301, 440, 442, 484, 490, 623, 663, 666, 689
Barel (kod Karlovca) — 758
Bari (u Italiji) — 313
Baričević Božidar — 342
Baričević Mate — 341
Barić Ivan — 341
Barna (Mala i Velika, kod Grubišnog Polja) — 291, 292, 318, 319, 417, 431—434, 689, 703, 725
Barna (potok) — 433
Barović Dušan — 202
Basara Mile — 92
Basarić Stanko — 169, 616
Basta Petar — 543
Bašić Rudi — 581, 583
Baška Voda (kod Makarske) — 198
Baštijan Josip — 304

Bataljoni

NOVJ:
— 1. auto-bataljon 8. korpusa — 10, 11
— 2. diverzantski — vidi 2. diverzantski odred Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske
— Auto-bataljon 6. korpusa — 171, 507
— Auto-bataljon 26. divizije — 10, 12
— Auto-bataljon Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 487
— Dopunski 12. divizije — 385
— Dopunski 20. divizije — 205
— Dopunski 35. divizije — 370, 566, 585, 589, 598, 599

— Dopunski 40. divizije — 248, 260
— Dopunski 43. divizije — 307, 308
— Dopunski 51. divizije — 628
— Dopunski Unske operativne grupe — 436, 438, 502, 516
— Inžinjerijski 8. divizije — 336
— Inžinjerijski 32. divizije — 122, 401, 403
— Inžinjerijski 33. divizije — 122
— Motorizovani 3. armije — 164
— Pionirski 13. divizije — 342, 343, 345—347
— Prateći Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 487
— Radni 4. korpusa — 394
— »Šandor Petefi« — 377
— Tenkovski 4. korpusa — 110, 283

njemački:

— 4. vazduhoplovni — 522, 526
— 54. brdski — 435, 436
— 501. inžinjerijski — 445
— 582. mornarički streljački — 573
— Dopunski 264. pješadijske divizije — 445
— Dopunski 369. legionarske »Vražje« divizije — 199
— Izviđački 369. legionarske »Vražje« divizije — 199
— oblaskih lovaca »Brandenburg« 573
— Pionirski 369. legionarske »Vražje« divizije — 199
— Protivtenkovski 369. legionarske »Vražje« divizije — 199
— za vezu 369. legionarske »Vražje« divizije — 199

ustaško-domobranski (bojne):

— Zrinjska doknadna — 358

Batina (kod Kutine) — 74
Batinica Đuro — 475
Batinsko (kod Đurđevca) — 184
Batina (kod Slavonske Požege) — 166
Batrovci (kod Šida) — 703, 750
Bazovačka šuma (predio, kod Moslavine) — 377
Bažda Lazo — 475
Bažda Petar — 475
Bažov Mila — 474, 475
Bedekovčina (kod Zlatara) — 739
Bedenička (kod Pitomače) — 417, 618
Bedenik (kod Bjelovara) — 430
Begov Han (kod Zenice) — 690, 736
Begović Stevo — 70
Belaj (kod Karlovca) — 760
Beli Manastir — 164, 267
Belić Dušan — 473
Beljevina (kod Đurđenovca) — 257, 425, 524, 526
Bender (kod Knina) — 467
Benkovac — 36, 197, 200, 210, 323, 325
Benkovac (Gornji i Donji, kod Delnica) — 510, 735
Beograd — 59, 74, 111, 167, 171, 538, 539, 542, 655, 729
Beras Jerko — 531
Berber Ivan — 475
Berdec Dušan — 45
Berement (u Mađarskoj) — 622, 623
Berkasovo (kod Šida) — 715
Berlin — 216
Bezbradica Dušan — 472
Bigović Aleksandar — 243
Bihać — 43, 62, 65, 67, 69, 71, 72, 89, 111, 125, 127, 129—131, 193, 194, 200, 323, 349, 366, 395, 435, 436, 438, 517, 527—529, 531, 532, 534, 535, 572, 594, 595, 654, 665, 668, 671, 686, 696, 704, 715, 729
Bijedić Šukrija — 195
Bijelac Nikola — 385
Bijelo polje (predio, kod Mostara) — 199
Bijeljina — 664, 667, 676, 678, 682, 684, 693, 695, 699, 702, 707, 712, 715, 718, 721, 728, 729, 732, 743, 746, 750
Bila (kod Travnika) — 668
Bila (r.) — 720
Bila Marko — 70
Bilaj (kod Gospića) — 20, 344
Bilalovac (kod Busovače) — 731
Bilić Dinko — 475
Bilo (brdo, kod Našica) — 165, 166, 168
Bilo-gora 74, 76, 168, 274, 283, 284, 299, 383, 384, 399, 400, 407, 608, 687
Bilobrk Mate — 146, 203, 353, 533
Biljaković Blaž — 473
Biočić Ante Toni — 16, 202, 533
Biograd na moru — 197, 209, 210
Birimiša Zdravko — 10
Bistrica (k. 1266, kod Lapca) — 152
Bistrik (kod Sarajeva) — 683
Biškup Petar Veno — 87, 109, 537
Bjedov Jovana Jovan — 476

Bjedov Milan — 476
Bjedov Stevana Jovan — 476
Bjeđovi (kod Knina) — 462
Bjedovski Stanovi (kod Knina) — 458
Bjela strana (kosa, kod Kostajnice) — 756
Bjelajac Stanko — 282, 394, 530
Bjelkovac (kod Moslavine) — 623, 624, 722
Bjelo Polje (kod Kosenice) — 581, 592, 644—646, 701
Belopolje — vidi Bjelo Polje (kod Korenice)
Bjelovac (Donji i Gornji, kod Kostajnice) — 701
Bjelovar — 40, 59, 74, 84, 122, 124, 168, 181, 182, 189, 274, 286, 287, 289—291, 299, 310, 382, 400, 407, 407, 409, 430, 439, 442, 483, 485, 492, 523, 603, 606, 607, 616, 680, 688, 693, 698, 701, 724, 736, 748, 752
Bjeljavina (predio, kod Drežnice) — 263, 264
Blagaj (kod Nevesinja) — 199, 727
Blagdan Janko — 475
Blajić Mijat — 473
Blatna — vidi Buševića Blatna
Blatnica (kod Karlovca) — 232, 358, 359, 760
Blatnica (potok) — 359
Blatno jezero (u Mađarskoj) — 76
Blavić Bude — 475
Blažević Branko — 93
Blažević Dane — 475
Boban Rafajlo — 77, 307
Bobare (kod Okučana) — 650, 733
Bobetko Janko — 87, 530, 537
Bobić Milan — 169
Bogaz (predio, kod Pitomače) — 17, 84, 190, 284, 292, 293, 295, 296, 300, 302, 609
Bogdanović Bude — 543
Bogdanović Jovo — 590
Bogdanović Sava — 530
Bogdaša (u Mađarskoj) — 252
Boglić Josip — 473
Bogunović Dušan — 532, 596
Bogunović Jovo — 340
Boište (trig. 804, kod Perušića) — 510
Bojanić (kod Knina) — 447, 459, 464, 465, 467, 468
Bokan (potok) — 286
Bokšić (kod Đurđenovca) — 425
Bolonja Šime — 473, 474
Bolta Stevo — 475
Borak Stevan — 473
Borak Vasilj — 472
Borić (kod Drežnice) — 263, 264
Borićevac (kod Lapca) — 199
Borićevački Bubanj (kod Kulen-Vakufa) — 562
Borisov salaš (kod Daruvara) — 524
Borojević Branko — 543
Borongaj (kod Zagreba) — 529
Borovac (kod Okučana) — 647, 648, 652
Bosanac Ivan — 280
Bosanac Milan — 647
Bosanska Gradiška — 666, 687
Bosanska Kostajnica — 756
Bosanska krajina — 62, 66
Bosanska Krupa — 125, 435, 538
Bosanski Brod — 447, 709
Bosanski Novi — 66, 194, 372, 630, 652, 654, 655, 666, 668, 671, 672, 679, 681, 683, 685, 687, 689, 701, 709, 711, 716, 720, 723, 734, 749, 753, 755, 757
Bosanski Šamac — 697, 717, 724
Bosansko Grahovo — 196, 444
Bosiljevo (kod Vinice) — 320, 544
Bosna — 43, 58, 67, 167, 559, 660, 662, 664, 667, 670, 672, 674, 676, 677, 680, 682, 684—686, 688, 691, 693, 695, 698, 702, 707, 710, 712, 715, 718, 721, 725, 728, 732, 743, 746
Bosna (r.) — 673, 709, 716, 723
Bosnić Bude — 592
Bosnić Dušan — 532
Bosnić Husein — 133
Bosotina Ivan — 475
Bosut (r.) — 659, 670, 699, 702, 703
Bošt (kod Ogulina) — 675
Bović (kod Vrginmosta) — 278
Bozina Šime — 475
Božanić Andrija — 202, 533
Božić Ivo — 476
Božiković Srđo — 265
Božim Marko — 476
Božović Božo — 203, 348, 355, 533
Brač (o.) — 32, 196
Bračevci (kod Našica) — 522
Bračić Marko — 475
Bradač Milan — 536
Bradas Ilija — 472
Brajdići (kod Plitvičkih Jezera) — 67, 599
Brala Ivan — 475
Brala Šime — 475
Branjinska (r.) — 377
Bratina (kod Pisarovine) — 67, 96—98, 660
Bratunac (kod Vlasenice) — 710

Brazzadur Alfred — 329
Brčko — 662, 670, 682, 684, 687, 688, 691, 695, 697—699, 702, 707, 710, 712, 713, 715, 717, 718, 721, 725, 731, 732, 746, 750
Brđani (kod Sunje) — 653
Bregana (kod Samobora) — 528
Bregi (kod Koprivnice) — 40, 685
Breka Mane — 594
Brekić Milan — 476
Brekić Mirko — 474
Brekovica (kod Bihaća) — 435
Brela (kod Makarske) — 198
Brestača (kod Novske) — 647, 650
Brestovac (kod Daruvara) — 38, 41, 290, 485, 524, 619, 744
Breštanovci (kod Donjeg Miholjca) — 377, 424
Brezik (kod Đurđevca) — 184
Brezina (kod Novske) — 696
Brezovac (kod Srba) — 138
Brezovački lisac (k. 1111, kod Srba) — 138, 139
Brezovica (kod Zagreba) — 67, 222, 231, 731, 737, 739
Brezovica (predio, kod Siska) — 764, 766, 768, 769
Brezovo Polje (Novo i Staro, kod Bijeljine) — 677, 713, 725, 728, 743
Brežane (kod Velike Gorice) — 363
Brezine (predio, kod Srba) — 142
Bribir — 669, 673

Brigade:

NOVJ:

— 1-va 7. divizije — 62, 69, 125—130, 334, 372, 395—397, 537, 754, 755
— 1-va 8. divizije — 47—49, 67, 70, 71, 89, 336, 572, 645, 662
— 1 (Čehoslovačka) »Jan Žiška« 12. divizije — 172, 310, 331, 384—386, 389, 390, 441, 522, 524, 526, 692, 694, 699, 734
— 1-va 13. divizije — 63, 338, 339, 343, 346, 347, 510, 512, 597
— 1. Artiljerijska 16. divizije — 250, 252, 256
— 1. vojvođanska 16. divizije — 250—252, 254—256, 258, 377, 423, 424, 426, 427, 553, 554, 558—560, 626, 627
— 1. proleterska (dalmatinska) 26. divizije — 196, 200, 348, 354
— 1 (moslavačka) 33. divizije — 107, 109, 181, 182, 190, 191, 286, 293, 295, 296, 298—300, 414, 417, 494—496, 530, 713
— 1-va 35. divizije — 27, 44—46, 49, 366, 370, 566, 567, 569—573, 575, 577, 578, 580, 582, 584—588, 590, 595, 597—600
— 1. istarska »Vladimir Gortan« 43. divizije — 262—264, 266, 307, 308, 320, 527, 538, 665, 675, 726
— 1. tenkovska 8. korpusa — 8, 11—13, 15, 200, 209, 444, 508, 518, 520, 548, 632
— 1. muslimanska Unske operativne grupe — 62, 101, 105, 110, 193, 436—438, 544, 729
— 1 (Zagorska) Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa — 17, 59, 82—88, 122—124, 183, 185, 190, 274, 283—287, 289—298, 318, 414, 431, 492, 497, 659, 680
— 2-ga 1. divizije Narodne odbrane — 170, 171, 176, 184, 239, 240, 244
— 2-ga 7. divizije — 66, 69, 70, 334, 532, 536, 672, 681, 683, 723
— 2-ga 8. divizije — 67, 70, 71, 89, 95, 224, 336, 498, 540, 588
— 2. proleterska (dalmatinska) 9. divizije — 198, 204
— 2-ga 13. divizije — 25—28, 322, 338, 340, 341, 343, 346, 347, 510, 512, 585, 597
— 2. vojvođanska 16. divizije — 250—254, 256, 258, 376—378, 425—427, 710
— 2. (moslavačka) 33. divizije — 84, 109, 191, 222, 285, 286, 298—303, 399, 494—496, 498
— 2-ga 35. divizije — 45, 46, 49, 323, 366, 370, 566, 567, 569—582, 584, 586—590, 593, 594, 598—600
— 2. istarska 43. divizije — 307, 320, 693
— 2. muslimanska Unske operativne grupe — 62, 101, 361, 436—438, 741, 748, 770, 772, 773
— 3. proleterska (lička) 6. proleterske divizije — 729
— 3-ća 7. divizije — 62, 70, 102, 125—131, 334, 372, 395, 396, 537, 630—632, 754
— 3-ća 8. divizije — 67, 70, 89—93, 95, 336
— 3. dalmatinska (1-va 9. divizije) — 198

— 3-ća 13. divizije — 338, 341—343, 346, 347, 527
— 3. prekomorska 26. divizije — 19, 20, 200, 205, 348, 354
— 3. »Nikola Demonja« 33. divizije) — 17, 18, 75, 85, 87, 122, 183—186, 189, 285, 292, 294—296, 401, 430—433, 703, 711, 767
— 3-ća 35. divizije — 25, 44—46, 48, 49, 370, 566—586, 588—594, 598—600, 662, 684
— 3. vojvođanska 36. divizije — 233, 234, 300, 303, 307, 603, 604, 612
— 3. istarska 43. divizije — 262, 265, 266, 307, 308, 320, 538, 696, 716, 758
— 4-ta — vidi 2-ga 7. divizije
— 4. dalmatinska (splitska, 2-ga 9. divizije) — 198
— 4-ta 12. divizije — 30, 167, 169, 172, 248, 384—386, 389, 390, 522, 524, 526, 551, 678, 695, 734
— 4. vojvođanska (3-ća 16. divizije) — 178, 250, 252, 254—259, 376, 377, 425—427, 554, 555
— 5. dalmatinska (1-va 19. divizije) — 200, 205, 448, 449, 451—454, 456—459, 461—469, 472, 474, 533
— 5. vojvođanska 36. divizije — 233, 234, 604, 612
— 6. dalmatinska (2-ga 19. divizije) — 25, 200, 448—450, 452—457, 462—464, 467—470, 472, 473, 475, 478
— 6. vojvođanska 36. divizije — 233, 234, 267, 307, 603, 610—612
— 7. vojvođanska (1-va 51. divizije) — 378, 425, 623—628
— 8. crnogorska 1. proleterske divizije — 680, 729
— 8. dalmatinska (1-va 20. divizije) — 136, 138, 140—143, 151, 205, 351, 518, 562—565, 641, 676
— 8. vojvođanska 51. divizije — 423, 424, 426, 623—628
— 9. dalmatinska (2-ga 20. divizije) — 136—142, 148, 149, 205, 351, 518, 562—565, 638—642
— 10. dalmatinska (3-ća 20. divizije) — 136—143, 149—151, 205, 351, 353, 444, 518, 562, 564—566, 635—637, 639—642
— 11. dalmatinska (2-ga 26. divizije) — 19, 20, 196, 200, 205, 348, 354
— 11. vojvođanska 36. divizije — 235
— 12. proleterska (slavonska) 12. divizije — 169, 172, 248, 273, 294—297, 317, 383—386, 388—390, 439, 440, 522, 524, 526, 604, 605, 607, 613, 614, 624, 626, 711, 722, 726, 733, 734
— 12. dalmatinska (3-ća 26. divizije) — 200, 348, 354, 519
— 12. vojvođanska 51. divizije — 423, 424, 426, 559, 624—628
— 13.južnodalmatinska (3-ća 9. divizije) — 198
— 14. dalmatinska (3-ća 19. divizije) — 200, 447, 448, 451, 453, 455, 457—460, 462, 464—468, 471—474
— 14. vojvođanska 51. divizije (nazivana i slovačka) — 331, 424, 427, 623—629
— 15. vojvođanska »Šandor Petefi« 16. divizije — 179, 250, 252, 255, 256, 259, 331, 425—427, 559
— 17-ta 28. divizije — 172
— 18-ta (2-ga 40. divizije) — 18, 31, 51, 60, 85, 121, 166, 169, 172, 248, 260, 273, 285, 291—294, 296, 308, 400, 404, 406, 407, 409, 410, 430, 431, 433, 434, 439, 479, 480, 492, 493, 495, 606, 608, 610, 612—619
— 21-va 28. divizije — 169, 172
— Artiljerijska 4. korpusa — 312, 316
— Artiljerijska 6. korpusa — 29, 169, 171, 314, 487, 549
— Artiljerijska 8. korpusa — 8, 200, 204, 312, 316, 374, 391—393, 508, 518, 519, 548, 633
— Artiljerijska 11. korpusa — 594, 598, 599
— Artiljerijska 36. divizije — 233, 603, 604
— Artiljerijska 51. divizije — 426, 624
— »Braća Radić« (1-va 32. divizije) — 17, 18, 75, 85, 87, 122, 183, 184, 186, 189, 274, 285, 292, 294, 296, 401, 430—434, 617, 767
— Brodska (3-ća 28. divizije) — 172
— »Franjo Ogulinac Seljo« (1-va 34. divizije) — 68, 71, 96—98, 133, 134, 221, 230—232, 356—360, 361—363, 759, 771—773

— Inžinjerijska 8. korpusa — 33, 209
— Karlovačka (2-ga 34. divizije) — 68, 70, 71, 96—99, 132, 133, 230—232, 356—359, 361—363, 723, 734, 740, 744, 759, 771—774
— »Matija Gubec« (2-ga 32. divizije) — 17, 18, 75, 85, 87, 122, 183—186, 189, 285, 292, 294—296, 401, 430—433, 703, 711, 767
— Omladinska dopunska 4. korpusa — 502, 505, 514—516
— Omladinska »Joža Vlahović« (1-va 40. divizije) — 121, 169, 172, 179, 236, 248, 260, 269, 270, 307, 406—408, 479, 492, 493, 498, 606—619
— Osječka (2-ga 12. divizije) — 169, 172, 254, 310, 331, 383—386, 388—390, 425, 441, 524, 526, 699, 718, 734
— »Pavlek Mihovil Miškina« (3-ća 32. divizije) — 17, 18, 75, 85, 86, 122, 183, 186, 189, 285, 294, 296, 401, 430—434
— Virovitička (3-ća 40. divizije) — 121, 169, 172, 248, 260, 269, 270, 301, 302, 307, 406, 407, 409, 479, 492, 493, 551, 606—619, 659, 661
— Žumberačka (3-ća 34. divizije) — 65, 67, 68, 71, 114, 230—232, 356, 361—363, 528, 656, 660, 759

njemačke:

— 1. kozačka donska (kasnije 1. kozačka konjička divizija) — 74, 75, 289—291, 293, 294, 431
— 2. kozačka kavkaska (kasnije 2. kozačka konjička divizija) — 74, 296

ustaško-domobranske (zdrugovi):

— 1-vi — 488
— 3. »A« ustaški — 759—762
— »B« ustaški — 759, 760, 762
— 3. ustaški stajaći djelatni — 132, 229, 358, 359, 593
— 4-ti — 488
— 5. ustaški stajaći djelatni — 77
— 7. lovački — 89, 101, 197, 372, 395, 720, 753, 755
— 8. ustaški stajaći djelatni — 62, 753, 756, 757
— 9. ustaški 9. divizije — 198, 199
— 10. lovački 10. divizije — 200, 563, 676
— 12. posadni — 114, 758
— 14. pješački — 361, 731, 734, 744, 753, 757, 763, 765—774
— 14-ti — vidi 14. pješački
— 15. ustaški — 738, 740
— 19. ustaški — 734, 753, 757, 763, 764, 766, 767, 769, 770, 772, 774, 775
— 20. ustaški pješački — 361, 737—742
— Zagrebački — 68
— Poglavnikov tjelesni — 76, 77, 83, 294, 298, 688, 703, 726, 738

Brinje — 67, 263, 264, 320, 538, 678, 684, 685, 696, 715, 716
Brka (Donja i Gornja, kod Brčkog) — 718
Brkić Đuro — 280
Brkić Mile — 475
Brkiševina (kod Petrinje) — 363
Brnalić Vladimir — 92
Brnčić Josip — 543
Brno (u Čehoslovačkoj) — 526
Brod — vidi Bosanski Brod
Brod — vidi Slavonski Brod
Brod na Kupi — 325, 328
Bronzani Majdan (kod Banje Luke) — 677
Brotnja (kod Srba) — 138, 140, 640
Broz Josip Tito — 218, 240, 241, 541, 542, 550, 690
Broz Mato — 359
Broz Stjepan — 359
Brunović Milan — 536
Brusov Jure — 472
Bruvno (kod Gračaca) — 25, 26, 137, 139, 148, 638
Brzaja (kod Pitomače) — 84, 190, 283, 291, 293—296, 300, 319, 383, 522, 526, 613
Bubanj (kod Pitomače) — 291—293, 295—297, 618, 703
Buća Berislav — 473
Bućan Ljuban — 92
Budački Ivan — 358
Budak Franjica — 543
Budakovac (kod Podravske Slatine) — 623
Budančevica (kod Đurđevca) — 185
Budimir (kod Knina) — 468
Budimpešta (u Mađarskoj) — 215
Budisavljević Mile — 537
Budrovac (kod Đurđevca) — 124, 183, 185
Budža Aćim — 475
Buđala (kod Metkovića) — 196
Bugarska — 148, 215, 216

Bujanović Pero — 543
Bujas Petar — 475
Buk (kod Pleternice) — 522, 696
Bukarica Dušan — 473
Bukevje (kod Velike Gorice) — 220, 705, 739
Bukevlje — vidi Bukevje
Bukovica (Donja i Gornja, kod Bijeljine) — 743
Bukovica (Gornja i Nova, kod Podravske Slatine) — 427, 623
Bukovica (Mala i Velika, kod Travnika) — 720
Bukvići (kod Drežnice) — 262, 263
Bulajuša (trig. 359, kod Knina) — 20
Bulat Rade — 87, 189, 405, 434, 537
Bulić Jeronim — 531
Bulinac (kod Bjelovara) — 40, 291, 293, 294, 430, 497, 607
Bulovan Mile — 475
Buljević Petar — 475
Buljubašić Ismet — 195
Buna (kod Mostara) — 704
Bundalo Mićo — 475
Bundalo Sava — 471, 473
Bunić (kod Drežnik-Grada) — 129, 630, 668
Bunić (kod Korenice) — 644, 681, 684
Burčul Jakov — 475
Burko Nikolaj — 540
Burmaz Ivan — 154
Bursać Nikola — 475
Bursać Novak — 45
Bursać Petar — 475
Busovača (kod Zenice) — 668, 681, 696, 697, 704, 731
Bušetina (kod Virovitice) — 59, 85, 166, 284, 528, 667
Buševec (kod Velike Gorice) — 227, 739, 741, 748, 769
Buševića Blatna (kod Bosanske Krupe) — 654
Butković Alojz — 340
Butković Mate — 342
Butmir (kod Sarajeva) — 701
Bužim (kod Vrnograča) — 280

C

Cabuna (kod Podravske Slatine) — 214
Cage (kod Okučana) — 666
Caginec (kod Ivanić-Grada) — 483
Cakić Nikola — 472
Caprag — 653
Car Drago — 45
Carević Stevan — 243
Carić Dragan — 280
Carić Đuro — 243, 420, 535
Cazin — 62, 63, 66, 67, 125, 537, 700, 717, 744
Cazinska krajina — 772
Centralni komitet KP Hrvatske — 61
Cerje (kod Siska) — 220
Cerovac (kod Gračaca) — 148
Ciganović Vaso — 473
Cigić Franjo — 133
Ciganjuša (pustara, kod Đurđenovca) — 424
Cimaš Josip — 537
Cremušina (kod Špišić Bukovice) — 18, 300, 303
Crikvenica — 727
Crkvena (kod Bjelovara) — 485
Crljanak Dragutin — 475
Crlješnica (k. 284, kod Kostajnice) — 632
Crna glavica (k. 451, kod Knina) — 20
Crna Gora — 199, 539
Crna Mlaka (kod Jastrebarskog) — 221
Crna Vlast (kod Vrhovina) — 45, 569, 584, 597
Crnac (kod Moslavine) — 166, 168, 236, 251, 254, 256, 258, 330, 331, 377, 382, 422, 423, 425, 624, 626
Crni jarci (predio, kod Đurđevca) — 184
Crni Lug (kod Delnica) — 542
Crni vrh (brdo, kod Lapca) — 151
Crni vrh (k. 765, kod Plitvičkog Leskovca) — 48
Crnković Milan — 537
Crno jezero (kod Lapca) — 137—139
Crnobrnja Bogdan — 243, 535
Crnobrnja Miloš — 169
Crnobrnja Stanko — 385
Crnobrnjsko brdo (kod Kostajnice) — 632
Crvelin Frane — 472
Crvelin Ivan — 475
Crvena armija — 29, 57, 59, 75—80, 82—85, 87, 88, 121, 166, 168, 175, 182, 213, 215, 216, 238, 240, 243, 284, 299, 400, 406, 408, 423, 430, 437, 441, 479, 484, 491, 528, 541, 550, 608, 622, 664, 680, 689
Cuculić Cvetko — 600

Čugovac (kod Čazme) — 287
Curavić Vladimir — 476
Cvetanović Branko — 533
Cvetinac (kod Knina) — 447, 453, 455, 458, 460
Cvetković (kod Jastrebarskog) — 133
Cvetković Žarko — 535
Cvijanović Ilija — 475
Cvitan Ante — 472, 473
Cvitan Vinko — 476
Cvitanović Đuro — 474
Cvjetanović Branko — 202

Č

Čabar — 542
Čabdin (kod Jastrebarskog) — 222
Čačić Šime — 475
Čačinci (kod Đurđenovca) — 168, 251, 256
Čađavac (kod Pitomače) — 318, 414, 417—419, 713
Čađavica (kod Donjeg Miholjca) — 59, 166, 168, 235, 236, 238, 251—258, 267, 309, 330, 331, 376—378, 382, 383, 422—425, 427, 440, 442, 526, 555—555, 557, 559, 624—627, 675, 676, 678, 680, 682, 684, 686, 688, 695, 710, 711, 718, 722, 733, 743, 746
Čađavica (potok) — 256, 628, 750
Čađavički lug (predio, kod Donjeg Miholjca) — 256, 330
Čaglin (kod Našica) — 179, 384
Čajniče — 685, 696
Čakanec (kod Velike Gorice) — 222
Čakarun Jandrija — 473
Čakovec — 111
Čanak (kod Korenice) — 338, 530
Čanak Vaso — 113
Čapljina — 517, 518, 751
Čapori (Donji i Gorenji, kod Vlasenice) — 700
Častinjak (predio, kod Karlovca) — 358
Čatlak Krsto — 473
Čatrnja (kod Drežnik-Grada) — 599
Čavnik (kod Drežnik-Grada) — 438
Čazma — 38, 41, 222, 287, 661
Čehoslovačka — 215
Čelić (kod Brčkog) — 667, 684, 686, 715
Čelina (kod Lapca) — 199
Čelopek (trig. 528, kod Ličkog Petrovog Sela) — 63, 64, 68, 88—90, 92, 93, 193, 527, 528, 633, 668
Čepelovac (kod Đurđevca) — 183, 185
Čepić (kod Pazina) — 322
Čeružići (kod Sarajeva) — 751
Česko Selo (kod Petrinje) — 533, 653
Česma (r.) — 40, 182, 288, 290, 291, 484, 531

Čete

NOV i POJ:
— Bolnička 32. divizije — 401
— Diverzantska 35. divizije — 370, 598
— Inžinjerijska 34. divizije — 361
— Izviđačka 12. divizije — 172
— Izviđačka 32. divizije — 401
— Izviđačka 34. divizije — 361
— Izviđačka 35. divizije — 370, 598
— Izviđačka 40. divizije — 172
— Izviđačka Unske operativne grupe — 436, 438
— Minerska 12. divizije — 172
— Minerska 40. divizije — 172
— Minerska Unske operativne grupe — 436, 438
— Prateća 32. divizije — 401
— Prateća 35. divizije — 598
— Prištapska Unske operativne grupe — 436, 438
— Sanitetska 35. divizije — 598
— Tenkovska — 89
— za vezu 6. korpusa — 171
— za vezu 12. divizije — 172
— za vezu 32. divizije — 401
— za vezu 34. divizije — 361, 362
— za vezu 35. divizije — 370, 598
— za vezu 40. divizije — 172
— za vezu Unske operativne grupe — 436, 438
Čiker Antun — 303, 304
Čiković Josip — 31
Čiš Mato — 304
Čitluk (kod Mostara) — 198, 199, 747
Čivičevac (kanal, kod Kloštra) — 184
Čizmić Šime — 472, 473
Čohar Milan — 342
Čoklica Dragutin — 543
Čolak Ljuban — 304
Čolak Nikola — 474
Čop Bogumil — 543
Čorkalo Jere — 475
Čorkalo Šime — 475

Čorkova Uvala (kod Plitvičkih Jezera) — 584
Črešnjevica (Mala i Velika, kod Pitomače) — 59, 60, 82, 123, 124, 186, 189, 287, 288, 300, 318, 319, 407, 495, 496, 603, 613—615, 680, 726
Čučerje (kod Velike Gorice) — 740
Čude Dušan — 476
Čudin klanac (trig. 828, kod Vrhovina) — 21, 45, 47—49, 321, 365, 510, 512, 567—571, 575—582, 584—586, 592, 645, 662
Čuk Nikola — 475
Čule (kod Mostara) — 689
Čulina Ante — 472
Čuljak Bariša — 475

Ć

Ćetković Vlado — 200
Ćorković Dušan — 419
Ćuić Đuro — 70
Ćuića Krčevina (kod Korenice) — 566, 567, 570, 573, 577, 599
Ćuk Milojko — 202, 533
Ćupurdija Petar — 472

D

Dabci (kod Čazme) — 287
Dabina strana (predio, kod Srba) — 140, 639, 640
Dalmacija — 19, 32, 33, 35, 43, 59, 65—68, 135, 194, 197, 198, 200, 205, 206, 325, 365, 392, 469, 477, 529, 533, 534, 542, 572, 706
Dalj (kod Vukovara) — 58
Damjanović Danilo — 203, 533
Damjanović Ljubomir — 476
Damjanović Momčilo — 532
Dapčevica (Mala i Velika, kod Grubišnog Polja) — 409, 430, 606
Daranj (u Mađarskoj) — 164, 268, 623
Daruvar — 77, 168, 244, 384, 389, 542, 551, 722, 747
Dasović Martin — 100, 233, 360, 361, 364, 531
Dautan (kod Bjelovara) — 289, 291
Deanovec (kod Ivanić-Grada) — 661
Debelić Ivan — 303
Debelo brdo (k. 906, kod Srba) — 136
Debelo brdo (kod Knina) — 446, 465, 467
Debelo brdo (kod Otrića) — 470
Debelo Brdo (kod Korenice) — 324
Debeljača (trig. 777, kod Srba) — 138, 140, 141, 151, 152, 563
Degoj (Levi i Desni, kod Vrginmosta) — 363
Dejanović Milić — 398, 532
Delić Nikola — 472
Delmeštre Petar — 10
Delnice — 542
Deriguz (kod Ličkog Petrovog Sela) — 499
Derikrava Nikola — 111, 283
Derin-Gaj (kod Gračaca) — 26, 27
Derventa — 681, 694, 697, 706, 712, 736
Desinec (kod Jastrebarskog) — 220, 222, 224
Desinić (kod Rogateca) — 738
Despot Nikola — 472
Devčić Milan — 340
Devčić Mile — 341
Deverin Ante — 473
Dević Dane — 475
Dežanovac (kod Daruvara) — 248, 390, 524
Deželin Joško — 266
Dicmo (kod Sinja) — 197
Didović Milorad — 472, 474
Dilj (pl.) — 165, 239
Dimnik Rafael dr — 532, 598
Dinjevac (kod Pitomače) — 82, 122, 288, 299, 318, 407, 408, 491, 494—497, 613, 614, 680, 719, 726, 729
Dišnik (kod Garešnice) — 485
Divić Stojan — 535

Divizije

NOVJ:

— 1. Narodne odbrane — 341
— 1. proleterska — 680, 718, 725
— 2. proleterska — 729
— 3-ća — vidi 51. divizija
— 5-ta — 680, 684
— 6. proleterska — 695, 702
— 7-ma — 62, 64, 66—69, 72, 89, 92, 101, 102, 125, 126, 129—131, 280, 283, 312, 334, 335, 372, 395—397, 437, 487, 502, 506, 516, 527, 531, 532, 536—540, 542, 544, 630, 632, 655, 665, 672, 679, 681, 683, 711, 716, 720, 723, 734, 748, 754, 755, 757, 774
— 8-ma — 43, 47—49, 62—64, 67, 68, 70, 71, 88, 89, 94, 95, 101,

125, 131, 224, 283, 312, 336, 337, 364, 368, 437, 438, 487, 498, 502, 506, 516, 531, 539, 540, 567, 572, 574, 580, 584, 588, 600, 645, 646, 662, 678, 692
— 9-ta — 25, 136, 196—200, 204, 205, 207, 208, 312, 353, 444, 470, 508, 517, 518, 520, 533, 548
— 12-ta — 29, 30, 167—172, 174, 215, 219, 239, 248, 254, 331, 382—390, 425, 439, 441, 488, 507, 522, 524, 535, 551, 605, 607, 664, 678, 695, 699, 703, 707, 711, 718, 722, 734
— 13-ta — 20, 21, 25—28, 43, 44, 47, 69, 312, 313, 320—324, 338—340, 343, 344, 346, 347, 368, 398, 470, 510, 512, 527, 532, 567, 585, 597, 643—645, 675, 678, 722
— 16-ta — 56, 59, 60, 77, 166, 168, 178, 179, 235, 236, 238, 239, 249—257, 259, 267, 331, 332, 376, 377, 382, 422, 423, 425, 427, 428, 439—442, 553, 557, 559, 560, 620, 623—627, 675, 676, 678, 680, 682, 684, 695, 710, 711, 718, 722, 732, 743, 746, 750
— 19-ta — 25—27, 197, 199, 200, 204, 205, 207, 208, 312, 444, 447, 451—453, 455—457, 460, 462—465, 467, 470, 471, 477, 478, 508, 517, 518, 520, 533, 548
— 20-ta — 134—138, 140—142, 146, 149—151, 197, 199, 200, 204, 205, 207, 208, 312, 349—353, 444, 447, 464—468, 471, 508, 518—520, 533, 548, 561, 562, 565, 635, 636, 638, 640, 641, 660, 665, 673, 676, 734
— 21-va — 662, 670, 672
— 26-ta — 9, 10, 12, 20, 196—198, 200, 204, 205, 207—209, 312, 348, 354, 444, 447, 458, 464, 466, 471, 502, 508, 517—520, 533, 548
— 28-ma — 169, 170, 172, 536
— 29-ta — 198, 518
— 32-ga — 17, 18, 51, 59, 75, 77—79, 81—88, 122—124, 183, 184, 186, 190, 273, 283—285, 287—289, 291, 292, 294—296, 318, 319, 399—405, 429, 430, 439, 491, 492, 494, 497, 528, 530, 537, 607, 659, 680, 703, 711, 767
— 33-ća — 17, 51, 59, 73, 74, 78, 79, 84—87, 106, 109, 122—124, 189—191, 273, 283—289, 292—300, 304, 318, 319, 399, 400, 414, 417, 433, 439, 491, 492, 494, 496—498, 530, 537, 603, 607, 609, 619, 680, 711, 713, 726, 744, 750
— 34-ta — 62, 64, 66—68, 71, 72, 96, 132, 219, 229, 231, 312, 356, 361, 363, 364, 487, 502, 506, 516, 531, 538, 541, 542, 544, 569, 660, 701, 731, 734, 737, 741, 744, 748, 760, 767, 768, 770, 773
— 35-ta — 25—27, 43, 44, 47, 48, 69, 312, 320—324, 365—368, 398, 470, 532, 534, 543, 552, 566, 568—574, 578—582, 584, 585, 587, 590, 592, 595, 598—600, 644, 645, 662, 670, 684, 700
— 36-ta — 56, 60, 77, 147, 163, 166, 168, 179, 233, 235, 248, 267, 270, 297, 300—302, 307, 309, 310, 317—319, 382, 400, 408, 410, 440, 601, 602, 610, 612, 613, 689, 699, 704, 711, 722, 726, 733
— 40-ta — 18, 29—31, 51, 56, 59, 60, 85, 121, 123, 124, 167—169, 172, 174, 190, 239, 248, 260, 261, 268, 270, 288, 292, 298. 307, 308, 310, 318, 319, 400, 406, 407, 410, 430, 439, 479, 480, 488, 490—492, 497, 498, 507, 530, 536, 551, 603, 606—608, 610—619, 659, 680, 722, 726, 734, 744
— 43-ća — 262, 265, 307, 308, 313, 320—324, 343, 398, 530, 532, 538, 544, 552, 665, 675, 685, 693, 696, 726, 758, 761
— 51-va — 56, 60, 77, 147, 163, 164, 166, 168, 169, 179, 234, 266—268, 310, 330—332, 378, 382, 422, 423, 426—428, 440—442, 535, 559, 620, 622—628, 722, 732, 743, 746, 750
— Ozna — vidi 1. Narodne odbrane

bugarske:

— 3-ća — 680
— 8-ma — 680
— 11-ta — 147, 235, 440, 725
— 12-ta — 147, 163, 440, 622

sovjetske:

— 233-ća — 29, 30, 59, 75, 77, 83, 87, 175, 182, 215, 238, 299, 400, 406, 441, 479, 484, 608, 664

njemačke:

— 1. kozačka konjička — 51, 59, 66, 67, 73—75, 77, 183, 289—291, 293, 294, 296, 298, 400, 407, 430—432, 544, 664, 665, 688, 704, 722, 733, 763

— 2. kozačka konjička — 73, 74, 298, 491, 526, 606, 688, 703, 722
— 7. SS »Princ Eugen« — 309, 703
— 11. poljska (vazduhoplovna) — 383, 422, 625
— 41. pješadijska — 309, 703
— 117. lovačka — 309, 703
— 118. lovačka — 197
— 264. pješadijska — 25, 44, 58, 59, 197—199, 383, 445, 573, 625
— 297. pješadijska — 58
— 369. legionarska »Vražja« — 197—199, 517
— 373. legionarska »Tigar« — 25, 125, 129, 135, 149, 193, 198, 199, 323, 344, 435, 436, 445, 528, 532, 534, 539, 562, 572, 588, 635, 645, 660, 665, 676
— 392 legionarske »Plava« — 25, 43, 44, 47, 193, 323, 338, 344, 447, 510, 512, 528, 534, 544, 567, 571, 572, 585, 589, 593, 662

ustaško-domobranske:

— 1-va — 77, 83, 289—291, 293, 298, 399, 417, 430, 522, 606, 618, 659, 688, 703, 713, 750
— 2-ga — 68, 544, 737
— 3-ća — 752
— 4-ta — 66, 372, 395, 536, 544, 631, 679, 716, 753, 754
— 5-ta — 77, 83, 307, 610, 688
— 7-ma — 695, 696, 733
— 9-ta — 198, 199, 517, 706
— 10-ta — 101, 200, 534, 563, 572, 660, 676
— 11-ta — 58, 534, 593
— 13-ta — 96, 114, 132, 229, 538, 544, 593, 701, 758
— Jurišna — vidi 1. ustaško-domobranska

Divizioni

NOVJ:

— 1. artiljerijski 43. divizije — 307, 308, 316
— 1. brdski 8. divizije — 71, 89, 316, 336
— 1. haubički 10. korpusa — 54, 55
— Artiljerijski 7. divizije — 129, 316, 334, 396
— Artiljerijski 9. divizije — 316
— Artiljerijski 13. divizije — 316, 338, 343, 345—347
— Artiljerijski 19. divizije — 316
— Artiljerijski 20. divizije — 316, 352
— Artiljerijski 34. divizije — 231, 232, 316, 361, 363
— Artiljerijski 35. divizije — 316, 367, 370, 566, 569, 570, 573, 575, 578, 582, 584, 589
— Brdski 26. divizije — 316
— Brdski — vidi Artiljerijski 35. divizije
— Protukolski 20. divizije — 352

njemački:

— 69. kozački konjički — 290, 292, 407, 430, 431
— 540. obalske artiljerije — 445, 573

Divjanović Gabriel — 543
Divuša (kod Kostajnice) — 372, 395, 396, 631, 661, 734, 753, 756
Dizdar Mujo — 202
Dminak Anton — 265
Dnopolje (kod Lapca) — 232
Doboj — 681, 685, 687, 690, 694, 700, 704, 716, 724, 731, 736, 745, 747, 748
Dobova (kod Samobora) — 720
Dobra Mladen — 475
Dobretin (Donji i Gornji, kod Bosanskog Novog) — 652
Dobrić Đuro — 474
Dobrić Josip — 340
Dobrić Mile — 472, 473
Dobrijevići (kod Knina) — 446
Dobrljin (kod Kostajnice) — 631, 711, 756
Dobro Selo (kod Srba) — 134, 135, 138—143, 148—154, 199, 562, 565, 639, 642, 660, 662, 665, 667, 676
Dobrović (kod Podravske Slatine) — 624
Dobrun (kod Višegrada) — 730
Dokmanović Stevo — 543
Dolnje polje (predio, kod Pitomače) — 604
Doljane (kod Srba) — 138, 140—143, 148, 149, 151—153, 199, 518, 562, 564, 565, 641, 642, 662, 665, 676
Doljanski Bubanj (kod Kulen-Vakufa) — 562
Domagović (kod Jastrebarskog) — 62, 68, 132, 133
Domitrović Miko — 133
Donja Bukovica (kod Podravske Slatine) — 554

Donja Kupčina (kod Karlovca) — 68, 96—100, 132, 221, 223, 224, 232, 358, 362, 656, 660, 661, 759
Donja Varoš (kod Srba) — 142, 642
Donje Bazje (kod Moslavine) — 330, 331, 377, 378, 424, 426, 442, 623, 624, 626, 628, 732
Donje Poljice (Ravne Poljice) (kod Srba — 642
Donje Predrievo (kod Đurđenovca) — 331
Donji Miholjac — 58, 165, 166, 235, 251, 257, 274, 382, 383, 422, 439, 442, 685, 746
Dopuđa Dimitar — 474
Doreta Dušan — 474
Došen Stevan — 189
Dovečar Fric — 341
Draća Pavo — 473
Dragaljevac (Donji i Gornji, kod Bijeljine) — 678, 732, 743
Draganci (kod Đurđevca) — 184
Draganić Slavko — 202, 533
Draganići (kod Karlovca) — 62, 68, 133, 229, 660, 685
Draganićka šuma (predio, kod Karlovca) — 98
Draganović Adil — 757
Dragičević Iko — 9, 202
Dragišić Milan — 475
Dragojević Miloš — 93
Dragonožec (Donji i Gornji, kod Zagreba) — 222
Drakulić Veljko — 543
Drapšin Petar — 16, 37, 120, 202, 520, 533
Draškovac (kod Bosanskog Novog) — 396
Draškovica (kod Drežnice) — 262, 263
Drava (r.) — 56, 58—60, 75, 77, 78, 83, 123, 163, 166, 167, 179, 234, 235, 238, 248, 252, 255, 256, 259, 266—268, 270, 273, 274, 288, 292, 301, 406, 408, 424, 440—442, 490, 492, 497, 551, 554, 606, 612, 620, 622, 623, 628, 659, 662, 664, 667, 670, 672, 674, 676, 678, 680, 682, 684, 686, 688, 692, 693, 695, 699, 703, 707, 710, 711, 713, 718, 722, 725, 732, 743, 746, 750
Dravafok (u Mađarskoj) — 163, 178, 252
Dravica (kod Moslavine) — 675
Dravski kanal — vidi Novi Dravski kanal
Dražić Petar — 473
Drča Jovo — 475
Drenova glava (k. 614, kod Lapca) — 138, 140, 141, 149, 150, 152, 640, 642
Drenovac Dušan — 304
Drenjski Slatnik — vidi Slatnik Drenjski (kod Našica)
Drežnica (Donja i Gornja, kod Ogulina) — 262, 320
Drežnik-Grad — 62, 66—68, 125, 127, 283
Drina (r.) — 659, 662, 667, 670, 672, 674, 676, 677, 680, 684, 686, 688, 691, 693, 695, 698, 710, 712, 714, 725
Drinković Marko — 532
Drinjača (kod Zvornika) — 745, 747, 751
Drljanovac (kod Bjelovara) — 291, 293
Drnek (kod Velike Gorice) — 226, 739
Drniš — 197, 198, 209, 210, 392, 519, 565, 634
Drobac Milan — 203, 533
Drobci (kod Gračaca) — 643
Dronjak Milojko — 366, 582, 585
Drvar — 36
Dubaić Simo — 202
Dubnica (potok) — 745
Dubica — 65
Dubovec (kod Marije Bistrice) — 739
Dubraja Dušan — 475
Dubranec (kod Velike Gorice) — 222
Dubrava (kod Čazme) — 661
Dubrava (predio, kod Karlovca) — 232, 358
Dubravčak Lijevi (kod Ivanić-Grada) — 767, 770
Dubravica (kod Busovače) — 697
Dubrovnik — 11, 12, 14, 36, 196—198, 209, 210, 542
Dude Branko — 203, 533, 566
Duga Resa (kod Karlovca) — 275
Dugačka kosa (kod Pitomače) — 318
Dugo Selo (kod Zagreba) — 74, 181, 182, 482, 484, 501, 538, 539, 652—655, 666, 669, 671, 681, 683, 685, 701, 752
Dujaković Joso — 475
Dukić Bogdan — 474
Dukić Dušan — 475
Dukić Lovro — 10
Dukići (kod Gračaca) — 643
Dukići (kod Srba) — 141, 142

Dulić Đuro — 169, 384, 390, 535
Dumanić Mario — 543
Dunav (r.) — 58, 60, 234, 235, 301, 622, 659, 664, 667, 670, 672, 674, 676, 678, 680, 682, 686, 688, 693, 695, 699, 702, 703, 707, 710, 713, 715, 718, 722, 725, 732, 743, 746, 750
Duvno — 196—199, 211, 713
Dužica (kod Siska) — 220, 226, 763—766, 768, 773
Dvor na Uni — 66, 279, 280, 372, 395—397, 539, 540, 631, 656, 661, 717, 720, 753—755

DŽ

Džeferović Mujo — 195
Džepina Marko — 474

Đ

Đakovac (kod Virovitice) — 690
Đakovo — 58, 165, 167, 168, 239, 384, 442, 526, 649, 651, 659, 664, 673, 690, 699, 706, 717, 725, 733, 734
Đevrske (kod Knina) — 197
Đilas S. Proko — 558
Đolta (kod Pitomače) — 269, 292, 603, 606, 609, 610
Đolta (predio, kod Pitomače) — 269, 307, 409
Đujić Momčilo — 67
Đuras Stjepana Franjo — 418
Đurđenovac — 166, 252, 257, 310, 331, 699, 707, 718, 752
Đurđevac — 40, 56, 57, 59, 60, 75, 122, 166, 168, 183, 407, 490, 551
Đuretina (kod Pitomače) — 269, 307, 317, 407, 408, 492, 493, 524, 526, 604, 609—611, 613, 614, 680, 733
Đurica Tode — 475
Đurin lug (predio, kod Donjeg Miholjca) — 424, 425, 624, 626, 628, 722

E

Emili Hinko dr — 543
Erdut (kod Dalja) — 58, 715, 718
Erneić Franjo dr — 533
Ervenik (Donji i Gornji, kod Knina) — 20, 449, 455
Evropa — 216

F

Fabri Ventijo — 472
Farkaš Josip — 303
Farkašić (Donji i Gornji, kod Korenice) — 577, 578
Farkašić (Novi i Stari, kod Petrinje) — 764, 770
Felše Sent Marton (u Mađarskoj) — 252
Ferdinandovac (kod Đurđevca) — 183, 184
Feričanci (kod Đurđenovca) — 165, 236, 239, 251, 256, 259, 310, 331, 382, 390, 425, 526, 699
Fičko Josip — 537
Fijan Jakov — 535
Filipi Boriš — 475
Filipović Franjo — 45
Filipović Janko — 475
Finska — 215, 216
Fojnica (kod Visokog) — 663, 666, 668, 671, 673, 675, 689
Forenbaher Milan — 532
Fortun Vlado — 133
Francuska — 216
Frančišković Stanko — 341
Franić Đuro — 342
Frank Ivan — 340
Franov Mate — 476
Fras Ivan — 537
Frbežar Josip — 342
Frkljevci (kod Pleternice) — 522
Frković Petar — 339
Frlan Jože — 10
Fruška gora — 715
Fućan Milan — 532
Fundakov vrh (k. 964, kod Korenice) — 45, 645
Fuzul Danijel — 472
Fužine (kod Delnica) — 510, 693

G

Gabrić Đuro — 536
Gabrić Stanko — 71, 531
Gacka dolina — vidi Gacko polje
Gacko polje — 47, 66, 67, 69, 365, 584
Gagić Mile — 476
Gagić Nikola — 476
Gaj (kod Novske) — 240, 651, 652
Gajić Stevo — 480, 536
Gakovo (kod Špišić Bukovice) — 59, 291, 726
Galići (kod Širokog Brijega) — 665

Galijanić Ivica — 359
Galović Branko — 340
Galović Tomo — 303
Galovići (kod Drežnice) — 262, 264
Garešnica (kod Grubišnog Polja) — 40, 190, 289—292, 297, 299, 318, 400, 407, 430, 485, 607, 619, 688, 719, 722, 744
Garevac (kod Bosanskog Šamca) — 697
Gašparović Drago — 532
Gavrilović Vlajko — 87
Generalski Stol (kod Karlovca) — 111, 685, 731
Generalštab JA — vidi Vrhovni štab NOV i POJ
Gerdijan Blagoje — 535
Gladivić Vladimir — 472
Glamoč — 196
Glamočlija Miloš — 93
Glavan Ante — 476
Glavica (k. 330, kod Bihaća) — 130
Glavić Brne — 472
Glavni stožer Ministarstva oružanih snaga NDH — 659, 662, 664, 667, 670, 672, 674, 676, 677, 680, 682, 684, 686, 688, 691, 693, 695, 698, 702, 707, 710, 712, 718, 721, 725, 728, 732, 743, 746, 750
Glavni štab NOV i PO Hrvatske — 9, 20—22, 25, 26, 28—32, 34, 37, 42, 47—49, 59, 61, 65, 67, 73, 80, 82—84, 92, 102, 107, 109, 114, 132, 135, 136, 155, 165, 167—169, 173—176, 181—183, 186, 196, 198, 205, 209, 211, 215, 226, 227, 237, 238, 240, 241, 247, 248, 254, 269, 273—275, 280, 283, 284, 286, 287, 289, 291, 299—302, 307, 310, 311, 314, 315, 317, 318, 321, 323, 325, 327, 328, 331, 339, 351, 353, 365, 382, 384, 399, 400, 409, 410, 414, 417, 425, 435, 437—441, 479, 487, 490, 491, 504—506, 512, 513, 515, 526—533, 535,—540, 542—544, 549, 551, 561, 567, 569, 571, 572, 574, 575, 582, 584, 588, 590, 591, 593, 602—604, 606—608, 610, 614, 617, 619, 623, 633, 645, 647, 655, 656, 659—661, 663—666, 668, 669, 671, 673, 675, 676, 679—681, 683—685, 689, 691, 693, 696—700, 702, 703, 707, 711, 713, 716, 718, 722, 723, 725, 726, 728, 733—735, 773, 740, 744, 748—752, 758, 761, 763, 767, 768
Glavni štab NOV i PO Slovenije — 205, 529, 533
Glavni štab NOV i PO Vojvodine — 22, 237, 238, 266, 622
Gledić Đuro — 532, 543
Gleđa Ilija — 474
Gleđa Mile — 473
Glina — 278, 280, 542
Globočec (kod Zlatara) — 673, 738
Glogova (predio, kod Donje Kupčine) — 359
Glogovnica (r.) — 181, 286, 530, 535
Gložige (predio, kod Pitomače) — 604
Gmanja (predio, kod Drežnik-Grada) — 131
Gnjidić Nikola — 472, 474
Gnjilovac (kod Cazina) — 62, 68, 125, 283, 435
Godinja (kod Nove Gradiške) — 651
Gojić Jovan — 647, 648
Gojić Rade — 93
Gola (kod Koprivnice) — 75, 77, 78
Golići (kod Perušića) — 510, 512, 675
Golinci (kod Donjeg Miholjca) — 257
Golo brdo (k. 223, kod Špišić Bukovice) — 51, 52, 85
Golubovac (kod Bosanskog Novog) — 372, 395, 396, 631, 632, 716, 754
Gomionik Stanko — 358
Gomirje (kod Ogulina) — 320, 527, 665
Goranci (kod Mostara) — 199
Goranić Vilko — 537
Goražde — 685, 689, 696, 708, 712, 719, 723, 727, 730, 735, 745, 747
Gorica (predio, kod Korenice) — 592
Gornja Greda (kod Dugog Sela) — 501
Gornja Kovačica (kod Grubišnog Polja) — 291, 292, 294, 318, 417, 430—433, 689, 692, 703, 726, 729, 747, 751
Gornje Predrijevo (kod Podravske Slatine) — 628
Gornje Sredice (kod Koprivnice) — 76
Gornje Viljevo (kod Podravske Slatine) — 426, 553, 559, 560
Gornji Lug (kod Grubišnog Polja) — 524
Gornji Miholjac (kod Podravske Slatine) — 58

Gorski kotar — 276, 320, 322, 328, 338, 342, 527, 529, 531, 535, 542, 544, 687
Gospić — 27, 43, 323, 338, 579, 580, 593, 665, 675, 716
Gostovo Polje (kod Drežnice) — 262, 696, 715
Gošnjak Ivan — 162, 316, 504, 506, 527, 543
Govedovići (kod Kaknja) — 690
Grabarje (kod Slavonskog Broda) — 522, 678
Graberje (kod Ivanić-Grada) — 182, 483, 484, 501
Grabić (kod Podravske Slatine) — 331, 558, 560, 624
Graboštani (kod Kostajnice) — 723, 734
Grabovnica (kod Čazme) — 38, 41
Grabrovnica (kod Pitomače) — 82, 123, 186, 288, 318, 408, 440, 494—497, 613—615, 680
Grabušić (kod Korenice) — 634
Gračac — 25—27, 146, 196, 200, 322, 344, 346, 447, 470, 471, 518, 561, 564, 636—641, 643
Gračanica (kod Doboja) — 707, 721, 745, 747
Gračanica (kod Kladnja) — 677
Gradačac — 707
Gradec (kod Čazme) — 181, 286, 287, 485, 530, 535
Gradec (kod Pisarovine) — 99, 656
Gradec — vidi Stari Gradac
Gradina (k. 245, kod Špišić Bukovice) — 18, 85, 285
Gradina (k. 1083, kod Lapca) — 591
Gradina (kod Korenice) — 566, 570, 644
Gradina (kod Virovitice) — 560
Gradina (predio, kod Knina) — 467
Gradina (trig. 559, kod Srba) — 140, 142
Grahorine (predio, kod Grubišnog Polja) — 617
Grahovo — vidi Bosansko Grahovo
Grančari (kod Zagreba) — 737, 739
Graovac Krsto — 471
Gravina (u Italiji) — 209
Grbavac (kod Grubišnog Polja) — 434, 619, 744, 747
Grbić Ljubica — 473
Grčka — 275
Grdava (predio, kod Karlovca) — 357
Grdović Frane — 476
Grđevac (potok) — 295
Grđevački Mlin (kod Grubišnog Polja) — 432, 617
Grđevica šuma (predio, kod Grubišnog Polja) — 432
Greda (kod Siska) — 228, 362, 653, 734, 751, 764, 771—774
Greda (predio, kod Pitomače) — 269, 407, 408, 492, 493
Greda — vidi Gornja Greda
Gregurin Nikola — 99
Gregušćak Ivan — 154
Grgac (predio, kod Kloštra) — 495
Grgić Branko — 93
Grgić Joso — 475
Grgin Vicko — 155
Grgo Antun — 204
Grgurev Marijan — 475
Grižane (kod Kraljevice) — 673
Groblje — vidi Staro groblje
Grobotek Viktor — 304
Grozaj Marijan — 53, 169, 616
Grubačević Petar — 537
Grubić Pajo — 475
Grubišno Polje — 190, 240, 244, 248, 290—293, 296, 299, 308, 318, 406, 407, 409, 410, 429—433, 439, 480, 606—608, 612, 613, 616, 618, 688, 689, 711, 722, 747, 750
Grubor R. Nikola — 46, 50, 369, 371, 532, 567—571, 573, 575, 576, 578—583, 585—590, 592—598, 600
Grujić Periša — 203, 632

Grupe

NOV i POJ:
— Artiljerijska 6. korpusa — 507
— Artiljerijska 8. korpusa — 8, 11—13, 19, 204, 391, 392, 474, 633
— biokovskih odreda — 206
— diverzantskih odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 111, 113, 487, 647, 702, 752
— Istočna NOP odreda 6. korpusa — 310, 507
— Istočna NOP odreda 10. korpusa — 78, 653
— Južna 1. tenkovske brigade 2. udarnog korpusa — 632
— Južnodalmatinskih NOP odreda — 205
— Južnodalmatinskih otočkih NOP odreda — 206
— Primorsko-goranskih NOP odreda — 307, 320, 338, 340—342

— Sjeverna 1. tenkovske brigade 8. korpusa — 632
— Sjevernodalmatinskih NOP odreda — 205
— Srednjodalmatinskih NOP odreda — 205, 351
— Zapadna NOP odreda 6. korpusa — 310
— Zapadna NOP odreda 10. korpusa — 78, 123, 183, 286, 526
— Zapadna operativna grupa 3. armije — 317, 319, 613, 616
— Unska operativna — 62, 63, 68, 71, 89, 92, 101, 110, 125, 128, 131, 193, 316, 361, 435—438, 487, 502, 516, 527, 537, 544, 572, 668, 700, 729, 748

njemačke:
— Borbena »Alerman« — 44, 573, 685
— Borbena »Fischer« — 58, 376, 383, 378, 710, 718
Gržetić Ivan — 359
Gudić Ivan — 154
Gudovac (Donji i Gornji, kod Bjelovara) — 74
Gulan Božo — 475
Gulan Dušan — 472
Gulan Mile — 476
Gulić Gojo — 473
Gulin Šime — 476
Gumhalter Željko — 537
Gunja (kod Brčkog) — 687
Gušće (kod Sunje) — 765, 771
Guvo Ivan — 19
Gvardiol Ante — 453

H

Haganj (kod Čazme) — 497
Hajdić Krešo — 530, 531
Halilagić Hasan — 194
Halilagić Hasib — 194
Han-Pijesak — 692, 700, 719, 723
Harkanj (u Mađarskoj) — 163
Hasan-Breg (kod Pisarovine) — 67, 96—98, 223, 231
Hasan Jovan — 189
Hasanović Husein — 741
Hećimović (kod Perušića) — 510, 512, 597
Helbih Dragutin (Helbich) — 661, 663, 666, 669, 672, 674, 675, 677, 679, 682, 683, 685, 687, 691, 693, 694, 698, 702, 706, 709, 712, 714, 717, 721, 724, 728, 732, 737, 746, 749, 753
Hercegovac (kod Daruvara) — 40, 289, 290, 485, 607, 619, 722, 750
Hercegovac Adem — 105
Hercegovina — 32, 539, 660, 664, 667, 670, 672, 674, 676, 677, 680, 682, 684, 686, 698, 702, 707, 710, 715, 718, 721, 725, 728, 732, 743, 746
Hitler Adolf — 215, 216
Hočevar Frane — 203
Hodbina (kod Mostara) — 730
Holjevac Vjećeslav — 65, 282, 530
Homoljac (kod Korenice) — 45, 47, 49, 338, 566, 573, 582, 645
Homoljački Klanac (kod Korenice) — 45, 321, 577, 645
Horvat Josip — 543
Horvat Milan — 741
Horvati (kod Jastrebarskog) — 62, 68, 222, 224—226, 655
Horvatska (kod Klanjca) — 738
Hotovo (potok) — 122
Hrastje (kod Ozlja) — 761
Hrastovac (Donji i Gornji, kod Kostajnice) — 652—656, 753, 756
Hrastovac (kod Garešnice) — 290
Hrdžić Ivo — 202
Hreljin (kod Ogulina) — 527
Hribar Artur — 234, 236, 602, 605
Hrlić Nikola — 134
Hrstić Dušan — 64, 94, 95, 336, 531
Hrtić (kod Bosanskog Novog) — 373, 396
Hrušta (kod Nevesinja) — 704, 744
Hrvatin Josip — 265
Hrvatska — 218, 222, 542
Hrvatsko primorje — 338, 342, 542, 668, 706
Hrvojić Ivan — 134
Hrženjak Juraj — 531
Hržić Ivo — 533
Hucalo Frane — 475
Hudi Bitek (kod Velike Gorice) — 739
Hum (kod Marije Bistrice) — 739
Humčani (kod Nevesinja) — 671, 744
Husain (kod Kutine) — 74
Hvar (o.) — 196

I

Ibradžić Bajro — 194
Ignjajac Milan — 476
Ilič Vladimir Lenjin — 590
Ilić Stevo — 506
Ilića kosa (k. 1229, kod Lapca) — 562

Ilićev Stan (kod Knina) — 446—449, 451—454, 460, 461, 471
Ilići (kod Knina) — 463, 464, 466, 467, 469
Ilijašević Ljubac — 474
Ilinci (kod Šida) — 703, 707
Ilok (kod Šida) — 729
Ilova (r.) — 290, 524
Ilovac (kod Karlovca) — 220
Ilovice (kod Sarajeva) — 692, 704, 747
Imotski — 196, 197, 210, 517—520, 716, 730
Inkret Franc — 535
Injatički brdo (kod Grubišnog Polja) — 296
Istra — 322, 530, 542, 668, 674
Italija — 36, 201, 205, 209, 210, 216, 222, 311, 533
Ivakuša (trig. 940, kod Drežnice) — 262—264
Ivančić Gojko — 359
Ivandol (kod Nove Gradiške) — 696
Ivanec (kod Križevaca) — 181
Ivanić-Grad — 74, 482, 484, 485, 528, 539, 652, 654, 661, 669, 681, 683, 685, 697
Ivanišević Rudolf — 340
Ivanović V. — 21
Ivanovo Selo (kod Grubišnog Polja) — 618, 619
Ivanjovača (predio, kod Srba) — 138, 140—142, 151
Ivanjska (kod Banje Luke) — 681, 683, 731
Ivčevića Kosa (kod Gospića) — 510, 512, 597
Ivić Marko — 154
Ivić Stipe — 473
Ivošević Dušan — 586
Ivošević Žarko — 339
Izačić (kod Drežnik-Grada) — 63, 66, 68, 69, 71, 90, 91, 193, 194, 435, 537, 572, 631, 665, 668, 729
Izačić-Grad (kod Drežnik-Grada) — 193, 528, 532, 630
Izačić-Kula (kod Drežnik-Grada) — 193
Izimje (kod Jastrebarskog) — 660

J

Jablanac (kod Senja) — 705, 713, 727
Jadransko more — 681, 689, 692, 693, 696, 700, 704, 711, 713, 716, 719, 722, 726, 730, 735, 744, 747, 751
Jadrč (Mali i Veliki, kod Vrbovskog) — 320, 322
Jagodno (kod Velike Gorice) — 227
Jakovac Emerik — 342
Jaković Šimo — 475
Jakovlje (kod Zagreba) — 181
Jakšić Jovan — 473
Jakšić Pavle — 63, 162, 213, 543, 591
Jalžabet (kod Varaždina) — 181, 663
Jamena (kod Bijeljine) — 729
Jamnica (kod Pisarovine) — 96, 232, 363
Jamnicki Ante dr — 533
Jandrić Dušan — 530
Janković Ilija — 472
Jankovića vrh (trig. 1256, kod Lapca) — 151
Jankovići (kod Drežnice) — 264
Janjče (kod Perušića) — 512, 597
Japića Brdo (kod Cazina) — 126
Jare (kod Mostara) — 704
Jarnjević Janko — 358
Jasenik (kod Špišić Bukovice) — 59
Jasenik šuma (predio, kod Moslavine) — 376, 424
Jasenovača (Mala i Velika, kod Grubišnog Polja) — 433, 744
Jastrebarsko (Jaska) — 220, 222, 229, 275, 281
Jašar Mujica — 304
Jauković Svetomir dr — 536
Javoranj (Donji i Gornji, kod Bosanskog Novog) — 754, 755
Javornik (kod Bosanskog Novog) — 652
Javornik Ivo — 366
Javorovac (predio, kod Pitomače) — 417
Jeličić Šime — 473
Jelići (kod Drežnice) — 263
Jelković Ivica — 93
Jelovine (kod Knina) — 19
Jendek (predio, kod Srba) — 137, 635
Jerčić Ante — 10
Jerković Mate — 31, 60, 178, 268, 535, 547
Jernejc Vladimir dr — 202
Jezerane (kod Drežnice) — 263
Jezerce (kod Drežnik-Grada) — 89, 572, 574, 587, 599
Johovica (kod Bihaća) — 129, 130
Joka Gnjatija — 280
Jokić Krste — 476
Jokić Milan — 473, 475
Jokić Sergije — 474

Josipdol (kod Ogulina) — 67
Jošane (kod Udbine) — 566, 646
Joševica (kod Srba) — 139, 140, 642
Jovanović Bogdan — 429, 537
Jovanović Petar — 342
Jović Mićo — 531
Jovići (kod Drežnice) — 262, 264
Jugoslavija — 148, 211, 215, 218, 275, 690
Juković Ivan — 304
Julišić Zorka — 476
Jurčić Mato — 616
Jurić Dušan — 35
Jurković Stjepan — 418
Jušić Josip — 498

K

Kabić Jovo — 472
Kabić Nikola — 472
Kajbeš Vlado — 340
Kajgana (kod Garešnice) — 290, 607, 650
Kajić Nikola — 537
Kajmak Ante — 476
Kakanj (kod Busovače) — 690, 717, 748
Kalanja Petar — 70
Kalanjuša (k. 751, kod Srba) — 138, 139, 151
Kalilo (predio, kod Pitomače) — 269
Kalinić Bogdan — 476
Kalinovac (kod Đurđevca) — 59, 183, 184
Kalnik — 76
Kalvarija (kod Karlovca) — 758
Kamber Milan — 472
Kamenarić Valent — 303
Kamenica (Donja i Gornja, kod Brinja) — 263, 535, 716
Kamenmost (kod Imotskog) — 716
Kamensko (Malo i Veliko, predio, kod Bihaća) — 586, 589
Kanazir Božidar — 476
Kanazir Mitar — 476
Kanazir Stevan — 476
Kandić Mile — 474
Kanfanar (kod Pazina) — 322, 530
Kanjević Ivan — 472
Kapela (Mala i Velika, pl.) — 63, 529
Kapela (Srpska, Stara i Nova, kod Čazme) — 497
Kapela (kod Donjeg Miholjca) — 257
Kapičić Jovo — 309, 332
Karađorđević Petar — 542
Karan Ljuban — 93
Karasi (kod Karlovca) — 358, 359
Karašica (potok, kod Donjeg Miholjca) — 254, 255, 258, 330, 376, 425, 554
Karlovac — 62, 67, 96, 114, 132, 220, 221, 223, 224, 229—232, 356—358, 528, 538, 544, 593, 652, 655, 660, 665, 666, 671, 685, 687, 697, 701, 705, 708, 714, 717, 727, 758, 759, 731
Karšanj (trig. 262, kod Virovitice) — 83—86, 191, 284—286, 296, 300, 302, 303, 603
Kasum (kod Knina) — 465
Kašljavac (kod Bjelovara) — 291
Kaštela (kod Splita) — 35, 198
Kašteljoš-Dombo (u Mađarskoj) — 268, 623
Katarine (kod Bosanskog Novog) — 396, 397
Katić Simo — 92
Kavarić Hasan — 303
Kazimir Tomaš — 533
Kebići (kod Drežnice) — 264
Kekova kosa (k. 242, kod Pitomače) — 17, 84, 284
Kepac Rade — 453
Keser Dragan — 531
Kezele Ivan — 339
Kifino Selo (kod Nevesinja) — 716
Kijevo (kod Vrlike) — 136, 197, 566
Kiseljak (kod Visokoga) — 673, 687, 709, 731, 736, 744
Kiseljevska Natalija — 246, 535
Kistanje — 392, 465, 519
Kita (trig. 626, kod Knina) — 468
Kladanj — 660
Kladar Vojin — 280
Kladare (kod Pitomače) — 122, 124, 186, 288, 317, 318, 407, 491, 492, 494—496, 604
Kladarin Đuro — 536
Kladiščica (predio, kod Marije Bistrice) — 738
Kladnik (kod Rogateca) — 738
Klanac (k. 790, kod Srba) — 564
Klarin Grgo — 475
Klarin Jure — 472, 474
Klašnica (kod Korenice) — 324, 577, 578
Klenovac (predio, kod Knina) — 447, 464, 465, 567
Kleut Petar — 530

Klicov Petar — 474
Kličković Simo — 70, 500
Kliman Josip — 476
Klis — 197
Klisa (predio, kod Kloštra) — 603
Klisković Roko — 154
Klobuk (kod Ljubuškog) — 683
Klokočevci (kod Đurđenovca) — 425
Klokočevik (kod Slavonskog Broda) — 650
Klokot (kod Bihaća) — 194, 531
Kloštar (kod Đurđevca) — 40, 56, 59, 75, 122, 183—186, 190, 288, 399, 407, 479, 483, 485, 490—492, 494, 495, 497, 603, 686
Kloštar-Ivanić — 287
Kljaić Ljuban — 69
Ključ (kod Samobora) — 180, 181, 482
Knebl Franjo — 100, 360, 361, 364, 531
Kneja (predio, kod Donje Kupčine) — 98
Knezović Luka — 642
Knežević Kosta — 280
Knežević Milan — 474
Kneževići (kod Knina) — 466
Knin — 14, 20, 25, 26, 32, 36, 44, 59, 135—138, 140, 196—199, 205, 209, 210, 353, 349—351, 444, 446—449, 455, 464—466, 469, 471, 477, 478, 517—519, 561, 564, 565, 566, 573
Kninska krajina — 135
Knjeginić Petar — 648
Kobna zemlja (predio, kod Špišić Bukovice) — 83
Kočerin (kod Širokog Brijega) — 668, 673, 677, 678, 708, 726
Kod Odžaka (kod Vlasenice) — 719
Kojadinović Pero — 169, 385
Kojeković Ivan — 535
Kojići (kod Drežnice) — 262
Kokić Vinko — 246
Kokot Jovan — 169
Kokotović Rade — 92
Kolega Augustin — 476
Kolić Pavle — 265
Koljaja Nikola — 280
Kom (trig. 1000, kod Knina) — 447, 451, 468, 471

Komande gradova:

— Dubrovnik — 116
— Split — 116
— Šibenik — 116
— Zadar — 116

Komarevo (Donje i Gornje, kod Siska) — 771
Komarov Vlado — 111
Komazec Nikola — 473, 476
Kombol Stanko — 341
Komiža (na o. Visu) — 35
Komlenov Stan (kod Knina) — 450, 453—456
Komletinci (kod Vukovara) — 670, 672, 674, 695, 702
Konačine (predio, kod Pitomače) — 604
Končanica (kod Daruvara) — 384, 389, 522, 524, 612, 619, 744, 746, 750
Končarev Kraj (kod Korenice) — 571, 586
Kondakov Andrej — 359
Kondrić (kod Đakova) — 649, 651
Konstantin Josa — 475
Konščani (kod Ivanić-Grada) — 182
Konjević Bogdan — 472
Konjic — 701
Konjkovsko (kod Karlovca) — 115
Kopanjek kanal (kod Pitomače) — 317, 492
Kopetal Gusto — 473
Kopinjovac (kod Knina) — 450, 452, 455
Koprivnica — 56, 57, 59, 60, 67, 75, 78, 83, 122, 166, 168, 181, 274, 310, 317, 382, 406, 407, 439, 442, 479, 480, 490, 685, 728, 748
Korać Dušan — 203, 354, 533
Korać Mića — 474
Korać Mika — 631
Korać Stanko — 38
Koraj (kod Brčkog) — 670, 686
Korana (r.) — 110, 128, 130
Korčula (o.) — 196
Korda Ljubo — 474
Korda Spaso — 473
Kordun — 43, 62, 72, 128, 130, 323, 327, 365, 529, 542, 572, 580, 587, 687
Korenica (sada Titova Korenica) — 21, 43—47, 67, 128, 130, 323, 324, 327, 338, 365, 541, 566, 569, 573, 576, 577, 579, 587, 600, 634, 644, 645
Koreničke Reka (kod Korenice) — 48, 566, 570, 573, 577, 599
Korenički Kraj (kod Korenice) — 575
Korenovo (Malo i Veliko, kod Bjelovara) — 74
Korija (kod Špišić Bukovice) — 59, 83, 270, 606—611, 615
Koritinja (kod Donje Kupčine) — 97, 358

Koritnik Josip — 109
Korito (predio, kod Korenice) — 566, 573, 577

Korpusi

NOVJ:

— 1. proleterski — 423, 670
— 4-ti — 21, 43, 47—49, 61, 62, 65, 66, 68, 69, 72, 88, 89, 92, 96, 101, 102, 110, 114, 125—127, 129, 132, 155, 193, 199, 210, 211, 219, 226, 227, 229, 275, 283, 312, 316, 325, 326, 334, 356, 361, 363, 364, 372, 380, 394, 435—438, 487, 502, 504—506, 513, 514, 516, 527—532, 534, 536—544, 549, 567, 569, 580, 593, 633, 634, 655, 656, 660, 661, 663, 665, 668, 671, 679, 681, 683, 686, 700, 711, 716, 723, 729, 731, 734, 737, 740, 741, 744, 748, 749, 757, 763, 767, 768, 770
— 6-ti — 22, 29—31, 56, 57, 59—61, 77, 79, 85, 111, 121, 123, 155, 158, 165, 167, 169—171, 173—175, 177—179, 213, 215, 217, 218, 236—241, 243—246, 248, 254, 268, 274, 285, 287, 288, 291, 292, 299, 307, 309, 310, 314, 316, 331, 332, 382—384, 386, 387, 390, 394, 400, 406, 411—413, 420, 425, 430, 439, 441, 479, 480, 487, 490, 493, 504, 507, 526, 527, 529, 530, 535—537, 539, 540, 543, 549—551, 569, 603, 608—610, 612, 613, 617, 659, 661, 664, 680, 682, 689—691, 696, 699, 707, 711, 718, 733, 734
— 8-mi — 7, 8, 10—12, 15, 19, 25, 26, 32—34, 37, 44, 59, 65, 66, 116, 134—136, 149, 155, 194, 196—198, 200, 204—207, 209, 311, 312, 314—316, 325—327, 341, 349, 351—353, 374, 391, 444, 447, 457, 471, 474, 487, 504, 508, 517—520, 527, 533, 536, 537, 539, 540, 543, 548, 549, 561, 573, 633, 660, 673, 676
— 10-ti — 17, 22, 38, 39, 42, 54—57, 59—61, 67, 73—78, 80, 82—84, 106, 121—124, 147, 155, 158, 166—168, 175, 180—183, 186, 190, 192, 215, 218, 236—238, 244, 247, 248, 268, 269, 273, 274, 283, 284, 286—292, 296—300, 302, 307, 309, 310, 314, 316—318, 382, 394, 399, 400, 402, 406, 407, 409, 410, 414, 417, 429, 430, 439—441, 443, 482, 486, 487, 488, 490, 491, 494, 495, 500, 504, 526—532, 536—541, 543, 544, 549, 601—604, 606—610, 617, 619, 653, 660, 664, 665, 680, 682, 684, 686, 699, 703, 711, 722, 725, 726, 728, 733, 744, 750, 751, 767, 768
— 11-ti — 20, 21, 25, 26, 28, 43, 44, 47—49, 63, 66, 67, 69, 72, 89, 155, 199, 210, 262, 265, 276, 312, 316, 320, 321, 323, 325, 326, 328, 338, 339, 344, 365—371, 398, 487, 504, 510, 512, 527, 530—532, 534, 536—541, 543, 544, 549, 552, 567—569, 571, 572, 574—578, 581—590, 593—600, 633, 634, 644, 645, 665, 668, 671, 675, 685, 693, 697, 700, 716, 726, 735. 758, 761
— 12-ti — 22, 56, 58, 60, 147, 163, 166—168, 215, 218, 235, 244, 248, 249, 268, 270, 297, 309, 310, 330—332, 376, 378, 382, 394, 400, 427, 428, 439—442, 490, 526, 545, 555, 557, 560, 601, 602, 613, 620, 689, 699, 718, 732

Nedićevski:

— Srpski dobrovoljački — 668, 673

njemački:

— 15. SS kozački konjički (ranije 1. kozački konjički) — 74, 491, 725, 734, 744, 751
— 34. armijski — 752
— 91. armijski — 58

Koruga Rade — 543
Kosa (brdo, kod Babinog Potoka) — 585, 586
Kosanović Božo — 342
Kosanović Mane — 93
Kosanović Milan — 339
Kosanović Milivoj — 531
Kosanović Nikola — 535
Kosić Mane — 342
Kosjersko brdo (trig. 275, kod Kostajnice) — 756
Kosovac Mića — 594
Kosovci (kod Drežnice) — 262, 264
Kosović Sava — 475
Kosovo Polje (predio, kod Drniša) — 197, 198
Kostajnica — 66, 280, 372, 395, 536, 537, 539, 540, 542, 630, 631, 652—656, 661, 668, 671, 672, 679, 681, 701, 712, 716, 723, 727, 734, 753, 756, 757
Kostajnički Majur — 683, 749, 756
Kostić Obrad — 476

Koška (kod Đurđenovca) — 167, 661
Kotaran Dušan — 202, 533
Kotaran Mile — 531
Kotnik Josip — 537
Kotor-Varoš — 714, 716, 727, 736, 745
Kotoraš Dušan — vidi Kotaran Dušan
Kotoriba — 111
Kovač Dušan — 348
Kovačević Andro — 203, 533
Kovačević Dušan — 472, 474
Kovačević Ilija — 474
Kovačević Janko — 476
Kovačević Marko — 474
Kovačević Pajo — 474
Kovačević Petar — 339, 532
Kovačević Ratko — 472
Kovačević Stevo — 475
Kovačević Veljko — 168, 489, 507, 606, 609, 613, 615
Kovačić Đuka — 304
Kovačić Slavo — 380
Kovačić Zvonko — 531
Kozara (kod Goražda) — 685
Kozarevac (kod Pitomače) — 123, 185, 186, 288, 407, 497, 615
Kozarica (kod Novske) — 650
Kozibrod (kod Kostajnice) — 756
Kozica (kod Makarske) — 520
Kozja glava (trig. 224, kod Virovitice) — 85, 285
Kozjača (trig. 1058, kod Srba) — 138, 139, 637
Kožul Dušan — 472
Krajačić Josip — 390, 535
Krajska Ves (kod Samobora) — 740
Kralj Ivan dr — 543
Kralj Milan — 531
Kraljevec (kod Dugog Sela) — 484, 652—655, 671
Kraljevec (kod Pisarovine) — 97
Kraljevica — 668, 674, 735
Kraljević Ivan — 359
Kraljević Ljubomir dr — 203, 533
Kramarići (kod Pisarovine) — 231, 362
Kraut Božidar — 543
Kravarsko (kod Velike Gorice) — 22, 768, 769
Kravica (potok) — 730
Krčenik (kod Donjeg Miholjca) — 251, 252
Krčevina (predio, kod Pitomače) — 269, 492
Krčevina (predio, kod Podravske Slatine) — 557
Krčić (kod Knina) — 566
Kreačić Otmar — 31, 60, 178, 218, 489, 507, 535
Kreča Dušan — 169, 535
Kreča Petar — 280
Kreković (kod Nevesinja) — 719
Kresevan Mavra — 475
Kreševo (kod Visokog) — 660, 673, 675, 677, 683, 689, 709
Krešović Lazo — 474
Krešović Mirko — 474
Kričković Branko — 472, 474
Kričković Iso — 476
Krišnica (kod Kostajnice) — 631
Krivaj (kod Banove Jaruge) — 648, 651
Krivaj (kod Kutine) — 535
Križ (Donji i Gornji, kod Ivanić-Grada) — 74, 182, 483, 528, 697
Križ (kod Bihaća) — 193, 194
Križevački Ivanec — vidi Ivanec
Križevci — 181, 483, 485, 501, 666, 752
Križpolje (kod Brinja) — 263
Krka (r.) — 33, 447, 457, 459
Krković Ivica — 280
Krneta Boško — 45
Krneta Pero Čojkan — 93
Krnja (kod Drežnik-Grada) — 130
Kronja Tomislav dr — 543
Krstovi (predio, kod Bosanskog Novog) — 372, 757
Kršinci (kod Našica) — 382
Krtinić Nikola — 475
Kruge (kod Bihaća) — 584, 586, 589, 591
Krunić Uroš — 334, 397, 531
Krupa — vidi Bosanska Krupa
Krušljevo Selo (kod Zagreba) — 540
Kučić Zdravko dr — 329, 398, 532
Kuće (kod Velike Gorice) — 223
Kuk (k. 1135, kod Lapca) — 21, 152, 338
Kukuljan Ante — 543
Kukunjevac (kod Novske) — 384, 389, 696
Kukuruzari (kod Kostajnice) — 661
Kulaš Mate — 154
Kulen-Vakuf — 135, 143, 562, 565
Kuljani (kod Kostajnice) — 631, 632
Kunac Šimo — 475
Kupa (r.) — 230, 231, 358, 656, 761, 762
Kupčina (potok) — 97, 98

Kupčina — vidi Donja Kupčina
Kupinec (kod Jastrebarskog) — 97, 219
Kuprešanin Milan — 200
Kureševo (predio, kod Drežnice) — 262, 264
Kuridža Stevan — 476
Kurilovec (kod Velike Gorice) — 228
Kurtin Joso — 475
Kušlat (kod Zvornika) — 747
Kutina — 74, 430, 483, 527, 687, 699, 701, 706, 719
Kutjevo (kod Našica) — 168, 542
Kutuzović Ibrahim — 45
Kuzmanić Frano — 154
Kuzmanić Milan — 340
Kuželj (kod Delnica) — 324
Kvartu Petar — 474

L

Lačan Stjepan — 189
Ladešić Draga (kod Karlovca) — 762
Ladislav (kod Grubišnog Polja) — 612, 688
Lakat (kod Nevesinja) — 744
Lakić Đuro — 475
Lakić Rade — 476
Lakoča (u Mađarskoj) — 163, 178, 268, 623
Lapac (Donji i Gornji, kod Gračaca) — 25, 65, 134, 135, 137—144, 148—154, 194, 199, 200, 211, 323, 349, 353, 436, 517, 561, 562, 565, 580, 594, 595, 638—643, 660, 662, 665, 673, 676, 684, 704, 715, 734
Lapčević Grujo — 99
Lapić Ante — 473
Lasci (predio, kod Pitomače) — 269
Lasinja (kod Pisarovine) — 278
Lasovac (kod Bjelovara) — 618
Lastovo (o.) — 196
Lastro Jure — 154
Lašva (r.) — 716, 720, 723
Lazić Dušan — 70
Lazina (kod Karlovca) — 62, 68, 132, 133
Lazinica Nikola — 476
Ledinić Nikola — 473
Lekenik (kod Velike Gorice) — 220, 224—227, 739, 740, 766, 768, 769
Leleković Cvitan — 475
Lenac Mirko — 46, 50, 369, 370, 532, 567—571, 573, 575, 576, 578, 579—583, 585—590, 592—598, 600
Lendava (predio, kod Špišić Bukovice) — 270
Lenić Anton — 339
Leskovac (kod Zagreba) — 655, 685, 742
Leskovac — vidi Plitvički Leskovac
Lešće (kod Vrhovina) — 589
Letovanić (kod Siska) — 228, 363, 764—770, 773
Letunica Stevan — 473
Levanjska Varoš (kod Đakova) — 165, 168, 239, 383, 384, 535, 649, 651, 664
Levičnik Karel — 202
Ličina Svetislav — 537
Lička Jesenica — 67
Ličko Cerje (kod Lovinca) — 322, 643
Ličko Petrovo Selo — 21, 63, 64, 66—68, 88—91, 127, 130, 193, 323, 366, 567, 572, 588, 646, 668, 671, 678, 692
Liješanj (kod Zvornika) — 747
Lika — 19, 20, 32, 62, 63, 69, 72, 130, 200, 323, 326, 338, 342, 353, 365, 392, 436, 527, 529—531, 543, 572, 659, 662, 664, 667, 670, 674, 676, 683, 685, 689, 692, 695, 696, 698, 700, 708, 711, 713, 715, 718, 722, 726, 734, 744, 747
Likin Ivo — 476
Lipik (kod Pakraca) — 383, 551
Lipovac (kod Slavonske Požege) — 648
Lipovac (kod Šida) — 703
Lipovac (predio, kod Drežnice) — 262
Lipovača (predio, kod Srba) — 137, 139, 140, 635, 637, 639, 641
Lipovljani (kod Novske) — 647, 648, 651, 706
Lisac (trig. 998, kod Lapca) — 138, 139, 143, 152, 153, 562, 563, 565
Lisac brdo (trig. 974, kod Srba) — 137
Lise (kod Širokog Brijega) — 662, 673, 685, 704, 708, 711, 716, 726
Lisičići (kod Konjica) — 701
Lisičino polje (predio, kod Pitomače) — 318
Lisina (trig. 1182, kod Vrhovina) — 582
Livada Dušan — 506
Livaje (kod Knina) — 448
Livić Stipe — 476
Livno — 196, 517

Logorište (brdo, kod Lapca) — 140, 143, 151, 565
Lokaš Joso — 476
Lokve (kod Delnica) — 320, 542
Lolić Aleksa — 92
Lomnica (kod Zagreba) — 221
Lončar Bogdan — 341
Lončar Dane — 339
Lončar Gojko — 280
Lončar Marko — 340
Lončar Nikola — 341
Lončar Nikola — 49
Lončar Simo — 342
Lončarević Miloš — 476
Lončari (kod Drežnice) — 262, 264
Lončarica (kod Grubišnog Polja) — 190, 292, 409, 606
Lončarić Jovo — 27, 532
Londžica (kod Našica) — 165, 388
Longin Marijan — 475
Lonja (r.) — 764
Lovas (kod Vukovara) — 703, 750, 752
Lovinac — 26, 322, 324, 634
Lovreć (kod Imotskog) — 730
Lovrić Đuro — 92
Lovrić Stipe — 154
Lozan (kod Pitomače) — 269, 288, 292, 319, 408, 497, 531, 665, 667
Lučić Joso — 472, 476
Ludina (Mala i Velika, kod Ivanić-Grada) — 182, 531
Ludina-Vidernjak (ž. st., kod Ivanić-Grada) — 671
Lug (kod Perušića) — 675
Luka (kod Karlovca) — 68, 229—232, 356—359, 759
Luka (kod Samobora) — 180
Luka Lijeva (kod Ivanić-Grada) — 767, 770
Lukač (kod Virovitice) — 667
Lukačević Stjepan — 304
Lukavec (Donji i Gornji, kod Velike Gorice) — 222, 226
Lukići (kod Plitvičkog Leskovca) — 568
Lukin Stanko — 533
Lukov Dol (kod Srpskih Moravica) — 322, 544
Lumbardenik (k. 1101, kod Lapca) — 140, 143, 153, 565
Lupoglav (kod Čazme) — 501
Luštica Branko — 476
Luštica Vinko — 476

Lj

Ljeljak Ivan — 498
Ljepović Vojin — 70
Ljubojević Sava — 472, 473
Ljubošina (kod Ogulina) — 726
Ljubovo (kod Gospića) — 338, 644
Ljubuški — 517, 518, 683, 751
Ljuština Pero — 533

M

Macura Andrija — 471, 573
Macura Đuro — 476
Macura Ignjatije — 203, 533
Macura Milan — 473
Macura Nikola — 475
Macura Obrad — 472
Macura Sava — 471, 473
Macura Vaso — 476
Macut Pavle — 92
Maček Vladimir Vlatko — 173
Maćešić Mile — 93
Maćešić Tomo — 530
Maduka Tomo — 536
Madus Đuro — 476
Mađ. Bolj (u Mađarskoj) — 164, 267
Mađarić Vladimir — 543
Mađarska — 40, 56, 77, 80, 81, 170, 175, 178, 215, 216, 242, 406, 544, 550, 602, 611, 612, 689
Magaonik (trig. 548, kod Mostara) — 673
Magić Tomo — 537
Maglaj — 685, 686, 694, 697, 700, 704, 716, 731, 745
Maglajlić Ekrem — 543
Magličić Ivo — 530
Magično (kod Ozlja) — 62, 68, 114
Mahovo (kod Siska) — 769
Maja (kod Gline) — 278
Majar (kod Đakova) — 649, 651
Majer Boris — 434
Majerić Ivan — 93
Majerić Jurica — 281
Majevica (pl.) — 667
Majstorović Milan — 474
Majur — vidi Kostajnički Majur
Makarska — 136, 197, 198, 517, 519, 520
Makloševac (kod Našica) — 165
Mala Gorica (kod Petrinje) — 362, 765, 771
Mala Pisanica (kod Bjelovara) — 618

Mala Popina (kod Gračaca) — 136, 140, 353, 564
Malabasa Marko — 474
Mali Bubanj (k. 607, kod Lapca) — 153
Mali Grđevac (kod Grubišnog Polja) — 292, 294—296, 417, 431—433, 616—618, 703, 711, 725, 726, 729
Mali Lisac (k. 795, kod Lapca) — 138, 139, 563
Malina (predio, kod Knina) — 448
Malinarić Edvard — 543
Malković Ilija — 341
Malnar Franjo — 342
Malovan (kod Gračaca) — 470
Maljin Serafim — 476
Maljkovići (kod Brinja) — 263
Mamula Bogdan — 594
Mandić Jovica — 87
Mandić Mirko — 472
Mandić Zorka — 474
Mandića Draga (kod Gračaca) — 148
Mandina Glava (k. 812, kod Lapca) — 138—141, 143, 149—151, 153, 199, 562, 563, 565, 642
Manestar Josip — 532
Manestar Stanko — 532
Manojlović Bogdan — 473
Manojlović Miloš — 486, 536
Manojlović Petar — 473
Manojlović Šimo — 476
Manojlović Todor — 472
Maras Branko — 341
Maravić Ljuban — 339
Marčetić Mane — 474
Marčetića glavica (kod Knina) — 446
Mardešić Nikica — 642
Maričić Ivan — 341
Maričić Lovro — 202
Maričić Ljubo — 472
Marić G. — 113
Marić Petar — 474
Marića glavica (k. 543, kod Knina) — 465, 467, 468
Marija Bistrica (kod Zlatara) — 738, 739
Marijanović Ilija — 475
Marinčević Ivan — 359
Marinković Cvijo — 475
Marinković Ivo — 241
Marinković Stanislav — 473
Markoševi Stanovi (kod Knina) — 446—448, 451, 453, 455
Marković Josip — 543
Marković Pavle — 303
Marković Špiro — 203, 533
Markus Joško — 154
Marojević Dinko dr — 203, 533
Martijanec (kod Varaždina) — 181
Martin (kod Našica) — 526
Martin Brod (kod Srba) — 152
Martinci (kod Donjeg Miholjca) — 253, 258, 330, 424, 624
Martinci Pustara (kod Donjeg Miholjca) — 251, 253, 674
Martinčić Ninko dr — 531
Martinić (kod Siska) — 766
Martinović Krste — 476
Martinović Marijan — 476
Martinović Rade — 342
Martinska Ves (Lijeva i Desna, kod Siska) — 225, 764, 767, 770
Marušić Ivan — 339
Marušić Srećko — 339, 341
Maslek Rade — 280
Maslo Ivan — 281
Mašić Budžak (kod Vrhovina) — 587
Matari Milisav — 472
Matašič Grujo — 498
Matašić Ivo — 473
Materija (kod Divače) — 674
Matetić Vlado — 88, 109, 124, 310, 319, 536
Mati Ivan — 304
Matičević Veljko — 202, 533
Matić Branko — 532
Matić Đuro — 28, 346, 347, 532
Matić Trivun — 476
Matić Veselko — 476
Matijašević Sava — 70
Matijević Andrija — 472, 474
Matijević Juraj — 340
Matijević Nikola — 203
Matijević Obrad — 473
Matijević Petar — 474
Matijevići (kod Bosanskog Novog) — 395
Matković Đuro — 543
Matulje (kod Opatije) — 674
Matusinović Mijo — 359, 760
Mavar Miro — 472
Mavračići (kod Jastrebarskog) — 223
Mazić Ante — 472
Mazin (kod Gračaca) — 25, 137, 139, 146, 148, 153, 518, 561, 564, 565, 638
Medak (kod Lovinca) — 20, 322, 338, 527, 665
Medari (kod Nove Gradiške) — 733
Medić Ante — 472, 474
Medić Boško — 474

Medić Dušan — 471, 473
Medić Ilija — 475
Medić Milan — 477
Medič Petar — 472
Medić Petar — 472
Medić Stane dr — 537
Medić Uroš — 472
Medinci (kod Podravske Slatine) — 425, 426, 554, 558
Međeđa (kod Višegrada) — 745
Međeđak (k. 649, kod Srba) — 635
Međeđak (trig. 639, kod Srba) — 137, 140, 637
Međurača (kod Bjelovara) — 84, 283
Merkar Jozef — 472
Metikoš Janko — 280
Metković — 136, 196, 197, 517, 518
Metla (k. 256, kod Bosanskog Novog) — 373, 755
Miculinić Blaž — 45
Miculinić Predrag — 339
Mićić Ante — 472
Mihajlovići (kod Drežnice) — 264, 716
Mihaljevac (kod Korenice) — 566, 573
Mihaljević Stevo — 648
Mihelčić Mate — 281
Mihovilović Milanko — 532, 594
Mikanovci (Novi i Stari, kod Đakova) — 745
Mikašinović Simo — 70, 531, 580
Mikin Pero — 471—473
Mikrut Josip — 303
Mikulić Joso — 590
Milana Milan — 418
Milanko Mile — 476
Milano Nina dr — 532
Milanovac (kod Đurđenovca) — 331, 424, 624, 625, 628
Milanović Vlado — 385
Milašinović Čedo — 480, 536
Milat Milivoj — 476
Miletić Josip — 265
Milić Ante — 473
Milić Dušan — 477
Milić Lazo — 474
Milić Stojan — 93
Miliči (kod Vlasenice) — 727, 745
Milković Dušan — 93
Milković Milovan — 93
Milkovići (kod Kostajnice) — 631
Milošević G. Blažo — 643
Milović Jovo — 476
Milović Milka — 476
Milunić Josip dr — 536
Miljanović Savo Jaran — 169, 248, 261, 273, 308, 411, 481, 536, 607—619
Miljenović Desa — 543
Miljenović Milovan — 203
Miljković Huska — 741, 771—773
Miljković Joco — 70
Miljus Petar — 475
Miljuši (kod Srba) — 152
Mimić Sava — 475
Miočić Ivica — 476
Mioković (kod Pisarovine) — 97
Mirić Stropina (kod Korenice) — 573
Mirilo Bogdan — 476
Misjak F. Franc — 204, 646
Misolungin Mile — 476
Miščević Mihajlo — 480, 536, 616
Miškolc Eugen dr — 531
Mišković Milan — 532
Mišulinovac (kod Bjelovara) — 40
Mitrović (kod Knina) — 20
Mladić (kod Siska) — 766
Mladine (predio, kod Kloštra) — 414
Mladinov Dušan — 533
Mlinar Danilo — 476
Mlinar Dušan — 476
Mlinar Vinko — 476
Mljet (o.) — 196
Močvara (kod Donje Kupčine) — 97
Modić Juraj — 359
Modriča — 699, 702, 724
Modruš (Donji i Gornji, kod Ogulina) — 67
Modruše (kod Velike Gorice) — 363
Modrušek Ferdo — 533
Mogorić (kod Gospića) — 338
Mohovo (kod Vukovara) — 703, 707
Mokro Polje (kod Knina) — 446, 454, 456, 458, 463, 466, 467
Molve (kod Koprivnice) — 75
Momčilović Rade — 71
Montikov Nikolaj — 342
Morič Mirko — 154
Morović Berto — 474
Morović Dušan — 45
Morović Šime — 532
Moslavina — 73, 528, 531
Moslavina (kod Donjeg Miholjca) — 59, 60, 166—168, 235, 251—253, 258, 267, 283, 284, 287, 290, 330, 331, 382, 383, 422, 424, 425, 442, 526, 624, 626, 674, 675, 680, 684, 686, 718, 725
Moslavina-Popovača (ž.st.) — 679, 728

Mosor (kod Travnika) — 720
Mostar — 198, 199, 447, 517, 518, 520, 668, 689, 704, 706, 708, 720, 727, 730, 747, 751
Mostarsko blato (kod Mostara) — 198, 701
Mošćenica (kod Siska) — 66
Moškov Ante — 17, 83, 298, 659, 664, 667, 703
Motičina (Donja i Gornja, kod Našica) — 390, 526, 699
Mraclin (kod Velike Gorice) — 224, 225
Mraković Milan — 280
Mraović Simo — 93
Mravinjac (kod Goražda) — 719
Mrkalji (kod Vlasenice) — 694, 700
Mrkela Nikola — 471, 473
Mrkić Pajo — 475
Mrkopalj (kod Srpskih Moravica) — 542
Mrvica Mate — 472
Muć (kod Splita) — 35
Mudražija Ante — 472
Mudronja Vlado — 473
Muminagić Abdulah — 543
Munidžaba Milan — 340
Murić Ivan — 87
Musić (kod Đakova) — 384
Muslić Selo (kod Bihaća) — 130, 194
Mutak Vlado — 192, 306, 537
Mutov Ljubica — 154

N

N. Haršanj (u Mađarskoj) — 163
Nabrđe (Malo i Veliko, kod Đakova) — 168, 239, 384, 522, 664
Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije (NKOJ) — 216, 690
Nadoveza Sava — 473
Nađ Kosta — 22, 57, 61, 148, 164, 214, 237, 248, 267, 274, 310, 382, 394, 443, 549
Nagić Ivica — 498
Nardelli Ante — 758
Našice — 56, 58, 165—168, 179, 236, 239, 251, 252, 274, 309, 310, 331, 382—384, 422, 439, 441, 442, 479, 480, 490, 526, 659, 661, 673, 690, 699, 725, 733, 734
Nebljusi (kod Bihaća) — 199, 724, 726
Neđelište (kod Vlasenice) — 745
Nenezić Radojica — 536
Neretva (r.) — 196, 198, 660, 665, 671, 673, 675, 678, 686, 689, 692, 693, 696, 700, 704, 708, 711, 713, 716, 719, 722, 726, 730, 735, 744, 751
Neteka (kod Srba) — 518, 562, 564
Netretić (kod Karlovca) — 666
Neum (kod Metkovića) — 196
Nevesinje — 518, 663, 668, 671, 673, 692, 704, 708, 716, 719, 727, 735, 744
Nezavisna Država Hrvatska (NDH) — 69, 74, 199, 229, 659, 662, 664, 667, 670, 672, 674, 676, 677, 680, 682, 684, 686, 688, 690, 691, 693, 695, 698, 702, 707, 710, 712, 715, 718, 721, 725, 728, 732, 743, 746, 750
Nijemci (kod Vukovara) — 670, 672, 674, 703, 707
Nikin vrh (trig. 752, kod Brinja) — 263
Nikolić Srđa — 498
Nikšić Andrija — 304
Nin — 518
Ništević Dmitar — 279, 280
Normanci (kod Našica) — 167, 661
Norveška — 215
Noskovci (kod Podravske Slatine) — 331, 422, 423, 425, 426, 554
Nova Gradiška — 649, 671, 673, 675, 679, 696, 697, 707, 731, 733, 748
Nova Kapela (kod Slavonske Požege) — 166, 526, 647, 648, 728
Nova Kapela-Batrina (ž. st.) — 671, 743
Nova Kasaba (kod Vlasenice) — 730, 745, 747
Nova Subocka (kod Novske) — 647, 651
Novak Drago — 303
Novak Rudolf — 498
Novak Vladimir — 498
Novaki (kod Jastrebarskog) — 229
Novaković Nikola — 472, 474
Novi — 660, 687
Novi Dravski kanal — 252—256, 258, 309, 330, 331, 422—425, 440, 442, 626, 718, 733
Novi Grad (kod Benkovca) — 210, 517
Novi Grad (kod Slavonskog Broda) — 705
Novi Marof (kod Virovitice) — 60, 269, 611, 612
Novi Sad — 234
Novo Čiče (kod Velike Gorice) — 220
Novo Obilićevo (kod Virovitice) — 560

Novo Selo (kod Velike Gorice) — 741
Novoselec-Križ (kod Ivanić-Grada) — 501, 671, 679, 728
Novska — 166, 538, 666, 669, 671, 679, 683, 685, 698, 701, 733

Nj

Njegoš Bogdan — 533
Njemačka — 218

O

Oberhofer Tea dr — 389, 535
Obilićevo — vidi Novo Obilićevo
Oblasni JNOF za Slavoniju — 241
Oblasni narodnooslobodilački odbor za Dalmaciju — 34, 637

Oblasti vojne
NOVJ:
— 4. korpusa — 275—277, 280
— 6. korpusa — 22, 171, 215, 238, 241—246, 411, 412, 420, 488
— 8. korpusa — 8, 11—13, 15, 34
— 10. korpusa — 22, 38
— 11. korpusa — 326
četničke:
— Dinarska — 66
Obljaj (kod Lapca) — 638, 639
Oborovo (kod Ivanić-Grada) — 227
Obradović Dimitar — 472
Obradović Jovo — 474
Obradović Stevo — 474
Obrež (kod Velike Gorice) — 737
Obrova šuma (predio, kod Grubišnog Polja) — 294, 296, 433, 607
Obrovac (kod Benkovca) — 200, 209, 327, 518
Obsek (predio, kod Karlovca) — 357
Očak Drago — 280
Očestovo (kod Knina) — 446—448, 451, 453, 455, 458, 459, 465, 466, 468, 471
Oderjan (kod Kloštra) — 494
Odra (kod Siska) — 221, 228, 654, 663, 734, 738, 765, 772

Odredi
NOV i POJ:
— 1-vi 7. divizije — vidi Banijski odred
— 1-vi 13. divizije — 307, 338, 342, 346, 347, 510, 678
— 1. diverzantski Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 176, 487, 647, 648, 650, 698, 733—735
— 2-gi 13. divizije — 307, 342
— 2. diverzantski Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 223, 487, 539, 647, 656, 672, 681, 683, 749
— 3. diverzantski Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 38, 180, 482, 487, 500, 528, 531, 538, 647, 666, 669, 671, 679, 685, 702, 728, 752
— Banijski — 66, 68, 70, 72, 334 502, 516, 764
— Diljski — 170, 239
— Diverzantski — vidi 1. diverzantski Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske
— Kalnički — 76, 123
— Karlovački — 361, 502, 516, 758, 761
— Moslavački — 73, 182, 297, 485, 530, 531, 669, 671, 699, 728
— Mosorski — 205
— Osječki — 170, 239
— Podravski — 170, 239
— Posavski — vidi Turopoljsko-posavski
— Požeški — 170, 239, 733
— Samoborsko-jaskanski — 71, 361, 502, 516
— Turopoljsko-posavski — 170, 219—228, 239, 361, 502, 507, 516, 653, 654, 663, 767
— Vrlički — 205, 351
— Zagorski — 76, 78, 123, 285, 528
— Zagrebački — 123
Održak (kod Nevesinja) — 663
Ogulin — 280, 529, 580, 665, 675, 693, 726, 734
Ogulinec (kod Velike Gorice) — 739, 741, 769
Okanović Meho — 194
Okoli (kod Ivanić-Grada) — 681, 770
Okrugljača (kod Virovitice) — 59
Okučani — 666, 671, 690, 711, 720, 733, 737, 745, 752
Okuje (kod Velike Gorice) — 222, 225
Olujić Ilija — 476
Olujić Špiro — 476
Omazić Milutin — 70, 506
Omčikus (kod Knina) — 467

Omčikus Jovan — 473, 477
Omiš — 197, 198, 517, 519, 520
Omsica (kod Gračaca) — 27
Ondić (kod Udbine) — 643
Opačica (k. 733, kod Lapca) — 199
Opačić Glišo — 473
Opačić Glišo — 379
Opačić Ljuban — 373
Opačić Petar — 475
Opačić Stanko Čanica — 583
Opačić Stevan — 93
Opačić Stevo — 473
Opalić (kod Udbine) — 643
Opatovac (kod Vukovara) — 703, 715
Opsenica Stevan — 532, 576
Orahovica (kod Đurđenovca) — 168, 251, 542
Oraovac (kod Lapca) — 150—152, 199, 639
Orehovec Antun — 303
Orelj Miloš — 476
Orešnjak Pustara (kod Moslavine) — 253
Oriovac (kod Slavonskog Broda) — 709, 728
Orleković (kod Petrinje) — 363, 764
Orlica (kod Karlovca) — 231
Orlići (kod Drežnice) — 262
Orlov Miroslav — 203, 533
Orlovac (kod Grubišnog Polja) — 619, 744
Orolik (kod Vukovara) — 309, 703, 752
Oroslavje (Donje i Gornje, kod Zagreba) — 180, 540
Orovac (kod Bjelovara) — 189
Osijek — 58, 165—167, 239, 384, 406, 442, 685, 695, 699, 703, 717, 718, 724, 725
Osilovac Pustara (kod Đurđenovca) — 257
Oskoruš (pustara, kod Podravske Slatine) — 624, 625
Osmače (kod Srebrenice) — 745
Ostojić (kod Vukovara) — 309, 703, 752
Ostrna (Mala i Velika, kod Dugog Sela) — 482, 483, 501, 653—655
Ostrožac (kod Cazina) — 62, 63, 67, 125, 435
Ostrožin (kod Vrginmosta) — 278
Ostružno (kod Sarajeva) — 735
Oštra glavica (k. 543, kod Knina) — 19
Oštrak (k. 857, kod Drežnice) — 264
Oštri gnič (trig. 1053, kod Perušića) — 510, 512
Oštrić Zvonimir — 533
Otkopi (kod Grubišnog Polja) — 524
Otočac — 43, 47, 323, 338, 529, 534, 571, 572, 579, 593
Otok (kod Vinkovaca) — 662, 670, 674, 682, 717
Otoka (kod Bosanske Krupe) — 125, 435, 538
Oton (kod Knina) — 200, 446, 463, 466, 467
Otrić (kod Knina) — 25, 26, 199, 200, 322, 446, 470
Otrovanec (kod Pitomače) — 82, 124, 269, 288, 289, 299, 307, 317, 318, 407, 408, 440, 491, 493—495, 603, 604, 608, 611, 613, 614, 680, 689, 719, 722, 726, 733
Otrovanski brijeg (k. 275, kod Pitomače) — 82—85, 283—285, 296, 603
Ozalj — 114, 275, 748, 761, 762

P

Pačaver Stevan — 281
Pađane — vidi Pađene
Pađene (kod Knina) — 136—138, 140, 200, 353, 446—449, 453, 454, 456, 458, 469, 471, 564, 637
Pađir Antun — 304
Pag (na o. Pagu) — 713
Pajić Miloš — 70
Pakaj (predio, kod Pitomače) — 269, 493
Paklenica (kod Novske) — 648, 650, 652
Pakrac — 77, 168, 241, 542, 551
Pakračka Poljana (kod Pakraca) — 240, 651, 652, 719, 744
Palanka (k. 300, kod Bosanskog Novog) — 396
Palanka (kod Brčkog) — 718
Palanka (kod Knina) — 446, 448, 450, 451, 454, 457, 462, 467, 468
Palanjek (kod Siska) — 766, 770
Pale (kod Sarajeva) — 675, 701
Palešnik (kod Garešnice) — 290, 292
Palić Nikola — 472
Palijan Stjepan — 303
Paljevina (predio, kod Plitvičkog Leskovca) — 48
Papari (kod Bihaća) — 194

Papo Isak — 543
Papradna glava (kod Drežnice) — 262, 263
Papuča (kod Gospića) — 643
Parač Stjepan — 303
Parmač Stanko — 203, 478, 533
Partika Vladimir — 153
Paspalj Mile — 280
Pašić Mato — 132
Pašina luka (predio, kod Drežnik-Grada) — 89, 91
Pauča Đorđe — 543
Paučje (kod Našica) — 165
Paukovac (kod Bosanskog Novog) — 396
Pavasović Jovo — 472, 474
Pavelić Ante — 66, 241
Pavetić Tomo — 537
Pavičić Vojko — 203, 534
Pavić Petar — 476
Pavković Petar — 474
Pavlić Mirko — 303
Pavlovac (kod Grubišnog Polja) — 190, 290, 291, 318, 382, 407, 417, 433, 434, 607, 612, 619, 688, 722, 744
Pavlović Adam — 530
Pavlović Milan — 131 335, 397, 531
Pavlović Milutin — 201, 543
Pavlović Rade — 535
Pazin — 674
Pčelić (kod Virovitice) — 400, 479
Pecotić Bogdan — 533
Pećani (kod Korenice) — 324, 327, 633, 634, 646
Pedišić Aleksandar — 474
Peharda Ivan — 303
Pejinovići (kod Drežnice) — 262
Pejnovići — vidi Pejinovići
Peko Bogdan — 202, 533
Pelajić Zdenka — 477
Pelješac (poluostrvo) — 196
Pena (k. 970, kod Otrića) — 470
Penezići (kod Pisarovine) — 98
Perasić Vjeko — 10
Peratovica (Mala i Velika, kod Grubišnog Polja) — 59, 60, 292, 294, 430, 433
Peratovica (potok) — 296
Perica Nikola — 475
Peričin Marko Kamenjar — 309, 332, 428
Perić Ivan — 418
Perić Milan — 474
Perić Ruža — 474
Perić Špiro — 475
Perin Juraj dr — 530
Perkovci (Novi i Stari, kod Đakova) — 659, 666
Perušić — 512, 597
Peslac Dimitar — 474
Peščenica (kod Velike Gorice) — 220, 225—227, 362, 723, 739, 740, 768
Pešćenka šuma (kod Pisarovine) — 98
Pešić Josip — 203, 534
Pešun Stjepan — 342
Petković Andrija — 535
Petrac Josip — 359
Petranović Branko — 341
Petričević Ante — 475
Petričević Branko — 61, 148, 310, 443, 547
Petričević Ivan — 472
Petrić Ilija — 134
Petrinja — 66, 279, 361—363, 533, 544, 653, 687, 734, 747, 748, 753, 763, 771, 772, 774
Petrovec (kod Siska) — 765
Petrović Ilija — 109
Petrović Joko —475
Petrović Slobodan — 498
Petrovo Selo (kod Podravske Slatine) — 331
Peuvača Petar — 111, 283
Pezelj Vlado — 155, 638
Pihler Ivan — 535
Pilaš Strahomir — 342
Pilipović Rade — 128
Pisak Lovro — 472
Pisarovina — 96, 98, 231, 262, 660
Piškor Stjepan — 359
Pitomača (kod Đurđevca) — 39, 56, 59, 75, 77, 82—84, 86, 87, 121, 122, 124, 166, 190, 268, 269, 285, 286, 288, 289, 296, 299, 307, 317, 318, 382, 390, 399, 400, 406—408, 430, 440—442, 479, 480, 490—495, 524, 526, 530, 531, 603, 604, 606, 608, 610, 611, 613—615, 664, 665, 680, 686, 689, 711, 713, 719, 722, 726, 729, 733
Pivnica (kod Vinkovaca) — 705
Pjenović Andrija — 531
Pjevac Milan — 99
Plaščanska dolina — 531
Plaški — 67, 280, 531, 676, 734, 735
Platiša Nikola — 339
Plavnica (potok) — 286
Plećaš Bogdan — 533
Plejić Ratko — 203
Pleso (kod Velike Gorice) — 529, 530

Pleše Drago — 342
Pleštav Drago — 203
Pleternica — 30, 167, 168, 240, 383, 384, 390, 522, 526, 551, 647, 649, 695, 696, 701
Plitvice (kod Plitvičkih Jezera) — 127, 128, 130, 587, 599
Plitvička jezera — 572, 600
Plitvički Leskovac (kod Korenice) — 47, 48, 366, 534, 566, 568, 569, 571, 572, 574, 575, 577, 587, 594, 662, 684
Pocrkavje (kod Slavonskog Broda) — 649
Počivaljka (trig. 295, kod Dervente) — 736
Počuča Milan — 366, 532, 568
Podaršanj (kod Pitomače) — 191, 270, 300
Podbablje (kod Imotskog) — 716
Podgorač (kod Našica) — 383
Podgorje (kod Stubice) — 738
Podgrad (kod Ilirske Bistrice) — 674
Podhranjen (kod Goražda) — 735
Podkokirna (kod Gračaca) — 637, 644
Podner Ferdo — 366
Podravina — 58, 61, 73, 82, 84, 106, 283—285, 287—290, 292, 294, 318, 384, 399, 400, 422, 441, 442, 528, 551, 659, 662, 667, 674, 676—678, 680, 682, 684, 686, 688, 689, 691—695, 699, 702—704, 710—713, 715, 718, 719, 721, 722, 724, 725, 728, 729, 732, 733, 739, 744, 746, 749, 750, 752
Podravska Slatina — 56, 59, 166, 214, 239, 245, 251, 252, 332, 422, 425, 427, 440, 441, 490, 539, 551, 555, 559, 560, 623, 624, 676, 710, 722, 743, 750
Podravske Sesvete (kod Đurđevca) — 183, 307, 408, 610
Podravski Novi Grad — 40, 59, 75, 122

Područja

NOVJ:
— 1. kordunaško — 277, 278, 282, 394
— 1. ličko — 366, 398
— 2. kordunaško — 69, 276, 278, 280, 282, 394
— 2. ličko — 398, 590
— Banijsko — 278, 279, 281, 394
— Bihaćko — 277, 278, 280, 281, 394, 437
— Biokovsko-neretvansko — 32, 33
— Bjelovarsko — 39, 544
— Brodsko — 239, 244, 246, 526
— Cetinsko — 34, 35
— Dubrovačko — 32, 35, 36
— Goransko-primorsko — 280, 328
— Kalničko — 39, 76
— Karlovačko — 68, 69, 275—278, 281, 282, 325, 394
— Kninsko — 32, 351
— Moslavačko — 38, 40
— Novogradiško — 244, 246, 526
— Osječko — 241, 244, 246, 526
— Posavsko — 39
— Požeško — 243, 244, 526
— Riječko — 325
— Slatinsko — 244, 245, 526
— Splitsko — 34, 206
— Šibensko — 206
— Turopoljsko-pokupsko — 275—281, 394
— Virovitičko — 243—245, 526
— Zadarsko — 33, 35
— Zagorsko — 39
— Žumberačko — 275—278, 280—282, 325, 394

Ustaško-domobranska:
— 1. zborno — 757
— 3. zborno — 677, 739
Podsused (kod Zagreba) — 180, 739
Podunajec Stjepan — 303
Podvinje (kod Slavonskog Broda) — 166
Pogledalo (predio, kod Korenice) — 45, 46, 644, 645
Pokas Ivan — 304
Pokraj Petar — 475
Pokrajac Đuro — 93
Pokrajac Đuro — 339
Pokupić Alojz — 648
Pokuplje (Donje i Gornje, kod Ozlja) — 62, 68, 115
Pokuplje — 62, 67, 356, 542, 544, 728, 746
Pokupsko (kod Petrinje) — 363
Polanski Aleksandar — 543
Polić Viktor — 340
Polić Vladimir — 339, 532
Polom (predio, kod Grubišnog Polja) — 414, 417, 419
Polovina Mane — 474
Poljana (kod Siska) — 766

Poljana (predio, kod Korenice) — 581
Poljana — vidi Pakračka Poljana
Poljanak (kod Drežnik-Grada) — 67, 543, 598, 599
Poljančani (kod Čazme) — 484
Poljani (kod Daruvara) — 522
Poljska — 215, 216
Ponikve (kod Ogulina) — 322
Ponor (kod Korenice) — 338, 569, 570, 573, 599
Ponori (predio, kod Lapca) — 138, 139
Popić Dane — 474
Popić Mirko — 473
Popova muda (trig 851, kod Otrića) — 470
Popovača — 74, 482—484, 720
Popović Brdo (kod Karlovca) — 760
Popović Damjan — 475
Popović Dane — 475
Popović Mane — 92
Popović Pajo — 472
Popovići (kod Knina) — 466
Posavina — 74, 220, 222, 227, 276
Posušje — 730
Potočnjak Ivan — 339
Potočnjak Pero — 532
Potrebić Danilo — 341
Poznić Dušan — 475
Požar Nikola — 133
Požega — vidi Slavonska Požega
Pracajić Dragutin — 244
Prača (kod Sarajeva) — 748
Pračno (kod Siska) — 544, 734, 772, 774
Prandanovci (kod Našica) — 167, 661
Preboj — vidi Prijeboj
Prečac (kod Ivanić-Grada) — 482, 501, 653—655, 681, 683, 685
Predanov Šime — 476
Preko (kod Zadra) — 35
Presika (kod Vrbovskog) — 544
Prevendari (kod Jastrebarskog) — 223
Prevjes (kod Knina) — 209, 444, 446—450, 452, 454—458, 462, 464, 466—469, 471
Pribanci (kod Vinice) — 320
Prica Čedomir — 535
Pridvorci (kod Nevesinja) — 704, 744
Prigorje (predio, kod Zagreba) — 76
Prijeboj (kod Korenice) — 48, 63, 67, 89, 128, 130, 366, 532, 534, 572, 576, 577, 579, 587, 590, 591, 633, 634, 645, 662
Prikraj (kod Zagreba) — 752
Prilišće (kod Karlovca) — 762
Primorje — vidi Hrvatsko primorje
Priseka (predio, kod Lapca) — 138, 139, 143, 150, 153, 562, 563, 565, 642
Privalj (predio, kod Širokog Brijega) — 704
Privlaka (kod Vinkovaca) — 670
Prkljevci (kod Pleternice) — 696
Prkos (kod Ivanić-Grada) — 181
Prnjarovac (Donji i Gornji, kod Čazme) — 288
Prnjavor (kod Drežnik-Grada) — 193
Prokop (predio, kod Pitomače) — 318, 703, 729
Prostran Ilija — 476
Protulipac (kod Drežnice) — 264
Prozor — 690, 709
Prtišlen (predio, kod Bihaća) — 193
Prugovac (kod Kloštra) — 122, 185, 288, 491, 492, 497, 726

Pukovi (regimente)

njemački:

— 1. lovački rezervni — 96, 229
— 1. donski 1. kozačke konjičke divizije — 74, 289—292, 307, 407, 410, 432, 607, 608
— 2. sibirski 1. kozačke konjičke divizije — 74, 289, 407
— 3. kubanski 2. kozačko konjičke divizije — 74, 75, 83, 289—292, 294, 407, 491
— 4. kubanski 1. kozačke konjičke divizije — 74, 289, 407, 430, 431, 433
— 5. donski 2. kozačke konjičke divizije — 74, 75, 83, 289, 407, 491
— 6. tjerski 2. kozačke konjičke divizije — 74 75, 83, 289, 407, 491
— 7. artiljerijski 15. SS kozačkog konjičkog korpusa — 74
— 8. kozački pješadijski 15. SS kozačkog konjičkog korpusa — 74
— 264. artiljerijski 264. pješadijske divizije — 445, 573

— 369. artiljerijski 369 legionarske »Vražije« divizije — 199
— 369-ti 369. legionarske »Vražije« divizije — 199
— 370-ti 369. legionarske »Vražije« divizije — 198, 199
— 373-ći 373. legionarske »Tigar« divizije — 199, 445
— 383-ći 373. legionarske »Tigar« divizije — 135, 149, 199, 445, 446
— 384-ti 373. legionarske »Tigar» divizije — 135, 199, 445, 561, 562, 676
— 606. za osiguranje — 58
— 847-mi 392. legionarske »Plave« divizije — 43, 589
— 891-vi 264. pješadijske divizije — 445
— 892-gi 264 pješadijske divizije — 445, 573
— 893-ći 264. pješadijske divizije — 44, 445, 573
— 944. obalski artiljerijski — 445, 573
ustaško domobranske (pukovnije):
— 1. lovačka 10. lovačkog zdruga — 200
— 1. Poglavnikovog tjelesnog zdruga — 83, 294, 298, 688, 703
— 20-ta 1. udarne divizije — 83, 289, 290, 293, 294, 296, 298, 430
— 21-va 1. udarne divizije — 289, 290, 293, 417, 430, 432, 703
— 23-ća — 294
Pupac Stipan — 475
Pupavac Stevan — 475
Pustoš (predio, kod Pitomače) — 270
Pušća-Bistra (ž. st., kod Zagreba) — 709
Puvac Ilija — 476
Puvac Nikola — 476
Puvača Srbo — 476

R

Rab (na o. Rabu) — 724
Rab (o.) — 660
Rača (Stara i Nova, kod Bjelovara) — 289, 291, 430, 497
Račinovci (kod Brčkog) — 165
Rački Ernest Dabo — 480, 612, 613
Rački Milan — 340
Radaković Ilija — 474
Radakivić Petar — 474
Radaković Stevan — 472
Radakuša (k. 677, kod Lapca) — 563
Radalić Slavko — 359
Radančić Željko — 418
Radani (kod Knina) — 449, 453, 454, 456, 458—461, 469
Radanović Jovan — 473
Radas Ante — 472, 474
Radas Mate — 475
Radas Nikola — 475
Radetić Mile Branko — 419
Radić Sava — 476
Radićevići (kod Pisarovine) — 97
Radići (s. i. od Radušića) — 453
Radinović Božo — 638
Radinović Ivo — 10
Radišić Ljuboje — 239
Radošević Nikola — 304
Radotić (trig. 238, kod Viroviticе) — 17, 86, 283, 285, 286, 296, 301, 307, 409, 603, 608, 609, 664, 704
Radovanac Milan — 472
Radović Mile — 93
Radović Miloš — 340
Radović Pero — 342
Radučić (kod Knina) — 448, 455, 465
Radulović Janko — 280
Raičević Gorčin — 340
Rajbervirt (kod Siska) — 766
Rajčević Gorčin — vidi Raičević Gorčin
Rajčević Stevan — 476
Rajdović Refik — 304
Rajić (Donji i Gornji, kod Okučana) — 647, 698, 720, 733
Rajndl Desiderijus (Reindl Desiderius) — 193, 338
Rajnovac (brdo, kod Korenice) — 45
Rakitovec (kod Velike Gorice) — 228
Rakov Potok (kod Zagreba) — 739
Rakovica (kod Drežnik-Grada) — 67, 280, 283, 543, 598, 599
Ralić Dušan — 93
Rama (kod Prozora) — 735, 744
Ramljane (kod Gospića) — 510, 512, 530, 585
Ramnje (kod Siska) — 766
Rapajić Milan — 581
Rasković Niko — 475
Raste Joso — 473
Rastičevo (kod Knina) — 447, 470
Rastik (predio, kod Podravske Slatine) — 425

Rastova voda (predio, kod Špišić Bukovice) — 83
Rastovac (Mali i Veliki, kod Đurđenovca) — 424, 625, 628
Rastušje (kod Slavonskog Broda) — 522, 678
Rašenica (Donja i Gornja, kod Grubišnog Polja) — 384, 389, 524, 608, 618, 619
Rašeta Jandre — 45
Ratkovica (kod Nove Kapele) — 648
Ratoša Ivan — 265
Ravne Poljice — vidi Donje Poljice (Ravne Poljice)
Ravneš (kod Bjelovara) — 291
Ravni kotari (predio) — 33, 197
Ravnić Ivan — 265
Rebić Branko — 531
Rebula Eduard — 259, 309, 332
Reček Miško — 304
Rečica (kod Karlovca) — 68, 96—99, 132, 221, 229, 230, 232, 356—359, 362, 538, 701, 705, 759—761
Reljić Milan — 472, 474
Remetinec (kod Zagreba) — 62, 68, 224
Repac Ilija — 453
Repinec (kod Čazme) — 182
Rešćek Mate Ivan — 418
Rešetar (kod Drežnik-Grada) — 90
Rešetari (kod Nove Gradiške) — 648, 649
Rešetnica (kod Goražda) — 727
Reventić Mizero — 474
Ribić Milivoj — 92
Ribnik (kod Gospića) — 20, 527
Ribnik (kod Ozlja) — 761, 762
Ribnjačka (kod Pitomače) — 287, 613, 680
Ričice (kod Lovinca) — 26, 323, 325, 327
Riječica (kod Travnika) — 720
Rijeka — 542
Ripač (kod Bihaća) — 667, 724
Ritavac vrh (k. 937, kod Drežnice) — 716
Rkman Marko — 280
Robić Ivo — 536
Rogatica — 708
Rogolji (Gornji i Donji, kod Okučana) — 650, 733
Rogovac (kod Pitomače) — 408, 493, 611, 612, 664, 665, 667, 680
Roković Stevan Ante — 476
Rolf Tomislav — 763
Rolinger Leopold — 133
Romanić Petar — 169, 535
Romanić Stevan — 474
Romić Mirko — 474
Ronogajec Vladimir — 537
Rosulja gaj (predio, kod Knina) — 468
Rovinj — 530
Rovišće (kod Bjelovara) — 181, 182, 286, 483, 530
Rubelj Toma — 154
Rudi Damian — 536
Rudice (kod Dvora na Uni) — 753, 755, 756
Rudić Ivan — 476
Rujište (kod Knina) — 449
Rukavina (kod Perušića) — 510, 512
Rukavina Milivoj — 543
Rula Dragutin — 70
Rumunija — 215, 216
Runović (kod Imotskog) — 716
Rupena Ivo dr — 480, 536
Rusić S. Jovan — 182
Ruševo (kod Slavonskog Broda) — 383, 384, 390

S

Sabljakovo (kod Drežnik-Grada) — 599
Sabol Stjepan — 486, 501
Saborski (kod Vrhovina) — 66, 67, 580
Saili Dragutin — 543
Saleš Stjepan — 648
Samardžija (kod Knina) — 446—448, 458—461, 463, 464, 466, 467
Samari (trig. 696, kod Goražda) — 730
Samobor — 737
Santini Ljudovik — 472
Santini Šime — 477
Sarajevo — 199, 447, 517, 673, 678, 683, 692, 701, 704, 717, 735, 747, 751
Sarić Josip — 154
Saršon Zdenko — 530
Saševo (kod Podravske Slatine) — 331
Sava (r.) — 56, 58, 67, 171, 239, 313, 534, 699, 702, 705, 709, 725, 731, 743, 764, 767, 775
Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika (SSSR) — 168, 213, 214, 553
Savić Ilija — 475

Savić Petar — 472
Savski Marof — 668, 720, 731
Seci Martin — 45
Sedlarica (kod Pitomače) — 82, 85, 123, 270, 283—285, 287, 289, 292, 296, 298, 300, 399, 407, 497, 530, 602, 608, 610, 612, 659, 689, 713
Sedmak Dragan — 304
Sekanji vršak (k. 691, kod Lapca) — 562
Sekulić Vladimir — 203
Sela (kod Siska) — 361, 362, 744, 771—775
Selec Ivan — 304
Selište (kod Siska) — 764
Senkovac (kod Podravske Slatine) — 377, 426, 555—558, 628, 710, 711
Senković Branko — 648
Senokos (predio, kod Srba) — 138, 139, 637
Senj — 678, 687, 713, 717
Senjsko brdo (kod Srba) — 137
Serdar Luka — 472
Serko Krste — 474
Sertić Poljana (kod Drežnik-Grada) — 599
Sertić T. — 661, 663, 666, 669, 672, 674, 675, 677, 679, 682, 683, 685, 687, 691, 693, 694, 698, 702, 706, 709, 712, 714, 717, 721, 724, 728, 732, 737, 746, 749, 753
Sesvete (kod Zagreba) — 666, 701
Sesvetski Kraljevec — vidi Kraljevec
Severin (kod Bjelovara) — 84, 189, 283, 287, 289, 291, 430, 497, 618, 688
Sevo Špiro — 154
Sibenik (kod Špišić Bukovice) — 18, 294—296, 300, 607, 616—618, 750
Sibinčić Milan — 531
Sibinj (kod Slavonskog Broda) — 709, 731
Siget (kod Daruvara) — 522
Sječica (predio, kod Kloštra) — 603
Sijekovac (kod Slavonskog Broda) — 717
Sikić Milan — 472
Simatski Eugen — 474
Simić Albin — 532
Simić Stanko — 45
Simići (kod Banje Luke) — 731
Šimići (kod Vlasenice) — 727
Sinac (Donji i Gornji, kod Vrhovina) — 589
Sinj — 135, 136, 197, 200, 201, 205, 210, 351, 518—520, 565
Sirova Katalena (kod Đurđevca) — 40, 124, 185
Sisak — 62, 66, 67, 74, 224, 227, 361—363, 437, 538, 541, 542, 544, 653, 655, 683, 705, 712, 727, 734, 744, 747—749, 751, 753, 763, 764—775
Sječivica (kod Vrhovina) — 584
Sjerić Ljuban — 93
Skakavac (kod Karlovca) — 278
Skočaj (kod Bihaća) — 724
Skočić Mato — 38
Skočilić Jože — 307, 308, 532
Skrad (kod Delnica) — 542
Skradin (kod Šibenika) — 197
Skrajna Kovačica (predio, kod Grubišnog Polja) — 318
Sladojev Ante — 476
Slatina — vidi Podravska Slatina
Slatinik (Donji i Gornji, kod Slavonskog Broda) — 649
Slatinik Drenjski (kod Našica) — 522
Slatinski Drenovac — 245
Slatinsko Brdo (kod Našica) — 707
Slavljevići (kod Sarajeva) — 704
Slavonija — 29, 56, 58, 60, 163, 165, 166, 170, 171, 173, 177—179, 215, 218, 236, 252, 259, 268, 274, 301, 309, 314, 317, 330, 406, 440, 441, 490, 538, 542, 602, 605, 623, 659, 664, 672, 689, 695, 698, 707, 732, 743, 750
Slavonska Požega — 167, 179, 236, 240, 245, 383, 488, 542, 551, 690, 695
Slavonski Brod — 58, 60, 165, 166, 239, 310, 384, 422, 442, 649, 666, 678, 679, 685, 688, 690, 692, 694, 695, 697, 700, 708, 809, 717, 724, 736, 743, 745, 751
Sleme (trig. 1035, kod Zagreba) — — 675
Slobodjaninov Vladimir — 315, 543
Slovak Branko — 303
Slovenija — 529, 533, 762
Slunj — 101, 127, 130, 209, 394, 542
Smirčić Josip — 476
Smirnov Oleg — 642
Smolić Ante — 476
Smolić Miro — 472
Smoljanac (kod Drežnik-Grada) — 661
Smoljanović Drago — 533

Smrekovac (trig. 858, kod Gračaca) — 25, 27, 447, 470, 471
Smrtić (kod Okučana) — 649—652, 771
Smuđa (kod Knina) — 466, 467
Sokolac (kod Sarajeva) — 692, 694
Sokolac (kod Garešnice) — 290, 744
Somazec Pajo — 474
Sombor — 233, 234
Sorokotnjahin Viktor — 304
Sotin (kod Vukovara) — 684
Spajinske njive (predio, kod Vukovara) — 309, 703, 752
Split — 11, 12, 14, 34, 36, 197, 198, 200, 205, 209, 210, 444, 517—520, 539, 541, 542
Srb (Donji i Gornji) — 134, 136, 137, 139, 144, 151, 199, 200, 323, 353, 349, 470, 561, 562, 564
Srbija — 668, 710
Srebavnik (predio, kod Donje Kupčine) — 97
Srebrenica — 745
Srednja Gora (kod Udbine) — 324
Srednja zanoga (predio, kod Pitomače) — 302, 603
Srem — 59, 422, 423, 625, 659, 662, 664, 667, 670, 674, 676, 677, 678, 680, 682, 684, 686, 688, 692, 693, 695, 698, 699, 702, 703, 707, 710, 712, 713, 715, 718, 721, 725, 728, 729, 732, 743, 746, 750, 752, 753
Sremski front — 625, 678, 688, 699, 710
Srpljan Ivan — 476
Srpska Kapela — vidi Kapela
Srpske Moravice — 332, 542
Srzentić Joso — 476
Stagličić Srećko — 475
Stajina (predio, kod Vrhovina) — 585
Staljingrad (sada Volgograd, u SSSR-u) — 215
Stambulčić (kod Sarajeva) — 701
Stanić Dmitar — 342
Stanić Milorad — 203
Stanići (kod Drežnice) — 262—264
Stanišić Ante — 10
Stanišić Dmitar — 239
Stanišić Petar — 474
Stanivuković Milan — 168, 239, 241, 535
Stanković Ivan — 304
Stanojević Dušan — 71
Stara reka (r.) — 524
Stara Straža (kod Knina) — 462, 464, 465, 467, 468, 636
Starčević Dušan — 203, 475
Starčević Joko — 475
Starčević Milan — 475
Stari Brod (kod Petrinje) — 764—766, 770
Stari Gradac (kod Virovitice) — 60, 85, 123, 270, 285, 286, 292, 408, 492, 493, 497, 531, 604, 606, 664, 665, 680, 726, 729
Starin (kod Podravske Slatine) — 331, 422—425, 710
Starjak (kod Pisarovine) — 97
Staro groblje (predio, kod Bosanskog Novog) — 755
Staro Selo (kod Plaškog) — 531
Staro Selo (predio, kod Vukovara) — 309, 703, 752
Stative (Donje i Gornje, kod Karlovca) — 762
Stegnjajić Milorad — 36
Stenjevec (kod Zagreba) — 180, 181
Stijena (kod Bihaća) — 68
Stipaničić Ivan — 339
Stipanovci (kod Našica) — 522
Stipčić Vinko — 471
Stipičić Antun — 10, 202
Stipišić Antun — vidi Stipičić Antun
Ston (kod Dubrovnika) — 196—198
Strašinci (kod Bijeljine) — 729
Stražbenica (k. 679, kod Srba) — 137, 139, 635, 637
Strelov Vjekoslav — 472
Striživojna (kod Đakova) — 58
Strmec (kod Velike Gorice) — 739
Struga (kod Bosanskog Novog) — 372, 373, 395, 396, 631, 723
Stružec (Donji i Gornji, kod Popovače) — 766
Stubica (Donja i Gornja, kod Zagreba) — 690, 706, 737, 738
Stubica (kod Vrbovskog) — 320, 544
Stubičke Toplice (kod Zagreba) — 738
Stulić Šime — 477
Stupar Bogdan — 203, 348, 533
Stupar Sava — 476
Stupnik (kod Zagreba) — 739
Stupno (kod Siska) — 224, 361, 744, 766, 774
Subotić B. — 164
Subotić Špiro — 476
Subotić Špiro — 476
Subotić Vukašin — 61

Sučevića brdo (k. 764, kod Otrića) — 446
Sučevićev Stan (kod Knina) — 462
Sučevići (kod Otrića) — 447
Sudar Cvijan — 92
Sudar Mato — 498
Sudar Petar — 38
Suha Katalena (kod Pitomače) — 613
Suhaja (kod Čazme) — 41
Suho polje (predio, kod Knina) — 566
Suhomlaka (kod Moslavine) — 330, 422, 423, 425, 624—627
Suhopolje (kod Virovitice) — 168, 214, 400, 479, 620
Suja Božo — 45
Sulkovac (kod Pleternice) — 647, 743
Sunja — 65, 66, 111, 280, 536—539, 542, 652—656, 683, 705, 749, 753, 765
Sunjka Nikola — 154
Supe Ante — 340
Suša Nikola — 472
Suša Petar — 472
Suša Ratko — 471, 473
Sušak — 67, 668, 685
Sušanj Ivan — 341
Sušica Božo — 472
Sutla (ž. st.) — 724, 731
Suvaja (Donja i Gornja, kod Srba) — 134, 137, 139, 143, 199, 349, 562, 564, 635, 641
Suzić Dmitar — 280
Sužnjević Nikola — 535
Sv. Barbara (kod Zlatara) — 738
Sv. Đorđe (kod Knina) — 454, 456, 458, 460, 461
Sv. Ilija (kod Knina) — 467
Sv. Ivan Zelina — 679
Sv. Jelena (predio, kod Pitomače) — 269, 307, 409, 603, 610, 611
Sv. Klara (kod Zagreba) — 655, 749
Sv. Rok (kod Lovinca) — 20, 634, 643
Sv. Tri Kralja (Kod Tuheljskih Toplica) — 285, 528
Sv. Trojica (manastir, kod Otrića) — 469
Svetice (kod Ozlja) — 761
Svilari (kod Korenice) — 566, 567, 573
Svilić Tomo — 359

Š

Šakanlije (kod Kostajnice) — 631
Šakanović Halil — 105
Šakić Mićun — 21, 329, 532
Šamac — vidi Bosanski Šamac
Šandrovac (kod Bjelovara) — 59, 123, 168, 492, 497, 680
Šango Mate — 476
Šanović Branko — 342
Šantak Josipa Fabijan — 418
Šantić Blaž — 99
Šantorić (kod Pisarovine) — 231
Šapjane (kod Ilirske Bistrice) — 674
Šaponja Milorad — 472
Šaptinovci (kod Đurđenovca) — 524, 526
Šarba Milan — 532
Šarengrad (kod Šida) — 710
Šarić Ivan — 475
Šaševo (kod Podravske Slatine) — 424—426, 554, 555, 559
Šašić Nikola — 475
Šašnato Polje (kod Pitomače) — 269, 307, 408, 604, 611
Šćetarić Stjepan — 537
Šegani (kod Knina) — 460, 461, 463, 466, 467
Šeganovac (kod Korenice) — 324, 566, 599
Šegestin (Donji i Gornji, kod Kostajnice) — 756
Šegota Andrija — 477
Šeketa Drago — 133
Šelje (u Mađarskoj) — 163, 237, 623
Šepak Ivan — 304
Šerić Kresevan — 477
Šestanovac (kod Makarske) — 198
Šibenik — 12, 14, 33, 36, 197, 198, 200, 209, 210, 444, 517, 518, 542, 573, 635, 636, 639, 640
Šibl Ivan — 60, 124, 319, 536
Šibovac (predio, kod Podravske Slatine) — 628
Šid — 703, 710
Šije (kod Doboja) — 731
Šikloš (u Mađarskoj) — 163, 622, 623
Šilevinec Velimir — 543
Šiljegović Boško — 16, 37, 120, 202, 520, 533
Šimun Ante — 476
Šimunović Stjepan — 358
Šipušić Ivan — 359
Širk Antun — 532
Široka Kula (kod Gospića) — 644

Široki Brijeg (sada Ličtica, kod Mostara) — 136, 198, 199, 211, 517, 518, 665, 671, 675, 678, 681, 683, 686, 696, 700, 704, 708, 712, 722
Široko Polje (kod Đakova) — 30, 167
Šišinec (kod Petrinje) — 363
Šišljavić (kod Karlovca) — 96—99, 232, 358
Škalići (kod Brinja) — 716
Škaljac Rade — 70
Škarica Joso — 472, 475
Škarica Nikola — 475
Škelja Josip — 473

Škola

NOVJ:
— 1. oficirska Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 575, 590
— 2. artiljerijska 6. korpusa — 174, 175, 237, 274, 314, 549, 551
— 2. pješadijska 6. korpusa — 174, 175, 237, 243, 274, 488, 551
— Auto-škola 8. korpusa — 209
— Auto-škola Vrhovnog štaba NOV i POJ — 209
— Podoficirska 6. korpusa — 386
— Podoficirska 32. divizije — 401, 403
— Podoficirska 34. divizije — 656
— Sanitetska Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 326
— Šoferska 8. korpusa — 209
Škorića brdo (k. 264, kod Srba) — 641
Škropik Josip — 543
Škraklje (predio, kod Pitomače) — 269, 604, 726
Škrnik (Donji i Gornji, kod Rogateca) — 738
Šljubura Dušan — 389, 536
Šmida Stjepan — 304
Šmit-Rihberg Erih (Schmidt-Richberg Erich) — 58
Šoko Nikola — 266
Šolaja (kod Knina) — 449, 453, 454, 456, 458, 460, 461
Šolta (o.) — 196
Šoponja Ive — 475
Španić Vinko — 473
Špar Vice — 475
Špišić Bukovica — 18, 51, 56, 60, 84—86, 123, 166, 168, 284—287, 291, 294, 296, 302, 399, 400, 408, 409, 490, 528 530, 606—608, 611, 615, 616, 661, 667, 689
Šraml Franc (Schraml Franz) — 44, 59, 135, 194, 198, 435, 444, 464, 471, 562, 573
Štefanovec (Gornji i Donji, kod Zagreba) — 675
Štikada (kod Lovinca) — 26
Štikadski Klanac (kod Lovinca) — 26, 322
Štimac Ferdo — 339
Štimac Krešimir dr — 243, 411, 413, 535
Štimac Zlatko — 280
Štrbac Mile — 473
Štrpci (Donji i Gornji, kod Bihaća) — 726
Šubašić Ivan — 542
Šubat Dragutina Zvonko — 419
Šubat Zvonko — 418
Šućur Radoje — 638
Šukalj Ivan — 418
Šukara Mirko — 472, 474
Šulića gaj (predio, kod Ličkog Petrovog Sela) — 193
Šumar Selo (kod Bihaća) — 194
Šumonja Miloš — 530
Šušnjar (izvor, kod Grubišnog Polja) — 607, 608
Švorčina Dinko — 476

T

Tadić Mile — 93
Tanjga Milenko — 477
Tanjga Stevo — 476
Tarabić Joco — 530
Tatalović Milan — 304
Tatalović Nikola — 339
Tavan (predio, kod Grubišnog Polja) — 296
Tencer Alojz — 169
Tepavac Miladin — 280
Terzić Smail — 741
Tikulin Branko — 154
Tintor Dušan — 473
Tinja (r.) — 713
Tirst Vladimir — 582
Tišina (Erdeljska i Kaptolska, kod Siska) — 769
Tišma Jovan — 477
Tojagić Petar — 474
Tojagić Stevan — 474
Tomac Petar — 543
Toman Vlado — 477
Tomaš Kažimir — 203
Tomašević Dušan — 474
Tomašević Ivan — 475

Tomašević Nikola — 473
Tomašević Tomo — 342
Tomašica (kod Garešnice) — 290, 607, 650
Tomić Mile — 341
Tomić Radovan — 304
Tomić Srđija — 304
Tomjenović Brâco — 580, 584
Tompojevci (kod Vukovara) — 703
Topolovac (kod Siska) — 67, 764
Topolovec (kod Pisarovine) — 232
Topolovica (kod Pitomače) — 726
Topusko — 278, 280, 394, 542, 591
Torbica Aleksa — 475
Tot Ujfalu (u Mađarskoj) — 178, 252
Totović Mirko — 189
Tovarnik (kod Vukovara) — 703, 707, 718, 725, 729, 743
Travica Branko — 475
Travica Milan — 474
Travnik — 719, 720, 723, 727, 730, 736, 745
Trbović Gojko — 366, 568
Trbović Nikola — 203
Trbović Rade — 340
Trdak Mato — 304
Trebarjevo (kod Siska) — 225, 227, 764, 770, 775
Treći ukrajinski front — 238, 441, 442
Trgovčević Bogdan — 31, 168, 535
Tribanj (kod Kraljevice) — 669, 673
Trivić Jovan — 476
Trivićev Stan (kod Knina) — 450, 452
Trnava (kod Slavonskog Broda) — 522
Trninić Milan — 531
Trnavac (kod Korenice) — 338, 566, 567, 573, 582
Trnovo (kod Sarajeva) — 671, 673, 675, 678, 681, 683, 735, 744, 751, 752
Trogir — 198, 200
Troj-Vrh (kod Plaškog) — 67, 531, 735
Trojeglava (kod Grubišnog Polja) — 618, 619
Trojstvo (Veliko i Malo, kod Bjelovara) — 124
Trstenik (kod Velike Gorice) — 740
Trulja Tomo — 476
Trusk Anton — 359
Truta Ljubo — 203, 533
Tržačka Raštela (kod Cazina) — 129
Tuđman Franjo — 536
Tuheljske Toplice — 285, 528
Tuk Florijan — 418
Tupala (Tomingajska, kod Gračaca) — 26, 27
Turčinovići (kod Mostara) — 716
Turija (kod Drežnik-Grada) — 129, 130, 193, 435, 438, 528, 572, 665
Turija Majdan (kod Bihaća) — 194, 435
Turjanski (kod Vrhovina) — 49, 338, 512, 569, 582, 584, 585
Turk Darinka — 341
Turki (kod Delnica) — 325
Turković Ivan — 87
Turnašica (kod Pitomače) — 51, 59, 82, 84—86, 123, 191, 270, 283, 285—288, 292, 296, 298, 300, 301, 319, 399, 407, 409, 440, 497, 530, 602, 603, 608, 610, 612, 659, 689, 713
Turopolje (kod Velike Gorice) — 225, 227, 361, 362, 723, 731, 739, 741, 748, 751, 768—770, 772
Turska Gata (kod Drežnik-Grada) — 668
Turski grobovi (predio, kod Pitomače) — 190, 296, 318, 414, 726
Turukalo Mirko — 476
Tušek Franjo — 304
Tuzenko Ivan — 359
Tužević (kod Drežnice) — 262—264, 696, 715

U

Udbina — 20, 21, 321, 327, 338, 643, 646
Ugarković Vojislav — 532
Ujedinjeni savez antifašističke omladine Hrvatske (USAOH) — 328
Uljanik (kod Daruvara) — 390, 607, 652, 719, 744
Umčani (kod Sarajeva) — 744, 751
Una (r.) — 435, 534, 631, 662, 670, 681, 685, 686, 689, 692, 693, 700, 704, 708, 711, 713, 716, 719, 722, 744, 747
Unčani (kod Bosanskog Novog) — 372, 395, 396, 631, 632, 716, 754
Urlikovac (kod Karlovca) — 758
Usora (kod Doboja) — 709
Usora (r.) — 681
Ušljebrka Marko — 474
Utković Tome — 476
Uvalica (kod Korenice) — 48, 566, 567, 569, 571, 573, 577, 587

Uvodić Vinko — 418
Uzelac Gojko — 600
Uzelac Mate — 146
Uzelac Mile — 203, 353, 533
Uzur Mirko — 189

V

V. Barn. Vinogradi (kod Grubišnog Polja) — 292, 294, 296
Vagan (kod Lapca) — 562
Vaganac (Gornji i Donji, kod Ličkog Petrovog Sela) — 63, 66—68, 88—93, 101, 102, 110, 125, 128—131, 193, 194, 283, 435, 527, 528, 534, 537, 540, 630, 631, 633, 634, 665, 668, 671
Vaganačko polje (predio, kod Drežnik-Grada) — 89, 91
Vagićevi Stanovi (kod Knina) — 452
Vajslo (u Mađarskoj) — 623
Valentić Ivan — 265
Valpovo — 59, 684, 743
Varaždin — 111, 180, 181, 482, 483, 663, 685, 709
Vareš — 665, 666, 668, 677, 678
Vargićev brežek (predio, kod Kloštra) — 122, 288, 491, 494, 497
Varičak (kod Korenice) — 644
Vascarac Sulejman — 71, 195, 438
Večerina Dimitar — 476
Vedašić (kod Korenice) — 578
Vejnović Nikola — 473
Velagić Safet — 741
Veledinović Milan — 647
Veleševec (kod Siska) — 221, 739
Velešnja (Donja i Gornja, kod Kostajnice) — 537, 681
Veletovo (Donje i Gornje, kod Višegrada) — 730
Velika (kod Pisarovine) — 96, 97
Velika Gorica — 67, 69, 221, 224—228, 529, 530, 654, 655, 663, 683, 685, 705, 737, 738, 748, 749, 768
Velika Horvatska — vidi Horvatska
Velika Kladuša (kod Slunja) — 69
Velika Pisanica (kod Bjelovara) — 40, 291, 293—295, 298, 299, 382, 399, 409, 414, 417, 429—431, 439, 606, 607, 616—618, 688, 692, 703, 713, 722, 751
Velika Popina (kod Gračaca) — 136, 140, 349, 564, 565
Velika seča (predio, kod Kloštra) — 183, 185, 186
Velika strana (predio, kod Knina) — 468
Veliki Bubanj (k. 576, kod Lapca) — 153
Veliki Grđevac (kod Grubišnog Polja) — 190, 287—292, 407, 409, 417, 429, 430, 432, 607, 612, 617, 618, 688, 692, 703, 719, 722, 726, 744, 750, 751
Veliki znoš (brdo, kod Pisarovine) — 98
Veliko brdo (kod Pitomače) — 83, 84, 86, 191, 283, 285, 296, 301, 302, 304, 603
Veliko polje (predio, kod Pitomače) — 269
Veliko Trgovišće (kod Donje Stubice) — 180, 181, 482, 706, 709
Verbošek Pavao — 243, 535
Veseli brijeg (predio, kod Kloštra) — 122, 185, 288, 491, 494, 497
Veselinović Blagoje — 477
Veselinović Dušan — 476
Vidaković Vujo — 111
Vidić Dušan — 477
Vidovec (kod Velike Gorice) — 740
Vidović Đuro — 92
Vidović Lazo — 535
Vidrenjak (kod Ivanić-Grada) — 483
Vignjević J. Milan — 182, 486, 501
Vijenac (predio, kod Knina) — 448, 451, 454—456, 458, 459
Viještica Đuro — 474
Vilanj (u Mađarskoj) — 164, 267, 622, 623
Viličić Rajko — 203
Viljevo (kod Gornjeg Miholjca) — 257, 267, 422
Vinkovci — 58, 165, 166, 239, 422, 442, 662, 682, 687, 706
Viojla (trig. 875, kod Otrića) — 446, 470
Virje (kod Đurđevca) — 40, 59, 122
Viro Jure — 154
Virovitica — 29, 56, 59, 60, 75, 77, 78, 82—87, 123, 166, 168, 182, 189, 190, 215, 236, 238, 240, 244, 274, 284, 285, 291, 292, 296, 297, 299, 302, 303, 309, 317, 382, 384, 400, 406, 407, 410, 411, 422, 439, 441, 479, 484, 490, 528, 529, 601, 603, 606—608, 615, 616, 623, 624, 660, 662—664, 666, 667, 682, 688, 689, 691, 692, 695, 699, 704, 705, 713, 734, 750
Vis (trig. 288, kod Kloštra) — 318
Vis (o.) — 196, 198, 201
Visarionović Josif Staljin — 240
Visoko — 744

Višegrad — 668, 692, 714, 719, 723, 727, 730, 735, 745, 747
Višnjić Ilija — 280
Vitas Ljubomir — 473
Vitez (kod Travnika) — 668
Vitina (kod Ljubuškog) — 683
Vitunj (kod Ogulina) — 527
Vizvar (u Mađarskoj) — 75, 78
Vlaisavljević Dušan — 28, 346, 347, 532
Vlasac Franjo — 53, 169, 480
Vlasenica — 679, 681, 685, 689, 692, 696, 700, 708, 712, 714, 719, 723, 727, 730, 735, 745, 747, 751
Vlatković Vice — 476
Voćarica (kod Novske) — 648, 650
Voćin — 58, 671
Voćinska reka (r.) — 426
Vodičevo (Donje i Gornje, kod Kostajnice) — 756
Vodoteč (kod Drežnice) — 262, 263, 716
Vodušek Ferdo — 202
Vojnić — 278, 542, 665
Vojnovac (kod Plaškog) — 67
Vojnović Mihajlo — 94, 95, 337, 531
Vojnović Nikola — 472
Vojvodić Dimitrije — 532, 581
Vojvodina — 56, 179, 540, 550
Vojvodino brdo (kod Srba) — 142, 152
Volinja (kod Kostajnice) — 372, 631, 711, 756
Volk Alojzije — 38
Voloder (kod Kutine) — 484, 530
Voloder (r.) — 535
Vondraček Ivan — 248, 260, 273, 411, 481, 536
Vorkapić Nikola — 93
Vračar Josip — 530
Vranec Milan — 340
Vraneš Dušan — 582
Vranići (kod Goražda) — 719
Vranković Nikola — 474
Vranješ Aleksandar — 111
Vranješ Đuro — 476
Vranješevac (kod Podravske Slatine) — 331, 377, 422—426, 553—555, 557, 710
Vrata (kod Delnica) — 320, 735
Vratečko (Novo i Staro, kod Petrinje) — 363, 770
Vrbanić Ivan — 475
Vrbica (kod Đakova) — 167, 170
Vrbova (kod Nove Gradiške) — 671, 673
Vrbovec (kod Čazme) — 485, 501
Vrbovsko — 320, 542, 544
Vrebac (kod Gospića) — 338, 675
Vrelo (kod Korenice) — 44—46, 338, 566, 567, 573, 579, 590, 598, 644, 645
Vrginmost — 278
Vrgorac — 209, 517, 518, 520
Vrhovine — 44, 47, 534, 571, 582, 583, 588, 589, 596
Vrhovine (kod Zenice) — 694, 696, 700
Vrhovna komanda oružanih snaga Njemačke (OKV) — 73
Vrhovna komanda njemačka za Jugoistok — 211
Vrhovni štab NOV i POJ — 22, 25, 32, 44, 58, 59, 65, 77, 136, 167—170, 194, 196—198, 200, 201, 204, 205, 209, 211, 236, 247, 309, 311, 316, 330, 439, 441, 443, 504, 527—544, 549, 550, 593, 655, 690, 729
Vrlika — 136, 197, 566
Vrpile (kod Korenice) — 338
Vrpolje (kod Đakova) — 708, 717, 718, 724
Vrsta (kod Bihaća) — 125, 129, 283, 528, 532, 572, 665
Vučjak (kod Slavonske Požege) — 245
Vučje jame (kod Velike Gorice) — 740
Vučji vrh (k. 754, kod Gračaca) — 27
Vučković Mihajlo — 535
Vučković Stevo — 280
Vujačić Marko — 632
Vujaklija Rajko — 280
Vujanović Pantelija — 474
Vujanović Sava — 474
Vujević Božo — 476
Vujević Branko — 476
Vujičić Vlade — 543
Vujić Đuro — 70
Vujković Dušan — 474
Vujnove Glave (kod Korenice) — 45
Vujnovići (kod Knina) — 466
Vujošević A. Bogdan — 234, 236, 602, 605
Vuka (kod Đakova) — 167
Vukadinović Jovo — 339
Vukalović Marija — 475
Vukas Dušan — 92
Vukasović N. Dušan — 234, 236, 602, 605
Vukašin Cvijetan — 474
Vukašin Nedeljko — 472
Vukčević Lazo — 472

Vukelić Đuro — 93
Vukelić Ivan — 342
Vukelić Savo — 307, 308, 532
Vukelja Dragutin — 536
Vukmanović Živko — 31, 168
Vukmirović (kod Plitvičkog Leskovca) — 570, 575, 579
Vukojevac (Donji i Gornji, kod Velike Gorice) — 363, 739—741, 768
Vukojevci (kod Našica) — 522
Vukojevići (kod Knina) — 455
Vukosavljevica (kod Pitomače) — 17, 51, 59, 82, 84—86, 191, 268—270, 283—287, 289, 292, 296, 298, 300, 301, 307, 399, 407—409, 440, 497, 530, 602, 603, 606, 608—612, 659, 664, 667, 689, 711, 713
Vukov klanac (kod Metkovića) — 196, 198
Vukovar — 165—167, 235, 239, 301, 715, 718, 722
Vuksan Vid — 134, 359
Vukša Jovo — 472, 474
Vukšići (kod Vlasenice) — 730
Vulić Ivan — 87, 189
Vulinović Nebojša — 472, 474
Vulinović Nikola — 474

W

Wolf Ivan — 477

Z

Zadar — 11, 12, 14, 36, 197, 200, 209, 210, 517, 518, 541
Zadvarje (kod Makarske) — 198
Zagorje — 76, 285
Zagreb — 58, 60, 62, 67, 69, 73, 74, 76, 96, 111, 112, 132, 165—167, 171, 180—182, 220, 223—227, 239, 422, 437, 442, 482—485, 501, 527, 529, 530, 539, 540, 542, 544, 651—655, 666, 669, 671, 679, 685, 701, 705, 709, 723, 724, 731, 736, 737, 739, 748, 749, 751, 768, 771
Zagrebačka gora — 76
Zagvozd (kod Makarske) — 520
Zah K. Karlo — 204, 393, 533
Zaklan Spase — 474
Zaklopac (Donji i Gornji, kod Srba) — 138, 139, 637
Zakopa (kod Bosanskog Novog) — 656
Zalata (u Mađarskoj) — 235, 267, 725
Zalužnica (kod Vrhovina) — 584
Zamlača (kod Bosanskog Novog) — 395—397, 540, 720, 734, 754, 755
Zamršje (kod Karlovca) — 62, 68, 231, 232, 358, 359, 759, 760
Zanožje (kod Višegrada) — 730
Zaprešić (kod Samobora) — 180, 720, 724, 752
Zdenački ribnjak (kod Daruvara) — 750
Zdenci (kod Đurđenovca) — 166, 236, 251, 259, 310, 331, 382, 390, 699
Zdenci (Mali i Veliki, kod Grubišnog Polja) — 190, 248, 290—292, 407, 410, 485, 607, 612, 618, 619, 649, 689, 722, 744, 746
Zdenčac (kod Garešnice) — 485, 719
Zdenčina — 67, 96, 98, 221, 222, 224—226, 229—231, 356, 362, 544, 731
Zebić Janko — 70
Zec Luka — 472
Zec Radovan — 366, 532, 569, 577, 581
Zelić Đuro — 474
Zelić Petar — 472, 474
Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH) — 327, 542, 583
Zemunik (kod Zadra) — 201
Zenica — 668, 679, 681, 683, 685, 690, 694, 696, 700, 701, 704, 716, 719, 730, 736, 737, 751
Zenić V. Nikica — 204, 646
Zgurić Marko — 93
Zidani Most — 111, 180, 181
Zidine (predio, kod Špišić Bukovice) — 18, 85, 86, 285, 286
Zlatar — 763
Zlatar-Bistrica (ž. st., kod Zlatara) — 738
Zlatar Dušan — 93
Zmeling Fridrih (Zmoeling Fridrich) — 193, 338
Zobenica Jovo — 45
Zoljan (Novi i Stari, kod Našica) — 382, 390, 526
Zonca Petar — 472
Zore Ante — 476
Zorić Dušan — 536
Zorić Novak — 741
Zorkovac (kod Ozlja) — 115
Zrinska (kod Pitomače) — 84, 190, 283, 291—299, 383, 399, 407, 417, 430—432, 522, 526, 606, 607, 616—618, 688, 725, 726

Zrinska (potok) — 617
Zrmanja (kod Knina) — 136, 322, 353, 456, 457, 462, 463, 465, 468—470, 564
Zrmanja (r.) — 196, 448, 450, 454, 456—458, 461, 464, 466, 470, 478
Zrmanja Vrelo — 470
Zrmanjski klanac — 447
Zrnić Mićo — 339, 532
Zrnić Mile — 28, 341
Zvečaj (kod Karlovca) — 762
Zvečevo (Novo i Staro, kod Voćina) — 671, 690
Zvornik — 714, 747

Ž

Žagrovići (kod Knina) — 136, 447, 448, 455, 464, 465, 467, 471
Žažina (kod Siska) — 220, 226, 361—364, 541, 542, 731, 734, 748, 763—773, 775
Ždala (u Mađarskoj) — 75, 77, 78
Želin (kod Velike Gorice) — 220
Željava (kod Drežnik-Grada) — 89, 91, 499, 500, 540, 668
Žepče — 685—687, 694, 697, 736
Žeravica (kod Pisarovine) — 96—98, 223
Žeželj Dušan — 472, 475
Žeželj Jelena — 476
Žeželj Ljubo — 472
Žigić Rade — 162, 504, 506, 543
Žiljevo (kod Nevesinja) — 719
Žirje — 517
Žirovac (Donji i Gornji, kod Gline) — 397
Žitomir (kod Zlatara) — 673, 738
Žitomislić (kod Mostara) — 747
Živanović Nedjelko — 359
Živanović Voja — 426
Živković Rade — 280
Živulja (kod Korenice) — 510, 512, 585, 586
Žumberak — 67, 68, 528, 659, 698, 702
Županja (kod Vinkovaca) — 667, 681
Žutić Đuro — 477
Žutić Mirko — 70
Žutilo (predio, kod Pitomače) — 492
Žužinjak Petar — 133

SADRŽAJ

BORBE U HRVATSKOJ 1945. GOD.
— januar —

I

Dokumenti jedinica Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije

Strana

Naredba Štaba 8. korpusa NOVJ od 1. januara 1945. o formiranju, strukturi i zadacima Autokomande 7

Izvještaj Štaba 32. divizije od 1. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ o borbi kod Vukosavljevice 17

Izvještaj Štaba 4. brdskog motorizovanog diviziona od 1. januara 1945. Štabu artiljerijske grupe 8. korpusa NOVJ o dejstvima u Dalmaciji i Lici 19

Obavještenje Štaba 3. armije NOVJ od 2. januara 1945. štabovima 6, 10. i 12. korpusa o formiranju 3. armije 22

Izvještaj Štaba 13. divizije od 2. januara 1945. Štabu 11. korpusa NOVJ o razbijanju i zarobljavanju neprijateljevih snaga koje su se povlačile iz Gračaca 25

Izvještaj Štaba 6. korpusa od 3. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ o stanju i radu jedinica veze 29

Izvještaj Vojne oblasti 8. korpusa od 3. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o radu i stanju u Dalmaciji . . 32

Izvještaj Saobraćajnog odsjeka Vojne oblasti 10. korpusa NOVJ od 3. januara 1945. o radu i stanju željezničke sekcije . . 38

Izvještaj Štaba 35. divizije od 3. januara 1945. Štabu 11. korpusa NOVJ o gonjenju neprijatelja koji se povlačio iz Korenice . 43

Izvještaj Štaba 35. divizije od 3. januara 1945. Štabu 11. korpusa NOVJ o borbi u Plitvičkom Leskovcu i kod Homoljca . . 47

Izvještaj Štaba 18. brigade od 3. januara 1945. Štabu 40. NO divizije o napadu na Golo Brdo 51

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 1. haubičkog diviziona 10. korpusa NOVJ od 3. januara 1945. godine . . 54

Naređenje Štaba 3. armije NOVJ od 4. januara 1945. štabovima korpusa da napadnu neprijatelja na pravcu Špišić Bukovica — Pitomača — Kloštar — Đurđevac 56

Strana

Izvještaj Štaba 3. armije od 5. januara 1945. Vrhovnom štabu NOV i POJ o operativnoj situaciji u Slavoniji i prebacivanju 12. korpusa NOVJ u Podravinu 58

Izvještaj političkog komesara 4. korpusa od 5. januara 1945. političkom komesaru Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske i Centralnom komitetu KP Hrvatske o borbama i stanju u jedinicama 61

Izvještaj Štaba 4. korpusa od 5. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o dejstvima jedinica i formacijskoj popunjenosti štabova 65

Izvještaj Štaba 10. korpusa od 5. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ o operativnoj situaciji i formacijskom stanju jedinica 73

Izvještaj Štaba 10. korpusa od 5. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama na sektoru Virovitice . . 82

Izvještaj 10. korpusa od 5. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama na sektoru Virovitice . . . 82

Izvještaj Štaba 8. divizije od 5. januara 1945. Štabu 4. korpusa NOVJ o napadu na Vaganac, Čelopek i Ličko Petrovo Selo . 88

Izvještaj Štaba 34. divizije od 5. januara 1945. Štabu 4. korpusa NOVJ o borbama kod Pisarovine 96

Izvještaj Štaba Unske operativne grupe od 5. januara 1945. Štabu 4. korpusa NOVJ o napadu na ustaše u Vagancu 101

Naređenje Štaba 10. korpusa NOVJ od 6. januara 1945. Štabu 33. divizije za otklanjanje nedostataka u vezi s radom izviđačkih organa 106

Izvještaj Štaba Tenkovskog bataljona od 6. januara 1945. Štabu 4. korpusa NOVJ o napadu na Vaganac 110

Obavještenje Štaba Grupe diverzantskih odreda od 6. januara 1945. Štabu 6. korpusa NOVJ o rezultatima diverzija izvedenih 1944. godine 111

Izvještaj Štaba 4. korpusa NOVJ od 7. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na fabriku eksploziva »Titanit« 114

Naredba Štaba 8. korpusa NOVJ od 7. januara 1945. o formiranju i osnovnim zadacima Komande grada u Dubrovniku, Splitu, Šibeniku i Zadru 116

Zapovijest Operativnog štaba jedinica 10. i 6. korpusa NOVJ od 7. januara 1945. potčinjenim jedinicama za napad na Pitomaču 121

Izvještaj Štaba 7. divizije od 7. januara 1945. Štabu 4. korpusa NOVJ o napadu na Gnjilovac, Drežnik-Grad, Vaganac i Vrstu 125

Izvještaj Štaba 4. korpusa od 8. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na ustaše u Domagoviću i Lazini 132

Izvještaj Štaba 20. divizije od 8. januara 1945. Štabu 8. korpusa NOVJ o oslobođenju Srba, Donje Suvaje, Dobrog Sela i o borbama za Gornji Lapac 134

Direktiva Štaba 3. armije NOVJ od 9. januara 1945. Štabu 10. korpusa o smjeni 36. i 51. divizije od strane bugarskih jedinica 147

Strana

Izvještaj Štaba 9. brigade od 9. januara 1945. Štabu 20. NOU divizije o borbama za Gornji Lapac, Dobro Selo i Doljane 148

Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 10. januara 1945. štabovima 4, 6, 8, 10, i 11. korpusa da otklone nedostatke pri pisanju operativnih izvještaja i da ostvare bolju organizacijsku pripremu i izvođenje borbenih dejstava . . . 155

Naređenje Štaba 3. armije NOVJ od 10. januara 1945. štabovima 36. i 51. divizije u vezi s njihovim prelaskom u Slavoniju . 163

Izvještaj Štaba 6. korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije o operativnoj situaciji i formacijskom sastavu jedinica u decembru 1944. godine 165

Izvod iz knjige depeša Štaba 3. armije upućenih potčinjenim jedinicama u januaru 1945. godine 178

Izvještaj Štaba 3. diverzantskog odreda od 10. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ o izvedenim diverzijama 180

Izvještaj Štaba 32. divizije od 11. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ o borbi kod Kloštra 183

Zapovijest Štaba 33. NO divizije od 11. januara 1945. potčinjenim jedinicama da spriječe prodor neprijatelja ka Virovitici . 189

Izvještaj Štaba Unske operativne grupe od 11. januara 1945. Štabu 4. korpusa NOVJ o borbama na području Bihaća . . . 193

Izvještaj Štaba 8. korpusa od 12. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o izvedenim operacijama i formacijskom stanju jedinica 196

Obavještenje Glavnog Štaba NOV i PO Hrvatske od 13. januara 1945. Štabu 4. korpusa o sadržaju uputstva koje je njemačka Vrhovna komanda za Jugoistok izdala za borbu protiv jedinica NOVJ 211

Naređenje Štaba 3. armije NOVJ od 13. januara 1945. Štabu 6. korpusa da podanike Sovjetskog Saveza izdvoji iz svojih jedinica i pošalje u Štab armije 213

Uputstvo Štaba 6. korpusa NOVJ od 13. januara 1945. Štabu 12. NOU divizije o organizaciji takmičenja 215

Izvještaj Štaba Turopoljsko-posavskog NOP odreda od 13. januara 1945. Štabu 34. NOU divizije o destvima ovog odreda 1944. godine 219

Zapovijest Štaba 34. NOU divizije od 14. januara 1945. potčinjenim jedinicama za napad na Rečicu i Luku 229

Izvještaj Štaba 36. divizije od 14. januara 1945. Štabu 3. armije NOVJ o radu i stanju u Diviziji 233

Izvod iz knjige depeša Štaba 3. armije NOVJ upućenih Štabu 6. korpusa u januaru 1945. godine 236

Izvještaj Štaba 6. korpusa od 15. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o radu Korpusne vojne oblasti . . 238

Izvod iz knjige depeša Štaba 3. armije NOVJ upućenih Štabu 10. korpusa u januaru 1945. godine 247

Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica 40. NO divizije od 15. januara 1945. godine . . . . . 248 i 249

Izvještaj Štaba 16. divizije od 15. januara 1945. Štabu 3. armije NOVJ o borbama i stanju u jedinicama 249

Strana

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 40. NO divizije od 15. januara 1945. godine 260

Izvještaj Štaba 3. brigade od 15. januara 1945. Štabu 43. NOU divizije o borbi u rejonu Drežnice 262

Izvod iz knjige depeša Štaba 3. armije NOVJ upućenih Štabu 51. divizije u januaru 1945. godine 266

Zapovijest Štaba 40. NO divizije od 16. januara 1945. potčinjenim jedinicama za napad na neprijatelja kod Vukosavljevice i Pitomače 268

Obavještenje Štaba 3. armije NOVJ od 17. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama na Virovitičkom mostobranu i o prebacivanju artiljerijske i pješadijske škole na lijevu obalu Drave 273

Izvještaj Štaba 4. korpusa od 17. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o organizacionom stanju i radu Korpusne vojne oblasti 275

Pregled brojnog stanja i naoružanja Tenkovskog bataljona 4. korpusa NOVJ od 17. januara 1945. godine 282
i 283

Izvještaj Štaba 10. korpusa od 18. januara 1945. Štabu 3. armije NOVJ o borbama u Podravini, Bilogori i Moslavini . . 283

Izvještaj Štaba 33. divizije od 18. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ o borbama na liniji Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica 298

Pregled brojnog stanja i naoružanja 43. NO divizije od 18. januara 1945. godine 306
i 307

Izvještaj Štaba 40. divizije od 18. januara 1945. Štabu 6. korpusa NOVJ o borbi kod Vukosavljevice i Pitomače 307

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 43. NO divizije od 18. januara 1945. godine 308
i 309

Zapovijest Štaba 3. armije NOVJ od 19. januara 1945. štabovima 6, 10. i 12. korpusa za napad na neprijatelja u rejonu Čačavice, Našica i zapadno od Virovitice 309

Izvještaj Glavnog štaba Hrvatske od 20. januara 1945. Vrhovnom štabu NOV i POJ o brojnom stanju i naoružanju artiljerijskih jedinica 311

Zapovijest Štaba Zapadne operativne grupe 3. armije NOVJ od 20. januara 1945. potčinjenim jedinicama za napad na Otrovanec i Pitomaču 317

Izvještaj sanitetskog odjeljenja 11. korpusa NOVJ od 20. januara 1945. Štabu korpusa o zdravstvenom stanju ljudstva i o radu sanitetskih jedinica i ustanova 320

Zapovijest Štaba 12. korpusa NOVJ od 20. januara 1945. potčinjenim jedinicama da ovladaju Novim dravskim kanalom i protjeraju neprijatelja ka Moslavini 330

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 7. NOU divizije od 20. januara 1945. godine 334

Pregled brojnog stanja oficira i podoficira 8. NOU divizije od 20. januara 1945. godine 336

Strana

Izvještaj Štaba 13. divizije od 20. januara 1945. Štabu 11. korpusa NOVJ o sastavu štabova i stanju u jedinicama 338

Pregled brojnog stanja i naoružanja 13. NOU divizije od 20. januara 1945. godine 346
i 347

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 13. NOU divizije od 20. januara 1945. godine 347

Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica 26. NOU divizije od 20. januara 1945. godine 348
i 349

Izvještaj Štaba 20. divizije od 20. januara 1945. Štabu 8. korpusa NOVJ o radu i stanju u jedinicama 349

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 26. NOU divizije od 20. januara 1945. godine 354

Izvještaj Štaba 34. divizije od 20. januara 1945. Štabu 4. korpusa NOVJ o napadu na Rečicu 356

Pregled brojnog stanja i naoružanja 34. NOU divizije za januar 1945. godine 360
i 361

Zapovijest Štaba 34. NOU divizije od 20. januara 1945. potčinjenim jedinicama za napad na Žažinu 361

Izvještaj Štaba 35. divizije od 20. januara 1945. Štabu 11. korpusa NOVJ o organizaciji, formaciji i dejstvima jedinica . . 365

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 35. NOU divizije od 20. januara 1945. godine 370

Izvještaj Štaba 1. brigade od 20. januara 1945. Štabu 7. NOU divizije o borbi na komunikaciji Kostajnica — Bosanski Novi 372

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava Artiljerijske brigade 8. korpusa NOVJ od 20. januara 1945. godine 374

Izvještaj Štaba 2. vojvođanske brigade od 20. januara 1945. Štabu 16. NOU divizije o borbama kod Čađavice 376

Pregled brojnog stanja i naoružanja Haubičkog diviziona 4. korpusa NOVJ od 20. januara 1945. godine 380

Izvod iz knjige depeša Štaba 3. armije NOVJ upućenih Štabu 1. armije NOVJ o borbama na sektoru Virovitice i Donjeg Miholjca u januaru 1945. godine 382

Izvještaj Štaba 12. divizije od 21. januara 1945. Štabu 6. korpusa NOVJ o operativnoj situaciji i formacijskom stanju u jedinicama 383

Izvještaj Štaba Artiljerijske brigade od 21. januara 1945. Štabu 8. korpusa NOVJ o organizacionoj strukturi i opštem stanju u jedinicama 391

Naređenje Štaba 3. armije NOVJ od 22. januara 1945. štabovima potčinjenih korpusa da preduzmu maskiranje ljudstva, oruđa i transportnih sredstava 394

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva vojno-teritorijalnih organa, jedinica i ustanova Vojne oblasti 4. korpusa NOVJ na dan 22. januara 1945. godine 394
i 395

Zapovijest Štaba 7. NOU divizije od 22. januara 1945. potčinjenim jedinicama za napad na ustaško-domobransku posadu u Zamlači 395

Strana

Izvještaj Sanitetskog odjeljenja Štaba 11. korpusa NOVJ od 23. januara 1945. Štabu korpusa o brojnom stanju ranjenika i bolesnika u bolnicama 398

Izvještaj Štaba 32. divizije od 23. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ o operativnoj situaciji i stanju u jedinicama . . 399

Izvještaj Štaba 40. divizije od 23. januara 1945. Štabu 6. i 10. korpusa NOVJ o borbama u rejonu Pitomače i Grubišnog Polja 406

Izvještaj Sanitetskog odjeljenja od 23. januara 1945. Korpusnoj vojnoj oblasti 6. korpusa NOVJ o brojnom stanju ranjenika i bolesnika u bolnicama 411

Izvještaj Štaba 1. brigade od 23. januara 1945. Štabu 33. NO divizije o borbi kod Velike Pisanice 414

Izvještaj Auto-sekcije Saobraćajnog odsjeka Korpusne vojne oblasti 6. korpusa NOVJ od 23. januara 1945. Štabu korpusa o stanju motornih vozila 420

Zapovijest Operativnog štaba 16. i 51. NOU divizije od 24. januara 1945. potčinjenim jedinicama da ovladaju Čađavicom i Novim dravskim kanalom 422

Izvještaj Štaba 32. divizije od 24. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ o borbama na sektoru Grubišno Polje — Veliki Grđevac — Velika Pisanica 429

Izvještaj Štaba Unske operativne grupe od 24. januara 1945. Štabu 4. korpusa NOVJ o operativnoj situaciji i formacijskom stanju jedinica 435

Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica i ustanova Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ od 24. januara 1945. godine 438
i 439

Izvještaj Štaba 3. armije od 25. januara 1945. Vrhovnom štabu NOV i POJ o borbama za virovitički mostobran . . . 439

Izvještaj Štaba 19. divizije od 25. januara 1945. Štabu 8. korpusa NOVJ o borbama za Knin 444

Izvještaj Štaba 40. divizije od 25. januara 1945. Štabu 6. korpusa NOVJ o organizacionoj strukturi i opštem stanju jedinica 479

Izvještaj Štaba 3. diverzantskog odreda od 25. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ o izvršenim diverzijama 482

Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske iz januara 1945. godine 486
i 487

Izvještaj Štaba 6. korpusa od 26. januara 1945. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i Štabu 3. armije NOVJ o stanju u jedinicama za vezu 487

Relacija Štaba 10. korpusa od 26. januara 1945. Štabu 3. armije NOVJ i Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Pitomaču 490

Izvod iz relacije Štaba 2. brigade 8. NOU divizije o borbama kod Baljevca 20. i 26. januara 1945. godine 498

Izvještaj Štaba 3. diverzantskog odreda od 26. januara 1945. Štabu 10. korpusa NOVJ o izvedenim diverzijama 500

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 4. korpusa NOVJ od 28. januara 1945. godine 502

Strana

Izvod iz knjige depeša Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske upućenih Štabu 4. korpusa u januaru 1945. godine 504

Pregled brojnog stanja i naoružanja 6. korpusa NOVJ od 28. januara 1945. godine 506
i 507

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 8. korpusa NOVJ od 28. januara 1945. godine 508

Sumaran pregled borbi koje su jedinice 13. divizije i 11. korpusa NOVJ izvele u toku januara 1945. godine 510

Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica 4. korpusa NOVJ za januar 1945. godine 513

Direktiva Štaba 8. korpusa NOVJ od 30. januara 1945. godine potčinjenim jedinicama za koncentraciju glavnine snaga u rejon Imotskog i obuhvatno dejstvo preko Širokog Brijega i Ljubuškog u pravcu Mostara 517

Izvod iz Operacijskog dnevnika Štaba 12. NOU divizije o dejstvima u januaru 1945. godine 522

Pregled brojnog stanja i naoružanja Vojne oblasti 6. korpusa NOVJ za januar 1945. godine 526
i 527

Izvod iz knjige depeša Glavnog štaba Hrvatske upućenih Vrhovnom štabu NOV i POJ u januaru 1945. godine 527

Naređenje Štaba 3. armije NOVJ od 31. januara 1945. Štabu 12. korpusa o mjerama budnosti i čuvanju vojnih tajni . . 545

Pregled brojnog stanja i naoružanja 8. korpusa NOVJ od 31. januara 1945. godine 548
i 549

Izvod iz knjige depeša Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske upućenih Štabu 6. korpusa u januaru 1945. godine 549

Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica 11. korpusa NOVJ od 31. januara 1945. godine 552
i 553

Izvod iz Operacijskog dnevnika Štaba 1. vojvođanske brigade od 31. januara 1945. Štabu 16. NOU divizije 553

Izvještaj Štaba 20. divizije od 31. januara 1945. Štabu 8. korpusa NOVJ o rasporedu jedinica i o borbama na području Gornjeg Lapca 561

Izvod iz Operacijskog dnevnika Štaba 35. NOU divizije o dejstvima u januaru 1945. godine 566

Izvod iz Operacijskog dnevnika Štaba 36. divizije 31. januara 1945. dostavljen Štabu 12. korpusa NOVJ o borbama na području Virovitice u drugoj polovini januara 601

Izvod iz Operacijskog dnevnika Štaba 40. NO divizije o dejstvima od 12. do 31. januara 1945. godine 606

Izvod iz Operacijskog dnevnika Štaba 51 divizije od 31. januara 1945. Štabu 12. korpusa NOVJ o borbama i o stanju u jedinicama u drugoj polovini januara 620

Izvještaj Štaba 3. brigade od 31. januara 1945. Štabu 7. NOU divizije o napadu na Vaganac i o borbama na komunikaciji Kostajnica — Bosanski Novi 630

Strana

Pregled brojnog stanja i naoružanja 1. tenkovske brigade NOVJ za januar 1945. godine . . . . . 632—663

Izvještaj Štaba Artiljerijske brigade od 31. januara 1945. Štabu 8. korpusa NOVJ o rasporedu i dejstvima diviziona . . . 633

Izvod iz Operacijskog dnevnika Štaba Grupe diverzantskih odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske o diverzijama u januaru 1945. godine 647

II

Ustaško-domobranski dokumenti

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 1. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Slavoniji, Žumberku, Lici, Baniji i Bosni 659

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 2. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Podravini, Lici i Bosni 662

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 3. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Slavoniji, Lici, Bosni i Hercegovini 664

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 4. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Podravini, Lici, Bosni i Hercegovini 667

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 5. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Sremu, Lici, Bosni i Hercegovini 670

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 6. januara 1945. o borbama u Sremu, Slavoniji, Bosni i Hercegovini 672

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 7. januara 1945. o borbama u Sremu, Podravini, Lici, Bosni, i Hercegovini 674

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 8. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Podravini, Lici, Bosni i Hercegovini 676

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 9. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini, Bosni i Hercegovini 677

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 10. januara 1945. o borbama u Sremu, Podravini, Baniji, Bosni i Hercegovini 680

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 11. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Podravini, Bosni i Hercegovini 682

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 12. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini, Bosni i Hercegovini 684

Strana

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 13. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Podravini, Bosni i Hercegovini 686

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 14. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini i Bosni 688

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 15. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Podravini i Bosni 691

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 16. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Podravini i Bosni 693

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 17. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Podravini, Slavoniji, Lici i Bosni 695

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 18. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Sremu, Slavoniji, Lici, Baniji, Žumberku, Bosni i Hercegovini . . 698

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 19. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini, Baniji, Žumberku, Bosni i Hercegovini . . . 702

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 20. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Sremu, Slavoniji, Bosni i Hercegovini 707

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 21. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini, Bosni i Hercegovini 710

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 22. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini i Bosni 712

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 23. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Sremu, Baniji, Bosni i Hercegovini 715

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 24. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini, Baniji, Bosni i Hercegovini 718

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 25. januara 1945. o dejstvima protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini, Bosni i Hercegovini 721

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 26. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini, Bosni i Hercegovini 725

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 27. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini, Pokuplju, Bosni i Hercegovini 728

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 28. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Sremu, Podravini, Slavoniji, Baniji, Bosni i Hercegovini . . 732

Bojna relacija 2. ustaško-domobranske divizije o dejstvima u januaru 1945. godine 737

Strana

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 29. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Sremu, Slavoniji, Baniji, Bosni i Hercegovini 743

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 30. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Podravini, Baniji, Pokuplju, Bosni i Hercegovini 746

Izvještaj Glavnog stožera Ministarstva oružanih snaga NDH od 31. januara 1945. o borbama protiv jedinica NOVJ u Sremu i Slavoniji 750

Bojna relacija 4. ustaško-domobranske divizije o dejstvima u januaru 1945. godine 753

Bojna relacija 13. ustaško-domobranske divizije za januar 1945. godine 758

Bojna relacija Zapovjedništva 14. pješačkog zdruga o dejstvima protiv jedinica NOVJ na području Siska u januaru 1945. godine 763

REGISTAR 777

Lektor
Miloš Gajić

Tehnički urednik
Velisav Marković, peš. major

Korektori
Asima Trošelj i *Stana Vještica*

Rukopis predat u štampu juna 1968. godine
Štampanje završeno oktobra 1968. godine
Tiraž 2.000 primeraka

Štampa: »Savremena administracija«, Grafički pogon
»Branko Đonović« — Beograd

BR. 51

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA 40. NO DIVIZIJE OD 15. JANUARA 1945. GODINE[1]

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA XL divizije NOVJ od 15. I. 1945 godine

| LJUDSTVO | | | | | | | | NAORUŽANJE | | | | | | | |

Br. 3—5
anje ljudstva,
pojedinačno i

Br. 6

ctor Zdenci —
tom sektoru.[7]

Br. 10

prebacivanjem
usiljenim mar-
Br. 13

orpusa NOVJ u

išno Polje upu-
12. NOU divizije
njizi; Arhiv VII,
16. i 18. januara

uaru 1945. vidi
k. 557: izvještaj
armije NOVJ i

rave završeno je
03 i 129 u ovoj
2. korpusa od 3.

BR. 51

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA 40. NO DIVIZIJE OD 15. JANUARA 1945. GODINE[1]

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA XL divizije NOVJ — od 15. I. 1945 godine

| Redni broj | JEDINICA | LJUDSTVO | | | | | | | | NAORUŽANJE | | | | | | | |

BR. 59

NOG STANJA I NAORUŽANJA TENKOVSKOG BATALJONA 4. KORPUSA NOVJ OD 17. JANUARA 1945. GODINE[1]

U Ž A N J E														OKLOPNA VOZILA				INŽINJERSKO						ZA VEZU							V O Z I L A								S T O K A					Primjedba
ARTILJERIJSKO							PROTIVOKLOPNO				Protuavionsko			TENKOVI																										Konja					
opova			Haubica																																									
Diskusk	Poljskih		Brdskih	Poljskih	Teških		Pušaka	Mitraljeza	Topova		Mitraljezi	Topovi		Laki do 10 t.	Srednji do 30 t.	Teški preko 30 t.	Automobila	Pontona	Eksploziva	Korde	Nagaznih mina			Radio-stanica	Telefonskih centrala	Telefona	Kabla km.	Optičkih aparata	Signalnih pištolja		Kamiona	Autobusa	Sanitetskih automobila	Putničkih automobila	Motocikla	Bicikla	Kola		Jahaćih	Tovarnih	Tegljećih	Mazga	Magaraca	
22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
																										1					1				1									Razlika u benzinu od 20 — XII — 44
								1/900	1					4/170	1		1/120									1										1								Ostatak od 20 — XII. 44 770 l. Primitak do 20 — I. 45 1030 l. Ukupno do 20 — I. 45 1.800 l.
								1/900						4/160			1/130									1										1								Utrošak na Gnjilovcu i Vrsti[3] 400 l. Utrošak na Vagancu[4] 420 l. Dato Št. VIII Ud. Divizije 170 l. Dato Št. IV Ud. korpusa 30 l. Uništenje tenkova na Vagancu 50 l. Vraćeno Povj. OZN-e[5] 20 l. Utrošak od Drežnika do Rakovice 130 l. Ukupno utrošak 1220 l. Ostatak u ovom mj. 580 l.
									1					2	1																													
								2/1800	2					10/330	2		2/250									3					1				1	2								

(M. P.)

Za komandanta, kapetan:
Peuvača Petar

[3] O napadu jedinica 7. NOU divizije na Gnjilovac vidi dok. br. 28 i 121 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 60, 101 i 111.

[4] Jedinice 4. korpusa NOVJ započele su napad na Vaganac 31. januara 1945 (opširnije o tome vidi dok. br. 19, 21, 28 i 121 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 106 i 111; Arhiv VII, reg. br. 1/2—2, k. 119/6: depešu Štaba 4. korpusa od 2. januara 1944. upućenu Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske).

[5] Riječ je o Povjereništvu Odjeljenja za zaštitu naroda.

BR. 59

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA TENKOVSKOG BATALJONA 4.

Redni broj	JEDINICA	LJUDSTVO								NAORUŽANJE																					
		Po spisku				Na licu				PJEŠADIJSKO											ARTILJERIJSKO								PROTIVOKLOPNO				Protua
																					Topova				Haubica							
		Oficira	Političkih rukovodilaca	Podoficira	Boraca	Oficira	Političkih rukovodilaca	Podoficira	Boraca	Pušaka	Šmajsera	Puškomitraljeza	Lakih mitraljeza	Teških mitraljeza	Lakih bacača	Teških bacača	Pištolja	Ručnih bombi		Pješadijskih	Brdskih	Poljskih		Brdskih	Poljskih	Teških		Pušaka	Mitraljeza	Topova		Mitraljezi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
	Štab bataljona	2	2		2	1	2		2		1[2]/40						6/50	1														
	I četa	2	5	5	34	2	5	5	31	11/80	1/40	2/60		10/5000			5/30	7											1/900	1		
	II četa	4	5	6	33	4	5	5	30	9/150	6/350	2/50		15/6000			9/60	12											1/900			
	Pod kontrolom neprijatelja																													1		
	Ukupno:	8	12	11	69	7	12	10	63	20/230	8/430	4/110		25/11000			20/140	20											2/1800	2		

Politkomesar:
Nikola Derikrava

(M. P.)

[1] Original (pisan mašinom i mastilom) u Arhivu VII, reg. br. 3/7—5, k. 434.

[2] Cifra u brojiocu označava broj šmajsera (automata), a cifra u imeniocu broj metaka.

[3] O napadu jedinica 7. NOU divizije na Gnjilova 28 i 121 u ovoj knjizi; knj. 36, dok. br. 60, 101 i 111.

[4] Jedinice 4. korpusa NOVJ započele su napad januara 1945 (opširnije o tome vidi dok. br. 19, 21, 2

ıja u vezi sa
:a, a koja su

potpukovnik:
tolović

BR. 62

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA 43. NO DIVIZIJE OD 18. JANUARA 1945. GODINE[1]

Jedinica	Redni broj	Jedinica	Ljudstvo: Po spisku: Oficira	Po spisku: pol. rukovodioca	Po spisku: podoficira	Po spisku: Boraca	Po spisku: Ukupno	Na licu: Oficira	Na licu: Pol. rukovodioca	Na licu: Podoficira	Na licu: Boraca	Na licu: Ukupno	Nenaoružano ljudstvo	Naoružanje pješadijsko: Puškomitraljeza	Šaraca	Teških mitraljeza	Lakih bacača	Teških bacača	P. T. A. T-a	Pištolja	Ruč. bombi	Protutenkovskih pušaka	Protuavionskih mitralj. 105m/m M 18—40	75 m/m M 28	Artilj. municija: Granata 105 m/m	„ 75 m/m	Šrapnela 75 m/m	Inžinjerstvo: Eksploziva	Korde m.	Nagazne mine	Protutenk. mine	Električ. mašina za paljenje	Kapisla	Za vezu: Radio stanica	Telef. centrala	Telefona	Kabla km	Opt. aparata	Sig. pištolja	Penjalica	Vozila: Automobila	Sanit. automob.	Motocikla	Bicikla	Kola	Seljaka	Prednjaka	Stoka: Konja jahaćih	„ teglećih	„ tovarnih	mazgi i mula	magaraca	Konjski pribor: Samara	Hamova	„ kolskih	„ Rudnih	„	Primjedba:
43 Divizija	1	Štab	2	1			3	2	1			3			3 363						3 40	3																																				
	2	Jedinice pri Štabu	15	19[2] 1	46 4	199 7	279 12	15	16 1	40 4	166 7	237 12	13	157[3] 4652	85 13411	4 1405	1 750					57 501	225						25	12							2	3									5	2	2	2	1							
	3	Četa za vezu		5 1	14	75	94 1		5 1	13	55	73 1	9	69 2398	15 1922							9 70	52																								3	3	15	9	2				3	1	9	6						
I. Brigada „VI. Gortana"	4	Štab	6	2			8	6	2			8			6 606						8 58	8																											4											
	5	Jedinice pri Štabu	1	10	21	157	189	1	9	18	120	148	13	118 5509	14 1164	2 481						26 238	150																								1	1	10	10	4	2 15				4			6						
	6	Četa pratećih oruda		8	20	64	92		5	13	48	66		29 2200	24 7200				3 89	2 41		13 103	112						333	242	21																					3		7								
	7	I. Bataljon	4	18	37	110	169	3	11	24	59	97		64 2017	6 1410	6 1850		2 700	2 35			15 119	131	1 66																															1						
	8	II. Ud. bataljon	10	25	33	197	265	5	13	21	116	155		94 5546	17 3040	9 3275		2 1180	2 74			25 250	137	2 61																															1						
	9	III. Oml.[4] ud. bataljon	3	22	38	160	223	1	15	27	120	163		95 5600	27 2600	7 5450	1 260	1 600	2 78		1 23	26 169	160	1 80						40		3								1											2		2	1							
	10	IV. Tal.[5] bataljon „Pino Budicin"	8	14	31	139	192	4	10	20	49	83		77 4436	7 490	2 1050						4 25	132																																1						
II. Brigada	11	Štab	3	2			5	3	2			5			5 500						5 70	5																								1											
	12	Jedinice pri Štabu	1	7 2	10	92 16	110 18	1	6 2	7	88 11	102 13	33	68 4966	14 1810							12 126	89																								1	1	9	7					3						
	13	Četa pratećih oruda		6	16	39	61		4	14	36	54	3	24 1085	21 3120				1 25	1 27		5 62	60																															5			1				
	14	I. bataljon		20	31	115	166		17	28	81	126	7	95 3695	11 1830	9 3270		1 950	1 30			12 101	170	1 80																															2						
	15	II. bataljon	3	19	41	1070	170	2	15	30	65	112		89 4763	9 1900	9 2960		1 560				9 72	194	1 120																															3						
	16	III. bataljon	2	18	34	94	148	2	16	23	63	104	7	83 6879	5 756	6 3170		1 850	1 30			9 83	245	1 30																															2						
a	17	Štab	3	3			6	3	2			5			5 500						5 70																																						
	18	Jedinice pri Štabu	1	8	22	113	144	1	6	21	87	115	40	48 1600								12 120	53																								1	1	10	108	2				4	6		2						
														32	5				2	2	2							160	42			25																		1		2	2	5					

| | | |

BR. 64

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA 43. NO DIVIZIJE OD 18. JANUARA 1945. GODINE[1]

Jedinice	Redni broj	Jedinice	Brojno stanje po spisku	Socijalni sastav								Nacionalni sastav												Primjedba
				Radnika	Seljaka	Intelektualaca	Obrtnika sitničara	namještenika srednjoškolaca	Vojnih lica	žandara, policajaca, financa	Zanatlija	Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Čeha	Njemaca	Mađara	Poljaka	
43. Divizija	1	Štab	3					2	1			1	2											
	2	Jedinice pri Štabu	80/5 199/7	33/3 86/4	24/1 57/3	1 —		3/1 3	2 —	1 —	16 53	8/2 1	70/3 191/7	2 1			— 6							
	3	Četa za vezu	19/1 75	7/1 34	4 18	1 —		1 1			6 22	1 5	18 70		0/1 —									
I. Brigada „VI. Gortana"	4	Štab	8	1	3	3		1				2	6											
	5	Jedinice pri Štabu	32 157	15 23	10 89	1 1	— 1	1 6			5 37		32 150	— 3			— 4							
	6	Četa pratećih oruđa	28 64	10 26	16 34		1 2	1 2				1 —	27 64											
	7	I. Bataljon	59 110	31 55	21 42	1 2					6 11	— 5	59 105											
	8	II. Ud. bataljon	68 197	42 102	23 75	1 2	— 1	2 17				2 1	58 172					8 23			— 1			
	9	III. Ud. Oml. bataljon	63 160	25 62	36 94	— 3	— 1	2 —				— 1	63 157	— 1			— 1							
	10	IV. Tal. Bataljon („P. Budićin")	53 139	28 69	15 46		2 1	8 17			— 6		7 10				46 129							
II. Brigada	11	Štab	5	1		4							5											
	12	Jedinice pri Štabu	18/2 92/16	8 30/12	5 40/4	— 2	1 9	4/2 —			— 11	— 2	16/2 85/16	2 1			— 3		— 1					
	13	Četa pratećih oruđa	22 39	11 15	10 24			1 —					20 37	1 —			— 2						1 —	
	14	I. Udar. bataljon	51 115	12 32	28 73		4 2	7 8					50 109				— 6	1 —						
	15	II. bataljon	63 107	15 34	45 64	1 —	2 9					2 —	59 101	— 3	1 —		— 2	1 —		— 1				
	16	III. bataljon	54 94	19 26	28 65	3 —	4 3					1 —	52 84				1 7	— 3						
III. Brigada	17	Štab	6	5				1				2	4											
	18	Jedinice pri Štabu	31 113	11 34	7 45	1 —	— 3	— 2			12 29	2 2	26 105	2 1			1 5							
	19	Četa pratećih oruda	12 40	2 1	7 32			1 —			2 7	1 4	11 33	— 3										
	20	I. bataljon	51 61	36 32	13 23	2 —					— 6	1 1	49 59				1 —							
	21	II. bataljon	52 80	12 29	39 51	1 —						— 1	50 79				2 —							
	22	III. bataljon	62 94	19 16	32 65						11 13	1 1	61 90	— 1			2							
Grupa Odreda	23	Štab	4	1	3								4											
	24	Jedinice pri Štabu	11 13	4 4	7 8		— 1						11 10		— 2		— 1							
	25	I. Odred	12 22	8 7	4 15								12 15				— 1	— 6						
	26	II Odred	14 55	7 20	7 35								14 53				— 1	— 1						
I. Artilerijski Divizion	27	Štab	3	1			2						3											
	28	Jedinice pri Štabu	4 12	1 3	— 4		— 2	3 3				— 4	4 8											
	29	I. Baterija	4 25	4 22	— 2			— 1				2 —	2 22				— 3							
	30	II. Baterija	5 22	4 20	1 —	— 1	— 1					— 1	5 19				— 1	— 1						
43. Divizija	31	Dopunski bataljon	7 46/1	3 18/1	2 12						2 16	1 1	6 44/1	— 1										
Ukupno			904/8 2131/24	376/4 800/17	390/1 1013/7	19 11	17 36	38/3 60	3 —	1 —	60 211	28/2 30	806/5 1872/24	7 15	1/1 2		51 174	10 34	— 1	— 1	— 1		1 1	

Politkomesar, ppukovnik:
Jože Skočilić

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

Komandant, ppukovuik
Savo Vukelić

[1] Original (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 18—6, k. 1324.

[2] Gornja cifra označava broj rukovodilaca muškaraca i žena, a donja broj boraca muškaraca i žena.

| A | | | | | MUNICIJA | | | | |

rpus, obzi-
v III. A.,[11]
)J.

mandant,
al-lajtnant:

armije NOVJ

| Jedinica | | | Ljudi | | | | | Konja | | | | | O R U D J A | | | | |

BR. 73

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA 13. NOU DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. GODINE[1]

| U Ž A N J E | | |

BR. 73

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA
VIZIJE OD 20. JANUARA 1945. GODIN

Redni broj	JEDINICA	LJUDSTVO									NAORUŽANJE																							
		Po spisku				Na licu					Pješadisko									Artilerisko									Prot. oklopno				Art. av	
																				Topova				Haubica									
		Oficira	Polit rukovodioca	Podoficira	Boraca	Oficira	Polit rukovodioca	Podoficira	Boraca	Naoruž. ljudstvo	Pušaka	Šmajsera	Puškomitraljeza	„Šaraca"	Teških mitraljeza	Lakih bacača	Teških bacača	Pištolja	Ručnih bombi	Protukolskih pušaka	Pješadijskih	Brdskih	Poljskih	Protukolci	Brdskih	Poljskih	Teških		Pušaka	mitraljeza	topova	Bacača „PIAT"	mitraljeza	topova
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
1.	Štab 13. Udarne Divizije	13	1	—	—	12	1	—	—	6	—	6[2] / 950	—	—	—	—	—	14 / 255	6																
2.	Jedinice pri Štabu	15	22	69	276[3] / 8	15	22	60	253 / 8		172 / 3353	144 / 3737	7 / 2450	2 / 1000	—	—	—	36 / 252	193																
3.	Pionirski bataljon	1	15	15	154	—	14	15	125	30	72 / 1100	15 / 670	4 / 950	—	—	—	—	4 / 90	110																
4.	Art. Divizion	2	9	7	142	2	9	7	142	50	90 / 3500	20 / 1500	—	—	—	—	—	10 / 80	80																
5.	I Ud. Brigada	23	97	165	600	19	75	142	431	2	358 / 20460	161 / 17205	43 / 16310	—	7 / 6600	3 / 55	3 / 41	73 / 679	914	4 / 105				1 / 21								1 / 12		
6.	II. Brigada	24	114 / 2	124 / 1	802 / 9	20	87 / 2	111 / 1	457 / 8		361 / 22395	147 / 23223	20 / 11200	15 / 16950	7 / 6700	3	3 / 191	60 / 728	1017	3 / 80				2 / 150								2 / 22		
7.	III. Brigada	40	95	116	630 / 1	32	69	82	440 / 1		307 / 19491	200 / 16430	29 / 10430	6 / 5750	4 / 3700	2	3 / 140	69 / 407	622	3 / 45				1 / 129								2 / 22		
8.	I. Odred	10	27	41	313 / 2	8	26	32	165 / 2		97 / 3019	19 / 2780	17 / 6560					29 / 217	232																
	Mobilisano ljudstvo Svega:	128	380 / 2	537 / 1	2917 / 20	108	330 / 2	455 / 1	2013 / 19	80	1457 / 73334	712 / 66495	120 / 45000	23 / 23700	18 / 17000	8 / 55	9 / 372	295 / 2658	3174	10 / 230				4 / 300								5 / 56		

Politkomesar, potpukovnik
Matić Đuro

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

[1] Original (pisan na mašini, a cifre i zaglavlje mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—3, k. 915.

[2] Cifra u brojiocu označava broj šmajsera (automata), a cifra u imeniocu broj metaka.

[3] Cifra u brojiocu označava broj muškaraca, a cifra u imeniocu broj žena.

BR. 75

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA 26. NOU DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1945. GODINE[1]

| O R U Ž A N J A | | |

PREGLED BROJNOG STANJA I N
NOU DIVIZIJE OD 20. JAN

	JEDINICA	LJUDSTVO								NAORUŽANJA																					
		Po spisku				Na licu				Pješadijsko										Artiljerijsko								Protiv. oklop			
																				Topova				Haubica							
		Oficira	Političkih rukovodilaca	Podoficira	Boraca	Oficira	Političkih rukovodilaca	Podoficira	Boraca	Pušaka	Šmajsera	Puškomitralj.	Lakih mitralj.	Teških mitralj.	Lakih bacača	Teških bacača	Pištolja	Ručnih bombi	Tromblona	Pješadijskih	Brdskih	Poljskih		Brdskih	Poljskih	Teških		Pušaka	Mitraljeza	Topova
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
1	Štab divizije sa svima prištabskim jedinicama	36[2]	38	34	923	33	33	29	839	624[3]	294	20				3		949													
		3	3	2	70		3	2	68	63.040	37.320	9360				20														35
2	I. Proleterska dalmatinska brigada	60	118	107	1983	50	97	87	1751	1565	367	144		27	18	13	309	6182	33									12		
		3	3	21	77	3	3	20	68	254.349	77.310	170.700		126.500	1946	1364	4770		1204									727		
3	XI. Udarna dalmatinska brigada	67	102	180	2089	52	81	164	1783	1648	334	113		11	13	11	256	5469	1									6		
			2	7	93		2	3	59	122.920	48.080	69680		9.600	288	526	3287											320		
4	XII. Udarna dalmatinska brigada	43	108	52	2221	35	89	42	1963	1699	375	117		24	15	12	338	5151	18									16		
			2	28	81		2	18	77	141.462	44.670	59.650		37.200	498	882	3775		348									950		
5	III. Prekomorska udarna brigada	77	96	141	1869	66	76	114	1725	1405	334	114		10	3	12	284	4168										8		
		1	1		60	1	1		57	117.336	50.470	65.500		8.800	57	756	6486											800		
	SVEGA	283	462	514	9085	236	376	436	8061	6941	1704	508		72	49	51	1187	21919	52									42		4
		4	11	58	381	4	11	43	329	701.107	257.850	374.890		182.100	2789	3548	18318		1552									2797		354

Politkomesar pukovnik:
D[4]. Kovač

Načelnik pukovnik:
B.[5] Stupar

[1] Original (tabela štampana, naziv jedinica i cifre pisane mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1/1—5, k. 1103.
[2] Gornja cifra označava broj muškaraca, a donja broj žena.
[3] Gornja cifra označava broj pušaka, a donja broj metaka.
[4] Dušan
[5] Bogdan
[6] Božo

BR. 79

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA 34. NOU DIVIZIJE ZA JANUAR 1945. GODINE[1]

| Č A | BROJNO STANJE | | | | | | | | NAOŽJE | | | | | | | |

sa pješadijom bila je
jerije i teških bacača.
to nije bilo telefonske
: Ogulinca-Selje« koja
telefonsku liniju.
Selje« dana 16. ov. mj.
m pogledu vrlo dobar,
ogledu izvršenja.

snijegu naročito treba
eta.
a rukovodioci moraju
irati stalno, da li se
dobrih vodiča u tim

ijatelju je moguć po-
ica na skijama, te ga
avilnim tučenjem nje-
sigurno će biti suzbi-

e korisno.
r. 8. od 14. I. 1945. g.[9]

NARODU!

andant, p.pukovnik:
M. Dasović

BR. 79

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA 34. NOU DIVIZIJE ZA JANUAR 1945. GODINE[1]

Redni broj	JEDINICA	BROJNO STANJE – Po spisku: Oficira	Po spisku: Politrukovodilaca	Po spisku: Podoficira	Po spisku: Boraca	Na licu: Oficira	Na licu: Politrukovodilaca	Na licu: Podoficira	Na licu: Boraca	NAORUŽANJE: Pušaka	Šmajsera	Puškomitraljeza	Teških mitraljeza	Lakih bacača	Teških bacača	Pištolja	Ručnih bombi	Engleskih bacanja	Tromblona	Artiljerijsko – Topova: Pešadijskih 75 mm	Brdskih 65 mm	Poljskih	Američkih 75 mm	Haubica: Poljskih	Teških	Protivoklopno: Pušaka	Mitraljeza	Topova 47 mm	Protuav.: Mitraljeza	Topova	Vozila: Tenkova do 10 tona	Tenkova do 30 tona	Tenkova preko 30 tona	Inžinjerijsko: Pontona	Eksploziva u kg	Korde u met.	Nagaz. mina kom.	Protutenk. mina	Za vezu: Radio-stanica	Telefona	Tel. centrala	Tel. kabla	Sign. pištolja	Vozila: Automobila poluteret. za prevoz ranjenika	Sanitet. automobila	Putničkih automobila	Motocikla	Bicikla	Kola	Dvokolica
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
1	Štab divizije sa dijelovima (intend., sanit., bolnica, četa za vezu, inž. četa, pont. i izvid. četa)	32	22	86	397	32	22	86	397	446[4]	47	5	1			17	19		—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	8	1	13	2	1	—	1	2	—	—	—
		—	—	—	53	—	—	—	53	13380	2620	1500	850			475																																			
2	Artiljerijski divizion	2	11	30	107	2	10	25	95	46	7					8			—	1	1	—	4	—	—																		2							
		—	—	—	—	—	—	—	—	1130	204					70	26			24	63		201																		5	1	5	—	—	—	—	—	1	6
3	Udarna brigada „Franjo Ogulinac-Seljo“	20	79[3]	140	1084	18	72	126	906	727	78	72	8	14	4	58		4	2	—	—	—	—	—	—	7		1						—	100	100	10	—	1	9	1	10	7	—	—	—	—	8	—
		—	5	5	29	—	5	5	22	36396	6155	50220	10280	565	127	693	371	88	26							371	—	22	—	—	—	—	—									21						
4	Udarna karlovačka brigada	20	77	167	1229	13	66	134	886	694	83	59	8	7	5	57		3	—	—	—	—	—	—	—	5	1	2						—	145	260	62	—	1	9	1	12	6	—	—	—	—	6	9	—
		—	2	2	10	—	1	2	9	29260	6960	33900	9600	234	96	351	492	74								180	400	128	—	—	—	—	—									50						
5	Žumberačka brigada	19	68	105	853	14	59	75	475	453	37	38	8	2	2	34		2	—	—	—	—	—	—	—	4								—	—	5	—	—	1	8	1	5	4	—	—	—	—	6	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	16190	2450	14710	5500	49	34	315	138	6								125	—	—	—	—	—	—	—									49						
6	Turopoljsko-posavski partizanski odred	9	54	90	375	8	51	87	337	319	22	30	3	2	1	26		1	—	—	—	—	—	—	—	3								—	—	—	6	—	—	7	1	10	3	—	—	—	—	6	—
		—	—	3	12	—	—	3	11	8462	2123	14089	3000	53	16	318	140	1								63	—	—	—	—	—	—	—									13						
7	Karlovački partizanski odred	8	22	31	185	6	21	27	164	179	8	11		1		12			—	—	—	—	—	—	—									—	—	—	—	—	1	7	1	10	—	—	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	18950	480	3375		24		96	181									—	—	—	—	—	—	—	—															
8	Samoborsko-jasanski p. odred	3	32	16	322	3	31	12	129	91	12	8	4			6			—	—	—	—	—	—	—									—	—	—	—	—	3	1	3	—	—	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	2929	1198	4190	5970			87	48									—	—	—	—	—	—	—	—															
	UKUPNO	113	365	665	4552	96	322	572	3389	2955	294	223	32	26	12	210		10	2	1	1	—	4	—	—	19	1	3	—	—	—	—	—	—	145	265	78	—	6	56	8	58	24	1	—	1	2	6	30	6
			7	10	104		6	10	95	126697	22190	121984	35200	925	273	2405	1415	239	26	24	63		201			739	400	150														133						

Politkomesar, ppukovnik:
Franz Knebl

M. P.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1/4—5, k. 1225.
[2] Pregled je poslan Štabu 4. korpusa NOVJ kao prilog uz izvještaj Štaba 34. divizije od 20. januara 1945 (vidi Arhiv VII, reg. br. 1/4—5, k. 1225).
[3] Gornja cifra označava broj muškaraca, a donja broj žena.
[4] Gornja cifra označava broj pušaka, a donja broj metaka.
[5] Opširnije o razlikama u brojnom satnju i naoružanju 34. divizije u odnosu na stanje u decembru 1944, kao i o obrazloženju rashoda u ljudstvu vidi Arhiv VII, reg. br. 1/4—5, k. 1225: izvještaj Štaba 34. divizije od 20. januara 1945. pisan Štabu 4. korpusa NOVJ.

BR. 90

NAREĐENJE ŠTABA 3. ARMIJE NOVJ OD 22. JANUARA 1945. ŠTABOVIMA POTČINJENIH KORPUSA DA PREDUZMU MASKIRANJE LJUDSTVA, ORUĐA I TRANSPORTNIH SREDSTAVA[1]

ŠTAB III ARMIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Pov. broj: 44
22 januara 1945
u . . . . . čas.

ŠTABU VI, X i XII KORPUSA

Da bi se umanjila vidljivost jedinica i pojedinih boraca, potrebno je odmah:

1.) Narediti i organizovati izradu t. zv. snežnih plaštova (belih kabanica) za sve naše borce i rukovodioce svih boračkih jedinica. U nedostatku drugog materijala za izradu ovih kabanica, koristiti čaršave i sl. što se može naći u privatnim kućama. Za istu svrhu koristiti i bele padobrane.

Načelnik Ekonom. odeljenja potpomoći će izradu gore naznačenog.

2.) Sve topove, bacače i kola i sl. obojiti krečom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
pukovnik:
B. Petričević

M. P.

Komandant
general-lajtnant:
Kosta Nađ

Dostavljeno: Štabu VI, X i XII Korpusa
Načelniku Ekon. odel. III Armije.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 5—1, k. 590.

BR. 91

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA VOJNO-TERITORIJALNIH ORGANA, JEDINICA I USTANOVA VOJNE OBLASTI 4. KORPUSA NOVJ NA DAN 22. JANUARA 1945. GODINE[1] Koncept

JEDINICA	Brojno stanje po spisku	SOCIJALNI SASTAV							NACIONALNI SASTAV														Primjedba
		Radnika	Seljaka	Intelektualaca	Obrtnika i sitn. trgov.	Namješt. i srednjošk.	Vojnih lica	Policajaca, žand., I lin.	Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Mađara	Čeha	Nijemaca	Danaca	Poljaka	Austrijan.	
Banijsko područje	221[2]	13	180	11	6	7	3	1	190	26				1		3	1						
	1834	63	1669	5	73	21	1	2	1435	345	7	1	1	4	16	23	1	1					
Bihaćsko područje	142	18	99	7	5	9	1	3	88	11			42			1							
	828	61	735	2	20	9	1		260	24	—	—	533	3	1	7	—	—	—	—			
I Kordunsko područje	289	26	243	1	4	9	2	4	283	6													
	1001	94	860	11	20	15		1	894	94	—	1	1	6	—	5	—	—	—	—			
II Kordunsko područje	185	11	154	1	11	6		2	172	12						1							
	908	87	767	2	41	7	1	3	627	278	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—			
Pokup.-Turopoljsko područje[3]	115	21	76	3	7	8	—	—	40	74	1												
	844	149	644		45	6			86	751	4	—	—	2	—	—	—	1	—	—			
Žumberačko područje	89	15	28	6	23	17	—	—	15	66	7					1							
	761	103	492		162	4			13	739	5	1	—	3	1		—	—	—	—			
Karlovačko područje	99	25	54	2	8	13	—	—	11	84	2				1	1							
	544	109	406	2	7	20			16	519	7	—	—	—		2	—	—	—	—			
Vojn. obl. bol.[4] IV/1	65	7	37	8	8	4	1	—	46	14	3					1						1	
	248	14	170	9	33	22			179	47	3	1	—	4	2	12	—	—	—	—			
Radni Bataljon	26	16	10						11	15													
	95	60	35	—	—	—	—	—	17	76	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—			
Tkaonica zavoja	1		1						1														
	27	2	22	—	1	2	—	—	24	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—			
Sapunara	1					1										1							
	9	—	1	1	—	7	—	—	1	2	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—			
I Cent. šuster.[5] radionica	12	8	4		4				11	1													
	36	29	6	—	1	—	—	—	27	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
I Cent. šnajderska radionica	3		2		1				2		1												
	8	2	3	—	3	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Marveni depo																							
	13	—	13	—	—	—	—	—	11	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Voj. tehnička radionica[6] broj 4	24	18	6						4	19											1		
	71	53	17	—	—	1	—	—	38	25	—	—	—	4	3	1	—	—	—	—			
Radiona keksa i dvopeka	1		1						1														
	8	1		1	2	4	—	—		1	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—			
Radio-tehnička radionica	4	4							1	3													
	12	8	1	2	—	1	—	—	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Sanitet. tehnička radionica																							
	8	5	3	—	—	—	—	—	3	5	—	—	—	—	-	-	—	—	—	—			
Telef. mehan.[7] radionica	4		3	1					4														
	3	3			—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		1	
Pirotehnička radionica	1	1							1														
	13	4	9	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Pretovarna stanica Topuskog i Slunja	4		3		1				4														
	18	—	13	—	1	2	—	2	15	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—			
Vozarski eskadron	9	1	8						7	2													
	29	4	25	—	—	—	—	—	8	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Ukupno	1295	184	902	40	78	74	7	10	892	335	14		42	1	1	9	1					1	
	7318	854	5891	35	409	12	3	8	3675	2954	27	4	535	27	22	70	1	2	—	—	1	1	

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

Zamj. k-danta IV Udar. korpusa
p-pukovnik,
S.[8] Bjelajac

---

[1] Original (pisan na mašini i mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3/15—5, k. 434.

[2] Cifra u brojiocu označava broj rukovodilaca, a cifra u imeniocu broj boraca.

[3] Formacijski naziv je bio: Turopoljsko-pokupsko područje (vidi dok. br. 58).

[4] Vojna oblasna bolnica

[5] Centralna šusterska

[6] Vojnotehnička radionica

[7] Telefonska mehanička radionica

[8] Stanko

ŠTAB XI KORPUSA N.O.V.J
SANITETSKO ODJELJENJE
Broj: 178/1945
Dne: 23-I-1945

DESET DNEVNI IZVJEŠTAJ O KRETANJU RANJENIKA I BOLESNIKA U BOLNICAMA XI KORPUSA N.O.V.J. OD 11 DO ZAKLJUČNO 20-I-1945.

		OBLASNA VOJNA BOLNICA XI KORPUSA — Odjeljenja																					PODRUČNE BOLNICE — PODRUČJA																		DIVIZIJSKE									SVEGA	Opaska:
		Teška kirurgija			Laka kirurgija			Interno			Zarazno			Dermato-venerološko			Otho-rhi-nolarijn-gdološko			Rekonva-lescentno			I i II Ličkog — Kirurško			Interno zarazno				Riječkog — Kirur-ško		Interno zarazno			Rekonva-lescentno			Prihvatne bolnice — 13 Divizije			35 Divizije			43 Divizije				
		ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni	ranjeni	zarazni	nezarazni		
Zateklo se		245			152					66		6				53				16		40	77				6	86	56				3	38			42	8		52	20		28	8		90	1092	
Primljeno	iz jedinica																						8				6	18	12					21				6	3	62	10	1	75				222	
	iz bolnica																						5					19										3					15				42	
	civila																										1	2						4				2									9	
Otpalo	upućeno u trupu	15			26											8				4		12	11					15						5				2		38	16		26				178	
	premješteno	12			30											18							10					22										3	3	23	4	1	19				145	
	nepotr. bol. liječenje															4							5				4	7	12					20						7							59	
	otp. civila																											3																			3	
Umrlo		3								1																												1									5	
Ostalo	pokretnih	95			78					62						17				12		28	44					75	40					35			42	13		46	10		73	8		90	768	
	nepokretnih	120			18					3		6				6							20				9	3	16				3	3													207	
UKUPNO		215			96					65		6				23				12		28	64				9	78	56				3	38			42	13		46	10		73	8		90	975	

Pomoćnik načelnika Štaba XI korpusa
major:
M.[2] Dejanović

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

Načelnik saniteta
major:
Dr. Z. Kučić

[2] Milić

JA ŠTABA 11. KOR-
ŠTABU KORPUSA O
BOLESNIKA U

O.V.J.

o kretanju ranjenika
II dekadu januara

NARODU!

Načelnik saniteta
major:
Dr Z. Kučić

u Arhivu VII, reg. br.

BR. 102

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA I USTANOVA UNSKE OPERATIVNE GRUPE. 4. KORPUSA NOVJ OD 24. JANUARA 1945. GODINE[1]

DINICA	Ljudstvo								Naoružanje																														Komora												Stoka			Napomena
	Po spisku				Na licu				Pješadijsko									Artiljerijsko						Protikolsko			Oklop kola			Inžinjersko				Za vezu																									
																		Topova			Haubica																																				
	Oficira	Polit. rukov.	Podoficira	Boraca	Oficira	Polit. rukov.	Podoficira	Boraca	Pušaka	Šmajsera	P. mitroljeza	Tromblona	T. „	L. bacača	T. „ nj.	T. „ e.	Pištolja	Ruč. bomba	Poljskih	Džumbusa	Brdskih	Poljskih	Brdskih	Teških	Protitenk. pušaka	Protitenk. bacača	Mitroljeza	Lakih do 10 tona	Srednjih do 30 tona	Teških preko 30 t.	Automobila	Pontona	Exsploziva kg.	Korde km	Nag. mina	Radio st.	Tel. central.	Telefona	Kabla km.	Sign. pišt.	Dvogleda	Signaln. barjačića	Kamiona	Automobila	Sanit. automobila	Putnič. automobila	Motocikla	Bicikla	Kara	Kola	Jahaćih	Tovarnih	Teglećih	
iteta, intendanta pri štabu	15	6	21	209	13	6	20	200	61[2] / 1525	18 / 1760	4 / 550						21 / 210	36																													2		9	10		18	
a četa	2		1	45	2	3	1	39	42 / 1600	5 / 500	4 / 1400							40																																				
vezu	1		7	47	1	3	6	44	33 / 450	3 / 150	1 / 300						1 / 10	11																		1	1	6	10									1		4	2	
ka četa	1		4	40	1	3	4	37	20 / 400	7 / 350	1 / 200							5														100	60	24																8		
ski vod	1	1	4	16	1	1	4	16	15 / 379	2 / 48								3	1 / 50																															1		6	
i batalj.	2	4		72	2	4	—	66	22 / 440	2 / 200	2 / 200						1 / 16	3																				1															
a	26	70	98	1094	16	58	74	804	670 / 25164	53 / 3220	51 / 16190		5 / 8900	1 / 12	2 / —	2 / 5	26 / 272	249							6 / 140	2 / 20	1 / 30									1	1	5	14	5 / 25	3	4					1	7	13	56	17	
la	21	59	48	977	17	46	42	736	456 / 10920	64 / 4780	43 / 12160	2 / 49	6 / 5600	3 / 59		2 / 50	37 / 348	282		2 / 56					5 / 160											1	1	5	7	2 / 20	5						5	11	41	10	
	—	—			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																																			
	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																																		
UKUPNO	69	148[3]	183	2500	53	124	151	1942	1319 / 40878	154 / 11008	106 / 31000	2 / 49	11 / 14500	4 / 71	2 / —	4 / 55	86 / 856	629	1 / 50	2 / 56					11 / 300	2 / 20	1 / 30						100	60	24	3	3	17	31	7 / 45	8	4					2	1	23	34	109	53	

Polit. komesar — p. pukovnik
S. O.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

Za komandanta
Načelnik štaba kapetan
Sulejman[4]

(pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br.

[2] Cifra u brojiocu označava broj pušaka, a cifre u imeniocu broj metaka.

[3] Vjerovatno omaška. Treba: 140.

[4] Vascarac

BR. 102

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA I USTANOVA UNSKE OPERATIVNE GRUPE. 4. KORPUSA NOVJ OD 24. JANUARA 1945. GODINE[1]

| Redni broj | JEDINICA | Ljudstvo | | | | | | | | Naoružanje | | | | | | | |

BR. 107

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA GLAVNOG STABA NOV I PO HRVATSKE IZ JANUARA 1945. GODINE[1]

PREGLED[2]

Brojnog stanja i naoružanja Glavnog Štaba Hrvatske, za mjesec januar 1945. god.

Nenaoružano	PJEŠADIJSKO											ARTILERIJA						PROTIV-OKLOPNO			PROTIV. AVION.		OKLOPNIH VOZILA				INŽINJERSKO				ZA VEZU						VOZILA								STOKA				
												Topova			Haubica								Tenkova																					Konja				
	Pušaka	Šmajsera	Puškomitraljeza	Lakih mitraljeza	Teških mitraljeza	„Šaraca"	Lakih bacača	Teških bacača	Pištolja	Ruč[nih] bombi	„PIATA"	Brdskih	Poljskih	Teških	Brdskih	Poljskih	Teških	Pušaka	Mitraljeza	Topova	Mitraljeza	Topova	Lakih	Srednjih	Teških	Automobila	Pontona	Eksploziva	Korde	Nagaz[nih] mina	Radio-stanica	Telef. centrala	Telef. aparata	Tel. kabla km.	Opt. sign. apar.	Sig. pištolja	Traktora	Kamiona	Sanit. automob.	Put. automobila	„Džipa"	Motocikla	Bicikla	Kola	Jahaćih	Tovarnih	Tegećih	Mazgi	Magaraca
	28[5] / 514	68 / 5036							87 / 1063	25																					10	5	35	25				1		1				1	1		4		1
	26 / 486	9 / 520							12 / 104	11																																						
	171 / 7211	26 / 2728	16 / 6875		11 / 8324				25 / 160	52									1 / 120		5 / 3790		3			1																					
	109 / 2725	19 / 1512	4 / 1213						11 / 122	3																												91		2									
	241 / 11.566	389 / 51334	28 / 31677						78 / 936	492								1 / —										2955	1327	259			9							1	4	7	11		18		
	575 / 22.502	511 / 61130	48 / 39765		11 / 8324				213 / 2385	583								1 / —	1 / 120		5 / 3790		3			1		2955	1327	259	10	5	44	25				95		8		4	4	8	13		22		1
	609 / 15.362	95 / 7870	17 / 4300		29 / 14.000				135 / 1004	255					8 / 555	1 / 43			2 / 180	2 / —	1 / 700		11	2		2	36				5	6	36	46	1			8	1	3		5	6	25	37		76		
	2363 / 42.186	257 / 20.116	233 / 68846	46 / 23262	27 / 42435		12 / 326	23 / 149	217 / 2327	1.313	7 / 146	2 / —	2 / 100		1 / —			19 / 452		7 / 162	3 / 1300							340	843	130	8	6	53	101		21 / 118					1	2	46	91	376	155	53	1
1280	2176 / 41.092	241 / 20.146	221 / 38514		31 / 19380		17 / 391	8 / 152	222 / 1916	978	16 / 290	1 / 128	3 / 65					11 / 282	2 / 136	6 / 254	3 / 500							80	185	60	4	5	38	68	7	19 / 74					2	3	27	70	156	82	28	
	2805 / 138.498	263 / 25255	230 / 113.296		32 / 29.540		31 / 1019	13 / 175	205 / 2847	1.682	9 / 88	1 / 74						19 / 809	1 / 450	2 / 50								258	336	94	6	5	54	60		20 / 114		1		1	2	8	32	73	162	115	31	
	1373 / 31.705	143 / 10085	102 / 27120		12 / 10550		5 / 102	2 / —	76 / 794	654	6 / 140		1 / —					11 / 345										25	10	40	2	3	13	33		5 / 19					1	2	15	39	112	48		
1280	9.526 / 168.843	999 / 83.472	803 / 251.996	46 / 23262	131 / 105.405		65 / 1838	46 / 476	855 / 8898	4.882	38 / 664	4 / 202	6 / 165		9 / 555	1 / 43		60 / 1888	5 / 766	17 / 466	7 / 2500		11	2		2	36	703	374	324	25	25	194	308	8	71 / 353		9	1	4		11	21	145	310	800	476	112	1
280	10.101 / 191.345	1510 / 144602	851 / 291761	46 / 23.262	142 / 113.729		65 / 1838	46 / 476	1068 / 11.283	5·465	38 / 664	4 / 202	6 / 165		9 / 555	1 / 43		61 / 1888	6 / 886	17 / 466	12 / 6290		14	2		3	36	3668	1701	583	35	30	238	333	8	71 / 353	—	104	1	12	—	15	25	153	323	800	498	112	2

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant, generallajtnant:

M. P.

ginala (pisana na mašini i mastilom) u Arhivu VII, I8.

je obuhvatio jedinice 8. i 11. korpusa NOVJ, a koje su nandom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, kao ni jedinice 6. i 10. korpusa koje su 1. januara 1945. ušle u sastav 3. armije NOVJ (vidi dok. br. 4).

[3] Glavni štab Hrvatske

[4] Cifra u brojiocu označava broj muškaraca, a cifra u imeniocu broj žena.

[5] Cifra u brojiocu označava broj pušaka, a cifra u imeniocu broj metaka.

imali dovoljno materijala za radove koji

AŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P. Komandant:
Milan J. Vignjević,

RPUSA
KOG
AČKE VOJSKE
IJE
116
5. u sati

tom znanju

a.a. Šef oper. otsjeka
major
Miloš Manojlović

BR. 107

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRV

PREGLED[2]

Brojnog stanja i naoružanja Glavnog Štaba Hrvatske, za mjesec januar

NAZIV JEDINICA	LJUDSTVO									PJEŠADIJSKO											ARTILERIJA						PROTIV-OKLOPNO			
	Po spisku				Na licu																Topova			Haubica						
	Oficira	Političko-vodioca	Podoficira	Boraca	Oficira	Političko-vodioca	Podoficira,	Boraca	Nenaoružano	Pušaka	Šmajsera	Puškomitraljeza	Lakih mitraljeza	Teških mitraljeza	„Šaraca"	Lakih bacača	Teških bacača	Pištolja	Ručni[h] bombi	„PIATA"	Brdskih	Poljskih	Teških	Brdskih	Poljskih	Teških	Pušaka	Mitraljeza	Topova	
GŠH[3] SA ODJELENJIMA	99[4] / 3	1	31 / 5	30 / 28	81 / 3	1	30 / 5	30 / 28		28[5] / 514	68 / 5036							87 / 1063	25											
POMOĆNO OSOBLJE GŠH (radna četa i kuhinje)	—	—	25	28 / 31	—	—	18	26 / 28		26 / 486	9 / 520							12 / 104	11											
PRATEĆI BATALJON GŠH	9	22	69	193	8	22	65	180		171 / 7211	26 / 2728	16 / 6875		11 / 8324				25 / 160	52									1 / 120		3
AUTO-BATALJON GŠH	7	15	30	222	7	13	28	217		109 / 2725	19 / 1512	4 / 1213						11 / 122	3											
DIVERZANTSKA GRUPA ODREDA (sa 3 odreda)	44	75	60	674 / 13	38	69	57	624 / 13		241 / 11.566	389 / 51334	28 / 31677						78 / 936	492								1 / —			
SVEGA:	159 / 3	113	215 / 5	1147 / 72	134 / 3	105	198 / 5	877 / 69		575 / 22.502	511 / 61130	48 / 39765		11 / 8324				213 / 2385	583								1 / —	1 / 120		3
IV. UD. KORPUS — ŠTAB IV. KORPUSA sa djelovima i artilerijom	97 / 3	66 / 16	250 / 17	942 / 141	74 / 3	62 / 16	223 / 17	886 / 154		609 / 15.362	95 / 7870	17 / 4300		29 / 14.000				135 / 1004	255						8 / 555	1 / 43		2 / 180	2 / —	
IV. UD. KORPUS — ŠTAB VII. DIVIZIJE sa djelovima, artiler. i 3 brigade	141 / 1	388 / 11	859 / 25	4.505 / 82	107 / 1	327 / 7	671 / 24	3.647 / 78		2363 / 42.186	257 / 20.116	233 / 68846	46 / 23262	27 / 42435		12 / 326	23 / 149	217 / 2327	1.313	7 / 146	2 / —	2 / 100		1 / —			19 / 452		7 / 162	
IV. UD. KORPUS — ŠTAB VIII. DIVIZIJE sa djelovima, artiler. i 3 brigade	149 / 1	359 / 5	1009 / 20	3876 / 66	121 / 1	307 / 5	762 / 19	2539 / 66	1280	2176 / 41.092	241 / 20.146	221 / 38514		31 / 19380		17 / 391	8 / 152	222 / 1916	978	16 / 290	1 / 128	3 / 65					11 / 282	2 / 136	6 / 254	
IV. UD. KORPUS — ŠTAB. 34. DIVIZIJE sa djelovima i 3 brigade	83 / —	354 / 13	706 / 17	4209 / 121	72 / —	316 / 13	591 / 15	3308 / 113		2805 / 138.498	263 / 25255	230 / 113.296		32 / 29.540		31 / 1019	13 / 175	205 / 2847	1.682	9 / 88	1 / 74						19 / 809	1 / 450	2 / 50	
IV. UD. KORPUS — UNSKA OPERATIVNA GRUPA sa djelovima, art. i 2 brigade	53	121	123	2642	45	113	114	2257		1373 / 31.705	143 / 10085	102 / 27120		12 / 10550		5 / 102	2 / —	76 / 794	654	6 / 140		1 / —					11 / 345			
IV. UD. KORPUS — SVEGA:	523 / 5	1288 / 45	2947 / 79	16.174 / 430	319 / 5	1.125 / 41	2.261 / 75	12.637 / 411	1280	9.526 / 168.843	999 / 83.472	803 / 251.996	46 / 23262	131 / 105.405		65 / 1838	46 / 476	855 / 8898	4.882	38 / 664	4 / 202	6 / 165			9 / 555	1 / 43	60 / 1888	5 / 766	17 / 466	2
UKUPNO:	682 / 8	1.401 / 45	3.162 / 84	17.321 / 502	453 / 8	1230 / 41	2.459 / 80	13.514 / 480	1.280	10.101 / 191.345	1510 / 144602	851 / 291761	46 / 23.262	142 / 113.729		65 / 1838	46 / 476	1068 / 11.283	5·465	38 / 664	4 / 202	6 / 165			9 / 555	1 / 43	61 / 1888	6 / 886	17 / 466	6

Politkomesar

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

[1] Kopija originala (pisana na mašini i mastilom) u Arhivu VII, reg. br. 4—2, k. 118.

[2] Pregled nije obuhvatio jedinice 8. i 11. korpusa NOVJ, a koje su tada bile pod komandom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, kao ni jedinice 6. i 10. korpusa koje su 1. januara 1945. ušle u sastav 3. armije NOVJ (vidi dok. br. 4).

[3] Glavni štab Hrvatske

BR. 114

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA VI. UD.[2] KORPUSA OD 20. XII. DO 15. I. 1945. GODINE

c u		NAORUŽANJE																							OKLOP. VOZILA				INŽINJERSKO						ZA VEZU				VOZILA									STOKA							Primjedba
		PJEŠADIJA										ARTILJERIJSKO								PROTIV OKLOP.				Protuavion.			Tenkovi																													
												Topova				Haubica																																									
	Boraca	Pušaka	Šmajsera	Puško-mitraljeza	Lakih mitraljeza	Teških mitraljeza	Lakih bacača	Teških bacača	Pištolja	Ručnih bombi	Džon-Bula	Pješadijskih	Brdskih	Poljskih		Brdskih	Poljskih	Teških		Pušaka	Mitraljeza	Topova		Mitraljezi	Topovi	Tromblona	Laki (do 10 t.)	Srednji (do 30 t.)	Teški (preko 30 t.)	Automobila	Pontona	Eksploziva	Korde	Nagaznih mina	Pješadijskih nagaznih mina		Radio stanica	Telefon. centrala	Telefona	Kabla km	Optičkih aparata	Signalnih pištolja		Kamiona	Autobusa	Sanitet. automobila	Putničkih automobila	Motocikla	Bicikla	Kola	Kareta	Konja: Jahaćih	Tovarnih	Teglećih	Mazga	Magaraca	Nenaoružanih	
	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65		66
2	108/18	48[4]/3100	30/2500						42/420	50																											6	4	22	22						2		1		6	2	2				
6	3714	2854	366	191	53	39	15	17	302		6		3							16		7		-	7	7														17															
9	73	168520	49515	92720	42150	50695	400	539	3559	2283	151		294							843		255				71					210	230	255			9	7	43	52		202				1	1	5	56	39	157	296	162	12		495	
4	4027	1986	432	218	35	31	13	13	173		6		3							16		2		3												5	5	36	72	5	19					2		25	48	89	240	116	28		1652	
9	27	210508	64925	172120	34550	52050	251	757	2185	3758	246									1517		69		2000							477	158	106	57						50															
1	87	15/645	13/730						11/128	21																											1							16	2	3	1	1								
16	787/4	416	9	4	1				32/320	98			7	2			7																				4	28	23									28		36	6	117	11		630	
7	395/14	414/10930	35/2897	13/3080	11/2260				55/580	254										1/30													1					2	1								6		24	3	13			42	
6	207/7	114/3910	7/680	17/5050	2/1000	2/2575	1/1	1/15	24/205	77	1/10									1/18				1/130							22	14	20					5	5		4/62						1		7	4	2	8		127	
42	9325/143	5847/397613	892/121247	443/272970	102/79960	72/105320	29/652	31/1311	639/7397	6541	13/407		13/294	2			7			34/2408		9/324		4/2130	7	7/71					709	402	382	57		21	20	136	175	5	40/314		16	2	3	2	6	5	117	87	319	551	412	59		2946	

ga pokazuje Diverzantska grupa pošto isti njoj pripada.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

nesar:
nik
reačić

M. P.

Komandant:
generalmajor
V.[5] Kovačević

ular štampan, nazivi jedinica i cifre pisani ma-
reg. br. 8—2, k. 118.

[2] Udarnog
[3] Cifra u brojiocu označava broj muškaraca, a cifra u imeniocu broj žena.
[4] Cifra u brojiocu označava broj pušaka, a cifra u imeniocu broj metaka.
[5] Veljko

na kulturno-političk
. raspisujemo među-
oi po slijedećim toč-
e sa pešad. naoruža-
:o bolje organizacije
a sve vidove borbe,
napada u odbranu
Obuka artileraca sa
loficira i osposoblja-
nizacija inžinj.[erij-
čvršćavanje discipli-
Organizacija i funk-
službi po granama
l.). Ekspeditivnost i
ezultata biti će broj
astanaka oficira. Ovi
cira u Korpusu daće
po točki 6) G. Š. H.
pažanja. Izvršiti po-
rada i kontrolu iz-
unutarnjem izgrađi-
ost jedinica, koja je
litkomesar Rade Ži-
— 10. I. 1945 (G.)

Br. 14

lijenjena ili dobijena
a naznačenjem kada,
nosno kada su i oda-

Br. 21

Div. postavite Dušana
politkom. VIII. Div.
omoć. politkom. VII.
8. I. 1945 (G.)

Br. 22

BR. 114

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA VI. UD.[2] KORPUSA OD 20. XII. DO 15. I. 1945. G

Redni broj	JEDINICA	LJUDSTVO								NAORUŽANJE																								OKLOP. VOZIL			
		Po spisku				Na licu				PJEŠADIJSKO									ARTILJERIJSKO							PROTIV OKLOP.				Protuavion.			Tenkovi			
																			Topova			Haubica														
		Oficira	Političkih rukovodioca	Podoficira	Boraca	Oficira	Političkih rukovodioca	Podoficira	Boraca	Pušaka	Šmajsera	Puško-mitraljeza	Lakih mitraljeza	Teških mitraljeza	Lakih bacača	Teških bacača	Pištolja	Ručnih bombi	Džon-Bula	Pješadijskih	Brdskih	Poljskih	Brdskih	Poljskih	Teških	Pušaka	Mitraljeza	Topova		Mitraljezi	Topovi	Tromblona	Laki (do 10 t.)	Srednji (do 30 t.)	Teški (preko 30 t.)	Automobila
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
1	Štab Korpusa sa svim pripadajućim dijelovima	26[3] / 1	8 / 1	46 / 1	126 / 18	26 / 1	8 / 1	42 / 1	108 / 18	48[4] / 3100	30 / 2500						42 / 420	50																			
2	XII. Udarna divizija	250 / 2	383 / 11	505 / 19	5109 / 88	193 / 1	317 / 10	416 / 19	3714 / 73	2854 / 168520	366 / 49515	191 / 92720	53 / 42150	39 / 50695	15 / 400	17 / 539	302 / 3559	2283	6 / 151		3 / 294							16 / 843		7 / 255			7	7 / 71				
3	XL. Divizija	225 / 2	322 / 7	372 / 19	5293 / 30	199 / 2	274 / 7	314 / 19	4027 / 27	1986 / 210508	432 / 64925	218 / 172120	35 / 34550	31 / 52050	13 / 251	13 / 757	173 / 2185	3758	6 / 246		3							16 / 1517		2 / 69		3 / 2000						
4	Autobataljon VI. Korpusa	5	2	11	87	5	2	11	87	15 / 645	13 / 730						11 / 128	21																			
5	Artiljerijska grupa VI. Korpusa	44	68	213	946 / 6	31	54	146	787 / 4	416	9	4	1				32 / 320	98			7	2		7													
6	Istočna grupa N. O. P. Odreda	12	48 / 1	79 / 1	440 / 15	12	46 / 1	67 / 1	395 / 14	414 / 10930	35 / 2897	13 / 3080	11 / 2260				55 / 580	254										1 / 30									
7	Posavski odred	11	28	49	238 / 7	11	25	46	207 / 7	114 / 3910	7 / 680	17 / 5050	2 / 1000	2 / 2575	1 / 1	1 / 15	24 / 205	77	1 / 10									1 / 18				1 / 130					
	Svega:	573 / 5	859 / 20	1275 / 30	12239 / 164	477 / 4	726 / 19	1042 / 40	9325 / 143	5847 / 397613	892 / 121247	443 / 272970	102 / 79960	72 / 105320	29 / 652	31 / 1311	639 / 7397	6541	13 / 407		13 / 294	2			7			34 / 2408		9 / 324		4 / 2130	7	7 / 71			

Napomena: Diverzantski odred nije pokazan, jer ga pokazuje Diverzantska grupa pošto isti njoj pripada.

ŠTAB VI UDARNOG KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj 445
Datum 28/I 1945 u ——— sati

Politkomesar:
pukovnik
Otmar Kreačić

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

[1] Original (formular štampan, nazivi jedinica i cifre pisani mastilom) u Arhivu VII, reg. br. 8—2, k. 118.

[2] Udarnog

[3] Cifra u brojiocu označava broj muškaraca, a cifra u imeniocu broj žena.

[4] metaka

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA IV. KORPUSA OD 28-I-1945 GODINE

| U D S T V O | | | | | N A O R U Ž A N J E | | | | |

e kao neupo-

	3
kareta	3
i	112
	103
ı	9
mazgi	9

ARODU!

dant — p.pukovnik:

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA IV. KORPUSA OD 28-I-1945 GODINE

| Redni broj | JEDINICA | LJUDSTVO | | | | | | | | NAORUŽANJE | | | | | | | |

BR. 120

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA VOJNE OBLASTI 6. KORPUSA NOVJ ZA JANUAR 1945. GODINE[1]

| PODRUČJA | Broj komandi mjesta | Broj četa partizanskih straža | SVEGA LJUDSTVA – Po spisku: Oficira | Polit. rukovod. | Podoficira | Boraca | SVEGA LJUDSTVA – Na licu: Oficira | Polit. rukovod. | Podoficira | Boraca | Partizan. straže – Po spisku: Oficira | Polit. rukovod. | Podoficira | Boraca | Radne jedinice – Po spisku: Oficira | Polit. rukovod. | Podoficira | Boraca | Vojnē radionice – Po spisku: Oficira | Polit. rukovod. | Podoficira | Boraca | Ostalo ljudstvo – Po spisku: Oficira | Polit. rukovod. | Podoficira | Boraca | NAORUŽANJE – Puška: Mauzer | Manlicher | Francuskih | Talijanskih | Duplonl[2] | Razanih | Ruskih | Askerica[3] | Mitraljeza: Puško-mitraljeza | Lakih mitraljeza | Šmajsera | Brno[4] | Engleskih pušaka | Pištolja | Ručne bombe | ZA VEZU: Radio — stanica | Telefonskih centrala | Telefona | Kabla km. | Optičkih aparata | Signal. pištolja | VOZILA: Kamiona | Autobusa | Sanitetskih automobila | Motocikla | Bicikla | Kola | STOKA – Konja: Jahaćih | Tovarnih | Teglećih | Mazga | Magaraca | Krava | Svinja | Nenaoružanih | Primjedba |
|---|---|---

BR. 120

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA VOJNE OBLASTI 6. KORPUSA NOVJ ZA JANUAR 1945. GODINE[1]

| Redni broj | KOMANDA PODRUČJA | Broj komandi mjesta | Broj četa partizanskih straža | SVEGA LJUDSTVA | | | | | | | | Partizan. straže | | | | Radne jedinice | | | | Vojne radionice | | | | Ostalo ljudstvo | | | | NAORUŽANJE | | | | | | | |

BR. 123

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA 8. KORPUSA NOVJ OD 31. JANUARA 1945. GODINE[1]

| NAORUŽANJE | | |

BR. 123

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA 8. KORPUSA NOVJ OD 31. JANUARA 1945. GODINE[1]

| | JEDINICA | LJUDSTVO | | | | | | | | NAORUŽANJE | | | | | | | |

BR. 125

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA 11. KORPUSA NOVJ OD 31. JANUARA 1945. GODINE[1]

| jedinice | Ljudstvo: Po spisku: Oficira | Po spisku: Političkih rukovodilaca | Po spisku: Podoficira | Po spisku: Boraca | Na licu: Oficira | Na licu: Političkih rukovodilaca | Na licu: Podoficira | Na licu: Boraca | Naoružano ljudstvo | Naoružanje: Pješadijsko: Pušaka | Pješadijsko: Šmajsera | Pješadijsko: Puškomitraljeza | Pješadijsko: Tromblon. pušaka | Pješadijsko: Teških mitraljeza | Pješadijsko: Lakih bacača | Pješadijsko: Teških bacača | Pješadijsko: Pišolja | Pješadijsko: Ručnih bombi | Pješadijsko: „Šaraca" | Artiljerijsko: Topova: Pješadijskih | Topova: Brdskih | Topova: Poljskih | Haubica: Brdskih | Haubica: Poljskih | Haubica: Teških | Pr. oklopno: Pušaka | Pr. oklopno: Mitraljeza | Pr. oklopno: Topova | Pr. oklopno: „Piat" bacača | Pr. avionsko: Mitraljeza | Pr. avionsko: Topova | Oklop. vozila: Tenkovi: Laki do 10 t. | Tenkovi: Srednji do 30 t. | Tenkovi: Teški preko 30 t. | Automobili | Inžinjerijsko: Pontona | Eksploziva | Korde | Nagaz. mine | Dinama | Kapisla | Za vezu: Radio stanica | Telef. centrala | Telefona | Kabla km. | Optič. aparata | Sign. pištolja | Sign. barjačića | Vozila: Kamiona | Autobusa | Sanit. automobil. | Putničkih automobila | Motocikla | Bicikla | Kola | Traktora | Stoka: Konja: Jahaćih | Tovarnih | Teglećih | Mazga | Magaraca | Primjedba |
|---|---|---

BR. 125

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA 11. KORPUSA NOVJ OD 31. JANUARA 1945. GODINE[1]

Redni broj	Naziv jedinice	Ljudstvo: Po spisku: Oficira	Ljudstvo: Po spisku: Političkih rukovodilaca	Ljudstvo: Po spisku: Podoficira	Ljudstvo: Po spisku: Boraca	Ljudstvo: Na licu: Oficira	Ljudstvo: Na licu: Političkih rukovodilaca	Ljudstvo: Na licu: Podoficira	Ljudstvo: Na licu: Boraca	Ljudstvo: Naoružano ljudstvo	Naoružanje: Pješadijsko: Pušaka	Šmajsera	Puškomitraljeza	Trombion. pušaka	Teških mitraljeza	Lakih bacača	Teških bacača	Pištolja	Ručnih bombi	„Šarac"	Artiljerijsko: Topova: Pješadijskih	Brdskih	Poljskih	Haubica: Brdskih	Poljskih	Teških	Pr. oklopno: Pušaka	Mitraljeza	Topova	„Piat" bacača	Pr. avionsko: Mitraljeza	Topova	Oklop. vozila: Tenkovi: Laki do 10 t.	Srednji do 30 t.	Teški preko 30 t.	Automobili	Inžinjerijsko: Pontona	Eksploziva	Korde	Nagaz. mine	Dinama	Kapisla	Za vezu: Radio stanica	Telef. centrala	Telefona	Kabla km.	Optič. aparata	Sign. pištolja	Sign. barjačića	Kamiona
1	Štab i jedinice pri štabu	44	18	95[2] / 3	194 / 17	43	18	85 / 3	187 / 17	24	172[3] / 5675	138 / 13420	4 / 1120	—	—	—	—	78 / 858	298	1 / 1000	—	—	—	—	—	—	1 / 520	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	7	—	—	4	2	22	12	3	—	2	—
2	Artiljerijski divizion XI Korpusa	6	17	28	152	6	16	24	131	—	124 / 4502	16 / 3100	7 / 2580	—	—	—	—	19 / 167	63	—	—	—	3 / 170	—	5 / 382	1 / 98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13	16	—	5 / 0	7	—
3	I Aerobaza Hrvatske	4	8	17	36 / 33	4	8	17	36 / 27	33	39 / 1362	15 / 895	2 / 450	—	1 / 1500	—	—	10 / 139	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	—	2 / 0	—	—
4	13. Udarna divizija	128	380 / 2	537 / 1	2917 / 20	108	303 / 2	455 / 1	2013 / 19	88	1457 / 73.334	712 / 66495	120 / 45000	—	18 / 17.000	8 / 55	9 / 378	295 / 2658	3174	23 / 23700	—	2 / 21	—	—	—	—	10 / 230	—	4 / 300	5 / 56	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	65	2	—	6	8	48	56	—	11 / 186	—	—
5	35. Udarna divizija	182	266 / 6	509 / 14	2124 / 185	134	189 / 6	350 / 11	1273 / 153	164	1071 / 53809	425 / 50182	87 / 39720	3 / 500	17 / 12400	0 / 80	13 / 343	238 / 2601	2111	24 / 19500	—	—	6 / 385	—	—	—	3 / 250	—	4 / 330	7 / 38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	5	29	—	—	5	6	36	49	—	9 / 77	5	—
6	43. divizija	86	293 / 4	518 / 4	2085 / 23	69	226 / 4	384 / 4	1465 / 18	122	1336 / 69718	357 / 58322	90 / 38731	—	12 / 9940	8 / 247	6 / 124	320 / 3735	2487	5 / 23400	—	4 / 431	—	—	—	1 / 20	10 / 532	—	—	6 / 117	—	—	—	—	—	—	—	—	—	628	316	24	—	25	7	7	50	418	12	3 / 15	—	—
	Ukupno	450	982 / 12	1704 / 22	7.508 / 278	364	760 / 12	1315 / 19	5105 / 234	431	4199 / 208400	1663 / 192414	310 / 127301	3 / 500	48 / 40840	16 / 382	28 / 845	960 / 10158	8178	53 / 46540	—	6 / 452	9 / 555	—	5 / 382	2 / 118	24 / 1532	—	8 / 630	18 / 211	—	—	—	—	—	—	—	—	—	683	366	125	2	25	22	25	171	1763	152	30 / 278	14	—

[1] Dokumenat (pisan mastilom, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 7—5, k. 573.

[2] Cifra u brojiocu označava broj muškaraca, a cifra u imeniocu broj žena.

[3] Cifra u brojiocu označava broj pušaka, a cifra u imeniocu broj metaka.

BR. 133

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA 1. TENKOVSKE BRIGADE NOVJ ZA JANUAR 1945. GODINE[1]

| NAORUŽANJE | | |

BR. 133

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA 1. TENKOVSKE BRIGADE NOVJ ZA JANUAR 1945. GODINE[1]

| Redni broj | JEDINICA | LJUDSTVO | | | | | | | | NAORUŽANJE | | | | | | | |